

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ PROGRAMI

ZAFER FIŞKINLI

TEZ ADI

**REDHOUSE, A LEXICON, ENGLISH AND TURKISH (A-B),
METİN-İNCELEME**

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah BAĞDEMİR

Nisan-2022

DENİZLİ

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi; tez çalışmamın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguları, verileri ve materyalleri bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterdiğimi ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunduğumu; kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Zafer FIŞKINLI

ÖN SÖZ

Dil, insan zihnindeki duygu ve düşüncelerin sözlü ya da yazılı olarak bir başkasına aktarmasını sağlayan uzlaşmaya dayalı bir sistemdir. Dilin ortaya çıkış tarihi kesin olarak bilinmese de dilin insanın ortaya çıkışından itibaren var olduğu gerçeği kabul edilmelidir. Dilin en temel işlevi insanlar arasında iletişimi sağlamaktır. İnsanlar arasındaki iletişim de en yaygın olarak sözcükler aracılığıyla yapılmaktadır. İnsan sözlü ya da yazılı olarak dilin içinde var olan sözcükler sayesinde zihnindeki duygu, düşünceleri tam olarak olmasa da anlatılmak istenene çok yakın bir şekilde karşı tarafa aktarabilmektedir. O yüzden sözlü dilde çok önemli olan sesler ve seslerin bir araya gelmesinden oluşan sözcükler insanın dünyaya bakışını yansıtırlar. Sözlü dilin bire bir olmasa da yazıya geçirildiğine tanık oluyoruz. Sonuç olarak sözlü dil, değişir ve geçicidir; yazı dili ise varlığını korur ve kalıcıdır.

Sözlük, herhangi bir dilin belirli bir dönemdeki biçimini içeren ya da eskiden bu yana kullanılan sözcüklerini saklayan kaynaklardır. Sözlükler, sözcüklerin yazılışlarını, söylenişlerini, türlerini, kökenlerini, temel, yan ve mecaz anlamlarını kayıt altına alarak saklarlar. Sözlükler bunun yanı sıra bir dildeki argo sözcükleri, atasözlerini, deyimleri terimleri de içerirler. Ayrıca sözlükte bir dilde kullanılan dinî, edebî, askerî vb. sözcüklerin en eski kullanımlarının gösterildiği söylenilebilir.

Sözlükler, kimi kez bir dilin söz varlığını göstermek için yazılırlar, kimi kez de başka bir dilin sözcüklerini öğrenmek veya öğretmek amacıyla yazılırlar. Bu açıdan bakıldığında sözlükler, dilleri birbirine yaklaştıran, bir dilin başka bir dile ulaşmasında kullanılan bir köprü görevini de üstlenmektedirler.

Yazılı belgelerden hareketle izlenildiği kadarıyla Türkler, geçmişten bugüne dek pek çok devlet kurmuş ve geniş bir coğrafyada varlık göstermişlerdir. Gittikleri coğrafyalarda dillerini; Köktürk, Uygur, Mani, Brahmi, Arap, Grek, Ermeni, Kiril ve Latin vb. alfabelerle yazıya geçirmişler ve bu farklı alfabelerle edebî eserler ve sözlükler meydana getirmişlerdir.

Türklerin ortaya koydukları Türkçe sözlükler geçmişten bugüne kalan önemli belgelerdir. Tarih içinde yazılı belgelerden izlenildiği kadarıyla bin yıla yakın bir süredir devam eden bir sözlükçülük geleneğinden söz edilebilir. Sözlükler sayesinde tarih içinde dilde meydana gelen değişim ve dönüşümleri gözlemek mümkündür. Bu sözlükler aracılığıyla o dönemlerdeki doğa, kişi, hayvan, yiyecek, renk, araç vb. adları, kısacası

toplumsal ve kültürel alanlarla ilgili bilgi edinilmektedir. Bu açıdan bakıldığında aslında sözlükler, bir ulusun söz varlığını gösteren temel başvuru kaynaklarıdır.

Sir James W. Redhouse, 1856 yılında İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce olmak üzere iki bölümden oluşan bir sözlük yazmıştır. Yazar, bu sözlüğü Orta Doğu'daki İngiliz askerlerine kılavuz kitap olarak yazdığını belirtmektedir. Adı geçen sözlükte Redhouse, İngilizce sözcüklerin Türkçe karşılıklarını hem Arap harfleriyle hem de Latin harfleriyle vermektedir. Sözlük kullanıcıları tarafından başarılı bulunan bu sözlüğün daha da genişletilerek yeni bir sözlük yazılmasını istedikleri görülüyor. Yazar, *A Lexicon, English and Turkish*'in ön sözünde Amerikalı bir iş adamından alınan destekle eskisinden daha geniş herkesin kullanabileceği bir sözlük hazırlığına giriştiğini belirtmiştir.

Bu amaçla yazar, 1861 yılında "*A Lexicon, English and Turkish*" adlı İngilizceden Türkçeye bir sözlük hazırlamıştır. Bu çalışma, İngilizce madde başlarının Türkçe açıklamalarla verildiği iki dilli bir sözlüktür.

Bu çalışmada Redhouse'un "*A Lexicon, English And Turkish*" adlı sözlüğünün "a" ve "b" harflerini kapsayan bölümü transkribe edilmiştir. Bu çalışmadaki temel amaç kendinden sonraki İngilizce-Türkçe sözlüklere kılavuzluk etmiş olan "*A Lexicon, English And Turkish*" adlı sözlüğün çeviri yazısını yaparak 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesi sözlükçülük anlayışını ortaya koymaya çalışmaktır. Buradan hareketle Türkçenin söz varlığında bulunan sözcükler gösterilmiş olacaktır. Bu çalışmayı yapmaktaki başka bir amaç ise günümüzde artık kullanımdan düştüğü için sözlüklerden çıkarılmış olan sözcükleri kullanıldığı dönem itibarıyla tespit etmektir. Eskidiği ya da kullanılmadığı düşüncesiyle sözlüklerden çıkarılan bu sözcük ve tamlamalar metin içinde tespit edilerek o dönem dili hakkında bir fikir verilmiş olacaktır. Bu çalışmayla eski metinler üzerine okuma yapan araştırmacılara az da olsa faydalı olabilmek için metindeki sözcükler doğru bir biçimde tespit edilmeye çalışıldı. Bu çalışma ile hem Türkçenin tarihî seyri içinde Osmanlı Türkçesinin bulunduğu durum hem dönemin söz varlığı mevcut şekliyle ortaya koyulmuş olacaktır.

Arap harfli eski metinlerle uğraşanların birtakım zorluklarla karşılaştıkları herkesin malumudur. Bu çalışmada metni çeviri yazıya aktarırken pek çok zorlukla karşılaşmıştır. Sözlüğün özgün metninde var olan basım hataları bu zorlukların en başında gelenidir. Basım hataları, okuma zorluğu yarattığından güçlükler çıkardı. Arap

alfabesinden kaynaklanan okuma sorunları nedeniyle birçok kaynağa başvuruldu. Sonu olarak doğru ve eksiksiz bir metin ortaya koyulmaya alışıldı.

Bu alışmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen ve karşılaştığım sorunları özmemde yardımcı olan hocam Dr. Öğr. Üyesi Abdullah BAĞDEMİR'e teşekkür ederim.

ÖZET**REDHOUSE, A LEXICON, ENGLISH AND TURKISH (A-B), METİN-
İNCELEME**

FIŞKINLI, Zafer

Yüksek Lisans Tezi

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yeni Türk Dili Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Abdullah BAĞDEMİR

Mart 2022, 556 sayfa

Dil, insana özgü bir bildirişim aracıdır. İnsan bu bildirişim aracını var olduğu günden itibaren geliştirmeye çalışmıştır. Bu geliştirme çabaları zamanla çeşitli dil oluşumlarını meydana getirmiştir. Sözlü dil bu oluşumlardan biridir. Sözlü dil, bir konuşucu tarafından çıkarılan sesin ya da seslerin bir başkasına ulaşmasıyla gerçekleşir. Konuşan, sözlü dil aracılığıyla duygu ve düşüncelerini karşı tarafa aktarabilmektedir. Dil bu açıdan bir milletin kültürünü, geleneklerini ve göreneklerini ve alışkanlıklarını bulunduğu an içinde yaşatan ve geleceğe aktaran bir köprü görevi görmektedir. Sözlü dil bu işlevini en etkili biçimde cümleler ve cümleleri oluşturan sözcükler aracılığıyla yapmaktadır. Sözcük, seslerden meydana gelen biçimlerin anlam taşıyan birimlerini oluşturur. Bu anlam birimleri, insanların birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlayarak dilin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlar. Sözlü dilin yazı diline aktarılmasıyla daha geniş edebî metinler ortaya çıkar. Sözlükler, bir dilin söz varlığını toplayan ve koruyan eserlerdir. Sözlükler aynı zamanda eş zamanlı ve art zamanlı olarak bir dilin zaman içerisinde geçirdiği değişim ve dönüşümlerin izlendiği önemli kaynaklardır. Türk dilinin sözlük geçmişi yaklaşık bin yıl geriye götürülebilir. Daha yakın bir dönemde yazılmış sözlüklerden biri Redhouse'un 1861 yılında yayımlanmış olan *A Lexicon, English and Turkish* adlı eseridir. *A Lexicon, English and Turkish* yabancı dil öğrenmek isteyenler için yazılmış iki dilli bir sözlüktür. Adı geçen sözlükte İngilizce öğelerin açıklaması Osmanlı Türkçesiyle verilmiştir. Bu çalışmada, Osmanlı Türkçesinin 19. yüzyıldaki durumunu gösteren *A Lexicon, English and Turkish* adlı sözlüğün çeviri yazılı metni verilerek dil bakımından değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Dil, sözcük, sözlük, anlam, *A Lexicon, English and Turkish*

ABSTRACT**REDHOUSE, A DICTIONARY, ENGLISH AND TURKISH (A-B), TEXT-
REVIEW**

FIŞKINLI, Zafer

Master's Thesis

Department of Turkish Language and Literature

New Turkish Language Program

Thesis Advisor: Research Associate Dr. Abdullah BAĞDEMİR

Mart 2022, 556 pages

Language is a human communication tool. Man has tried to develop this communication tool since the day it existed. These development efforts have resulted in various language formations over time. Oral language is one of these formations. Oral language occurs when the sound or sounds produced by one speaker reach another. The speaker can convey his feelings and thoughts to the other party through oral language. In this respect, language acts as a bridge that keeps the culture, traditions, customs and habits of a nation alive in the present moment and transfers them to the future. Oral language performs this function most effectively through sentences and words that make up sentences. The word forms the meaning-bearing units of the forms made up of the sounds. These units of meaning enable people to communicate with each other and transmit the language from generation to generation. By transferring the oral language to the written language, larger literary texts emerge. Dictionaries are works that collect and preserve the vocabulary of a language. Dictionaries are also important sources where the changes and transformations of a language over time are followed simultaneously and diachronically. The dictionary history of the Turkish language can be traced back about a thousand years. One of the more recent dictionaries is Redhouse's A Lexicon, English and Turkish, published in 1861. A Lexicon is a bilingual dictionary for English and Turkish language learners. The explanation of the English items in the afore mentioned dictionary is given in Ottoman Turkish. In this study, the translated text of the dictionary named A Lexicon, English and Turkish, which shows the situation of Ottoman Turkish in the 19th century, has been evaluated in terms of language.

Keywords: Language, word, dictionary, meaning, A Lexicon, English and Turkish

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU.....	ii
ETİK BEYANNAMESİ.....	iii
ÖN SÖZ.....	iv
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xviii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xix
GİRİŞ.....	1
1. Konu/Sorun.....	1
2. Amaç ve Hedefler.....	2
3. Alan, Veri Kaynakları ve Destek.....	2
4. Tezin Hazırlanmasında Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	3
5. Çalışmanın Önemi.....	4
6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
7. Eserin Transkripsiyon Metni Hazırlanırken Dikkat Edilen Konular.....	6
8. Metnin İşaret Sistemi.....	7

BİRİNCİ BÖLÜM

SÖZLÜK, SÖZLÜKÇÜLÜK VE SÖZLÜKÇÜLÜK TARİHİ

1. Sözlük ve Sözlükçülük.....	9
2. Sözlüklerin Sınıflandırılması.....	12
3. Sözlükçülük Tarihi.....	15
3. 1. Dünyada Sözlükçülük.....	15
3. 2. Türk Sözlükçülük Tarihi.....	17

4. A Lexicon English And Turkish'ten Önce Batılıların Yaptığı Sözlük	
Çalışmaları.....	22
4. 1. Franciscus a Mesgnien Meninski-Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae Lexicon Turcico, Arabico, Persicum.....	22
4. 2. Thomas Xavier Bianchi-Elsine-i Türkiyye ve Franseviyyenin Lügati/Dictionnaire Français-Turc.....	25
5. Sir William Redhouse.....	27
5. 1. Eserleri.....	28
5. 1. 1. Müntehabât-ı Lügât-ı Osmâniyye.....	28
5. 1. 2. Grammaire Raisonnee De La Langue Ottomane.....	28
5. 1. 3. Vade-mecum of the Ottoman Colloquial Language.....	28
5. 1. 4. An English and Turkish Dictionary.....	29
5. 1. 5. A Lexicon, English and Turkish.....	29
5. 1. 6. A Turkish and English Lexicon, Shewing the English Significations of the Turkish Terms.....	29
6. A Lexicon, English And Turkish'in Türk Sözlükçülüğünde Yeri.....	30
6. 1. A Lexicon, English and Turkish'in Baskıları.....	35
6. 2. Cumhuriyetten Sonra A Lexicon, English and Turkish.....	35
6. 3. "A Lexicon, English and Turkish"ın kendinden sonra oluşturulan "Yeni Redhouse İngilizce Türkçe Lügat" ile "İngilizce Türkçe Redhouse Sözlüğü" arasındaki bazı farklar.....	36
7. A Lexicon, English And Turkish'ten Sonra Yapılmış Bazı İngilizce Türkçe Sözlükler.....	37
7. 1. İngilizceden Türkçeye Ceyb Lügati, Pocket Dictionary.....	37
7. 2. Ahmet Vahid Bey (Moran)-A Condensed Dictionary English Turkish.....	38

7. 3. A Lexicon, English And Turkish'in Sonrasında Çıkarılan İngilizce Sözlüklerle Karşılaştırılması.....	41
---	----

İKİNCİ BÖLÜM

METİN İNCELEMESİ

A) SES OLAYLARI.....	42
1. d > t değişimi.....	42
2. t > d değişimi.....	43
3. y- ön türemesi.....	44
4. h- ünsüz türemesi.....	44
5. v- ünsüz türemesi.....	44
6. ş > ç değişimi.....	45
7. g > v değişimi.....	45
8. b > p ses değişimi.....	46
9. d > z ses değişimi.....	46
10. h > k ses değişimi.....	46
11. c > ç ses değişimi.....	46
12. r > l ses değişimi.....	47
13. n > m ve ñ > m ses değişimi.....	47
14. s > z ses değişimi.....	48
15. y sesinin düşmesi.....	48
16. p > y değişimi.....	49
17. v > f değişimi:.....	49
18. Ön seste “ı” sesinin düşmesi.....	50
B) ÜST ÜSTE İKİ EDİLGENLİK EKİNİN GELMESİ.....	50

C) TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE BİTİŞİK YAZILAN ANCAK OSMANLI TÜRKÇESİNDE AYRI YAZILAN BİRLEŞİK EYLEMLER.....	50
D) KURALLI BİRLEŞİK EYLEMLER.....	51
E) TAMLAMALAR.....	51
İki Sözcükten Oluşan Tamlamalar.....	52
a. Arapça tamlamalar.....	52
b. Farsça tamlamalar.....	52
c. Türkçe tamlamalar.....	52
Üç ve Üçten Fazla Sözcükten Oluşan Tamlamalar.....	52
a. Tamamı Farsça usulüne göre yapılan tamlamalar.....	52
b. Türkçe-Farsça tamlamalar.....	53
c. Arapça-Farsça karışık tamlamalar.....	53
d. Türkçe-Arapça-Farsça karışık tamlamalar.....	53
F) İKİLEMELER.....	54
G) İKİLİ YAZIMLAR.....	54
H) METİNDE BULUNUP TARAMA SÖZLÜĞÜ'NDE BULUNMAYAN SÖZCÜKLER.....	55
I) KÜÇÜLTME EKİNİN KULLANIMI.....	56
İ) ULAÇLI BİRLEŞİK EYLEMLERİN METİNDEKİ ESKİCİL KULLANIMLARI.....	56
J) A LEXICON, ENGLISH AND TURKISH'TE DİL UYUMU.....	56
K) TÜRKÇE SÖZCÜK KÖKÜNÜ KORUMA.....	57
L) TÜRKÇENİN SÖZCÜK OLANAĞINI GENİŞLETMEK.....	58
M) NAZAL N (نَ).....	58
N) METİNDE ANLAMI ŞÜPHELİ OLAN SÖZCÜKLER.....	59

O) SÖZLÜĞÜN TÜRK ALGISI.....	59
Ö) ESERİN “ATASÖZÜ VE DEYİM” AÇIKLAMASIYLA VERDİĞİ ÖRNEKLER.....	60
P) YAZIM YANLIŞLARI.....	60
R) ŞEKİL BİLGİSİ.....	61
R. 1. YAPIM EKLERİ.....	61
a) Addan Ad Yapma Ekleri.....	61
{+Aç} → اچ + ...	61
{+Ar} → ر + ...	61
{+CAK} → جق, جك + ...	61
{+ cağız} → جغز + ...	61
{+ cI} → جى + ...	61
{+ cIK} → جق, جك + ...	61
{+ çII} → چيل + ...	62
{+ daş} → داش + ...	62
{+ dI} → دى + ...	62
{+ IncI} → نجى + ...	62
{+ ka} → قه + ...	62
{+ ki} → كى + ...	62
{+ XI} → ل + ...	62
{+ IU} → لو + ...	62
{+ IIK} → لق, لك + ...	62
{+ leyin} → لين + ...	62
{+ mAn} → مان + ...	62
{+ şal} → صال + ...	62

{+ sXz} → سز + ...	63
b) Addan Eylem Yapma Ekleri.....	63
{+ A-} → ه + ...	63
{+ Al-} → ال + ...	63
{+ ar-} → ار + ...	63
{+ da-} → دا + ...	63
{+ l-} → ل + ...	63
{+ lA-} → لا + ...	63
{+ k-} → ك + ...	63
{+ r-} → ر + ...	63
{+ sA-} → سا + ...	63
c) Eylemden Ad Yapma Ekleri.....	64
{-ak} → اق + ...	64
{-ge} → كه + ...	64
{-ġXn, -kXn} → غين , كين , كون + ...	64
{-i, -i, -u, -ü} → و , ی + ...	64
{-IcI} → جى + ...	64
{-Xk} → ق + ...	64
{-Im} → م + ...	64
{-Xş} → ش + ...	64
{-gi, -ki} → كى + ...	64
{-mAK} → مق , مك + ...	64
{-mA} → مه + ...	64
{-unc} → نخ + ...	64

d) Eylemden Eylem Yapma Ekleri.....	65
{-Ar-} → ر + ...	65
{-dXr-} → در + ...	65
{-il-} → ل + ...	65
{-ma-} → ما + ...	65
{-p-} → پ + ...	65
{-Xr-} → ر , ور + ...	65
{-Un-} → ن + ...	65
{-Iş} → ش + ...	65
{-t-} → ت + ...	65
Sıfat-eylem Ekleri.....	65
{-AcAK} → جق , جك + ...	65
{-an} → ان + ...	66
{-mAZ} → مز + ...	66
{-miş} → مش + ...	66
Zarf-eylem Ekleri	66
{-a} → ه + ...	66
{-dIKcA} → دقجه , دكجه + ...	66
{-ArAK} → هرق , هرك + ...	66
{-inca} → نجه + ...	66
{-madan} → مه دن + ...	66
{-Ub} → وب + ...	66
Bildirme Eki.....	67
{+dXr} → در + ...	67

R. 2. ÇEKİM EKLERİ.....	67
a) Ad Çekim Ekleri	67
Çokluk eki {+lAr} → لr + ...	67
Belirtme (yükleme) durumu eki {+1, +u} → ى + ...	67
Yönelme durumu eki {+A} → ۰ + ...	67
Bulunma eki {+dA} → ەd + ...	67
Ayrılma durumu eki {+dAn} → دن + ...	67
Eşitlik durumu eki {+cA} → جه + ...	67
Tamlayan (ilgi) durumu eki {+İñ, +nİñ} → كك , ك + ...	67
İyelik ekleri.....	67
b) Eylem Çekim Ekleri.....	68
Geniş Zaman {Xr} → r + ...	68
Belirli (Görülen) Geçmiş Zaman {dI} → دى + ...	68
Belirsiz (Duyulan) Geçmiş Zaman {mİş} → مش + ...	68
Gelecek Zaman {acak, ecek} → جك , جق + ...	68
Şimdiki Zaman.....	68
İstek Eki {e, a} → ۰	69
Şart Eki {se, sa} → سه	69
Emir Eki.....	69
Şahıs Eki.....	69
Zamir Kökenli Şahıs Ekleri.....	69
İyelik Kökenli Şahıs Ekleri.....	70

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

A LEXICON, ENGLISH AND TURKISH

Preface.....	72
Ön Söz.....	75
El-Mukaddime.....	78
Lehcenin isti'maline muhtezi olarak İngilizcenin ba'zi kavâ'id-i şarfiyye ve naḥviyyesi beyânındadır.....	82
Bâb-1 evvel ḥarf-i ta'rîf ve ḥarf-i tenkîr kavâ'ididir.....	82
Bâb-1 sâni isim kavâ'idini şâmil olub üç faşla münkasımdır.....	82
Bâb-1 şaliş şifatin taḥvîlât-1 şarfiyyesi kavâ'idini şâmilidir.....	84
Bâb-1 râbi' zamîrin envâ'ı ile taḥvîlât-1 şarfiyyesini şâmil ve altı faşla münkasımdır.....	85
Bâb-1 ḥâmis fi'el beyânındadır.....	89
Bâb-1 sâdis ḥaddü'l-vaşf beyânındadır.....	106
Bâb-1 sâbi' ḥarf-i cerr beyânındadır.....	107
Bâb-1 şâmin ḥarf-i 'atf ve ḥarf-i nidâ beyânındadır.....	107
Zeyl-i kavâ'id-i imlânın ba'zi ḥuşûşâtını müştemildir.....	107
<i>A Lexicon, English and Turkish</i> 'in Transkripsiyonu.....	109

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ.....	516
KAYNAKÇA.....	522
EKLER.....	527
Ek A: A LEXICON, ENGLISH AND TURKISH'TEN BAZI SAYFALAR.....	527
ÖZ GEÇMİŞ.....	537

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Arapça ve Farsça sözcükler için transkripsiyon işareti sistemi.

Tablo 2: Metinde kullanılan özel işaretler ve bu işaretlerin anlamları.

Tablo 3: Metinde kullanılan sözcüklerin telaffuzlarında kullanılan işaretleri ve açıklamaları.

KISALTMALAR DİZİNİ

adj.	: adjective
adv.	: adverb
conj.	: conjunction
int.	: interjection
pl.	: plural
prep.	: preposition
adj. pron.	: adjective pronoun
ind. pron.	: indefinite pronoun
s.	: substantive
v.a.	: verb active
v.n.	: verb neuter
vb.	: ve benzeleri.

GİRİŞ

1. KONU/SORUN

Dil, insanı öteki canlılardan ayıran en önemli özelliktir. Dil insana özgüdür. Her ne kadar öteki canlıların kendi aralarında anlaşmalarını sağlayan bir iletişim sistemleri olduğu biliniyorsa da (arılar, yunuslar, karıncalar vb.) bunlardan hiçbiri insan dili gibi boğumlamaya dayanan, soyut kavramlar ve düşünceler geliştirecek kadar gelişmiş ve karmaşık bir yapıya sahip değildir. İnsanoğlu tarih boyunca çevresinde gördüğü her şeyi anlama ve anlamlandırma uğraşısının sonucunda dili ortaya çıkarmıştır. Gelişmiş ve karmaşık bir yapıya sahip olan insan dili, insanın var olduğu günden bu yana çevresine, dünyaya anlam verişinin bir ürünüdür. Bu anlamlandırma eyleminin de kitaplarla ve sözlüklerle çizilmiş ve sınırlandırılmış bir çerçevede kalmayacağı ve insan yaşadıkça devam edeceği anlaşılmaktadır.

Dil insanlar arasında duygu, düşünce ve isteklerin aktarılmasını sağlayan bir iletişim aracıdır. İnsan bu iletişim aracı sayesinde kendi zihninde yer alan herhangi bir düşünceyi dil aracılığıyla karşısındaki kişiye ya da birden fazla insanın oluşturduğu topluluğa aktarımda bulunabilmektedir. Her ne kadar insanlar sınırlı ve dar amaçları yerine getirebilmek için mimikleri, jestleri, kontrolsüz bazı sesleri ve işaretleri de dil olarak kullansalar da bunlardan hiçbiri sözlü dilin ortaya koyduğu işlevleri yerine getiremez.

Sözlü dil seslerden oluşur. Seslerin birleşmesinden oluşan dil, sözcükleri meydana getirmiş ve bu sözcüklerle bir dizge, bir sistem ortaya çıkarmıştır. *“Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir.”*¹ Bu sistem sayesinde dili ve dilin konuşucularının anlam dünyaları anlaşılabilir. Bu sistem aracılığıyla insanların duygu ve düşünce dünyalarına doğru bir biçimde inebilmek içinse dilin içindeki var olan sözcüklere bakmak gerekir. Bir topluluğun kullandığı sözcükleri de eksiksiz olarak bulmada yararlanacak en önemli kaynak sözlüklerdir.

¹ Muharrem Ergin, *Üniversiteler İçin Türk Dili*, Bayrak/Basım/Yayım/Dağıtım, İstanbul, 2007, s. 13.

Sözlük, sözcüklerden oluşur. Sözcükler bir toplumun yüzlerce yıl akıl süzgecinden geçirip ortaya koyduğu anlam çekirdekleridir. Sözcükler bir toplumun düşünce yapısını yansıtır. Biz, sözcükler aracılığıyla bir toplumun inanç, düşünce, siyaset, kültür yapısı hakkında bilgiler edinebiliriz. Sözlükler ise bu anlam birimlerini toplayıp bir araya getiren edebî metinlerdir.

19. yüzyıla kadar Türkçe ile ilgili pek çok sözlük çalışması yapılmıştır. Bunlardan bir kısmı Türkçe-Türkçe tek dilli sözlüklerin yanı sıra bir kısmı da Farsça-Türkçe, Arapça-Türkçe, Fransızca-Türkçe olmak üzere iki dilli eserlerden oluşmaktadır. Bu iki dilli sözlüklerden biri de Redhouse'un *A Lexicon, English and Turkish* adlı sözlüğüdür. Bu sözlük İngilizce madde başlarının Türkçe karşılıklarının verilerek Türklere İngilizce öğretmek amacıyla oluşturulmuş bir eserdir.

Çalışmada Redhouse'un *A Lexicon, English and Turkish* adlı sözlüğündeki İngilizce madde başlarının Arap alfabesiyle yazılmış olan Osmanlı Türkçesi karşılıkları çeviri yazı yoluyla Latin harflerine aktararak 19. yüzyıldaki Osmanlı Türkçesinin söz varlığı ortaya konmuştur.

Sonuç olarak bu çalışmanın konusu şöyle belirlenebilir: *Bu çalışmada, 1860'lı yıllarda Osmanlı Türkçesinin söz varlığı nedir?* Yapılacak bu çalışmayla 1860'lı yıllarda Osmanlı Türkçesinde hangi sözcüklerin kullanıldığı, bu sözcük kadrosu içinde yabancı öğelerin ne kadar yer aldığı, dil kurallarının bugünkünden farkları ortaya konmuş olacaktır. Yine bu çalışma ile İngilizce sözcüklerin ne kadarının artık kullanımdan düştüğü, ne kadarının anlam değişikliğine uğradığı görülmüş olacaktır.

2. AMAÇ/HEDEFLER

Bu çalışmada 19. yüzyılın ikinci yarısında yazılmış olan Redhouse'un *A Lexicon, English and Turkish* adlı sözlüğünden hareketle *19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin söz varlığını ortaya çıkarmaktır.*

3. ALAN, VERİ KAYNAKLARI VE DESTEK

Bu çalışmanın alanı Türkçenin Anadolu sahası, Osmanlı Türkçesiyle sınırlıdır. Sir James William Redhouse'un hazırladığı *A Lexicon, English and Turkish* adlı sözlüğündeki İngilizce madde başlarının karşılığı olan Arap harfleriyle yapılmış

açıklamalar, çalışmanın asıl bölümüdür. Bu açıklamaların okunmasında ve anlaşılmasında yazarın daha önce yaptığı çalışmalar, özellikle yazdığı sözlük en önemli veri kaynağıdır. Bunun yanında makaleler, kitaplar, yüksek lisans ve doktora tezleri ve süreli yayınlardan oluşan veri kaynakları da kullanılarak bu çalışma hazırlanmıştır.

Eserin çeviri yazısında Times New Roman yazı tipi kullanılmıştır.

Bu çalışmanın araştırma ve yazım sürecinde hiçbir kurum ve kişiden maddi yardım alınmamıştır. Çalışma tamamen hazırlayıcılarının gayret ve emeklerinin ürünüdür.

4. TEZİN HAZIRLANMASINDA KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER.

Eserin çeviri yazısı için 1861 tarihli ilk baskısı kullanılmıştır. Bundan sonra ise yazara ait bilgiler çeşitli kaynaklardan derlenmeye çalışılmıştır. Buna göre Sir James William Redhouse'un hazırladığı *A Lexicon, English and Turkish* adlı sözlük metni üzerinde okuma, anlama ve çeviri yazıya aktarma işlemi yapılmıştır. Çalışmamızda nitel araştırma yöntemlerinden doküman tarama araştırma yöntemi kullanılmıştır. *Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda izlendiği araştırma türüdür. Diğer bir ifadeyle, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır.*²

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden “doküman tarama araştırma yöntemi” kullanılmıştır. *Araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir. Araştırma yapılan alanla ilgili pek çok bilgi görüşme ve gözlem yapmaya gerek kalmaksızın belge inceleme yoluyla elde edilebilir. Bu sayede araştırmacı zaman ve kaynak tasarrufu sağlamış olur. Hangi dokümanın önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilmesine araştırma konusuna bakarak karar vermek gerekir. Örneğin çocuk suçluluğu ile ilgili bir araştırmada adli istatistiklere, emniyet verilerine ve sosyal hizmet verilerine ve sosyal hizmet dosyalarına bakılması yerinde olacaktır.*³

² Ali Yıldırım, Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yay., 2008, s. 39.

³ Ali Yıldırım, Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yay., 2008, s. 188.

5. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ.

Sözlük, dilin ve o dili konuşan toplumun o anki durumunu yansıtan edebî ürünlerdir. Sözlük bunun yanında dilin ve o dili konuşan kitlenin zaman içinde geçirdiği değişim ve dönüşümü de gösterir. Bu göstergeler aracılığıyla dolaylı olarak dilin kullanıcılarının dünyayı algılayış ve anlamlandırış şekilleri anlaşılabilir. Böylece bir toplumun hangi topluluklarla iletişim ve etkileşim içinde olduğu, yaşamlarında nelere önem verdikleri görülür.

Türkler, tarih boyunca bulunduğu coğrafyalarda var olma mücadelesi vermiştir. Bu var oluş mücadelesi içinde pek çok devletle etkileşimde bulunmuştur. Bu etkileşimler de savaşlar, göç, tarım, ticaret, komşuluk ilişkileri gibi çeşitli sebeplerden ortaya çıkmıştır. Tarih içindeki bu temaslar doğrudan ve dolaylı olarak Türk milletini etkilemiş ve Türklerin Asya, Afrika ve Avrupa'ya yayılmaları nedeniyle Türk dili de zaman içinde değişim ve dönüşüm geçirmiştir.

Tarih içinde Türk dili pek çok alfabeye yazılmıştır. Bunlardan başlıcaları Göktürk, Uygur, Arap, Latin ve Kiril alfabesidir. Sayılan bu alfabelerle ve başka alfabelerle Türkler, tarih boyunca pek çok yazılı eser ortaya koymuştur. Bu eserlerin bir kısmı da sözlüklerdir. Türk dili sözlükçülüğü yaklaşık bin yıla yakın süredir vardır. Sözlük türünde yazılan ilk eser Divânu Lüğati't-Türk'tür ve Türk sözlükçülüğünün başlangıcı olarak kabul edilir. Bu sözlük madde başları Türkçe olarak açıklamaları Arapça olarak yazılmış bir sözlüktür. Bu sözlük vasıtasıyla bugün 11. yüzyıldaki söz varlığı hakkında ve o dönemdeki halkın günlük dilde kullandığı sözcükler hakkında bir fikir sahibi olunabilir.

Bir dilin tarihsel gelişimini aydınlatmak için dönemin birer aynası olarak görülen sözlüklerin incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Sözlükler, yazıldığı dönemin aynasıdır. Sözlükler sayesinde pek çok dilsel veri kayıt altına alınmış ve korunmuştur. Hatta sözcüklerin dışında, bazı biçim (kök, ek) ve söz dizimi (tamlama, cümle) sorunları hakkında da bilgi edinilmektedir.

Dil, süreç içerisinde değişebilme özelliği dolayısıyla tarih içinde bazı değişim ve dönüşümler geçirmektedir. Bu değişim ve dönüşümler somut olarak sözlüklerde izlenebilir.

Bu çalışma ile dille ilgili söylenenlere ışık tutmak amacıyla 1861 yılında yazılmış “*A Lexicon, English and Turkish*” adlı sözlüğü tez konusu yapıp çeviri yazıya aktarılmıştır ve dil malzemesi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

A Lexicon, English and Turkish Türk dilinin 19. yüzyıldaki sözcük kadrosunu içermektedir. Bu sözcük kadrosuyla Türk dilini konuşan toplumun doğaya bakışı ve düşünce dünyası elbette sözlükte yer almaktadır. Bu çalışmayla 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin söz varlığı tespit edilmiştir.

Çalışma Türk dilinin geçmişle Türkiye Türkçesi arasında köprü görevi gören işleve sahiptir. Türk dili geçmişten günümüze birtakım değişim ve dönüşümler geçirmiştir. Bugün Türkiye Türkçesinde kullanılan pek çok sözcük bazı ses, biçim ve söz dizimi değişimleri sonucunda ortaya çıkmıştır. Kuşkusuz bu çalışma Türk dilinin 19. yüzyıldaki durumunun tespit edilmesinde, Türk dilinin günümüzdeki değişim ve dönüşümlerinin aydınlatılmasında yararlı olacaktır.

Sözlüğün ilk basımı ile daha sonraki basımları arasında birtakım farklar olduğu görülüyor. Sözlüğün 1950’de Latin harfleriyle yapılan ilk baskısında *A Lexicon, English and Turkish*’teki bazı maddelerin kısaltılarak yayımlandığı belirtilir. Bu farklar, sözlükteki maddelerin değiştirilmesi, kısaltılması, madde başının sözlükten bütünüyle çıkarılması, madde içi açıklamaların kırılması şeklinde özetlenebilir. Bu çalışmada ise metin olduğu gibi tespit edilmiştir. Metnin çevri yazısında 1861 tarihli birinci baskısı kullanılmıştır. Dolayısıyla birinci baskısından hareketle yapılan çeviri yazılı metnin dönemin söz varlığını eksiksiz bir şekilde yansıttığı düşünülmektedir.

6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.

Bu çalışma, öncelikle yazarın daha önce bilim dünyasına sunduğu çalışmaları ve elimizdeki incelemiş olduğumuz *A Lexicon, English and Turkish*’ten sonraki bilim dünyasına sunduğu çalışmaları ışığında incelenmiştir.

Çalışma eserin kendi çıkış tarihi olan 1861 tarihinden önce ve sonra çıkarılan 19. yüzyıl sözlük çalışmaları dikkate alınarak da ortaya çıkarılmıştır. Dönemin dil hazinesine doğru bir şekilde ulaşmak ve sorunsuz veriler elde etmek birinci amaç olduğu için 19. yüzyılın önde gelen Türkçe, Arapça ve Farsça kaynaklar birincil elden başvurulmuş kaynaklar olmuştur.

Eserin içindeki pek çok veri dönemin dilsel ve sessel özellikleri dikkat edilerek, döneminde yazılan diğer kaynaklarla da karşılaştırılarak ortaya konmaya çalışılmıştır.

Eserin içindeki madde başı kelimelerin telaffuzları ise İngilizce sözlüklerindeki telaffuzlar dikkate alınıp sözlüğün kendi telaffuzlarına en yakın telaffuzlar tespit edilmeye çalışılmış ve çalışmaya aktarılmıştır. Hatta bazı günümüz sözlüklerinde kullanımdan düştüğü için kaldırılan sözcüklerin telaffuzu iki üç saatimizi alsa da pek çok kaynak karıştırılarak sorunsuz bir şekilde ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

7. ESERİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ HAZIRLANIRKEN DİKKAT EDİLEN KONULAR.

Eserin transkripsiyonu hazırlanırken şu konulara dikkat edilmeye çalışılmıştır:

1. Metnin çevirisinde Tablo 1’de verilen transkripsiyon işaret sistemi uygulanmıştır.
2. Metnin aslına sadık kalınmış, sözcüklerin yazımı olduğu gibi Latin alfabesine aktarılmıştır.
3. Metinde görülen açıklamaya ihtiyaç duyulan sözcükler, dipnot olarak belirtilmiştir.
4. Eserin sayfa numaraları sayfanın ortasında koyu olarak “(…)” şekilde görüldüğü gibi gösterilmiştir.
5. Eser içindeki sözcük türleri italik olarak kısaltmalı şekilleriyle ayraç ve köşeli parantez kullanılmadan verilmiştir.
6. Eserin içinde özel olarak belirtilen bazı sözcüklerin kökenleri köşeli parantez içinde italik olarak belirtilmiştir.
7. Eserin içindeki madde başları koyu olarak eserin içindeki madde açıklamaları ise normal yazı şekliyle aktarılmıştır.
8. Eserin içindeki madde başı sözcüklerin telaffuzları köşeli parantez içinde ve Times New Roman stili telaffuz alfabesiyle verilmiştir.
9. Eserin içinde mevcut olan bahriye tabiri, askerlik tabiri, ilim ve sanat ıstılahı, mecaz ve şiir tabiri, din ve mezhep tabiri, eski tabir, ayıp tabir, kaba tabir gibi bazı özel durumlarda yazarın özel olarak belirlediği semboller metnin aslına uygun olarak verilmiştir.
10. Metin içinde geçen özel isimler büyük harfle verilmiştir.

11. Noktalamada metnin aslına sadık kalınmıştır.
12. Arap ve Farsça kelimelerin arasında kısa çizgiler kullanılmıştır.
13. Metinde ünlü uyumu, ünsüz uyumu, ses olayları gibi kurallara uyulmamış sözcüğün metinde geçen yazılış şekli esas alınmıştır.
14. Metin içinde “éden, étmek, vérmek, véren, éder” sözcüklerinde olduğu gibi kapalı é, É kullanılmıştır.

8. METNİN İŞARET SİSTEMİ.

Metnin çevirisini yaparken Tablo 1 ve Tablo 2’de verilen transkripsiyon işaret sistemleri kullanılmıştır.

Tablo 1. Arapça ve Farsça sözcükler için transkripsiyon işaret sistemi.

İşaret	Transkripsiyon	İşaret	Transkripsiyon
ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	đ, ž
ء	°	ط	ṭ
ب	b	ظ	ẓ
پ	p	ع	°
ت	t	غ	ğ
ث	ṯ	ف	f
ج	c	ق	q
چ	ç	ك	k
ح	ḥ	ك	ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	v (o, ö, u, ü, ū)
ز	z	ه	h (a, e)
ژ	j	ی	y (ı, i, ī)
س	s		
ش	ş		

Tablo 2: Metinde kullanılan özel işaretler ve bu işaretlerin anlamları.

Özel işaret	Anlamı
_____	Bölüm sonlarında ve geçişlerde kullanılan işaret
✓	Denizcilik tabirleri
‡	Askerlik tabiri
	İlim ve sanat tabiri
*	Mecaz ve şiir tabiri
✠	Din ve mezhep tabiri
‡	Eski tabir
§	Kaba ve darbimesel tabiri
§§	Ayıp tabir
[]	Sözcük telaffuzu ve dışarıdan metne ekleme yapıldığında
()	Açıklamalar ve sayfa numaraları gösterimi

Tablo 3: Metindeki sözcüklerin telaffuzlarında kullanılan işaretler ve açıklamalar

İşaret	Açıklama	İşaret	Açıklama
æ	aback	θ	thin
ɒ	abdominal	ɔ	abhor
ʌ	abduction	ʃ	accentuation
dʒ	acknowledge	ŋ	abiding
ə	about	ð	bathe
e	bed	ʒ	abject
ɜ	absurd	θ	absinth
ʃ	abash		

BİRİNCİ BÖLÜM

SÖZLÜK, SÖZLÜKÇÜLÜK VE SÖZLÜKÇÜLÜK TARİHİ

1. SÖZLÜK VE SÖZLÜKÇÜLÜK

Toplumlar zaman içerisinde duygu, düşünce ve istekleri doğrultusunda yaşamı biçimlendirirler. İnsanlar yaşamı biçimlendirmeye de kültürü meydana getirirler. İnsanlar oluşturdukları kültürel değerlerle edebiyat, bilim, sanat, tarih, coğrafya, teknik bilimler, felsefe ve sosyoloji gibi alanlarda ürünler ortaya koymuşlardır. Bu ürünleri dilin olanakları çerçevesinde ifade etmişlerdir. İfade ediş yollarından biri ve en önemlisi ise sözlü dil ve onun yazıya geçirilmiş şekli olan yazılı dildir. İnsanlar zihinlerindeki yaratımları sözcükler aracılığıyla karşı tarafa aktarırlar. Bu aktarım sırasında kullandıkları araçlar sözcükler ve cümlelerdir. Üretilen bütün kültürel ürünler, dilin sözcük ve cümle öğeleri sayesinde sonraki kuşaklara aktarılabilmektedir. Sözlükler de kültürel ürünleri içinde barındıran ses birlikleridir. Sözlük, kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasında kullanılan anlamlı birimleri içeren dilin önemli başvuru kaynağıdır. Sözlükler sayesinde bir dilde var olan kültürel üretimler ve anlamlandırmalar hem kayıt altına alınarak saklanıp korunmakta hem de sonraki kuşaklara aktarımı yapılarak dilin sürekliliği sağlanmaktadır. Sözlük, ayrıca kültür ürünlerini kendi içinde düzenler, tasnif eder, tanımlar ve açıklamalar yaparak kalıcı olmasını sağlar.

Sözlük, bir dilin söz varlığını, daha dar olarak belirli bir alanın sözcüklerini, terimlerini, atasözlerini ve deyimlerini madde başı yaparak tanımlar ve açıklar. Bugüne kadar sözlük terimi üzerine pek çok tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları:

Sözlük terimi Türkçe Sözlük'te “*Bir dilin bütün veya belirli bir çağda kullanılmış kelime ve deyimlerini alfabe sırasına göre alarak tanımlarını yapan açıklayan, başka dillerdeki karşılıklarını veren eser, lügat.*”⁴olarak yer almaktadır.

Şükrü Haluk Akalın “*Sözlükler, bir dilin bütün veya belli bir dönemdeki sözcüklerin yazılışları, türleri, söylenişleri, temel ve yan anlamları, kullanılış özellikleri bakımından kayıt altına alan, açıklayan, edebî metinlerden seçilen cümlelerle*

⁴ *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara, 2019, s. 2157.

örneklendiren, alıntı sözcüklerin hangi dilden geçtiğini bildiren başvuru kaynaklarıdır”⁵ biçiminde tanımlamıştır.

Berke Vardar ise “Bir dilin sözlüksel birimlerin tümünü ya da bir bölümünü, genellikle abecesel düzene, kimi durumlarda da konulara ya da kavramsal alanlara göre tanımları, tanıkları, söylenişleri, kökenleri, kullanımları, dilbilgisi ulamları, eşanlamlıları vb. ya da bir başka dildeki karşılıklarıyla sunan yapıt.”⁶ olarak tanımlamaktadır.

Şemseddin Sami, Kâmûs-ı Türkî'nin ön sözünde sözlük adlarını şöyle vermektedir. “Her kavim kendi lisânının lügatlerini zabı ve tefsîre muhtâc olmasa idi, sırf ‘Arabîden ‘Arabîye müfesser Kâmûslar, Şihâhlar, Lu‘ablar, Lisânü’l-‘Arablar, Muhtî’ü’l-Muhtîler; Fârisîden Fârisîye Burhânlar, Ferhengler; Fransızcadan Fransızcaya Beşreller, Laruslar, Litreler vücuda gelmezdi.”⁷

“Bugüne değin Türkiye’de (Anadolu’da) yazılan sözlüklere lügat, kamus, okyanus, burhan, ferheng; lehçe, zübde, müntehap, üns, tuhfe, nuhbe gibi adların verildiği; bunların yanı sıra muhit, basit; bâbûs; kâti‘, tıbyan, nâfi‘; behçet gibi birtakım ikincil adların da kullanıldığı görülmektedir.”⁸

Üzerinde çalıştığımız sözlük *Lexicon* adını taşımaktadır. “Avrupa Dillerinde Sözlüklere Verilen Adlar Üzerine” başlıklı bir makalede sözlük türleri şöyle verilmektedir.

“Özellikleri verilip açıklanan bu sözlüklerin hazırlanış amaçlarına göre aralarında birtakım farklar olduğu gözlenmektedir. Bu farklar şöyle özetlenebilir. *Glossary*, eski, nadir, anlaşılmaz, yabancı sözleri yeni sözlerle açıklayan küçük sözlük. *Lexicon*, eski (antik, kadim) dillerin zor ve nadir sözlerini yeni sözcüklerle açıklayan sözlük; özellikle bir bireyin, bir grubun, bir mesleğin ya da bir dilin söz varlığını açıklayan sözlük. *Thesaurus*, kelime hazinesini gösteren sözlük; eş anlamlı sözcükler sözlüğü; alfabetik sıradan çok anlamları arasındaki bağa göre sözcükleri kümeler hâlinde düzenlenmiş olarak veren sözlük. *Dictionary*, sözleri alfabetik bir sıra ile açıklayıp, doğru söylenişlerini göstererek her sözcüğün bir başka dildeki karşılığını veren sözlük; özellikle

⁵ Şükrü Haluk Akalın, *Sözlüğün Tarihi, TDED*, 2010, s. 268.

⁶ Berke Vardar, *Açıklamalı Dil Bilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yayınları, İstanbul, 2002, s. 183

⁷ Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, İkdâm Matba’ası, Dersa’âdet, 1317. s. ♣.

⁸ Abdullah Bağdemir, “Türkiye Türkçesi Sözlüklerine Verilen Adlar Üzerine” Yarmakan, Semih Tezcan’a Armağan, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/Journal of Social Sciences*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Basımevi, 13. Yıl, Özel Sayı, Bolu, 2013. Cilt. 13, s. 3.

sözcüklerin hecelenışlerini, söylenışlerini, vurgularını vb. gösterir. *Vocabulary*, bir dilin, bir kitabın, bir bilim ya da sanat dalının söz hazinesini alfabetik olarak verip sözlerin anlamlarını çok kısa olarak açıklayan sözcük listesi, küçük sözlük. *Wortschatz*, bir dilin kelime hazinesini gösteren sözcük listesi, küçük sözlük. *Wordbook*, söz kitabı, söz defteri; sözlerin yazılı olduğu kitap ya da defter; sözlük, lügat. *Wörterbuch*, sözler kitabı, sözler defteri; sözlerin yazılı olduğu kitap ya da defter; sözlük. *Slovár*, sözlük, lügat.”⁹

Yukarıdaki sözlüklerin yazılış ve düzenleniş amaçlarına göre farklı adlar verildiği görölmektedir. Bu farklılıklara karşın bazı özelliklerinin de ortak olduğu açıktır. Bu ortak yönler ve benzerlikler şöyle özetlenebilir: Sözlük,

1. Belli bir amaçla yazılır.
2. Tek dilli ve çok dilli olabilir.
3. Bir dilin belli bir dönemine ait sözcükleri içerir.
4. Bir dilin malzemesini içinde toplayan güvenilir kitaptır.
5. Sözcükleri alfabetik bir şekilde sıralar.
6. Dilde kullanılan her türden sözcüğü tanımlar ve açıklar.
7. Bir dildeki sözcük öbeklerini (tamlamalar...) gösterir.
8. Birleşik eylemleri, atasözü ve deyimleri gösterir.
9. Sözcükleri kök ve ek almış şekilleriyle tanımlar.
10. Sözcüklerin söylenişlerini (uzunluk, vurgu..) gösterir.
11. Sözcüklerin hangi bilim dalına ait olduğunu gösterir.
12. Kök ya da gövdenin bazı çekim eklerini nasıl alacağını gösterir (geniş zaman çekimi).
13. Madde başındaki her sözün dil bilgisindeki yerini yani sözcüğün türünü (a., sf., e., zf.) gösterir.
14. Eylemlere gelen nesnelere hangi tür eklerle (-i, -e, -den, nsz) kullanıldığını gösterir.

---

⁹ Abdullah Bağdemir, “Avrupa Dillerinde Sözlüklere Verilen Adlar Üzerine” Prof. Dr. H. Ömer Karpuz Armağanı, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları -International Periodical for the Language, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 10/16 Fall 2015. s. 245.

15. Hem kalın hem de ince okunma özelliğine sahip olan *l* ünsüzünün söylenişini (*klasik, laborant, vals*) gösterir.
16. Dilde meydana gelen değişimleri, sözcük kayıplarını ve dile yeni giren öğeleri gösterir.
17. Sözcüklerin etimolojileri hakkında bilgi verir.
18. Sözcüklerin kullanıldığı dönemdeki yazı dilindeki biçimini doğru kabul eder.
19. Sözcüğün kaynak dildeki şeklini ayraç içinde çeviri yazıyla, Türkçede kullanıldığı şeklini ise (*Ar. mā-dām > ma:dem, Ar. siyāhat > seyahat*) madde başı olarak kaydeder.
20. Arapça ve Farsça tamlamaları bitişik olarak (*ḥusn + niyyet > hüsünüyet, mīṣāk + millī > misakımillī; dār + funūn > darülfünun*) yazıya geçirir.

2. SÖZLÜKLERİN SINIFLANDIRILMASI

Sözlüklerin yazılış ve düzenlenişlerine göre bazı ortak noktaları vardır. Ancak sözlükler üzerine derinlemesine bir yaklaşımla bakıldığında birbirleri arasında bazı farklılıkların olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıklar sözlükbilimi çalışmalarında birden fazla sözlük türünden söz edilmesine yol açmıştır. Bununla birlikte sözlük araştırmacıları, sözlükleri başka açılardan ele alarak çeşitli sınıflandırmalar yapmışlardır.

ABD Roman etimolojisi ve filoloğu olan Yakov Malkiel tarafından belirlenen ölçütlere göre sözlükler 1. Kapsam, 2. Perspektif, 3. Sunum ana başlıkları etrafında şöyle tasnif edilmiştir:

1. Kapsam

- a) Madde başlarının yoğunluğu
- b) Kapsadığı veya başvurduğu dillerin sayısı
- c) Sadece sözlüksel birim üzerine odaklanma derecesi

2. Perspektif

- a) Zaman eksenine göre bakış açısı tarihsel veya eş zamanlı olabilir
- b) Temel düzenlemeye göre dizilim konveksiyonel, semantik veya tamamen raslantısal

c) Belli bir amaca göre, hakim üslup belki nesnel, algısal veya komik

3. Sunum

- a) Tanım
- b) Örnekleme
- c) Grafik örnekleri
- d) Hususi özellikler¹⁰

Doğan Aksan tarafından sözlüğün kaç dilli olduğu, sözlüğün içindeki sözcüklerin nasıl sıralandığı ve ele alınan sözcüklerin niteliği dikkate alınarak hazırlanan sözlük sınıflandırması şöyledir:

A. Bir veya birden çok dilin söz varlığını işleme bakımından:

- a) Tek dilli
- b) Çok dilli

B. Abece sırasının temel alınıp alınmamış olmasına göre:

- a) Abecesel sözlükler
- b) Kavram sözlükleri

C. Ele alınan söz varlığının niteliğine göre:

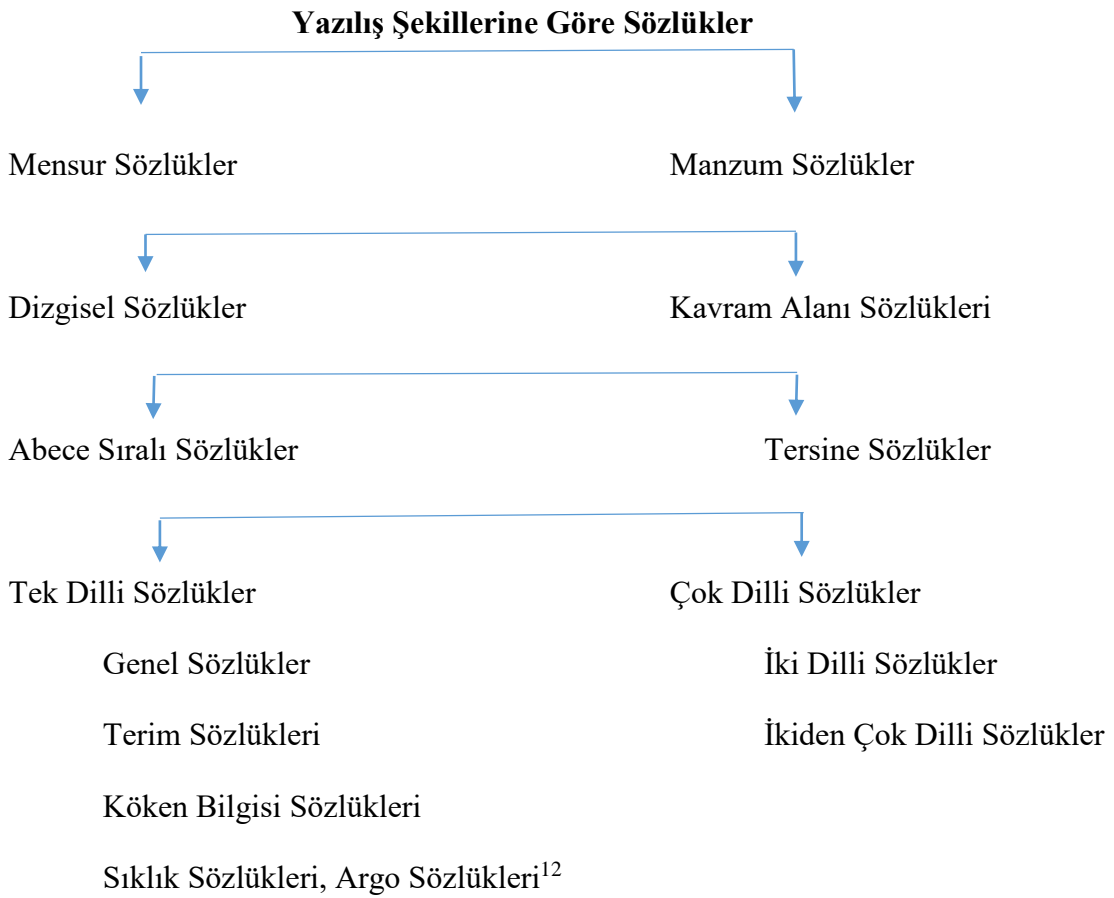
- a) Genel sözlükler
- b) Lehçebilim sözlükleri
- c) Eş anlamlı, eş adlı, ters anlamlı ögeler sözlükleri
- ç) Yabancı ögeler sözlükleri
- d) Tarihsel sözlükler
- e) Köken bilgisi sözlükleri
- f) Uzmanlık alanı sözlükleri
- g) Argo sözlükleri
- h) Deyim ve atasözü sözlükleri

---

¹⁰ Yakov Malkiel, *Essays on Linguistic Themes A Typological Classification of Dictionaries on the Basis of Distinctive Features*, University of California Press, Berkeley ve Los Angeles, 1968, s. 259-263.

- i) Anlatımbilim sözlükleri
- i) Sanatçı ve metin sözlükleri
- j) Yanlış yerleşmiş öge sözlükleri
- k) Tersine sözlük ve başka sözlük türleri¹¹

Gökhan Ölker, sözlük sınıflandırmasını sözlüklerin yazım şekillerine göre, sıralamaya göre ve sözlüğün dil sayısına göre bir sınıflandırma yapmıştır.

Sözlüklerin konu ve yöntemlerine göre sınıflandırılabilceğini söyleyen Ahmet Kocaman, sınıflandırmanın şu alt başlıklar altında toplanması gerektiğini savunmuştur:

- a) Betimlemeli / kuralcı sözlükler
- b) Eşzamanlı / artzamanlı sözlükler

¹¹ Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, TDK Yay., 2020, s. 78.

¹² Gökhan Ölker, "Sözlük Türleri ve Kelime Sıklığı Sözlüğü Üzerine", *Dil Araştırmaları*, 2011, s. 48.

- c) Genel / teknik sözlükler
- d) Genel kullanım / öğrenim amaçlı sözlükler
- e) Tek dilli / iki ya da çok dilli sözlükler¹³

Çek-Amerikan tarihi dil bilimci ve sözlük bilimci olan Ladislav Zgusta, “*Manual of Lexicography*” adlı kitabının beşinci bölümündeki sözlük tipleri bölümünde sözlükleri şu alt başlıklarda sınıflandırmaktadır:

1. Ansiklopedik sözlükler
2. Dilbilimsel sözlükler
3. Art zamanlı sözlükler
4. Eş zamanlı sözlükler
5. Sınırlı sözlükler
6. Genel sözlükler
7. Tek dilli ve çok dilli sözlükler
8. Farklı amaçlı sözlükler
9. Sözlüklerin boyutları
10. Sözlüklerin tipleri¹⁴

3. SÖZLÜKÇÜLÜK TARİHİ.

3. 1. Dünyada Sözlükçülük

Dünya üzerinde bilinen ilk sözlüğün hangi millet tarafından yazıldığı veya hangi dilde yazıldığı konusunda farklı görüşler olsa da bilim tarihi, yazılı kaynaklardan hareketle bilinen ilk sözlüğün iki dilli Sümerce-Akadca karşılıklar kılavuzu olarak nitelenen *Urra Hubullu* sözcük listeleri olduğunu söylemektedir. “*Sözcüklerin konularına göre düzenlendiği sözlük, 24 tabletten oluşmuştur. Yaklaşık olarak MÖ 2300 yılında Akad İmparatorluğunda ortaya konulduğu sanılan sözlük tabletleri Suriye’deki Ebla*

¹³ Ahmet Kocaman, “Dilbilim, Sözlük, Sözlükçülük”, *Kebikeç*, 1998, s. 111.

¹⁴ Ladislav Zgusta, *Manual of Lexicography*, Academia Publishing House of the Czechoslovak Academy of Sciences PRAGUE, Paris, 1971, s. 198-217.

kalıntılarında bulunmuştur. Sözlük bugün Fransa 'da Louvre Müzesi 'ndedir. Sözlüğün ilk tabletinde karşılığı verilen ilk sözcükler “urra ve hubullu” sözlüğe ad olmuştur. Taşımacılıkla ilgili terimler, hayvan adları ve bazı başka özellikler sözlüğün ticari amaçlarla hazırlandığını düşündürmektedir.¹⁵ Sözlükteki sözcük listelerinin rast gele sözcüklerin sıralanması olarak değil de belli bir düzene göre sıralanması sözlüğün modern sözlükçülükle benzer bir yanını göstermektedir.

İlk sözlük kabul edilen *Urra Hubullu* sözlüğündeki taşımacılıkla ilgili maddelerin sözlükte yoğun olarak yer alması sözlüğün ticari amaçlı ortaya çıktığını göstermektedir.

Öte yandan bazı bilim adamlarınca ilk ortaya çıkan sözlüğün MÖ 11. yüzyılda Bawetshi'nin hazırladığı yaklaşık 40.000 sözcüklü Çince olarak hazırlanmış sözlüğün dünyada hazırlanan ilk sözlük olduğu iddia edilmektedir. Sözlük Çince'den Çince'ye hazırlanmıştır.

*Sanskritçenin ilk sözlüğü olarak bilinen Amarakoşa, MS 4. yüzyılda Amarisha tarafından yazılmıştır. Dizeler halinde düzenlenen sözlükte on bin sözcük bulunmaktadır.*¹⁶ Sözlük, eş anlamlılar sözlüğüdür. Hintli bilgin Amarisha tarafından yazıldığı için sözlük, Hint kültürünü yansıtmaktadır.

Aksan'a göre bugünkü modern sözlüklere benzer ilk örnek Bizanslı Aristophanes'in hazırladığı yapıttır. “Bugünlere benzer ilk sözlük olarak İskenderiye Müzesi kütüphanecisi Bizanslı Aristophanes'in (yaklaşık olarak İ.Ö. 2.-3. yüzyıl) hazırladığı yapıt anılır. Yunancada seyrek kullanılan ve açıklanması güç kimi sözcükleri bir araya getiren bu çalışmada tanımlara da yer verilir.”¹⁷ Yine Aksan'ın belirttiğine göre “Sözlük terimi 1225'te John Garland tarafından ilk kez kullanılmıştır.”¹⁸

İskenderiye Dil Okulu'nun kurucuları olan ve tarihin köklü milletlerinden olan Yunanlılar da sözlük konusunda bazı çalışmalar yapmışlardır. Bunlardan İskenderiyeli Pamphilus'un hazırladığı 95 kitabın bir araya getirilmesiyle oluşturulan Yunanca sözlüğü ünlüdür.

Doğu dünyasında özellikle Hint ve Arap dünyasında sözlük hazırlama alışkanlığı eskilere dayanır. Bunlardan ilk ve en önemli olanı Farablı bir Türk olduğu bilinen İsmail Cevheri'nin kaleme aldığı “Sihah” adlı bir sözlük çalışması bulunmaktadır. Bu çalışma

¹⁵ Şükrü Haluk Akalın, *Sözlüğün Tarihi*, TDED, TDK Yay., Ankara, 2010, s. 271.

¹⁶ Ş. H. Akalın, *age.* 2010, s. 274.

¹⁷ Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, TDK Yay., 2020, s. 70.

¹⁸ D. Aksan, *age.* 2020, s. 71.

Arapçadan Arapçaya hazırlanmış tek dilli bir sözlüktür. Eser, düzenleniş biçimiyle Arap sözlükçülüğünde çığır açtığı gibi, adı geçen sözlüğün yalnız sahîh sözcükleri içerdiği bilinmektedir. Eser ilk olarak 1270’te Tebriz’de basılmıştır.

Daha sonra ise “1328 yılında İran’da doğmuş olan Muhammet Mecdüddin Yakup Firuzabadî”nin¹⁹ *Ḳāmusü’l-Muḥîṭ*’inden Mütercim Âsım’ın çevirdiği *El-Okḳānūsü’l-Basîṭ fî Tercemeti’l-Ḳāmūsî’l-Muḥîṭ* 1230-1233 (1814-1818) adlı Arapça sözlüğü Doğu dünyası için önemli bir çalışmadır. Eser, Cevheri sistemine göre yani son harfi aynı olan sözcükler bir araya toplanarak yazılmıştır. Sözlükte, sözcük kökleri esas alınır ve kökün son harfi *bab* ilk harfi ise *fasıl* adı verilerek maddeler bu kurala göre alt alta dizilir.

3. 2. Türk Sözlükçülük Tarihi

Sözlükçülük geleneği, Türk dünyasında yaklaşık 1000 yıllık bir geçmişe sahiptir. Bu gelenek, yazılı belgelerden hareketle elde edinilen bilgilere göre ilk Türk sözlüğü *Divanü Lügati’t-Türk (1072-1074)* ile başlar. Kâşgarlı Mahmut tarafından yazılan eser, Türkçe-Arapça iki dilli bir sözlüktür. Asıl amacı, Araplara Türkçe öğretmek ve Türkçenin öteki diller gibi zengin bir dil olduğunu ortaya koymaktır. “*Eserde 7500 dolayındaki Türkçe kelimenin Arapça karşılıkları verilmiş; Türk illeriyle, Türkçenin Türkmen, Oğuz, Çiğil, Kırgız vb. Türk boylarının dilleri tanıtılmıştır. Eser Arapça olmakla birlikte, içinde halk dilinden ve edebiyatından alınmış çok sayıda kelime, deyim, atasözü ile şiir örnekleri bulunmaktadır.*”²⁰ Eserde sözcük türlerini gösteren bir işaret koyulmamıştır.

Türk dünyasında hazırlan sözlükler, 12. yüzyıldan sonra Kıpçakça, Çağatayca ve Osmanlıca sözlükler olmak üzere üç sahada görülmektedir. Ebülkasım **Zemahşeri**’nin hazırladığı Kıpçakça sözlüklerin en eskisi olan sözlük *Mukaddimetü’l-Edeb*’dir. Zemahşeri Arapça bilmeyenlere Arapça öğretmek amacıyla bu sözlüğü yazmıştır. Yazar Arapça sözcüklerin üzerine Farsça ve Türkçe eklemelerde bulunarak pratik ve kullanışlı bir sözlük meydana getirmiştir. Sözlük, “*İsimler, Filler, Harfler, İsim Çekimi ve Fiil çekimi olmak üzere beş bölümden oluşur. İsimler, konularına göre sıralanıp verilmekte ayrıca çokluk şekilleri de gösterilmektedir. Bu bölüm, eserin 4’te 1’ini oluşturacak yoğunluktadır. Eserin asıl üzerinde durduğu konu fiillerdir.*”²¹ Eserin asıl değeri Kaşgarlı

¹⁹ Ömer Asım Aksoy, *Mütercim Asım*, TDK Yay., Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1962. s. 19.

²⁰ Mine Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2009, s. 31.

²¹ Nuri Yüce, *Mukaddimetü’l Edeb*, Harizm Türkçesi ile Tercümeli Şuster Nüshası, Ankara, 1988, s. 7.

Mahmut'un eksik bıraktığı Kanglı ve Kıpçak lehçeleri hakkında bilgiler içermesinden gelmektedir. Latince-Farsça-Kumancayı kapsayan “*Codex Cumanicus*” adlı çalışma, Hristiyan din adamlarının Kıpçakçayı öğrenmeleri amaçlanarak oluşturulmuştur. Yazarının kim olduğu tam olarak bilinmemektedir. İki kitaptan meydana gelen eserin günümüzde bulunan tek nüshası Petrarca tarafından bulunmuş ve Venedik Saint Marcus kütüphanesine bağışlanmıştır. **Ebu Hayyam**'ın hazırladığı “*Kitâbü'l-İdrâk li-lisâni'l-Etrâk*” hem dil bilgisi hem de bir sözlüktür. **Cemaleddin İbni Mühenna**'nın hazırladığı “*İbni Mühenna*” adlı sözlük üç bölümden oluşmaktadır. Eserin birinci bölümü Farsça, ikinci bölümü Türkçe, üçüncü bölümü ise Moğolcaya ayrılmıştır. Eseri bilim alemine tanıtan kişi P. M. Malioranskiy'dir.

“*Abuşka Lügati*” Çağatay sahası sözlükçülük geleneğinde önemli bir noktadadır. 16. yüzyılda Anadolu'da yazıldığı kabul edilen sözlük, Çağatayca sözcüklerin Anadolu Türkçesindeki karşılıklarını vermektedir. **Ali Şir Nevayi** tarafından yazılmış olan “*Muhâkemetü'l-Lügateyn*” Farsça ile Türkçe dil özellikleri bakımından karşılaştırılmış ve Türkçenin Farsçadan üstün olduğunu kanıtlanmaya çalışılmıştır. Eserin günümüzde dört nüshası bulunmaktadır. Bunlar; Topkapı, Fatih, Paris, ve Budapeşte nüshalarıdır.

Tarihî Türk sözlükçülüğünün diğer bir kolunu da Osmanlı sahası sözlükleri oluşturmaktadır. Tabii ki Osmanlı sahası sözlükçülüğünden önce Anadolu'da sözlükler yazılmıştır. “*Eski Anadolu Türkçesi döneminde Arapçadan Türkçeye ve Farsçadan Türkçeye kaleme alınan pek çok iki dilli sözlük*”²² çalışmaları mevcuttur.

“*Osmanlı döneminde Anadolu sahasında yazılan iki dilli en eski sözlük 14. yüzyılda yazılan Feriştioğlu Lügati'dir. Kur'an'daki kelimelerin Türkçe karşılığını vermek amacıyla oluşturulan bu eser aynı zamanda Arapça-Türkçe sözlüklerin ilkidir.*”²³ Anadolu sahasında çokça Farsça-Türkçe sözlükler de yazılmıştır. Bunlardan ilki manzum olarak yazılmış olan *Tuhfe-i Hüsamî*'dir.

16. yüzyılda “*Kitab-ı Lügat-ı Vankulu*” (1589) olarak da bilinen sözlük, Cevherî'nin kaleme aldığı “*Sihah*” adlı ünlü Arapça sözlüğün **Vankulu Mehmet** tarafından Türkçeye yapılmış tercümesidir. Sözlük 28 babdan oluşmaktadır. Her bab da 28 fasıldan oluşmaktadır. Dizilişte kafiye usulüne göre Arapça sözcüklerin kök harflerinin son harfi esas alınmış. Eseri değerli kılan en önemli yanı bir Osmanlı yazarının

²² Paşa Yavuzarslan, “Anadolu Sahasında Yazılmış Eski Bir Arapça-Türkçe Sözlük Üzerine Notlar”, *Türkoloji Dergisi*, 2001, Sayı 14. s. 72.

²³ P. Yavuzarslan, *agm.* Sayı 14. s. 71.

kaleminden çıkıp matbaada basılan ilk kitap olmasıdır. Eserin müteferrika matbaasındaki basım tarihi ise 1729'dur.

18. yüzyıla kadar Türk sözlükçülüğünde daha çok Arapça ve Farsça sözcükleri açıklayan sözlükler düzenlendiğine tanık olunuyor. Bunun nedeni ise Türkçe sözcüklerin bilinmesi ve madde başlarına Türkçe sözcüklerin alınmamasıdır. Fakat 18. yüzyıl Türk sözlükçülüğü açısından bir dönüm noktası olmuş ve Türkçe sözcükler de sözlüğe girmeye başlamıştır. Bu sözlüklerin ilki **Şeyhülislam Mehmet Esad Efendi**'nin kaleme aldığı Türkçe-Arapça-Farsça üç dilli olan *Lehçetü'l-Lügat*'i ve **Osmanzade Ahmed Taib** tarafından oluşturulan *Mir'atü'l-Müşkil* adlı Türkçe-Arapça-Farsça üç dilli sözlük çalışması gelmektedir. *Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi*, **Mütercim Asım Efendi** tarafından Firuzabadi'nin Arapça olarak kaleme aldığı sözlüğün Osmanlı Türkçesine çevirilmesidir. Eser, önce Arap harfleriyle üç cilt büyük boy, sonra dört cilt küçük boy, daha sonra da Latin harflerine çevrilerek altı cilt olarak basılmıştır. 28 babdan ve her babın altındaki fasıllardan oluşmaktadır. Bu eserin özelliği Firuzabadi'nin hazırladığı sözlükteki hareke eksikliğinin giderilmesidir. Aynı zamanda eserdeki sözcük açıklamaları, başka kaynaklardan (şerhler) yapılan eklemelerle genişletilmiştir. Ayrıca sözcüklere genel dilden karşılıklar bulunamamışsa Asım Efendi kendi yöresinden bulunduğu sözcüklerle bu eksiği tamamlamıştır. Öte yandan **Mütercim Asım** tarafından daha önce *Burhan-ı Katı* adıyla Farsça-Türkçe sözlük çevirisi olduğu da bilinmektedir.

19. yüzyıl, Türk sözlükçülüğü açısından önemli bir dönemdir. Osmanlı Devleti, 19. yüzyılda askerî, siyasi ve eğitim alanında Batı'yı örnek alan pek çok yenilikler yaptı. Tanzimat'la yapılmaya başlanan yeniliklerden sözlükler de etkilenmiştir. **Redhouse**'un 1830 yılında hazırladığı *Müntehabât-ı Lügat-ı Osmâniyye*, Osmanlı Türkçesinde kullanılan Farsça ve Arapça sözcükler için hazırlanmıştır. Sözlüğün içerisinde az da olsa Türkçe sözcükler yer alır. Sözlükteki söz varlığı 25. 658'dir. İlk baskısı iki ciltten oluşan sözlüğün birinci bölümü 416, ikinci bölümü 456 sayfadır. *Müntehabât-ı Lügat-ı Osmâniyye*'den önceki çalışmalar, Arapça ve Farsça söz varlığını Türkçede kullanılan anlamlarıyla değil ait oldukları dildeki anlamlarıyla aktarıyordu. Redhouse, dilde kullanılan söz varlığının kullanılan dildeki biçim ve anlamlarıyla verilmesi gerektiğini düşünüyordu. Bu sebepten Redhouse, yabancı dillerden Osmanlı Türkçesine giren söz varlıklarını Türkçede kullanılan biçim ve anlamlarıyla *Müntehabât-ı Lügat-ı Osmâniyye*'ye almıştır.

“**Ahmet Vefik Paşa** 1873-1876 yılları arasında *Lehçe-i Osmânî*’yi hazırlayarak yayımlamış, başvekillikten ayrıldığı 1882’den sonra da eserini geliştirip yeni bir tertiple ikinci basımını gerçekleştirmiştir. *Lehçe-i Osmânî*’nin ilk baskısında hiçbir ayırım yapmadan Türkçe, Arapça ve Farsça kelimeleri birlikte ele alan **Ahmet Vefik**, ikinci basımın ilk cildine Türkçe kelimelerle Türkçeleşmiş kabul ettiği Arapça ve Farsça kelimeleri, sadece yazı dilinde kullanılan Arapça Farsça kelimeleri de 2. ciltte yer vermiştir.”²⁴ *Lehçe-i Osmânî*, Türkçeden Türkçeye hazırlanan ilk sözlük olduğu için önemlidir. Sözcükler, diğer çoğu sözlükte olduğu gibi Arap alfabe sistemine göre dizilmiştir. *Lehçe-i Osmânî*’de madde başı Türkçe sözcük yoğunluğu kendinden önceki sözlüklere kıyasla fazladır. *Lehçe-i Osmânî*’deki madde başı Türkçe sözcüklerin Doğu Türkçesindeki asılları ve eski şekilleri dikkate alınarak gösterilmesi *Lehçe-i Osmânî*’yi diğer sözlük çalışmalarından ayırmaktadır.

Kâmûs-ı Osmânî, **Mehmet Salahi** tarafından ilk üç cildi 1895’te dördüncü cildi ise 10 yıl sonra 1905’te Türk sözlükçülüğüne kazandırılan bir eserdir. Eserin diğer sözlüklerden farklı yanı, içerisinde barındırdığı çoğu sözcüğün anlam dünyasının iyi anlaşılması ve Türkçeye özgü kullanımların iyi kavranması için maddelerden sonra en az iki örnek verilmesidir. Yazar, böylelikle akılda kalıcılığı hedeflemiştir. “*Bu misaller müellifin ifadesiyle eseri bir mecmua-i edebiyat haline getirmekte ve kendinden önce hazırlanan sözlüklerden ayırmaktadır.*”²⁵ Eser, Türkçede kullanılan Arapça ve Farsça ve başka yabancı sözcükleri içermesi bakımından zengin bir sözcük havuzuna sahiptir.

Yukarıda bahsedilen sözlüklerin yanı sıra **Ali Nazima** ve **Faik Reşat**’ın yazdıkları *Mükemmel Osmanlı Lügati*, **Ebuzziya Tefik**’in yazdığı *Lügat-i Ebuzziya*’sı ve **Muallim Naci**’nin sağlığında tamamlayamayıp ölümünden sonra başkalarının tamamladığı *Lügat-i Nâcî* dönemin bilinmesi gereken çalışmalarıdır.

20. yüzyılda modern sözlükçülüğe büyük oranda yön veren *Kamûs-ı Türki* ortaya çıkmıştır. *Kamûs-ı Türki*, **Şemsettin Sami** tarafından 1901 yılında Türkçeden Türkçeye yazılan bir sözlüktür. Şemsettin Sami, sözcüklerin köküne bakmadan Türkçe konuşma dilinde olan bütün sözcükleri Türkçe olarak kabul etmiş ve sözlüğüne almış. Bu yönüyle *Kamûs-ı Türki* kendinden önce yazılan sözlük çalışmalarından farklılaşmaktadır. Bu sözlüğü önemli kılan bir diğer özelliği, Türk adının ilk defa bir sözlüğe koyulmasıdır.

²⁴ Ömer Faruk Akün, “Lehçe-i Osmânî”, *İslam Ansiklopedisi*, Diyanet Vakfı Neşriyat Pazarlama Ticaret Sağlık ve Turizm, Ankara, 2003, s. 127-128.

²⁵ *Kamûs-ı Osmânî*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul, 2019, s. 39.

Şemseddin Sâmî, dönemdeki yazarların aksine Osmanlı Türkçesini Türkçenin bir kolu olarak görmüş ve eserine Kâmûs-ı Osmân yerine *Kamûs-ı Türkî* adını vermiştir.

Osmanlı Devleti'nin yıkılıp Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasından sonra TDK Türk sözlükçülüğü için önemli adımlar atmıştır. TDK tarafından hem basılı hem de sanal ortamlarda yapılan sözlük çalışmaları şunlardan oluşmaktadır:

1. Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü
2. Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü
3. Büyük Türkçe Sözlük
4. Derleme Sözlüğü
5. Güncel Türkçe Sözlük
6. İlaç ve Eczacılık Terimleri Sözlüğü
7. Kişi Adları Sözlüğü
8. Sesli Türkçe Sözlük
9. Tarama Sözlüğü
10. Türk Lehçeleri Sözlüğü
11. Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü
12. Uluslararası Metroloji Sözlüğü

4. A LEXICON ENGLISH AND TURKISH'TEN ÖNCE BATILILARIN YAPTIKLARI SÖZLÜK ÇALIŞMALARI

4. 1. Franciscus a Mesgnien Meninski-Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicæ, Arabicæ, Persicæ Lexicon Turcico, Arabico, Persicum

Franciscus a Mesgnien Meninski, Fransa'nın Alsace-Lorraine bölgesindeki Totainville kasabasında doğdu. *Eğitimini Roma'da Cizvit rahiplerinin yanında felsefe, mantık, metafizik, fizik, matematik ve ilâhiyat okuyarak yaptı; özellikle Arapça ve Farsçadaki bilgisiyle tanınan Rapih Giattini'den faydalandı. 1646 veya 1647 yılında Polonya'ya gittiği ve Varşova'da bulunduğu süre içinde baş tercüman W Bieczynski'nin*

yanında Türkçe öğrenmeye başladığı sanılmaktadır.²⁶ Meninski, İstanbul'a ilk defa 1653'te elçilik heyetiyle gelmiştir. Bu ziyareti sırasında dîvân tercümanı Ali Ufkî Bey ve Galata Mevlavîhânesi üyesi derviş Ahmet'ten faydalanarak Türkçesini geliştirmiştir. Meninski 1657-1659 yılları arasında ikinci kez İstanbul'da bulundu. 1659 yılında Lehistan temsilcisi olarak Edirne'ye gitti ve Edirne'de dördüncü Mehmed ve Sadrazam Fazıl Ahmet Paşa ile görüştü. Meninski, 1661'de Avusturya'nın hizmetine girerek Doğu dilleri tercüman-mütercimliği yaptı. 1665'te Kara Mehmet Paşa'ya tercümanlık yaptı. İstanbul'a son kez 1677'de gelen Leh asıllı dilci 1698'de Viyana'da hayata gözlerini yumdu.

Meninski, Türkçeden önce Lehçe, İtalyanca, Latince ve Fransızca gibi Batı dilleri üzerinde önemli dilbilgisi kitapları yazsa da asıl ününü Türkçeyi Batı'ya tanıtan çalışmalarıyla kazanmıştır. Meninski, yaptığı çalışmalarla dönemin önemli dili olan Türkçeyi Batı'ya öğretmeye çalışmıştır. Yazar, ikisi sözlük, biri dilbilgisi kitabı olmak üzere Türkçe üzerine üç eser yazmıştır.

Eserleri:

1. Thesaurus Linguarum Orientalium, Turcicae, Arabicae, Persicae.

Thesaurus Linguarum Orientalium, Turcicae, Arabicae, Persicae “Doğu Dillerinde Türkçe, Arapça ve Farsçanın Hazinesi” anlamına geliyor. Sözlüğün iki baskısı bulunuyor. Birinci baskısı 1680 yılında Viyana'da yayımlanmıştır. Yazar bu sözlüğüyle dönemin üç önemli doğu dilini bir araya getirmiştir. “İlk baskısı üç cilt hâlinde yapılmış olup 6080 sütun, 3040 sayfadan meydana gelmiştir.”²⁷ Sözlüğün ilk baskısı, dönemin olumsuz şartlarından dolayı ortadan kalkmıştır.

Sözlüğün ikinci baskısı *Francisci A Mesgnien Meninski Lexicon Arabico - Persico - Turcicum* adıyla yayımlanmıştır. İlk baskıdan yüz yıl sonra Viyana'da basılan ikinci baskı, dört cilt olarak yayımlanmıştır. Sözlükteki sayfa sayıları: 1. Cilt (elif-be-pe harfleri) 660 sayfa; 2. Cilt (te-dal harfleri) 822 sayfa; 3. Cilt (re-kaf harfleri) 1086 sayfa; 4. Cilt (kef-ye) 1207 sayfa.

²⁶ Muhammet Yelten, “Meninski, François a Mesgnien”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, Ankara, 2004, s. 144-145.

²⁷ Muhammet Yelten, “Meninski, François De Mesgnien ve Eserleri”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 2003, C. 30, Sayı 0, s. 582.

Yazar, birinci cildin başındaki giriş bölümünde dillerin ortaya çıkışı, doğu dillerinin birbirleriyle olan bağlantıları hakkında bilgiler vermiştir. Eserin başında Bernardus de Jenisch, sözlüğün yeniden yayımlanması için maddi desteği yapan Roma İmparatoriçesi Maria Theresa'yı öven sunuş yazısı yazmıştır.

Yazar, asıl sözlük bölümüne geçmeden önce yararlandığı Arapça, Farsça ve Türkçe kaynak listesini yazmıştır.

Sözlük, madde başı sözcükleri Arap alfabesi ile bir sayfaya iki sütun şeklinde düzenlenmiştir.

Yazar madde başı sözcükleri Arap alfabesiyle yazmıştır. Açıklama kısmını Latin harfleriyle yapmıştır. “چرلاق *cirlak*, چرتلاق *cirtlamak Grylus. Grillo demoftico, grillon, crinon. (s. 1603).*” “اچتن *achten P. قلع يا بجق چكمك kylyğ jā biciak cekmek. Diffringere gladium, vel cultrum. سکوحواله ایلمک sün-ü hawāle eilemek. Intendere haftam in aliquem. چپمک ciapmak. Fluctuatimire, اوکرنمک ögrenmek. Difcere, ادمان idmān, Exercere. (s. 94).*”

Meninski, madde başı sözcüklerin telaffuzlarını Latin harfleriyle vererek Batıdaki doğu dillerini öğreneceklere kolaylık sağlamaktadır. “چرلاق *cirlak*, اچتن *achten*”

Yazar madde başı alınan sözcüklerin hangi dilden olduğunu göstermektedir. “اچتن *achten P. قلع يا بجق چكمك kylyğ jā biciak cekmek.*”

Sözcüğün anlamı birden fazla ise anlamlar rakamla verilerek yazılmıştır. Sözlük, madde başı verilen Türkçe sözcüklerin Arapça ve Farsçalarını da vermektedir. Bunun yanı sıra yazar madde başı Arapça ve Farsça olan sözcüklerin Türkçelerini hemen arkasından vermiştir. “چرنده *cerende P. اوتلاچی otlaiği, Palcents animal, armentum. (s. 1604).*”

Ayrıca madde başı çokluk şekilleri verilen Arapça sözcüklerin teklik şekilleri Arap alfabesiyle köşeli parantez içerisinde yazılmıştır: *استیناس [انس] Confuetudo, familiaritas.(s. 210).*

Bunun yanı sıra yazar, sözcüklerin klasik kullanımlarının yanında *vulg.* (halk dili) kısaltmasıyla sözcüğün halk arasındaki kullanımını aktarmaktadır. “چرنیک *vul. چرنیک T. Cymba. Battello. Batteo. (s. 1604).*” Sözlüğün bu özelliği daha sonra sözlük çalışması yapacak olan Bianchi, Redhouse gibi yazarlara da etkilemiştir.

Sözlüğün bir başka özelliği ise madde başı Türkçe sözcüklerin eş anlamlarının art arda sıralanmasıdır. Bu özelliğiyle sözlük eş anlamlılar sözlüğü özelliği kazanmaktadır.

Madde başı sözcüklerin açıklamaları deyim ve atasözleri desteklenerek hedefteki anlamın daha kolay anlaşılması sağlanmıştır.

Eserin 2000 yılında tıpkıbasımları Prof. Dr. Mehmet Ölmez tarafından 3 cilt olarak yapılmıştır. Bu basımlarda 1. Cilt (elif-hı), 2. Cilt (dal-lam), 3. Cilt (mim-ye) harflerini aktarmaktadır.

2. Complementum Thesauri Linguarum Orientalium.

“*Doğu Dillerinin Hazinesinin Tamamlayıcısı*” anlamına gelen sözlük 1806 sayfa olarak 1687 yılında Viyana’da basılmıştır. Sözlük, *Thesaurus Linguarum Orientalium, Turcicae, Arabicae, Persicae*’deki Latince sözcüklerin madde başına alınması ve bu sözcüklerin Fransızca, Almanca ve İtalyanca karşılıklarını vermektedir.

Meninski, madde başı unsurlara Batı dillerinden bir karşılık verirken Türkçe, Arapça ve Farsçadan daha fazla karşılığa yer vermektedir.

Kısacası bu sözlük, daha önce yazılan dört ciltlik *Thesaurus Linguarum Orientalium, Turcicae, Arabicae, Persicae*’in tek bir sözlüğe sığdırılıp güncellenmiş şeklidir.

3. Linguarum Orientalium Turcicae, Persicae, Institutiones seu Grammatica Turcica.

“*Türkçe, Arapça, Farsça Sözlük; Türkçe Gramerinin Esasları*” anlamına gelen dilbilgisi kitabı 1680 yılında Viyana’da yayımlanmıştır.

“*Meninski’nin 17. yüzyıldaki Türkçenin gramer yapısını açık ve öğretici bir dille izah ettiği, daha da önemlisi Türkçenin tarihî fonetiği bakımından, uyguladığı yazı çeviri sistemiyle seçkin bir gramer çalışmasıdır.*”²⁸

Eserin amacı, İstanbul’da bulunan misyonerlere Türkçeyi öğretmektir. Bu yüzden yazar eserin dilini dönemin diline göre gayet açık yazmıştır.

Eser yedi bölüm ve indeks başlıklarından oluşmaktadır. Birinci bölüm *harf ve seslerin tanıtımı*; ikinci bölüm *ad*; üçüncü bölüm *zamir*; dördüncü bölüm *eylem*; beşinci

²⁸ Muhammet Yelten, *agm.* C. 30, Sayı 0, s. 586.

bölüm *zarf, edat, bağlaç, ünlem*; altıncı bölüm *cümle bilgisi*, yedinci bölüm *aruz vezni konularını* kapsamaktadır.

4. 2. Thomas Xavier Bianchi-Elsine-i Türkiye ve Franseviyyenin Lügati / Dictionnaire Français-Turc.

1783'te doğan Thomas Xavier Bianchi, seçkin bir ailenin oğludur. Bianchi, *Ecole des Langues Orientales*'de okumuş ve devrin önemli bir şarkiyatçısı olan *Silvestre de Sacy* ve *Amedee Jaubert*'ten dersler almıştır. 1801'de bu okulda eğitimini bitirince kendini geliştirmek için İstanbul'daki *Dil Oğlanları Mektebi*'ne başladı. 1811'de İzmir Fransız konsoloslughuna tercüman olarak atandı. 1815'te Hariciye Nezâreti'nde tercümanlık göreviyle Paris'e gitti. Önemli tarihî olaylarda tercümanlık görevi yapan Bianchi, yirmi altı yıllık tercümanlık görevinden 1842'de emekli oldu. Yaptığı önemli sözlük çalışmalarıyla ünlenen Bianchi, 1851'de *Encümen-i Dâniş*'e haricî aza olarak seçildi. Londra'daki *Asiatic Society* ve Paris'teki *Societe Geographique* gibi önemli kurumlarda üyeliği bulunan Bianchi, 1864'te Paris'te öldü.

“*Bianchi, Osmanlının tarihi, Türkçenin geçmişi gibi konular üzerinde âlimane eserler meydana getirmek yerine Avrupalılara Türkçeyi öğretmek ve zamanın Türkiye'sini tanıtmak yolunda çalışmalar yapmayı tercih etmiştir. Bu çalışmaları içinde kendisine asıl şöhret ve mevki sağlayan, geliştirmeye ömrünü vakfettiği lügat kitapları olmuştur.*”²⁹

Dictionnaire Turc-Français (1834-1837).

Dictionnaire Turc-Français, Fransız Jean Daniel Kieffer'in başlattığı ve ölümü nedeniyle yarım bıraktığı eserin Bianchi tarafından tamamlanmış sözlüğüdür. Napolyon hükûmeti Kieffer'den Türkçe-Fransızca bir çalışma yapmasını istemiş. Kieffer de bu istek üzerine Fransızca-Türkçe sözlük çalışması yapmaya başlamıştır. Fakat Kieffer'in 1833'te ölümü çalışmanın yarım kalmasına neden oldu. Bianchi, yarım kalan esere eklemeler yaparak 2000 sayfalık bir sözlük oluşturmuştur. Yazar, sözlüğe *Meninski* ve *Şeyhülislâm Esad Efendi*'nin çalışmalarından eklemeler yapmıştır. Bianchi'nin eserinde sadece

²⁹ Ömer Faruk Akün, “BIANCHI, Thomas-Xavier”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, Ankara, 2004, s. 117-120.

sözcük açıklamaları yoktur. Bunun yanı sıra sözlük, Osmanlı Devleti'nin *yer isimlerine, tarihine, geleneklerine, örflerine* yer vererek ansiklopedik sözlük özelliği göstermektedir.

Eserin ilk cildi “*elif ve sin*” arası sözcükleri içine almaktadır. Bu cilt 1097 sayfa ve 2194 sütundur. 1080 sayfa ve 2160 sütundan oluşan ikinci cilt “*şın ve ye*” arası sözcükleri içine almaktadır. Sözlükte Arap harfli madde başlarının Latin harfli okunuşları yer verilip Fransızca karşılıkları yazılmıştır. Sözcüğün anlamı birden fazlaysa anlamlar rakamla gösterilmiştir. Sözlüğün bir başka özelliği ise Türkçe sözcüklerin eş anlamlarının art arda sıralanmasıdır.

Dictionnaire Français-Turc.

1843-1846 yılları arasında Bianchi tarafından yazılan *Dictionnaire Français-Turc*, Bianchi'nin 1831'de yazdığı *Vocabulaire Français-Turc* adlı 1000 sayfalık eserin geliştirilerek 2003 sayfaya ulaştırıldığı şeklidir. Eser Fransızca Türkçe iki dilli bir sözlüktür. Eserin iki cildi bulunmaktadır. A ve F harflerinin olduğu birinci cilt 784 sayfa 1568 sütun, G ve Z harflerinin olduğu ikinci cilt 1372 sayfa 2744 sütundur.

Eser, Fransızca ön söz ve kısaltmalar bölümünü aktardıktan sonra sözlük bölümüne geçmektedir.

Sözlükte sözcükler alfabetik Latin harfleri sırasına göre sıralanmaktadır.

Sözlükte madde başı Fransızca sözcükler Latin harfleriyle verilmiştir. Sözlük, madde başı sözcüklerin türlerini kısaltmalı olarak belirtmiştir. “*ABETIR, v. a., شاشمرق chāchurmaq. – S'abetir, شاشمرق chāchurmaq, حیوان کبی او haivān guibi ol, a.-t. (s. 4).*”

Sözlük, madde başı sözcüklerin hangi dilden geldiğini göstermektedir. “*ABJECT, E, adj., الجق, t. ; خور khor, دى deni, a.; دون down, ناجنس nādžins, فرومایه furoumāie, p. (s. 5).*”

Yazar sözcüklerin açıklama kısmına aldığı sözcükleri Arap harfleriyle yazıp sözcüklerin okunuşlarını Latin harfleriyle belirtmiştir. “*ABDICIAION, s. f. renoncement volontaire, فراغت ferāghat. (s. 4).*” Sözlüğün bu özelliği Osmanlı Türkçesini öğrenmek isteyenlere kolaylık sağlamaktadır.

Ayrıca sözlüğün açıklama kısmında aldığı sözcüklerin Türkçe, Arapça ve Farsçadan hangi dile ait olduklarını da göstermesi bir başka özelliğidir. “*ABANDONNE,*

adj, delaisse, براغلمش brāghylmich, t. ; ترك اولنمش t.-a ; متروك metrouk. – ... – Desert, en ruines, ويران vīrān, خراب kharāb, a.-... (s. 2).”

Sözlüğün bir sözcüğü açıklarken Türkçe, Arapça ve Farsça eş anlamlı sözcükleri arka arkaya vermesi sözlüğün bir başka özelliğidir. “*ABJECT, E, adj., الجقى, t. ; خور khor, دى deni, a.; دون down, ناجنس nādjins, فرومايه furoumāie, p. (s. 5).”*

Bazı maddelerin açıklaması Fransızca yapıp daha sonra Türkçe açıklamalar verilmiştir. “*ABREGER, v. a. , rendre plus court, قصلتمق qyssaltmaq... (s. 7).”*

5. SIR JAMES WILLIAM REDHOUSE

Redhouse, 1811 yılında Londra’da doğdu ve zor bir hayata başladı. Henüz beş yaşında babasını kaybetti. Sekiz yaşına geldiğinde babasını kaybettiği için erkek çocuklarını denizciliğe hazırlamak için eğitim veren *Christ’s Hospital* adlı hayır kurumuna verildi. Bu kurumda haritacılık, denizcilik, teknik çizim gibi alanlarda eğitim aldı. Ama bu okulda disiplinsizlik yüzünden çok fazla kalamadı ve birkaç yıl sonra atıldı. Redhouse, 1826’da İstanbul’a ticaret gemisi gideceği haberini alır. Bu gemiye kamarot olarak girer ve gemi İstanbul’a ulaştığında burada kalır. İstanbul’daki ilk yıllarıyla ilgili bilgiler çok açık değilse de İstanbul’da ilk olarak teknik ressam olarak işe başladığı bilinmektedir. Bu sırada kendini geliştirmek için büyük çaba harcamıştır. Kısa sürede Türkçe öğrenip Babiâli Tercüme Odası’nda çalışmaya başlamış ve İngilizce dersleri vermiştir. Redhouse, İstanbul’da Türkçesini geliştirirken Osmanlı Türkçesi içerisinde yoğun bir biçimde Arapça, Farsça ve Batı dillerinden geçen birçok sözcük olduğu için dolaylı olarak bu dillerle de ilgilendi. 1830-1833 yılları arasında Rusya’ya giden Redhouse, burada hem Rusça’yı hem de Doğu Türkçesi’ni öğrendi ve sözlük çalışmaları ile uğraştı. 1834 yılında Türkçe, İngilizce, Fransızca hazırladığı ilk sözlüğü yayımlamak amacıyla İngiltere’ye gitmiş ama o dönemde ünlü sözlükçü Bianchi’nin yapmış olduğu sözlük çalışmasının yeni basılmış olması yazarın kararını etkilemiştir. Londra’dan İstanbul’a dönen Redhouse, bu sefer de İngiltere’ye gönderilen bir askerî öğrenci grubuna danışmanlık yapmak için görevlendirildi. Osmanlı Elçiliğinde hem tercümanlık hem de çevirmenlik yaptı. 1838’de tekrar İstanbul’a geldi ve Babiâli Tercüme Odası’na girdi. 1839-1841 yılları arasında ortaya çıkan Osmanlı-Mısır krizinde Bahriye mütercim-tercümanlığı unvanı ile görevlendirildi. Yaptığı başarılı hizmetlerden hem Osmanlı hükûmetince hem de İngiltere hükûmetince ödüllendirildi. 1842’de Babiâli Tercüme

Odası'ndaki işine döndü. 1850'de sağlık nedenleriyle Londra'ya gitti. 1851'de İstanbul'da Encümen-i Daniş üyeliğine seçildi. 1853'te Osmanlı Devleti'nin kendisine bağladığı yıllık 240 pauntluk maaşla emekliye ayrıldı. Aynı yıl İngiltere'ye döndü ve Dışişleri Bakanlığı'nda Doğu dilleri mütercim-tercümanı olarak işe başladı. Aynı yıl Royal Asiatic Society'nin sekreterliğini de kabul ederek çalışmaya başladı. 1884'te Cambridge Üniversitesi'nden fahri doktora, 1888'de de İngiliz hükûmetince şövalye unvanı (sir) alarak onurlandırıldı. Gerek İngiliz hükûmeti için gerek de Osmanlı hükûmeti için önemli hizmetler yapan Redhouse, 1892 yılında Londra'da hayata gözlerini yumdu.³⁰

5. 1. ESERLERİ

5. 1. 1. Müntehabât-ı Lügât-ı Osmâniyye (1852): Redhouse'un hazırlayıp bastırıldığı (1838-1841) ilk eseri *Müntehabât-ı Lügât-ı Osmâniyye*'dir. *Müntehabât-ı Lügât-ı Osmâniyye*, Osmanlı Türkçesinde kullanılan Arapça ve Farsça sözcükleri içine alır. Sözlüğün içerisinde az da olsa Türkçe sözcükler yer almaktadır. Sözlükteki söz varlığı 25. 658'dir. İlk baskısı iki ciltten oluşan sözlüğün birinci bölümü 416, ikinci bölümü 456 sayfadır. *Müntehabât-ı Lügât-ı Osmâniyye*'den önceki çalışmalar, Arapça ve Farsça söz varlığını Osmanlı Türkçesinde kullanılan anlamlarıyla değil, ait oldukları dildeki anlamlarıyla aktarıyordu. Redhouse ise söz varlığının ait oldukları dildeki şekliyle değil, Osmanlı Türkçesinde kullanılan biçim ve anlamlarıyla verilmesi gerektiğini düşünüyordu. Bu nedenle Redhouse, yabancı dillerden Osmanlı Türkçesine giren sözcükleri Türkçede kullanılan biçim ve anlamlarıyla *Müntehabât-ı Lügât-ı Osmâniyye*'ye almıştır.

5. 1. 2. Grammaire Raisonnee De La Langue Ottomane (1846): Paris'te basılan *Grammaire Raisonnee De La Langue Ottomane*, Osmanlı Türkçesi için yazılan dilbilgisi kitabıdır. Redhouse, kitabın ön sözünde bu kitaptan daha önce Türk diliyle ilgili dilbilgisi kitapları yazılmış olduğunu ama bu rehberlerin Osmanlı Türkçesini anlatmakta yetersiz kaldıklarını belirterek bu yöndeki ihtiyacı karşılamak için *Grammaire Raisonnee De La Langue Ottomane*'i yazdığını belirtmektedir.

5. 1. 3. Vade-mecum of the Ottoman Colloquial Language (1855): Londra'da yayımlanmış olan *Vade-mecum of the Ottoman Colloquial Language*, Redhouse'un

³⁰ Carter Vaughn Findley, "REDHOUSE, Sir James William", *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, Ankara, 2007, C. 34, s. 523.

Kırım Savaşı sırasında Osmanlı'yla ittifak eden İngiliz subayları için yazdığı Türkçe dilbilgisi, diyaloglar ve İngilizce-Türkçe, Türkçe-İngilizce sözlükten oluşan çalışmadır. *Vade-mecum of the Ottoman Colloquial Language*, Redhouse'un İngilizce kaleme aldığı ilk Türkçe dilbilgisi kitabıdır.

5. 1. 4. An English and Turkish Dictionary (1856): “*An English and Turkish Dictionary*,” Kırım savaşındaki siyasi olaylardan hareketle Osmanlı topraklarında Türkçe öğrenmek isteyen İngiliz subaylar için hazırlanmıştır. On bin sözcüklük iki bölümden oluşan sözlük 1856'da hazırlanmış ve bir yıl sonra 1857'de bastırılmıştır. Dönemin siyasi şartlarından dolayı hazırlanan çalışma, içine aldığı söz varlığıyla Türk dili için önem taşımaktadır.

5. 1. 5. A Lexicon, English and Turkish (1861): 1856 yılında dönemin siyasi olayları dolayısıyla İngiliz subaylar için hazırlanmış olan “*An English and Turkish Dictionary*,” bu kez İngilizce öğrenmek isteyen Türkler için düzenlenmiştir. “*A Lexicon, English and Turkish*,” 1856'daki *An English and Turkish Dictionary*'nin geliştirilmiş ve kitabın giriş bölümüne bir İngilizce dilbilgisi taslağı konulmuş şeklidir. *A Lexicon, English and Turkish*, 47.000 İngilizce madde başı sözcükten oluşan iki dilli çalışmadır. Redhouse bu çalışmayla İngilizce öğrenmek isteyen Türklere bir kılavuz vermiş oluyordu.

5. 1. 6. A Turkish and English Lexicon, Shewing the English Significations of the Turkish Terms (1890): Redhouse'un önemli bir çalışması olan Türkçe-İngilizce Sözlük, 1890 yılında İstanbul'da Amerikan Board Misyoner Heyeti temsilcisi A. H. Boyajian tarafından yayımlanmıştır. Uzun adı *A Turkish and English Lexicon, Shewing the English Significations of the Turkish Terms, Kitâb-ı Meânî-i Lehçe Li-James Redhouse el-İngilizî* kısa adı *A Turkish and English Lexicon*, Türkçe, Arapça ve Farsça madde başlarının İngilizce açıklamalarla verildiği kapsamlı bir çalışmadır. *A Turkish and English Lexicon*'da yazar ön sözle başlayıp Osmanlıca sözcüklerin transliterasyonunu verdikten sonra sözlük bölümüne geçer. Sözlük 2224 sayfalık büyük bir çalışmadır. Yazar, sözlükte ilk olarak madde başı sözcüklerin kökünü, sözcüklerin hem Arap harfleriyle hem de Latin harfleriye gösterilişini, daha sonra da sözcüğün türünü verdikten

sonra açıklama bölümüne geçmektedir. Sözlükteki madde başı açıklamaları İngilizce olarak yapılmıştır.³¹

6. A Lexicon, English And Turkish'in Türk Sözlükçülüğündeki Yeri

Rusya, Hünkar İskelesi Antlaşmasıyla Osmanlı Devleti'nin İstanbul ve Çanakkale Boğazı üzerinde elde ettiği hakları 1841 Londra Boğazlar Sözleşmesinde kısmen kaybetti. Büyümekte olan Rusya Devleti için bu olay büyük bir kayıptı. Rusya, adeta Karadeniz'e kapatılarak sıcak denizlere inmesi engelleniyordu. Rusya, bu durumdan rahatsız olarak kutsal yerler sorunu adı altında bir sorun ortaya çıkardı. Rusya, Osmanlı'dan Kudüs'te bulunan Ortodokslar için ayrıcalık istedi. Fakat Osmanlı Devleti bu isteği reddetti. Bunun üzerine Rusya Eflak ve Boğdan'ı işgal etti. Bu durumdan rahatsız olan Avusturya, İngiltere ve Fransa ve Piyomente, Osmanlı devletinin yanında savaşa girdiler. İngiltere ve Fransa donanmaları, Karadeniz'e geçerek Rus limanlarını bombaladı. Osmanlı, İngiltere, Fransa, Avusturya ve Piyomente devletleri Kırım ve Sivastapol'a asker çıkarınca 1853'te başlayan savaş 1856'da Rusya'nın isteği üzerine sona erdi.

Redhouse, dönemin siyasi olaylarından dolayı İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce olmak üzere iki bölümden oluşan bir sözlük yazmıştır. Yapılan çalışma, yaşanan siyasi olaylar gerekçesiyle İngiliz subaylara ve Türkçeyi öğrenmek isteyen kişilere kolaylık sağlamayı hedeflemektedir.

Fakat çalışma daha bitmeden Kırım Savaşı sona erdi. Bu durumda Rusya karşısında oluşan Türk Birliği dağıldı ve dolayısıyla İngiliz ordusu Osmanlıyı terk ederek geri çekildi. Böylelikle İngiliz subaylar için yapılan çalışma daha sonraki dönemde yabancı dil öğrenecek Türkler kullanılacaktır.

İngiliz Devleti'nden Osmanlı'ya gelen küçük bir maceraperest topluluk, modern bilimin görüşlerini yaymak için hem İstanbul'da hem de Osmanlı'nın çeşitli yerlerinde çalışmalar başlatmıştır. Yapılan uğraşlar zamanla sonucunu verdi ve Türkler arasında İngiliz bilimi, kültürü ve edebiyatı merak edilmeye başlandı. Avrupalı maceraperestler, bu merakı gidermek için daha önce İngilizceden Türkçeye çeviri çalışmaları yapmışlardı.

³¹ Carter, Vaughn Findley, The Making of a Perfect Orientalist? (Sir James W. Redhouse, Mükemmel Bir Doğubilimcinin Öyküsü?) The Redhouse Press, Miscellany, American Board Library, Sev-Yay., İstanbul, 2006. s. 24-220.

Daha sonra da Türklerin İngilizceyi öğrenmelerini sağlayacak özel olarak hazırlanmış iki dilli eserlerle oluşan bir bütün oluşturmaya gayret ettiler. Yapılan uğraşlarla ve Osmanlı Devleti'nin Kırım Savaşı sonrası Batı'yı daha iyi tanıma isteği birleşince Osmanlı'dan Batı'ya subay göndermenin yolu açılmıştır.

Batı'ya giden subaylar, İngiliz-Türk Edebiyatı Komitesi adı altında bir kurum kurarak Londra ve İstanbul arasında büyük bir bilgi aktarımı sürecini başlattı. Redhouse'un 1856 yılında hazırladığı ama dönemin şartlarından dolayı yayıncının elinde kalan çalışma, yayıncıdan alınıp İstanbul'daki komiteye verildi. Böylece başlangıçta İngiliz subaylara hizmet etmesi beklenen çalışma, artık İngilizce öğrenmek isteyen Türklere hizmet etmeye başladı.

Çalışmanın ekonomik nedenlerden dolayı yavaşlayacağı düşünülürken Amerikalı bir iş adamı çalışmaya destek olarak maddi sorunu ortadan kaldırdı. Bu son gelişmeden sonra Redhouse'un 1856 yılında yapmış olduğu çalışma biraz daha geliştirilerek 1861 yılında kullanıma sunuldu.

Uzun adı *A Lexicon, English and Turkish, -shewing, in Turkish, the Literal, Incidental, Figurative, Colloquial and Technical Significations of the English Terms-* kısa adı *A Lexicon, English and Turkish* olan eser, 1861 yılında A. H. Boyajian tarafından Londra'da bastırılmıştır.

A Lexicon, English and Turkish, Redhouse'un 1856 yılında hazırladığı 10 bin sözcüğü içeren "*An English and Turkish Dictionary, -in two parts-, English and Turkish*" in genişletilmiş şeklidir.

A Lexicon, English and Turkish, Türklere İngilizce öğretmek amacıyla yazılmıştır. *A Lexicon, English and Turkish*'in dönemindeki öteki sözlük çalışmalarından farkı da budur. Öbür sözlük çalışmalarının çoğu, Osmanlı Türkçesindeki sözcükleri tespit etmek için yazılmıştır. *A Lexicon, English and Turkish*, dil öğretme kaygısı taşıdığından özellikle dinî, edebî, askerî ve ticari sözcükleri ele almıştır. Sözlüğün ortaya çıkarılmasında yukarıda değindiğimiz üzere İngilizceyi Türklere öğretme amacı gütmektedir. *A Lexicon, English and Turkish*, ön sözünde yer alan bölümüyle küçük bir dilbilgisi kitabı niteliği de taşımaktadır.

İki dilli olan *A Lexicon, English and Turkish* madde başları İngilizce, açıklamaları Türkçe olan bir sözlüktür. Türk sözlükçülüğünde *A Lexicon, English and Turkish*'e kadar bazı iki ve ikiden fazla dilli sözlük çalışmaları görülmektedir. Bu çalışmaların çoğunu

Arapça ve Farsça sözlükler oluşturmaktadır. 19. yüzyılda Batı'yı yakından tanıma isteği üzerine hazırlanan *A Lexicon, English and Turkish*, Türk sözlükçüğünde ilk çalışmalardan biridir.

A Lexicon, English and Turkish, 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesini kayıt altına alan bir eserdir. Sözlükler, toplumun yalnızca dilini değil, dil ile birlikte kültürünü de yansıtan ürünlerdir. Bu ürünlerdeki dil verilerinden hareketle o dönem dili hakkında bilgi edinilebilir. *A Lexicon, English and Turkish*, 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesindeki dil verilerini saklayarak o dönemdeki kültüre ışık tutmaktadır. Adı geçen sözlük de o dönemin dil ve kültürünü yansıtan ve bugün de yararlanılabilecek tarihî bir metindir.

A Lexicon, English and Turkish ile Türkçenin tarihî gelişimi hakkında bir fikir edinilebilir. Sözlük, bir dilin yazıldığı dönemdeki durumunu kayıt altına alır. Tarihin farklı dönemlerinde yazılan sözlükler sayesinde de dilin gelişme aşamaları ortaya çıkarılmış olur. Elbette *A Lexicon, English and Turkish*'ten önce de sözlük çalışmaları yapılmıştır. *A Lexicon, English and Turkish*'ten sonra da yazılan sözlükler bulunmaktadır. Türk sözlükçülüğü açısından *A Lexicon, English and Turkish*, Türkçenin gelişim sürecinde köprü görevi görmektedir. Türkçe söz varlığı bakımından *A Lexicon, English and Turkish*'in öncesinde ve sonrasında yapılan sözlüklerle karşılaştırıldığında Türk dilinin gelişim sürecini yansıtan bir eser olduğu söylenebilir.

Sözlüğün başında İngilizce ve Türkçe ön söz yer almaktadır. Bu bölümde, sözlüğün niçin yazıldığı, kime hitap ettiği, hangi ihtiyaca cevap verdiği, ne kadar sürede yazıldığı, ne gibi yararlar sağlanacağı, sözlüğün hazırlanmasında yaşanan zorluklar, bu zorlukların nasıl giderildiği ve sözlükte bulunan birtakım eksiklikler hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

Daha sonra “*Lehceniñ isti‘māline muḳtezī olarak İngilizceniñ ba‘zı kavā'id-i şarfiyye ve nahviyyesi beyānındadır*” adlı bir başlıkla İngilizce öğrenenlere kolaylık sağlamak için İngilizcenin kısa bir taslağı verilmiştir. Bu taslakta “*ḥarf-i ta‘rīf ve ḥarf-i tenkīr (definite article and indefinite article), isim (substantive), şıfat (adjective), zamīr (pronoun), fi‘il (verb), ḥaddü'l-vaşf (adverb), ḥarf-i cerr (proposition), ḥarf-i ‘atf ve ḥarf-i nidā (conjunction and interjection)*”, başlıklarıyla yazar İngilizceyi ana hatlarıyla öğretmeye çalışmıştır. Sözlük bu yönüyle bir dilbilgisi kitabı özelliği taşımaktadır. Ele alınan İngilizce sözcük türleri ve bu türlerin yazımı Türkçe ile karşılaştırmalı olarak

ortaya koyulmuştur. Genellikle sözlüklerde bir dilin gramer özeti verilmediğinden sözlüğün bu özelliği dönemi için farklı bir uygulamadır.

Sözlük, 1856'da yapılan çalışmanın geliştirilmesiyle 47.000 sözcüğe ulaşmıştır. Sözlük bölümünde İngilizce madde başları Latin harfleriyle verilmiştir. *A Lexicon, English and Turkish*'i kendinden önce ve sonra yapılan sözlük çalışmalarından ayıran yanlar vardır.

A Lexicon, English and Turkish'te İngilizce madde başlarından sonra sözcüğün telaffuzu parantez içinde verilmiştir. Madde başı sözcüklerin söylenişlerinin verilmesi o dönem sözlükleri için bir yeniliktir. İngilizce sözcüklerin söylenişlerinin verilmesi, İngilizce öğreneceklere kolaylık sağlamaktadır. Daha sonra sözcük türü kısaltmayla verilip açıklama bölümüne geçilmiştir. Madde başı sözcükler, bu bölümde matbu Arap harfleriyle, Osmanlı Türkçesinde kullanıldığı biçimiyle açıklanmıştır.

A Lexicon, English and Turkish, öteki Latin harfli sözlükler gibi alfabetik olarak sıralanmıştır. Osmanlı Türkçesi sözlükçülüğünde madde başları, Arap sözlükçülüğüne göre oluşturulduğundan Arap harflerine göre sıralanmaktaydı. Fakat *A Lexicon, English and Turkish*'te madde başları İngilizceden Türkçeye bir sözlük olması bakımından Latin harflerine göre sıralanmıştır.

Sözlükte, İngilizce kökenli sözcüklerin yanı sıra Fransızca, Yunanca, Latince, İbranice ve İtalyancadan İngilizceye girmiş olan sözcükler de parantez içerisinde kökenleri verilerek aktarılmıştır.

Sözlükte bazı özel anlamlı işaretler kullanılmıştır. Bu işaretler:

- ✓ : Bahriye tabiri
- ‡ : Askerlik tabiri
- || : İlim ve sanat ıstılahı
- * : Mecaz ve şiir tabiri
- ✠ : Din ve mecaz tabiri
- ‡ : Eski tabir
- § : Kaba tabir
- §§ : Ayıp tabir

Sözlükte bu işaretler yoluyla belli bir alanda kullanılan özel anlamlı sözcük ve sözcük grupları belirtilmiştir. Sözlükteki bu işaretler İngilizceyi öğrenmek isteyenlere büyük kolaylık sağlamaktadır. İngilizceyi öğrenmeye çalışan kullanıcılar, bu işaretler aracılığıyla hangi sözcüğün hangi anlam alanında verildiğini kolaylıkla ayırt edebilmektedir.

A Lexicon, English and Turkish, bazı madde açıklamalarını sözcük öbekleri ve cümlelerle yapmaktadır. Sözlüğün bu yönü, Türk dilindeki sözcük öbeklerini ve cümleleri görme açısından önemlidir. Sözlükteki bu özellik sayesinde Türkçenin söz dizimi hakkında bilgi edinilmektedir. Böylelikle bu eser, Türk dilinin 19. yüzyıl söz dizimi özelliklerini göstermesi bakımından önemlidir.

A Lexicon, English and Turkish, 19. yüzyılda düzenlenmiştir ve madde başlarının açıklamaları Osmanlı Türkçesi imlasına göre yapılmıştır. Bu bakımdan adı geçen sözlük, 19. yüzyıl Osmanlı imlasını yansıtmaktadır. Böylelikle bu sözlükle o dönemin imlası görülmektedir.

A Lexicon, English and Turkish'te madde başları, bir sayfada iki blok hâlinde verilerek 827 sayfadan oluşmuştur.

A Lexicon, English And Turkish'in Türk sözlükçülüğündeki bir başka önemli yanı düzenleniş şekliyle kendisinden sonra hazırlanacak Türkçe tek dilli ve çok dilli sözlüklere örnek oluşturmasıdır. Günümüzdeki İngilizce-Türkçe, Türkçe-Türkçe sözlüklerin Redhouse'un hazırlamış olduğu sözlükten etkilendiği söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında *A Lexicon, English And Turkish* aynı türdeki sözlüklere örnek oluşturmuş bir eser olarak değerlendirilebilir.

Redhouse'un 1861 tarihli sözlüğü ile daha sonra hazırlanmış İngilizce-Türkçe sözlükler arasında birtakım farklar bulunduğu görülüyor. Bu farklar, sonraki baskılarda madde başı bazı sözcüklerin sözlükten çıkarılması ve madde içi uzun açıklamaların güncellemek amacıyla kısaltılmasıdır. Bunun nedeninin atılan sözcüğün bugün kullanılmaması, o dönem için uygun olan açıklamaların bugün için geçersiz olmasıdır. Fakat Redhouse'un 1861 tarihli basımında dönemin söz varlığı olduğu gibi verildiğinden 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesi yazarın yazdığı şekilde karşımıza çıkmaktadır.

A Lexicon, English and Turkish, yalnızca Türkçe, Arapça, Farsça sözcükleri değil, başka dillerden Osmanlı Türkçesine giren ve o dönem dilde kullanılan bütün sözcükleri içine almaktadır.

6. 1. A Lexicon, English and Turkish'in Baskıları

İlk baskısı 1861'de yapılan *A Lexicon, English and Turkish*'in beğenilmesi sözlüğün daha sonraki tarihlerde yeni baskılarının yapılmasına yol açmıştır. *A Lexicon, English and Turkish*'in belirli aralıklarla 1922'ye kadar 5 kez tıpkı basımı yapılmıştır.

1. Sir James W. Redhouse (1861), *Kitâbu Lehçeti'l-Ma'ânî-A Lexicon, English And Turkish*, Published by The Oriental Literature Society, London.
2. Sir James W. Redhouse (1877), *Kitâbu Lehçeti'l-Ma'ânî-A Lexicon, English And Turkish*, Second Edition, Published by The Oriental Literature Society, Constantinople.
3. Sir James W. Redhouse (1884), *Kitâbu Lehçeti'l-Ma'ânî-A Lexicon, English And Turkish*, Third Edition, Published by The Oriental Literature Society, Constantinople.
4. Sir James W. Redhouse (1911), *Kitâbu Lehçeti'l-Ma'ânî-A Lexicon, English And Turkish*, Fourth Edition, Published by The Oriental Literature Society, Constantinople.
5. Sir James W. Redhouse (1922), *Kitâbu Lehçeti'l-Ma'ânî-A Lexicon, English And Turkish*, Fifth Edition, Published by The Oriental Literature Society, Constantinople.

6. 2. Cumhuriyetten Sonra A Lexicon, English and Turkish

Redhouse'un İngilizceden Türkçeye kitabının yayımcısı Amerikan Bord Neşriyat Dairesi, Türkiye'deki savaşlar sonrası 1938'de Türk ve Amerikalı uzmanlardan bir grup oluşturmuştur. Amerikan Bord Neşriyat Dairesi, gruptan Redhouse'un İngilizce Türkçe sözlüğünün tamamını Latin harflerine aktarmalarını ve dil devrimi sonrası Türkiye Türkçesine daha yakın bir sözlük projesi hazırlamalarını istemiştir. Bunun üzerine çalışmalara başlayan J. K. Birge, S. Huri, C. T. Riggs, A. Tietze'den oluşan heyet, *Yeni Redhouse İngilizce Türkçe Lügat*'inin çerçevesini çizmiştir. Asıl metin üzerindeki çalışmalar 1945 yılında sona ermiştir. Bu metnin işlenmesi ise tam dört yıl sürmüştür.

Bazı sözcüklerin kırpılarak atıldığı sözlüğe hem *Oxford Concise Dictionary* hem de *Webster's Collegiate Dictionary*'deki pek çok sözcük sözlüğe dahil edilerek *A Lexicon, English and Turkish*'in sözcük kapasitesi artırılmıştır.

Yapılan çalışmalar sonucunda *Yeni Redhouse İngilizce Türkçe Lügat*'in ilk basımı 1950 yılında yapmıştır. Daha sonra 1953, 1956, 1958, 1962 ... 1972 yılında olmak üzere çeşitli aralıklarla bu sözlük basılmıştır.

1974 yılında ise 1861'de basılan ve son basımı 1922'de yapılan *A Lexicon, English and Turkish* adlı sözlük ve ilk basımı 1950'de yapılan ve son basımı 1972'de yapılan *Yeni Redhouse İngilizce Türkçe Lügat* esas alınarak ve bazı düzeltmeler yapılarak *İngilizce Türkçe Redhouse Sözlüğü* ortaya çıkarılmıştır. Bu yeni sözlüğün ilk baskısı Redhouse Yayınevi tarafından 1974'te yapılmıştır. Daha sonra 1996, 2000, 2013 ve çeşitli tarihlerde olmak üzere sözlük toplamda 46 baskı yapmıştır.

İngilizce Türkçe sözlük denilince ilk akla gelen Redhouse sözlüğü bugün hâlâ okullardaki İngilizce-Türkçe sözlüklerin içerisinde ilk akla gelen kitaplardan biridir. Bunun yanı sıra yabancı dil öğrenmeye çalışan herhangi bir insanın da öncelikle başvuru kaynağı olarak Redhouse sözlükleri akla gelmektedir.

6. 3. “A Lexicon, English and Turkish” ile kendinden sonra oluşturulan “Yeni Redhouse İngilizce Türkçe Lügat” ve “İngilizce Türkçe Redhouse Sözlüğü” arasındaki bazı farklar.

1861 yılında çıkan “*A Lexicon, English and Turkish*” yayımlandığı günden beri İngilizce öğrenmek isteyenlerin ilk başvuru kaynakları arasında yer almaktadır. Sözlük, 1922 yılına kadar farklı tarihlerde basılmıştır. 1945'ten sonra sözlüğün üzerinde bazı ekleme ve çıkarmalar yapılarak “Yeni Redhouse İngilizce Türkçe Lügat” ile “İngilizce Türkçe Redhouse Sözlüğü” adlı sözlükler yayımlanmıştır. Bu sözlükler, *A Lexicon, English and Turkish* ile bazı yönlerden benzerlik göstermektedir. Bunun yanı sıra bazı yönlerden de farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu farklılıklardan bazıları şunlardır:

1. *A Lexicon, English and Turkish*'in madde içleri Arap harfleriyle öteki sözlükler ise Latin harfleriyle basılmıştır.

2. *A Lexicon, English and Turkish* 19. yüzyıl sözcük verilerini olduğu gibi aktarmaktadır. Öteki sözlükler ise büyük oranda *A Lexicon, English and Turkish*'e

dayansa da zamanla kullanımdan düştüğü gerekçesiyle bazı sözcükler sözlükten çıkarılmıştır.

3. *A Lexicon, English and Turkish*'teki sözcüklerin yazımı Osmanlı Türkçesinin imlasına göre yazılmıştır. Öteki sözlüklerdeki sözcüklerin yazımı ise Türkiye Türkçesi imlasını yansıtmaktadır. Bu bakımdan *A Lexicon, English and Turkish* Osmanlı Türkçesinin yazım biçimini göstermesi bakımından önemlidir.

7. A LEXICON, ENGLISH AND TURKISH'TEN SONRA YAPILMIŞ BAZI İNGİLİZCE TÜRKÇE SÖZLÜKLER

7.1. İNGİLİZCEDEN TÜRKÇEYE CEYB LÜGATİ, POCKET DICTIONARY

Pocket Dictionary, 1310/1894 yılında İhsan ve Aleko tarafından yazılan İngilizce Türkçe sözlüktür.

Aleko, İngilizce öğretmenidir. Osmanlı Devletinde İngilizce öğrenecekleri öğretmenlik yapmaktadır. Aleko, İngilizce öğretmenliğinin yanı sıra yazarlık da yapmaktadır. Aleko'nun İngilizce kitap ve sözlükleri bulunmaktadır. Bu eserler; *İngilizceden Türkçeye Ceyb Lügati-Pocket Dictionary* (R. 1310/1894), *İngilizcenin Kavaid-i Lisâniyesi* (H. 1307/1889), *İngilizcenin Şive-i Ef'âli* (R. 1324/1908).

İngilizceden Türkçeye Ceyb Lügati, Pocket Dictionary iki dilli bir sözlüktür. Sözlüğün ilk baskısı 1894 yılında yapılmıştır. Sözlük 815 sayfadır. Pocket Dictionary'de madde başı İngilizce sözcükler, Latin harfleri alfabe sırasına göre dizilmiştir.

Sözlük, madde başı sözcükleri Latin harfleriyle açıklamaları ise Arap harfleriyle aktarmıştır. “*Coal* (n) kömür; ma^cden kömürü. (s. 126).” “*Coach* (n) araba, fayton; gügertedeki kamara. (s. 126).”

Sözlük, madde başı sözcüklerin türlerini kısaltmalı olarak belirtmiştir. “*Co-agent* (n) refik, arkadaş. (s. 126).”

Sözlüğün madde başı bazı sözcüklerin Türkçe eş anlamlılarını vermesi onun başka bir özelliğidir. “*boundary* (n) hadd, hudūd, sınır. (s. 75).”

Sözlükteki madde açıklamaları kısa ve net olarak iki üç anlamla belirtilmiştir.

Sözlükteki bazı sözcükler, Redhous'un *A Lexicon, English and Turkish*'teki sözcüklerle karşılaştırıldığında çoğu maddelerin açıklamasının birbirine epey benzediği görülmektedir.

A Lexicon, English and Turkish	Pocket Dictionary
boundary s. sınır : hadd : hudūd : hadd-ı fāşıl : hadd-ı fāşıl : (s. 91).	Boundary (n) hadd, hudūd, sınır. (s. 75).
coach s. araba : fayton, hinto. (s. 145).	Coach (n) araba, fayton; gügertedeki kamara. (s. 126).
consul s. konsolos, şeh-bender, şah-bender (s. 172).	Consul , (n) konsolos, şah-bender (s. 159).
pathetic adj. adamın yüregine rikkat verir, mü'essir, te'sirlü (s. 564).	Pathetic (adj) çok tesir eden, mü'essir (s. 510).
zone s. kuşak, kemer, nitāk (s. 827).	Zone (n) kuşak, kemer. (s. 815).

Yukarıda verilen sözlük karşılaştırmasından madde başı sözcüklere verilen anlamların birbirine büyük oranda benzediği görülmektedir. Verilerden Redhouse'un *A Lexicon English and Turkish* adlı sözlüğünden 33 yıl sonra çıkan Pocket Dictionary'nin Redhouse'un sözlüğünden büyük oranda etkilendiği anlaşılmaktadır. Böylelikle Redhouse'un İngilizce Türkçe sözlüğünün daha sonra oluşturulan İngilizce Türkçe sözlüklere etki ettiği ve yol gösterdiği söylenebilir.

7. 2. Ahmet Vahid Bey (Moran)-A Condensed Dictionary English-Turkish.

Ahmet Vahid Moran, 10 Ekim 1882'de İstanbul'da doğdu. Eğitimine Heybeliada Bahriye Mektebi'nde başladı. Daha sonra eğitimini Almanya'da sürdürdü. Bahriye Nezareti Başyaverliği, Birinci Dünya savaşında Berlin Deniz Ateşeliği, Cumhuriyetin kuruluşunda da Genelkurmay İstihbarat Dairesi Başkanlığı görevlerinde bulundu.

Vahid Moran Bahriye Mektebi'nde Batı dillerine ilgi duymaya başlamış ve tamamen kendi çabalarıyla Fransızca, İngilizce, Almanca, Arapça ve Farsça öğrenerek kendini geliştirmiştir. Yoğun iş hayatına 1920'de binbaşı rütbesiyle emekliye ayrılarak

son verdi. Emekliliği sırasında çeşitli sözlükler yazarak dil alanına katkılarda bulundu. A. Vahid Moran, 14 Eylül 1945'te hayata gözlerini kapadı.

A Condensed Dictionary English-Turkish.

A Condensed Dictionary English-Turkish, İngilizceden Türkçeye iki dilli bir sözlüktür. Sözlüğün ilk baskısı 1924 yılında İstanbul'da yapılmıştır. Sözlüğün başında yazar, kitabın sözcük söyleyişleri ve açıklamalarının yanında güncel tarihî ve coğrafi adları içine aldığını belirtmiştir.

Sözlük, başlangıçta ön söz, telaffuz, noktalama işaretleri, kısaltma işaretleri ve düzensiz fiillerle ilgili bilgiler vermektedir.

Eserin sözlük bölümü 715 sayfa 1430 sütundur.

Sözlüğün madde başları Latin harfleriyle açıklamaları hem Arap harfleriyle hem de Latin harfleriyle yapılmıştır. “*Buy, bī, (v.a) صاتون ألمق satun almaq; مبايعه! moubâya et.*”

Vahid Bey, madde başı sözcüklerin söylenişlerini Latin harfleriyle vermiştir. “*Barren, bar'en, (a.) قيصير qısır; (fig.) عقيم aqîm; (n pl.) چول cheul; قيصير اراضى qısır arâzî; قيراج qurach*”

Yazar sözcük açıklamalarının verirken hangi bilim dalına ait olduğunu belirtmeye çalışmıştır. “*Capsule, kap'sül, (n) قاپسول qapsül; (bot.) قابوق qabouq.*”

Yazar madde başı sözcüklerin türlerini de sözlüğünde belirtmektedir. “*Acme, akme, (n) (lit.) نروه zirve; (poet.) مرتبه قصوا mertebeyi qousvâ.*”

Sözlüğün başka bir özelliği madde başı sözcüklerin açıklamasında sözcüğün eş anlamlarını vermesidir. “*Barren, bar'en, (a.) قيصير qısır; (fig.) عقيم aqîm; (n pl.) چول cheul; قيصير اراضى qısır arâzî; قيراج qurach*”.

A Lexicon, English and Turkish ile A Condensed Dictionary English-Turkish'teki İngilizce bazı maddelerin karşılaştırılması.

A Lexicon, English and Turkish.	A Condensed Dictionary English-Turkish
abaft , [ə'ba:ft], <i>adv.</i> ✓ 1. gerüde : arkada : kıçdan yana : 2. kıça toğrı :	Abaft , a-baft', (<i>ad.</i>) كريدہ geride; (<i>mar.</i>) قچده quchda.

<p>abandon [ə'bəndən], <i>v.a.</i> 1. bırakmak : atmak : terk etmek : kefi yedd etmek : ferâgat etmek : vâz geçmek : 3. metrük kırmak : şahıbsız bırakmak : 4. hālî koyub gitmek : tahliye edüb çıkmak : teslim etmek : vermek :</p>	<p>Abandon, a-ban'dun, (<i>v.a.</i>) ترک ترک et.; (<i>lit.</i>) فراغت ferâgat et.; (<i>n.</i>) ترک ترک; (<i>fig.</i>) قیدسزلق qaydsuzluq.</p>
<p>acme ['ækmı], <i>s.</i> zirve : uç :</p>	<p>Acme, ak-me, (<i>n.</i>) (<i>lit.</i>) ذروه zirve; (<i>poet.</i>) مرتبه قسوا mertebeyi qousvâ</p>
<p>barren ['bærən], <i>adj.</i> 1. kısır : ʿākır : ʿākır : ʿākım : çocuğı yā-hud yavrısı olamayan : 2. yemişi olamayan : ğayr-i müsmir : 3. kıraç : çöl : hayırsız : maşşulsüz olan : zarfında kıtlık ve bahāluluk ʿarız olmuş olan : 5. boş : nāfile : bī-hūde : fāʿidesiz olan : 6. maʿnāsız : meʿālsız olan : 7. çiçek nevʿinden olub tohum véremez olan :</p>	<p>Barren, bar'en, (<i>a.</i>) قیسیر kısır; (<i>fig.</i>) عقیم eqım; (<i>n. pl.</i>) چول cheul; قیسیر اراضی kısır arâzî; قیراچ qurach</p>
<p>buy [baı], <i>v.a.</i> (bought [bɔ:t]; bought [bɔ:t]), 1. almak : şatun almak : iştirâ etmek : mübāyaʿa etmek : harīd etmek : 2. kazanmak : celb etmek : istiḥşāl etmek : 3. rüşvet vérüb kendine müsāʿid kılmak : 4. külfet ve meşakḳat ile dest-res olmak :</p>	<p>Buy, bī, (<i>v.a.</i>) ساتون المص satun almaq; مبیاعه moubâya et.</p>

Verilen İngilizce madde başı sözcük karşılaştırmalarından çoğu madde açıklamalarının büyük ölçüde birbirine benzediği görülmektedir. Bu durumda *A Lexicon, English and Turkish*'in 63 yıl sonra yazılan *A Condensed Dictionary English-Turkish*'i etkilediği anlaşılmaktadır. Böylelikle Redhouse'un eseri, hem dönemindeki İngilizce öğrenecekler hem de kendinden sonra İngilizce Türkçe sözlük çalışması yapacaklara yol göstericilik yaptığı ortaya çıkmaktadır.

7. 3. A Lexicon, English And Turkish'in Sonrasında Çıkarılan İngilizce Sözlüklerle Karşılaştırılması:

A Lexicon, English and Turkish	Pocket Dictionary	A Condensed Dictionary English-Turkish
boundary s. sınır : Һadd : Һudūd : Һadd-ı fāşıl : Һatt-ı fāşıl : (s. 91).	Boundary (n) Һadd, Һudūd, sınır. (s. 75).	Boundary , bownd'a-ri, (n) حدود houdōud (s. 53).
coach s. ʿaraba : fayton, hinto. (s. 145).	Coach (n) ʿaraba, fayton; gügertedeki Һamara. (s. 126).	Coach , kōch, (n) آرابا araba; (trainer) معلم mou-alim. (s. 82).
consul s. Һonsolos, Һehbender, Һāh-bender (s. 172).	Consul , (n) Һonsolos, Һāh-bender (s. 159).	Consul , kou'sul, (n.) قونسولوس qonsolos, شهبندر shehbender. (s. 98).
pathetic adj. adamıñ yüregine rikkat vérir, mü'essir, te'şirlü (s. 564).	Pathetic (adj) çok tesir eden, mü'essir (s. 510).	Pathetic , pa-thet'ik (a.) (lit) مهيج müheyyij; مؤثر me'essir (s. 393).
zone s. Һuşak, kemer, nitāk (s. 827).	Zone (n) Һuşak, kemer. (s. 815).	Zone , zōn, (n.) قوشاق qoushaq; (geog, fig) منطقه mountuqa. (s. 681).

Yukarıda yapılan sözlük karşılaştırmasında madde düzenlemelerinde farklıklar olsa da yukarıda da belirtildiği gibi açıklamaların çoğunlukla birbirine benzediği görülmektedir. Bu durumda *A Lexicon, English and Turkish*'in kendisinden sonra çıkarılan her iki sözlüğe de büyük ölçüde etkilediği ortaya çıkmaktadır. Redhouse'un sözlüğü, hem kendisinden sonra yazılan İngilizce Türkçe sözlüklere örnek olmuş hem de kendi dönemindeki İngilizce öğreneyeklere kılavuzluk yapmıştır. Böylelikle sözlüğün sonraki dönemlerin ihtiyaçlarını karşıladığı söylenebilir.

İKİNCİ BÖLÜM METİN İNCELEMESİ

Bu bölümde *A Lexicon, English and Turkish* üzerinde yapılan dil bilgisi incelemeleri verildi. Yapılan incelemelerdeki örnek maddeler, yukarıda verdiğimiz *A Lexicon, English and Turkish*'in metin sayfalarından alınmıştır. Yapılan çalışmada çoğunlukla 1861 tarihli *A Lexicon, English and Turkish* ile 2011 tarihli *Türkçe Sözlük* karşılaştırılmıştır.

A) SES OLAYLARI

Sözlük, bir dilin tarihsel gelişimini yansıtan edebî eserlerden biridir. Sözlükteki sözcükler dönemselsel olarak karşılaştırıldığında dildeki ses olayları görülebilir. Bu metinde yer alan sözcükler 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin yazı dilini belirtmektedir. Metindeki sözcükler hem kendisinden önceki dönemlerdeki kullanımlarıyla hem de Türkiye Türkçesindeki yazım şekilleri karşılaştırıldığında Türkçenin gelişimi ortaya çıkacaktır. Bu sebepten bu bölümde metinde yer alan sözcüklerdeki ses değişimleri Türkiye Türkçesindeki yazım şekilleriyle karşılaştırılarak Türkçenin gelişimi belirtmeye çalışılmıştır. Bu başlıkta ses olaylarının verilmesindeki amaç günümüzde kullanılan bazı sözcüklerin geçirdiği değişimleri *A Lexicon* aracılığıyla ortaya koymaktır.

1. d > t değişimi

Metnimizdeki kimi sözcüklerde bulunan *ötümlü d* sesi bugün *ötümsüz t* sesine dönmekle birlikte metnimizde bu değişim gerçekleşmemekte ve *ötümlü d* korunmaktadır. Sözcük başında: *dāne* (s. 15), *depe* (s. 4), *dürlü* (s. 1), *dilki* (s. 74), *ditrer* (s. 44), *düketmek* (s. 101) vb. ve sözcük ortasında: *birikdirmek* (s. 5), *korıkdığı* (s. 15), *toğuşdan* gibi.

dāne > *tane*: *tane* sözcüğü Farsça asıllı bir sözcüktür. Bu sözcüğün asıl şekli *dāne* biçimindedir. *Dāne* sözcüğü metnimizde asıl şekliyle yer almaktadır. *Dāne* sözcüğünün ilk ünsüzü *katı*, *patlayıcı*, *ötümlü bir asıl diş* ünsüzüdür. Metnimizde *ötümlü* biçimiyle yer alan *dāne* sözcüğü bugün *ötümsüz* biçimiyle söylenmekte ve yazılmaktadır. Sözcüğün başındaki *ötümlü d* sesi *katı*, *patlayıcı*, *ötümsüz t* sesine dönmüştür. *Ötümsüzleşme* ses olayı gerçekleşmiştir. İlk hecedeki *uzun a*, bugün de uzunluğunu korumaktadır.

birikdirmek > *biriktirmek*: Bilindiği gibi küçük ünlü uyumu 19. yüzyılda meydana gelen bir uyumdur. Metnimizde yer alan *birikdirmek* sözcüğünün ortasında bulunan *-dir* ettirgenlik eki önündeki *ötümsüz k* ünsüzünden etkilenmemekte ve *-dir* olarak *ötümlü*

kalmaktadır. Burada *ünsüzün ünsüze* etkisi söz konusu değildir. Sonuç olarak bu dönemde ünsüz uyumu gelişmediği görülmektedir. Günümüzde ise *biriktirmek* sözcüğündeki *-dir* ettirgenlik eki önündeki *ötümsüz k* ünsüzünden etkilenecek *-tir* şeklini almıştır. Ünsüz uyumu gerçekleşerek sözcük *biriktirmek* şeklini almıştır.

2. t > d değişimi

Metinde bulunan bazı sözcükler, geleneksel imlaya uyularak *ötümsüz t* sesiyle yazılırken aynı sözcükler bugün *ötümlü d* sesiyle yazılmaktadır. Metinde sözcük başında: *tağdılmış* (s. 98), *tağlamak* (s. 94), *tağlarda* (s. 17), *tağlu* (s. 82), *tağdırmağ* (s. 37), *tağalanış* (s. 12), *tağalar* (s. 94), *tağalu* (s. 12), *taamar* (s. 3), *taamla* (s. 29), *taar* (s. 15), *tavul* (s. 49), *tayak* (s. 62), *tayamak* (s. 58), *tayanmağ* (s. 4), *témir* (s. 21), *tışarı* (s. 3), *tışı* (s. 43), *toğan* (s. 81), *toğmağ* (s. 38), *toğrı* (s. 1), *toğrulmağ* (s. 68), *toğurmağ* (s. 68), *toğuş* (s. 81), *toğunmağ* (s. 50), *tokuz* (s. 70), *tolāb* (s. 64), *tolandırın* (s. 72), *tolaşma* (s. 18), *tolayı* (s. 18), *tolduran* (s. 61), *tolğun* (s. 7), *tolu* (s. 29), *toñdurmağ* (s. 76), *toñuz* (s. 57), *toymuş* (s. 31), *turağ* (s. 2). Sözcük ortasında: *ağa* (s. 14), *oğa* (s. 4).

taamar > *damar* verisinde *t* > *d* ses değişimi görülmektedir. *damar* Türkçe bir addır. Bu sözcük Orta Türkçede *taamar* biçiminde kullanılmıştır. Aynı sözcük metnimizde *taamar* şekliyle yer almaktadır. Türkçe *taamar* sözcüğünün ilk ünsüzü *katı*, *patlayıcı*, *ötümsüz asıl diş* ünsüzüdür. Bugün *ötümlü* biçimiyle söylenip yazılan *damar* sözcüğünde ise *ötümsüz t* sesinin *ötümlü d* sesine döndüğü görülmektedir. Bu durumda bugün bu sözcükte *ötümlüleşme* ses olayı gerçekleşmiştir.

oğa > *oda* örneğinde bugün sözcük ortası *-t-* > *-d-* ses değişimi görülmektedir. *Oda* sözcüğü Türkçe asıllı bir sözcüktür. Eski Türkçede *oğ* biçimiyle kullanılan bu sözcük metnimizde *oğa* şeklinde yer almaktadır. *Oğ* sözcüğünün sonundaki *-ğ* sesinin düştüğü görülmektedir. Bunun sebebi Türkçede sözcük sonunda *-ğ* sesinin düşmeye meyilli bir ses olmasıdır. Bu sebepten *oğ* sözcüğü metnimizde *oğa* şeklinde yer almaktadır. *Oğa* sözcüğündeki ünsüz *katı*, *patlayıcı*, *ötümsüz asıl diş* ünsüzüdür. Türkçede iki ünlü arasında bulunan *ötümsüz* sesler genellikle ünlülerden etkilenecek *ötümlüleşirler*. Ama metindeki *oğa* sözcüğünde *ötümlüleşme* ses olayı gerçekleşmemiştir. Türkiye Türkçesinde ise iki ünlü arasında kalan *ötümsüz -t-* sesinin ünlülerin etkisiyle *ötümlü -d-* sesine dönerek *ötümlüleştiği* görülüyor. Böylelikle *oğa* sözcüğü *oda* şeklini almıştır. Burada ünlünün ünsüze etkisi söz konusudur. Verilerden hareketle bugün bu sözcükte *ötümlüleşme* ses olayı görülmektedir.

3. y- ön türemesi

A Lexicon'daki bazı sözcüklerin başında yer almayan y- ünsüzü günümüzde bulunmaktadır.

y- ünsüz türemesi: *ıpranma* (s. 3), *ıpranmak* (s. 3), *ıpranmış* (s. 3).

ıpranmak > *yıpranma*: Türkçe *yıpranmak* sözcüğü metinde *ıpranmak* biçiminde geçmektedir. Günümüzde bu sözcük y- ön türemesiyle kullanılmaktadır. Burada ünsüz türemesi bulunmaktadır. *Sesli ile başlayan bazı kelimeler önlerinde bir yarım sesli türetirler. Buna ön türeme (prothese) deriz.*³² Bunun nedeni ı ünlüsünün Türkçede açıklığı ve duyulurluğu en düşük ünlü olmasıdır. Günümüzde bu sözcüğün başına *bolünlü, sızıcı, ötümlü, ön damak sesi “y-”* türemiştir. Böylelikle 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesindeki başta ünsüz ön türemesi henüz görülmeyen *ıpranmak* sözcüğü günümüzde y- ön türemesiyle kullanıldığı görülmektedir.

4. h- ünsüz türemesi

h- ünsüz türemesi: *üngür üngür* (s. 74), *örgüç* (s. 101).

üngür üngür > *hüngür hüngür* verisinde bugün başta h- ünsüz türemesi olmuştur. *Hüngür hüngür* sözcük grubu aynı yansıma sözcüklerin art arda getirilmesiyle oluşturulmuş bir ikilemedir. Bugün *hüngür hüngür* biçiminde kullanılan ikileme metinde *üngür üngür* şekliyle yazılmıştır. Metinde yer alan *üngür üngür* ikilemesi *yuvarlak, dar, ince bir “ü”* sesi ile başlamaktadır. *“h- öntüremesi geniş bir sesliyle başlayan az sayıda kelimelerimizde görülür.”*³³ Günümüzde bu sözcüğün başına *katı, sızıcı, ötümsüz gırtlak sesi “h-”* türemiştir. *“h-” ünsüz türemesi* olmuştur. Bu verilerden hareketle günümüzde başta h- ünsüz türemesiyle kullanılan *hüngür hüngür* ikilemesinin 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinde h- ön türemesi olmadan kullanıldığı görülmektedir.

5. v- ünsüz türemesi

v- ünsüz türemesi: *baş uran* (s. 32), *ura ura* (s. 69), *urdu* (s. 69), *urma* (s. 69), *urmak* (s. 7), *urub* (s. 31), *uruş* (s. 69).

urmak > *vurmak*: *vurmak* sözcüğü Türkçe kökenli bir fiildir. *vurmak* sözcüğü metinde Eski Türkçe *urmak* şekliyle yer almaktadır. Metindeki *urmak* sözcüğü *yuvarlak,*

³² Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, TDK Yayınları, Ankara, 2019, s. 67.

³³ T. Banguoğlu, *age.* 2019, s. 67.

dar, kalın “u” ünlüsüyle başlamaktadır. Günümüzde bu sözcüğün başına katı, sızıcı, ötümlü, diş dudak ünsüzü “v-” getirilmiştir. Bunun sebebi Türkçenin açıklığı ve duyulurluğu az olan u sesinin zayıflığını gidermektir. Böylece sözcükte “v-” ön türemesi olmuştur. Bu verilerden bugün başta v- ön türemesiyle kullanılan “vurmak” sözcüğünün 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinde v- ön türemesi olmadan kullanıldığı görülmektedir.

6. ş > ç değişimi

ş > ç ses değişimi: güş (s. 45).

Güç > güş: Güç sözcüğü Türkçe bir addır. Eski Türkçede küç biçiminde yer alan bu sözcük metnimizde güş biçiminde bulunmaktadır. küç sözcüğünün ilk ünsüzü katı, patlayıcı ötimsüz ön damak ünsüzüdür. Bu ünsüz ötümlüleşerek güş şeklini almıştır. güş sözcüğünün ikinci ünsüzü katı, sızıcı, ötimsüz diş eti ünsüzüdür. Eski ve Orta Türkçede patlayıcı biçimiyle söylenmekte olan güç sözcüğündeki patlayıcı ç ünsüzü, metinde sızıcı ş ünsüzüne dönmüştür. Bunun nedeni sızıcıların duyulurluğunun patlayıcılardan fazla olmasıdır. Sızıcılaşma ses olayı gerçekleşmiştir. güç sözcüğü günümüzde asıl şeklini koruyarak söylenmekte ve yazılmaktadır.

7. g > v değişimi

Metindeki bazı sözcüklerde bulunan patlayıcı g sesi bugün sızıcı v sesine dönmektedir. Ortada: dögmek (s. 62), gügenmek (s. 58), gügercin (s. 80), gügertede (s. 74), kılağuzluk (s. 68), çoğmak (s. 56), ögünme (s. 87), sögüb şaymak (s. 4).

gügercin > güvercin örneğinde bugün -g- > -v- ses değişimi vardır. Türkçe bir sözcük olan güvercin sözcüğü, Eski Türkçede kögürçgün ~ kögürçün; Orta Türkçede kökürçkün; metnimizde gügercin olarak geçmektedir. gügercin sözcüğünün ikinci hecesindeki g ünsüzü katı, patlayıcı, ötümlü, ön damak sesidir. Bu ses günümüzde katı, sızıcı diş-dudak v sesine dönmüştür. Burada ünlü ünsüz etkileşimi vardır. “Yuvarlak seslilerin komşuluğunda dudak seslerine dönen sesdeşler olur. Lehçemizde bunun göze çarpan örneği yuvarlak sesliler önünde ğ > w > v değişmesidir.”³⁴ Bu örnekte dudaksıllaşma ses olayı görülmektedir. 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinde gügercin şekliyle kullanılan sözcük dudaksıllaşarak günümüzde güvercin şeklini almıştır.

³⁴ T. Banguoğlu, *age*. 2019, s. 102.

8. b > p ses değişimi

b > p ses değişimi: Başta, *bahā* (s. 32); ortada şübhe (s. 73).

bahā > paha verisinde bugün *b- > p-* ses değişimi olmuştur. *Paha* sözcüğü Farsça asıllı bir addır. Sözcüğün asıl şekli *bahā*'dır. Metnimizde *paha* sözcüğü asıl şekliyle *bahā* biçiminde geçmektedir. *Bahā* sözcüğünün başında bulunan *katı, patlayıcı, ötümlü çift dudak b* sesi günümüzde *ötümsüz p* sesine dönerek *paha* biçimini almıştır. *Ötümsüzleşme* ses olayı gerçekleşmiştir. İkinci hecedeki *uzun a*, bugün kısalımmıştır.

şübhe > şüphe: *Şüphe* Arapça asıllı bir addır. Arapçadan Türkçeye geçen sözcük, metinde aslına uygun olarak *şübhe* biçiminde yer almaktadır. *Şübhe* sözcüğünün ilk hecesinde bulunan *katı, patlayıcı, ötümlü, çift dudak b ünsüzü* bugün *ötümsüz p ünsüzüne* dönmüştür. Bu değişimin nedeni, *b ünsüzünün* yanında bulunan *ötümsüz h ünsüzünün* etkisiyle *gerileyici benzeşmeye* uğramasıdır. Burada *ötümsüzleşme* ses olayı bulunmaktadır.

9. d > z ses değişimi

d > z ses değişimi: *hidmet* (s. 2).

hidmet > hizmet: *hizmet* Arapça bir addır. Arapçadan Türkçeye geçen *hizmet* sözcüğü, metinde Arapça özgün şekliyle *hidmet* biçiminde yer almaktadır. *hidmet* sözcüğünün ikinci ünsüzü *katı, patlayıcı ötümlü, asıl diş ünsüzüdür*. Bu ünsüz bugün *sızıcı z ünsüzüne* dönmüştür. Bilindiği gibi patlayıcı bir sesle sızıcı bir ses karşılaştığında ses değişimi, patlayıcıdan sızıcıya doğru gerçekleşmektedir. Burada *sızıcılaşma* ses olayı görölüyor. Böylece *hidmet > hizmet* değişimi ortaya çıkmıştır.

10. h > k ses değişimi

h > k ses değişimi: *maşhara* (s. 26), *açar* (s. 16).

maşhara > maskara örneğinde bugün *-h- > -k- ünsüz değişimi* görölmektedir. Arapçadan Türkçeye geçmiş bir ad olan *maskara* sözcüğü, metinde asıl biçimiyle *maşhara* şeklinde bulunmaktadır. *maşhara* sözcüğünün ikinci hecesindeki *h ünsüzü, katı, sızıcı, ötümsüz bir gırtlak* sesidir. Bu sesin Türkiye Türkçesinde *damaksıllaşarak* ön damak *k* sesine dönuştüğüne tanık olunuyor. Böylelikle *maşhara > maskara* ses değişimi meydana gelmiştir. Burada *damaksıllaşma* ses olayı bulunmaktadır.

11. c > ç ses değişimi

c > ç ses değişimi: *güc* (s. 42), *genc* (s. 8).

güc > güç: *Güç* sözcüğü Türkçe bir addır. *güç* sözcüğü metinde *güc* şeklinde yer almaktadır. Burada bir ses değişiminden ziyade bir yazım tarzıyla karşı karşıya bulunuyoruz. Arap alfabesinde ötümsüz *ç ünsüzü* yerine kolaylık ve çabukluk nedeniyle *c ünsüzünün* yazıldığı görülmektedir. Birçok Türkçe sözcüğün sonunda bu tür yazılışları görmek mümkündür.

12. r > l ses değişimi

Metindeki bazı sözcüklerde bu ses değişimini örneklendiren kullanımlar vardır: *güleş* (s. 49), *gülgen* (s. 71).

güreş > güleş: *güreş* Türkçe bir sözcüktür. Eski Türkçe ve Orta Türkçede *küreş* olarak yer alan bu sözcük metinde *güleş* biçiminde bulunmaktadır. *Güreş* sözcüğündeki *bolünlü, sızıcı, ötümlü, asıl dış sesi r*'nin metinde *dişeti ünsüzüne* döndüğü görülüyor. Titrek ünsüz *r*, düşmeli bir sestir, *l* ise avurt ünsüzüdür. İki ses karşılaştığında bazı sözcüklerde *r > l* ses değişimi görülmektedir: *merhem > melhem*, *servi > selvi*, *sarkım > salkım* gibi. Bunun nedeni *l* sesinin duyulurluğu *r* sesinden fazla olduğu için *r*'nin *l*'ye dönmesidir. Türkiye Türkçesinde ise bu sözcük aslına uygun olarak *güreş* şekliyle söylenilmekte ve yazılmaktadır.

13. n > m ve ñ > m ses değişimi

Metindeki bazı sözcüklerde sözcük başında ve sözcük ortasında yer alan *n*, *ñ* seslerinin bugün *m* sesine döndüğü gözleniyor. Sözcük başında: *nerdübân* (s. 59), sözcük ortasında: *anbâr* (s. 64), *kanbur* (s. 58), *oñurga* (s. 49).

nerdübân > merdiven: *merdiven* sözcüğü Farsça asıllı bir addır. *merdiven* sözcüğü metinde aslına uygun olarak *nerdübân* şeklinde yazılmaktadır. Farsçadan Türkçeye geçen *nerdübân* sözcüğünün ilk ünsüzü *bolünlü, patlayıcı, ötümlü* asıl dış sesidir. Bugün *merdiven* biçimiyle söylenen ve yazılan bu sözcükte *geniz, dış sesi olan n*'nin *geniz, çift dudak sesi m*'ye döndüğü görülmektedir. *Bu sözcükte dudaksillaşma* ses olayı gerçekleşmiştir. İkinci olarak sözcüğün son hecesindeki *b* sesi *katı, patlayıcı, ötümlü, çift dudak ünsüzü* iken bu ses *katı, sızıcı, ötümlü, dış dudak ünsüzü v* sesine dönmüştür. *Sızıcılaşma* ses olayı vardır. Üçüncü olarak ikinci hecedeki *yuvarlak, dar ü* sesinin küçük ünlü uyumunun düzlük kuralına uygun olarak düzleşip *düz, dar i* sesine çevrildiği görülüyor. Son olarak *kalın uzun a ünlüsü ince e* sesine dönmüştür.

oñurga > *omurga* verisinde bugün -ñ- > -m- ünsüz değişimi görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesindeki kullanımı *oñurga* şeklinde olan sözcük metnimizde de *oñurga* biçiminde kullanılmaktadır. Bugün bu sözcük *omurga* şeklinde söylenilmekte ve yazılmaktadır. “*Yuvarlak seslilerin komşuluğunda dudak seslerine dönen sesdeşler olur. Yuvarlak sesliler önünde ñ > m değişmesi de bu türlü dudaksıllaşmanın dikkate değer bir örneğidir.*”³⁵ Türkçe olan *oñurga* sözcüğünün ilk ünlüsü *yuvarlak, geniş, kalın bir ünlü*dür. Yuvarlak ünlünün önündeki ses de *bolünlü, patlayıcı, ötümlü bir damak ünsüzü* olan *ñ*’dir. Bu ünsüz önündeki yuvarlak ünlüden etkilenerek *m dudak ünsüzüne* dönmüştür. *Dudaksıllaşma* ses olayı gerçekleşmiştir.

anbār > *ambar*: *ambar* sözcüğü Farsça asıllı bir addır. Bugün *ambar* biçiminde kullanılan sözcük, metinde Farsça aslına uyarak *anbār* şeklinde geçmektedir. Farsçadan Türkçeye giren *anbār* sözcüğünün ilk ünsüzü *bolünlü, patlayıcı, ötümlü bir diş sesi* olan *n*’dir. Bugün dudaksıl biçimiyle söylenen ve yazılan *ambar* sözcüğünde ise dudaksıl *b* sesinin diş sesi olan *n*’yi gerileyici benzeşmeyle dudak sesine dönüştürdüğü tanık olunuyor. *Gerileyici benzeşme* ses olayı vardır. İkinci hecedeki *uzun a*, kısalmıştır.

14. s > z ses değişimi

Metnimizdeki bazı sözcüklerde bulunan *s ünsüzü* bugün *z ünsüzüne* dönmüştür. Sözcük sonunda: *horos* (s. 18), *maranķos* (s. 10).

horos > *horoz*: *horos* sözcüğü Farsça asıllı bir addır. Bu sözcük metinde aslına uygun olarak *horos* şeklinde görülmektedir. *horos* sözcüğünün son ünsüzü *katı, sızıcı, ötümsüz, asıl diş* sesidir. Bugün ötümlü şekliyle söylenmekte ve yazılmakta olan *horoz* sözcüğünde ikinci hecedeki *ötümsüz s* sesi, *ötümlü z* sesine dönmüştür. *Ötümlüleşme* ses olayı gerçekleşmiştir.

15. y sesinin düşmesi

Metinde geçen bazı sözcüklerdeki *y* sesinin bugün düştüğü görülmektedir. Sözcük ortasında: *beykār* (s. 58), *beyz* (s. 102), *ceyb* (s. 81), *seyl* (s. 11).

ceyb > *cep*: *cep* Arapça asıllı bir sözcüktür. *cep* sözcüğü metinde asıl biçimiyle *ceyb* olarak geçmektedir. Arapçadan Türkçeye geçen *ceyb* sözcüğünün ikinci ünsüzü *bolünlü, sızıcı, ötümlü, ön damak* sesidir. Bugün *cep* biçimiyle kullanılmakta olan bu

³⁵ T. Banguoğlu, *age*. 2019, s. 102-103.

sözcükte ön damak sesi -y-'nin düştüğü görülmektedir. Bilindiği gibi *y, l, r, m, n* bölünlü ündeşler kimi örneklerde düşmektedir: *şeyh > şeh > şih, seyl > sel* gibi. Bu sözcükte de *bölünlü y* sesi düşmüştür. İkinci olarak sözcük sonundaki *katı, patlayıcı, ötümlü, çift dudak* sesinin *ötümsüz p* sesine çevrildiği görülmektedir. *Ötümsüzleşme* ses olayı vardır. Böylelikle metinde asıl şekliyle kullanılan *ceyb* sözcüğü günümüzde *cep* şeklini alarak kullanılmaktadır.

16. p > y değişimi

öyke (s. 21).

öpke > öyke: *öfke* sözcüğü Türkçe asıllı bir addır. Bu sözcük Eski Türkçede *öpke* ~ *övke*; Orta Türkçede *öpke* biçiminde kullanılmıştır. Aynı sözcük metnimizde *öyke* biçiminde yer almaktadır. *Öpke* sözcüğünün ilk hecesindeki *katı, patlayıcı, ötümsüz, çift dudak sesi p, katı, patlayıcı, ötümsüz, ön damak k* sesinden etkilenerek *y* sesine dönmüştür. Burada ünsüz+ünsüz etkileşimi görülmektedir. Bunun nedeni *y*'nin duyulurluğunun *p*'den daha yüksek olmasıdır. *Damaksillaşma* ses olayı görülmektedir. Bugün ise aynı sözcük *öfke* biçiminde kullanılmaktadır. *Öpke* sözcüğünün ilk hecesindeki *katı, patlayıcı, ötümsüz, çift dudak -p-* sesi bugün *katı, sızıcı, ötümsüz, dış dudak -f-* sesine dönmüştür. Bilindiği gibi patlayıcı bir sesle sızıcı bir ses karşılaştığında ses değişimi, patlayıcıdan sızıcıya doğru olmaktadır. Bu örnekte sızıcı *-f-* ünsüzü, patlayıcı *-p-* ünsüzünden üstün ve baskındır. Bunun nedeni sızıcı ünsüzlerin duyulurluğunun patlayıcı ünsüzlerden yüksek olmasıdır. *Sızıcılaşma* ses olayı görülmektedir.

17. v > f değişimi

Metindeki bazı sözcüklerde bu ses olayı vardır: *°afv* (s. 3).

°afv > af örneğindeki *af* sözcüğü, metinde aslına uyarak *°afv* şeklinde yazmıştır. Arapçadan Türkçeye geçen *°afv* sözcüğünün *f* ünsüzü, *katı, sızıcı, ötümsüz, dış dudak v* ünsüzü ise *katı, sızıcı, ötümlü v* sesidir. *°afv* sözcüğündeki aynı boğumlanma noktasından çıkan iki sesin ikincisinin söyleyiş zorluğundan ve Türkçe sözcüklerde sözcük sonunda böyle bir çift ünsüz bulunmamasından dolayı *ilerileyici benzeşmeyle* sondaki *ötümlü v* ünsüzü, *ötümsüz f* ünsüzüne dönmektedir. Bu ünsüz+ünsüz benzeşmesidir. Böylece sözcük “*°aff*” şeklini almıştır. Günümüzde *af* şeklinde söylenen ve yazılan sözcükteki çift ünsüzden ikincisi düşmüştür. Çünkü Türkçe sözcükler ikiz ünsüz ile bitmez.

Sözcükteki *çift f*'den biri düşürülmüştür. *Ünsüz düşmesi* vardır. Türkçe söyleyiş *ayın* ünsüzünü çıkartamadığı için sözcük *af* şeklini almıştır.

18. Ön seste “ı” sesinin düşmesi

ısıtma (s. 13).

ısıtma > *sıtma*: Bugün *sıtma* olarak yazılan sözcük metinde *ısıtma* biçiminde görülmektedir. “*Türkiye Türkçesinde sıcak, sıtma gibi kelimelerde görülen ön ses düşmesi*”³⁶ az görülen bir ses olayıdır. Türkçe *ısıtma* sözcüğünün ilk ünlüsü *düz*, *dar*, *kalın* bir ünlüdür. Bugün baştaki *ı* sesinin düşmüş biçimiyle yazılan *sıcak* sözcüğünde *ön seste ünlü düşmesi* görülmektedir. Bunun nedeni *ı* ünlüsünün açıklık ve duyulurluğunun az olmasıdır. Bu nedenle *ı* sesi ya başka bir sese döner ya da düşer. Burada *ünlü düşmesi* ses olayı gerçekleşmiştir.

B) ÜST ÜSTE İKİ EDİLGENLİK EKİNİN GELMESİ

Metnimizde üst üste iki edilgenlik eki almış sözcükler kullanılmıştır. Bunlar: *başlanılmış* (s. 72), *beslenilmek* (s. 14), *beslenilmesi* (87), *beslenilür* (59), *denenilmesi* (s. 51), *denenilmiş* (s. 45), *söylenilmesi* (s. 51), *söylenilmiş* (s. 55) gibi sözcüklerdir. Bu verilerden sözlükte üst üste edilgenlik eki alan sözcüklerin bulunduğu görülmektedir. Bilindiği gibi edilgenlik eki *-ıl*, *-il*, *-ul*, *-ül*'dür. Ancak eylem tabanı *-l* ile ya da ünlüyle biterse edilgenlik eki *-n* olarak gelir. “*başlanılmış*” sözcüğünde *başla-n-ıl-mış* 'ta hem *-n*-li hem de *-l*-li edilgenlik eki art arda gelmiştir. Türkiye Türkçesinde de bunun örnekleri çoktur.

C) TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE BİTİŞİK YAZILAN ANCAK OSMANLI TÜRKÇESİNDE AYRI YAZILAN BİRLEŞİK EYLEMLER

Metinde bugün bitişik yazılan fakat Osmanlı Türkçesinde ayrı yazılan birleşik eylemlerle ilgili örnekler bulunmaktadır. Bunlar: *°add édüb* (s. 55), *°add étdiklerini* (s. 54), *°add étmek* (s. 2), *°add olunan* (s. 5), *°afv édiñiz* (s. 72), *°afv étdirecek* (s. 49), *°aıf étmeklik* (s. 74), *baıış éder* (s. 10) *baıış étmeklik* (s. 58), *beııl étmek* (s. 77), *cebr étmek* (s. 81), *ıarb étmek* (s. 62), *def° étmek* (s. 1), *defñ étmek* (s. 102), *devr olmak* (s. 62), *emr*

³⁶ Tahsin Banguoğlu, *Türk Grameri-1: Ses Bilgisi*, Ankara, 1959, 112.

étmek (s. 32), *faşl etmek* (s. 58), *fesh etmek* (s. 2), *feth etmek* (s. 72), *haşr etmek* (s. 32), *hiss edüb* (s. 67), *kaahr etmek* (s. 68), *kayd etmek* (s. 5), *keşf etmek* (s. 32), *küfr etmek* (s. 4), *medh edici* (s. 8), *men^e etmek* (s. 1), *meyl etmek* (s. 10), *naql etmek* (s. 61), *nefy etmek* (s. 62), *redd etmek* (s. 43), *şabr étđi* (s. 90), *şarf etmek* (s. 14), *zann etmek* (s. 32), *zemm etmek* (s. 58).

Türkiye Türkçesinde birleşik eylemi oluşturan iki sözcük arasında ses düşmesi, ses değişmesi ya da ses türemesi olursa birleşik eylem bitişik yazılır. Bu verilerden *A Lexicon, English and Turkish*'te Türkiye Türkçesindeki bitişik yazılan birleşik eylemlerin çoğunlukla ayrı yazıldığı görülmektedir.

D) KURALLI BİRLEŞİK EYLEMLER

Yapılarına göre eylemler üçe ayrılır: 1) Kurallı birleşik eylemler (ulaçlı birleşik eylemler, tasviri fiiller) 2) Yardımcı eylemle yapılan birleşik eylemler 3) Anlamca kaynaşmış birleşik eylemler. Bunlardan kurallı birleşik eylemler, *eylem+zarf eylem+eylem*le yapılarak tezlik, yeterlik, sürerlik ve yaklaşma olarak dört başlık altında toplanır. *A Lexicon, English and Turkish*'te bugün kullanıldığı gibi bu yapıda bazı kullanımların olduğu görüldü. İlk örnek “*göriüvérmek*” (s. 26) eylemidir. Öbürü “*yürüyüüvérmek*” (s. 56) bir başkası ise “*şalıvérmek*” (s. 59) eylemidir. Metinde geçen kurallı birleşik eylemler:

alıkomak (s. 40), *beceremeyerek* (s. 2), *édebilmelerine* (s. 27), *édivérmek* (s. 68), *geçivérmek* (s. 94), *kaıkamamak* (s. 70), *kaınadıvérmek* (s. 88), *olamayan* (s. 90), *olunabilmeklik* (s. 8), *şalıvérilüb* (s. 85), *uçıvérmek* (s. 56), *vérememesi* (s. 65), *véremez* (s. 65).

Yukarıda belirtilen verilerden bugün kullanılan kurallı birleşik eylemlerin aynı şekilde 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinde de bitişik yazıldığı görülmektedir.

E) TAMLAMALAR

Türklerin İslamiyete girmesiyle birlikte yoğun bir şekilde Arapça ve Farsça sözcükler Türkçeye girmeye başladı. Bu nedenle pek çok Arapça ve Farsça sözcük yanında bazı söz dizimi öğeleri de dilde yer almaya başladı. Arapça ve Farsça tamlamalar,

Türkçe cümle üzerinde etki yaparak bazı değişikliklere yol açmıştır. Örneğin Türkçe üzerinde Arapça ve Farsçanın etkisi artınca Arapça ve Farsça tamlamalar Türkçede kullanılmaya başlandı. Bunun yanı sıra yarı Arapça yarı Farsça ya da yarı Arapça yarı Türkçe tamlamalar görülmeye başlandı. 19. yüzyıl metni olan *A Lexicon, English and Turkish*'te yukarıda söz edildiği gibi bazı tamlama örnekleri yer almaktadır.

İki Sözcükten Oluşan Tamlamalar:

a. Arapça tamlamalar

aḥbeşü'l-ḥabīşīn, ale'l-ıtlāk, azlemü'z-zālimīn, beşerü's-şekl, düstürü'l-°amel, eşna'ü'l-müfsidīn, ḥāddü'z-zāviye, ḥarezātü'z-zahr, iltihābü'l-mefāşıl, kābilü't-tecrīm, kāsirü's-şuhūt, lāzımü't-ta°zīm, lāzımü't-tafđıl, lāzımü't-tefhīm, māni'ü'l-ḥayāt, māni'ü's-şuhūt, mārü'l-beyān, mektümü'l-ism, meşkü'ü'l-ma°nā, muğberü'l-ḥātır, muḥtemelü'z-zıddeyn, muṭlakü'r-re°y, münfericü'z-zāviye, müstaķilü'r-re°y, müteķābileynü'l-beyt, müteķābileynü'l-zıll, müttefikü'r-re°y, müvelledü'l-güherçile, sābıķü'l-beyān, sābıķü'l-eyyām, sābıķü'z-zıkr, sālibü'l-iḥtiyār, sālifü'l-beyān, sālifü'z-zıkr, tābü'tü's-sekīne, teşriḥü'l-°urük, üzeynā'ü'l-ķalb, üznā'ü'l-ķalb, vācibü't-tebcıl, vācibü't-tecrīm, vācibü't-tekrīm, vācibü't-tevkır, vasatü'l-evsāt, veca'ü'l-mefāşıl, veledü'z-zinā.

b. Farsça tamlamalar

°akd-ı ittifāk, cāzibe-i iḥtiyāriyye, cāzibe-i lüşük, cāzibe-i tercīhiyye, °ibādet-i melā°ik, °ilm-i cebr, °ilm-i mi°mār, đıķķ-i nefis, fenn-i ḥarb, fenn-i inşā, ğayr-i meşrūt, ıztırāb-ı ķalb, iḥyā-yı mevāt, kābil-i taḥşış, milel-i sābıķa, nidā-yı āferīn, rüy-ı zemin, sefīne-i Nūḥ, sünbül-i ḥaṭā°ı.

c. Türkçe tamlamalar

Allāhıñ varlığı, biriniñ evi, biriniñ ma°aşı, biriniñ niyyeti, böceğniñ boynuzı, çocukluk vaķtı, fāḥişeniñ ücreti, geminiñ küpeştesi, geminiñ topları, genclik vaķtı, göçkinlik vaķtı, ḥākimiñ ḥükmi, ḥalkıñ taḥşini, ḥayvāniñ ismi, kemeriñ kilidi, kevkebiñ evci, maymün oyunları, mi°deniñ ekşiligi, müflisiñ mālı, nīsāniñ biri, Nūḥ gemisi, ortalarıñ ortası.

Üç ve Üçten Fazla Sözcükten Oluşan Tamlamalar:

a. Tamamı Farsça usulüne göre yapılan tamlamalar

a^lem-i ^ulemā-yı zamān, a^zā-yı hārice-i meclis, ālāt-i hārbiyye-i kebīre, ^{ar}z-ı cismānī-i mütēharrik, bahr-i muhīt-i ğarbī, cāzibe-i tecemmu^e-ı eczā-i ferdiyye, ^{ilm}-i bahş-i ^{ur}ūq-ı cesed, ^{ilm}-i bahş-i đarb-ı ecsām-ı mermiyye, ^{ilm}-i bahş-i hevā, ^{ilm}-i bahş-i nevābız, ^{ilm}-i bahş-i riyāh, ^{ilm}-i bahş-i ta^rīf-i nücūm, ^{ilm}-i hikmet-i tabī^oyye, ^{ilm}-i kimyā-yı ^{at}īk, ^{ilm}-i ta^rīf-i rüzgār, çerendegān-ı rüy-ı zemīn, der-sene-i binā-yı şehr-i Roma, ehl-i bid^{at}-ı a^zam, emniyyet-i kāmile-i dīniyye, encūmen-i dīn-i ^İseviyye, fenn-i inşā-yı ^{ād}ī, fenn-i inşā-yı hārbi, ^{ilm} ü fenn-i inşā-yı sefā^oin, fenn-i taşvīr-i mücessem, hāmız-ı evvel-i zırnīkī, hıffet-i aqsām-ı hevā^oyye, i^āde-i kelimāt-ı sābıka, icāzet-i rütbe-i ^{ilm}iyye, iffet-i aqsām-ı hevā^oyye, ^{ilm}-i bahş-i nevābız, ^{ilm}-i bahş-i riyāh, ^{ilm}-i ta^rīf-i rüzgār, ism-i ğayr-i münşarif, kâ^oide-i külliyye-i müselleme, la^onet-i resmiyye-i ^{alen}iyye, meclis-i hükümet-i huķūkiyye, meclīs-i vālā-yı ma^orūf, medār-ı kuţb-ı şimālī, memālik-i müctemi^a-ı Ameriķa, menāfi^e-i mevķi^oyye-i münhaşı, mıntıka-ı müncemide-i şimāliyye, milh-i faħmī-i mesnā, milh-i hulāşa-i helyūn, mu^oāmele-i ğayr-i lāyıka, muķtezā-yı ğayret-i vaţan, şaff-ı beste-i hārbi, şifāt-ı şubūtiyye-i İlāhiyye, tã^oife-i mu^otezile-i kadīmesi, ta^olīmāt-ı hārbiyye-i ^{at}ıka, tarīkat-ı ^{ilm}iyye-i edebiyye, tertīb-i işāret-i tecvīdiyye, vesā^oil-i sa^oādet-i uşreviyye.

b. Türkçe-Farsça tamlamalar

aħvālīñ hey^oet-i hāzırası, Allāhīñ ^{adem}-i vücūdı, dīn-i ^İseviyyeniñ zıddı, ecsām-ı şaķīle-i mermiyyeniñ hareketi, ecsāmıñ cevher-i ferd-i terāküm, erāzī-i süfliyyeniñ hey^oet-i mecmū^oası, eş^oarıñ hulāşa-i hikāyesi, haţt-ı üstüvānıñ şimālī, Hāzret-i ^İsā^oniñ vesīle-i sa^oādet-i uşreviyyesi, istiħkāmātıñ zāviye-i dāhilesi, istiħkāmātıñ zāviye-i hāricesi, kelimāt-ı mürekkebeniñ terkībi, kütüb-i menzileniñ muķtezā-yı mufhūmu, kütüb-i mülhime-i ^İseviyyeden biriniñ ismi, kürre-i hevānıñ keyfiyyāt-ı muhtelefesi, meclīs-i mezkūruñ a^ozāsı, meclīs-i mezkūruñ ismi, meclīs-i vālā-yı ma^orūfuñ şıfatı, mezheb-i mezkūruñ kavli, münteħabāt-ı mü^oellifāt mecma^oası, mütekellimiñ evzā^o-ı bedeniyyesi, seyyālāt-ı hevā^oyyeniñ hıffeti, seyyālāt-ı hevā^oyyeniñ nisbet-i hıffeti, Türkīniñ fi^o-i muzāri^oī, Yūnānīniñ fi^o-i māzī-i ğayr-i mu^oayyeni.

c. Arapça-Farsça karışık tamlamalar

^{ale}-l-^oumūm bahriyye ser-dārı, ^{ilm}-i sūkūnu^o-l-ecsām-ı fi^o-l-hevā, işlāh-ı zātü^o-l-beyn, mīzān-ı hıffetü^o-l-hevā, müselleş-i hāddü^o-z-zevāyā, sālifü^o-z-zıkr-i ambroziyya, vaķ^o-ı beyne^o-l-işneyn zāt-ı mecāri^o-ri^oe ^{il}leti.

d. Türkçe-Arapça-Farsça karışık tamlamalar

meşâhîrû'n-nâsiñ terceme-i ahvâli.

F) İKİLEMELER

Türkçede anlamı güçlendirmek amacıyla çeşitli şekillerde yapılan ve kullanılan ikilemeler bulunmaktadır. *A Lexicon, English and Turkish*'te pek çok Türkçe, Arapça ve Farsça ikilemeler vardır. Metinde yer alan ikilemeler:

acı acı, alış vériş, ap açık, arka arçaya, aşağı yukarı, aşağılarından yukarılarına, ayrı ayrı, azar azar, ba^cde ba^cde, başdan başa, başdan kıça, başlu başına, bend bend, benek benek, birden bire, boğum boğum, bol bol, boş boşuna, buruşuk buruşuk, bütün bütün, büyük büyük, ceste ceste, cins cins, dal dal, dâne dâne, darğın darğın, denk denk, derece derece, dim dik, diri diri, döge döge, dürlü dürlü, ednâdan ʿâlâya, egri bügrü, fenâ fenâ, foğur foğur, géru géru, göz göz, güc belâ, gün-be-gün, günden güne, güzel güzel, halka halka, hâne hâne, hav hav, hay hay, hemân hemân, hişşe hişşe, ıslak ıslak, iner kalkar, inti pifti, iş güş, ite ite, kademe kademe, kendi kendine, kesik kesik, kıçın kıçın, kıçınlaya kıçınlaya, kıllu tüylü, kızgın kızgın, kol kol, kol kola, kör kör, leb-â-leb, leke leke, loca loca, mafşal mafşal, muʿahhardan muğaddeme, noğta noğta, öte beri, pârçe pârçe, pâre pâre, parmak parmak, pağ küt, pağırdı kütürdi, pesden dike, rîze rîze, seneden seneye, ser-â-ser, sergi sergi, ser-tâ-ser, söğüb şaymak, şîşe şîşe, tahta tahta, tamlâ tamlâ, tatlu tatlu, top top, tos toğrı, ufağ ufağ, ura çarpa, ura ura, üngür üngür, yan yana, yañlış yañlış, yevmen ba^cde yevm, yevmen fe-yevmen, yıldan yıla, yol yol, zâr zâr.

G) İKİLİ YAZIMLAR

A Lexicon, English and Turkish'te aynı sözcüğün ikili yazımları bulunmaktadır. Bunun nedeni ya sözcükteki ses değişimi ya da bazı sözcüklerdeki ünlülerin gösterilip gösterilmemesidir. Örneğin “dat, tat” yazımı *attraction* (s. 52) maddesinde yan yana verilmiş ve sözcüğün biri “*dal*” ile biri “*ti*” ile yazılmıştır. Öbür örnek ise “*körük*” sözcüğünün yazımıdır. *Körük* (s. 74) sözcüğü, *bellows* maddesinde “*körük* [كوروک]” (ikinci hece vavlı), “*körük* [كورك]” (ikinci hece vavsız) olarak verilmiştir. Metinde yer alan bu çok şekilliliğin nedeni Redhouse’un yanlış yazımları olduğu düşünülmemelidir. Osmanlı Türkçesinde sözcüklerin yazımı konusunda uyulacak bir imla kuralı şekli

Metinde yer alan bu sözcüklerin *Tarama Sözlüğü*'nde bulunmaması bir eksikliktir. Bu sebepten metnin *Tarama Sözlüğü*'nde var olan bazı eksikleri gidermede kullanılacak başvuru kaynağı olması önem taşımaktadır.

I) KÜÇÜLTME EKİNİN KULLANIMI

Türkçede küçültme isimleri *-cık, -cik, -cağız, -ceğiz* ekleriyle yapılır. Bu ekler yalnız hayvan ve insanları belirten sözcükler için kullanılır. İsme gelen küçültme ekleri, geldiği sözcüğe *küçültme, sevgi* anlamları katar. *A Lexicon, English and Turkish*'te küçültme eklerinin daha çok cansız nesnelere için kullanıldığı görülmektedir.

çaycağız (s. 98), *dalcağız* (s. 93), *derecik* (s. 98), *şucağız* (s. 98).

Bu veriler 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesinde küçültme eklerinin insanlar, hayvanlar ve cansız nesnelere için kullanıldığını göstermektedir.

İ) ULAÇLI BİRLEŞİK EYLEMLERİN METİNDEKİ ESKİCİL KULLANIMLARI

Günümüzde kullanılan ulaçlı birleşik eylemlerin eskicil biçimleri metinde bulunmaktadır.

Çeke düzen vermek (s. 70): Günümüzde “*çekidüzen vermek*” şeklinde bitişik olarak yazılan eylem, metinde “*çeke düzen vermek*” biçiminde ayrı olarak verilmektedir. Böylece bugün “*çekidüzen vermek*” şeklinde kullanılan birleşik eylemin Osmanlı Türkçesinde “*çeke düzen vermek*” şeklinde *-e'li* ulaçla kullanıldığı görülmektedir.

J) A LEXICON, ENGLISH AND TURKISH'TE DİL UYUMU

*Türkçenin en temel fonetik özelliklerinden olan dil uyumu, yalın veya eklerle uzatılmış bir kelimenin ilk hecesindeki art veya ön ünlüye göre o kelimenin bütün ünlülerinin art veya ön ünlü olmasıdır.*³⁷*Türkçede pek çok kelime bu uyuma tabi iken, elma, kardeş, hani, şişman, dahi, dilmaç, katmer, çiyen gibi kelimeler dil uyumuna*

³⁷ T. Banguoğlu, *age.* 1959, s. 144.

uymaz.³⁸ Osmanlı Türkçesinde dil uyumuna genellikle uyulur fakat bazı sözcüklerde bu uyumun olmadığı görülmektedir.

A Lexicon, English and Turkish'te dil uyumunun dışına çıkan ek kullanımları bulunmaktadır. Örnek kullanımlar: بلازك *bilazik* (s. 62) كومردانجى *kömürdanıcı* (s. 74), كومردانمق *kömürdanmak* (s. 74), ملايملامق *mülāyimlatmak* (s. 50), دوشنان *düşünan* (s. 74), وافتيزلامق *vaftizlamak* (s. 63), ولد الزينالكة *veledü'z-zinālige* (s. 75), زينالك *zinālik* (s. 75).

Bu örneklerden *-laz-*, *-danıcı*, *-danmak*, *-latmak*, *-nan*, *-lamak* eklerinin ön sesleri *ince* (ön) bir ünlüdür. Bu örneklerde kalınlaştırılan (art sıraya geçirilen) hecelerdeki ünsüzlerin aslen *bol ünlüler* (*y, l, r, m, n*) ve yardımcı olarak *diş ünsüzleri* (*d, t, z, s; c, ç, j, ş*) olduğu görülüyor. Türkçe *bilezik*, ünlü uyumu kuralına uyduğu hâlde uyum dışına çıkarılarak *bilazik* biçimine sokulmuştur. İlk yazım kılavuzu sözcüğü بيله زيک *bilezik* (*İmlâ Lûgati*, 1928: 63) şeklinde kaydetmiştir. Ancak metinde بلازك *bilazik* biçiminde yazılmıştır. Bunun nedeni söyleyişteki incelikten kaçınarak daha belirgin bir söyleyiş sağlamaktır. Öteki sözcükler de bununla karşılaştırılabilir. Nitekim bugün bazı ağızlarda da aynı özellik görülmektedir.

K) TÜRKÇE SÖZCÜK KÖKÜNÜ KORUMA

Bu durum metindeki bazı sözcüklerde görülmektedir. Geniş, düz ünlüyle biten sözcük kökleri şimdiki zaman eki aldığı anda geniş, düz ünlü (*a, e*), dar ünlüye (*-ı, -i, -u, -ü*) döner ve *ünlü daralması* meydana gelir. Örneğin Türkiye Türkçesinde *oyna-* eylemine *-yor* eki getirilince sözcük “*oynayor*” değil “*oynuyor*” olmaktadır. Bunun nedeni *y yarı ünlüsünün geniş ünlü a* 'ya etki ederek *dar ünlü u* 'ya çevirmesidir. *A Lexicon, English and Turkish*'te yazı dilinde sözcük köklerini bozmadan verme eğilimi yaşatılmaktadır.

kaynayor (s. 15); *kayna-* eylemine *-yor* şimdiki zaman eki gelmiştir.

beñzeyor (s. 30); *beñze-* eylemine *-yor* şimdiki zaman eki gelmiştir.

İki fiil de *düz, geniş (a, e)* ünlüyle bitip *-yor* şimdiki zaman eki almasına karşın geniş ünlüler daralmamış ve kökte ünlüler korunmuştur.

³⁸ T. Banguoğlu, *age*. 1959, s. 144.

L) TÜRKÇENİN SÖZCÜK OLANAĞINI GENİŞLETMEK

Türkçede *ma, me; mak mek; ış, iş, uş, üş* ekleriyle yapılan üç türlü masdar eki vardır: *almak, gelmek; yürüme, koşma; alış, veriş, duruş, görüş*. Bunun dışında bir de -mahlık, -meklik masdar eki vardır. Bu -mak masdar ekinin üzerine +lık, +lik, +luk, +lük addan ad yapma eki getirilerek yapılmaktadır. Türkiye Türkçesinde az kullanılan ama Osmanlı Türkçesinde çokça bulunan bu ek metinde görülmektedir.

alçaklatmaıklık, alışdırmaıklık, aňlaşılmaıklık, ayaklandıırmaıklık, ayaklanmaıklık, ayartmaıklık, azaltmaıklık, bağlamaıklık, bağlanmaıklık, barışdırmaıklık, bırakılmaıklık, birleşdirmeklik, bulutlandıırmaık, büyüdülmeıklık, büyütmeıklık, cānlandıırmaıklık, çıkarılmaıklık, doğundurmaıklık, donanıılmaıklık, düzeltmeıklık, egriltmeıklık, giyindirmeklik, gücendirmeklik, güzelleşdirmeklik, hevālandıırılmaıklık, hevālandıırmaıklık, kalkışmaıklık, kokulandıırmaıklık, konulmaıklık, kopardımaıklık, kömürdanmaıklık, kullanmaıklık, nişānlandıırmaıklık, oturtmaıklık, şakınıılmaıklık, semirtmeıklık, silāhlanmaıklık, söylemeıklık, söylenilmeıklık, şaşırtaıklık, toğrultmaıklık, toldurmaıklık, toldurulmaıklık, toplanmaıklık, unutturmaıklık, uyandırılmaıklık, uyandıırmaıklık, uyuşdurulmaıklık, yaklaşıdırmaıklık, yalvarmaıklık, yapışdırmaıklık, yıldırmaıklık, zebūnlatmaıklık.

M) NAZAL N (ن)

Türkçenin asli bir sesi olan *nazal n*, Eski ve Orta Türkçenin devamı olarak Osmanlı Türkçesinde de hem konuşma dilinde hem de yazı dilinde geniş olarak kullanılmaktadır. Metinde *nazal n* üç görevde kullanılmıştır. Bu kullanımlar:

1. Nazal n (ñ), sözcük kök ve gövdelerinde şu sözcüklerde bulunmaktadır: *añdırmağ* (s. 9), *añırıcı* (s. 93), *añırış* (s. 93), *añırmağ* (s. 93), *aňlaşılır* (s. 18), *baña* (s. 74), *beñi* (s. 12), *beñzemek* (s. 12), *biñ* (s. 28), *buñalmış* (s. 77), *çañ* (s. 87), *çiñğırağ* (s. 73), *deñemek* (s. 51), *deñiz* (s. 53), *diñlemek* (9), *eñ* (s. 11), *eñseden* (s. 87), *göñül* (s. 5), *göriñüş* (s. 30), *öñüne* (s. 62), *şoñraki* (s. 11), *toñmağ* (s. 76), *toñuz* (s. 87), *yañılmağ* (s. 3), *yañlış* (s. 19), *yeñi* (s. 22).

2. Nazal n (ñ) metnimizde (-iñ, -iñ, uñ, -üñ; -niñ, -niñ, -nuñ, -nüñ) tamlayan durumu eki olarak geçmektedir.

Allāhuñ varlığı, biriniñ evi, böcegiñ boynuzu, geminiñ topları, hākimiñ hükmi, hayvāniñ ismi, kemberiñ kilidi, müflisiñ mālī, nīsāniñ biri, ortalarıñ ortası.

aḥvāliñ hey°et-i hāzırası, ecsām-ı şakāle-i mermiyyeniñ hareketi, eş°arıñ hulāşa-i hikāyesi, istihkāmātıñ zāviye-i dāhilesi, kelimāt-ı mürekkebeniñ terkibi, kütüb-i mülhime-i İseviyyeden biriniñ ismi, meclīs-i mezkūruñ a°zāsı, meclīs-i mezkūruñ ismi, mezheb-i mezkūruñ kavli, seyyālāt-ı hevā°iyyeniñ hıffeti.

3. İyelik eklerinde kullanılmakta: Nazal n (ñ), ikinci tekil iyelik çekiminde (-iñ, -iñ, -uñ, -üñ) “**around thee**, 1. eṭrāfiña : eṭrāfiñda” (s. 39) ve ikinci çoğul iyelik çekiminde (-iñiz, -iñiz, -uñuz, -üñüz: -ñiz, -ñiz, -ñuz, -ñüz) “**around you**, 1. eṭrāfiñıza : eṭrāfiñızda” (s. 39) görülmektedir.

N) METİNDE ANLAMI ŞÜPHELİ OLAN SÖZCÜKLER

Metinde bazı sözcüklerin anlamları kesin olarak bilinmediğinden yazar, bu tür sözcükleri parantez içerisinde soru işaretiyle (?) belirtmiştir. Metinde anlamından şüphe edilen bazı sözcük açıklamaları şunlardır:

agate ['ægit], s. (?) baba kır : 2. (?) Süleymānī / (s. 11).

anthrax ['ænθræks], s.|| (?) şir-pence çibānı / (s. 25).

Birincisi için güncel sözlükler *akik, akik taşı, kan taşı; Süleymani*; ikincisine ise *koyun ve davarlara arız olan bir nevi hastalık, antraks, şirpençe; şarbon hastalığı, kara kabarcık, kara yanık, yanık kara* açıklamalarını buluyoruz. Bu açıklamalar bize İngilizce Türkçe olarak hazırlanan ilk sözlüklerden biri olmasına karşın yazarın verdiği karşılıkların isabetli olduğunu göstermektedir.

O) SÖZLÜĞÜN TÜRK ALGISI

Eserde yer alan bazı sözcüklerin açıklaması yapılırken Türklerle ilgi maddeler geçmektedir. Örneğin sözlükte Türk ifadesinin geçtiği maddeler şöyledir:

barbarian [ba:'berɪən], s. 1. ünsiyyet ve terbiyeden ḥālī olan adam : vaḥşī : yabānī : cāhil : ümmī : Türk : 2. insāniyyetsiz olan adam : zālīm : ḡaddār : 3. eski zamān tāriḥī

ıstılahınca Rüm t̄a'ifesiniñ yā-ḥud Yūnān t̄a'ifesiniñ ğayrisine mensūb olan adam : °Acem : °acemī (s. 63).

barbarism ['ba:bə, rızəm], s. 1. °acemāne ve vaḥşiyāne olan ta'bīr ve ıstılah : ğalat : 2. °acemāne olan fi'ıl ve °ādet : vaḥşilik : Türklük : (s. 63).

country bumkin,ş köylü budalası : Türk : (s. 101).

Bu maddelerde Türk sözcüğüne “*vaḥşi, yabani, cahil, ümmi, köylü budalası*” anlamlarının verildiği görülüyor. Bu sözlük yazarının görüşünü değil, on dokuzuncu yüzyılın ortalarında Avrupalının Osmanlı Türklerine bakışını yansıtmaktadır.

Ö) ESERİN “ATASÖZÜ VE DEYİM” AÇIKLAMASIYLA VERDİĞİ ÖRNEKLER

A Lexicon, English and Turkish'te madde başları sadece birkaç sözcükle açıklanıp bitirilmemiştir. Bunun yanı sıra atasözleri ve deyimlere yer verilmiştir. Sözlükte verilen bazı atasözü ve deyimler şunlardır:

elifi direk zann etmek (s. 57), *ḥesāb kışa dostluḡ uzun* (s. 5), *kedi köpek olmak* (s. 12), *yüzi kaşāb süngeri ile silinmiş olan* (s. 93), *yorganına göre ayağını uzatmak* (s. 4).

aşlā yüz vérmemek (s. 38), *boş boğazlık etmek* (s. 57), *burnunu ezmek* (s. 1), *devede kulak* (s. 20), *dil uzatmak* (s. 45), *dört göz olmak* (s. 14), *göz açmak* (s. 51), *göz degmek* (s. 18), *göz dikmek* (s. 13), *göz kulak olmak* (s. 14), *gözi açık* (s. 14), *gözi pek* (s. 9), *gözini açmak* (s. 14), *kendini alçaaklatmak* (s. 1), *kibrini kırmak* (s. 1), *kulak aşmak* (s. 5), *kulak vérmek* (s. 51), *ḡuru kemik olan adam* (s. 63), *yaḡayı kırtarmak* (s. 59).

Burada verilen kalıp sözlerden “ḥesāb kışa dostluḡ uzun” dışında deyim olduğu görülüyor. “Ḥesāb kışa dostluḡ uzun” ile “ḡuru kemik olan adam” kullanımları İngiliz diline ait ifadeleri çağrıştırıyor.

P) YAZIM YANLIŞLARI

A ve B harflerini konu alan bu çalışmada 5883 madde başı sözcük incelendi. İncelemede matbaadan kaynaklanan yazım yanlışlıkları belirlendi. Metindeki matbaa hataları yapılan kaynak taramasıyla sözcüğün anlamı göz önüne alınarak doğru okunmaya çalışıldı. Metindeki bazı matbaa yanlışlıkları şöyledir:

زفتى > زفتى *hufte* (s. 44), خفته > خفته *tanẓīm* (s. 40), تنظيم > تنظيم *aḥ-ṣām* (s. 37), اخشام > اخشام *zifti* (s. 44), جنسندن > جنسندن *verziş* (s. 46), ورزش > ورزش *cinsinden* (s. 44), حسندن > حسندن *ferāgat* (s. 46), طاقسزلك > طاقسزلك *mūcib* (s. 48), موجب > موجب *ebü'l-aceb* (s. 48), ابوالعجب > ابوالعجب *tākatsizlik* (s. 49), طاقتسزلك > طاقتسزلك *yüzüne* (s. 61), يوزونه > يوزونه *etrāf* (s. 62), اطراف > اطراف *mā'ūnecı* (s. 64), ماعونه > ماعونه *erāzī* (s. 65), اراضى > اراضى *taşaddud* (s. 69), تصدد > تصدد *yoşma* (s. 70), يوصمه > يوصمه *ta'attüf* (s. 70), تعطف > تعطف *döküm-hāne* (s. 74), دوکمهخانه > دوکمهخانه *kaş* (s. 70), فاش > فاش *müşfikāt* (s. 76), مشفقات > مشفقات *şarmağ* (s. 81), صارمق > صارمق *şaşmış* (s. 83), اوچرم > اوچرم *sā'ir* (s. 84), ساعر > ساعر *kaştārlu* (s. 83), قستارلو > قستارلو *uçurum* (s. 86), فلوته > فلوته *şarkık* (s. 87), صارقق > صارقق *filūka* (s. 87), فلوقه > فلوقه *şarşak* (s. 89), ايتلامق > ايتلامق *şavurmak* (s. 93), صاورمق > صاورمق *ayıklamak* (s. 91), ايقلامق > ايقلامق *fenā* (s. 101), فنا > فنا *taḥmīnen* (s. 97), تخمینا > تخمینا

R) ŞEKİL BİLGİSİ

R. 1. YAPIM EKLERİ

a) Addan ad Yapma Ekleri:

{+Aç} → اچ +

kıraç.

{+Ar} → ر +

azar, birer.

{+cAK} → جق, جك +

büyücek, ılıcağ, oyuncak, sıcağ.

{+ cağız} → جغز +

çaycağız, dalcağız, şucağız.

{+ cI} → جى +

filūkacı, hamleci, kayıkçı, kürekci, şandalcı, yaygaracı.

{+ cIK} → جق, جك +

azacıq, derecik, dibcik, körfezcik.

{+ çII} → چیل +

aqçıl, balıqçıl.

{+ daş} → داش +

arqadaş, sınırdaş.

{+ dI} → دی +

fısıldı, gürüldü, laqırdısı, şıqındı.

{+ IncI} → نجی +

beşinci, birinci, ikinci, kırkıncı.

{+ ka} → قه +

başqa.

{+ ki} → کی +

başındakı, ilerüki, soñraki, şimdiki.

{+ XI} → ل +

kızıl.

{+ IU} → لو +

bereketlü, gögüslü, kārılık, kepeklü, körfezli, seħāvetli.

{+ IIK} → لق, لك +

arturmaqlıq, büyütmeklik, kārılık, ölçmeklik, saqlıq.

{+ leyin} → لین +

geceleyin.

{+ man} → مان +

qocaman, şişman.

{+ şal} → صال +

kumşal.

{+ sXz} → سز +

ensiz, hayırsız, hissiz, işsiz, kapusuz, yolsuz, yüzsüz.

b) Addan Eylem Yapma Ekleri:

{+ A-} → ۵ +

kanamış, türemek, yaşatmak.

{+ Al-} → ال +

azaltmak, çoğaltmak, düzelmiş.

{+ ar-} → ار +

kabararak, karartmak, kızarmış, sararmak.

{+ da-} → دا +

fısıldayarak, fokurdamak.

{+ l-} → ل +

dirilmiş, eksilmek, inceltme, kısalma.

{+ lA-} → لا +

avlamak, başlamak, havlamak, işlemek, şulamaklık.

{+ k-} → ك +

birikdirmek, geciktirmek, gözükmez.

{+ r-} → ر +

çağırarak, üfürmek.

{+ sA-} → سا +

önemse, şusamış.

c) Eylemden Ad Yapma Ekleri:

{-ak} → اق +

bıçak, konak, şaçaklu.

{-ge} → كه +

süpürge.

{-ğXn, -kXn} → كون , كين , غين +

düşkün, keskin, küskün, dalgınlık, uygun.

{-ı, -i, -u, -ü} → و , ى +

korğu, ölü, yapı.

{-IcI} → جى +

ağlayıcı, bitirici, çağırıcı, görücü, inancı, yazıcı.

{-Xk} → ق +

açıkca, donuk, kaçıklık, uçuk, yatık.

{-Im} → م +

adımda, biçim, dilimi, kaldırımlarına, şatım.

{-Xş} → ش +

alış, başlayış, duruş, veriş.

{-gi, -ki} → كى +

içki, sevgilü.

{-mAK} → مق , مك +

gelmek, göstermek, haşlamak, ısıtmak, kaynamak, kurumak, taşmak.

{-mA} → مه +

gelme, varma, yapma.

{-unc} → نخ +

korğunc.

d) Eylemden Eylem Yapma Ekleri:

{-r-} → ر +

çıkarmak, çökertmek, gidermek, koparmak.

{-dXr-} → در +

gezdürüb, karışdırmak, küsdürilmiş, öldürmüş, söndürmek.

{-il-} → ل +

biçildikten, sözleşilmiş, yakılmış, yapışdırılmaklık.

{-ma-} → ما +

kalkmamak, yakışmamak, yaraşmamak.

{-p-} → پ +

serpmek.

{-Xr-} → ر , ور +

geçirmez, şaşırmak, şavurmak, toğurulmuş.

{-Un-} → ن +

bulunmuş, görünişi, olunmuş, öğünme.

{-Iş} → ش +

karışdırmak, sevişmeklik, yetişür.

{-t-} → ت +

büyütüdi, darılmak, diriltmek, egriltmek.

Sıfat-eylem Ekleri:

{-AcAK} → جق , جك +

alınacak (hişşe alınacak düzme hikāye), *demirleyecek* (demirleyecek yer), *içecek* (içecek nesne), *kalacak* (kalacak yer), *oturacak* (oturacak yā-ḥud yatacak yer vérmek), *yatacak* (yatacak yā-ḥud oturacak yer).

{-an} → ان +

atılan (atılan top,) *olunan* (nakş olunan resm), *şatılan* (şatılan eşyā), *şaklanılan* (şaklanılan varāka), *toğan* (toğan nesne).

{-mAz} → مز +

çıkılmaz (çıkılmaz şokak), *yakışmaz* (eli işe yakışmaz ve hep yañılış yapan kimesne).

{-miş} → مش +

biçilmiş (biçilmiş arpa), *gelmemiş* (va^cdesi gelmemiş tahvīl), *yaşşılmış* (yaşşılmış elma).

Zarf-eylem Ekleri:

{-a} → ا +

baka, *kala*.

{-dIKcA} → دكجه , دقجه +

boşaldıkca, *geldikce*, *girdikce*.

{-ArAK} → رق , رك +

arak, *bakmayarak*, *istemeyerek*, *kapayarak*, *koşarak*, *vérmeyerek*.

{-inca} → نجه +

iktizāsınca, *yapılamayınca*, *yazılınca*.

{-madan} → مه دن +

olmadan, *tolmadan*.

{-Ub} → وب +

ödenilmeyüb, söyleyüb, temizleyüb, toplayub, üfleyüb.

Bildirme Eki:

{+dXr} → در +

cārīdir, eyüdü, işāretidir, maʿmüldür, musāvīdir, öyledir, paşadır, resmdir, şîʿrdir, yokdur.

R. 2. ÇEKİM EKLERİ

a) Ad Çekim Ekleri:

Çokluk eki {+IAr} → لر +

ağrılar, kavmler, nesnelər, otlar, sıralar.

Belirtme (yükleme) durumu eki {+1, +u} → ى +

burunını, cānını, oyununu, tabanını, yekūnını, zemīni.

Yönelme durumu eki {+A} → ۛ +

fuçıya, gemiye, içeriye, kıriya, yavriya, yukarıya.

Bulunma eki {+dA} → ۛد +

arasında, dibde, gemide, kırasında, miyānında, tiyatroda, yanında.

Ayrılma durumu eki {+dAn} → دن +

gökden, kıçdan, öteden, salţanatdan, yukarıdan.

Eşitlik durumu eki {+cA} → ۛج +

arkurısınca, çokca, ekşice, haçvārisince, maʿlūmātca.

Tamlayan (ilgi) durumu eki {+Iñ, +nIñ} → كك , ك +

beyitleriniñ, çiçeginiñ, etiñ, hāneniñ, ismiñ.

İyelik ekleri

1. Tekil iyelik {-Xm, -m} → م +

eṭrāfıma, eṭrāfımda.

2. Tekil iyelik {-Xñ, -ñ} → ك +

eṭrāfıña : eṭrāfıñda.

3. Tekil iyelik {-ı, -i, -u, -ü; -sı, -si, -su, -sü} → سی , ی

eṭrāfına, eṭrāfında, hey²etine; kilīsası, örtisi, korkusu, yerlūsünden.

1. Çokluk iyelik {-ImIz} → مز +

beynimizde, demirimiz, eṭrāfımıza, eṭrāfımızda.

2. Çokluk iyelik {InIz} → كز +

biriñiz, cümleñiz, eṭrāfıñıza, eṭrāfıñızda.

3. Çokluk iyelik {-lArI} → لری +

eṭrāflarına, eṭrāflarında, renklerini.

b) Eylem Çekim Ekleri:

Geniş Zaman {Xr} → ر +

gider, gönderir, ister, keser, olur, tutar.

Belirli (Görülen) Geçmiş Zaman {dI} → دی +

aldı, çekdi, étdi, giydi, tayandı, taşıdı, tıtdı.

Belirsiz (Duyulan) Geçmiş Zaman {mIş} → مش +

çekilmiş, giyilmiş, kaldırılmış, toğrulmuş, vérilmiş.

Gelecek Zaman { acağ, ecek } → جك , جق +

alınacak, étdirecek, içilecek, korkudacak, sönecek, söyleyecek.

Şimdiki Zaman:

1) {-yor} → يور +

beñzeyor, gösteriyor, kaynıyor, söyleniliyor, uyuyor.

2) {-mağda} → مقده +

çalışmağda, kanamağda, kaynamağda

İstek Eki {e, a} → ◦

étmeye, görmiye, olasin, olmaya.

Şart Eki {se, sa} → سه

ise, olmasa, vérseler.

Emir Eki:

1. Teklik Şahıs {eyim, ayım} → يم ◦

édeyim, olayım.

2. Teklik Şahıs {-}

ol, geber, ur, baq.

3. Teklik Şahıs {sUn} → سون

gelsün, gebersün, olsun, patlasun.

1. Çokluk Şahıs {elim, alım} → لم ◦

gidelim, baqalım.

2. Çokluk Şahıs {Xñ; XñXz} → ك, يکز

gidiñ, kaldırıñ, oluñ; édiñiz, buyuruñuz.

Şahıs Eki

Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

1. Teklik Şahıs {Xm, m} → م

bilürüm, olurum, öleceğim, véirim.

2. Teklik Şahıs {sXn} → سن

görürsün.

3. Teklik Şahıs {-}

bağar, geliyor.

1. Çokluk Şahıs {Xz} → ز

édiyozuz.

2. Çokluk Şahıs {sXñXz} → سکز

tanıyorsuñuz.

3. Çokluk Şahıs {lAr} → لر

çalışurlar, éderler, étmişler.

İyelik Kökenli Şahıs Ekleri:

1. Teklik Şahıs {m} → م

düşecekdim, idim, istesem.

2. Teklik Şahıs {ñ} → ك

dédiñ, étidiñ.

3. Teklik Şahıs {-}

bitdi, geçdi, geldi, ise.

1. Çokluk Şahıs {dIK} → دق , دك

geldik, ışmarladık.

2. Çokluk Şahıs {ñiz} → كز

dédiñiz, éderseñiz, geldiñiz.

3. Çokluk Şahıs {ler} → لر

vérseler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

A LEXICON, ENGLISH AND TURKISH

PREFACE.

In 1856, the Autor, moved by the political events of the time, had prepared an “English and Turkish Dictionary, in two parts, English and Turkish, and Turkish and English;” giving the pronunciation and accentuation of the Turkish words in European characters, besides their orthography in the Oriental letters.

That Dictionary having been written for the use of English officers and others who might be led to commence the study of Turkish, no special facilities were offered in its arrangement to Turks who might become desirous of studying English.

But, almost before the work could be completed, the state of affairs which had called it into existence had become altered. The British fleets and armies left Turkey; the “Turkish Contingent” was dissolved; the book threatened to become a burden on the publisher’s hands; and all chance of a demand for the preparation of a more complete Lexicon of the two languages seemed to have vanished.

Such, however, was not truly the case. The allied arms driven back Turkey’s political foe; but there was another warfare to be carried on within her territories—the war of the book, not of the sword. A small body of earnest men, from the great Anglo-Saxon republic established on the Trans-Atlantic continent, had long been established in Constantinople and various other parts of Turkey, labouring to unfold the views of modern science, temporal and spiritual, to the Armenian nation; losing no opportunity, however, to place themselves in friendly communication both with the governing Osmanlı, and with the numerous races and religious denominations subject to his sway. By degrees, the relations between these American gentlemen and a growing circle of Turkish friends had reached a point, and the newly-awakened desire among these latter to know more of English ideas and literature had attained a degree, such that it was felt desirable, not only to furnish them with all available appliances suited to the purpose, but even to create a body of bi-lingual books specially designed to facilitate to Turks the acquisition of the English language; more particularly as the Sultan’s Government had, immediately on the close of the Russian war, sent to England, to be instructed in various arts and sciences, between thirty and forty young officers of the Diplomatic, Naval, and Military Departments, who, it was thought, would not fail to be followed by others in succession.

For the purpose of assisting those American gentlemen in this their new and most praiseworthy project, a Committee was formed in London, under the title of the Anglo-Turkish Literature Committee, who proposed to collect funds for this and cognate objects, in proportion as the want might be felt in Turkey. The unsold copies of the Anglo-Turkish Dictionary were purchased from the publisher, and placed at the disposal of a Committee in Constantinople, to be sold or otherwise distributed, as circumstances and experience might dictate; so as to secure, on the one hand, the returns of as much of the capital expended as possible, to be applied again in the production of similar bi-lingual works, and, on the other hand, to make the study of the English language and of its literature, both religious and secular, as easy and attractive as could be.

It was felt, however, that, although the Anglo-Turkish Dictionary was a material and immediate help to the attainment of the object, a more complete Lexicon was wanted, the English-Turkish part of which should be specially compiled to give to Turkish students as many facilities as possible for learning the pronunciation of English words, and also for distinguishing accurately their various meanings, as used in the literal, figurative, or technical sense, with explanations of the nature of English compound terms, and familiar or proverbial expressions. An English Spelling and First Reading Book, together with an English Grammar, in Turkish, as also a Book of Dialogues in the two languages, were at the same time admitted to be requisite.

The expense of preparing and publishing these various works at once seen to be very considerable; while, to all appearances, a certain space of time must necessarily elapse ere the requisite funds could be collected. Some progress had, indeed, been made in obtaining promises of support to the work; when, unexpectedly, all further exertion for that purpose was rendered unnecessary, by the munificent offer on the part of one sole individual, an American merchant usually residing in London, to bear the whole expense.

The Spelling-Book and the Dialogues, having thereupon been speedily prepared and printed in London, were sent to Constantinople to be put in use. The Grammar was undertaken in that capital; while the preparation of the English-Turkish Lexicon, already commenced, was thenceforward steadily worked at, and is now submitted to the public, its total contents amounting to 47,000 words, preceded by a short sketch of English Etymology.

The Autor has, therefore, so far redeemed his promise made in 1856, that “should the occasion arise for the preparation of more extensive works on the subject, he would respond thereto to the best of his abilities.” He has exerted himself to make the English-Turkish Lexicon as perfect as its volume, and other circumstances, permitted; he has specially studied to introduce the technicalities of the more usual sciences, and even nautical and military terms will be found recorded to no meagre extent. The Turkish equivalents to a certain proportion of the technical terms contained in this Lexicon not being known to the Autor, these are explained by definitions for the benefit of the Turkish student, who may possibly be able to supply the Turkish term himself after reading the definition. There are, also, many terms of modern science for which no corresponding word has yet been used in Turkish. Much may be done in future to render this part of the language more complete, if Oriental and European scholars will turn their minds to the subject.

Hoping, then, that the present work will be found to have placed the English languages as much within reach of the Sultan’s subjects as any other language of Europe, the Autor leaves to the future the question of making the Ottoman tongue equally attainable to Englishmen, as one which has not yet been fully considered.

London, December, 1860.

ÖN SÖZ

1856'da dönemin siyasi olaylarından hareketle yazar, “İngilizce ve Türkçe ve Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki bölümden oluşan, Türkçe kelimelerin Doğu harfleriyle imlalarının yanı sıra Avrupa karakterleriyle telaffuz ve vurgularını vererek bir İngilizce ve Türkçe Sözlük” hazırlamıştır.

İngiliz subayların ve Türkçe öğrenmeye başlayacak başka kişilerin de kullanması için yazılan bu sözlüğün düzenlenmesinde, İngilizce öğrenmek isteyen Türklere özel bir kolaylık sunulmamıştır.

Ancak, çalışma tamamlanmadan hemen önce, onu var eden durum değişmişti. İngiliz donanmaları ve orduları Türkiye'yi terk etti; “Türk Birliği” feshedildi; kitabın, yayıncının elinde bir yük olma tehdidi vardı ve iki dilin daha eksiksiz bir Lexiconunun hazırlanması talebinin tüm şansı ortadan kalkmış gibi görünüyordu.

Ancak durum gerçekte böyle değildi. Müttefik güçler Türkiye'nin siyasi düşmanını geri püskürttü; ama onun topraklarında yürütülecek başka bir savaş daha vardı: kılıcın değil, kitabın savaşı. Trans-Atlantik kıtasında kurulmuş olan büyük Anglo-Sakson cumhuriyetinden gelen ciddi adamlardan oluşan küçük bir topluluk, uzun zamandan beri Konstantinopolis'te ve Türkiye'nin çeşitli yerlerinde, dünyevi ve ruhani modern bilimin görüşlerini dünyaya yaymak için uğraşıyordu. Ancak, Ermeni milleti; hiçbir fırsatı kaçırmadan, hem Osmanlı'yı yöneten Osmanlı ile hem de egemenliğine tabi sayısız ırk ve mezhep ile dostane bir iletişim içine girme fırsatını değerlendirdiler. Yavaş yavaş, bu Amerikalı beyler ve giderek büyüyen bir Türk arkadaş çevresi arasındaki ilişkiler bir noktaya ulaşmıştı ve bunlar arasında yeni uyanan İngiliz fikirleri ve edebiyatı hakkında daha fazla bilgi edinme isteği, arzu edilen bir dereceye ulaşmıştı. Onlara sadece amaca uygun tüm araçları sağlamakla kalmayıp, hatta Türklerin İngilizceyi öğrenmelerini kolaylaştırmak için özel olarak tasarlanmış iki dilli kitaplardan oluşan bir bütün oluşturmak; özellikle de, padişahın hükümeti, Rus savaşının bitiminden hemen sonra, çeşitli sanat ve bilimlerde eğitim görmek üzere İngiltere'ye, Diplomatik, Deniz ve Askeri Departmanlardan otuz ila kırk genç subayı gönderdi. Düşünce, art arda başkaları tarafından takip edilmekten geri kalmazdı.

Bu Amerikalı beyefendilere yeni ve en övgüye değer projelerinde yardımcı olmak amacıyla, Londra'da İngiliz-Türk Edebiyatı Komitesi adı altında bir komite kuruldu ve bu komite, bunun için fon toplamayı ve aynı türden amaçlar bulmayı teklif etti. Zira

Türkiye'de de talep görme ihtimali vardı. İngilizce-Türkçe Sözlüğün elde kalan nüshaları yayıncıdan satın alındı, satılmak ya da dağıtılmak üzere İstanbul'daki komitenin kullanımına verildi, çünkü şartlar ve deneyimler göstermekteydi ki; bir yandan benzer iki dilli çalışmaların üretilmesi için fon başvurularında bulunmak üzere harcanan sermayenin mümkün olduğunca büyük bir kısmının geri dönüşünü güvenceye almak, bir yandan da İngiliz dili ve edebiyatının hem dini hem de seküler yönlerden çalışılmasını çekici hâle getirmek gerekiyordu.

Bununla birlikte, İngilizce-Türkçe Sözlük, amaca ulaşmada somut ve acil bir yardım olmasına rağmen, İngilizce-Türkçe kısmı Türk öğrencilere vermek için özel olarak derlenmesi gereken daha eksiksiz bir Sözlük istendi. İngilizce bileşik terimlerin ve tanıdık veya atasözü ifadelerin doğasının açıklamalarıyla birlikte, İngilizce kelimelerin telaffuzunu öğrenmek ve aynı zamanda gerçek, mecazi veya teknik anlamda kullanıldığı gibi çeşitli anlamlarını doğru bir şekilde ayırt etmek için mümkün olduğunca çok olanak sağlayan bir sözlük. Aynı zamanda Türkçe bir İngilizce Yazım ve İlk Okuma Kitabı ile İngilizce Gramer kitabının yanı sıra iki dilde bir Diyaloglar Kitabının da gerekli olduğu kabul edildi.

Bu çeşitli eserlerin bir kerede hazırlanıp yayımlanmasının maliyeti oldukça yüksek görünmektedir; görünüşe göre, gerekli fonların toplanabilmesi için belirli bir sürenin geçmesi zorunludur. Çalışmaya destek vaatlerinin alınmasında gerçekten de bazı ilerlemeler kaydedilmişti; Beklenmedik bir şekilde, tek bir bireyin, genellikle Londra'da ikamet eden bir Amerikalı tüccarın tüm masrafları karşılaması için cömert bir teklifle gelmesi, bu amaç için daha fazla çabayı gereksiz hâle getirdi.

Yazım Kitabı ve Diyaloglar, bunun üzerine süratle Londra'da hazırlanıp basıldıktan sonra, kullanıma sunulmak üzere Konstantinopolis'e gönderildi. Dil bilgisi o başkentte yapıldı; hâlihazırda başlamış olan İngilizce-Türkçe Sözlüğü'nün hazırlanması o zamandan beri düzenli olarak çalışılmış ve şimdi kamuya sunulmuştur, toplam içeriği 47.000 kelimedir ve öncesinde İngilizce Etimoloji'nin kısa bir taslağı bulunmaktadır.

Bu nedenle, yazar şimdiye kadar 1856'da verdiği sözü "konuyla ilgili daha kapsamlı çalışmaların hazırlanması için bir fırsat ortaya çıkarsa, elinden gelenin en iyisini yapacaktır" diyerek yerine getirdi. İngilizce-Türkçe Sözlüğü'nü hacmi ve diğer koşulların izin verdiği ölçüde mükemmel kılmak için çaba sarf etmiştir; daha yaygın bilim alanlarının tekniklerini tanıtmak için özel olarak çalışmıştır ve hatta denizcilik ve askeri

terimler bile hiçbir şekilde kayıt altına alınmayacaktır. Bu Sözlük'te yer alan teknik terimlerin belirli bir kısmının Türkçe karşılıkları yazar tarafından bilinmemekle birlikte, bunlar, Türkçe terimi tanımını okuduktan sonra kendisi temin edebilecek olan Türk öğrencinin yararına olacak şekilde tanımlarla açıklanmaktadır. Modern bilimin Türkçede henüz karşılığı olmayan pek çok terimi de vardır. Doğulu ve Avrupalı bilginler zihinlerini konuya çevirirlerse, dilin bu bölümünü daha eksiksiz kılmak için gelecekte çok şey yapılabilir.

O hâlde, mevcut eserin, İngiliz dilini, Avrupa'nın diğer herhangi bir dili kadar Sultan'ın tebaasının ulaşabileceği bir yere yerleştirdiğini umarak, yazar, Osmanlı dilini, henüz tam olarak ele almamış biri olarak, İngilizler için eşit derecede erişilebilir kılma sorununu geleceğe bırakmaktadır.

Londra, Aralık 1860.

KİTĀBU LEHCETİ'L-MA'ĀNĪ
A LEXICON, ENGLISH AND TURKISH

El-Muḫaddime

(1)

Lillāhi'l-ḥamd ve'l-minne āmīn sūmme āmīn * Biñ sekiz yüz elli altı sene-i mīlādiyyesinde mütekevvīn olan aḥvāl-i politikıyyeniñ teşvīḳine ittibā'en mü'ellif-i kitāb Türkçe ve İngilizce bir kıt'a lügāt kitābı te'lif ve bunu iki cild üzere tertib ederek birinde İngilizce kelimātını Türkçe ile ve diğesinde Türkçe elfāzını İngilizce ile ta'bīr ve izāḥ ve her birinde daḫı Türkçe kelimātınıñ aşıl imlālarından başka şüret-i telaffuzlarını Avrupa ḥurūfātı vāsıtasıyla kayd u iş'ār étmiş idi.

İş-bu kitābıñ te'lifinden murād İngiltere zābıtānı ile ğayrilerden Türkçe taḫşiline rağbet édebilecek kesāna teshīl-i tarīḳ-i emniyyesinden 'ibāret olub yoḥsa İngilizce taḫşiline ḥ'āhişger olan 'Osmānlular için kitāb-ı mezkūrda bir nev' teshīlāt-ı maḫşūşa irā'e olunmamış idi.

Ḳaldı ki zıkr olunan lügāt kitābı hemān neşr ve i'lān olunacak hengāmda aşıl tašnīfine bā'is bulunmuş olan aḥvāl-i 'ālem ḳalib-ı āḫire ifrāğ olunub İngiltere donanmasıyle 'asākır-i berriyyesi memālik-i devlet-i 'Osmāniyyeden bi'l-mu'āvede bunlarıñ taḫt-ı idārelerinde bulunmuş olan 'Osmānlu 'asākır-i mu'āvenesiniñ daḫı ircā'ı vuḳūc bulmağla artık mezkūr kitāb şatılamayub şāḫibiniñ elinde ḳalacağı ve bu iki lisān üzere daha mükemmelce bir lügāt kitābınıñ te'lifine ḳat'ā ḥācet ḳalmayacağı umūr-ı vāzıḫa ḥükmüne girmiş gibi görüldi.

Ve-lākin ḫaḳıḳat ḫālde ḳaziyye bi'l-'akis oldı. Ya'nī ecnād-ı müttefiḳkanıñ semere-i baṫş³⁹ u saṫveti olarak devlet-i 'Osmāniyyeniñ 'adüvv-i mülkīsi vāḳi'ā ric'at-ı ḳahḳarā⁴⁰yle muḫtar ḳılınmış ise de memālik-i Devlet-i 'Osmāniye dāḫilinde diğeri bir

³⁹ باطش baṫş { sz. 'Ar. 'Unf ve şiddetle tutup ḳapma ve yakalama. 2. Ḳuvvet, şiddet, ğalebe. (Ş. Sāmī, *Ḳāmūs-ı Türkī*, 1317: 295).

⁴⁰ A قهقري قهقري, قهقري قهقري, s. A hasty (ḫadīd, tiz; mütehevvir; kızgınlık ḫāliyle vāḳi' olan), precipitate retreat (rücū'ı ḳahḳarī, ric'at-ı ḳahḳarā). Redhouse, *A Turkish And English Lexicon*, 1921: 1502

cihâda ikdâm ya'ni tağmîd-i süyûf⁴¹ ile icâle⁴²-i kütüb ü aqlâm mehâm⁴³ına teşmîr-i sâk⁴⁴ ihtimâm olunmak lüzûmı bâkî ve pây-i-dâr idi. Şöyle ki baħr-ı muħit-i ğarbîniñ mâ-verâsında olan kıt'a-i meskûnede İngiltere yavrusı maķâmında müteħaddis bulunan cumhûr-ı kebîrden gelmiş çend⁴⁵ nefer erbâb-ı ğayret müddet-i medîdeden berü İstanbulda ve memâlik-i Devlet-i °Osmâniyyeniñ dığer ba'zı maħallerinde ittiħâz-ı mekân édüb Ermenî milletine dünyeviyyât ve uħreviyyât bâbında °ulûm u fûnûn-ı ħâliyyeyi ta'lim ve telkîn ĥıdmetine şarf-ı maķdûr⁴⁶dan fazla °Osmânlu millet-i ğâlibesiyle bunuñ zîr-i dest-i ĥükümetinde olan milel ve tavâ'if-i °adîde ile şedd⁴⁷-i revâbıt-ı dostı ve mü'ânesete iğtinâm-ı fırsat⁴⁸ zımnında dîde-güşâ intizâr eylemiş olmağla zıkr olunan Ameriķalı ĥayır-ıh'âhânı ile lâ-yenķatı° tekeşşür étmekde olan °Osmânlu dostları beyninde mütekevvin bulunan münâsebât-ı ĥâlişâ ve zıkr olunan °Osmânlu dostlarınıñ gerek İngilizce teşânîfîniñ mezâmîn⁴⁹ini ve gerek İngilizce tekellüm éden aķvâm ve mileliñ efkârını taħķik ve tedķik bâbında ĥ'âhiş ve rağbetleri bir kerteye varmış idi ki ümniye⁵⁰-i mezbûreniñ ĥuşûlini teshîle münâsib olabilecek esbâb-ı mevcûdeyi ihzârdan başka İngilizceniñ emr-i taħşîlini °ale'l-°umûm °Osmânlu milletine teshîl şadediyle iki

⁴¹ tağmîd tağmîd { Ar. Kıyma koyma, konulmak: [تعديد Tağmîd-i suyûf, تعديد خنجر Tağmîd-i ĥançer]. Şalâhî, *Ķâmûs-ı °Osmânî*, 1313: C. 3, 119.

⁴² icâle { ss. Ar. [«جولان cevalân»dan maş. if'âl] Cevalân étdirme, tolaşdırma. Ş. Sâmi, *Ķâmûs-ı Türkî*, 1317: 72.

43

⁴⁴ teşmîr { sz. Ar. [«شمر şemr»den maş. tef'îl] Sığama: Teşmîr-i sâk = Paçaları sığama; Teşmîr-i sâ'id = Yeñleri sığama. Ş. Sâmi, *Ķâmûs-ı Türkî*, 1317: 408).

⁴⁵ çend { k. Far. Bir-kaç, ba'zı: Çend rûz muķaddem = Bir-kaç gün evvel; Çend kıt'a = Bir-kaç parça. || Her çend = Her ne kadar. Is. Ş. Sâmi, *Ķâmûs-ı Türkî*, 1317: 516.

⁴⁶ maķdûr { sz. Ar. s. مقدور maķdûre. [«قدر»dan smf.] Qadr iktizâsından olan, min tarafi'llâh taķdîr olunan. = sz. Ar. cem: meķâdir. 1. Qadr. 2. Bir adamıñ kudreti yetdiği derece ve miķdâr, elden gelen: Şarf-ı maķdûr étmek. Ş. Sâmi, *Ķâmûs-ı Türkî*, 1318: 1390.

⁴⁷ şedd { sz. Ar. Şıkı bağlama, şıkma: Şedd-i riħâl = Semerleri bağlama, °azîmet, ĥareket [Hemân yalnız bu ta'birde müsta'meldir.] mu. Bir perdeniñ dığer perde üzerinde ve yâ-ħud bir maķâmıñ dığer maķâm üzerinde icrâ-yı âheng édilmesi. Ş. Sâmi, *Ķâmûs-ı Türkî*, 1317: 771.

⁴⁸ iğtinâm { sz. °Ar. [«غانم ğanem»den maş. ifti'âl.] 1. Yağma ve çapul étme, ğanîmet eyleme, ĥarbde düşmaniñ eşyâ ve emvâlini zabt étme: *Muħârebede iğtinâm olunan ĥayvânât*. 2. Ġanîmet ya'ni zaħmetsiz bir kıazanç nazarı-y-le bakma: İğtinâm-ı fırsat étmek = Fursatdan istifâde étmek, fırsatı kaçırılmamak. (Ş. Sâmi, *Ķâmûs-ı Türkî*, 1317: 133).

mażmûn { (z) sz. Ar. cem: مضامين mezmâmîn [«ضمن»dan smf.] 1. Ma'nâ, me'al, mefhûm: *Bu beytiñ mażmûni pek vâsi'dir*. 2. Nükteli ve cinâşlı ğüzel söz, mażmûni mahâretli kelâm: *Bir mażmûn şarf étdi*. Ş. Sâmi, *Ķâmûs-ı Türkî*, 1318: 1361.

⁴⁹ mażmûn (z) sz. Ar. cem: مضامين mezmâmîn. [«ضمن»dan smf.] 1. Ma'nâ, me'al, mefhûm: *Bu beytiñ mażmûni pek vâsi'dir*. 2. Nükteli ve cinâşlı ğüzel söz, mażmûni mahâretli kelâm: *Bir mażmûn şarf étdi*. Ş. Sâmi, *Ķâmûs-ı Türkî*, 1318: 1361.

⁵⁰ ümniye { ss. Ar. cem: امنى emânî [«منى meny»den] 1. Umu, ümîd, emel. 2. Ârzü, istek. 3. Maķsad, niyyet, kıurundi: *Ticâretce bir büyük şervete nâ'il olmaķ emniyesi-y-le diyâr-i ğurbete gitdi*. Ş. Sâmi, *Ķâmûs-ı Türkî*, 1317: 168.

lisân üzere müstakîl bir-ţakım kitâbın taşnîf ve ihdâsı lâzımeden °add olundu. Huşûşâ Rusya seferiniñ ber-ţaraf kılinmasıyle ber-â-ber °ulûm ve fûnûn-ı mütenevvi°ayı taḫşîl me°mûretiyle Bâb-ı °Âlî küttâbından ve Top-hâne ve Tersâne-i °Âmire müstaḫdemîninden otuz kırk nefer şâkird cânib-i Devlet-i °Osḡmâniyyeden İngiltereye ta°yîn olunmuş ve ba°de ez-în dîğerleriniñ daḡı ol vechle tesyâr⁵¹ı me°mûl bulunmuşdur.

İmdi mârru°z-zıkr Amerikalı ḡayır-ḡvâhânınıñ iş-bu ümniye-i cedîde-i müstaḫsinelerini kuvveden fi°ile ihrâc ḡuşûşuna mu°âvenet étmek şadediyle İngilizce ve Türkçe Teşânîfî Encümeni laḡabıyla Londra'da bir encümen tertîb olunub mezkûr kitâbları memâlik-i devlet-i °Osḡmâniyyede luzûmı müşâhede olunduḡca bunlara mümâşil başka umûr-ı ḡayriyyeyi meydâna getürmek için iḡtizâ édecek aḡçeniñ cem°ine teşebbûş olunduḡdan soñra bâlâda beyân olunan İngilizce ve Türkçe lûgat kitâbınıñ satılmamış olan bi°l-cümle nüşhaları şâhibinden iştirâ olunarak İstanbulda tertîb olunmuş dîğer bir encümene gönderilüb bir ţarafdan iki lisânınıñ buña

(2)

mümâşil sâ°ir kütüb-i lâzımesiniñ ihdâsına şarf olunmaḡ üzere ser-mâyeniniñ mümkün olan miḡdârını i°ade étmek ve dîğer ţarafdan daḡı İngilizce lisânınıñ taḫşîlini ve kütüb-i °adiye ve dîniyyesiniñ kıra°at ve müţâla°asını mehmâ-emken teshîl ve ta°mîm étmek üzere mezkûr kitâblarınıñ bey° ve fûrûḡatı ve-yâ-ḡud icâb-ı ḡâle göre başka dürlü neşr olunmaları mezbûr encümene sipâriş olundu.

İş-bu lûgat kitâbınıñ ber-vech-i bâlâ mübâya°ası mezkûr-ı encümeniñ ḡuşûl-ı merâmına her ne kadar tiz elden külli bir medâr olmuş ise de dîğer mükemmelce bir lehçeniñ lüzûmı der-kâr ve bu lehçeniñ cild-i evvelinde İngilizce kelimâtınıñ şüret-i telafuzlarını kayd ve tahrîr ve ma°ânî-i lûgaviyye ve mecâziyye ve iştilâḡiyyelerini tefrîḡ ile ber-â-ber ta°bîrât mürekkebeleriniñ künh ve ḡaḡiḡatlerini irâ°e ve ḡarb-ı meşelleriniñ deḡâ°ikini işâ°e birle °Osḡmânlı şâkirdânı ḡaḡḡında İngiliz lisânınıñ esbâb-ı taḫşîlini mümkün mertebe ve şüret-i maḡşûşa üzere teshîle sa°y olunmanıñ ulviyyeti âşikâr olub bundan başka daḡı kavâ'id ve ta°rîfâtları Türkce olarak mübtedîler için İngilizçeniñ bir kıḡça kıra°at kitâbı ve bir kıḡça şarf ve naḡv ve dîğer bir kıḡça daḡı iş-bu iki lisânınıñ mükâleme kitâblarınıñ te°lifine mübâşeret olunmaḡ muḡtezayâtdan görünmüş idi. Bu ḡadar kitâbın

⁵¹ تسيار tesyâr { sz. Ar. [سار يسير Sâre yesîru fi°ili ecvefden maşdar olub, °Arabîde ekşeriyyâ lâzım ya°nî gitme ve yürime ma°nâsına ve nâdiren müte°addî ya°nî tesyîr maḡâmında kullanılır. — Tâniñ kesriyle ḡalaḡdır.] Gönderme, irsâl, ba°ş: Bir kitâb tesyâr étđi. Ş. Sâmi, *Kâmûs-ı Türkî*, 1317: 405.

te°lifiyle ıab° ve neşri māddesi meşārif-i külliyye tevaqquf eyleyecegi beyāndan müstagnī olub iktizā edecek mebāliğin cem°i daıı haylı vakte muhtāc olacağı bedihī ise de bunuñ istiḥşāline mu°āvenet olunmak ḥuşuşunda bir alay dostān tarafından i°tā-yı mevā'id olunmuş olduğı ḥālide ekşeriyā Londra'da sākin olmağı i°tiyād étmiş bir nefer Amerikalı bāzırgānı cānibinden min-ğayr-i ma°mūl vuqū° bulan va°d-i kerīmāne iktizāsınca bu bābda meşārif-i muḳteziyyesiniñ tesviyyesini kāmilen kendi °uhdesine alacağı muḳarrer bulunduğundan artık sā°irīn tarafından mu°āvenete kaı°a lüzüm kalmadı.

Bināen °aleyh sālifü°z-zıkr mübtedī kırā°at kitābı ile mükāleme kitābı Londra'da tiz elden te°lif birle ıab° u temşıl olunduğdan soñra intişār u isti°mālleri zımnında İstanbul'a gönderilmiş ve İngilizceniñ şarf ve naḥvī kitābınıñ te°lifine ise belde-i tayyibe-i mezbūrede mübāşeret olunmuş olduğundan lehçeniñ taşnīfine daıı muḳaddemce başlanılmış bulunmağla artık ikmāline sa°y ve gayret kılınarak kırk yedi biñ kelimātiñ me°ānisini şāmil olmak üzere bu def°a itmāmı müyesser olub lehçeti°l-me°ānī ismiyle tevsīm ve tesmiye olunarak müḳāle°asına rağbet edenlere °arız ve taḳdīmi ḥuşuşuna mübāderet kılınmıştır.

İmdi mü°ellifiñ biñ sekiz yüz elli altı senesinde vuqū° bulan va°adī iktizāsınca lügat kitābınıñ daha mükemmel bir nüshasınıñ tertibi lüzümü müşāhede olunduğı taḳdīrde şarf-ı maḳdūr ile taşnīfine sa°y ve gayret edecek muşarraḥ bulunmuş ve mūmā-ileyhiñ mezkūr va°di bu minvāl üzere fi°ile iḥrāc olunmuştur. İş-bu İngilizce Türkçe lehçesiniñ kıı°asıyla aḥvāl-i sā°ire-i te°lifiyesine göre ḥāvī olduğı şeyleriñ mehmā-emken mükemmel olmasına i°tinā olunarak şöyle ki lehce-i mezkūre derūnuna °ulūm ve fūnūn-ı °ādiye ıştılāḥātının ekşerisi ve ta°birat-ı ḥarbiyye ve bahriyyeniñ haylı bir miḳdārını derc ve °ilāveye veriş ve himmet kılınmış olub faıat mezkūr ıştılāḥātın mūrādifleri bulunan Türkçe ta°birātınıñ ba°zısı bilinemediğinden ta°rif ve taḳdīd-i ma°nā ile iktifā olunub ta°rifāt-ı mezbūre vāsıtasıyla °Osmānlu ḫālibiniñ kendi ma°lūmātından ıştılāḥāt maḫlūbeniñ ikāmesine destres olabilecegi me°mūl ve fi°l-vāḳi °ulūm ve fūnūn-ı cedīdeniñ nice nice ıştılāḥātınıñ Türkçeleri henüz iḥtirā° ve isti°māl olunamamış ise de °Osmānlu ve Avrupalı °arifānı cānibinden müştereken bu noḳşāniñ ikmāline imāle-i efkār olunduğca ḥuşūl-ı maḫlebe bundan böyle vech-i küllī üzere muvaffaḳ olunabilecegi āşikārdır.

İşte İngilizce lisānınıñ taḫşīli sā°ir Avrupa lisānlarına nisbetle iş-bu te°lif-i cedīd yardımıyla °Osmānlu ḫaḳḳında fi-mā ba°d emr-i yesīr görünecegi me°mūl olub lākin °Osmānlucanıñ taḫşīlini İngilizlere göre bu derece teshīl māddesi daha henüz lāyıkıyla

mütâlaâ olunamamış idüğünden bu mes°eleniñ hüs-n-i huşûle maqrûniyyeti mü°ellif tarafından müstaķbele ihâle kılınmıştır.

°An Londra fî kânûn-ı evvel sene
1860.

(3)

Lehcenin isti°mâline muķtezî olarak İngilizcenin ba°zı kavâ'id-i şarfiyye ve naḥviyyesi beyânındadır.

Bâb-ı evvel ḥarf-i ta°rîf ve ḥarf-i tenkîr kavâ'ididir.

İngilizcenin **definite article** ya°nî ḥarf-i ta°rîfi **the** lafzı °Arabîniñ lâm-ı ta°rîfi gibi müfred ile cem°de müsāvât üzere müsta°meldir. Meşelâ: **the book** kitâb **the books** kitâblar.

Indefinite article ya°nî ḥarf-i tenkîr müfredi bulunan **a** lafzınıñ mâ-ba°dında ḥarf-i şavtî ile bed° eden bir kelime vâķi° olunca mezkûr **a** lafzına bedel **an** kelimesi isti°mâl olunur. Meşelâ **an angel** firişte **an eagle** kara kuş **an inn** hân **an owl** baykuş.

Bâb-ı şânî isim kavâ'idini şâmil olub üç faşla münķasımdır.

Faşl-ı evvel ismiñ teşkîl-i cem°i kavâ'ididir.

İngilizcenin **substantive** ve **noun** tesmiyye olunan isminiñ cem°i teşkîli için °ale°l-°umûm ism-i müfrediñ âḥirine bir s ḥarfî °ilâve ile z ḥarfî gibi telaffuz olunur. Meşelâ **pen** kalem **pens** kalemler.

İsm-i müfrediñ âḥiri s yâ-ḥud x yâ-ḥud z ḥarfinden ve-yâ-ḥud **ch** ve-yâ **sh** terkîbinden °ibâret olunca cem°iniñ teşkîli için müstaķil bir hecâ ihdâş ile **es** ḥarfleriniñ °ilâvesi iķtizâ éder. Meşelâ **ass** eşek **asses** eşekler **box** şandık **boxes** şandıklar **buzz** vızırıtı **buzzes** vızırıtılar **church** kilisâ **churches** kilisâlar **brush** fırça **brushes** fırçalar.

Kezâlik ism-i müfred y ḥarfiyle müntehî olub bunuñ mâ-ķablinde dîger bir ḥarf-i şavtî bulunmaz ise cem°de mezkûr **y** ḥarfî ḥazf olunub aña bedel **ies** terkîbi iķâme olunur. Meşelâ **fly** sinek **flies** sinekler.

Ve-lâkin **y** harfiniñ mâ-ķablinde dġer bir harf-i Őavtġ bulunur ise cem'iniñ teŐkġlinde ķā'ide-i kšlliyeye mšcebince yalnġz bir **s** harfi 'ilāve olunur. MeŐelā **day** gšn **days** gšnler.

Bir ķaķ ismiñ Őšret-i mšfred ve cem'leri mšsāvġdir. MeŐelā **sheep** koyun ve koyunlar **deer** geyik ve geyikler **swine** toņuz ve toņuzlar.

Latince ile Yšnānġden me'hšz ba'zġ kelimātiñ cem'ci mezkšr iki lisāniñ ķavā'idine ittġbā'en isti'māl olunmaġla bunlariñ Őšret-i mšfred ve cem'leri lehcede maġŐšŐca ķayd ve irā'e olunmuŐdur.

ġngilizceniñ bir ķaķ ismiñ cem'ci daġı Őšret-i Őāzze ile vāķi' olub lehcede maġhallerince ķayd ve irā'e olunmuŐdur. MeŐelā **man** adam **men** adamlar **woman** ķarı **women** ķarılar **wife** zevce **wives** zevceler **staff** Őopa **staves** Őopalar **mouse** fāre **mice** fāreler **tooth** diŐ **teeth** diŐler **goose** ķaz **geese** ķazlar **penny** bakġr sikke **pence** bakġr sikkeler.

Bāb-ı Őānġniñ faŐl-ı Őānisi ismiñ teŐkġl-i mš'enneŐi ķavā'ididir.

EkŐer ġayvānātiñ erkeġi ile diŐisiniñ isimleri biri birinden bi'l-kšlliyeye muġāyir iki kelimededen 'ibāretidir. MeŐelā **boy** oġlan **girl** ķız **horse** at **mare** ķısrak **cock** ġoros **hen** tavuķ **man** erkek adam **woman** ķarı.

ġnsaniñ ba'zġ elķābı vardır ki yalnġz āġiri ta'dġl olunmaġla mšzekker ile mš'enneŐi tefrġķ olunub mš'enneŐi ekŐeriyā **ess** ve nādiren **ix** harfleriyle mšntehġ olur. MeŐelā **abbot** erkek manastırġniñ re'isi papas **abbess** ķarı manastırġniñ re'isi ķadġn **executor** vaŐġ **executrix** vaŐġyeye.

Ba'zġ ismiñ evveline erkek ve ķarı yā-ġud erkek ve diŐi ma'nālarıyle bir kelimeniñ iķāmesi uŐšlġ mšsta'meldir. MeŐelā **man-servant** uŐak **maid-servant** besleme **man cook** erkek aŐcı **woman cook** ķarı aŐcı **cock-sparrow** erkek serķe **hen-sparrow** diŐi serķe **he-goat** erkek keķi **she-goat** diŐi keķi.

Bāb-ı Őānġniñ faşl-ı ŐāliŐi ismiñ i'rābġ ķavā'ididir.

ġngilizcede ismiñ i'rābġ vāķi' olmayub ġaķġkat-i ġālde cšmlesi mebnġ ise de iki ismiñ izāfe 'alāķası zuhšrunda 'Arabġniñ ism-i Őānġ-i mecršrġ ve Tšrkcede -iñ ve -niñ edāti 'ilāvesiyle ma'mšl ķalġnan ism-i evveliñ maķāmında olub ġngilizcede daġı ism-i evvel

olan ismiñ āhirine apostrophe ta'bir olunan iş-bu (') işâret ile bir s harfiniñ 'ilâvesi ba'zen müsta'meldir. Meşelâ **the king's palace** hükümdârîñ sarâyı **a horse's tail** bir atın kıyruğı **the sun's rays** güneşin pertevleri.

Bu mişillü ismiñ āhirinde zâten bir yâ-ğud iki s harfî vâki' olur ise izâfete 'alâmet olmak üzere imlâda mezbûr **apostrophe** işareti yalnızca resm olunub imlâda ve telaffuzda mezkûr s harf-i zâ'idi 'ilâvesinden şarf-ı nazar olunur. Meşelâ **for goodness' sake!** Allâhı sever iseñ **for righteousness' sake** şalâh uğurunda.

Bundan hâric her kaçğı ahvâlde olur ise olsun İngilizcede isimleriñ bir nev' tağayyürleri vâki' olmayub gerek 'âmil ve gerek ma'cûl buldukları hâlde imlâlâri tahallüfden vârestedir ve 'ibâre tertûbinde fâ'il fi'linden ve fi'l dahı mef'ûlünden ve şıfat mevşûfundan ekşeriyâ ve harf-i cerr dahı mecrûrundan dâ'imâ evvel irâd olunub faķat şanâ'i-i bed'iyye iktizâsınca fâ'il ve fi'l ve mef'ûl ile şıfat ve mevşûfuñ taķdîm ve te'hirleri ba'zen câ'iz ve müstaħsendir.

Bâb-ı şaliş şıfatıñ tahvîlât-ı şarfiyyesi kavâ'idini şâmindir.

Türkcede oldığı gibi İngilizceniñ **adjective** déyü ta'bir olunan şıfatları müfred ile cem'de ve müzekker ile mü'ennesde teğayyürden hâlî olub bu cihetle şekil ve imlâlâri dâ'imâ musâvîdir. Meşelâ **a learned man** 'âlim bir adam **a learned lady** 'âlim bir hâtûn **learned men** 'âlim adamlar **learned ladies** 'âlim hâtûnlar.

(4)

Ve-lâkin İngilizcede şıfatıñ üç derecesi olub evveline **positive** ya'nî derece-i ıtlâkiyye ve şânîsine **comparative** ya'nî derece-i tafđiliyye-i cüz'iyeye ve şâlişine **süperlative** ya'nî derece-i tafđiliyye-i külliyye ta'bir olunub şânî ve şâlişin teşkîli için evveliniñ āhirine **er** ve **est** hecâlarıniñ 'ilavesi lâzım gelür. Meşelâ **bright** parlaķ **brighter** daha ziyâde parlaķ **brightest** hepsinden parlaķ.

Bu şüretde bir şıfatıñ harf-i ahîri bulunan **y** harfiniñ mâ-ķablinde bir harf-i şavtî olmaz ise mezkûr **y** harfî **i** harfine tebdîl olunur. Meşela **rosy** gül gibi kırmızı: **rosier** daha ziyâde kırmızı **rosiest** hepsinden kırmızı.

Şıfatıñ imlâsı iki hecâdan ziyâde olunca mezkûr kıâ'ide ekşeriyeye ve yalnız bir yâ-ğud iki hecâdan 'ibâret bile olsa ba'zen terk olunub aña bedel olarak şıfatıñ evveline **more**

ile **most** kelimeleriniñ °ilāvesiyle ifāde-i merām vāki° olur. Meşelā **perfidious** hā°in **more perfidious** daha ziyāde hā°in **most perfidious** cümleden hā°in.

Teşbīh ve kıyās ifādesi merām olmayarak şıfatıñ gāyet derecesine delālet étmek için şıfatıñ evveline ekşeriyā **very** ve ba°zen **most** ve nādiren **much** kelimesiniñ iķāmesi lāzım gelür. Meşelā **very good** çok eyü **most gracious** mezīd mekremetlü **much loved** ifrātle mevdūd.

İngilizcede bir ma°nāsında olan **one** lafzından başka her kaçığı bir ism-i °aded ile muttaşif bulunan ismiñ cem° şīğasıyla irād olunması iķtizā éder. Meşelā **one book** bir kitāb **two books** iki kitāb **ten books** on kitāb **a hundred and fifty-six books** yüz elli altı kitāb.

Bāb-ı rābi° zamiriñ envā° ile tahvīlāt-ı şarfiyyesini şāmil ve altı faşla munķasımdır.

Ma°lūm ola ki İngilizcede **pronoun** ya°nī zamīr ta°bīri °Arabīniñ zamā°iri maķāmında olan elfāza münhaşır olmayub her kaçığı bir vechile ismiñ maķāmına kā°im olabilen cemī° kelimāta ıtlāk ile altı kısma münķasımdır. Kısm-ı evveline **personal pronoun** ya°nī zamīr-i nefsi ve kısım-ı şānīsine **possessive pronoun** ya°nī zamīr-i mülki ve kısım-ı şālišine **relative pronoun** ya°nī zamīr-i mevşul ve kısım-ı rābi°ına **interrogative pronoun** ya°nī zamīr-i su°āl ve kısım-ı hāmisine **demonstrative pronoun** ya°nī zamīr-i işāret ve kısım-ı sādīsine **indefinite pronoun** ya°nī zamīr-i ibhām-ı tesmiye olunmuşdur.

Bāb-ı rābi°iñ faşl-ı evveli zamā°ir-i nefsiyyeniñ i°rābını şāmildir.

İngilizcede zamā°ir-i nefsiye müfred ile cem°de üçer zamīrden ibāret olub nefsi mütekellimine **first person** ve muķātabına **second person** ve gā°ibine **third person** ıtlāk olunarak bunlardan yalnız gā°ib-i müfred zamīriniñ tezkīr ve te°nīş ve tecmīdi vāki° olub mā-bāķisi bu huşuşda müstevī olmağla müfred ile cem°de İngilizceniñ sekiz °aded zamīr-i nefsi mevcūddur ki şekl-i fā°ilīleri ber-vech-i ātī zikr olunur. Ya°nī **I** ben **thou** sen **he** ol erkek **she** ol karı yā-ħud ol dişi **it** ol cānsız yā-ħud mechul ve nā-ķiz şey **we** biz **you** siz ki °atīķ bir şūreti dağı **ye** dir ve **they** anlar kelimelerinden °ibāretidir.

Gerek bir fi'l ve gerek bir harf-i cerriñ °amelīyle zamīr ma°mūl olunca şekli külliyyen tebdīl olunub hey°et-i mef°üle ve mecrūre-i ātiyyeye qalb olunurlar **me** beni **thee** seni **him** ol erkegi **her** ol dişiyi **it** ol cānsız şeyi **us** bizi **you** sizi **them** onları.

Bāb-ı rābi°iñ faşl-ı şānisi zamā°ir-i mülkiyye beyānındadır.

Žamā°ir-i mülkiyye Türkcede olduğı gibi İngilizcede iki takım olub bir takımını sıfat ve diğer takımını isim nev°indendir. Ya°nī sıfat nev°inden bulunan zamīr-i mülkiyyeniñ mā-ba°dında bir ismiñ bulunması iktizā édüb bi°l-°aks isim nev°inden olan zamīr-i mülkī münferiden isti°māl olunur. Türkceñiñ k̄ā°idesi ba°zı cihetle buña muğāyir bulunmağla lehcede ve bu maħalde her bir zamīr-i mülkīniñ iki yā-ħud ziyāde ma°nāsını şebt étmek icāb eylemişdir.

Žamā°ir-i mülkiye-i tavşifiyye.

My -im yā-ħud benim **thy** iñ yā-ħud seniñ **his** i yā-ħud si ve-yā-ħud anıñ ya°nī ol erkegiñ **her** i yā-ħud si ve-yā-ħud anıñ ya°nī ol qarınıñ yā-ħud ol dişiniñ **its** i yā-ħud si ve-yā-ħud anıñ ya°nī ol cānsız yā-ħud mechūl şey°iñ **our** -miz yā-ħud bizim **your** ñiz yā-ħud siziñ **their** i yā-ħud si yā-ħud leri ve-yā-ħud anlarıñ.

Žamā°ir-i mülkiye-i tevsīmiyye.

Mine benimki yā-ħud benim **thine** seniñki yā-ħud seniñ **his** erkek haħkında olarak anıñki yā-ħud anıñ **hers** qarı yā-ħud dişi haħkında olarak anıñki yā-ħud anıñ **its** cānsız yā-ħud mechūl haħkında anıñki yā-ħud anıñ **ours** bizimki yā-ħud bizim **yours** siziñki yā-ħud siziñ **theirs** anlarıñki yā-ħud anlarıñ.

Şu°arā beyninde **mine** ile **thine** lafızlarınıñ **my** ile **thy** lafızlarına bedel olarak isti°mālī keşirü°l-vuķū°dur.

Bāb-ı rābi°iñ faşl-ı şālişi zamā°ir-i mevşüle beyānındadır.

İngilizceñiñ **who** ve **which** ve **that** ve **what** imlālarıyle dört °aded zamā°ir-i mevşülesi mevcūd olub Türkcede bu cins kelime vārid degil ise de ism-i fā°il ile ism-i mef°ülünün ma°nāsından zimnen münfehim olur ve Türkceñiñ elsine-i sā°ireye tevfiķiniñ ziyāde müşkil mes°elesi budur mezkūr **who** ve **which** ve **that** mevşülleriniñ mā-ķablinde

birer mevşülün ileyhleri bulunması iktizâ édüb **what** kelimesi zâten hem mevşül dağı mevşülün ileyhi şâmil olarak şol şey ki ma'ânasını mutazammındır.

who lafzı müfred ile cem'de müsâvî olarak vech-i âfî üzere mu'rib ise de **which** ve **that** ve **what** kelimeleri bi'l-külliyeye mebnîdir.

who fâ'îl olub ki ve ellezzî yâ-ğud elletî ma'ânındadır.

whose muzâfun ileyh olub ki anıñ ma'ânındadır.

whom mef'ül olub ki anı yâ-ğud ħarf-i cerriniñ ħükmüne göre ki aña ki anda ilağ ma'ânasına gelür.

(5)

Zıkr olunan mevşüllerden biri bir fi'iliñ evvelinde irâd olunduğda mezkûr fi'liñ fâ'îli olub Türkceye tercümede mevşül ile fi' Türkceñiñ ism-i fâ'îli mağamında olub mevşül ile dağı ism-i fâ'iliñ mevşüfi oldığı añaşılır. Meşelâ **the man who reads** okuyan adam **the fire which burns** yanan âteş **the child that sings** tağannî éden çocuk **what is probable** ihtimâl olan ħuşuş.

Eger fi' müstağbel olur ise Türkcede ism-i fâiliñ dağı ba'zen müstağbel olması iktizâ éder. Meşelâ **the man who will go** giden adam yâ-ğud gidecek adam.

Eger mevşül ile fi' beyninde gerek isim ve gerek zamîr olarak bir fâ'îl vâki' olur ise zıkr olunan mevşül ol fi'liñ mef'üli olmağla Türkceye tercümede mevşül ile fi' Türkceñiñ ism-i mef'üli mağamında olub mevşülün ileyh dağı ism-i mef'ülün mevşüfi oldığı ve fi'liñ fâ'îli ise Türkcede muzâf şüretine girüb mârrü'z-zıkr ism-i mef'ül bunuñ muzâfun ileyhi mağamina girer. Meşela **the man whom I love** benim sevdiğim adam **the book which you read** siziñ okudıđıñız kitâb **the apple that the man gave** ol adamıñ verdiği elma **what I want** benim istediğim şey. Bu ħuşuşda mevşül fi'liñ mef'ülün bihi olmayub bir ħarf-i cerriniñ ma'müli bulunsa dağı Türkceye tercümesini uşüli kâ'ide-i sâbıkaya muğâbıkdır. Meşelâ **the man of whom I spoke** lağırdsını étdiđim ya'nî dédiđim adam **the man to whom I spoke** lağırdı étdiđim adam **the man with whom I walk** ber-â-ber yürüdiğim adam.

Mevşül gerek fâ'îl ve gerek mef'ül olunca mâ-ba'dında bulunan fi'liñ başka mef'ül ve yâ-ğud mef'ülleri vâki' olur ise Türkceye tercümede bunlarıñ mağallü mağallerince sebt ve irâdları icâb éder. Meşelâ

the man who reads book; Bu kitâbı okuyan adam.

the book which you read to my father Siziñ pederime oqudığınız kitāb.

what I want of you Benim sizden istedigim şey.

the man of whom I spoke to you; Benim size laķırdısınıñ étdigim adam.

the lady with whom I walked in the garden Benim bāğçede birlikde gezdigim ħanım.

Bab-ı rābi'īñ faşl-ı rābi'ī zamā'ir-i su'āl beyānındadır.

Zamā'ir-i su'āl kim ma'nāsında **who** ve kañğı ma'nāsında **which** ve ne ma'nāsında **what** kelimelerinden 'ibāret olub Türkcede oldığı gibi **who** dā'imā isim ve **which** ile **what** ba'zen isim ve ba'zen şıfat nev'inde olur. Meşelā **who are you?** siz kimsiniz **which is it?** kañğısıdır **which apple is it?** kañğı elmadır **what is this?** bu nedir **what book is this?** bu ne kitābdır.

Mezkūr üç 'aded zamīriñ müfred ile cem'de şüretleri müsāvīdir. Meşelā **who are these?** bunlar kimdir **which are they?** kañğılardır **what are those?** şunlar nedir.

İş-bu su'āl ma'nāsında dağı **who** kim ve **whose** kimiñ ve **whom** kimi dēyü i'rāb vāķi' olur. Meşelā **who is this?** bu kimdir **whose is this?** bu kimindir **whom do you want?** kimi istiyorsuñuz **to whom did you give it?** anı kime vērdiñiz **from whom did you receive it?** anı siz kimden aldıñız.

Bāb-ı rābi'īñ faşl-ı ħāmisi zamā'ir-i işāret beyānındadır.

Türkcede bu ve şu ve o dēyü üç 'aded zamīr-i işāret mevcūd ise de İngilizcede bu ma'nāsında **this** ile o ma'nāsında **that** dēyü yalınız iki 'aded vārid olub **this** kelimesiniñ cem'i **these** ve **that** kelimesiniñ cem'i **those** lafzından 'ibāretdir.

Mezkūr dört 'aded kelime ba'zen isim ve ba'zen şıfat nev'inden olub şıfat buldukları ħalde İngilizceniñ k̄ā'ide-i külliyyesinden müstesnā olarak mevşūfları olan ismiñ ħāline taṭbīķ ile ism-i müfred olur ise bunlarıñ müfred olması ve isim dağı cem' olunca bunlarıñ cem' olması meşrūtdur. Meşelā **this** bu **these** bunlar **that** o **those** anlar **this book** bu kitāb **these books** bu kitāblar **that book** o kitāb **those books** o kitāblar.

Türkceniñ ol bir ta'bīrine muķābil olarak İngilizcede **the other** ta'bīri isti'māl olunub iş-bu ta'bīr isim bulununca cem'i dağı ol birler ma'nāsıyla **the others** olur ise de şıfat olunca müfred ile cem'de müsāvīdir. Meşelā **the other books** ol bir kitāblar.

Bāb-ı rābi'îñ faşl-ı sādisi zamā'ir-i ibhām beyānındadır.

Bunlar gāhice isim ve gāhice şıfat nev'inden olub ma'nalarnıñ lehceden istihrācı mümkün ise de ba'zı ve bir miqdār ma'nalarnıñ olan **some** ile **any** kelimeleriniñ şüret-i tefrık ve isti'māline dā'ir muhtaşar bir kâ'ideniñ irādı münāsib görüldi. Şöyle ki cümle-i işbātiyyede **some** kullanılıb cümle-i inkāriyye ve istifhāmiyyede **any** isti'māl olunması kâ'ide-i külliyye olub bunuñ hilāfı görilince ğalağ olmaz ise ma'nānıñ az çok bir ta'dilinden neş'et étmesi muhaqqıqdır. Meşelā **give me some bread** baña bir az ekmek vér **give me some books** baña bir kaç kitāb vér **have you some bread** sizde ekmek var mı ya'nı yiyecek bir parça ekmek var mı **have you any bread?** sizde hiç ekmek var mı **have you not any bread?** sizde hiç ekmek yok mu **you have not any bread** sizde hiç ekmek yoğdur.

Bāb-ı hāmis fi'el beyānındadır.

Fi'el ya ma'lūm ve-yā-ğud meçhül olub fi'el-i ma'lūm dağı ya müte'addī ve yā-ğud ğayr-i müte'addī ya'nı lāzım olur ki İngilizcede fi'el-i müte'addīye **verb active** ve **verb transitive** ve fi'el-i lāzıma **verb neuter** ve **verb intransitive** ve fi'el-i meçhüle **verb passive** tesmiye olunur.

Türkcede oldığı mişillü İngilizcede dağı her bir fi'iliñ aşl-ı haqqıyyesi şığa-ı emriyyesiniñ müfred muhātabından 'ibāret olub bunuñ evveline to edātınıñ 'ilāvesiyle şığa-ı maşdāriyyeniñ zamān-i hāli hāşıl olur. Meşelā **come** gel **to come** gelmek **go** git **to go** gitmek.

İngilizcede fi'el-i müte'addī ile fi'el-i lāzımın şüret-i taşrifi beyinde bir fark olmamağla ikisine numüne olmağ üzere açmağ ma'nāsında bulunan **to open** fi'el-i müte'addī-i muṭtaridiniñ şüret-i taşrifi ber-vech-i ātī zikr ve irād olunur.

(6)

CONJUGATION OF A VERB ACTIVE Fi'el-i ma'lūmuñ şüret-i taşrifidir.

Imperative Mood Şığa-ı emriyye.

Let me open Açayım.

Open Aç.

Let him (her, it) open Açsun.

Let us open Açalım.

Open Açınız.

Let them open Açsunlar.

Imperativ continued Şīğa-1 emriyye-i istimrāriyye.

Let me be opening Açmağla meşğül bulunayım.

Be opening Açmağla meşğül ol.

Let him (her, it) be opening Açmağla meşğül olsun.

Let us be opening Açmağla meşğül bulunalım.

Be opening Açmağla meşğül olsunlar.

INDIVATIVE MOOD Şīğa-1 iş'ariyye.

Present tense customary simple Zamān-1 hāl-i i'tiyādī.

I open Ben açarım (Şā'irce açıyorum).

Thou openest Sen açarsın (Açıyorsun).

He (she, it) opens O açar (Açıyor).

We open Biz açarız (Açıyoruz).

You open Siz açarsınız (Açıyorsunuz).

They open Anlar açarlar (Açıyorlar).

Present customary reiterative Hāl-i i'tiyādī-i te'kīdī.

I do open Hākīkaten ve bi'llāhi açarım.

Thou dost open Ḥaḳīḳaten ve bi'llāhi açarsın.

He (she, it) does (or doth) open Ḥaḳīḳaten ve bi'llāhi açar.

We do open Ḥaḳīḳaten ve bi'llāhi açarız.

You do open Ḥaḳīḳaten ve bi'llāhi açarsınız.

They do open Ḥaḳīḳaten ve bi'llāhi açarlar.

Present continued Ḥāl-i istimrārī.

I am opening Açıyorum.

Thou art opening Açıyorsun.

He (she, it) is opening Açıyor.

We are opening Açıyoruz.

You are opening Açıyorsunuz.

They are opening Açıyorlar.

Preterite definite simple Māzī-i mu'ayyen-i 'ādī.

I opened Açdım (filān mu'ayyen vakitte).

Thou openedst Açdın.

He (she, it) opened Açdı.

We opened Açdık.

You opened Açdınız.

They opened Açdılar.

Preterite definite customary Māzī-i mu'ayyen-i i'tiyādī.

I opened, I used to open Açar idim : Açmak mu'tādım idi.

Thou openedst, Thou usedst to open Açar idin : Açmak mu'tādin idi.

He (she, it) opened, used to open Açar idi : Açmak mu'tādı idi.

We opened, used to open Açar idik : Açmak mu'cādımız idi.

You opened, used to open Açar idiniiz : Açmak mu'cādınıiz idi.

They opened, used to open Açarlar idi : Açmak mu'cādları idi.

(7)

Preterite definite reiterative Māzī-i mu'ayyen-i te'kīdī.

I did open Haqīqaten ve bi'llāhi açdım (filān vaqıtde).

Thou didst open Haqīqaten ve bi'llāhi açdıñ.

He (she, it) did open Haqīqaten ve bi'llāhi açdı.

We did open Haqīqaten ve bi'llāhi açdıq.

You did open Haqīqaten ve bi'llāhi açdıñiz.

They did open Haqīqaten ve bi'llāhi açdılar.

Preterite definite continued Māzī-i mu'ayyen-i istimrārī ya'ni hikāye-i hāl-i māzī.

I was opening Açıyor idim (filān vaqıtde).

Thou was opening Açıyor idiñ (sen).

He (she, it) was opening Açıyor idi.

We were opening Açıyor idik (biz).

You were opening Açıyor idiñiz.

They were opening Açıyorlar idi.

Preterite indefinite simple Māzī-i ğayr-i mu'ayyen.

I have opende Açdım : Açdığım var (bilā-ta'yīn zamān).

Thou hast opened Açdıñ : Açdığın var.

He (she, it) has or hath opened Açdı : Açdığı var.

We have opened Açdıq : Açdığımız var.

You have opened Açdıñiz : Açdığınız var.

They have opened Açdılar : Açdıkları var.

Preterite indefinite continued Mâzî-i ğayr-i mu'ayyen-i istimrârî.

I have been opening Açdım : Bir müddetden berü açıyorum.

Thou hast been opening Açdıñ : Bir müddetden berü açıyorsun.

He (she, it) have been opening Açdı : Bir müddetden berü açıyor.

We have been opening Açdık : Bir müddetden berü açıyoruz.

You have been opening Açdıñız : Bir müddetden berü açıyorsunuz.

They have been opening Açdılar : Bir müddetden berü açıyorlar.

Pluperfect simple Mâzî-i sâbık.

I had opened Açdım idi.

Thou hadst opened Açdıñ idi.

He (she, it) had opened Açdı idi.

We had opened Açdık idi.

You had opened Açdıñız idi.

They had opened Açdılar idi.

Pluperfect continued Mâzî-i sâbık-ı istimrârî.

I had been opening Ol vakıtden evvel açıyor idim ya'ñi açmağla meşğül bulunmuş idim.

Thou hadst been opening Ol vakıtden evvel açıyor idiñ ya'ñi açmağla meşğül bulunmuş idiñ (sen).

He (she, it) had been opening Ol vakıtden evvel açıyor idi ya'ñi açmağla meşğül bulunmuş idi.

We had been opening Ol vakıtden evvel açıyor idik ya'ñi açmağla meşğül bulunmuş idik (biz).

You had been opening Ol vaki̇tten evvel aıyor idi̇niz yaˆnı amağla meŖgöl bulunmuŖ idi̇niz.

They had been opening Ol vaki̇tten evvel aıyor idiler yaˆnı amağla meŖgöl bulunmuŖ idiler.

Future enunciative simple Müstaķbel-i taķriri̇.

I shall open Aarım.

Thou wilt open Aarsın.

He (she, it) will open Aar.

We shall open Aarız.

You will open Aarsınız.

They will open Aarlar.

Future enunciative continued Müstaķbel-i taķriri̇-i istimrari̇.

I shall be opening Amağda bulunurum.

Thou wilt be opening Amağda bulunursun.

He (she, it) will be opening Amağda bulunur.

We shall be opening Amağda bulunuruz.

You will be opening Amağda bulunursunuz.

They will be opening Amağda bulunurlar.

(8)

Future promissive or reiterative simple Müstaķbel-i tevˆidi̇ yaˆ-ħud teˆkidi̇.

I will open Muılaķā aarım (vaˆadim olsun).

Thou shalt open Muılaķā aarsın (vaˆadi̇n olsun).

He (she, it) shall open Muılaķā aar (vaˆadim olsun).

We will open Muılaķā aarız (vaˆadim olsun).

You shall open Muılaķā aarsınız (vaˆadim olsun).

They shall open Muṭlakā açarlar (va°adim olsun).

Future promissive or reiterative continued Müstaḳbel-i tev°idī-i istimrārī.

I will be opening Muṭlakā açmağda bulunurum (va°adim olsun).

Thou shalt be opening Muṭlakā açmağda bulunursun (va°adim olsun).

He (she, it) shall be opening Muṭlakā açmağda bulunur (va°adim olsun).

We will be opening Muṭlakā açmağda bulunuruz (va°adim olsun).

You shall be opening Muṭlakā açmağda bulunursuñuz (va°adim olsun).

They shall be opening Muṭlakā açmağda bulunurlar (va°adim olsun).

Compound future simply enunciative Māzī-i istikbālī-i taḳrīrī.

I shall have opened Açmış olurum.

Thou wilt have opened Açmış olursun.

He (she, it) will have opened Açmış olur.

We shall have opened Açmış oluruz.

You will have opened Açmış olursuñuz.

They will have opened Açmış olurlar.

Compound future enunciative continued Māzī-i istikbālī-i taḳrīrī-i istimrārī.

I shall have been opening Açmağla meşğül bulunmuş olurum.

Thou wilt have been opening Açmağla meşğül bulunmuş olursun.

He (she, it) will have been opening Açmağla meşğül bulunmuş olur.

We shall have been opening Açmağla meşğül bulunmuş oluruz.

You will have been opening Açmağla meşğül bulunmuş olursuñuz.

They will have been opening Açmağla meşğül bulunmuş olurlar.

Compound future simply promissive Māzī-i istiḳbālī-i tev'īdī.

- I will have opened** Muṭlaḳā açmış olurum (va'adim olsun).
Thou shalt have opened Muṭlaḳā açmış olursun (va'adim olsun).
He (she, it) shall have opened Muṭlaḳā açmış olur (va'adim olsun).
We will have opened Muṭlaḳā açmış oluruz (va'adim olsun).
You shall have opened Muṭlaḳā açmış olursunuz (va'adim olsun).
They shall have opened Muṭlaḳā açmış olurlar (va'adim olsun).

Compound future promissive continued Māzī-i istiḳbālī-i tev'īdī-i istimrārī.

- I will have been opening** Muṭlaḳā açmağla meşğül bulunmuş olurum (va'adim olsun).
Thou shalt have been opening Muṭlaḳā açmağla meşğül bulunmuş olursun (va'adim olsun).
He (she, it) shall have been opening Muṭlaḳā açmağla meşğül bulunmuş olur (va'adim olsun).
We will have been opening Muṭlaḳā açmağla meşğül bulunmuş oluruz (va'adim olsun).
You shall have been opening Muṭlaḳā açmağla meşğül bulunmuş olursunuz (va'adim olsun).
They shall have been opening Muṭlaḳā açmağla meşğül bulunmuş olurlar (va'adim olsun).

POTENTIAL MOOD Şīḡa-1 imkāniyye.

Present of extrinsic absolute potentiality Hāl-i imkān-1 hāricen muṭlaḳā.

- I may open, Thou mayest, &c.** Hāriciñ aḥkāmına nazaran açmağlığım muṭlaḳā mümkün yā-ḥud muḥtemel yā-ḥud me'zūndur : Belki açarım.

Present of intrinsic absolute potentiality Hāl-i imkān-1 dāḥilen muṭlaḳā.

I can open, Thou canst, &c. Dāhiliñ aḥkāmına nazaran açmaqlıgım muṭlaqā mūmkündür : Açabilirüm.

Present or future of extrinsic conditional potentially Ḥāl-i imkân-ı ḥāricen meşrūten.

I might open, Thou mightest, &c. Ḥāricin aḥkāmına nazaran açmağla şürūṭ ile mūmkün yā-ḥud muḥtemel yā-ḥud meʿzūndur : Açabilirüm.

Present or future of intrinsic conditional potentiality Ḥāl-i imkân-ı dāhilen meşrūten.

I could open, Thou couldst, &c. Dāhiliñ aḥkāmına nazaran açmağla şürūṭ ile mūmkündür : Açarım : Açar idim : Açabilirüm.

(9)

Present or future conditional enunciative Mużāri-i şartī-i taḳrīrī.

I should open, Thou wouldst, &c. Baʿzı şürūṭ olsa açar idim.

Present or future conditional promissive Mużāri-i şartī-i tevʿidī.

I would open, Thou shouldst, &c. Baʿzı şürūṭ olsa muṭlaqā açar idim (vaʿdim olsun).

Present of propriety Mużāriʿ-i münāsebet.

I should open, Thou shouldst, He should, We should, You should, They should open Bağılsa açmaluyum.

Present or future of duty Mużāriʿ-i vüçüb.

I ought to open, Thou oughtest, &c. Bağılsa muṭlaqā açmalu idim.

Preterite of past extrinsic absolute customary potentiality Māzī-i imkân-ı iʿtiyādī-i ḥāricen muṭlaqā.

I might open, Thou mightest, &c. Açmaqlığa izin var idi : Açabilür idim.

Preterite of past intrinsic absolute customary potentiality Māzī-i imkân-ı iʿtiyādī-i dāhilen muṭlaqā.

I could open, Thou couldst. &c. Açmağa iktidārım var idi : Açabilür idim.

Preterite of present extrinsic absolute possibility of past action Māzī-i imkân-ı ḥārici-i sebḳat-ı fiʿl.

I may have opened, Thou mayest, &c. Ḥāriciñ aḥkāmına nazaran belki açdım.

Preterite of present intrinsic absolute possibility of past action Māzī-i imkân-ı dāhili-i sebkat-ı fi'l.

I can have opened, Thou canst, &c. Dāhiliñ aḥkāmına nazaran belki açdım.

Preterite of past extrinsic possibility of action Māzī-i sebkat-ı imkân-ı meşrûṭ-ı hārici-i fi'l.

I might have opened, Thou mightest, &c. Hāriciñ aḥkāmına nazaran evvel geçmiş zamānda ba'zı şürûṭ ile açabilür idim.

Preterite of past intrinsic conditional possibility of action Māzī-i sebkat-ı imkân-ı meşrûṭ-ı dāhili-i fi'l.

I could have opened, Thou couldst, &c. Dāhiliñ aḥkāmına nazaran evvel geçmiş zamānda ba'zı şürûṭ ile açabilür idim.

Preterite conditional enunciative Māzī-i şartı-i taḳriri.

I should have opened, Thou wouldst, &c. Ba'zı şürûṭ olsaydı evvel vaḳit açar idim.

Preterite conditional promissive Māzī-i şartı-i te'kidī.

I would have opened, Thou shouldst, &c. Ba'zı şürûṭ olsaydı evvel vaḳit muṭlaḳā açar idim.

Preterite of propriety Māzī-i münāsebet.

I should have opened, Thou shouldst, He should, We should, You should, They should have opened Baḳılsa açmalu idim.

Preterite of duty Māzī-i vüçüb.

I ought to have opened, Thou oughtest, &c. Baḳılsa muṭlaḳā açmalu idim.

Tenbīh* İş-bu on sekiz muḥtelif ma'nalü zamāndan her biriniñ İngilizcede şekli-i istimrārîsi daḳı vārid ve zebān-zed ise de bu maḥalde tertīb ve Türkcelerini irā'e étmek taṭvili mürîş olacağından şarf-ı naẓar olunub mevcüdiyyetiniñ bu ḳadar bir imāsi ile iktifā olundu.

SUPPOSITIVE MOOD Şīga-ı farziyye

Present or future admmissive Muzāri'ı-i teslimiyye.

If I open Açar isem.

If thou open Açar iseñ.

If he (she, it) open Açar ise.

If we open Açar isek.

If you open Açar iseñiz.

If they open Açar iseler.

Present or future admissive continued Mużārī^c-i istimrārī.

If I be opening, &c. Açmağda bulunur isem.

(10)

Present or future rejective Mużārī^c-i terdīdī.

If I opened Açsam.

If thou opened Açsañ.

If he (she, it) opened Açsa.

If we opened Açsağ.

If you opened Açsañız.

If they opened Açsalar.

Present or future rejective continued Mużārī^c-i terdīdī-i istimrārī.

If I were opening, &c. Açmağda olsam.

Preterite admissive simple Māzī^o-i teslīmī-i ^cādī.

If I have opened Açdım ise.

If thou have opened Açdıñ ise.

If he(she, it) have opened Açdı ise.

If we have opened Açdık ise.

If you have opened Açdıñız ise.

If they have opened Açdılar ise.

Preterite admissive continued Māzī-i teslīmī-i istimrārī.

If I have been opening, &c. Açmağda bulunmuş isem.

Preterite rejective simple Māzī-i terdīdī-i °ādī.

If I had opened Açsaydım.

If thou hadst opened Açsaydın.

If he (she, it) had opened Açsaydı.

If we had opened Açsaydık.

If you had opened Açsaydınız.

If they had opened Açsaydılar.

Preterite rejective continued Māzī-i terdīdī-i istimrārī.

If I had been opening, &c. Açmağda bulunsaydım.

INFINITIVE MOOD Şīğa-ı maşdariyye

Present Hāl.

To open Açmağ.

Present continued Hāl-i istimrārī.

To be opening açmağla Meşğül bulunmağ.

Preterite Māzī.

To have opened Açmış olmağ.

Preterite continued Māzī-i istimrārī.

To have been opening Açmağla meşğül bulunmuş olmağ.

Future Müstağbel.

To be about (going) to open Açacağ olmağ.

PARTICIPLES İsm-i fā'il ve ism-i mef'ül.

Active present İsm-i fā'il-i hālī.

Opening Açan : Açıyor : Açar.

Active past İsm-i fâ'îl-i mâzî.

Opened Açmış.

(11)

Active future İsm-i fâ'îl-i istikbâlî.

About (going) to open. Açacak.

Passive present İsm-i fâ'îl-i hâlî.

Opened Açılmış : Açık.

Passive future İsm-i mef'ûl-i istikbâlî.

About (going) to be opened Açılacak.

GERUNDS Hâlet-i fi'liyye.

Present Hâlet-i fi'liyye-i hâzıra.

Opening : Açub : Açarak : Açdıkda : Açmağla : Aça aça.

Preterite Hâlet-i fi'liyye-i mâziyye.

Having opened Açdıkda : Açdıkdan sonra : Açmış olub : Açmış olmağla.

Future Hâlet-i fi'liyye-i istikbâliyye.

Being about to open Açacak olub : Olunca : Olmağla.

VERBAL NOUN, NOUN OF TIME, NOUN OF PLACE ism-i maşdar ve ism-i zamân
ve ism-i mekân.

Opening Açmaklık : Açma : Açmış : Açmağ zamânı : Açmağ yeri.

CONJUGATION OF A VERB PASSIVE Fi'li-i mechûlûñ şuret-i taşrîfidir.

İngilizcede fi'li-i mechûlûñ taşrîfi olmak ma'nâsında bulunan **to be** fi'liniñ bi'l-cümle şîğaları âhirine fi'li-i ma'lûm-ı mefrûzuñ ism-i mef'ûlüne 'ilâve etmekle hâşıl olur. Zikr olunan **to be** fi'li dahı ef'âl-i şâzzeden açılmağ ma'nâsında olan **to be opened** fi'li-i

meçhûlünüñ her bir zamānınıñ yalıñız müfred-i mütekellimi yā-ḥud icābı taqdirinde müfred ile cem'iniñ muhtelif şīğaları bu maḥalde irā'e kılınmışdır.

IMPERATIVE

Let me be opened Ben açılalım.

Be opened Sen açıl.

Let him be opened Ol açılsun.

Let us be opened Biz açılalım.

Be opened Siz açılıñız.

Let them be opened Anlar açılsunlar.

INDICATIVE

I am opened Açılırım : Beni açarlar.

Thou art opened Açılırsun : Seni açarlar.

He is opened Açılır : Anı açarlar.

We are opened Açılırız : Bizi açarlar.

You are opened Açılırsıñız : Sizi açarlar.

They are opened Açılırlar : Anları açarlar.

I am being opened, &c. Açılıyorum : Beni açıyorlar.

I was opened Açıldım : Beni açdılar.

Thou wast opened Açıldıñ : Seni açdılar.

He was opened Açıldı : Anı açdılar.

We were opened Açıldık : Bizi açdılar.

You were opened Açıldıñız : Sizi açdılar.

They were opened Açıldılar : Anları açdılar.

I was opened, I used to be opened, &c. Açılır idim : Beni açmak mu'tâdları idi.

I was being opened, &c. Açılır idim : Beni açıyorlar idi.

I have been opened, &c. Açıldım : Açıldığım var : Beni açdılar : Beni açdıkları var.

I have been being opened, &c. Tekerrürden istikrâhen bu şîga ve emsâli şîgalar ğayr-i müsta'mel hükümündedir.

I had been opened, &c. Açıldım idi : Beni açdılar idi.

I shall be opened, &c. Açılırum : Açılacağım : Beni açacaklar.

I will be opened, &c. Mu'tlakâ açılırum.

I shall have been opened, &c. Açılmış olurum.

(12)

POTENTIAL.

I may be opened Belki açılırum.

I can be opened Açıla bilürüm.

I might be opened &c. Açıla bilürüm.

I could be opened &c. Açıla bilürüm.

I should be opened, Thou wouldst, &c. Açılır idim.

I would be opened, Thou shouldst, &c. Mu'tlakâ açılır idim.

I should be opened, Thou shouldst, &c. Bakılsa açılmaluyum.

I ought to be opened, &c. Bakılsa mu'tlakâ açılmaluyum.

I mighty be opened, &c. Açıla bilür idim.

I could be opened, &c. Açıla bilür idim.

I may have been opened, &c. Belki açıldım.

I can have been opened, &c. Belki açıldım.

I might have been opened, &c. Açıla bilür idim.

I could have been opened, &c. Açıla bilür idim.

I should have been opened, Thou wouldst, &c. Açılır idim.

I would have been opened, Thou shouldst, &c. Muṭlakā açılır idim.

I should have been opened, Thou shouldst, &c. Açılmalu idim.

I ought to have been opened, &c. Muṭlakā açılmalu idim.

SUPPOSITIVE.

If I be opened Açılır isem.

If thou be opened Açılır iseñ.

If he (she, it) be opened Açılır ise.

If we be opened Açılır isek.

If you be opened Açılır iseñiz.

If they be opened Açılır iseler.

If I were opened Açılısam.

If thou wert opened Açılsañ.

If he (she, it) were opened Açılsa.

If we were opened Açılısak.

If you were opened Açılsañız.

If they were opened Açılısalar.

If I have been opened Açıldım ise.

If thou have been opened Açıldıñ ise.

If he have been opened Açıldı ise.

If we have been opened Açıldık ise.

If you have been opened Açıldıñız ise.

If they have been opened Açıldılar ise.

If I had been opened Açılısaydım.

If thou hadst been opened Açılısaydın.

If he had been opened Açılısaydı.

If we had been opened Açılısaydık.

If you had been opened Açılısaydınız.

If they had been opened Açılısalar idi.

INFINITIVE.

To be opened Açılmak.

To have been opened Açılmış olmak.

To be about (going) to be opened Açılacak olmak.

PARTICIPLES.

Opened Açılmış.

About (going) to be opened Açılacak.

GERUNDS.

Being opened Açılıb : Açılarak : Açıldıkda : Açılmağla : Açıla açıla.

Having been opened Açıldıkda : Açıldıkdan sonra : Açılmış olub : Açılmış olmağla.

Being about to be opened Açılacak olub : Açılacak olmağla.

VERBAL NOUN.

Being opened Açılmaklık : Açılma.

Tenbīh * İngilizcenin haylice fi'l-i ma'lūmları şüret-i şāzze ile taşrīf ve bu mişillü ef'āl daḥı aşl-ı lisān içinde keşret üzere müsta'amel ve zebān-zed dolandıḡından bi'l-cümle lügat ve şarf kitāblarında cārī bulunan uşüle iktidā'en iş-bu lehcede daḥı mezkūr fi'illerin māzī ile ism-i mef'üllerinin şüret-i şāzzeleri bir kerre fi'ilin maşdarı hizāsında ve sāniyen ḥarf-i hecāsı şırasında muḡayyed bulunmaḡla ümīddir ki talebenin bu bābda müşkilāt-ı mühimme imkān-ı ref' olunmuşdur. Zīrā ef'āl-i şāzzenin emşile-i muttarideden mübā'adet ve muḡayeretleri ekşeriyā zıkr olunan māzī ile ism-i mef'ül şığalarından 'ibāret olmaḡla mezkūr iki şıḡa ma'lūm olunca ef'āl-i şāzze bile ef'āl-i muttaride ḥükmüne girer ancak ber-vech-i bālā cemī' taşrīfāt-ı vārideleri irā'e kılınmış olan **to be** fi'liyle **to have** fi'linin şıḡa-ı ḥāllerinde ve **to be** fi'linin şıḡa-ı māzisinde daḥı ba'zı şuver-i şāzze bulunub gitmek ma'nāsında bulunan **to go** fi'liyle ba'zı müşteḡātının şıḡa-ı ḥāl-i müfredinin muḡātabıyle ḡā'ibinde birer **e** ḥarfiniñ tezyidiyle **thou goest** ve **he goes** imlāları müsta'amel bulunması ḥasebiyle bu keyfiyyāta şākirdin celb-i diḡḡati şadediyle bu maḡalde zıkr ve iḡtārının lüzümü ḥiss olunmuşdur.

Bāb-ı sādis ḥaddü'l-vaşf beyānındadır.

İş-bu **adverb** dēnilen cins-i kelime zāten ef'āl-i vaşfiyyenin bir nev' taḡdīd ve ḥaşr yā-ḡud tevşīfi için kullanılmış ise de kezālik şıfatın ve kendi cinsinden diḡer kelimātın taḡdīd ve ḥaşr ve tavşīfi için isti'māli daḥı ḡā'ideden olub Türkcede ve 'Arabīde müstaḡil bir cins-i kelime olarak zıkr ve ta'rīfi ḡayr-i vārid ise de ba'zen isim ve ba'zen şıfat ba'zen daḥı isim ile ma'an şıfat vāsıtasıyla ḥükmüne işāret olunur ki bunların cümlesi 'Arabīde bir ism-i manşüb yā-ḡud bir ism-i mecrūr ile ifādesi meşhūrdur.

İngilizcede mezkūr ḥaddü'l-vaşf cinsi başluca üç nev'e taḡsīm olunub birisine **qualificative adverb** ya'nī ḥaddü'l-vaşf-i tavşīfi ve ikincisine **adverb of time** ya'nī ḥaddü'l-vaşf-i zamānī ve diḡerine **adverb of place** ya'nī ḥaddü'l-vaşf-i mekānī dēnilüb nev'-i evvelinin aḡsām-ı müte'addideye inḡisāmı daḥı şarfīyyūn beyninden münāsib ḡörülmüşdür.

Mezkūr **qualificative adverb** nev'inin ekşerisi şıfatların āḡirine **-ly** hecāsının 'ilāvesiyle teşkil olunur ise de ba'zıları ol vāsıta ile isimden müştakḡ olub diḡer ba'zıları daḥı ḡayr-i müştakḡdır. Meşelā **grand** 'azametlü **grandly** 'azametlü bir vechile **instant** ān ya'nī sā'at ve daḡıka **instantly** hemān ve der-'aḡab **soon** çābük ya'nī serī'an **often** çok ve

şık ya'nî mükerreren **seldom** az ve seyrek ya'nî nâdiren **much** çok ya'nî efrâṭ ile yâ-ḥud keşiren.

Zıkr olunan **adverb of time** ḥuşuşunda İngilizce ile Türkçeniñ kâ'idesi birbirine muṭâbıktır. İki lisânda bu nev° kelime isim şüretinde olub ekşeriyyâ ḥarf-i cerre muḥtâc degil ise de ba'zen daḥı ḥarf-i cerr ile ber-â-ber ḥükmi icrâ olunur. Meşelâ **to-day** bu-gün **to-morrow** yarın **yesterday** dün **now** şimdi **then** ol zamân **since** ol zamândan berü.

İngilizcede **adverb of place** daḥı ol şüretle müsta'amel ise de Türkcede ḥarf-i cerre muḥtâcdır. Meşelâ **here** buraya yâ-ḥud burada **there** oraya yâ-ḥud orada **before** öñe yâ-ḥud öñde **behind** arda yâ-ḥud ardda.

Bâb-ı sâbi° ḥarf-i cerr beyânındadır.

İngilizcede ḥarf-i cerr dâ'imâ ismiñ evveline ve bunuñ şıfatı yâ-ḥud ḥarf-i ta'rîf ve-yâ tenkîri daḥı bulunur ise cümlesiniñ evveline vaz° olunmağla °Arabîniñ kâ'idesine muṭâbık ve Türkçeniñ uşûlüne külliyyen muğâyirdir. Meşelâ **in bed** yatağda **in the bed** ol yatağ içinde **in a bed** bir yatağ içinde **in a large bed** bir büyük yatağ içinde **in a very large bed** pek büyük bir yatağ içinde.

Bâb-ı şâmin ḥarf-i °aṭf ve ḥarf-i nidâ beyânındadır.

Conjunction ya'nî ḥarf-i °aṭf ile **interjection** ya'nî ḥarf-i nidâ beyânında bir nev° kâ'ide-i maḥşûşanıñ irâdı muḥtezî bulunmağla bu maḥalde tafşîl ve itnâbdan ictinâb kıldı.

Zeyl-i kavâ'id-i imlânıñ ba'zı ḥuşuşâtını müstemildir.

İngilizçeniñ imlâ kâ'ideleri iktizâsınca her bir °adî bendiñ tekmîline °alâmet olmağ üzere âḥirine **full stop** ta'bîri olunan iş-bu (.) işâret vaz° olunur. Meşelâ **I love you.** Ben sizi severim.

Eger bend istifhâm ma'nâsında olur ise zıkr olunan **full stop** işâretine bedelen **point of interrogation** dénilen iş-bu (?) işâret kullanılır. Meşelâ **Do you love me?** Siz beni sever misiñiz.

Ve eger bend nidā yā-ḥud istiğrāb maʿnāsında bulunur ise mezkūrlara bedelen **point of admiration** tesmiye olunan iş-bu (!) işāret istiʿmāl olunur. Meşelā **Would it were so!** Kāş-ki öyle olsa.

Eger ibāre tekmīl gibi olduḡdan soñra āḫirine zeyl mişillü bir bend ʿilāve olunur ise aşıl ʿibāreniñ āḫirine **colon** tesmiye olunan iş-bu (:) ʿalāmet vazʿ olunur. Meşelā **Men are not all good : would they were!** Adamlarıñ cümlesi ehl-i ḫayr degildir kāş-ki olsalar.

ʿİbāre mükemmel iki ḫazıyyeden ʿibāret olur ise mezkūr iki ḫazıyyeyi birbirinde tefrīḡ için mā-beyyinlerinde **semicolon** taʿbīr olunan iş-bu (;) işāret vazʿ olunur. Meşelā **Man is weak; God is all-poweful.** İnsān ʿāciz olub Ḥaḡ taʿālā ḫazretleri ḡadir-i muṡlaḡdır.

ʿİbāre-i mürekkebeniñ bunlardan fazla tefrīḡi iḡtizā éden her bir faşlı āḫirine **comma** dénilen iş-bu (,) işāret tersīm olunur. Meşelā **The man, his brother, and his children, were all saved.** Mezkūr adam ile ḡarındaşları ve çocukları hep ḡurtuldılar.

Ve yine İngilizceniñ imlā uşūli icābınca her bir ʿibāreniñ ve her bir **full stop** işāretinden soñra olan kelimeniñ ve her bir ism-i ḡāşşıñ ve baʿzı esmā ve elḡāb-ı ʿāliyyeniñ birinci ḡarfiniñ ve **I** zāmiri ile **O** ḡarf nidāsınıñ dāʿimā ve be-heme-ḡāl büyük ḡarf ile yazılması ḡāʿide-i külliye ḡükmündedir.

A LEXICON,
ENGLISH AND TURKISH.

(1)

A.

A [eɪ], s. 1. İngilizceniñ birinci harfı olub Türkçeniñ gāh elifine ve gāh fethā harekesine bedeldir ve zāten daħı harf-ı şavtı olub İngilizcede altı dürlü telaffuz olunur evvelen **fate** lafzında Türkçeniñ hāne ve muşarra^eeyn ma^enāsında bulunan beyit kelimesinde vāki^e olan fethā ile yā-yı meczūm terkibine müşābih ve sāniyen **fat** lafzında Türkçeniñ ne^eam ve belī ma^enāsında bulunan evet kelimesiniñ fethalarına şālişen **far** lafzında Türkçeniñ hāl kelimesinde vāki^e elif harfine ve rābi^ean **fall** lafzında Türkçenin kādīr kelimesinde bulunan elif harfine ve hamisen **arise** lafzında Türkçeniñ hāl kelimesiniñ fethasına ve sādisen **wash** lafzında daħı Türkçeniñ kaṭ^e kelimesinde olan fethaya müşābih vechile telaffuz olunması lāzımdır : 2. mūsikīniñ yedi notalarından birinci notanıñ ismidir : 3. ba^ezı tāriḥ kaydında sene ma^enāsında remz olarak müsta^emeldir : 4. ba^ezı kelimātiñ evveline ilāve olunub hāle delālet éder. Meşelā **sleep** lafzı uyku ve **asleep** lafzı uyku hālinde démekdir : 5. ba^ezen papas ism-i āhirine va^ez olunub ulūm-ı edebiyeye ma^enāsında remzdir : 6. diğēr ba^ezı ma^enālarda daħı remz olunarak müsta^emel ise de cümlesiniñ irādı olub mümkün olsa taṭvīl-i kelāmı mūcib olur :

A [ə, eɪ] *ind. art.* 1. bir : 2. edāt-ı tenkīr-i müfred olub Türkçede ma^enāsından şarf-ı nazār olunur : 3. başına : beher : -de : -si : -i : ma^enālarında edāt-ı nisbetdir :

A, [ə] āā [eɪ, eɪ], *adv.* || musāvāt üzere ma^enasında remzdir :

aback [ə'bak.], *adv.* ✓ kapanmış : kapadılmış :

to take aback, to take all aback, 1. ✓ rüzgār aksı gelüb geminiñ yelkenlerini kapatmaḵ : 2.* hayrete daldırmaḵ :

to be taken aback, ✓ 1. kapanmaḵ : yelkenleri rüzgār kapatmaḵ : 2.* puşulayı şaşırmaḵ : qala qalmaḵ : şaşmaḵ :

abaft, [ə'ba:ft], *adv.* ✓ 1. gérüde : arkaḍa : kıçdan yana : 2. kıça toğrı :

abaft, [ə'ba:ft], *prep.* ✓ 1. kıç tarafında : arkaşında : 2. gérüsüne :

abaft the beam, *adv.* ✓ gérüden : pupa gibi :

abandon [ə'bændən], *v.a.* 1. bırakmak : atmak : terk etmek : kef-i yedd etmek : ferāgat etmek : vāz geçmek : 3. metrük kırmak : şahıbsız bırakmak : 4. hālī koyub gitmek : taḥliye edüb çıkmak : teslim etmek : vermek :

to abandon one's self, mübtelā olmak : kendini vermek :

abandoned [ə'bændənd], *adj.* 1. atılmış : metrük : terk olunmuş : bırakılmış : 2. hālī bırakılmış : hālī : 3. maṭrūd : merdūd : hālī°ü'l-°izār : hayāsız : °arsız : edebsiz : 5. şenī° : fecī° : kabīh : 6. mübtelā :

abandonment [ə'bændənmənt], *s.* 1. metrūkiyyet : 2. ḥarābiyyet :

abase [ə'beɪs], *v.a.* 1. alçaqlatmak : 2. kibrini kırmak : burnunu ezmek :

to abase one's self, 1. kendini alçaqlatmak : 2. tevāzu° etmek :

abacement [ə'beɪsmənt], *s.* 1. alçaqlatmaçlık : 2. alçaqlık :

self-abacement, 1. tevāzu° : 2. kendini terzīl :

abash [ə'bæʃ], *v.a.* 1. utandırmak : maḥcüb etmek : taḥcīl etmek : bozmak :

abashed [ə'bæʃt], *adj.* maḥcüb :

to be abashed, utanmak : maḥcüb olmak : ḥicāb etmek : bozulmak :

abate [ə'bert], *v.a.* 1. azaltmak : 2. tenzīl etmek : indirmek : 3. kırmak : 4. || def° etmek : kaldırmak : men° etmek :

abate [ə'bert], *v.n.* azalmak : ḥafīflemek : ḥiffet-i kesb etmek :

abatement [ə'bertmənt], *s.* 1. azaltma : azaldış : 2. ḥiffet : tenzīl : azalış : 3. || men° :

to make an abatement, aşağı vermek : kırmak :

abbacy ['æbəsi], *s.* manastır baş papaslığı manşıbı : arḥimandritlik :

abbatial [ə'berʃəl], *adj.* 1. manastıra mensüb olan : 2. manastır baş papasına mensüb olan : 3. manastır nev°inden olan :

abbess ['æbɪs], *s.* karı manastırının re°isi olan kadın : ana kadı :

abbey ['æbi], *s.* manastır : deyr : şavma°a :

abbot ['æbət], *s.* manastır baş papası : arḥimandrit :

abbreviate [ə'bri:vɪert], *v.a.* 1. kısaltmak : 2. ihtisār etmek : muhtaşar etmek : icmāl etmek

abbreviation [ə'bri:vɪ'erʃən], *s.* 1. ihtisār : kısaltma : kışaldış : 2. ihtisār : kışaldılmış : 3. ihtisār : kışalma : kışalmış : 4. remz : rumūz : işāret : meşelā ilāh yazılıb ālī-i āhire ta'birine işāretdir :

abbreviator [ə'bri:vɪert], *s.* ihtisār edici : icmāl edici :

abdicate, [ˈæbdɪkert], *v.a.* -den çekilmek : -den vazgeçmek : ferāgat etmek : etmek : den keff-i yedd etmek :

abdicate [ˈæbdɪkert], *s. f.* saltanatdan çekilmek : tāc ve tahtını terk etmek :

abdication [æbdɪ'keɪʃən], *s.* 1. terk-i saltanat : 2. ferāgat : keff-i yedd :

abdomen [ˈæbdəmən], *s.* karın : baṭın : şikem :

abdominal [æb'dəmənə], *adj.* karında olan : baṭını :

abduction [æb'dʌkt], *s.* 1. fā'il-i muhtār olanını belā-yı rızā ve şabīy bulunanı belā izn-i vaşī kapub götürmeklik : 2. kapulub götürmeklik : ihtilās :

abed [ə'bɜd], *adv.* yataḳda : döşekde :

aberration [æbə'rerʃən], *s.* 1. ḥaṭā : zalālet : gümrāhī : 2. || kevākib-i şābiteniñ gayr-ı maḥsūs gibi bir nev° hareket-i devriye-i seneviyyeleri :

(2)

abet [ə'bɜt], *v.a.* aşıl kabāḥat şāhibine bir vechile mu'āvenet etmek :

abetter [ə'betə], **abettor** [ə'betər], *s.* kabāḥat şāhibiniñ arḳadaşı ve mu'ayyeni :

abeyance [ə'bəiəns], *s.* ḥālet-i ta'ṭil : maḥlūliyyet :

in abeyance, mu'tell : maḥlūl :

abhor [əb'hɔ:], *v.a.* menfūr tutmak :

abhorrence [əb'hɔrənsɪ], *s.* 1. teneffür : 2. menfūriyyet :

to hold in abhorrence, *v.a.* menfūr tutmak :

abhorrent [əb'hɔrənt], *adj.* menfūr :

abide [ə'baɪd], *v.n.* oturmak : kalmaq : sâkin olmak : iḳâmet étmek : muḳîm olmak : meḳs étmek

to abide by, 1. yanında kalmaq : bırakmamak : 2. muteḳammil olmak : râzî olmak : 3. dönmemek : çıḳmamak : sâbit durmak :

abide [ə'baɪd], *v.a.* 1. beklemek : kollamak : munṭazır olmak : 2. râzî olmak : muteḳammil olmak : çekmek :

abiding [ə'baɪdɪŋ], *s.* iḳâmet : meḳs :

abiding place, maḳâm : maḳarr : maḳal-i iḳâmet :

abiding [ə'baɪdɪŋ], *adj.* kararlu : süreklü : devâmlu : müstedâm :

abigail [ˈæbɪˌgeɪl], § *s.* besleme : ḳidmetci kız :

ability [ə'bɪlɪtɪ], *s.* 1. ḳudret : iḳtidâr: ḳâbiliyyet : vüs° : 2. ma°rifet : hüner : 3. dirâyet : zeḳâvet : zeḳâ :

to the best of my ability, elden geldiḳi ḳadar : vüs°üm mertebesince :

ab initio [æb ɪ'nɪʃɪ, əu] *adv.* || [*Latin*], : zâten : °an-aşl :

ab intestate [æb ɪn'testət], *adv.* || [*Latin*], : bilâ-vaşiyet :

abject [ˈæbdʒekt], *adj.* 1. düşkün : miskîn : 2. alçaḳ : zelîl : ḳaḳîr :

abjection [ab'dʒekʃən], *s.* zillet : sefâlet :

abjectly [ˈæbdʒektli], *adv.* zelîlen : zillet ile :

abjectness [ˈæbdʒektnəs], *s.* düşkünlük : alçaḳlık : zillet : sefâlet :

abjuration [ˌæbdʒuə'reɪʃən], *s.* resmen ve °alenen taḳrîr yâ-ḳud yemîn ile bir nesneden ḳaṭ°-ı ta°alluḳ étmeklik :

abjuration of Islamism, irtidād :

abjurator [æb'dʒuəreɪtəri], *adj.* resmen ḳaṭ°-ı ta°alluḳ ma°nâsında olan :

abjure [əb'dʒuə], *v.a.* resmen ve °alenen taḳrîr yâ-ḳud yemîn ile terk étmek :

to abjure Islamism, mürtedd olmak : irtidād étmek :

ablavite [ˈæblətɪv], *s. or adj.* mef°ülün °anh étmek :

ablaze [ə'bleɪz], *adv.* °alevlü : müştacil :

to set ablaze, °alevlendirmek :

able ['eɪbəl], *adj.* 1. kâdir : muhtedir : 2. dirâyetlü : ehliyyetlü : 3. zengîn : kudretlü : 4. şalâhiyyet ve istihkâk ehli olan : 5. hünerlü : yolunda : 6. yarar : sağ : sağlam :

to be able, 1. muhtedir olmak : kâdir olmak : elinden gelmek : 2. ehli olmak :

as I am able, kudretime göre: iktidârıma göre : elimden geldikçe :

able-bodied [erɪbədɪd], *adj.* yarar : vücudı sağlam olan :

ablution [ə'blu:ʃən], *s.* 1. yıkanış : 2. || āb-dest : gısl : vudū :

ably ['eɪblɪ], *adv.* yollu : hüner ile :

abnegate ['æbnɪ,geɪt], *v.a.* inkâr etmek :

abnegation [æbnɪ'geɪʃən], *s.* 1. inkâr : 2. tazarru° : tevāzu° : kesr-i nefis : teslîmiyyet :

abnormal [æb'nɔ:məl], *adj.* 1. nizâmsız : °âdete muğâyir : uşûle muğâyir : yolsuz : 2. şâz : hilâf-ı kâide olan :

aboard [ə'bɔ:d], *adv.* ✓ 1. geminiñ içine : 2. geminiñ içinde : 3. geminiñ üstüne : geminiñ üzerine

to fall aboard, ✓ çatmak :

to go aboard, ✓ gemiye binmek : gemiye gitmek :

to take aboard, ✓ gemiye almak :

abode [ə'bəʊd], *v.n.* [pret of Abide] : oturdu : kaldı :

abode [ə'bəʊd], *s.* 1. oturma : kalma : ikâmet : meks : iskân : 2. mesken : mağarr : kalınacak mahall : yer : 3. müddet-i ikâmet :

to take up one's abode, konmak : oturmak : ittiḥâz-ı mekân etmek :

abolish [ə'bɒlɪʃ], *v.a.* kaldırmak : bozmak : ibtâl etmek : fesh etmek : lağv etmek : baḥḥal etmek :

abolishment [ə'bɒlɪʃmənt], *s.* fesh : lağv : ibtâl : kalkma : kaldırılma : kaldırma :

abolition [æbɒ'lɪʃən], *s.* fesh : lağv : ibtâl : kalkma : kaldırılma : kaldırma :

abominable [ə'bɒmənəbəl], *adj.* fenā : bedd : kerīh : menfūr : mekrūh : müstekrih : şenī^c : kabīh : fecī^c :

abominably [ə'bɒmənəblɪ], *adv.* kerīh bir vechile :

abominate [ə'bɒmɪneɪt], *v.a.* kerīh ^cadd étmek : istikrāh étmek : nefret étmek : teneffür étmek :

abomination [əbɒmɪ'neɪʃən], *s.* 1. istikrāh : nefret : teneffür : 2. fenālık : kerāhet : mekrūhiyet : 3. mekrūha : menfūre : kerīhe : şenī^a :

abominations, mekrūhāt : menfūrāt : kabā^{ih} : şenā^{ih} :

to hold in abomination, menfūr tutmak :

aboriginal [æbə'ɹɪdʒɪnəl], *adj.* aşıl yerlü : mine^l-kadīm mütevattın olan :

aborigines [æbə'ɹɪdʒɪnəs], *s. pl. [Latin]*, : aşıl yerlüler : sekene-i aşliyye :

abortion [ə'bɔ:ʃən], *s.* 1. çocuk düşürme : iskā^t-ı cenīn : 2. düşük : veled-i meskūt : 3. * nākış ve nā-tamām kalub kemāline érememiş olan nesne :

abortive [ə'bɔ:tɪv], *adj.* boş : beyhūde : hām : nākış :

abortively [ə'bɔ:tɪvlɪ], *adv.* 1. iskā^tan : 2. boşuna : beceremeyerek :

abound [ə'baʊnd], *v.n.* çok olmak : çok bulunmak : kesret üzere olmak : firāvān olmak : müzdād olmak :

to abound in a thing, nesnesi çok olmak : kesīrū^ş-şey olmak :

abounding [ə'baʊndɪŋ], *adj.* çok : bol : firāvān : mevfūr :

about [ə'baʊt], *prep.* 1. çevresine : çevresinde : etrāfına : etrāfında : 2. yakınında : kurbunda : civārında : havālīsinde : 3. öte berisinde : etrāf-ı muhtelifinde : mevki^c-i muhtelifesinde : 4. şularında : qarārlarında : 5. taqrīben : tahmīnen : kadar : 6. üzere : 7. üstünde : yanında : istiṣhābında : 8. -e dā^{ir} : haqqında : 9. için : 10. ile meşgūl :

all about, 1. her birine : 2. her birinde :

to set one about a thing, *v.a.* birini bir işe koşmak :

to go, set, about a thing, 1. başlamak : 2. yapmak : étmek :

about, [ə'baʊt], *adv.* 1. öte beri : 2. aşağı yukarı : 2. etrāfa : etrāfına : 3. tolaşarak : 4. çevresi : etrāfı : muhīti : 5. gibi : kadar : takriben : tahmīnen : 6. ayakda : 7. meşgūl : 8. devr-i ʿālem ile : 9. nevbet ile :

to be about, 1. yapmak : meşgūl olmak : 2. ayakda olmak :

to come about, olmak : vākiʿ olmak : teşādūf étmek :

to get about, gezmek :

to go about, 1. öte beri gitmek : 2. gezmek : 3. ✓ tira-mola étmek : çevirmek : dönmek :

to turn about, 1. çevirmek : 2. dönmek : tolaşmak :

to put about, 1. rāhatsız étmek : 2. ✓ tira-mola étmek : çevirmek :

to be put about, öte berü sürülüb rāhatsız édilmek :

about ship! ✓ ālaste tira-mola :

right about face! ↓ yarım sağ. **Left about face!** ↓ yarım şol.

about [ə'baʊt], *adj.* efʿāilde edāt-ı istikbāldir :

to be about to write, yazacak olmak :

I am about to write, yazacağım : yazmak üzereyim :

I was about to write, yazacak idim :

above [ə'bʌv], *s.* 1. yukarı : fevķ : bālā : 2. esmā : gök : āsumān :

above [ə'bʌv], *prep.* 1. yukarisına : yukarisında : üst yanına : üst yanında : fevķine : fevķinde : bālāsına : bālāsında : 2. -den daha yukarıya : -den daha yukarıda : mā-fevķine : mā-fevķinde : -den ziyāde : -den mütecāviz : -den hāric : -den bīrūn :

above all, 1. cümleden ziyāde : 2. huşūşen : ʿale'l-huşūş :

to be above a thing, tenezzül étmemek :

(3)

above [ə'bʌv], *adv.* 1. yukarı : 2. yukarıda : 3. bālāda : sābıķda : sālifde : gökde : semāda : āsumānda : cennetde :

from above, 1. yukarıdan : 2. gökden : 3. Allāh tarafından : min-ṭarafī°llāhi :

above-board [əˌbʌvˈbɔ:d], *adv.* doğru : hilesiz : āşikāre :

above-cited, above-mentioned, above-said, *adj.* 1. müşārün ileyh : mūmā ileyh : mezkūr : mezbūr : merķūm : mesfūr : 2. mezkūr : mezbūr : zikr olunan: sālifü°z-zikr : mārri°z-zikr :

above ground, [əˈbʌv-graʊnd], *adv.* yer yüzünde : rüy-ı zeminde : meydānda :

abrade [əˈbreɪd], *v.a.* yémek : aşındırmak :

abraded [əˈbreɪd], *adj.* yénmiş : aşınmış : ıpranmış :

to be abraded, aşınmak : ıpranmak :

abrading, abrasion [əˈbreɪzən], *s.* 1. yeme : 2. aşınma : ıpranma :

abrest [əˈbrɛst], *adv.* yan yana : ber-ā-ber.

abridge [əˈbrɪdʒ], *v.a.* 1. kısaltmak : icmāl étmek : ihtisār étmek : muhtaşar étmek : 2. azaltmak : kesmek : tenķiş étmek : tenzīl étmek :

abridgement [əˈbrɪdʒmɛnt], *s.* 1. kısaltma : icmāl : ihtisār : azaltma : tenķiş : tenzīl : taķlīl : kesme : 2. kışaldılma : kışalma : icmāl : ihtisār : azaldılma : azalma : kesilme : tenķiş : tenzīl : taķlīl : 3. icmāl : mücmel : muhtaşar :

abroad [əˈbrɔ:d], *adv.* 1. taşra : taşrada : tışarı : tışarıda : 2. çok : pek : geregi gibi : 3. ortalıkda : halk arasında :

to go abroad, memālik-i ecnebiyyeye gitmek :

to be all abroad, ş hiç bilmemek : pek yañılmak :

abrogate [ˈæbrəʊgeɪt], *v.a.* kaldırmak : bozmak : fesh étmek : nesh étmek : lağv étmek : ibtāl étmek : baṭtal étmek :

abrogated [ˈæbrəʊgeɪtɪd], *adj.* baṭtal : mefsūh : mensūh :

abrogation [æbrəʊˈgeɪʃən], *s.* 1. ibtāl : fesh : nesh : 2. mefsūhiyyet : mensūhiyyet :

abrupt [əˈbrʌpt], *adj.* 1. dik : baş aşağı : 2. birden bire : fecā°ī : nā-gehānī : 3. ters : huysuz : huşin : huşünetlü : 4. huşünetlü : bārid : şoğuk :

abruption [əˈbrʌpʃən], *s.* koparma : nez° : intizā° :

abruptly [ə'brʌptli], *adv.* 1. birden bire : ansızın : füc^oeten : nā-gehānī : huşūnet ile :

abruptness [ə'brʌptnəs], *s.* 1. vuqū^c-i nā-gehānī : huşūnet :

abscess ['æbses], *s.* çıban : cerāḥatiñ derinde terākümünden ḥāşıl olan yara :

absciss [æb'sis], **abscissa** [æb'sisə], *s.* || fāşıla :

abscission [æb'siʃən], *s.* 1. kaç^c : 2. kaç^c : inkıtā^c :

abscond [æb'skɒnd], *v.n.* 1. kaçmak : firār étmek : gizlenmek : şaklanmak : iḥtifā étmek

absconder [æb'skɒndə], *s.* kaçkın : firārī :

absence ['æbsəns], *s.* yokluk : ğıyāb : ğaybūbet : °adem : °adem-i vücūd :

absent ['æbsənt], *adj.* 1. yok : ğā'ib : 2. dalgın :

absent one's self, *v.n.* gelmemek : gitmek : bulunmamak : gitmemek : ğā'ib olmak : ḥāzır olmamak : işbāt-ı vücūd étmemek :

absentee [ˌæbsən'ti:], *s.* 1. gelmeyen : bulunmayan : işbāt-ı vücūd etmeyen : ḥāzır ve mevcūd olmayan : 2. || emlākinden dūr maḥalde oturan şāḥib-i erāzī :

absinth ['æbsɪnθ], *s.* 1. pelin otı : 2. pelin rūḥı : pelin iksīri :

absolute ['æbsəlu:t], *adj.* 1. mutlak : ğayr-i muḳayyed : kaç^cī : 2. mutlak : ğayr-i meşrūt : 3. mutlak : mücerred : maḥz : ḥāliş : 4. mutlakü^r-re^y : müstaḳilü^r-re^y : bī-çün u çirā : lā-yūs^oal : 5. bī-illet

absolutely [ˌæbsə'lu:tlɪ], *adv.* 1. mutlakā : 2. kaç^cā : kaç^ciyyen : müstaḳillen : istiklāl üzere

absoluteness ['æbsəlu:tnəs], *s.* 1. mutlakıyyet : ıtlāk : 2. istiklāl : istiklāliyyet : istibdād :

absolution [æbsə'lu:ʃən], *s.* 1. °afv : tebri^e : tebriye : ibrā : 2. ✠ °afv-ı zünüb :

absolutism ['æbsəlu:tɪzəm], *s.* pad-şāḥiñ müstaḳillü^r-re^y ve mutlakü^l-emr veⁿ-nehy olması uşūli :

absolutist [æbsə'lu:tɪst], *s.* pād-şāḥlarıñ istiklāli uşūlüne ṭaraf-dār ve heves-kār olan kimse :

absolve [æb'zɒlv], *v.a.* 1. °afv étmek : tebriye étmek : 2. ✠ günāhını °afv étmek : günāhını çıkarmak

absolved [əb'zɒlvd], *adj.* 1. mu^cafv : 2. berā^eet-i zimmeti müşbet : 3. günāhı ^cafv olunmuş : mağfūr : mağfūrün leh : 4. ✕ günāhı çıkarılmış :

absorb [əb'zɔ:b, əb'sɔ:b], *v.a.* 1. çekmek : içmek : almak: neşf étmek : bel^c étmek : 2. çekmek : aşağı çekmek : aşağı almak : 3. * yutmağ : zabt étmek : işğāl étmek : şarfına vesīle olmak :

absorbable [əb'zɔ:bəbəl, əb'sɔ:bəbəl], *adj.* çekilür : bel^c ve neşfi mümkin :

absorbed [əb'sɔ:bd, əb'zɔ:bd], *adj.* 1. çekilmiş : 2. * dalgın : meşğül : 3. maşrūf : muhaşşas

absorpt [əb'zɔ:pt], *adj.* 1. çekilmiş : 2. * dalgın : meşğül : 3. maşrūf : muhaşşas :

to be absorbed, 1. çekilmek : içilmek : alınmağ : 2. * dalmak : 3. meşğül olmak : 4. vérilmek : harc olunmağ : taşşıs olunmağ : 5. aşağı çekilmek : aşağı alınmağ :

absorbent [əb'zɔ:bənt, əb'sɔ:bənt], *adj.* çekici : alıcı :

absorbent [əb'zɔ:bənt, əb'sɔ:bənt], *s.* 1. mi^cdede masariğa denilen hurde tamarlar mişillü vucūduñ ba^czı şulu māddelelerini çeküb almağ hıdmetine mahşūs bulunan hurde tamar : 2. güherçile kaymağı gibi mi^cdeniñ ekşiligini taşhīh éder olan ^cilāc :

absorption [əb'zɔ:pʃən, əb'sɔ:pʃən], *s.* 1. çekme : içme : alma : 2. çekilme : içilme : alınma : 3. aşağı çekilme : harc olunma : zıhn meşğuliyyeti : dalgınlık : hall : vecd : vicdān :

abstain [əb'steɪn], *v.n.* çekinme : gerü qalmaq : ictināb étmek : imtinā^c étmek : mübā^cadet étmek : perhīz étmek : ta^caffüf étmek : cebr-i nefis étmek :

abstemious [əb'sti:mɪəs], *adj.* 1. az yer az içer : perhīz-kār : 2. perhīz-kārāne :

abstemiously [əb'sti:mɪəslɪ], *adv.* perhīz-kārāne : az yiyerek az içerek :

abstention [əb'steɪnʃən], *s.* çekinme : ictināb : mübā^cdet : imtinā^c perhīz : ta^caffüf : cebr-i nefis :

abstinence ['æbstɪnəns], *s.* 1. perhīz : oruc : şavm : imsāk : 2. bk. abstention. : 3. riyāzat

abstinent ['æbstɪnənt], *adj.* perhīz-kār : ehl-i riyāzat : mümsik :

abstract ['æbstrakt], *v.a.* 1. çıkarmak : ihrāc étmek : ayırmak : tefrīk étmek : 2. çalmak : sirkat étmek : 3. icmāl étmek : hūlāşa étmek : 4. ayırmak : tecrīd étmek :

abstract ['æbstrækt], *adj.* 1. mücerred : münferid : müstakîl : muṭlaḳ : 2. zihnī : tecrīdī : ma°nevī : 3. güç : müşkil : muḡlaḳ : derin : °amīḳ :

abstract noun, ism-i ma°nā :

abstract verb, fi°l-i nāḳıṣ : aḥavātḡān ḥükmünde olan fi°il :

abstract number, °aded-i mücerred :

abstract idea, taşavvur : taşavvur-ı mücerred :

abstract term, mücerred taşavvurı mutazammın olan ta°bīr-i taşavvurī :

abstract ['æbstrakt], *s.* 1. icmāl : ḥulāşa : mücmel : 2. telḥīṣ : müstahrec-i beden :

in the abstract, fi°l-cümle : °ale°l-ıtlāḳ :

abstractedness [əb'stræktɪdnɪs], *s.* zihn meşḡūliyyeti : dalḡınlıḳ :

abstraction [əb'strakʃən], *s.* 1. çıkarmak : iḥrāc : 2. ayırma : tefrīḳ : 3. sirḳat : 4. tecrīd : 5. şey-i mücerred : zihn meşḡūliyyeti : dalḡınlıḳ :

abstractly ['abstraktli], *adv.* tefrīḳ ve tecrīd ile : müstakillen : °ale°l-ıtlāḳ :

(4)

abstruse [əb'stru:s], *adj.* aḥlaşılması güç : müşkil : muḡlaḳ : derin : °amīḳ :

abstruseness [əb'stru:snɪs], *s.* güçlük : muḡlaḳlıḳ :

absurd [əb'sɜ:d], *adj.* 1. muḥāl : müsteḥāl : 2. bāṭıl : ma°nāsız : °abeş : bī-hüde : yaḳışmaz : 3. deli : °aḳılsız : şaşḳın :

absurdity [əb'sɜ:dɪtɪ], *s.* 1. muḥāl olduḡı : 2. buṭlān : 3. yaḳışmadıḡı : yaḳışık almadıḡı : maşharalıḳ : delilik :

absurdly [əb'sɜ:dlɪ], *adv.* 1. deli gibi : deli saçması gibi :

absurdness [əb'sɜ:dnəs], *s.* buṭlān : 2. delilik :

abundance [ə'bʌndəns], *s.* 1. bolluḳ : çokluḳ : keşret : vefret : ziyādet : 2. ḡanīmet : bereket : 3. ḡınā : şervet : māl ve menāl :

an abundance of, bir çok : çok :

abundant [ə'bʌndənt], *adj.* bol : çok : keşir : vāfir : bereketlü :

abundantly [ə'ʌndəntli], *adv.* bol bol : ziyādesiyle : ma^a-ziyāde ma^a-ziyādet :

abuse [ə'bjuz], *v.a.* 1. fenā kullanmak : fenāya kullanmak : sū^o-i isti^cmāl etmek : fesāda çevirmek : 2. sögmek : sögüb şaymak : küfr etmek : bed-nām etmek : düşnām etmek : şetm etmek :

abuse [ə'bjuz], *s.* 1. fesād : 2. sū^o-i isti^cmāl : 3. küfr : bed-nām : düşnām : şetm : fenā lağırdı :

abusive [ə'bjusiv], *adv.* 1. yolsuz : fesād-āmīz : 2. bozuk : yağışmaz : fenā : pis : 3. ağız bozuk : ağız pis : şettām :

to be abusive, 1. fāsīd ve yolsuz olmak : 2. ağız bozuk :

abusively [ə'bjusivli], *adv.* 1. ğalağ olarak : 2. yolsuz olarak : fesād tārīki ile : 3. ağızını bozarak :

abusiveness [ə'bjusivnəs], *s.* 1. fesād yolsuzluk : 2. ağız bozukluğu :

abut [ə'ʌt], *v.n.* tayanmak : bitişmek : bitişik olmak : mülākī olmak :

abutment [ə'ʌtmənt], *s.* ayak : köprünün karada olan ayağı :

abyss [ə'bis], *s.* 1. uçurum yer : hufra : çāh-i nā-ka^r-yāb : 2. varta : 3. cehennem : 4. deñiz : deryā : baħr : lücce :

acacia [ə'keifə], *s.* 1. şalkım : şalkım ağacı : 2. anber : anber ağacı : 3. gül-i ibrişim :

inspissated juice of acacia, Hind helvāsı :

academic [,æke'demik], **academic**, [,æke'demik^ol], *adj.* dārü'l-fünūna mensüb : 2. ilmī

academician [ə ,kæde'miʃən, ,ækedə-], *s.* dārü'l-fünūn a^ozāsından olan kimesne :

academy [ə'kædəmi], *s.* 1. mekteb : 2. dārü'l-fünūn :

accede [æk'si:d], *v.n.* pek eyü demek : muvāfaqat etmek : rāzī olmak : rızā göstermek : kārīl olmak

accelerate [æk'selə'reit] *v.a.* 1. ta^ccīl etmek : 2. tesrī^c etmek : hızlandırmak :

acceleration [æk ,selə'reiʃən], *s.* ta^ccīl : tesrī^c :

accent ['æksənt], *s.* 1. || kelimeniñ telaffuzunda ba^ozı hecelere taqviyet verilmeklik keyfiyeti : 2. || mezkūr taqviyete alāmet olan işāret 3. ses : şavt : 4. dil : zebān : lisān :

accents, söz : elfāz : ta^cbīrāt :

accent ['æksənt], **accentuate** [æk'sentʃu, eɪt], *v.a.* || telaffuzda ta^kvīyet vérmek : ^kuvvetlü o^kumak

accentuation [æk'səntʃu, eɪʃən] *s.* || 1. ^cilm ü fenn-i tecvīd 2. tertīb-i işāret-i tecvīdiyye :

accept [æk'sept] *v.a.* 1. almak : a^hz étmek : ^kabül étmek : 2. icābet étmek : işgā étmek : 3. aⁿlamak : ma^cnā vérmek : 4. ^kabül étmek : ta^şdīk étmek : imzā étmek :

acceptable [æk'septəb^əl], *adj.* ^kabül olunur : ^kabül olunacak : ma^kbül :

to be acceptable, ma^kbüle geçmek :

acceptance [æk'septəns], *s.* 1. ^kabül : 2. || imzā : 3. || ta^şdīk ve imzā olunmuş ta^hvīl ve poliçe mişillü vara^ka :

acceptation [æksep'teɪʃən], *s.* ma^cnā :

accepted [æk'septɪd], *adj.* 1. ^kabül olunmuş : 2. || ta^şdīk ve imzā olunmuş :

accepter [æk'septə], *s.* 1. ^kabül éden : 2. || ta^şdīk ve imzā étmiş olan kimesne :

access ['ækses], *s.* 1. du^hül : ta^karrub : vu^şül : vi^şāl : muvāşalat : 2. yol : med^hal :

to have access, yanına girmek : yanaşmak :

accessary [æk'sesəri], *s.* cün^ha refīki : yata^k :

accessible [æk'sesəb^əl], *adj.* 1. yanına girilür : 2. içine girilür : 3. çıkılır : su^cüdü mümkün : 4. alınur : bulunur : do^kunulur : ^kullanılır :

accession [æk'seʃən], *s.* 1. inzimām : ^cilāve : tezāyüd : 2. cülüs : 3. vu^şül : muvāşalat :

accessory [æk'sesəri], *s.* cün^ha refīki : yata^k :

accessory [æk'sesəri], *adj.* 1. med^hal ve mu^cāveneti olan : 2. zā^cid : ^carzī :

accidence ['æksɪdəns], *s.* 1. şarf cümlesi : 2. ta^şrīf :

accident ['æksɪdənt], *s.* 1. || ^carz : 2. ^kazā : belā : 3. ba^ht işi : 4. ittifāk : va^kt^ca : sāni^ha : ^hādi^şe : ^carīza :

by accident, ez-^kazā : ittifākā : ^kazārā : 2. rāst gele : 3. ^kazā ile :

accidental [æk'sɪdənt^əl], *adj.* 1. || ^carzī : 2. ittifākī : te^şādüfī : zu^hūrī : ba^ht işi :

accidentally [ˌæksɪˈdentʰlɪ], *adv.* 1. ez-ğazā : ittifāqan : ғazārā : 2. rāst gele : 3. ғazā ile

acclaim [əˈkleɪm], *v.n.* yaşa ve sağ ol gibi nidā ile çağrışmak : alkışlamak :

acclamation [ˌækləˈmeɪʃən], *s.* alkışlama : alkış : taḥsīn nidāsı : velvele : ғulğule : āvāze

acclimate [əˈklaɪmeɪt, ˈæklɪˌmeɪt], *v.a.* bir yerin havāsına alışdırmak :

acclimatize [əˈklaɪməˌtaɪz], *v.a.* bir yerin hevāsına alışdırmak :

acclivity [əˈklɪvɪtɪ], *s.* yoğuş : bayır : depe : tümsek :

accolade [ˈækwəlɪd, ˈækwəlɪd], *s.* || şarılma : muānaqa : (bir nev° resmdir ki bir kimesneye kavālyerlik ya°nī silāḥşörlük rütbesi tefvīz olunduğda evvelā rütbeyi tefvīz éden zāt ol kimesnenin boyununa şarılıb şol yanağını öpdükden soñra kılıcın yaşşılığı ile ol kimesnenin şol omuzına doğunub şālih ve şādık silahşör olasin déyü hitāb étmesi muqaddemā °adet hükümünde bulunmuş ise de bu eyyāmda zıkr olunan muānaqa uşūli metrük olub yalıñız kılıc doğunulmak resmi cārīdir)

accommodate [əˈkɒməˌdeɪt], *v.a.* 1. birinin işini görmek : levāzımını vérmek : 2. oturacak yā-ḥud yatacak yer vérmek : 3. uydurmak : tefvīk étmek : ıslāḥ étmek : uzlaşdırmak :

to accommodate one's self, uymak : imtişāl étmek :

to accommodate one's self to one's circumstances, yorganına göre ayağını uzatmak :

pray be accommodated! : kerem edin oturuñ :

accommodating [əˌkɒməˈdeɪʃən], *adj.* başkaların rāḥatı için kendü rāḥatını terk éder olan

accommodation [əˌkɒməˈdeɪʃən], *s.* 1. işinin bitmesi : 2. rāḥat : āsāyiş : 3. ota ve mefrūşat mişillü esbāb-ı istirāḥat : 4. yer : 5. tefvīk : taṭbīk : 6. ıslāḥ : 7. teshīlāt : müsā°ade : 8. mühlet : va°de : 9. ödünc :

accommodation bill,|| aşlı yoğdan ve ödünc maqāmında olarak taşdıq ve imzā olunan poliçe :

accompaniment [əˈkʌmpənɪmənt, əˈkʌmpnɪ-], *s.* 1. tetimme : zamīme : lāzime : 2. || ḥ°ānendenin güftesiyle ber-ā-ber çalınan āheng :

accompany [əˈkʌmpənɪ, əˈkʌmpnɪ], *v.a.* 1. ber-ā-ber bulunmak : ber-ā-ber gelmek : ber-ā-ber gitmek : arkadaş olmak : arkadaşlık étmek : refākat étmek : refīk olmak : pey-rev

olmak: reh-ber olmak : ayrılmamak : 2. ma'iyyetinde bulunmak : 3. teşyî° etmek : 4. ber-
ā-ber zühür etmek : 5. || h^vānendeniñ güftesine āheng olmak üzere çalgı çalmak :

accomplice [ə'kɒmplɪs, ə'kɒm-], *s.* cünha arkadaşısı : arkadaş : yataak :

(5)

accomplish [ə'kɒmplɪʃ, ə'kɒm-], *v.a.* 1. yapmak : etmek : becermek : başarmak : başa
çıkarmak : fi°ile getürmek : şüret vérmek : huşüle getürmek : 2. bitirmek : tamām etmek
: tekmīl etmek : itmām etmek : ikmāl etmek : tetmīm etmek : 3. icrā etmek : edā etmek :
istifā etmek :

accomplished [ə'kɒmplɪʃt, ə'kɒm-], *adj.* 1. °ālim : hünerlü : ma°lümātlu : kāmīl : fāzıl :
māhir : üstād : üstāz : 2. yapılmış : fi°ile getürülmüş :

accomplishment [ə'kɒmplɪʃmənt, ə'kɒm-], *s.* huşül : icrā : itmām : 2. edā : istifā : 3.
h^vānendelik ve sāzendelik : resm ve raqş ve fūrūsiyyet ve kılic ta°līmi ve elsine-i
ecnebiyye mişillü hadd-ı zātında ta°līmi elzem olmayub esbāb-ı zīnet ve kemālden °add
olunan hüner ve ma°rifet :

accord [ə'kɔ:d], *s.* ittifāk-ı ārā : dil birliği: hem-dilli: hem-rāhī : ittifāk : ittiḥād : 2. gönül
: re°y : rızā : irāde : istek : 3. || perde : taqsīm : āheng :

with one accord, hep birlikden :

of one's own accord, kendiliginden : kendi re°y ve rızāsıyla :

accord [ə'kɔ:d], *v.a.* 1. vérmek : °ināyet etmek : iḥsān etmek : in°ām etmek : kerem etmek
: lütf etmek : müsā°ade : bī-dirīg buyurmak : erzānı buyurmak : 2. teslim etmek : ikrār
etmek : 3. || āheng etmek :

accord [ə'kɔ:d], *v.n.* 1. uymak : muṭābık olmak : muṭābık gelmek : 2. || āheng olmak :
uygun olmak :

accordance [ə'kɔ:dəns], *s.* 1. muṭābaqat : vefk : 2. iḥsān : müsā°ade :

in accordance with, icābınca : iḳtizāsınca : ber-vefk : ḥaseb : bi-ḥaseb :

accorded [ə'kɔ:dɪd], *adv.* müslim : pek eyü : öyledir :

according [ə'kɔ:dɪŋ], *adv.* göre : icābında : iḳtizāsınca :

accordingly [ə'kɔ:dɪŋlɪ], *adv.* aña göre : aña mebnī : binā°en °aleyh : binā°en °alā-zālik :

accordion [ə'kɔːdɪən], s. küçük bir nev° görklü el çalgısı :

accost [ə'kɒst], v.a. yakın varub hitāb etmek :

accouchement [akuʃman], s. [*French*], važ°-ı haml :

accoucheur [əkuʃœr], s. || [*French*], ebe hekim : erkek ebe :

account [ə'kaunt] s. 1. hesāb : 2. hesāb : defter : puşula : 3. ifāde : rivāyet : hikāye : taqrīr : ta°rīf : beyān : 4. cevāb : hesāb : 5. şaygı : müālā°a : 6. sebep : münāsebet : cihet : vech : şūret : hesāb : 7. kadr : kıymet : deger : i°tibār : 8. ehemmiyyet : 9. fā°ide : kār : menfa°at : 10. hātır : 11. haber

on account of, için :

accunt-current, zimmet ve teslīmiyyeti hāvī hesāb :

running account, açık hesāb :

by all accounts, °alemiñ laqırdısına göre :

on account, °ale°l-hesāb :

on joint account, ortaklaşa : müştereken :

on, upon, no account, aşlā : kaṭ°ā : hiç bir vechile : hiç bir dürlü :

to give an account of, 1. anlatmak : taqrīr etmek : ta°rīf etmek : 2. cevābını vérmek : 3. hesābını vérmek :

to give an account of one's self, kendi ahvāl ve ef°alini taqrīr etmek : nerede olduğunu ve ne yaptığını söylemek :

to call to account, * cevāb istemek :

to carry to account, || deftere yazmak : hesāba kayd etmek :

to make no account of, * saymamak : yok yerine saymak : i°tibār etmemek :

to settle an account, || 1. hesāblaşmak : hesābını görmek : 2. bir hesābın pāresini vérmek : 3. pāresi verilmişdir déyü işāret etmek :

to take an account of, defterini yapmak : yazmak : kayd etmek :

to take into account, 1. mülāhaza etmek : °atf-ı nazar etmek : 2. saymak : hesāba dāhil etmek :

to turn to account, kullanmamak : telef étmek : zāyi° étmek :

short accounts make long friends, § hesāb kışa dostluk uzun :

account [ə'kaunt] *v.a.* 1. şaymak : °add étmek : 2. tutmak : şanmak : 3. i°tibār étmek :

account [ə'kaunt] *v.n.* 1. démek : cevāb vérmek : sebebini göstermek : hikmetini aňlatmak : 2. démek : ma°nā vérmek : aňlamak : hikmetini aňlamak : 3. hisāb vérmek :

accountable [ə'kauntəb°l], *adj.* mes°ul :

accountant [ə'kauntənt], *s.* 1. muhāsebeci : 2. defter-dār :

account-book [ə'kaunt-buk], *s.* defter :

accountre [ə'ku:tə], *v.a.* ↓ melbūsāt-ı °askeriyyesini vérüb donatmak :

accountrements [ə'ku:trəmənts], *s. pl.* ↓ melbūsāt-ı °askeriyye : takım :

accredit [ə'kredit], *v.a.* 1. inanmak : °itimād étmek : bāver kılmak : i°tibār étmek : kulak aşmak : 2. °itimād-nāme ile me°mūr étmek :

accredited [ə'kreditıd], *adj.* °itimād-nāme hāmili olan :

accretion [ə'kri:fən], *s.* katılma : inzımām : iltihāk :

accrue [ə'kru:], *v.n.* hāşıl olmak : tertīb étmek : olmak : gelmek : düşmek : doğunmak :

accumulate [ə'kju:mjɔ'leit], *v.a.* yığmak : toplamak : birikdirmek : cem° étmek : iddihār étmek

accumulate [ə'kju:mjɔ'leit], *v.n.* 1. yığılmak : toplanmak : birikmek : terāküm étmek : cem° olmak : hāşıl olmak :

accumulation [ə'kju:mjɔ'leifən], *s.* 1. yığmaqlık : birikdirmeklik : toplamaklık : cem° : cem° étmeklik : 2. yığılmaqlık : birikmeklik : toplanmaqlık : cem°-i terāküm : 3. yığın : yığındı : terāküm :

accumulative [ə'kju:mjɔ'tıv], *adj.* 1. toplayıcı : cem° edici : 2. hāşıl : müterākim : toplanmış : 3. bir-biri üstünde olan :

accuracy [ækjɔrəsi], *s.* 1. togrılık : şıhhat : 2. diqqat : 3. şan°at : ihtimām : incelik :

accurate [ækjərit], *adj.* 1. togrı : şahih : tamm : 2. şan°atlı : ihtimāmlu : ince : 3. diqqatci : ehl-i diqqat : yañılmaz olan :

accurately ['ækjərətli], *adv.* 1. şihhat üzere : haṭādan beri olarak : ṭođrı : 2. şan'at ile : ihtimām ile : tām̄m :

accurateness ['ækjərətɪs], *s.* (see accuracy) :

accursed [ə'kɜ:sɪd], **accurst** [ə'kɜ:st], *adj.* 1. mel'ün : 2. meş'ün :

accusable [ə'kju:zəbəl], *adj.* 'aleyhine isnād olunabilür : müttehim ṭutulabilür :

accusation [ækju'zeɪʃən], *s.* 1. isnād : ithām : ilkā' : 2. iddi'ā : 3. şikāyet : şekvā : şekvā

accusative [ə'kju:zətɪv], *s.* mef'ülün bih :

accusative [ə'kju:zətɪv], *adj.* mef'ülün bihe maḥşüş olan :

accuse [ə'kju:z] *v.a.* ithām étmek : 'aleyhine isnād étmek : ilkā étmek : 'azv étmek :

accused [ə'kju:zd], *s.* müttehim : müdde'ī 'aleyh :

accuser [ə'kju:zər], *s.* müdde'ī : şikāyetci : da'vācı :

accustom [ə'kʌstəm], *v.a.* alışdıрмаğ :

to accustom one's self, alışmağ : 'ādet édinmek : i'tiyād étmek :

accustomed [ə'kʌstəmd], *adj.* 1. alışık : alışmış : 2. me'lūf : müstemirr :

to be accustomed, alışık olmağ :

to become, to get, accustomed, alışmağ :

ace [eɪs], *s.*|| 1. yek : 2. birlü : aşv : 3. * zerre : ḥabbe :

dance ace, hep yek :

I was within an ace of falling, az ḳaldı düşecekdım :

aceldama [ə'seldəmə], *s.* ✠ [*Hebrew*]: ḥaḳl-i dīmā : ḳan ṭarlası :

acephalous [ə'sefələs], *adj.* başsız : bī-ser :

acerated ['æsə'reɪtd], *adj.* bilenmiş : keskin : ḳılağılu :

acerb [ə'sɜ:b], *adj.* 1. acı : ekşi : kekremsi : 2. * ters : ḥaşīn :

acerbty [ə'sɜ:bɪtɪ], *s.* 1. acılığ : ekşilik : 2. terslik : ḥuşūnet : ḥuysuzluğ :

acescence [a'sesəns], **acescency**, [a'sesənsɪ], *s.* māy-ḥoşluk :

acescent, [a'sesənst] *adj.* māy-ḥoş :

ache, [eɪk] *s.* ağrı : sızı : derd : veca^c :

ache, [eɪk] *v.n.* 1. ağrımak : sızlamak : veca^c vérmek :

achieve [ə'tʃɪv], *v.a.* yapmak : ḥuşūle getürmek : kazanmak : peydā étmek : ḥāşıl étmek : dest-res olmak : muzaffer olmak : zafer-yāb olmak :

achievement [ə'tʃɪvmənt] *s.* 1. fi^cl-i müstaḥsen : 2. ḥuşūl :

achromatic [ækrəmætɪk] *adj.* renksiz : renksiz gösteren :

acicular [ə'sɪkjələɹ], **aciculate**, [ə'sɪkjələɪ], *adj.* igne ve diken şeklinde olan ince ve sivri :

acid ['æsɪd], *adj.* ekşi : turş : ḥāmiż :

acid ['æsɪd], *s.* 1. ekşillik : 2. || ḥāmiż :

acidify ['æsɪdɪ faɪ], *v.a.* ekşitmek :

acidity [ə'sɪdɪtɪ], *s.* ekşilik : ḥumūzat :

acidulate, [ə'sɪdʒo leɪt], *v.a.* māy-ḥoş étmek : azacık ekşi étmek :

acidulous [ə'sɪdʒələs], *adj.* māy-ḥoş : ekşice : ekşimtirik :

acknowledge [ək'nɒlɪdʒ], *v.a.* 1. teslīm étmek : şıḥḥatini teslīm étmek : taşdıķ étmek : 2. ikrār étmek : i^ctirāf étmek : 3. bilmek : tanımak : 4. kabūl étmek :

to acknowledge receipt of a letter, mektūbuñ vişālini iş^cār étmek :

acknowledgment [ək'nɒlɪdʒmənt], *s.* 1. teslīm : taşdıķ : ikrār : i^ctirāf : 2. kabūl : 3. teşekkür : 4. || maķbūż senedi :

acme ['ækmɪ], *s.* zirve : uç :

aconite ['ækə naɪt], *s.* ḥāniķu^oz-zı^ob otu : kırt boğan :

acorn ['eɪkɔ:n], *s.* palamuţ : palamud : meşe palamuţı :

acoustics [ə'ku:stɪk], *adj.* || sem^c ve şadāya mensūb olan :

acoustic [ə'ku:stɪk], *s. pl.* || ıilm-i sem^c ü şadā :

acquaint [ə'kweɪnt], *v.a.* haber-dār kılmak : ma'lūmāt vérmek : haber vérmek : haber yetişdirmek

to acquaint one's self, 1. öğrenmek : 2. bilişmek : koñuşmak :

acquaintance [ə'kweɪntəns], *s.* haber : ʿilm : ma'lūmāt : ma'rifet : bilgiç : dāniş : 2. ülfet : ünsiyyet : koñuşma : 3. bildik : tanıdık : dost : aḥbāb : āşinā :

acquaintanceship [ə'kweɪntəns-ʃɪp], *s.* ülfet : dostluk :

acquiesce [ˌækwi'es], *v.n.* muvāfaqat étmek : rızā göstermek : qā'il olmak : rāzī olmak :

acquiescence [ˌækwi'esəns], *s.* rızā : muvāfaqat :

acquirable [ə'kwaiəbəl], *adj.* elle götürülür : taḥşīli mümkün : iktisābı mümkün :

acquire [ə'kwaiə], *v.a.* 1. elle götürmek : kazanmak : peydā étmek : bulmak : taḥşīl étmek : istiḥşāl étmek : mālīk olmak : iktisāb étmek : kesb étmek : tedārük étmek : ḥāşıl étmek : istimplāk étmek : mütemellik olmak : 2. öğrenmek : taḥşīl étmek : istifāde étmek :

acquired [ə'kwaiəd], *adj.* mükteşeb : şoñradan peydā olunmuş : kesbī :

acquisition [ə'kwaiəmənt], *s.* 1. kesb : iktisāb : taḥşīl : istiḥşāl : istifāde :

acquisition [ˌækwi'zɪʃən], *s.* 1. kesb : iktisāb : taḥşīl : istiḥşāl : istifāde : 2. fā'ide : kār :

acquit [ə'kwɪt], *v.a.* tebriye étmek : zımmetini tebriye étmek : suçsuz çıkarmak : ibrā étmek :

to acquit one's self, tavrınmak : hareket étmek : vācibe-i zımmetini ifā étmek :

acquittal [ə'kwɪtəl], *s.* ibrā : berā'etü'z-zimme hükmi :

acquittance [ə'kwɪtəns], *s.* maḥbūz senedi : ibrā senedi :

acre ['eɪkə], *s.* İngiltere dönümi ki taḥrībden dört ʿOsmanlı dönümüne musāvīdir :

acrid ['ækɪɪd], *adj.* acı : dil buruşdırır : sert : telḥ : kekre : kekremsi :

acrimonious [ˌækɪɪməʊniəs], *adj.* dargın : ters : ḥaşīn : telḥ :

acropolis [ə'krɒpəlɪs], *s.* iç ḳal'āsı : ḳal'ā : ḥışn :

across [ə'krɒs], *pret.* ḥaçvārisince : arḳurısınca :

across [ə'krɒs], *adv.* ḥaçvāri : arḳurı :

acrostic [ə'krɒstɪk], *s.* muvaşşah dēnilüb öyle zan^catle tanzīm olunmuş şi^crdir ki beyitleriniñ evvelinde olan harfler sıra ile aḥz ve tertīb olunduḡda maṭlūb bulunan bir ismiñ imlāsı ḡaşıl olur

act [ækt], *v.n.* 1. yapmak : étmek : eylemek : işlemek : ḡareket étmek : tavranmak : 2. te^osīr étmek : 3. || oynamak : 4. ḡidmet étmek : iş görmek :

to act up to, vefā étmek : ifā étmek : istifā étmek :

to act upon, düstürü^{l-c}amel tutmak : mücibince ḡareket étmek :

act [ækt], *v.a.* 1. taklīd étmek : 2. || oynamak :

act [ækt], *s.* 1. iş : 2. fi^cil : ^camel : kār : 2. ḡareket : kirdār : 3. || ḡānūn : ḡükm : 4. || faşl : kısım :

act of Parliament, parlamento tensībiyle ḡarar-ḡīr-i irāde ve ḡānūn :

acting [ˈæktɪŋ], *adj.* vekīl olan : vekālete ḡidmet éden :

action [ˈækjən], *s.* 1. iş : fi^cil : ^camel : kār : kirdār : vaz^c : ṭavr : ḡareket : 2. te^osīr : ḡükm : nüfūz : 3. kuvvet : 4. || da^cvā : 5. ↓ cenk : ḡavḡā : döḡuş : müḡarebe : 6. || eş^carıñ ḡulāşa-i ḡikāyesi : 7. || mütekellimiñ evzā^c-ı bedeniyyesi :

actionable [ˈækjənəbəl], *adj.* || da^cvā götürür :

active [ˈæktɪv], *adj.* 1. ba^cis-i ḡareket : sebep-i ^camel : 2. mücib : te^osīr : menba^c-i kuvvet : 3. iş-ḡüzār : kār-ḡüzār : yorulmaz : muḡaddem : ḡalışḡan : ḡamarat : 5. sert : kuvvetlü : keskin : mü^oeşsir : 6. ^camelī : fi^cilī : 7. ḡābuḡ : tetik : sebük : serī^oü^{l-c}ḡareke :

verb active, || fi^cl-i ma^clūm : fi^cl-i müte^caddī :

active voice, || binā-yı ma^clūm :

activity [ˈæktɪvɪtɪ], *s.* fi^cil : ^camel : 2. kuvvet : te^osīr : 3. iş-ḡüzārlik : yorulmazlık : ḡalışḡanlık : iḡdām : 4. ḡābüklük : tetiklik : sür^cat-i ḡareket :

actor [ˈæktə], *s.* 1. işleyici : fā^cil : ^cāmil : 2. oyuncı : 3. muḡallid :

actress [ˈæktɪs], *s.* 1. oyuncı ḡarı : 2. muḡallid ḡarı :

actual [ˈæktʃʊəl], *adj.* 1. ḡaḡıḡı : bi^ol-fi^cil : aşlī : aşıl : 3. şimdiki : ḡālī : 4. lāḡıḡ :

actually [ˌæktʃʊəli], *adv.* 1. ḥaḳīḳaten : fi^ol-ḥaḳīḳa : gerçek : gerçekden : şaḥīḥ : şaḥīḥan : fi^ol-vāḳī^c : 2. bi^ol-fi^cil : aşāleten : 3. şimdi : ḥālā : el-ḥāletü hāzīhi : evvelen :

actuary [ˌæktʃʊəri], *s.* || muḥāṭarāt-ı ittifāḳiyyeniñ nisbet-i şemeniyyesini taḳdīr éden muḥāsebeci : iḥtimālāt muḥāsibi :

actuate [ˌæktʃʊ,eɪt], *v.a.* étdirmek : yapıdirmek : bā^cis-i ḥareket olmak : taḥrīk étmek : ḥarekete getürmek : tesvīḳ étmek :

to be actuated, bir muṭāla^a ile ḥareket étmek : taḥrīk olunmak :

acumen [ˌæktʃʊ,mən], *s.* firāset : kiyāset : dirāyet : nükte-dānī : mū-şikāfī : furḳān : şeḳābet :

acuminated [əˈkju:mɪnɪtɪd], || *adj.* ucu sivri : ser-tīz :

acute [əˈkju:tɪ], *adj.* 1. sivri : 2. || ḥādd (*fem.* ḥādde) : 3. keskin : şāḳıḳ : şā^oib : 4. ḥadīd : şedīd : ḳavī : 5. || yeñi : nev-zuhūr : muḥaddiṣ : 6. || dik : keskin : ince : 7. fenā : ağır : şedīd : elīm : vecī^c : 8.* cin ^caḳıllu : faṭīn :

an acute angle,|| zāviye-i ḥādde   **acute-angled**,|| ḥāddü^oz-zāviye

an acute-angled triangled,|| müşelleş-i ḥāddü^oz-zevāyā

acutely [əˈkju:tlɪ], *adv.* şeḳābet-ı fikr ile : işābet-i re^oy ile : müdeḳḳikāne : mū-şikāfāne : 2. pek : çok : geregi gibi derd ve elem ile :

acuteness [əˈkju:tnəs], *s.* 1. keskinlik : şeḳābet : işābet : 2. firāset : kiyāset : fetānet : dirāyet : şeḳābet-i fikr : işābet-i re^oy :

adage [ˈædɪdʒ], *s.* ḍarb-ı meşel :

adam [ˈædəm], *s.* Ḥazret-i Ādem : Ādem ^caleyhi^s-selām :

adam's apple, ğırtlak : cevzü^ol-ḥulḳūm: sīb-i ğabgab :

adam's needle, şabr : şabr çiçeginiñ bir nev^ci :

(7)

adamant [ˈædəmənt], *s.* * pūlād :

adamantine [ˌædəˈməntaɪn], *adj.* 1. pūlāddan maşnū^c : 2. pūlād gibi sert olan :

adapt [əˈdæpt], *v.a.* uydurmak :

to adapt one's self, uymak : tâbi^e olmak :

adaptation [ˌædəp'teɪʃən], *s.* uygunluk : münāsebet :

adapted [ə'dæptɪd], *adj.* 1. uygun : münāsib : 2. ehl : erbāb :

a-days [eɪ-deɪs], *adv.* [in now-a-days], fī eyyāminā hāzā

add [æd], *v.a.* katmak : ʿilāve etmek : zamm etmek : ilhāk etmek :

to add up, toplamak : cem^e etmek : yekūn etmek :

addendum [ə'dendəm], *s.* || (*pl.* Addenda), : *pl.* (zamā'im), zamīme :

adder [ˈædə], *s.* engerek : sağır yılan : ef^eā :

addict one's self [ə'dɪkt], *v.n.* kendini vérmek : kendini urmak : mübtelā olmak : alışmak : ādet edinmek : i^etiyād etmek :

addicted [ə'dɪktəd], *adj.* mübtelā : alışık :

addition [ə'dɪʃən], *s.* 1. ʿilāve : zamm : izdiyād : ilhāk : 2. zamīme : 3. katmaçlık : arturmaçlık : 4. || kara cümle : cem^e :

additional [ə'dɪʃənəl], *adj.* 1. katma : zā'id : ihtiyāfī :

additive [ˈædɪtɪv], *adj.* zā'id : ʿilāve olunacak :

addle [ˈædʒl], *adj.* cılık : çürük : bozuk (yumurta) :

addle-head, addle-pate, § aħmak :

addle-headed, addle-pated, § şaşkın :

addle [ˈædʒl], *v.a.* cılık etmek :

address [ə'dres], *s.* 1. hıtab : kelām : ifāde : ʿarż : du^eā : 2. mektūb üsti : 3. semt : hāneniñ maħallī ta^erīfī : 4. hūner : zan^eat : el çābüklügi : 5. tarz ve tavır-ı hıtab :

to pay one's addresses, yeltenmek : ʿarż-ı ʿaşk etmek :

address [ə'dres], *v.a.* 1. hıtab etmek : muhātaba etmek : tevcīd-i kelām etmek : 2. söylemek : tevcīd etmek : ʿarż etmek : 3. mektūbun üstünü yazmak : 4. göndermek : sağlık vérmek : 5. göndermek : işmārlamak :

to address one's self, * mübāderet etmek : ibtidār etmek :

adduce [ə'dju:s], *v.a.* 1. getürmek : iḳāme étmek : göstermek : irā'e étmek : 2. démek : söylemek

adept [ə'dept], *s.* usta : üstād : üstāz : māhir : ehl : erbāb : eren :

adequacy ['ædikwəsi], *s.* 1. el vérmek : yetişme : kifāyet : iktifā : 2. istihkāk : şalāhiyyet : ehliyyet : ḥadd :

adequate ['ædikwɪt], *adj.* 1. el vérür : yetişür : tolgun : ḳāfī : vāfī : müstevfā : 2. şāhib-i istihkāk : şālih : ehil : erbāb :

adequately ['ædikwɪtlɪ], *adv.* 1. yetişecek şüretle : 2. lāyıkıyla :

adequateness ['ædikwɪtnəs], *s.* kifāyet :

adhere [əd'hɪə], *v.n.* 1. yapışmak : tutmak : yapışık olmak : ayrılmamak : lāzib olmak : 2. bırakmamak : mülāzemet étmek : 3. iltihāk étmek : ḳatılmak : 4. ayrılmamak : dönmemek : şābit durmak : vefā étmek :

adherence [əd'hɪərəns], *s.* 1. yapışmaḳlık : tutmaḳlık : lüzüb : 2. mülāzemet : 3. iltihāk : 4. şābit durmaḳlık : vefā : şebāt :

adherent [əd'hɪərənt], *adj.* yapışık : lāzib :

adherent [əd'hɪərənt], *s.* taraflu : taraf-dār : hevā-dār :

adhesion [əd'hi:ʒən], *s.* 1. yapışmaḳlık : tutmaḳlık : lüzüb : 2. mülāzemet : 3. iltihāk : şābit durmaḳlık : vefā :

adhesive [əd'hi:sɪv], *adj.* yapışkan :

adhesive plaster,|| yara yaḳısı : yapışkan yaḳı :

adhesiveness [əd'hi:sɪvnəs], *s.* lüzüciyyet : yapışkanlık :

adhibit [əd'hɪbɪt], *v.a.* || (°ilāc) vérmek : tertīb étmek :

adhibition [,əd'hɪbɪʃən], *s.*|| tertīb :

adieu! [ə'dju:], *interj.* Allāha ışmarladık : Allāha emānet oluñuz : du°alar : ed-du°ā : bāḳıyyü°d-du°ā :

adieu [ə'dju:], *s.* vedā° : du°ā :

ad infinitum [æd ,ɪnfi'naitəm], *adv.* || (*Latin*), ilā ğayri°n-nihāyet :

ad interim [æd 'intərɪm], *adv.* || (*Latin*), muvākkaten :

adipose ['ædɪ pəʊs], *adj.* || etiñ yağına müte^oallik yā-ḥud beñzer olan :

adit ['ædɪt], *s.* || tağ eteginde işledilen ma^odeniñ içerüye toğrı ufķī giden yā-ḥud cüz^oice yukarı çıkar olan ağız ve yolu :

adjacency [ə'dʒeɪsənsɪ], *s.* kurbıyyet : civāriyyet : ittişāl :

adjacent [ə'dʒeɪsənt], *adj.* civār : muttaşıl : yanı başındaki :

adjective ['ædʒɪktɪv], *s.* || şıfat : vaşf : na^ot :

adjective ['ædʒɪktɪv], *adj.* || şıfat nev^oinde olan : vaşfi :

adjectively ['ædʒɪktɪvlɪ], *adv.* || şıfat gibi : şıfat yerine :

adjoin [ə'dʒɔɪn], *v.a.* katmak : terfık étmek :

adjoin [ə'dʒɔɪn], *v.n.* bitişik olmak : muttaşıl olmak :

adjoining [ə'dʒɔɪnɪŋ], *adj.* bitişik : muttaşıl : ittişālde bulunan :

adjourn [ə'dʒɜ:n], *v.a.* || vaqt-i āḥire ḥavāle étmek : te^oḥīr étmek :

adjourn [ə'dʒɜ:n], *v.n.* || kendi meclislerini vaqt-i āḥire bırakmak :

adjourned [ə'dʒɜ:nəd], *adj.* || muqaddemā işi bitmemiş olmağla vaqt-i āḥire ihāle yā-ḥud vaqt-i āḥirde ^oağd olunmuş olan :

adjournment [ə'dʒɜ:nmənt], *s.* || 1. işi bitmemekle meclisiñ vaqt-i āḥire ḥavāle olunması : 2. meclisiñ iki def^oa toplanması beyninde olan müddet :

adjudge [ə'dʒʌdʒ], *v.a.* 1. hükmen karar ve fayşāl vérmek : 2. hükmen vérmek : 3. hükmen karar vérmek :

adjudicate [ə'dʒu:dɪ keɪt], *v.n.* hüküm ve karar vérmek :

adjudication [ə'dʒu:dɪ keɪʃən], *s.* hüküm :

adjunct ['ædʒʌŋkt], *s.* 1. tetimme : zamīme : ^oilāve : 2. mu^oāvin : mülāzım : kalfa : ḥalīfe

adjuration [ædʒʊə'reɪʃən], *s.* ḥitāb ve temennī : du^oā ve ricā-yı resmī :

adjure [ə'dʒʊə], *v.a.* Allāh ḥaqqı için déyü muṭālebe ve temennī ve ricā étmek :

adjust [ə'dʒʌst], *v.a.* uydurmak : düzeltmek : toğrultmak : taşhîh étmek : tesviye étmek : nizām vérmek : nizāmına kımak : tanzîm étmek : ıslâh étmek :

adjustment [ə'dʒʌstmənt], *s.* 1. tesviye : nizām : tesviye : tanzîm : taşhîh : ıslâh : 3. tesviye : intizām :

adjutancy ['ædʒətənsı], *s.* ↓ alay emînligi : kıol ağalık :

adjutant ['ædʒətənt], *s.* 1. ↓ alay emîni : kıol ağası : 2. Hindde bulunur bir nevc tırna kıuşı

Adjutant-General, ↓ ser-askeriñ bir nevc muāvini olub ordunuñ hârekât ve sekenâtını tanzîm ve tertîb éden paşadır :

Deputy Anjutant-General, ↓ ser-asker muāvini paşanın ba'zı merkez yerlerde olan vekîli :

Assistant Deputy Adjutant-General, ser-asker muāvini paşanın kışla ve kıaşaba gibi yerlerde olan vekîli :

admeasure [æd'mezə], *v.a.* ölçmek : mesāha étmek :

admeasurement [æd'mezəmənt], *s.* 1. mesāha : ölçi : 2. ölçmeklik : 3. ölçülmeklik :

administer [əd'mınıstə], *v.n.* 1. hıdmet étmek : 2. levāzımâtını vérmek : esbābını tertîb ve tehiyye étmek : 3. || vaşılık şifatını kendi üzerine resmen kıabül étmek :

administer [əd'mınıstə], *v.a.* 1. vérmek : 2. idāre étmek : nezāret étmek : 3. zabt ve rabt ve fetk ve retk umūr-ı cumhūra muvāzabat étmek : 4. icrā étmek : ifā étmek : 5. || (yemîn) étdirmek :

administration [əd'mını'streıjən], *s.* 1. vérmeklik : 2. vérimelik : 3. idāre : nezāret : 4. hükümet : 5. ifā : icrā : şadāret : vekālet : 7. vaşılık : 8. vükelā kıakımı :

letters of administration, || hükümet tarafından vaşıye vérilen hüccet-i resmiyye

administrative [əd'mını'streıtıv], *adj.* hükümet ve nezāret ve idāreye müte'allık olan :

admininstrator [əd'mını'streıtə], *s.* 1. hākim : 2. nāzır : müdür : ket-hüdā : vekîl : 3. || vaşı

administratorship [əd'mını'streıtə'ıp], *s.* vaşılık : veşāyet :

(8)

administratrix [əd'mını'streıtıks], *s.* || vaşı hātün : vaşıyye :

admirable ['ædmərəbəl], *adj.* 1. güzel : ʿālā : pek begenilecek : raʿnā : bedīʿ : dil-peẓīr : dil-pesend : 2. memdūh : mebrūr : maḵbūl : ḥüsn : müstaḥsen : merḡūb :

admirably ['ædmərəblı], *adv.* üslüb-ı merḡūb üzere : 2. pek eyü : pek güzel : pek ʿālā : pek raʿnā

admiral ['ædmərəl], *s.* 1. bahriyye paşası : 2. ğarandiye sancak çeküb müşīr pāyesinde olan bahriyye paşası :

Lord High Admiral, ✓ ḵapudān-ı deryā : ḵapudān paşa :

Admiral of the fleet, ✓ ʿaleʿl-ʿumūm-ı bahriyye ser-dārı Müşīr Paşa :

Full Admiral, ✓ ğarandiye sancak çeken ferīḵ pāyelü bahriyye paşası :

Vice-Admiral, ✓ Pruvaya sancak çeken ferīḵ pāyelü bahriyye paşası : Paṭrona paşa :

Rear-Admiral, ✓ ḵontra macurneye sancak çeken livā pāyelü bahriyye paşası : Riyāle paşa :

admiralty ['ædmərəltı], *s.* ḵapudān-ı deryā : ḵapudān paşalık : 2. bahriyye nezāreti ḵapısı : bāb-ı ḵapudānī : dīvān-ḥāne :

Court of Admiralty, bahriyye maḵkemesi :

The Lords Commissioners of the Admiralty, the Board of Admiralty, ḵapudān-ı deryā ḥıdemātına müvekkil bahriyye meclisi :

The First Lord of the Admiralty, bahriyye nāzırı :

admiration [ˌædmə'reɪʃən], *s.* 1. taḥsīn : istiḥsān : ziyādesiyle begenmeklik : 2. ʿaşḵ : 3. * müstaḥsen : memdūh : 4. * maʿşūḵ : maʿşūḵa :

Note of Admiration, || iş-bu (!) şekilde olub istiḡrāb ve istiḥsān ve nefret ve keder mişillü iḥsās ve yā-ḥud nidā maʿnāsında bulunan elfāz ve ʿibārātın mā-baʿdına vazʿ ve teşkīl olunur bir işāretidir :

admire [əd'maɪə], *v.a* 1. begenmek : taḥsīn étmek : 2. sevmek : ʿāşık olmak : taʿaşşuḵ étmek : 3. begenerekden baḵmak :

admirer [əd'maɪərə], *s.* 1. ʿāşık : 2. merāḵlu :

admiringly [əd'maɪrɪŋli], *adv.* 1. begenerek : kemāl-i istihsān ile : 2. °āşıkāne :

admissibility [əd'mɪsə'bɪləti], *s.* maqbūliyyet : şalāhiyyet : qabūl olunabilmeklik :

admissible [əd'mɪsəbəl], *adj.* qabūl olunur : qabūle şāyān : şālih : şalāhiyyetlü :

admission [əd'mɪʃən], *s.* 1. içerüye qabūl : qabūl : idhāl : 2. girme : duhūl : 3. ikrār : i'tirāf : teslīm : 4. || duhūliyye pārası :

admit [əd'mɪt], *v.a.* 1. içerü almak : içerü qomak : içerü bırakmak : içerü şokmak : şokmak : idhāl étmek : qabūl étmek : 2. * qabūl étmek : 3. ikrār étmek : i'tirāf étmek : teslīm étmek

admit [əd'mɪt], *v.n.* qabūl étmek : qābil olmak :

admittable [əd'mɪttəbəl], *adj.* 1. içerüye alınur : içerüye qonulur : 2. qabūl olunur :

admittance [əd'mɪtəns], *s.* içerüye qabūl : duhūl : idhāl :

no admittance, buraya girilmez : buraya girmek yasak :

to gain admittance, bir taqrīb yolunu bulub girmek :

to refuse admittance, girmesini yasak étmek :

to grant admittance, girmesine izin vérmek :

admixture [əd'mɪkstʃə], *s.* 1. qatub qarışdırılma : 2. °ilāve : hāl : taḥlīt : 3. maḥlūtiyyet :

admonish [əd'mɒnɪʃ], *v.a.* naşīhat vérmek : tenbīh étmek :

admonition [ˌædmə'nɪʃən], *s.* 1. naşīhat : pend : 2. terbiyye :

ado [ə'du:] *s.* patırdı : çabalama : ıztırāb :

to make an ado, çabalamak : muztarib olmak : kıyāmet qoparmak :

without any more ado, hemān : düzce : °ādetā : bayağı :

adolescence [ˌædə'lesəns], *s.* genclik : şebābet : şebāb : tufūliyyet : civānī : on beş ile yigirmi yaş beyninde olan vakt ve hāl :

adolescent [ˌædə'lesənt], *adj.* genc : dört qaş : cüvān : tıfl : şebāb : on beş ile yigirmi yaş arasında olan :

adopt [ə'dɒpt], *v.a.* 1. édinmek : qabūl étmek : ihtiyār étmek : 3. || evlādlığa qabūl étmek : āhiretliğe qabūl étmek : 4. teşebbüs étmek : tutmak : 5. tutmak : imtişāl étmek :

adopted [ə'dɒptɪd], *adj.* 1. ihtiyār olunmuş : muhtār : 2. || āhîretlik :

adoption [ə'dɒpʃən], *s.* 1. kabûl : ihtiyār : 2. teşebbüs : 3. imtişāl : 4. || çocuğuñ āhîretlige kabûli

adoptive [ə'dɒptɪv], *adj.* 1. āhîretlige kabûl étmiş olan : āhîretlik : āhîretlige kabûl olunmuş olan : āhîretlik :

adorable, [ə'dɔ:rəbəl] *adj.* 1. secde ve ʿibādet olunmağa şāyeste : perestişe şāyān : tapınılacak : tapınılır : 2. * hūsn ü cemāl şāhibi olub ʿaşk ve ʿubūdiyyete sezā-vār olan :

adoration [ˌædə'reɪʃən], *s.* 1. secde : 2. ʿubūdiyyet : perestiş : 3. * ʿaşk : muhabbet : ʿalāka

adore [ə'dɔ:], *v.a.* 1. tapınmak : secde etmek : 2. ʿubūdiyyet etmek : perestiş etmek : 3. * ifrātla sevmek : ifrātla ʿāşık olmak :

adorn [ə'dɔ:n], *v.a.* 1. tezyīn etmek : donatmak : düzen vèrmek : bezemek : çekedüzen vèrmek : 2. yakışmak : zīnet olmak :

adornment [ə'dɔ:nmənt], *s.* 1. düzen : zīnet : zīb : zībā : 2. tezyīn : tezyīnāt :

adossed [ædɑ:sɪd], *adj.* 1. arkası tayalu : 2. arka arkaya :

adown [ə'dəʊn], *prep.* * aşāğa toğrı : aşāğısına toğrı :

adown [ə'dəʊn], *adv.* * aşāğı : yere : yerde : dibe : dibde :

ad referendum [æd ˌrefə'rendəm], *adv.* || (*Latin*), istiʿlām ve istizān için : istiʿlām ve istizān şadediyle :

adriatic [ˌeɪdrɪ'ætɪk], *s.* Venedik Kōrfezi :

adriatic [ˌeɪdrɪ'ætɪk], *adj.* Venedik Kōrfezine mensüb :

adrift [ə'drɪft], *adv.* ✓ boşanmış : ğayr-ı muqayyed : boşuna : kendi kendine :

adroit [ə'drɔɪt], *adj.* eli çābük : eli yakışur : usta : üstād : hünerlü :

adoroitley [ə'drɔɪtli], *adj.* 1. el çābüklüğüyle : 2. hüner ile : maʿrifet ile : hīle ile :

adroitness [ə'drɔɪtnəs], *s.* 1. el ābüklüğü : 2. hüner : maʿrifet : 3. hīle :

adry [ədraɪ], *adj.* * şuşamış : boğazı kurumuş : ʿatşān : teşne :

adry [ədraɪ], *adv.* * kıuruda : kıarada :

adscititious [ˌædsɪ'tɪʃəs], *adj.* katma : zā'id : ʿilāve : ʿerāzī :

adscript [ˌæd'skrɪpt], *s.* || bağılu ādem : mülhekkātından ʿadd olunan ādem :

adulation [ˌædjuˌleɪʃən], *s.* müdāhene : tabaşbuş : cāblūsī : yaltaqlanış : yaltaqlanma : mübālağa-i medḥ ve şenā :

adulator [ˌædjʊˌleɪtər], *s.* mübālağa ile medḥ ʿedici : müdāhin: müdāheneci : mütebaşbiş : yaltaqlanıcı : cāblūs :

adulatory [ˌædjʊˌleɪtəri], *adj.* müdāhene-āmīz : mübālağa ile medḥ ü şenā maʿnāsında olan :

adult [ˌædʌlt], *adj.* ʿaqla bāliḡ olan :

adult [ˌædʌlt], *s.* ʿaqla bāliḡ olmuş ādem :

adulterate [ˌædʌltəˌreɪt], *v.a.* şatılık olan eşyā içine hīle olarak başka şey katub maḥlūt ʿetmek : şey karışdırmak :

adulterate [ˌædʌltəˌreɪt], *adj.* 1. zinā ʿetmiş : 2. zinādan ḥāşıl olmuş : 3. içine hīle için şey katılab maḥlūt olan : karışık :

adulterated [ˌædʌltəˌreɪtəd], *adj.* karışık : içine şey katılmış :

adulteration [ˌædʌltəˌreɪʃən], *s.* 1. şatılık şeyye hīle için başka şey katub maḥlūt ʿetmeklik : 2. şatılık şeyye başka şeyiñ katılması :

adulterer [ˌædʌltərə], *s.* zānī : zinā-kār : zen-pāre :

adulteress [ˌædʌltərəs], *s.* zāniyye : rūspī : fāḥişe :

adulterine [ˌædʌltərɪn], *s.* piç : ḥarām-zāde : veled-i zinā : veledüʿz-zinā

adulterine [ˌædʌltərɪn], *adj.* zinādan ḥāşıl olan :

adulterous [ˌædʌltərəs], *adj.* 1. zinā ʿetmiş : 2. zinādan ḥāşıl olmuş : 3. zinā nevʿinden olan :

adulterously [ˌædʌltərɪslɪ], *adv.* zinā ile :

adultery [ˌædʌltəri], *s.* 1. zinā : 2. zen-pārelik : 3. rūspīlik : fāḥişelik :

adumbrate ['ædʌm,brɛɪt], *v.a.* * ĩmā étmek : delālet étmek : ańdıрмаķ : işrāb étmek : gölge gibi göstermek :

adumration ['ædʌm,brɛɪʃən], *s.* * : ĩmā : kināye : işrāb :

adust [ə'dʌst], *adj.* yanmış : ķavrulmuř : ķurumuř :

ad valorem [æd və'lɔ:rəm], *adj.* || (*Latin*), rā'ici üzere :

advance [əd'va:ns], *v.a.* 1. ilerületmek : ilerü götürmek : ilerü çekmek : ilerü sürmek : ilerü şoķmaķ : 2. * ilerületmek : 3. söylemek : démek : der-pīř étmek : 4. ilerüden vérmek : ķarż étmek : tervīc étmek : ilerületmek : 6. terfī^c-i rütbe étmek : 7. artırmaķ : 8. taķđīm étmek : 9. ta^cīl étmek : tesrī^c étmek :

advance [əd'va:ns], *v.n.* 1. ilerü gelmek : ilerü varmaķ : ilerü gitmek : ilerü şoķulmaķ : 2. ilerülemek : 3. revāc bulmaķ : ilerülemek : 4. rütbece ilerülemek : 5. artmaķ : izdiyād bulmaķ :

advance [əd'va:ns], *s.* 1. ilerüleme : ilerü gelmeklik : ilerü varmaķlık : ilerü gitmeklik : 2. ilerüleme : ilerüleyiř : 3. revāc : 4. terfī^c-i rütbe : 5. artmaķlık : izdiyād : teraķķī : 6. ķarż : ödünc : 7. pey : 8. teklīf : 9. ^carż-ı hūlūř :

in advance, 1. ilerüde : ķarż olarak : pey olarak : piřīn olarak :

to make an advance, 1. ilerü varmaķ : ilerü gitmek : 2. ķarż étmek : pey vérmek : piřīn bir miķdār aķçe vérmek :

to make advances, ^carż-ı hūlūř étmek :

advance-guard [əd'va:ns-ga:d], *s.* ↓ ilerüki ^casker : ķaraķol : muķaddemetü^l-ceyiş :

advanced [əd'va:nst], *adj.* 1. ilerü : ilerüki : ilerüdeki : ilerüde olan : 2. ilerü : ilerülemiş : 3. ilerü vérilmiř :

an advanced age, ihtiyārlık : seksen toķsan yaş şıraları :

advancement [əd'va:nsmənt], *s.* 1. ilerüleme : rütbe-i ķaı^c étmeklik : ma^lūmātca ilerüleyiř : 3. tervīc : 4. teraķķī :

advantage [əd'va:ntıdʒ], *s.* 1. fā'ide : kār : nef^c : menfa^cat : tefvīķ : rüchāniyyet : 2. ba^ciş-i menfa^cat : 3. ba^ciş-i menfa^cat olabilecek bir keyfiyyet :

to advantage, eyü : temiz : lāyıkıyla :

at an advantage, kendi tarafında menfa'atlı bazı ahvāl mevcūd olarak :

to the best advantage, mehmā emken fā'idelü yol ile :

to have an advantage over another, başkasında olmayan bir ahvāl-i nāfi'a kendisinde bulunmak :

you have the advantage over me,ş beni tanıyorsuñuz ben sizi tanıyamadım :

to take advantage, 1. fırsat kaçırmamak : fırsatı kullanmak : fırsatı ğanīmet bilmek : 2. fırsat °add etmek : fırsat ittiḥāz etmek :

to take an unfair advantage, ḥīle etmek : ğadr etmek : ğabn-ı fāḥiṣ etmek :

to turn to advantage, fā'ide çıkarmak : kullanmak :

advantage [əd'va:ntıdʒ], *v.a.* menfa'atlandırmek : fā'ide vérmek : menfa'ati olmak: kārı olmak :

advantage-ground [əd'va:ntıdʒ-graʊnd], *s.* 1. bir nev° fā'ide ve tefavvuk ve rüçḥāniyyet vérrür olan mevki° : 2. * bir nev° fā'ide ve tefavvuk ve rüçḥāniyyet vérrür olan ḥāl ve keyfiyyet :

advantageous [əd'və'nteıdʒəs], *adj.* 1. fā'idelü : müfid : 2. kārly : vesīle-i rüçḥāniyyet olabilecek

advantageously [əd'və'nteıdʒəsli], *adv.* vesīle-i rüçḥāniyyet olabilecek şüretle :

advantageousness [əd'və'nteıdʒəsənəs], *s.* fā'idelülük : kārlylık : fā'ide: kār : nef° : menfa'at : rüçḥāniyyet : tefavvuk :

advent [ædvent], *s.* 1. ḥulül : zuhūr : vukū° : 2. ✠ Ḥazret-i 'İsāniñ dünyāya gelmesi : 3. ✠ Ḥazret-i 'İsāniñ dünyāya gelmesini tizkären küçük pasḳalyadan evvel bir māh kadar mübārek tutulan müddet :

adventitious [ædven'tı]əs], *adj.* °arzi : ḥāric : ittifākī : zuhūrī : teşādüfi :

adventure [ædventʃə], *s.* 1. geliş : teşādüf : zuhūr : ittifāk : 2. ser-ğüzeşt : ḳazıyye : fıḳra : vaḳ°a : 3. vaḳ°a-i ğarībe : 4. soñı ilerüden ma'lum olamayan iş : soñı az çok tehlike olabilecek iş : 5. tāciriñ bir def°ada bir ticāretine ḳodığı māl :

at all adventures,ş soñı her naşıl olacaḳ olur ise :

to seek adventures, vuḳū°āt-ı ğarībe aramak :

adventure ['ædvɛntʃə], *v.a.* tehlikeye ıomak : ıadere havāle etmek :

adventure ['ædvɛntʃə], *v.n.* 1. cesāret etmek : 2. gitmek :

adventurer ['ædvɛntʃərə], *s.* 1. ||: mālını uzak yere gönderir olan tācir : 2. tehlikelü işlere girici : 3. kendini ādem dēyü şanub öte berü şoıulur olan müzevvir :

adventuresome ['ædvɛntʃə-sʌm], *adj.* ıorımaz : cesūr : cūr°etlü : kendini tehlikeye şaldırır olan : gözi pek :

adventurine ['ædvɛntʃə-rɪn], *s.* || : yıldız taşu :

adventurous ['ædvɛntʃərəs], *adj.* 1. cūr°etlü : 2. cesāret ister :

adventurously ['ædvɛntʃərəslı], *adv.* cūr°et ile : °adem-i başiret ile :

adverb ['æd,vɜ:b], *s.* || fi°il yā-ıud şıfatıñ bir hālını ve yā-ıud fi°iliñ zamān ve-yā mekānını ma°lūm eden kelime ki iktizāsına göre haddü°l-vaşı ve şıfatü°l-hāl ve yā-ıud zarf dēnilmek lāzım gelür:

adverbial ['æd,vɜ:bəl], *adj.* || haddü°l-vaşı nev°inden olan :

adverbially [ædvɜ:bəlı], *adv.* || haddü°l-vaşı yerine olarak :

adversary ['ædvəsəri], *s.* düşmen : hışım : °adū :

adverse ['ædvɜ:s], *adj.* 1. zıdd : muhālif : 2. ters : ıarşı : °aksı : 2. muhāşım :

the adverse party, || : hışım : düşmen : da°vācı : müdde°ı : müdde°ı-°aleyh :

adversely [æd'vɜ:slı], *adv.* ters olarak : ıarşı olarak : °aksı olarak : zıdd olarak :

adverseness [æd'vɜ:sənəs], *s.* zıdlık : terslik :

adversity [æd'vɜ:sıtı], *s.* 1. ıazā : belā : felāket : muşıbet : dāhiye : 2. düşkünlük : nekbet

advert [æd'vɜ:t], *v.n.* 1. °aıken °atı-ı naıar etmek : 2. ıālen imā etmek :

advertise ['ædvə,taɪz], *v.a.* 1. haber virmek : 2. i°lān etmek :

advertisement ['ædvətısmənt], *s.* 1. haber : 2. ğazeteye başılan °ilān :

advice [æd'vaɪz], *s.* 1. haber : ma°lūmāt : 2. öğüt : °aıı : naşııat : pend : irā°e-i ıarık : re°y : 3.|| müstakıllen tabıbiñ hastaya olan irā°e-i ıarıkı : tedbır :

a letter of advice, 1. ʿilm ü haber mektûbı : naşîhat mektûbı :

a piece of advice, bir naşîhat :

as per advice, || ʿilm ve haberi mücebince :

without further advice, || başka haber beklemeyerek :

to give advice, 1. öğüt vérmek : naşîhat vérmek : ʿaql öğretmek : irāʿe-i tarîk etmek : haber vérmek :

to take advice, söz diñlemek : naşîhat kabûl etmek :

advice-boat [əd'vaɪz-bəʊt], *s.* ✓ avizo : taḥrîrât teknesi :

advisability [əd'vaɪzəbelɪtɪ], *s.* münāsebet :

advisable [əd'vaɪzəbəl], *adj.* münāsib : irāʿesi münāsib olan :

advisableness [əd'vaɪzəbəlɪnəs], *s.* münāsebet :

advise [əd'vaɪz], *v.a.* 1. haber vérmek : haber-dār kılmak : 2. ʿaql öğretmek : naşîhat etmek : irāʿe etmek : iḥtâr etmek : tedbîr etmek :

advise [əd'vaɪz], *v.n.* danışmak : söyleşmek : müşāvere etmek : istişāre etmek :

advised [əd'vaɪzd], *adj.* 1. haberi vérilmiş : 2. haber-dār kılınmış : 3. taʿlîm olunmuş : 4. naşîhat olunmuş : 5. reʿy ve niyyet étmiş :

well advised, 1. ʿākil : 2. münāsib : ʿāqıl kārı :

ill advised, 1. ʿaqlsız : 2. münāsebetsiz : tedbîrsiz :

be advised by me, beni diñle : benim sözümü diñle :

(10)

advisedly [əd'vaɪzdlɪ], *adv.* bilerek : düşünerek : baʿdeʿl-telefekkür : baʿdeʿl-muṭālaʿa : ʿamden : kaşden : maḥşüş :

advocacy ['ædvəkəsi], *s.* şahābet : iltizām : muʿāvenet : şefāʿat :

advocate ['ædvəkət], *s.* 1. şefîʿ : şāḥib : 2. taraflu : dost : tervîcine-i sâʿî : 3. || daʿvî vekîliniñ bir nevʿi :

judge-advocate, || dîvân-ı ḥarb mümeyyizi maḳāmında bir meʿmûr :

lord-advocate, || İskoçyada devletin  um men da v  vekili :

advocate ['ædvə,keɪt], *v.a.* şahābet  tmek : ta ahh b  tmek :  ahib  ıkmak : terv cine sa y  tmek : iltiz m  tmek :

advocateship ['ædvə,keɪt-ʃɪp], *s.*  efi lik :  ef  at : 2. da v  vekilligi : da v  vek leti :

advocating ['ædvə,keɪtɪŋ], *s.* terv cine sa y  tmeklik :

advowson [æd'vaʊzən], *s.* || kilis n n ma  sel  papaslığı ma l l olunca ol kilis ya papas ta y n  tmek ha k ı :

adytum ['ædɪtəm], *s.* b t-h neni n bir nev  halvet-h nesi :

adze [ædz], *s.* maran osu n kullandığı b y k keser :

aegis ['i:dʒɪs], *s.* * : 1.  alkan : siper : 2. s ye : zıll : him ye :

aerate ['e r t], *v.a.* i ine hev  karı dırmak : hev landırmak : hev n n te  irine g stermek

aeration ['e r tʃən], *s.* 1. hev  t ldurma lık : hev  t ldurulma lık : 2. hev n n te  irine g stermeklik : hev n n te  irine g sterilmeklik : hev lanma lık : hev landırmaklık : hev landırılma lık :

aerial ['e ri l], *adj.* 1. hev  i : hev ya mens b : hev da : hev dan : hev dan ne  et  der : hev da s kin olan : 2. y ksek : y ksekde olan : m rtefi  : b lend :

aerial perspective, || fenn-i resimde yakın g sterilen e k li n renklerini keskin ve uzak olanları n rengini  ale t-tedric-i hafif g stermek  an ati :

aerie ['e ri], *s.*  ara  u  ve  artal mi illi  u n yuvası :

aeriform ['e ri, f :m], *adj.* hev   ifatında olan : hev  hey etinde olan :

aerify ['e rifai], *v.a.* || 1. i ine hev  karı dırmak : 2. hev n n te  irine g stermek :

aerolite ['e r , laɪt], *s.* || cev -i hev dan d  en ta  :

aerologist [e 'r l dʒɪst], *s.* || k rre-i hev n n keyfiyy t-ı mu telifesini tecess s ve ta k k  den ehl-i hikmet :

aerology [e 'r l dʒɪ], *s.* ||  ilm-i hikmet-i tab iyeni n  ol fer idir ki k rre-i hev n n keyfiyy t-ı mu telifesinden ba    der :  ilm-i ba  -i hev  :

aerometer [e r 'mi:t ], *s.* || hev   l mege ma      let :

aeronaut [ˌeərəˈnɔ:t], *s.* || kürre-i hevāda seyāhat éden hünermend :

aeronautics [ˌeərəˈnɔ:tɪks], *s. pl.* || kürre-i hevāda seyāhat étmege müteʿallik olan ʿilm ve fenn :

aerostat [ˈeərəˌstæt], *s.* || balon gibi cev̄v-i hevāda qarār-gīr olan ālet :

aerostatic [ˌeərəˈstætɪk], *adj.* || 1. cev̄v-i hevāda qarār-gīr olan : 2. cev̄v-i hevāda qarār-gīr olmağa mensüb ve müteʿallik olan :

aerostatics [ˌeərəˈstætɪks], *s. pl.* || ecsāmıñ cev̄v-i hevāda qarār-gīr olmalarına dāʿir bir ʿilmdir : ʿilmü sükūnīl-ecsāmı fiʿl-hevā :

aerostation [ˌeərəˈstæʃən], *s.* || balon gibi ālet vāsıtasıyla cev̄v-i hevāda gezmek şanʿati :

aesthetic [i:sˈθetɪk], *adj.* hüs̄n ü cemālīñ hiss ve teşhīş ve taqdīrine mahşüş ve muqtedir olan :

aesthetics [i:sˈθetɪks], *s. pl.* || ʿilm-i hüsniyyāt : ʿilm-i cemālāt :

afar [əˈfa:], *adv.* uzak : ırak : baʿīden :

afar off, 1. uzağa : 2. uzakda : **from afar**, uzakdan :

afear [əˈfiəd], *adj.* korkmuş : hāʿif : tersān :

affability [ˌæfəˈbɪlədɪ], **affableness** [ˈæfəbˈlənəs], *s.* tatlılık : çeşlebilik : hāṭır-sāzlık : hāṭır-nüvāzlık : talṭif : telatṭif :

affable [ˈæfəbəl], *adj.* tatlı : çeşlebi : hāṭır-nüvāz : hāṭır-sāz : mütelatṭif :

affably [ˈæfəbəlɪ], *adv.* talatṭif ile : mütelatṭifāne bir şüretle :

affair [əˈfeə], *s.* 1. iş : maşlahat : mādde : emr : hāl : huşuş : keyfiyyet : 2. † gavgā : cenk : muhārebe : 3. vaḳʿa : vāḳıʿa : vaḳīʿa :

Minister, Sevretary, for Foreign Affairs, umūr-ı ecnebiyye nāzırı :

to be at the head of affairs, * şadāretde bulunmaḳ :

as affairs stand, şimdiki hālde : ahvāl-i hāzıraya nazaran :

affect [əˈfekt], *v.a.* 1. dokunmaḳ : teʿsīr étmek : 2. şatmaḳ : göstermek : eṭvārını taḳlīd étmek :

to affect ignorance, tecāhül étmek :

to affect sickness, temāruż étmek :

affectation [ə'fek'teɪʃən], *s.* nāz : kırılma : nezāket taqlīdi : nāz şatışı : sahte :

affected [ə'fektɪd], *adj.* 1. nezāket taqlīd édici : nāz şatıcı : nāzlu : 2. taqlīd : yapma : yalan : 3. doğunulmuş : incinmiş : 4. mużtarib : münfa'ıl : mükedder : müte'essir : 5. memnūn : mesrūr : maḥzūz :

well affected, şādık : ḥayr-ḥ^vāh : dost :

ill affected, ḥā'in : düşmen : bed-ḥ^vāh :

affectedly [ə'fektɪdli], *adv.* yalandan nāz ve nezāket göstererek:

affectedness [ə'fektɪdnəs], *s.* yalandan nāz ve nezāket : şavr :

affecting [ə'fektɪŋ], *adj.* doğunur : ağladır : ağlamak götürür : mü'essir : te'sīrlü : ba'is-i ıztırāb : ba'is-i ḥalecān : ba'is-i farṭ-ı memnūniyyet :

affecting [ə'fektɪŋ], *s.* yalandan taqlīdini göstermeklik :

affectingly [ə'fektɪŋli], *adv.* ağladacak vechile :

affection [ə'fekʃən], *s.* 1. meyl : muḥabbet : ḥubb : vedd : vidād : meveddet : ḥulūş : iḥlāş : ḥuşūş : 2. illet : maraž : 'ārızā : 3. ḳalbde idrāk olunan iḥsās-ı ma'neviyyeniñ her biri :

to gain, win, one's affection, biriniñ ḥüsn-i zann ve muḥabbetini ḳazanmak :

to gain, win, one's affection, meftūn étmek : kendine 'aşık étmek :

to place, set, one's affections, 'aşık olmak : meftūn olmak : meyl étmek : muḥabbet étmek : sevmek :

affectionate [ə'fekʃənɪt], *adj.* 1. muḥabbetlü : meveddetlü : 2. ḥulūş ve muḥabbet ma'nāsında olan : muḥibāne :

affectionately [ə'fekʃənɪtɪli], *adv.* 1. muḥabbet ve meveddet ile : 2. muḥabbet ve meveddet ma'nāsında olarak :

affectionated [ə'fekʃənɪtəd], *adj.* ḥ^vāh : ḥ^vāhişlü : endiş :

well affectioned, kindly affectioned, ḥayr-ḥ^vāh : ḥayr-endiş :

ill affectioned, bed-ḥ^vāh : bed-endīş :

affiance [ə'faiəns], *s.* i'itimād : tevekkül :

affiance [ə'faiəns], *v.a.* 1. nikāḥ étmek : ʿaḳd étmek : nişānlu étmek : nām-zed étmek :

affianced [ə'faiənst], *adj.* 1. menkūḥ : ma'ḳūd : 2. nişānlu : nām-zed :

affidavit [æfi'deivɪt], *s.* || yemīn taḥtında vérlen taḳrīr ve beyān :

to make an affidavit, || yemīn taḥtında olaraq beyān-ı ḥāl étmek :

affiliate [ə'filɪ, eɪt], *v.a.* 1. oḡul maḳāmına ḳabūl étmek : 2. ma'nevī evlād ve fer^c ve şu^cbe maḳāmına ḳabūl étmek : 3. veledü^z-zinānıñ nesebini ḥükmen şābit étmek :

affiliated [ə'filɪ, eɪtəd], *adj.* 1. ma'nevī oḡulluḡa ḳabūl olunmuş : 2. veledü^z-zinā olarak nesebi ḥükmen şābit édilmiş olan :

affiliation [ə'filɪ, eɪʃən], *s.* 1. ma'nen evlādılıḡa ḳabūl : 2. veledü^z-zinānıñ nesebi ḥükmen müşbet ḳılınmaḳlıḡı :

affinity [ə'fɪnɪtɪ], *s.* 1. nikāḥdan ḥāşıl olan ḥışımlıḳ : müşāheret-i şıhriyyet : 2. münāsebet : müşābehet : mücāneset : ʿalāḳa : meyl : mücāzebe :

affirm [ə'fɜ:m], *v.a.* 1. démek : söylemek : iddi^cā étmek : 2. işbāt étmek : taşdıḳ étmek :

affirm [ə'fɜ:m], *v.n.* démek : söylemek : iddi^cā étmek :

affirmable [ə'fɜ:məbəl], *adj.* iddi^cā olunabilür :

affirmation [ə'fɜ:meɪʃən], *s.* 1. söz : laḳırdı : kelām : ḳavl : iddi^cā : 2. taşdıḳ : işbāt : 3. yemīn : ḳasem : taḳrīr :

affirmative [ə'fɜ:mətɪv], *adj.* 1. müşbet : taşdıḳı : 2. || zā'id :

in the affirmative, işbāt ve taşdıḳ ve iḳrār ma'nasında olarak :

affirmatively [ə'fɜ:mətɪvɪ], *adv.* işbāt ve taşdıḳ ve iḳrār ma'nasında olarak :

(11)

affix [ə'fɪks], *v.a.* zamm étmek : vaż^c ve ʿilāve étmek : taḳmaḳ : ḳatmaḳ : ḳomaḳ :

affix [ə'fɪks], *s.* || kelimeniñ evveline yā-ḥud nihāyetine ʿilāve olunan edāt :

afflict [ə'flɪkt], *v.a.* 1. keder vérmek : mükedder étmek : maḥzūn étmek : 2. du-çār kılmak : mübtelā étmek : giriftār étmek :

afflicted [ə'flɪktəd], *adj.* 1. derdmend : mükedder : mekrüb : maḥzūn : maḡmūm : 2. mübtelā : giriftār : du-çār : muşāb :

afflicting [ə'flɪktɪŋ], *adj.* müceb-i keder : bā'is-i te'essüf :

affliction [ə'flɪkʃən], *s.* 1. derd : keder : ḡam : ḡuşşa : endūh : tasa : ḥüzn : esef : elem : te'essüf : ḡasāvet : 2. derd : belā : muşībet : °arıza :

afflictive [ə'flɪktɪv], *adj.* || tekdīrī :

affluence ['æflʊəns], *s.* 1. seyl gibi fevc fevc gelmeklik : izdiḥām : 2. zengīnlik : şervet : ḡınā :

afford [ə'fɔ:d], *v.a.* 1. vérmek : menba°-i ḥuşūl olmak : ḥāşıl étmek : maḥşūl vérmek : 2. vérmek : īrāş étmek : sebeb olmak : mūcib olmak : ba'is olmak : vesīle olmak : müstevcib olmak : dā'ī olmak : 3. kıldırmak : götürmek : teḥammūl étmek : müteḥammil olmak : ḡādir olmak : muḡtedir olmak :

afforest [ə'fɔrɪst], *v.a.* || erāzīyi resmen orman étmek :

affranchise [ə'fræntʃaɪz], *v.a.* 1. āzād étmek : ıtkı étmek : 2. mu°āf étmek : afv étmek :

affranchisement [ə'fræntʃaɪzmənt], *s.* 1. ıtkı : āzād : 2. mu°āf étmeklik : °afv :

affray [ə'freɪ], *s.* ḡavḡā :

affreight [ə'fraɪt], *v.a.* † nevre tutmak : nāvlūna tutmak : istīcār étmek :

affright [ə'fraɪt], *v.a.* ḡorḡutmak : taḥvīf étmek : iḡāfe étmek :

affright [ə'fraɪt], *s.* ḡorḡu : ḡavf : bīm :

affrighted [ə'fraɪtəd], *adj.* ḡorḡmuş : ḡā'if :

affront [ə'frʌnt], *v.a.* kırmak : ḡāḡırını kırmak : gücendirmek : darılmak : ḡāḡır-mānde étmek : °adem-i ri°āyet étmek : şaymamak :

affront [ə'frʌnt], *s.* °adem-i ri°āyet : mu°āmele-i ḡayr-ı lāyıḡa : mu°āmele-i bāride : bed-mu°āmele : müceb-i infi°āl °add olunur bir eḡvār :

affronted [ə'frʌntəd], *adj.* gücenmiş : darılmış : kırılmış : hātırı qalmış : hātır-mānde : münfi^{al} :

affusion [ə'fju:zən], *s.* dökmeçlik : dökülmekçlik : şabb : inşibāb :

afield [ə'fi:ld], *adv.* qara : qarada : şahrāya : şahrāda :

afire [ə'faɪə], *adv.* tutuşmuş : yanıyor : muğtarım : müşta^{il} :

afloat [ə'fləʊt], *adv.* ✓ 1. yüzmekde : yüzüyor : 2. şuya : şuda : deñize : deñizde: 3. gemiye : gemide : 4. seyl içine : seyl içinde : seyl başmış : seyl kesilmiş : 5.ş ^{al}ālemde : ortalıqda : nās beyninde :

afoot [ə'fʊt], *adv.* 1. ayakda : 2. hareketde : 3. yaya : yayan : yürüyerek : māşiyen : 4.ş ezhānda : halkıñ efkārında : söylenilmekde : kurulmaqda : düşünölmekde :

afore [ə'fɔ:], *adv.* 1. önüne : önünde : 2. muqaddemā : sābıkā : sālifā :

afore mentioned, afore named, afore said, mezkūr : mezbūr : merkūm : mesfūr : mārru^z-zıkr sābıkū^z-zıkr : sālifū^z-zıkr : mārū^l-beyān : sābıkū^l-beyān : sālifū^l-beyān : mūmī-ileyh : müşārün-ileyh :

as aforesaid, bālāda beyān olundığı üzere : sālifde beyān olundığı vechile :

aforethought [ə'fɔ: θɔ:t], *adj.* ^{al}amdī : qaşdı : maşşuş :

aforetime [ə'fɔ: taim], *adv.* muqaddemā : eyyām-ı sābıkada : selefde : eyyām-ı māzīde : qadīmū^l-eyyāmda :

a fortiori [eɪ fɔ:tɪ'ɔ:raɪ], *adv.* || [*Latin*], daha bir-qaç qat ziyāde mesām olmaq üzere :

afoul [ə'faʊl], *adv.* ✓ çepārız : bir şeyye tutulmuş :

afraid [ə'freɪd], *adj.* qorqar : qorqmuş : hā^{if} :

to be afraid, qorqmaq : havf étmek :

afresh [ə'freʃ], *adj.* tāzeden : yeñiden : yeñi : müceddiden :

afric ['æfrɪk], * Africa['æfrɪkə], *s.* Afriqa :

african ['æfrɪkən], *adj.* 1. Afriqanıñ : 2. Afriqalu :

aft [a:ft], *adv.* ✓ kıça toğrı : kıç tarafına toğrı :

fore and aft, geminiñ boyunca : geminiñ ʈolunca : başdan kıça kadar :

fore and aft sails, fülük ve rānda ve istiralye yelkenleri gibi geminiñ ʈolunca serilen yelkenler :

after ['a:ftə], *a.* 1. soñraki : āhīr : 2. ✓ kıça yakın olan : kıçdan yana olan :

after ['a:ftə], *prep.* 1. -den soñra : 2. ardına : ardında : ardı sıra : 3. için : talebine : talebinde :

after all, nihāyetü'l emr : soñ soñunda : °ākıbet :

after ['a:ftə], *adv.* soñra :

after-act ['a:ftə-ækt], *s.* soñradan olmuş fi'il ve °amel :

after-age ['a:ftə-eıdʒ], *s.* °aşr-ı āyinede :

after-ages ['a:ftə-eıdʒs], *s.* ʈurūn-ı ātiyye : a°sār-ı müstaķbele :

after-birth ['a:ftə,bɜ:θ], *s.* soñ : meşime :

after-clap ['a:ftə-kæp], *s.* * min-ğayr-ı ma°mül soñradan ʈuhūr éden vaķca :

after-cost ['a:ftə-kɔst], *s.* soñradan ʈuhūr édüb bellü olan meřarif :

after-course ['a:ftə-kɔ:s], *s.* 1. nehriñ aşağı ʈarafları : 2. °ömrüñ soñraları :

after-crop ['a:ftə-krɔp], *s.*|| ařıl maħşülden soñra ʈuhūr éden maħşül :

after-days ['a:ftə-deı], *s. pl.* soñralar : ba°de ba°de :

after-guard ['a:ftə-ga:d], *s.*✓ geminiñ kıçında hıdmet éden °asker :

after-hours ['a:ftə-'aʊəz], *s. pl.*|| aşıl hıdmet vaķti bitdikden soñra hıdmete zā'id olarak ʈalıřılan evķāt :

after-life ['a:ftə-laıf], *s.* °ömrüñ soñraki vaķitleri :

after-math ['a:ftə-mæθ], *s.*|| çayır biçildikten soñra huşüle gelen otlar :

aftermost ['a:ftə,məʊst], *adj.* 1. eñ gérüde : 2.✓ kıça eñ yakın :

afternoon ['a:ftə'nu:n], *s.* öyle ile aħ-řām arası vaķit : öyleden soñra : ikinci vaķitleri :

after-pains ['a:ftə,peınz], *s. pl.* loğusa ʈarınıñ çekdigi ağrılar :

after-part ['a:ftə-pa:t], *s.* ✓ kıça doğru bulunan taraf : kıç tarafı :

after-piece ['a:ftə-pi:s], *s.* tiyatrodan aşıl oyundan sonra oynanan oyun :

after-sails ['a:ftə-seɪl], *s. pl.* ✓ geminin kıç direğinde olan yelkenleri :

after-stage ['a:ftə-steɪdʒ], *s.* sonraki heyet : şönraller :

after-sting ['a:ftə-stɪŋ], *s.* sonradan his olunan acı :

after-swarm ['a:ftə-swɔ:m], *s.* kovandan bir sürü arı ayrıldıktan sonra def-i ahirede ayrılan sürü

after-taste ['a:ftə,teɪst], *s.* ağızdan bir şeyi aşıl lezzeti gitdikden sonra his olunan lezzet-i ahire

after-thought ['a:ftə,θɔ:t], *s.* evvel-i emirde hâzırda olmayub sonradan hâzıra gelen tedbîr

after-time ['a:ftə-taɪm], *s.* sonraki vakt :

afterward ['a:ftəwəd], *adj.* kıça doğru : kıç tarafına doğru :

afterwards ['a:ftəwədz], *adv.* ✓ sonra : ba^ede : pes :

again [ə'gen], *adv.* tekrâr : bir daha :

again and again, tekrâr bi-tekrâr : kerrâren ve merrâren : merreten ba^ede merretin

against [ə'genst], *prep.* 1. -e karşı : 2. -e : 3. için : 4. karşısına : karşısında : 5. °aleyhine : °aleyhinde : 6. hilâfına : hilâfında : 7. zıddına : zıddında : muhâlefetine : muhâlefetinde : muhâşamatına : muhâşamatında :

agapanthus [,æɡə'pænθəs], *s.* bir cins mâ³ zanbak çiçeği :

agate, ['æɡɪt], *adj.* açık : ap açık :

agaric ['æɡərɪk], *s.* mantar kavı : kav :

agate ['æɡɪt], *s.* [?] baba kurı : 2. (?) Süleymânî :

age [eɪdʒ], *s.* 1. yaş : sinn : 2. ihtiyârlık : kocalık : 3. eskilik : 4. °âlem : vakt : zamân : 5.|| sinn-i bülûğ : 6. eyyâm : °aşr : qarn : devr : 7. mi^e : yüz sene : 8. dehr : zamân : zamâne : 9.* bir °aşrın halkı :

of age,|| bâliğ : °aqla bâliğ : fâ^eil-i muhtâr :

under age, çocuk : tıfıl : şabī :

from age to age, ʿaşren baʿde ʿaşr : karnan baʿde karn : meddü'l-eyyām : meddü'l-ʿaşār :

(12)

advanced age, ihtiyārlik : şeyhūhet :

of an advanced age, ihtiyār : koca : müsinn :

age of brass, * dünyānıñ cāhiliyyet zamānı :

the dark ages, * mīlādiyyeniñ beşinci miʿesiyle onuncı miʿesi beyninde olan cāhiliyyet ve zulmet vakıtları :

the decline of age, * ihtiyārlığın evvelleri : göçkinlik vakti :

an early age, çocukluk vakti : gençlik vakti : hadāset-i sinn :

the golden age,* cihāna katʿā fesād tārī olmadan muqaddem olan evkāt :

the iron age,* cihānıñ cenk ve cidāl ve zulmet-i mübtelā olduğu āhir zamānlar :

mature age, sinniñ tolgunluğı vakti :

the middle age,|| mīlādiyyeniñ onuncı ile on beşinci miʿesi arasında olan evkāt :

old age, ihtiyārlik : şeyhūhet :

the silver age, * cihāna fesād cüzʿice tārī olmağa başladığı zamānlar :

to come of age,|| ʿaqla bāliğ olmak : sinn-i bülūğa érmek : yigirmi bir yaşını tekmil édüb fāʿil-i muhtār olmak :

the flower of one's age, ʿunfuvān-ı şebābet :

in the fifth [tenth, &c.] year of his age, beş on ilh yaşında iken :

aged ['eɪdʒɪd], *adj.* ihtiyār : koca : müsinn :

aged ['eɪdʒɪd], *adv.* yaşında : sinninde :

agency ['eɪdʒənsɪ], *s.* 1. vāsıta : vesāʾit : maʿrifet : vesīle : 2. iş : fiʿil : ʿamel : şunʿ : kār : 3. vekālet : hıdmet : kapu ket-hüdālığı :

agenda [ə'dʒendə], *s. pl.*|| (*Latin*), ahmağ defteri :

agent ['eɪdʒənt], *s.* 1. iş gören : fā'ıl : āmil : šānī° : künende : 2. vāsıta : vesīle : 3. vekīl : ādem : ıapu ket-hüdāsı : 4. dellāl : simsār : 5. mübāşır : me'mūr :

agglomerate [ə'glɒmə'reɪt], *v.a.* top étmek : hepsini bir hamır étmek :

agglomerate [ə'glɒmə'reɪt], *v.n.* birbirine yapışub top olmak : bir hamır olmak :

agglomerated [ə'glɒmə'reɪtəd], *adj.* top olan :

agglomeration [ə'glɒmə'reɪʃən], *s.* 1. top étmeklik : 2. top olmaklık : 3. toplanmadan hāşıl olan hey°et :

agglutinant [ə'glu:tɪ'nənt], *s.* bir hey°etiñ cevherlerini birbirine tutkal gibi yapışdırır olan vāsıta :

agglutinate [ə'glu:tɪ'neɪt], *v.a.* tutkal gibi vāsıta olub yapışdırmağ :

agglutination [ə'glu:tɪ'neɪʃən], *s.* 1. yapışdırmağlık : 2. yapışdırılmağlık : 3. eczāsı birbirine tutkal gibi bir vāsıta ile yapışdırılmağla hāşıl olan hey°et :

aggrandize [ə'grændəɪz], *v.a.* büyötmek :

aggrandizement [ə'grændəɪz'mənt], *s.* 1. büyötmeklik : 2. büyümeçlık : büyüme :

aggravate ['ægrə'veɪt], *v.a.* 1. büyötmek : kabartmağ : artırmağ : teşdīd étmek : 2. kızdırmağ : darılmağ : iğzāb étmek : günāha şoğmağ :

aggravated ['ægrə'veɪtət], *adj.* 1. daha fenā : daha şedīd : artmış : müşedded : 2. kızdırılmış : darıldılmış : ğazaba getirilmiş :

aggravation ['ægrə'veɪʃən], *s.* 1. teşdīd : 2. izdiyād-ı şedīd : izdiyād : teşdīd : 3. iğzāb : 4. kızdıracağ şey :

aggregate ['ægrɪgɪt], *adj.* mecmū° : müterākım :

aggregate ['ægrɪgɪt], *s.* top : yekūn : mecmū° : cem° :

aggregate ['ægrɪgɪt], *v.a.* cem° étmek : top étmek :

aggregation [ˌægrɪ'geɪʃən], *s.* 1. toplanış : toplanmağlık : ictimā° : tecemmū° : iltihāk : hey°et-i müctemi°a : ictimā° : cem° :

aggression [ə'greʃən], *s.* tecāvüz : te°addī : tasalluğ :

aggressive [ə'gresɪv], *adj.* mütecāvız : müte°addī : müteselliğ :

aggressor [ə'gresə], *s.* ilk tecāvüz éden :

aggrieve [ə'gri:v], *v.a.* rencīde étmek : sitem étmek : zulm étmek :

aggrieved [ə'gri:vɪd], *adj.* rencīde : sitem-dīde : mazlūm :

aghast [ə'ga:st], *adj.* med-hūş ve mer'üb olub beñi beñzi bozılarak :

agile ['ædʒaɪl], *adj.* atlamak ve şıçramağda hafif ve çabük olan : çire-dest ve sebük-pā : tetik : çālāk :

agility [ə'dʒɪlɪtɪ], *s.* çabüklük : tetiklik : hafiflik :

agio ['ædʒəʊ], *s.*|| baş : şarrāfiyye :

agitate ['ædʒɪ'teɪt], *v.a.* 1. çalkamak : şallamak : şallandırmak : şarşmak : 2. talğalandırmak : telātüme getürmek : mütelātım étmek : 3. mużtarib étmek : ıztırāb vérmek : 4. karışdırmak : açmak : bir mes'eleyi nās beynine atub mübāhşesini teksir ve ta'mīm étmek :

agitated ['ædʒɪ'teɪtɪd], *adj.* 1. hareketde : çalkanmağda : müteharrik : 2. talğalu : mutelaıtım : müvcehhiz : 3. * rāhatsız : bī-ħuzūr : ıztırābda : mużtarib : halecānda : 4. * ıztırāblu : halecānlu : rāhatsız :

agitating ['ædʒɪ'teɪtɪŋ], *adj.* bā'is-i ıztırāb :

agitation [ˌædʒɪ'teɪʃən], *s.* 1. çalkanış : şallanış : 2. şalındı : talğalanış : telātım : temevvüc : 3. * şıkındı : rāhatsızlık : ıztırāb : halecān : pīç-ü-tāb : pīçiş ve tābiş : 4. mübāhşə : 5. fesād :

agitato [ˌædʒɪ'ta:təʊ], *adv.*|| (*Italian*), mużtaribāne :

agitor [ˌædʒɪ'teɪtə], *s.* müfsid : sā'ī bi'l-fesād :

agnate ['ægneɪt], *s.* el-āb olan erkek hışım : baba tarafından olan erkek hışım : aşabeti bi-nefsihi

agnation ['ægneɪʃən], *s.* bir nesliñ yalıñız erkekleri beyninde ve yalıñız erkek vāsıtasıyla olan akrıbalık :

ago [ə'gəʊ], *adv.* muқaddem : evvel :

a long while ago, çokdan :

agog [ə'gɒg], *adv.* § arzū ve ümīd ve intizār sürürıyla mesrūr :

agoing [ə'gɒɪŋ], *adv.* § 1. harekete : hareketde : 2. édecek : başlayacak :

agone [ə'gɒn], *adv.* ‡ muḳaddem : evvel :

agonistic [ˌæɡə'nɪstɪk], *adj.* pehlüvānlığa müte°alığ : pehlüvānāne :

agonize ['æɡə,nəɪz], *v.n.* ziyādesiyle eziyyet ve ıztırāb çekmek :

agonize ['æɡə,nəɪz], *v.a.* hemān cān çıkaracak şüretde ziyādesiyle eziyyet ve ıztırāb vérmek :

agony ['æɡəni] *s.* ādemiñ hemān cānını çıkaracak derecede olan vec° ve ıztırāb : cān çekişmesi :

the agonies of death, cān çekişmesi : hāletü°n-nez° :

agrarian laws [ə'greəriən-lɔ:s], *s. pl.* emlākiñ musāvāt üzere muḳasemesine müte°allığ olan ḳavānīn-i °atīḳa :

agree [ə'gri:], *v.n.* 1. uymak : ḳā°il olmak : rāzī olmak : rızā göstermek : muvāfaḳat étmek : éyü gitmek : éyü gelmek : uymak : uyğun düşmek : uyğun gelmek : tevāfuḳ étmek : muḳābıḳ olmak : muḳābıḳ gelmek : 3. ittifāḳ étmek : ḳarār vérmek : ḳavl étmek : muḳāvele étmek : sözleşmek : söz bağlamak : neḳice vérmek : 4. ittifāḳ-ı ārā étmek : mütteḳıḳü°r-re°y olmak : 5. uyuşmak : geḳinmek : imtizāc étmek : mu°āşeret étmek : 6. uyuşmak : uzlaşmak : barışmak : 7. beñzemek : müşābih olmak : 8. yaramak : uymak : uyğun gelmek : 9.|| naḳıvce muḳābıḳ olmak :

to agree like cat and dog, § kedi köpek olmak : dā°imā çekişmek :

agreeable [ə'gri:əb°l], *adj.* 1. éyü : güzel : tatlu : ḳoş : laḳıf : şīrīn : nāzık : 2. maḳbūl : münāsib : 3. rāzī : ḳā°il : ḳoşnūd : 4. muḳābıḳ : muvāḳıḳ : uygūn :

agreeableness [ə'gri:əb°lnəs], *s.* güzellik : tatlılık : ḳoşluk :

agreeably [ə'gri:əblı], *adv.* 1. éyü : güzel : tatlu : ḳoş : şīrīn : leḳāfet ile : şīrīn edā ile : 2. taḳbīḳan : iḳtızāsınca : muḳtızāsınca : mücebince : ḳaseb : bi-ḳaseb : ber-veḳḳ :

agreed [ə'gri:d], *adj.* 1. sözleşmiş : uyuşmuş : 2. sözleşilmiş : uyuşulmuş : ḳarār-gīr : ḳarār-dād :

agreed upon, ḳarār-gīr : ḳarār-dād :

(13)

to be agreed, karar vermiş olmak :

to be agreed upon, karar-dâde olmak :

agreed! pek eyü : öyle olsun : aña kâ'ilim : buña kâ'iliz :

agreement [ə'gri:mənt], *s.* 1. rızā : muvāfaqat : 2. tevāfuq : muṭābaqat : teṭābuq : 3. müşābehet : 4. ittifāq : karar : netice : 5. ittifāq-ı arā : 6. muḳāvele : qavl : söz : 7.|| muḳāvele senedi : qonçuraṭu : 8. imtizāc : mu'āşeret : 9. şulḥ : 10.|| muṭābaqat-ı naḥviyye

aprivate agreement, efrād-ı nās beyninde verilen qavl ve karar :

by private agreement, 'ādetā pazarlaşarak :

to come to an agreement, ittifāq birle karar vermek : baş bağlamak :

agricultural ['ægrɪ,kʌltʃərəl], *adj.* felāḥat ve zirā'ate müte'allik :

agriculture ['ægrɪ,kʌltʃə], *s.* çiftçilik : zirā'at : felāḥat : hırāset : ḥarāset :

agriculturist ['ægrɪ,kʌltʃərɪst], *s.* çiftci : ehl-i zirā'at :

agrimony ['ægrɪ,məni] *s.* qasıq otı : pire otı : kızıl yaprak : ğāfet : ğāfis :

aground [ə'graʊnd], *adv.* oğurmuş : dibe doğunuyor :

ague ['eɪgju:] *s.* ısıtma : teb-i lerze : rāḥif :

quotidian ague, her gün tutar olan ısıtma :

tertian ague, gün aşuru tutan ısıtma :

quartan ague, iki gün fāşıla ile tutan ısıtma :

face ague, yüzde sinirlere 'ārız olub ısıtma gibi nöbetlü olan ağrı :

ague-fit ['eɪgju:-fɪt], *s.* ısıtma nöbeti : ısıtma tutması :

ague-proof ['eɪgju:-pru:f], *adj.* ısıtmadan korkmaz olan : ısıtma tutamaz olan :

aguish, ['eɪgju:], *adj.* 1. ısıtması tutacak gibi olan : 2. ruṭübetlü ve hevāsız olub ısıtmayı da'vet eder gibi olan :

ah! [a:], *interj.* 1. a : ey : oḥ : of : āh : dirīgā : ḥayf : vā : vāh : vāveylā : 2. yā : 'acā'ib : yoğunduk : yoğındı : déme : 3. hāy : hoy :

aha! [a:'ha:] *interj.* yā : oḡ : gördüñ mi : āferīn :

ahead [ə'hed], *adv.* ılerü :

ahoy! [ə'hɔɪ], *interj.* ıey : hu : yā-hū :

ship ahoy! ey gemiden :

aid, [eid] *s.* yardım : mu^eāvenet : i^eāne : imdād : ^eavn : meded : yārī :

aid, [eid] *v.a.* yardım étmek : mu^eāvenet étmek : i^eāne étmek : imdād étmek :

aide-de-camp, [eid də 'kɑŋ] *s.* ı yāver-i ḡarb :

aigrette ['eɪgret], *s.* şorguç : serguç : çelenk :

aiguillette [,eɪgwɪ'let], *s.* ı yāver-i ḡarbe maḡşüş bir nev^e omuz ḡamā^eili :

ail, [eɪl], *v.a.* incitmek : şıķınıdı vérmek : ağrımak :

ailing [eɪlɪŋ], *adj.* 1. keyifsizce : nā-mizāc : 2. ^ealīl : 3. eksik : noķşān :

what's ailing? ne var : eksik noķşān ne var :

ailing [eɪlɪŋ], *s.* 1. ^eillet : 2. ağrı : 3. keyifsiz olmaķlık :

ailment ['eɪlmənt] *s.* ^eillet : ağrı : keyifsizlik : ḡastalık : marağ : derd :

aim [eɪm], *s.* 1. nişān alış : nişān almaķlık : 2. nişān : hedef : 3. * merām : manzūr : maķşad : maķşūd : kaşd : niyyet : emel :

to make aim, nişān almaķ :

aim [eɪm], *v.n.* 1. nişān almaķ : 2. * ķurmaķ : emel étmek : göz dikmek : rekv-i nağar étmek :

aim [eɪm], *v.a.* 1. toğrultmak : toğruldarak atmak :

aiming [eɪmɪŋ], *s.* 1. nişān almaķlık : 2. tođrultmaķlık : 3. toğruldub atmaķlık : 4. kavramaķlık : emel étmeklik : rekv-i nağar étmeklik :

aimles [eɪmlɪs], *adj.* boş boşuna olan :

air [eə], *s.* 1. hevā : 2. hevā : ḡafīf ruzgār : 3. hevā : nefes : 4. || hevā : maķām : nağme : çalđı yā-ḡud türkī hevāsı : 5. ḡavr : eḡvār : edā : ḡarz ve ḡavr : göriniş : gösteriş : baķış : ḡuruş :

to give one's self airs, to put on airs, kurulmak : tekebbür étmek : nāzlanmak :
eṭvār şatmak :

in the open air, hevāda : açıkda :

in mid air, cev̄v-i havāda :

castles in the air, ş kurundi : hulyā :

to beat the air, nāfile çabalamak :

a change of air, tebdīl-i hevā : hevā değışdirmek :

foul air, bozuk hevā : hevā-yı memātī :

air [eə], *v.a.* 1. hevāya göstermek : güneşe sermek : āteşe göstermek : 2. hevālandırmak :
hevā vérmek :

to air one's self, hevāya çıkmak : ruzgāra çıkmak :

air-balloon [eə-bə'lu:n], *s.* balon : çādır :

air-bladder [eə-'blædə], *s.* 1. habāb : köpük dānesi : 2. || balıkların kırşığı :

air-born [eə-bɔ:n], *adj.* 1. hevāda toğmuş : 2. hevādan hāşıl olmuş :

air-borne [eə-bɔ:n], *adj.* hevānın kaldırub götürdigi yā-ḥud getürdigi :

air-built [eə-bıld], *adj.* temeliyle bināsı gū-yā hevāda olan :

air-cane [eə-keɪn], *s.* || el deynegi şeklinde olan el tūfengi :

air-cell [eə-sel], *s.* || ba^czı hayvānāt ve nebātātın cisminde hevā aḥzine maḥşuş ḥurde göz
yā-ḥud hücre : hevā gözi : hevā hücresi : hevā yeri :

air-cushion [eə-'kuʃən], *s.* || hevā yaşdığı :

aired [eə,d], *adj.* 1. hevā-dār : 2. hevāya gösterilmiş : güneşe gösterilmiş : āteşe
gösterilerek nemi kurutulmuş olan :

well-aired, hevāya ve āteşe gösterilerek nenden bütün bütün ḥālī olan :

fine-aired, aşlı yokdan nāz ve edā ve şavr şatar olan :

air-gun, [eə-gʌn], *s.* || yel tūfengi :

air-hole [eə-həʊl], *s.* nefeslik : nefes deligi : menfes :

airiness ['eərɪnɪs], *s.* 1. heva-dārlik : 2. hafiflik : hafif görünmesi :

airing ['eərɪŋ], *s.* 1. hevā vérmeklik : 2. hevāya göstermeklik : güneşe sermeklik : ateşe göstererek nemini éyüce kurutmaklık : 3. hevāya çıkmaklık : hafifce gezmege çıkmaklık :

to take an airing, hevā için gezmege çıkmak :

to give an airing, hevāya yā-ḥud ateşe göstermek :

air-mattress [eə-'mætrɪs], *s.*|| hevā döşegi :

air-passages [eə-'pæsɪdʒ], *s. pl.*|| hevā geçecek tamarlar :

air-pump [eə-ˈpʌmp], *s.*|| hevā tulumbası :

air-shaft [eə-ʃa:ft], *s.*|| ma'dene hevā vérmeye mahşuş olan kuyı :

air-stove, || aradan hevā geçmek için yanları iki kat olan şoba :

air-tight [eə-taɪt], *adj.* hevā geçirmez : nefes almaz :

air-trap [eə-tæp], *s.* hevā kapanı :

air-vessel [eə-'vesel], *s.*|| 1. ba'zı ḥayvānāt ve nebātātın cisminde hevā cevelānına mahşuş olan ʿarık ve enbūbe : 2. hevā ḥazīnesi :

airy ['eəri], *adj.* 1. hevāī : hevādan ibāret : hevāī : hevāya müte'allik : 3. hevāda : yüksekde olan : hevā-dār : 5. lā-ṭā'il : beyhūde : boş : bāṭıl : bī-esās : 6. cismi hevā gibi laṭif :

aisle [aɪl], *s.*|| kilīsā içerüsünün iki yanında olan şokāk : cenāḥ :

side aisle, mem'unāh-ı izān :

middle-aisle, kilīsānın şahnı :

aisled [aɪləd], *adj.* içerüsü cenāḥlu (olan kilīsā) :

ajar [ə'dʒa:], *adv.* pek cüz'ice açık (olan kapı) : aralık kalmış :

akimbo [ə'kɪmbəʊ], *adv.* ellerinin arkası kalçalarına tayılu olarak :

akin [ə'kɪn], *adj.* ḥışım : aḳribā : 2. qarīb : beñzer : müşābih : münāsebet alır :

alabaster ['æləˌba:stə], *s.* aḳ mermer : şu mermeri :

alack! [ə'læk], **alack-a-day!** [ə'lækə,deɪ], *interj.* ah : ey : vāy : vāh : vāveylā : hayfā : dirīgā :

alacrity [ə'lækritɪ], *s.* musāra^cat-i ma-a^l-i memnūniyet :

alamode [a: la: 'məʊd], *adj.* moda :

alamode-beef, bir nevc yemekdir :

alarm [ə'la:m], *s.* 1. düşmen geliyor yā-ḥud yangın var ve bunlara mümāsīl feryād ile vérilen ḥaber nidāsi : 2.↓ silāḥa davran déyü çağrılan nidā : 3. kórku : ḥavf : dehşet : havl : ıztırāb : helecān

a false alarm, aşlı olmayan kórku ḥaberi :

to sound an alarm,↓ düşmen geliyor déyü kórku borusunu çalmak :

(14)

alarm [ə'la:m], *v.a.* 1. tehlikeden ḥaber vérmek : 2. kórkutmak : úrkútmek : ihāfe étmek : tahvīf étmek : terhīb étmek :

to alarm one's self, kórkutmak :

alarm-bell [ə'la:m-bel], *s.* yangın topları maḳāmında çalınan kórku ve ḥaber çañı yā-ḥud çınğırağı

alarmed [ə'la:mɪd], *adj.* 1. kórkmuş : 2. āgāh : ḥaber-dār :

alarm-gun [ə'la:m-gʌn], *s.* kórku yā-ḥud tehlike ḥaberi olmak üzere atılan top :

alarming [ə'la:mɪŋ], *adj.* kórqu : kórquculu : kórquculu : hā^{il} : ma-ḥūf : hevl-engīz :

alarmingly [ə'la:mɪŋli], *adv.* kórquculu şüretle :

alarmist [ə'la:mɪst], *s.* kórku ḥavādişini neşr éden kimesne :

alarum [ə'lærəm], *s.* 1. sā^cat zırıldısı : yaygara : velvele :

alas! [ə'læs] *interj.* āh : vāh : vāveylā :

alb [ælb], *s.* Kātolik papasınıñ kettān bezinden olan bir nevc kaftānı :

albatross ['ælbə, trɒs], *s.* ruḥ : pek büyük bir nevc deñiz kuşu :

albeit [ɔ:l'bi:ɪt], *conj.* faḳat : lākin : ve yine : ma^ca-hāzā :

albescent [æɫ'bes^ənt], *adj.* beyāza çalar : aqçıl :

albino [æɫ'bi:nəʊ], *s.* toğuşdan saçı ve levni aq olub göz bıyıkları dağı kırmızı olan ādem

albion [æɫbiən], *s.* İngiltere atasınıñ iki ismi olub hālā şu^əarā beyninde müsta^əmeldir :

albugenes [æɫbədʒəns], *adj.* yumurta aqına müşābih olan :

album [æɫbəm], *s.* ber-güzār mecmu^əası : mecmu^ə : mecmū^ə :

albumen [æɫbəmɪn], *s.*|| 1. yumurta aqı : 2. yumurta aqına müşābih olub ahlāt hayvānına ve nebātiyyeniñ bir hıltıdır :

albuminous [æɫbəmənəs], *adj.* 1. yumurta aqına müşābih olan : 2. yumurta aqından ʿibāret olan : 3. yumurta aqına müte^əallik olan :

alburnum [æɫ'bɜ:nʌm], *s.*|| öz : aqac ve keresteniñ özi :

alchemist [æɫkə'mɪst], *s.* kimyā-ger :

alchemy [æɫkə'mɪ], *s.* (*Arabic*), ʿilm-i kimyā-yı ʿatīk : el-kimyā :

alcohol [æɫkə'hɒl], *s.*|| (*Arabic*), rūḥ : şarāb ve sā'ir rūḥı :

alcoholic [æɫkə'hɒlɪk], *adj.* rūḥdan ʿibāret : rūḥdan mürekkeb : rūḥa müte^əallik :

alcoholization [æɫkə'hɒlɪ'zeɪʃən], *s.* 1. rūḥ ḥāletine getürmeklik : 2. rūḥ ḥāletine dönmeçlik :

alcoholize [æɫkə'hɒlɪz], *v.a.* rūḥ ḥāletine getürmek :

alcoholometer [æɫkə'hɒlɪ'mɪtə], *s.*|| rūḥuñ kuvvetini ölçmeçe maḥşuş bir ālet : mīzānül-ervāḥ :

alcoran [æɫkɒ'rɒ:n], *s.* (*Arabic*), muşḥaf-ı şerīf : el-Ḳurān :

alcove [æɫkəʊv], *s.* (*Arabic* alqobe), 1. oḡaya muttaşıl bir nev^ə hücre yā-ḥud ḥalvet-ḥāne : 2. kameriyye : mehtābiyye : köşk :

aldebaran [æɫ'debərən] *s.*|| (*Arabic*), aldebarān yıldızı :

alder [ɔ:ldə], *s.* kıızıl aqac :

alderman [ɔ:ldəmən], *s.* a^əyān :

ale [eɪl], *s.* beyāz arpa şuyı :

alee [ə'li:] *adv.* ✓ ruzgār altı : puca :

alegar ['eɪlɪgə] *s.* arpa şuyundan olan sirke :

ale-house ['eɪl,haʊs], *s.* arpa şuyı şatdıkları mey-ḥāne :

ale-house-keeper ['eɪl,haʊs-ki:pə], *s.* mey-ḥāneci :

alembic [ə'lembɪk], *s.* || (*Arabic* el-inbīḳ.) : inbīḳ :

alert [ə'lɜ:t], *adj.* tetik : gözi açık : mutenebbih : muteyakḳız :

to be on the alert, dört göz olmak : göz kulaḳ olmak : gözini açmak : muteyakḳız olmak

alertness [ə'lɜ:tnəs], *s.* tetiklik : göz açıklığı :

alexandrine [,æɪlɪg'zændraɪn], *adj.* mıṣrā^cları on ikişer hecāden yā-ḥud bir mıṣrā^cı on iki ve dīger mıṣrā^cı on üç hecāden ʿibāret olan (ebyāt) :

alexipharmic [ə,leksɪ'fa:mɪk], *s. & adj.* || bād-zehr nev^cinden olan ʿilāc :

alga ['ælgə], *s.* || deñiz otı :

algebra ['æɪdʒɪbrə], *s.* || (*Arabic*, el-cebr), cebr : ʿilm-i cebr ve ʿl-muḳābele :

algebraic [,æɪdʒɪ'brəɪɪk], **algebraical** [,æɪdʒɪ'brəɪɪkəl] *adj.* || cebrī : ʿilm-i cebre müte^callik

algebraically [,æɪdʒɪ'brəɪɪkəlɪ], *adv.* || ʿilm-i cebr ḳavā'idine taṭbīḳan : ʿilm-i cebr uşūli üzere :

algebraist [,æɪdʒɪ'brəɪɪst], *s.* ehl-i ʿilm-i cebr :

algerine ['æɪdʒ,rɪ:n], *s. & adj.* Cezāyirlü :

alguazil ['æɪdʒuzɪl], *s.* (*Arabic* el-vezīr), İspanyada çavuş ve maḥzar maḳāmında bir me^cmürdür :

alias ['eɪɪəs], *adv. & s.* (*Latin*), nām-ı dīger :

alibi ['æɪɪ,baɪ], *s.* || (*Latin*), vücūd-ı der-maḥall-i dīger : başḳa maḥalde bulunduḳı ḥuşūşi :

alidade ['æɪɪ,deɪd], *s.* || (*Arabic* el-ʿazāde), ʿizāde :

alien ['eɪɪən], *s.* ecnebī : müste^cmen :

alien ['eɪɪən], *adj.* 1. ḥāric : ʿadīmü^cl münāsebe : 2. ḥāricī : ecnebī :

alienability ['eɪlɪən-əbəlɪtɪ], *s.* dīgere ferāğat ve temlīkiniñ cevāz ve imkānı :

alienable ['eɪlɪənəbəl], *adj.* dīgere naql ve temlīki cā'iz ve mümkin olan :

alienage ['eɪlɪənəʒ], *s.* ecnebīlik : müsta'nenlik :

alienate ['eɪlɪə,neɪt], *v.a.* 1. dīgere ferāğat ve temlīk étmek : 2.* şoğutmaq : tebrīd étmek : cā'iz ve meşrū olmayan bir eşyā şarf étmek :

alienated ['eɪlɪə,neɪtɪd], *adj.* 1. dīgere ferāğat ve temlīk olunmuş : 2. * şoğumuş : tebrīd olunmuş : küskün : küsdürilmiş :

alienating ['eɪlɪəneɪtɪŋ], *s.* 1. dīgere ferāğat ve temlīk étmeklik : 2. şoğutmaqlık : tebrīd : 3 nā-be-maħal şarf étmeklik :

alienation ['eɪlɪəneɪʃən], *s.* 1. dīgere ferāğat ve temlīk étmeklik : 2. dīgere ferāğat ve temlīk olunmaqlık : 3. ferāğat ve temlīk birle dīgeriñ taşrifinde bulunmaqlık : 4. şoğumaqlık : şoğumuş olmaqlık : tebrīd : 5. cünün : cinnet : delilik : kaçıklık : merāk :

alienator ['eɪlɪəneɪtə], *s.*|| 1. dīgere ferāğat ve temlīk édici :

alienee [,eɪlɪə'ni], kendisine āħir tarafından melek temlīk olunub mutaşarrıf kılınmış kimesne :

aliform ['æɪlɪ, fɔ:m], *adj.* kanad şeklinde olan :

alight [ə'laɪt], *adv.* yanmağda : yakılmış : tutuşmuş : yanıyor : müştacil :

alight [ə'laɪt], *v.n.* 1. inmek : nüzül étmek : 2. konmaq : 3. düşmek : sağat olmaq : sağat étmek :

align [ə'laɪn], *v.a.*↓ şaf-ı harb üzere tertīb ve tesviyye étmek :

alignment [ə'laɪnmənt], *s.*↓ 1. şaf üzere tertīb étmeklik : 2. istikāmet :

alike [ə'laɪk], *adj.* beñzer : müşābih : ʿaynī : bir : farksız :

alike [ə'laɪk], *adv.* birdürlü : ʿaynī vechile : musāvāt üzere : bilā-tefrīk :

aliment ['æɪlɪmənt], *s.* 1. yemek : ğidā : kuvvet : 2. āteş ve ʿaleviñ medārı olan vuğūd : 3. bir şeyiñ beğāsına maʿnen medār olan hālet :

alimentary canal [,æɪlɪ'məntəri-kə'næl], *s.*|| hayvānātiñ memerr-i ağdiyesi olan boğaz ve miʿde ve bağırsağ cümlesi :

alimentation [ˌæliˈmənˈteɪʃən], *s.*|| beslemeklik : tağdiyye : beslenilmeklik : tağdī :

alimony [ˈæliməni], *s.*|| kocasından ayrılmış karının nafaqası :

aliped [ˈæliˌped], *s. & adj.* yaraşa gibi parmakları arası zār tolub dört ayağı kanad şeklinde olarak az çok açmağa muhtedir bulunan hayvān :

aliquant [ˈælikwənt], *adj.*|| bila-kesr-i taqsīm étmez olan :

aliquot [ˈæliˌkwɒt], *adj.*|| bila-kesr-i taqsīm éder olan :

alive [əˈlaɪv], *adv.* 1. diri : sağ : cānlu : hayātda : ber-hayāt : 2. cānlu : şavklı : feraḥ-nāk : mesrūr : mübtehic : şād : dil-şād : 3. ber-çarār : ğayr-ı munqaṭı̄c : °amel ve te°şiri ḥālā ber-çarār olan : 4. āġāh : ḥaber-dār : mutenebbih : muteyakḳız : duymaz görmez degil :

no man alive, kimse : ferd-i vāḥid : ašlā ber-müteneffis :

(15)

we are all alive, 1. hepimiz diri : 2. * eyü cünbiş édiyoruz :

I am alive to that fault, ol kuşuruñ farkındayım :

while alive, sağ iken : sağlığında :

wore dead than alive, ölü gibi : cānsız gibi :

to be alive, 1. yaşamak : 2. diri olmak : sağ olmak : hayātda olmak : 3. ş cānlanmak : ğayret étmek : 4. * cünbiş étmek : keyif étmek :

be alive! look alive!ş dé bakalım : hā bakalım : ğayret ét bakalım :

to keep alive, 1. beslemek : 2. diri şaklamak : 3. yaşatmak :

all alive, 1. dip diri : 2. sağ : pür-neşāt :

it is alive with maggots, içi yā-ḥud üsti kurt kaynıyor :

alizarine [əˈlɪzərɪn], *s.*|| boya kökünüñ aşıl maddetü°l-levnī :

alkalescent [ˈælkəˌlesən], *adj.* kalyāsı biraz ġālib :

alkali [ˈælkəˌlaɪ], *s.*|| kalyā ve nişādır cinsinden olan tuz :

alkaline [ˈælkəˌlaɪn], *adj.*|| kalyā yā-ḥud nişādır-ı maḥlūt olan :

alkaloid [ˈælkəˌlɔɪd], *s.* kalyāya ba°zı cihetle beñzer olan tuz :

alkanet ['ælkə,net], s. hevā cīvā köki :

alkekengi ['ælkə,kendʒɪ], s.|| (*Arabic* alkakenc) kakınc otı ve dānesi : it üzümü :

alkermes ['ælkərmeɪs], s. (*Arabic* alķarmaz), ķarmaz :

alkoran [,ælkə'ra:n], s. (*Arabic*), el-ķurʿān : muşhaf-ı şerīf :

all [ɔ:l], *adj.* 1. hep : bütün : cemīʿ : mecmūʿ : kāffe : cümle : 2. her : 3. herkes : cümle : ʿālem : ʿāmmē :

all the world, herkes : cümle : ʿālem : ʿāmmē : cihān : nās :

not for all the world, bilmem ne vérseler :

all the while, all the time, öyle iken : ol vaķıt : ol zamān : ol aralıķ : ol eşnāda :

not at all, hiç : aślā : ķaṭʿā . ķaṭʿā va ķāṭbe : hiç bir vechile : vechen mineʿl- vucūh

nothing at all, hiç : hiç bir şey :

nowhere at all, hiç bir yerde : hiç bir maħalde : hiç bir ʧarafda :

if at all, olur ise de **all at once**, birden bire :

all but, hemān hemān : az ķaldı :

all over, 1. bütün bütün : her yeri : 2. bitdi : geĉdi :

above all, huşūşā : ʿaleʿl-huşūş :

one and all, hep : cümle : kāffe :

all in all, 1. külliyyen : kāffeten : 2. el-küllī fī el-küllī :

that is all in all to me, bu mādde benim ʿindimde ana baba maķāmındadır : bundan ziyāde ʿazīz ʧutub iʿtinā étdiğim yā-ħud benden ziyāde banā lāzım ve elzem hiç bir şey yokdur :

after all, after all said and done, ħulāşa-i kelām : netīce-i kelām : ħāşılı : ħāşıl-ı kelām : el-ħāşıl : veʿl-ħāşıl :

it is all the same, hep birdir :

that is all, işte bu ķadar : dahā yok :

if that is all, 1. bu ķadar ise : 2. be démek ise :

when all comes to all, kırılan kırıldı dökülen döküldükden sonra : hūlāşa : hāşılı
: hūlāşa-i kelām : hāşıl-ı kelām :

to be all things to all men, herkesiñ hāline göre kendi hālini ve herkesiñ ʿaqlına göre kendi maqālını uydurmaq :

all men, herkes : ʿālem : nās : cihān : kāffe-i nās :

all things, her şey : ʿālem : cihān : kāffe-i mevcūdat :

all sort of things, dürlü dürlü şeyler : her dürlü şey :

all of us, hepimiz : cümlemiz : **all of you**, hepiñiz : cümleñiz :

all of them, **all of it**, hepsi : cümlesi : kāffesi :

all who, **all that**, her kim :

all which, **all that**, her ne :

at all times, her vaqit : her zamān : daʿimā :

all twos, dü-bāra **all threes**, dü-se :

all fours, dört-cehār **all fives**, hep beş :

all sixes, dü-şeş :

on all fours, dört ayak : dört ayaklu heyʿetinde :

all [ɔ:l], *n.* kāffe-i mā-melek :

all-abhorred [ɔ:l-əb'hɔ:d], *adj.* cümleñiñ menfūrı :

all-absorbing [ɔ:l-əb'sɔ:bɪŋ], *adj.* herkesi yā-ħud bir kimesneniñ kāffe-i efkārını işğāl eden :

all-accomplished [ɔ:l-ə'kɒmplɪʃt], *adj.* cāmiʿ-i kemālāt :

all-atoning [ɔ:l-eɪ'tɒnɪŋ], *adj.* cümmeñiñ kāffe-i zenūbuna kefāret-i kāfiye olan :

allay [ə'leɪ], *v.a.* başdırmaq : teskīn étmek : defʿ étmek :

allayed [ə'leɪd], *adj.* başılmış : teskīn olunmuş :

allaying [ə'leɪŋ], *s.* başdırmaqlık : teskīn :

all-beauteous [ɔ:l-'bjʊ:təs], *adj.* her hüşüşda güzel olan :

all-beholding [ɔ:l-bɪ'həʊldɪŋ], *adj.* başır :

all-bounteous [ɔ:l-'baunties], **all-bountiful** [ɔ:l-'bauntɪfl], *adj.* feyyāz-ı muṭlāk olan :

all-commanding [ɔ:l-kə'ma:ndɪŋ], *adj.* cihān-ı fermā :

all-conquering [ɔ:l-'kɒŋkəɪŋ], *adj.* cihānistān : cihān-gīr :

all-conscious [ɔ:l-'kɒnʃəs], *adj.* h̄abīr :

all-constraining [ɔ:l-kən'streɪnɪŋ], *adj.* h̄abār-ı muṭlāk olan :

all-consuming [ɔ:l-kən'sju:mɪŋ], *adj.* her şeyyi efnā édici olan : cihān-süz :

all-controlling [ɔ:l-kən'trəʊlɪŋ], *adj.* nizām-i kevineyn ve cebbār-ı muṭlāk olan :

all-destroying [ɔ:l-dɪ'strɔɪŋ], *adj.* her şeyyi telef ve efnā édici olan :

all-devouring [ɔ:l-dɪ'vaʊəɪŋ], *adj.* her şeyyi yéyüb bitirici olan :

all-directing [ɔ:l-dɪ'rektɪŋ], *adj.* her şeyyi yoluna koyub herkese işini gösterir olan :

all-discerning [ɔ:l-dɪ'sɜ:nɪŋ], *adj.* başır : her şeyyi teşhīş éder olan :

all-dispensing [ɔ:l-dɪ'spensɪŋ], *adj.* feyyāz-ı muṭlāk olan :

all-divine [ɔ:l-dɪ'vaɪn], *adj.* ilāhī : rabbānī-i muṭlāk : ḳuddūs : muḳaddes :

all-dreaded [ɔ:l-dredɪd], *adj.* cümleniñ ḳorḳdıǵı :

all-efficient [ɔ:l-ɪ'fɪʃənt], *adj.* kāfī-i muṭlāk olan :

allegation [ˌæli'geɪʃən], *s.* 1. söz : ḳavl : iddi'ā : isnād : 2. °özr : bahāne : 3. da'vā taḳrīri

allege [ə'ledʒ], *v.a.* irād étmek : der-pīş étmek : démek : söylemek :

alleged [ə'ledʒd] *adj.* irād olunan : der-pīş ḳılınan :

allegiance [ə'li:dʒəns], *s.* 1. bī'at : 2. teba'iyet : 3. şadāḳat :

allegoric [ˌæli'gɒrɪk], **allegorical** [ˌæli'gɒrɪkəl], *adj.* remz ve kināye-i h̄āvī olan :

allegorically [ˌæli'gɒrɪkəlɪ] *adv.* remz ve kināye tārīḳiyle :

allegorist [ˌæli'gɒrɪst], *s.* remz ve kināye tārīḳiyle hikāye tertīb éden kimesne :

allegorize ['æliɡəˌraɪz], *v.a.* remz ve kināye t̄arīkiyle kışşa tertīb édüb meşel şüretine kıomak :

allegory ['æliɡəri], *s.*|| remz ve kināye-i ħāvī olan kışşa :

allegro [ə'leɪrəʊ], *adv.*|| (*Italian*), cānlu olarak : ŝāzlık ile :

alleluiah, allelujah ['æli'luːjə], *interj. (Hebrew)*, sübhān'allāh : el-ħamdü-li'llāh :

all-embracing [ɔ:l-ɪm'breɪsɪŋ], *adj.* muħı̄t-i muṭlak olan :

all-enlightening [ɔ:l-ɪn'laɪt'niŋ], *adj.* * 1. cihān-tāb : 2. * cihānıñ ezhānını zulmet-i cehāletden müberrā ve münezzeh éder olan :

alleviate [ə'liːvɪˌeɪt], *v.a.* ħafı̄fletmek : taħfı̄f étmek : teskīn étmek : taqlıl étmek :

alleviation [ə'liːvɪˌeɪʃən], *s.* 1. taħfı̄f : teskīn : taqlıl : 2. medār-ı taħfı̄f : vesı̄le-i teskīn : bā'ış-i taqlıl :

alley ['æli], *s.* 1. t̄ar ŝoħāk : 2. çıkmaz ŝoħāk : 3. ağacılık yol : 4. çocuklarıñ oynadığı küçük mermer dāne :

blind alley, çıkmaz ŝoħāk :

all-fools-day [ɔ:l-fuːls-deɪ], *s.*§ nīsānıñ birinci günü :

all-forgiving [ɔ:l-fə'gɪvɪŋ], *adj.* ħaffār : kāffe-i ħatāyāyı °afv éder :

all-fours [ɔ:l-fɔːs], *s.* 1. dört ayak : 2. kâğıd oyununuñ bir nev'i :

to go on all-fours, dört ayaklu gibi durmak ya-ħud yürimek :

all-glorious [ɔ:l-'glɔːrɪəs], *adj.* 1. mecīd-i muṭlak olan : 2. münīr : cihān-tāb : 3. pür-ŝeref : meŝhūr °ālem :

(16)

all-gracious [ɔ:l-'greɪʃəs], *adj.* °amīmü'l-luṭf :

all-guiding [ɔ:l-ɡaɪdɪŋ], *adj.* mürŝid-i °umūmī : hādī-i muṭlak olan :

all-hail! [ɔ:l-heɪl], *interj.* yaşa : pek yaşa : merħabā : selāmun °aleyk :

all-hallow [ɔ:l-'hæləʊ], **all-hallows** [ɔ:l-'hæləʊs], *s.* °azizler günü ki teŝrīn-i ŝānīniñ birinci günidir

all-hallow-eve, all-hallow-even, all-hallow-e'en, teşrîn-i evveliñ otuz birinci günü :

all-hallow-tide, teşrîn-i evveliñ āhiriyle teşrîn-i şānīniñ evvellerinden ‛ibāret bir kaç gün müddet :

all-heal [ɔ:l-hi:l], *s.* ‛amīmü^oş-şifā ma^cnāsında bir nev^c otuñ ismidir :

all-healing [ɔ:l-hi:lɪŋ], *adj.* mesīh-dem : ‛amīmü^oş-şifā :

all-holy [ɔ:l-'həʊli], *adj.* 1. aqdes : kudūs : kudūs-i muṭlaq : 2. kudsī :

all-hollow [ɔ:l-'hɒləʊ], *adv.* ş bütün bütün : külliyyen :

alliaceous [,æli'eɪʃəs], *adj.*|| şarımsağa beñzer olan :

alliance [ə'li:əns], *s.* 1. şhriyyet : hışımlık : aqribālık : te^calluk : 2. ittifāq : müttefiklik 3. müttefikīn cümlesi :

to form, to enter into, an alliance, ‛aqd-ı şhriyyet étmek : 2. ‛aqd-ı ittifāq étmek

allied [ə'laɪd], *adj.* 1. hışım : aqribā : 2. müttefik : 3. merbūt : müte^callik : mensüb : müntesib : hem-cins : mücānis :

alligation ['æli,geɪʃən], *s.*|| ‛ilm-i mezc ve taḥlīl eşyā :

alligator ['æli,geɪtə], *s.* yeñi dünyā timsāhı :

all-important [ɔ:l-ɪm'pɔ:tɪnt], *adj.* ehemm : elzem :

alliteration [ə,lɪtə'reɪʃən], *s.*|| ḥarf-i vāhid ile başlar iki yā-ḥud ziyāde kelimeyi ‛ibārede birbirine muttaşıl ve-yā yaqın olarak tertīb ve isti^cmāl étmek şan^catı :

alliterative [ə,lɪtə'reɪtɪv], *adj.* elfāzı ḥarf-i vāhid ile bed^o éder olan (‛ibāre) :

all-judging [ɔ:l-dʒʌdʒɪŋ], *adj.* deyyān-ı muṭlaq : ḥākim-i muṭlaq olan :

all-just [ɔ:l-dʒʌst], *adj.* ‛ādil-i muṭlaq : ‛amīmü^ol-^cadl :

all-knowing [ɔ:l-'nəʊɪŋ], *adj.* a^clem : ‛allām : ‛ālim-i muṭlaq olan :

all-merciful [ɔ:l-'mɜ:sɪfʊl], *adj.* raḥmān ve raḥīm olan : ‛amīmü^or-raḥm :

allocation [,ælə'keɪʃən], *s.* ḥazīnece aqçe taḥşīşı :

allocution [,ælə'kju:ʃən], *s.* 1. nuṭuk : 2. ḥiṭāb : muḥāṭaba :

allodial [ə'ləʊdɪəl], *adj.* mülk olan :

allodium [ə'ləʊdɪəm], *s.*|| mülk erāzī : mülk ʿarşa : mülk :

allopathic [ˌælə'pæθɪk], *adj.*|| ʿādī tıp yoluna müteʿallık :

allopathically [ˌælə'pæθɪkʰlɪ], *adv.* ʿādī tıp yoluna taṭbīkan :

allopathist [ˌælə'pæθɪst], *s.*|| ʿādī tıp yolunu tutan ṭabīb :

allopathy [ə'lɒpəθɪ], *s.*|| ʿādī tıp yolu ki gū-yā her bir emrāzīñ ṭabʿan zıddı olan ilāc istiʿmāli vāsıtasıyla defʿine saʿy olunur :

allot [ə'lɒt], *v.a.* 1. taḥşış étmek : ḥişşe ḥişşe taḫsīm ve taḥşış étmek : 3. taḫdīr étmek : kısmet étmek :

allotment [ə'lɒtmənt], *s.* 1. taḥşış : taʿyīn : 2. ḥişşe : pay :

allotted [ə'lɒtɪd], *adj.* 1. muḥaşşaş : muʿayyen : 2. muḫadder :

allotting [ə'lɒttɪŋ], *s.* 1. taḥşış étmeklik : taʿyīn étmeklik :

allow [ə'laʊ], *v.a.* 1. ḫomaḫ : bıraḫmaḫ : izin vérmek : cevāz vérmek : cāʿiz görmek : tecvīz étmek : ruḫşat vérmek : menʿ étmemek : mümānaʿat étmemek : 2. taʿyīn ve taḥşış édüb vérmek : 3. iḫrār étmek : iʿtirāf étmek : teslīm étmek : ḫabūl étmek : 4. vérmek : 5. şaymaḫ : ḥisāb étmek : aşağı varmaḫ :

allow [ə'laʊ], *v.n.* 1. rāzī olmaḫ : rızā göstermek : 2. şaymaḫ : ḥisāb étmek : aşağı varmaḫ

allowable [ə'laʊəbəl], *adj.* tecvīz olunacaḫ : cevāz vérilecek : cāʿiz :

allowableness [ə'laʊəbələnəs], *s.* cāʿizlik : cevāz :

allowance [ə'laʊəns], *s.* 1. yıllık : aylık : haftalık : gündelik : māhiyye : maʿāş : maʿišet : 2. taʿyīnāt : 3. taḥşışāt : muḥaşşaşāt : 4. ḥisāb : tenzīl : 5. ḥişşe : pay : ḫaḫḫ : 6. baḫşış : ʿaṭiye :

to make an allowance, 1. maʿāş vérmek : 2. taʿyīnāt vérmek : 3. aḫḫe taḥşış étmek : 4. ḥişşesini ḥisāb étmek : ḫaḫḫımı ḥisāba dāḫil étmek : aşağı varmaḫ : 5. irzā için baḫşış vérmek : 6. şaymaḫ : ḥisāb étmek : nazār étmek :

to make allowances, şaymaḫ : nazār étmek :

to put upon an allowance, meʿkūlāt ve meşrūbātını taʿyīnāt uşūline rabṭ étmek :

allowance [ə'laʊəns], *v.a.* me'kūlāt ve meşrübātını ta'yīnāt uşūline rabṭ etmek :

allowed ['əlaʊɪd], *adj.* 1. cā'iz : 2. me'zūn : 3. muḥaşşas : mu'ayyen : 4. vērilmış : maḥşüb : şayılmış : dāḥil : aşağı varılmış : çıkarılmış :

allowing ['əlaʊɪŋ], *s.* 1. vėrmeklik : taḥşış ėtmeklik : 2. bıraḫmaḫlık : men' ėtmeklik : iḫrār : i'tirāf : teslīm : ḫabūl : 3. şaymaḫlık : ḫişşesini hisāb ėtmeklik :

alloy ['æləɪ], *s.* 1.|| ğışş : altuna gümüşe ḫatılan baḫır ve ḫurşun gibi ma'den : 2. * cefā : keder : kūdūret :

alloy ['æləɪ], *v.a.* 1||. zī-ḫıymet ma'dene ḫıymetsiz ma'den ḫatmaḫ : 2.* 'izzet ve şafāya kūdūret ve cefā ḫatmaḫ :

alloyage ['æləɪdʒ], *s.*|| ma'dene ma'den ḫarışdıрмаḫ şan'atı :

alloyed ['æləɪd], *adj.* maḡşūş : ḫāliş olmayub ḫarışık olan :

alloying ['æləɪŋ], *s.* 1. ma'dene ma'den ḫarışdıрмаḫlık : 2.* şafāya cefā ḫarışdıрмаḫlık :

all-penetrating [ɔ:l-'penɪ, treɪtɪŋ] *adj.* nāfız : 'amīmü'n-nüfūz olan :

all-perfect [ɔ:l-'pɜ:fɪkt], *adj.* kāmīl-i muṭlaḫ olan : kāmīl-i 'ale'l-ıṭlāk :

all-piercing [ɔ:l-'pɪəsɪŋ], *adj.* şāḫıb ve nāfız-i 'ale'l-ıṭlāk olan :

all-potent all-powerful *adj.* 'ale'l-ıṭlāk ḫādir ve mü'eşşir olan :

all-present [ɔ:l-'prezənt], *adj.* cemī'e-i mekānda ḫāzır ve mevcūd olan :

all-protecting [ɔ:l-'prə'tektɪŋ], *adj.* 'ale'l-ıṭlāk ḫāmī ve ḫāfız olan :

all-ruling [ɔ:l-'ru:lɪŋ], *adj.* ḫākim-i muṭlaḫ olan :

all-saints' day, *s.* 'azīzler ğünü ki teşrīn-i şānīniñ birinci ğünüdir :

all-sanctifying [ɔ:l-'sæŋktɪ, faɪɪŋ], *adj.* cümleyi muḫaddes éder olan :

all-saving [ɔ:l-'seɪvɪŋ], *adj.* cümleyi 'azāb-ı nārdan ḫurtarır olan :

all-searching [ɔ:l-'sɜ:tʃɪŋ], *adj.* ḫāffe-i eşyāyı teftiş ve tecessūs éder olan :

all-seeing [ɔ:l-'si:ɪŋ], *adj.* her şeyyi görür olan : başır :

all-souls' day [ɔ:l-'səʊlz-deɪ], *s.* ğöçmüşler ğünü ki teşrīn-i şānīniñ ikinci ğünüdir :

allspice [ɔ:l-'spais], *s.* yeñi bahār :

all-sufficient [ɔ:l-sə'fɪʃənt], *adj.* kâfî : vâfî :

all-surveying [ɔ:l-sɜ:'veɪɪŋ], *adj.* başîr : her şeyye im'ân-ı nazâr éder olan :

all-sustaining [ɔ:l-sə'steɪnɪŋ], *adj.* kâffe-i kâ'inâtı perveriş ve ibkâ éder olan :

allude [ə'lu:d], *v.n.* îma étmek : kināye söylemek : aındırmaq :

alluded to, îmā olunan : mūmā-ileyh :

alluding [ə'lu:dɪŋ], *s.* îmā étmeklik :

allure [ə'lʊə], *v.a.* muhātaraya cezb étmek : mehlekeye celb étmek : ifsād étmek : meftūn étmek

allurement [ə'lʊəmənt], *s.* 1. cāzibe : nāz : şīve : 2. mekīde : mefsedet : fitne-kārī :

alluring [ə'lʊəɪŋ], *adj.* 1. cāzib : müştēhā : sālībū'l-ihtiyār : huş-rubā : fitne-kār : şīve-kār : 2. şīve-kārāne : hoş : şīrīn :

alluring [ə'lʊəɪŋ], *s.* 1. muhātaraya cezb étmeklik : 2. ifsād étmeklik : meftūn étmeklik

alluringly [ə'lʊəɪŋlɪ], *adv.* cezb édecek şüretle : iştihā vérecek şüretle : şīve-kārāne bir şüretle :

allusion [ə'lu:ʒən], *s.* 1. îmā : kināye : telmīh : 2. zikr : tezkār :

alluvial [ə'lu:vɪəl], *adj.*|| hılkī ve aşlī olmayub şuların cereyānıyla āher maḥalden naql ve cem° olunaraq vaz° ve tertīb olunmuş olan :

alluvion [ə'lu:vɪən], *s.*|| nehir kenārında yā-hud deñiz yalısında şuların aқındısı vāsıtasıyla āher maḥalden naql ve cem° olunaraq taḥaddūs ve terāküm éden ārāzī-i cedīde

(17)

alluvium [ə'lu:vɪəm], *s.*|| şuların cereyānı vāsıtasıyla öteden beriden naql ve vaz° olunan toprak :

all-wise [ɔ:l-waɪz], *adj.* her vechile °ākīl ve ḥaқīm olan :

all-worthy [ɔ:l-'wɜ:ð], *adj.* her vechile şāyeste ve cesbān olan :

ally [ə'laɪ], *s.* 1. müttefik : 2. dost : arқadaş :

ally [ə'laɪ], *v.a.* iki yā-ḥud ziyādeniñ birbirine intisāb ve irtibāt ve yā-ḥud ittifāķına ba'is ve vesīle olmak :

to ally one's self with, ʿakd-ı şihriyyet étmek : ʿakd-ı ittifāķ étmek :

to ally one's self to, ḥavza-i muşāheretine dāhil olmak :

alma mater ['ælnə 'ma:tə], *s.* (Latin)*, vālide-i muḥtereme ma'c'nāsında olub talebe tarafından tederrüs étdikleri medreseye ıtlāķ olunur :

almagest ['ælmə dʒest], *s. (Arabic)*, Baḥlāmyus-i ḥakīmiñ ʿilm-i hey'etine dā'ir olub Elmecesiṭi ta'c'bīr olunan te'līfi :

almanac ['ɔ:l:mə næk], *s. (Arabic)*, el-manḳaḥ : el-manḳı), taḳvīm : rüz-nāme : sāl-nāme

almal, alme ['ælmə], *s. (Arabic)*, Mışırda ʿālime dénilen çengī ḳarı :

almicanther ['ælmə kænθə] *s.|| (Arabic)*, muḳanṯara :

almightiness [ɔ:l'maɪtnəs], *s.* ḳudret : ḳudret-i Allāh : ḳudret-i ilāhī :

almighty [ɔ:l'maɪtɪ], *adj.* ʿalā külli şey'in ḳadīr : ḳādir-i muṯlaḳ :

almighty [ɔ:l'maɪtɪ], *s.* ḳādir-i muṯlaḳ olan Allāhu Ta'ālā :

almond ['a:mənd], *s.* bādem : bādām : levz :

sugar-almond, bādem şekeri : **bitter-almonds**, acı bādem :

almond-oil ['a:mənd-ɔɪl], *s.* bādem yağı :

almond-shaped ['a:mənd-ʃeɪpt], *adj.* bādem biçiminde olan :

almond-tree ['a:mənd-tri:], *s.* bādem ağacı :

almoner ['a:mənə], *s.* zekāt ve şadaḳa tevzī'ine me'mūr olan papas :

almonry ['a:mənri], *s.* zekātcı papasıñ ḥānesi :

almost [ɔ:lməʊst], *adv.* yaḳın : hemān hemān : az ḳaldı :

alms [a:mz], *s.* şadaḳa : zekāt :

alms-giver [a:mz-gıvər], *s.* şadaḳa véren :

alms-giving [a:mz-gıvıŋ], *s.* şadaḳa vérmeklik :

alms-house [ˌa:mz'haʊs], s. fuqarā iskānına mahşūş bir nev^c ʿimāret :

alms-man [ˌa:mz'mæn], s. şadaqa aḥz éden faḳīr :

almucanter [ˌælmə'kæntə], s.|| (*Arabic*), muḳantāra :

aloe ['æləʊ], s. şabır dénilen nebāt :

aloes ['æləʊz], s. şabır dénilen dārū :

wood of aloes, aloes-wood, ʿūd ağacı :

oil of aloes, ʿūd ağacı yağı :

aloetic ['æləʊtɪk], *adj.* şabır ile maḥlūt ve mürekkeḳ olan :

aloft [ə'lɒft], s. ✓ direkleriñ ve armaniñ yuḳarı tarafları : yuḳarı :

aloft [ə'lɒft], *adv.* ✓ yuḳarı : yuḳarıya : yuḳarıda :

alone [ə'ləʊn], *adv.* yalıñız : tenhā : münferiden :

to let alone, bırakmak : doḳunmamak : ḳarışmamak :

along [ə'lɒŋ], *adv.* şıra : şıra-vārī :

all along, evvelden berü : öteden berü : **along with**, ber-ā-ber :

all along of, § sebebden : sebebden nāşī :

come along, gel bakalım : **go along!** haydi git :

along-shore [ə'lɒŋ'ʃɔ:], *adv.* kıyı şıra :

alongside [ə'lɒŋ'saɪd], *adv.* ✓ yana : yanda :

aloof [ə'lu:f], *adv.* uzaḳ : uzaḳda : ıraḳ : ıraḳda :

to keep aloof, uzaḳda durmak : yanına gelmemek : semtine uğramamak :

alopecia [ˌælə'pi:s] s. kellik : dāʾüʾs-şāʾleb :

aloud [ə'laʊd], *adv.* pek : şavt-ı bülend ile : cehren : cehāreten :

alpaca [ælpækə], s. 1. yeñi dünyā ḳoyunu : 2. mezkūr ḳoyunuñ yapağısı : 3. mezkūr yapağıdan olan ḳumāş :

alpha ['ælfə], s. 1. Yūnānileriñ elif ḥarfı : 2. * evvel : ibtidā : başlangıç :

alphabet ['ælfə, bet], *s.* elif-bā :

the letters of the alphabet, 1. elif-bā : 2. ḥurūf-ı hecā :

alphabetical [,ælfə'betik^{əl}], *adj.* ḥurūf-ı hecā tertibi üzere olan :

alphabetically [,ælfə'betik^{əl}lɪ], *adv.* ḥurūf-ı hecā tertibi üzere :

alpine ['ælpain], *adj.* yüksek tağlarda nābit olan :

already [ɔ:lredi], *adv.* şimdiden bile : ḥālā : ḥāzır :

also [ɔ:lsəʊ], *adv.* de : daḥı : hem : hem de : ve hem de : ve hem daḥı : ve kezā : kezālik : ve kezālik : bir de : ve bir de : yine : ve yine :

altar ['ɔ:ltə], *s.* 1. evā'ilde ma^cbūde ^carz olunan nesneleriñ taqdīmi ve ḥayvān olunca zebeḥi ve ba^czen daḥı ḥarkı için ve ḳasem ve nikāh icrāsı için ekşeriyyā taşdan tertib olunan bir nevc kürsī ki miḥrāb yā-ḥud mezbaḥ dēyü ta^crīf olunur : 2. āteş-perestleriñ āteşdānı : 3. Ḳatolik ve Rūm ve Ermenī kilīsāsınıñ miḥrābı : 4. Protestant kilīsāsınıñ āyīn terbezesi :

high altar, bir kaç miḥrāblu olan Ḳatolik kilīsāsınıñ büyük miḥrābı :

altar-cloth ['ɔ:ltə-klɒθ], *s.* kilīsā miḥrābınıñ örtisi :

altar-piece ['ɔ:ltə-pi:s], *s.* Ḳatolik ve Rūm ve Ermenī kilīsaları miḥrābınıñ üstünde naḳş olunan resm :

alter *v.a.* déğişdirmek : şüret-i āḥire ḳomaḳ : maḥv ve işbāt étmek : teḡayyür étmek : tebdīl étmek : taḥvīl étmek : hey^cetini tebdīl étmek :

alter ['ɔ:ltə], *v.n.* déğişmek : başka dürlü olmaḳ : teḡayyür étmek : müteḡayyir olmaḳ : tebdīl vāḳi^c olmaḳ

alterable ['ɔ:ltərəb^{əl}], *adj.* déğişmesi mümkin : maḥv ve işbāt ḳabūl éder :

alteration ['ɔ:ltə'reiʃən], *s.* 1. déğişdirmeklik : tebdīl : teḡayyür : taḥvīl : maḥv ve işbāt : 2. déğişmeklik : tebdīl : teḡayyür : maḥv ve işbāt :

alterative ['ɔ:ltərətiv], *adj.*// vüçüduñ tabī^catini tebdīl ve taşḥīḥ éder olan (e^cilāc) :

alterative ['ɔ:ltərətiv], *s.* vüçüduñ tabī^catini tebdīl ve taşḥīḥ éden e^cilāc :

altercate ['ɔ:ltə ,keɪt], *v.n.* ḡavḡā étmek : nizā^c étmek :

altercation [ˌɔːltəˈkeɪʃən], *s.* gāvġā : nizā° : münāza°a :

alternate [ˈɔːltəˌneɪt], *adj.* mütenāvib : mütebādil : nevbet üzere müte°ākib olan :

on alternate days, gün aşırı :

two alternate angles, zāviyeteyn-i mütebādileteyn : zāviyetān-ı mütebādiletān :

alternate [ˈɔːltəˌneɪt], *v.n.* 1. nevbet ile müte°ākib olmak : mütenāvib olmak : 2. münāvebe étmek

alternately [ɔːltɜːnɪtli], *adv.* 1. nevbet ile : münāvebe ile : 2.|| bedel-i ʔarīkī ile :

alternation [ˌɔltəˈneɪʃən], *s.* 1. tenāvüb : münāvebe : te°āküb : 2.|| tenāsübüñ bedel-i ʔarīkī

alternative [ɔːlˈtɜːnətɪv], *s.* 1. çāre : ʔarīk-i āḥer : şüret-i dīger : teklīf-i dīger : 2. yol : ʔarīk : şüret : şıkk : 3. ihtiyār : tercīh :

to give, to offer, the alternative, iki şüret gösterüb ihtiyārını biriniñ re°yine havāle étmek

to leave no alternative, mecbūr étmek : muẓtarr kılmak :

although [ɔːlˈðəʊ], *conj.* ise de : her ne kadar : her çend ki :

altitude [ˈæltɪˌtjuːd], *s.* 1.|| irtifā° : 2. yükseklik :

to take an altitude, irtifā° almak :

alto [ˈæltəʊ], *adj.*|| (*Italian*), ses ve şadāniñ pek dik olanı :

alto-relievo [ˈæltəʊ-rɪˈliːvəʊ], || (*Italian*), oyma nev°inden olub zemīni derin oyulmaġla eşkālī zemīnden hemān ayrılacak derecelerde meydāne gelmiş olan nev°idir :

altogether [ˌɔːltəˈgeðə], *adv.* bütün bütün : külliyyen :

alum [ˈæləm], *s.* şebb : şāp :

alum [ˈæləm], *v.a.* şaplamak : şap ile terbiyye étmek :

alumed [ˈæləmɪd], *adj.* şaplu : şaplanmış :

alumina [əˈluːmɪnə], *s.* şap ve lüleci çamurınıñ esāsı olan mādde-i ma°deniyye :

aluminous [əˈluːmɪnəs], *adj.* şaplu :

aluminium [ˌæljʊˈmɪniəm], **aluminum** [ˌæljʊˈmɪniəm], s. lülecî çamurınıñ qalından haşıl olan beyāz ve hafif maʿden :

(18)

alumnus [əˈlʌmnəs], s. || (*pl.* alumni), şākird : terbiyyet-gerde : perverde :

alveolar [ælvɪələ], *adj.* || göz göz : h̄āne h̄āne olan :

alveolus [ælvɪələs], s. dişiñ çenede oturdığı çukur :

alvine [ˈælvɪn], *adj.* || bağırsağdan olan :

alvine secretion, || fażalāt-ı baṭn : necāset : bevl :

alway [ˈɔːlweɪ], **always** [ˈɔːlweɪz], *adv.* 1. dāʿimā : her dāʿim : bir düziye : lā-yenqatıʿ : her dem : her vaqıt : her zamān : 2. öteden berü : evvelden berü : mineʿl-ezel : 3. bundan böyle : fī mā-baʿd : ileʿl-ebed :

A. M. Artium Magister, 1. ʿulūm-ı ʿādiyye müderrisi maʿnāsında ve **masters of arts** taʿbīrlerine remizdir : 2. h̄ilqat-ı ʿālem senesi maʿnāsında olan **anno mundi** taʿbīrine remizdir : 3. öyleden evvel sāʿati maʿnāsında olan **ante meridian** taʿbīrine remizdir :

am [æm], *v.n.* (*I st. p.s., pr.ten., ind.m., of to be*), -im, -ım, -um, -üm : -m :

I am, ben-im :

I am not, degilim :

I am a father, ben babayım :

I am a son, ben oğulum :

amability [æməˈbɪlɪtɪ], s. hoş ṭabʿ : nezāket : talṭif : ʿāṭıfet : ʿuṭūfet : şīrīn-kārılık :

amadou [ˈæməˌduː], s. (*French*), qav : mantār qavı :

amain [əˈmeɪn], *adv.* vēr éderek : var kuvvetiyle :

amalgam [əˈmælgəm], || 1. cīvā ile āḥer bir maʿdeniñ maḥlūṭı : 2. maḥlūṭ :

amalgamate [əˈmælgəˌmeɪt], *v.a.* 1. cīvā ile maḥlūṭ étmek : 2. maḥlūṭ étmek : mezc étmek : qarışdıрмаq : 3. birleşdirmek :

amalgamate [əˈmælgəˌmeɪt], *v.n.* qarışmaq : imtizāc étmek :

amalgamation [əˌmælgəˈmeɪʃən], s. 1. cīvāya qarışmaqlık : 2. qarışmaqlık : ḥalt : imtizāc : mezc : 3. birleşme :

amanuensis [ə,mænjʊ'ensɪs], s. kâtib : yazıcı :

amaranth ['æmə,rænθ], **amaranthus** ['æmə,rænθʊs], s. 1. ħoros ibigi çiçeği : 2. şu'arā^c andında aşlā şolmaz bir şükûfe-i mevhûme :

amaranth ['æmə,rænθ], *adj.* vişne çürüğü gibi renklü olan :

amarathine [æmə'rænθaɪn], *adj.* şu'arāca aşlā şolmaz bir nevc çiçekden 'ibāret olan :

amaryllis [æmə'rɪlɪs], s. bir nevc zanbağ : Amerika şoğanı :

amass [ə'mæs], *v.a.* toplamak : birikdirmek : yığmak : cem^c étmek :

amateur ['æmətə], s. merāklu : heveslü : heves-kār :

amativeness ['æmətɪvnəs], s.|| aşk ve muħabbete isti'dād-ı tabī'ī :

amatory ['æmətəri], *adj.* 1. aşk ifādesini mutaẓammīnī olan : 2. aşıkāne :

amaurosis [æmə:'rəʊsɪs], s.|| belā-yı 'illet-i zāhire göze 'ārız olan körlük : kara şu 'illeti

amaze [ə'meɪz], *v.a.* ħayrān bırakmak : ħayrete şalmak : müteħayyir kılmak : müte'accib kılmak

amazed [ə'meɪzɪd], *adj.* şaşmış : ħayrān : : müteħayyir: müte'accib : ser-gerdān :

to be amazed, şaşmak : kalmak : şaşa kalmak : bağa kalmak : ta'accüb étmek : ħayrān olmak : müteħayyir olmak : ser-gerdān olmak :

amazement [ə'meɪzmənt], s. ta'accüb : ħayret : veleh : ser-gerdānī :

amazing [ə'meɪzɪŋ], *adj.* şaşılacak : çok : 'acīb : 'acā'ib : ġarīb : ħayret-engīz : ħayret-i efzā :

amazingly [ə'meɪzɪŋli], *adv.* çok : şaşılacak derecede :

amazon ['æməzʌn], s. 1. eski zamānda gūyā yalıñız qarıdan 'ibāret bulunmuş bir qabīleniñ ismi : 2.* erkege benzer qarı : 3.* erkek gibi at kullanur qarı :

amazonian [æmə'zəʊniən], *adj.* etvārı erkege beñzer :

ambages [æm'beɪdʒi:z, 'æmbɪdʒɪz], s. *pl.*|| kuru laf : dırıldı : pestenkirāne : lağırdı : ħavşiyyāt : safsaṭa : muğalaṭa : me'ālsiz kelām : kelām-ı mā-lā-ya'nī :

ambassador [æm'bæsədə], s. 1. élçi : sefir : 2. || büyük-elçi :

ambassadorial [æmˌbæsəˈdɔːrɪəl], *adj.* élçiye müte^callık : elçilige müte^callık : sefirâne :

ambassadorial functions, hizmet-i sefâret :

ambassador [æmˌbæsəˈdrəs], *s.* 1. élçi kararı : sefire : 2. élçi kararı :

amber [ˈæmbə], *s.* kehrübâ :

ambergis [ˈæmbəˌɡriːs], *s.* ^camber dênülen dârû :

ambidexter [ˌæmbɪdekˈstə], *s.* zü^l-yedeyn : iki elini musāvât üzere kullanur olan kimesne :

ambidexterity [ˌæmbɪdekˈsterɪtɪ], *s.* iki elini musāvât üzere kullanabilmek hüneri :

ambidextereous [ˌæmbɪˈdekstrəs], *adj.* zü^l-yedeyn : iki elini musāvât üzere kullanabilür

ambient [ˈæmbɪənt], *adj.* muhîṭ : ihāṭa éden :

ambiguity [ˌæmbɪˈɡjuːɪtɪ], *s.* kapanıklık : muğlaklık : mübhemlik : meşkūkiyyet-i ma^cnā : ṭhām : tevriyet : ihtimāl^oz-ẓıddeyn :

ambiguous [æmˈbɪɡjʊəs], *adj.* iki dürlü anlaşılır olan : kapanık : çatal : muğlak : mübhem : meşkūkü^l-ma^cnā : muhtemel^oz-ẓıddeyn : ṭhām ve tevriyeti şāmil olan :

ambiguously [æmˈbɪɡjʊəsli], *adv.* iki dürlü anlaşılacak şüretle :

ambigiousness [æmˈbɪɡjʊəsniəs], *s.* çatallık : kapanıklık : iki dürlü anlaşılmaçlık : meşkūkiyyet-i ma^cnā :

ambit [ˈæmbɪt], *s.* çevre : muhîṭ : eṭrāf : fır-ṭolayı : ṭolaşma :

ambition [ˈæmˈbɪʃən], *s.* gözi ilerüde olmaçlık : tevs^c-i mülk ve memleket ve taḥşıl-i nām ve şöhret ve teraḳḳı-i kader ve menzilet bābında olan hırş ve emel ve sevdā ve hevā ve heves :

ambition [ˈæmˈbɪʃən], *v.a.* göz degmek : emel étmek :

ambitionless [ˈæmˈbɪʃənlɪs], *adj.* hırş ve emel ve sevdā ve hevesden ^cārī olan :

ambitious [æmˈbɪʃəs], *adj.* gözi ilerüde : şāḥib-i emel : ḥarīş : heves-kār : hevā-dār : bû^l-heves : şāḥib-i sevdā :

ambitiously [æmˈbɪʃəsli], *adv.* hırş ve hevesden nāşī :

ambitiousness [æm'biʃəsnəs], *s.* hırşlılık :

amble ['æmbəl], *s.* eşkin :

amble ['æmbəl], *v.n.* eşmek : eşkin gitmek : rāhvān yürimek :

ambler ['æmlə], *s.* rāh-vān : eşkin hayvān :

ambling ['æblɪŋ], *adj.* rāhvān : eşkin :

ambrosia [æm'brəʊziə], *s.* şu'arāca ma'budeleriñ laṭif ve muṭib me'kul mevḥūmları :

ambrosiac [æm'brəʊziək], **ambrosial** [æm'brəʊziəl], **ambrosian** [æm'brəʊziən], *adj.* 1. sālifü'z-zikr ambroziyyeden 'ibāret olan : 2. lezzet ve rāyihası laṭif olan : 'anberīn : mu'anber :

ambs-ace ['eɪmz, eɪs], *s.*|| hep yek :

ambulance ['æmbjʊləns], *s.*↓ hasta ve yaralı 'arabası :

ambulant ['æmbjʊlənt], *adj.* gezici : gezmekte : gezinmekte : māṣī : hareketde :

ambulate ['æmbjʊ, leɪt] *v.n.* gezmek : yürimek : gezinmek :

ambulation ['æmbjʊləʃən], *s.* gezmeklik : yürimeklik : gezinmeklik : seyrān :

ambulatory ['æmbjʊlətəri], *adj.* 1. gezmege ve yürimege müte'allik olan : 2. bir maḥalde durmayub öte beri gezer olan : devriyye :

ambulatory ['æmbjʊlətəri], *s.* gezmege maḥşuş maḥal : mesīr : mesīre :

ambuscade [æmbə'skeɪd], **ambush** ['æmbʊʃ], *s.* puşı : kemīn : mekmen :

to lay an ambush, puşı kurmak :

to fail into an ambush, puşıya tutilmak :

ameliorable [ə'mi:ljə, rəbəl], *adj.* kâbil-i ıslāḥ :

ameliorate [ə'mi:ljə, reɪt], *v.a.* bir-az düzeltmek : ba'zı mertebe ıslāḥ étmek : ba'zı mertebe yoluna kımak : taşḥīḥ étmek :

ameliorate [ə'mi:ljə, reɪt], *v.n.* bir-az éyüleşmek : ba'zı mertebe ıslāḥ bulmak : bir-az yoluna girmek : yoluna girer gibi olmak : ıslāḥ-pezīr olmak : taşḥīḥ olunmak :

ameliorated [ə'mi:ljə'reitɪd], *adj.* bir-az éyüleşmiş : bir pârça düzelmiş : ba^czı mertebe yoluna girmiş : ıslâh-pezîr olmuş : taşhîh olunmuş :

ameliorating [ə'mi:ljə'reitɪŋ], *adj.* ıslâh édici : müşliḥâne :

ameliorating [ə'mi:ljə'reitɪŋ], **amelioration** [ə'mi:ljə'reiʃən], *s.* 1. ıslâh étmeklik : taşhîh : düzeltmeklik : 2. ıslâh bulmaçlık : düzelmeklik : yoluna girmeklik : taşhîh : ıslâh :

amen [ˌeɪ'men], *interj.* (*Hebrew*), âmîn :

amenability [ə'mi:nə'bɪlɪtɪ], *s.* maḥkūmiyyet : teba^ciyyet : mes^oūliyyet :

amenable [ə'mi:nəb^əl], *adj.* tâbi^c : maḥkūm : mes^oūl :

amenableness [ə'mi:nəb^əlnəs], *s.* maḥkūmiyyet : teba^ciyyet : mes^oūliyyet :

amenably [ə'mi:nəb^lɪ], *adv.* tâbi^c ve mes^oūl olarak :

amend [ə'mend], *v.a.* düzeltmek : ıslâh étmek : taşhîh étmek :

amend [ə'mend], *v.n.* 1. éyüleşmek : düzelmek : 2. taşhîh-i mizâc étmek : 3. ıslâh olmak : terbiyye olmak :

amendable [ə'mendəb^əl], *adj.* kâbil-i ıslâh :

amendatory [ə'mendətəri], *adj.* ıslâh éder olan :

amende [amãd] *s.* (*French*), °özr : i^ctizâr :

amended [ə'mendɪd], *adj.* düzelmiş : yoluna girmiş : ıslâh olunmuş : taşhîh olunmuş : maḥv ve işbât olunmuş :

amending [ə'mendɪŋ], *s.* 1. düzeltmeklik : ıslâh étmeklik : taşhîh étmeklik : 2. düzelmeklik : ıslâh olmaçlık : 3. taşhîh-i mizâc étmeklik :

amendment [ə'mendmɛnt], *s.* 1. taşhîh-i mizâc : 2. taşhîh : iḥlāk : 3. taşhîh : maḥv ve işbât : ıslâh : 3.|| meslis ve meşveretde tezekkür olunan māddeye bedel tutulmaç üzere der-pîş kıılınan teklîf :

amends [ə'mendz], *s.* tazmîn :

to make amends, tazmîn étmek : acısını çıkarmak :

amenity [ə'mi:nɪtɪ], *s.* ıtluluk : leḫâfet : hoşluk : şîrînlık :

a mensa et thoro [ei 'mensə et 'θɔ:rəʊ], *adv.*|| (*Latin*), lügatce şofradan ve yatağdan ma^onāsında olub ıŧılāhca Ƨalāğ-ı ric^oī ma^onāsındadır :

amentaceous ['æmənteiʃəs], *adj.* çiçegi söğüd çiçegi gibi şalkım olan :

amentum, [ə'mentəm], *s.*|| söğüd ve kestāne ve findık ağacınıñ çiçegi gibi çiçek şalkımı

amerce [ə'mɜ:s], *v.a.* tecrīm étmek : cerīme almak :

amerceable [ə'mɜ:səb^ol], *adj.* tecrīm olunur : kâbilü^t-tecrīm : vâcibü^t-tecrīm :

amerced [ə'mɜ:sɪd], *adj.* cerīme vérmesi hük^m olunmuş :

amercement [ə'mɜ:səmənt], *s.* 1. cerīme : 2. cerīme almağlık : tecrīm : 3. cerīme alınmağlık :

america [ə'merikə], *s.* Ameriğa : yeñi dünyā :

american [ə'merikən], *adj.* 1. Ameriğalı : yeñi dünyālu : 2. memālik-i müctemi^a-i Ameriğaya mensüb ve müte^oallik olan :

american [ə'merikən], *s.* 1. Ameriğan : Ameriğalı : 2. memālik-i müctemi^a-i Ameriğa ahālīsinden olan :

americanism [ə'merikə'nɪzəm], *s.* memālik-i müctemi^a-i Ameriğa ahālīsini beyninde zebān-zed olan ta^obīr :

amethyst ['æmɪθɪst], *s.* mor yāğūt : cebel-loğum :

amiability ['eɪmɪə'bɪlɪtɪ], *s.* nezāket-i Ƨab^o : Ƨatluluk : şīrīn-kārlik : lütf : telatıf : kerem : ihsān :

amiable ['eɪmɪəb^ol], *adj.* her-kese kendini sevdiren olan : nāzik : Ƨatlu : şīrīn-kār :

amianthus [ˌæmɪ'ænθəs], *s.* Ƨağ kettānı déniliir bir ne^o Ƨaş ki kettān gibi egriliir ve doğkuluir : haceri^ol-fitil :

amicable ['æmɪkəb^ol], *adj.* muħıbbāne : dostāne :

amicably ['æmɪkəblɪ], *adv.* dostāne şūreti üzere :

to arrange an affair amicably, şulħ olmağ : uzlaşmağ : uyuşmağ : uydurmağ :

amid [ə'mɪd], **amidst** [ə'mɪdst], *prep.* ortasına : ortasında : arasına : arasında : miyānına : miyānında : vasaıına : vasaıında :

amidships [ə'mɪdʃɪps], *adv.* √ geminiñ orta yerine : geminiñ orta yerinde :

to take amidships, geminiñ orta yerine çatmak :

amiss [ə'mɪs], *adv.* 1. fenā : 2. yanlış : 3. saķat :

what is there amiss? ne var :

is there any thing amiss? 1. bir Şey var mı : bir saķatlık var mı :

amity [ˈæmɪtɪ], *s.* dostluk : dostī : muħabbet : ħubb : vedd : vidād : meveddet : ħulūŐ : iħtiŐāŐ : iħlāŐ : muħālaŐet : muħādenet : Őafvet : yek-dilli : yek-cihetī :

ammoniac [ə'məʊnɪ,æk], *s.* niŐādır :

ammoniac [ə'məʊnɪ,æk], *adj.* (amonyak : niŐādır rūhı)

gum ammoniac, çādır uŐađı : **sal ammoniac**, niŐādır :

ammoniacal [ˌæmə'nɪəkəl], *adj.* niŐādırılı : niŐādırdan †ibāret olan :

ammonite [ə'məʊnɪ,et], *s.* || baʕzı nevʕ Őalyankos taħaccüründen ħāŐıl olmuş taş :

ammunition [ˌæmjʊ'nɪʃən], *s.* ceb-hāne : bārūt :

ammunition [ˌæmjʊ'nɪʃən], *adj.* † askere beglik tarafından verilen :

amnestied [ˈæmnɪstɪəd], *adj.* †iŐyānı †afv olunmuş :

amnesty [ˈæmnɪstɪ], *s.* †afv-ı †āmm (†āŐıye teklīf olunur) : †afv-ı küllī :

amnesty [ˈæmnɪstɪ], *v.a.* (†āŐıyi) †afv †tmek :

amnios, amnion [ˈæmnɪs ˈæmnɪən], *s.* || raħimde cenīni iħāta †den zār : meŐīme :

among [ə'mʌŋ], **amongst** [ə'mʌŋst], *prep.* arasına : arasında : miyānına : miyānında : beynine : beyninde : mā-beynine : mā-beyninde :

amorous [ˈæmərəs], *adj.* 1. †aşk ve muħabbete pek meyyāl olan : 2. pek muħabbeti tutmuŐ : 3. pek izħār-ı †aşk †den : †aşk-bāz : Őīve-kār : 4. izħār-ı Şehvet †den : 5. †āŐıkāne : Őīve-kārāne :

amorously [ˈæmərəslɪ], *adv.* †āŐıkāne : Őīve-kārāne bir Şüretle :

amorousness [ˈæmərəsnəs], *s.* 1. †aşk-bāzlık : 2. †aşk ve muħabbete tabī† olan far†-i meyl

amorphous [ə'mɔ:fəs], *adj.* ħıķatinde bir Őekl-i maħŐūŐı olmayan :

amortize [ə'mɔ:təɪz], *v.a.*|| vakf étmek :

amount [ə'maʊnt], *s.* 1. yekūn : top : 2. meblağ : miqdār :

amount [ə'maʊnt], *v.n.* olmak : étmek : varmak : bāliğ olmak :

amounting [ə'maʊntɪŋ], *adj.* bāliğ :

amounting [ə'maʊntɪŋ], *s.* olmaqlık : étmeklik : varmaqlık : bāliğ olmaqlık :

amour [ə'mʊə], *s.* (*French*), nā-mahrem ile sevişmeklik :

amphibia [æm'fɪbɪə], *s. pl.*|| şuda ve qarada yaşayan hayvānāt :

amphibial [æm'fɪbɪəl], *s.*|| şuda ve qarada yaşayan hayvān :

amphibious [æm'fɪbɪəs], *adj.* hem şuda hem qarada yaşar olan :

amphibological [æm'fɪbə'lɒdʒɪkəl] *adj.* iki ma'nā qabūl éder : ma'nāsı meşkūk : ihāmlu : mübhem : muhtemelü'z-żıddeyn :

amphibologically [æm'fɪbə'lɒdʒɪkəlɪ], *adv.* iki ma'nā qabūl édecek şüretle : ma'nāsı meşkūk qalacak vechile :

amphibology [æm'fɪ'bɒlədʒɪ], *s.* 1. mübhemlik : ma'nāniñ meşkūkiyyeti : 2. ma'nāsı meşkūk olan kelām : ihām : tevriyye : muhtemelü'z-żıddeyn :

amphictyonic [æm'fɪktɪɒnɪk], *adj.* eyyām-ı kadīmede Yūnān memālīkinde tertibi mu'cād bir meclīs-i vālā-yı ma'rūfuñ şıfatıdır :

amphictyonic council, meclīs-i mezkūruñ ismi :

amphictyons [æm'fɪktɪɒnz], *s. pl.* meclīs-i mezkūruñ a'zāsı :

amphiscii [æm'fɪsci], **amphiscians** [æm'fɪʃənz], *s. pl.* mıntıqa-ı hārre sekenesi olub cesedleriniñ gölgesi altı ay şimāle ve altı ay cenūba toğrı meyelān éden halkdır : zevi'l-zılleyn :

amphitheatre [æmfɪ'θiətə], *s.* 1. eski zamān binālarından bir nev° cesīm seyr yeri ki ortasında hayvānāt dögüşü mişillü seyirler gösterilüb cevānib erba'asında seyircilere mahşüş oturacak pikeler bayır gibi gérüye toğrı qademe qademe birbirinden yüksek yapılmagla her-kesiñ oyunu güzelce seyr étmesine vesīle ittiḥāz olunmuş idi : 2.* şekl-i mezkūr üzere tertīb

(20)

olunan her-kanğı bir binā : 3.* şekl-i mezkûre müşābih tağ eteginde vāki^c nezāretlü ve kuytı maħall :

amphitheatral ['æmfɪ,θiətəl], **amphitheatrical** ['æmfɪ,θiətək^ɔl], *adj.* bālāda mezkûr bināya müşābih yā-ħud mensûb olan :

ample ['æmp^əl], *adj.* 1. bol : yetişür: yeter : el-verir : kāfi : vāfi : müstevfā : 2. geniş : bol : 3. vāsi^c : fesīħ :

ampleness ['æmp^əlnəs], *s.* bolluğ : genişlik : vüs^cat :

amplification [æmplɪfɪ'keɪʃən], *s.* 1. tevsī^c : 2. mübālağa : 3.ş devede kulağ :

amplify ['æmlɪ,faɪ], *v.a.* 1. bollatmağ : genişletmek : tevsī^c étmek : 2. mübālağa étmek : büyütmeğ

amplify ['æmlɪ,faɪ], *v.n.* mübālağa étmek : büyütmeğ :

amplifying ['æmlɪ,faɪɪŋ], *s.* mübālağa étmeklik :

amplitude ['æmplɪ,tju:d], *s.* 1. bolluğ : genişlik : vüs^cat : 2.|| sa^ca-i maşrığ ve mağrib :

amply ['æmplɪ], *adj.* bol bol : bālğan mā-belağ :

amputate ['æmpjʊ,teɪt], *v.a.*|| bir ^cužv kesmek : çat^c-ı užv étmek :

amputation ['æmpjʊ,teɪʃən], *s.*|| a^cžā-yı bedenden biriniñ kesilmesi :

to undergo, to suffer, amputation, a^cžā-yı bedenden biri kesilmek :

to perform an amputation, bir ^cužv kesmek :

amulet ['æjʊlɪt], *s.* 1. nüşħa: musħa : ta^cvīz : 2. ħurş : ^cıtırıcı ħurşı :

amuse [ə'mju:z], *v.a.* 1. eglendirmek : 2. eglence olmağ : aldatmağ :

to amuse one's self, eglenmek : eglence bulmağ :

amusement [ə'mju:zmənt], *s.* eglence : zevğ : cünbiş : ^cömür :

amusing [ə'mju:zɪŋ], *adj.* 1. eglencelü : tuħāf : zevğlü : cünbişlü : ^cömür : 2. nekre : ^cömür

amusingly [ə'mju:zɪŋlɪ], *adv.* tuħāf bir vechile :

amygdalate [ə'mɪgdəlɪt], *s.* bādem şbyesi :

amygdalic acid [ə'mıgdəlik 'æsıd], *s.* || acı bādemden hāşıl olur bir nevc hāmz-ı maḥşūş : hāmz-ı levzī :

amygdaline [ə'mıgdəlin], *s.* || acı bādem hūlāsası olan mādde :

amygdaloid [ə'mıgdə'loıd], *s.* bir nevc taş ki bādem gibi dāne dāne tölüdür :

amylaceous [,æmı'leıʃəs], *adj.* nişāstaya beñzer yā-ḥud müte'allık olan :

amylic acid ['æmılık 'æsıd], *s.* nişāstadan hāşıl olur bir nevc hāmz-ı maḥşūş :

amyline ['æmı'li:n], *s.* nişāstanıñ esās ve hūlāsası olan mādde :

an [æn], *ind. art.* 1. bir : [**a** ḥarfi gibi edāt-ı tenkīriñ bir şekl-i maḥşūşıdır ki mā-ḳablinde bulunduğı kelimeniñ ḥarf-i evveli ḥarf-i şavtī ve-yā-ḥud meskūtun °anh bir **h** ḥarfi olması şartdır.) : 2. Türkcede edāt-ı tenkīriñ ma°nāsından ba°zı kerre şarf-ı naẓar olunur : 3. ba°zen edāt-ı nisbetdir : -i : -si : -de : beher : başına :

an apple, bir elma :

an eye, bir göz :

an inkstand, bir ḥoḳḳa :

an orange, bir portakal :

an umbrella, bir şemsiyye :

an hour, bir sā°at :

an angel could not bear this, buña melek daḥı taḥammül édemez :

two miles an hour, sā°atde iki mil :

tenbih * **u** ḥarfi yā-ḥud **eu** terkībi Türkceñiñ yu hecāsı gibi oḳunur ise ekşeriyyā **an** kelimesiniñ **n** ḥarfi işḳāḥ olunur :

a union, bir ittiḥād :

a european, bir Avrupalı :

an [æn], *conj.* (*Scotch*), 1. eger : ise : 2. ve : ve daḥı : de :

ana, ['a:nə], āā, ā, || musāvāt üzere (hekīm reçetesiniñ remūzātındandır) :

ana ['a:nə], *s.* mecma°a-ı aḳvāl ve mecmū°a-ı ḥikāyāt ma°nāsında remzdir ki bu mişillü mecma°alar ekşeriyyā ḳā'iliniñ ismiyle tesmiyye olunarak mezkūr isimleri āḥirine daḥı gūyā -°iyyāt ma°nāsıyla iş-bu **ana** hecāları °ilāve olunarak meselā **Johnsoniana** yā-ḥud **Shakspeariana** ta°bīri hāşıl olur :

anabaptist [,ænə' bæptıst], *s.* şubyāniñ vaftīzini mu°teber tıtmayan Ḥristiyyān :

anachoret [ə'nækrət], *s.* münzevī : gūşe-nişīn : °uzlet-güzīn :

anachronism [ə'nækrə'nɪzəm], *s.* tārīhce vāki^c olan hata ve tağlīt :

anaconda [ˌænə'kɒndə], *s.* Hindde bulunur bir nevc büyük yılan :

anacreontic [ə'nækrɪ'bɒntɪk], *adj.*|| Hāfız-ı Şirāzī vādīsinde Yūnānīler beyninde aşk ve bādeye dā'ir çok ğazel söylemiş olan anaqoryun-nām şā'iriñ eş'arı vādīsinde olan :

anagram [ˌænə'græm], *s.*|| lafz-ı maqlūb :

anal [ˈeɪnəl], *adj.* dübürī : sebīl-i esfel verāya müte'allık :

analectic [ˌænə'lektɪk], *adj.* intihābī :

analectics [ˌænə'lektɪks] *s. pl.* muntehabāt mecma'ası :

analemma [ˌænə'lemə], *s.*|| bir nevc rub^c-i tahta : şemsiñ meylini hisāb étmek için kūrre üzerine tersīm olunur bir şekl-i maḥşūş :

analogous [ə'næləgəs], *adj.* 1. müşābih : 2. *muķīs : 3. mütecānis : 4. nazīr :

analogously [ə'næləgəslɪ], *adv.* müşābih vechile :

analogy [ə'nælədʒɪ], *s.* 1. münāsebet : müşābehet : 3. kıyās :

analysis [ə'nælɪsɪs], *s.*|| 1. ḥall : taḥlīl : 2. teftīş : taḥarrī : 3. i'rāb : 4. ḥulāşa : icmāl : fihrist

analyst [ˈænəlɪst], *s.*|| teftīş ve taḥarrī birle ḥall édici :

analytic [ˌænə'lɪtɪk], **analytical** [ˌænə'lɪtɪkəl], *adj.* 1. taḥlīlī : 2. taḥarrī ve teftīş ma'nāsında olan :

analytical geometry, hendese-i taḥlīliyye :

analytically [ˌænə'lɪtɪkəlɪ] *adv.* ber-vech-i taḥlīl :

analyzable [ˈænəˌlaɪzəbəl] *adj.* || 1. kābil-i taḥlīl : 2. kābil-i taḥarrī : 3. kābil-i i'rāb : 4. fihrist ve icmāl şüretine girer :

analyze [ˈænəˌlaɪz], *v.a.* 1||. ḥall étmek : taḥlīl étmek : 2. * teftīş étmek : taḥarrī étmek : yoqlamak : 3. || i'rāb étmek : 4. fihrist ve icmāl şüretine ḳomak : ḥulāşa étmek :

anapest [ˈænəpiːst], *s.* şī'iriñ bir nevc tef'ilesidir ki üç hecādan mürekkebe olup birinci ve ikinci hecāsı ḥafīf ve üçüncü hecāsı şaḳīl olur :

anarch [ˈæna:k], *s.* müfsid : fitneci : fitne başı :

anarchial, † **anarchic** [æn'a:kɪk], **anarchical** [æn'a:kɪk^ə] *adj.* 1. nizāmsız : qarışık : 2. menāfī-i nizām : müzīl-i intizām :

anarchist ['ænəkɪst], *s.* müfsid : fesād başı :

anarchy ['ænəkɪ], *s.* ana baba günü : iḥtilāt : fesād : fitne :

anasarca [æ'nə'sa:kə], *s.*|| bir nevc istiskā illeti :

anastatic [process of printing] [æ'nəs'tetɪk], *adj.* başmanıñ mürekkebinin tütüyā levhasına naql birle ol tütüyā levhasını taş başmasında olduğu gibi kullanmak yolu :

anastomose [ə'næstə,məʊz], *v.n.*|| bedende kan tamarı ve sâire birbiriyle katılıb qarışarak telākkī étmek :

anastomosis [ə,næstə'məʊsɪs], *s.*|| kan tamarlarının birbirine açılıb qarışımları :

anastomotic [ə,næstə'mətɪk], *adj.* kan tamarlarının birbirine açılıb qarışımlarına müteallik yā-ḥud müşābih olan :

anastrophe [ə'næstrəfi], *s.*|| əaks-i tertīb-i ibāre :

anathema [ə'næθəmə], *s.* 1. la^cnet : aforos: 2. mel^cün : maṭrūd : aforos : la^cnet :

anathematical [ə'næθəmətɪk^əl], *adj.* la^cnet ve aforos ma^cnāsında yā-ḥud bunlara müteallik olan :

anathematically [ə'næθəmətɪk^əlɪ], *adv.* la^cnet ve aforos şüretiyle :

anathematize [ə'næθımə,təɪz], *v.a.* la^cnet étmek : la^cnet oqumak : aforos étmek : aforos oqumak

anathematized [ə'næθımə,təɪzɪd], *adj.* mel^cün : maṭrūd : aforos : la^cnet :

(21)

anathematizing [ə'næθımə,təɪzɪŋ], *s.* la^cnet étmeklik : la^cnet oqumaqlık : aforos oqumaqlık :

anatomical [æ'nə'təmɪk^əl], *adj.* teşrīhī : ilm-i teşrīhe müteallik ve mensüb olan :

anatomically [æ'nə'təmɪk^əlɪ], *adv.* teşrīhen : teşrīhe : teşrīhe tatbīk ile :

anatomist [ə'nætəmɪst], *s.* ehl-i teşrīh : müşerrih :

anatomize [ə'nætə,maɪz], *v.a.* teşrîh étmek :

anatomized [ə'nætə,maɪzɪd], *adj.* teşrîh olunmuş :

anatomizing [ə'nætə,maɪzɪŋ], *s.* teşrîh étmeklik :

anatomizing [ə'nætə,maɪzɪŋ], *adj.* teşrîh édici : teşrîh éder olan :

anatomy [ə'nætəmi], *s.* 1. ʿilm-i teşrîh : 2. teşrîh ʿameliyâtı : 3. hayvân bedeni kurası : 4. §
ğāyet zaʿîf ve arık olan kimesne :

ancestor [ˈænsɛstə], *s.* ced (*pl.* ecdād.) :

ancestors, ecdād : ensāb :

ancestorial [ænsɛstəriəl], **ancestral** [æn'sestrəl], *adj.* ecdāda mensūb ve müteʿallik :
ecdāddan kalmış olan :

ancestress [ˈænsɛstres], *s.* cedde :

ancestry [ˈænsɛstri], *s.* ecdād : ecdād taqımı : neseb : ensāb : haseb ve neseb :

anchor [ˈæŋkə], *s.* 1. ✓ demir : témir : lenger : çapa : 2. * ümîd : medār-ı ümîd : medār-ı
karār : medār-ı şebāt :

kedg-anchor, stream-anchor, tonuz témüri :

bower-anchor, köz témüri :

best bower-anchor, büyük köz témüri :

sheet-anchor, ocaklık témür : cān kırtaran :

spare-anchor, : yedek demir :

boat-anchor, filuqa demiri : **at-anchor**, demirlü :

to be at anchor, demirlü olmak : demirlü bulunmak :

to lie, to ride, at anchor, demirlü yatmak :

to come to an anchor, demirlemek :

to cast anchor, demir atmak : demirlemek :

to let go an anchor, demir atmak :

to weigh anchor, demiri kaldırmak :

to drag the anchor, demiri sürüklemek :

to stow an anchor, demiri sefer için bağlamak :

to cat the anchor, demiri ğırıveye urmak :

to fish the anchor, demiri fışkaya urmak :

let go the anchor! fonda demiri : fonda :

the anchor's apeak! demir üstüne geldik :

the anchor's aweigh! demir kalktı :

the anchor's in sight! demir görüldü :

anchor ['æŋkə], *v.a.* 1. demirlemek : 2. * bağlamak : rabt etmek :

anchor ['æŋkə], *v.n.* demirlemek :

anchorable ['æŋkərebəl], *adj.* demirlenecek : demirlenilecek :

anchorage ['æŋkəriʒ], *s.* 1. demir yeri : demirleyecek yer : 2. deniz dibinin demiri tutup tutmaması : 3. demirlemek hakkı : resm-i lenger : lengeriyye :

anchored ['æŋkərd], *adj.* 1. demirli : 2. * bağlı :

anchorite ['æŋkərt], **anchorite** ['æŋkəraɪt], *s.* münzevî : ğuşe-nişin : halvet-ğüzin : murābit :

anchor-ground ['æŋkəgraund], *s.* demir yeri : demirleyecek yer :

anchor-hold ['æŋkəbəuld], *s.* demirin tutması :

anchoring-ground ['æŋkəriŋgraund], *s.* demirleyecek yer :

anchoring-place ['æŋkəriŋpleɪs], *s.* demir yeri :

anchor-smith ['æŋkəsmıθ], *s.* lengerci : lengerci demirci :

anchor-stock ['æŋkəstɔk], *s.* 1. çipo :

anchovy ['æntʃvɪ], *s.* sardala : sardala balığı :

anchylosed ['æŋkɪ,ləuzd], *adj.* kemikleri birbirine bitişüb hareketi mümkün olmayan (oynağ yeri)

anchylosis ['æŋkɪ,ləuzɪz], *s.* oynak yeriniñ kemikleri birbirine bitişmesiyle oynaması mümkün olmamağ saqatlığı :

ancient ['eɪnʃənt], *adj.* eski : qadīm : derīn : eski zamāndan qalma : °atīk : kār-ı qadīm : sābıqū'l-eyyām :

the ancient of days, *s.* ❖ cenāb-ı ezeliyyet-penāh :

ancients ['eɪnʃənts], *s. pl.* müteqaddimīn : eski zamān adamları : milel-i sābıka :

anciently ['eɪnʃəntli], *adj.* eski vaqitlerde : sābıqū'l-eyyāmda : a°şār-ı māziyyede : qurūn-ı sālifede : mā-taqaddümde :

ancientness ['eɪnʃəntnəs], *s.* eskilik : qadīmlik :

ancillary [æ'nʃɪləri], *adj.* mülhāğ ve mu°āvin olan : tāb^c ve yāver olan : teshīlāt maqūlesinden olan

and [ænd], *conj.* -de : ile : ve :

andante [æn'dæntɪ], *adv.* || (*Italian*), ağırca :

andiron [ænd,arən], *s.* 1. ocağda oğun yansun déyü altına qonulan demir sepā : 2. āteş qarşısında şiş çevirmek içün altına qonulan demir sepā :

androgynous [æn'drɒdʒɪnəs], *adj.* hūnsā :

anear [ə'nɪə], *adv.* yaqında : qarīb :

anecdotal [,ænek'dəutəl], *adj.* fıqra ve kışşaya müte°allıq olan :

anecdote ['ænik,dəut], *s.* fıqra : kışşa : menqabe : hikāye :

anele [ə'ni:l], *v.a.* Qatolikce ölecek adamı yağlayub Allāhiñ mağfiretine sipāriş étmek :

anemography [ə'neməu,gra:fi], **anemology** [,æni'mələdʒɪ], *s.* °ilm-i bağs-i riyāh : °ilm-i ta°rīf-i rüzgār :

anemometer [,æni'məmɪtə], *s.* rüzgār terāzūsı :

anemone [ə'neməni], *s.* Manisa çiçegi : Manisa :

anemoscope [ə'nemə,skəup], s.|| yel-ķovan : bād-nümā :

anent [ə'nent], *prep. (Scotch)*, ötüri : dā'ir : müte'allık :

aneurism ['ænjə,rızəm], s. ƙan ƙamarı ŧiŧmesi 'illeti :

anew [ə'nju:], *adv.* yeñiden : müceddeden : yeñi baŧdan : bir daha : tekrār :

anfractuos [æn'fræktʃuns], *adj.* nā-hemvār : hem ƙolaŧıķlu hem yoķuŧlu iniŧlü :

anfractuosity [ænfræktʃu'bsıtı], s. yoluñ yā-hud zemīniñ nā-hemvārılıęı :

angel ['eıngʒəl], s. 1. melek : 2. mela'ike : firiŧte : 2. rūh : 3. cān : 4. ✠ resül : mürsel : 5. İngiltereniñ eski bir altun sikkesi ki melā'ike resümlü olub ƙıymeti yarım liraya müsāvī idi :

angelic [æn'dʒelık], **angelical** [æn'dʒelık^{əl}], *adj.* melekī : melā'ike gibi mergüb olan :

angelica [æn'dʒelıkə], s. sünbül-i hařā'ī : melek köki :

angel-like ['eıngʒəl-laık], *adj.* firiŧte-sīmāt :

angel-shot ['eıngʒəl-ŧɒt], s. eskiden ƙullanılır bir nev° zencirli ƙöle :

angelus ['ændʒıləs], s. Hāzreti Cebrā'il'in Hāzreti Meryem'e hamlī haberini getürdigiini tezkār maķāmında Ƙatolik beyninde günde üç def'a tilāvet olunur bir virddir :

angel-worship ['eıngʒəl-'wɜ:ʃıp], s. melā'ikeye ƙapınmaķ °ādeti : °ibādet-i melā'ik :

anger ['æŋgə], s. dargınlık : ƙızgınlık : öyke : hiddet : ğazab : hıŧm : iğbirār : infī'al :

anger ['æŋgə], *v.a.* darıltmaķ : ƙızdırmaķ : öykelendirmek : gücendirmek : ğazablandırmaķ : ğazaba getürmek : ağzāb étmek : günāha ŧoķmaķ :

angered ['æŋgəd], *adj.* dargın : darılmıŧ : ƙızımıŧ : öykelenmiŧ : gücenmiŧ : ğazaba gelmiŧ : ğazab-nāk : hıŧım-nāk : muğberü'l-hāřır : münfe'al :

angina [æn'dʒaınə], s.|| (*Latin*), hun-nāk 'illeti : boğāz 'illeti :

angina pectoris,|| ğāyet ızřırāb vérir bir nev° đıķķuŧ-ŧadr :

angiography [ændʒı'ɒgrəfi], **angiology** [ændʒı'ɒlədʒı], s.|| 'ilm-i baħs-i urūķ-ı cesed : ƙamar 'ilmi :

angioscope ['ændʒıə,skəup], s.|| ƙamar ħurde-bīni :

angiospermous ['ændʒɪə,spɜ:məs], *adj.* || tohumu bir nevc zarf içinde hâşıl olan : mazrûfü^z-zer^c :

(22)

angiectomy ['ændʒɪə,təmɪ], *s.*|| 1. kan almaçlık : tamar açmaçlık : faşd : 2. tamarlar teşrîhi : teşrîhi^l-^curûk :

angle ['æŋgəl], *s.* 1.|| zāviye : 2. guşe :

a plane angle, zāviye-i müsteviyye :

a spherical angle, zāviye-i kürreviyye :

a solid angle, zāviye-i mücessime : **a right angle**, zāviye-i kâ^oime :

an acute angle, zāviye-i hādde :

an obtuse angle, zāviye-i münferice :

alternate angle, zāviyeteyn-i mütebādileteyn :

a salient angle,[↓] istiḥkāmātîñ zāviye-i ḥāricesi :

a re-entering angle,[↓] istiḥkāmātîñ zāviye-i dāhilesi :

angle of incidence, zāviye-i vürüd :

angle of reflexion, zāviye-i in^cikās :

angle ['æŋgəl], *v.n.* çubuk ucunda olta vāsıtasıyla balık avlamak :

angled ['æŋgəld], *adj.* zāviyelü : guşelü :

right-angled, kâ^oimü^z-zāviye : **obtuse-angled**, münfericü^z-zāviye :

acute-angled, ḥāddü^z-zāviye :

angler ['æŋglə], *s.* çubuk ve olta ile balık avlamak :

angles ['æŋgəlz], *s. pl.* fi^l-aşl Cermaniya'da sākin olub ba^cdehu İngiltere cezāresine müstevlî olmağla cezāre-i mezkūreye vech-i tesmiyye olmuş olan kabīle-i ^catīkadır :

anglia ['æŋglɪə], *s.* şu^carāca İngiltereniñ bir ismidir :

anglican ['æŋglɪkən], *adj.* Protestant envā^cından olub İngiltere devletiniñ resmī mezheb-i şıfatıdır

anglice ['æŋglɪsɪ], *adv.* (*Latin*), İngilizcesi, İngilizce olarak :

anglicism ['æŋglɪsɪzəm], *s.* İngilizcenin zebān-zed bir ta'biri :

anglicize ['æŋglɪsaɪz], *v.a.* İngiltere lisānı tarzına şokmak :

anglicized ['æŋglɪsaɪzd], *adj.* İngiltere lisānı uslūbuna girmiş olan :

angling ['æŋglɪŋ], *s.* çubuk ve olta ile balık avlamak :

angling-rod ['æŋglɪŋ-rɒd], *s.* balık avlamağa mahşuş çubuk :

anglo-American ['æŋgləu-ə'merɪkən], *s.* 1. ecdādı İngilterelü kendi Amerikalı olan adam : 2. mezkūrleriñ lisānı :

anglo-American ['æŋgləu-ə'merɪkən], *adj.* İngiltere'den gitme olub Amerika'da mütevatın olanlara mensüb ve müte'allik :

anglo-Australian ['æŋgləu-ə'streɪlɪən], *s.* İngiltere'den gidüb yeñi Felemenk'de tevatın étmiş adam :

anglo-Danish ['æŋgləu-'deɪnɪʃ], *adj.* Danimarğa'dan gidüb İngiltere'de tevatın étmiş olan tevā'ife mensüb :

anglo-Indian ['æŋgləu-'ɪndɪən], *adj.* İngiltere'den Hind'e gidüb icrā-yı hükümet edenlere mensüb

anglo-Indian ['æŋgləu-'ɪndɪən], *s.* 1. İngiltere'den Hind'e gidüb hizmetde bulunmuş kimesne : 2. anası babası İngilterelü olub Hind'de toğmuş olan kimesne :

anglo-Irish ['æŋgləu-'aɪrɪʃ], *s.* İngiltere'den İrlanda'ya gidüb tevatın étmiş olan :

anglomania [æŋgləu'meɪnɪə], *s.* İngiliz ve İngiltere merākı :

anglo-norman ['æŋgləu-'nɔ:mən], *s.* 1. muqaddemā kendüsi yā-ḥud ecdādı Normandiya'dan İngiltere'ye gidüb tevatın étmiş adam : 2. mezkūrleriñ Fransızcaya beñzer olan eski lisānı :

anglo-norman ['æŋgləu-'nɔ:mən], *adj.* kavm-i mezkūre mensüb ve müte'allik olan :

anglo-saxon ['æŋgləu-'sæksən], *s.* 1. muqaddemā Cermāniya'dan İngiltere'ye geçüb tevatın birle birbirine qarışarak kavm-i vāhid hey'etine girmiş olan Angol ve Sakson kabīlelerine mensüb adam : 2. mezkūrleriñ Nemçeceye beñzer olan lisānı :

anglo-saxon ['æŋgləu-'sæksən], *adj.* kavm-i mezkūra mensüb ve müte'allik olan :

angora cat [æŋ'gɔ:rə-kæt], *s.* Ankara kedisi : Van kedisi :

angora goat [æŋ'gɔ:rə-gəut], *s.* Ankara keçisi :

angora goat's-wool [æŋ'gɔ:rə-gəut-wul], tiftik :

angrily ['æŋgrəli], *adv.* hiddet ile : ğazab ile :

angry ['æŋgrɪ], *adj.* 1. darĝın : darılmış : kızmış : gücenmiş : ğazaba gelmiş : pür-ğazab : hışm-nāk : 2. ğazabdan neşet eden : ğazaba delālet eden : 3. pür-hiddet ve şiddet olan : 4. * kızarmış : iltihāblu olan : 5. * kızarmış : kabarmış : fırtuna :

to be, become, get, grow, angry, darılmak : kızmak : gücenmek : öykelenmek : ğazaba gelmek : hiddetlenmek :

anguish ['æŋgwɪ], *s.* derd : elem : esef : ıztırāb :

anguish of mind, gönül ıztırābı :

anguish of body, vücūd ıztırābı :

angular ['æŋgjulə], *adj.* guşelü :

anhydrous [æn'haidrəs], *adj.* terkībinde ařlā suyuñ eşeri qalmamış olan :

anights [einaɪts], *adv.* géceler : géceleyin :

anil ['ænil], *s.* çivīd otı : nīl :

anile ['ænaɪl, 'einaɪl], *adj.* kıoca : bunamıř : fertūt : °ateh getürmüř : °atūh :

anility ['ænilɪti], *s.* °ateh : bunamışlık :

animadversion [ˌænimæd'vɜ:ʃən], *s.* lakırdı : āzār : taqbīh : ta°yīb : ser-zeniş : tevbīh :

animadvert [ˌænimæd'vɜ:t], *v.n.* bir şey söylemek : taqbīh étmek : ta°yīb étmek : tevbīh étmek :

animadverting [ˌænimæd'vɜ:tɪŋ], *s.* taqbīh étmeklik : ta°yīb étmeklik :

animal ['æniməl], *s.* hayvān : cān-ver : cān-vār :

animal ['æniməl], *adj.* hayvānī :

animal kingdom, mevlūd-i hayvānī :

animal functions, efā'īl-i ḥayvāniyye :

animal spirits, neşāt :

animalcule [ˌæni'mælkju:l], *s.* ḥayvāncık : kurt : böcek :

animalism [ˌæni'məˌlɪzəm], *s.* ḥayvāniyyet :

animalization [ˌæni'məli'zəʃən], *s.* 1. me°kūlāt-ı nebātiyye ve ma°deniyyeyi hażmdan şoñra mevādd-ı ḥayvāniyye ḥāşşalarıyla muttaşıf étmeklik : 2. me°kūlāt-ı nebātiyye ve ma°deniyyeniñ hażm birle mevādd-ı ḥayvāniyye keyfiyātını iktisāb étmesi :

animalize [ˌæni'məˌlaɪz], *v.a.* mevādd-ı ḥayvāniyye keyfiyātıyla muttaşıf étmek :

animalized [ˌæni'məˌlaɪzɪt], *adj.* ḥayvāniyyete kadem başmış olan :

animalizing [ˌæni'məˌlaɪzɪŋ], *adj.* mevādd-ı nebātiyye ve ma°deniyyeye ḥavāşş-ı ḥayvāniyye vérir olan :

animate [ˌæniˌmeɪt], *adj.* cānlu : zī-rūḥ : ḥayvānī :

animate nature, maḥlūkāt-ı ḥayvāniyye : ḥayvānāt :

animate [ˌæniˌmeɪt], *v.a.* 1. diriltmek : cān vérmek : cānlandırmaq : ḥayāt vérmek : ihyā étmek : 2. * cānlandırmaq : neşāt vérmek : ferāḥlandırmaq : şevk vérmek : 3. *vérüb muttaşıf étmek :

animated [ˌæniˌmeɪtɪd], *adj.* 1. cānlu : diri : 2. neşātlu : 3. beşāşetlü : 4. āteşlü : ḥiddetlü : 5. * (-with) mālik : şāḥib : pür :

to become animated, 1. cānlanmaq : dirilmek : 2. cānlanmaq : neşātlanmaq : ferāḥlanmaq : şevklanmaq : 3. açılmaq : beşāşet kesb étmek : 4. kıızışmaq : ḥiddetlenmek : °alevlenmek : parlamak :

to be animated with good feelings, ḥayr-ḥ^vah olmak :

to be animated with bad feelings, bed-ḥ^vah olmak :

to be animated with hope, ümīdvār olmak :

animating [ˌæniˌmeɪtɪŋ], *adj.* 1. cānlandırıcı : şevk ve neşāt vérici :

animation [ˌæniˌmeɪʃən], *s.* 1. cān : 2. şevk : neşāt : 3. beşāşet : 4. āteş : ḥiddet : şiddet :

animative [ˌæniˌmeɪtɪv], *adj.* 1. cānlandırıcı : 2. şevk vérici :

animator ['æni,meɪtə], s. muhyî : hayât-bahş :

animo furandi, *adv.*|| (*Latin*), sirkat niyetiyle :

animosity [,æni'mɒsɪtɪ], s. 1. °adâvet : huşûmet : düşmanlık : kîn : kîne : buğz : hıkd : 2. darğınlık : hiddet : ğazab : hışm :

anise ['æni:s], **aniseed** ['æni,si:d], s. anason : anison :

anissette [,æni'zet,-'set], s. anason rakısı :

anker ['æŋkə], s. tahmînen otuz altı kıyyelik bir nevc şarâb ölçegi :

(23)

ankle ['æŋkəl], s. topuk : ka^cb :

ankle-bone ['æŋkəl,bəun], s. topuk kemigi :

ankled ['æŋkəld], *adj.* topuklu :

anklet ['æŋklɪt], s. topuk halkası : halhâl :

annalist ['ænəlɪst], s. müverrih : vaq^ca-nüvîs :

annals ['ænəlz], s. *pl.* târîh : veqâ'îc-nâme :

annats ['æneɪts], s. *pl.*|| papasıñ bir senelik ma^cîşeti :

anneal [ə'ni:l], *v.a.*|| tav vérmek : kızdırub ağır şogutmağla yumuşaklık vérmek :

annealed [ə'ni:ld], *adj.* kızdırıldıqdan soñra ağır şogudulmağla yumuşak kılınmış olan :

annex [ə'neks], *v.a.* 1. katmak : °ilâve étmek : zamm étmek : munzamm kılmak : ilhâk étmek : mülhâk kılmak : 2. zeyl étmek : 3. leff étmek : 4. zırde vaz^c étmek :

annex [ə'neks], s. 1. zamîme : zeyl : 2. zamîme : mülhâk : 3. melfûfe : varağ-ı melfûf :

annexation [,ænek'seɪʃən], s. 1. zamm : 2. °ilâve : ilhâk : 2. inzimâm : iltihâk : °ilâve : zamm ve ilhâk olunan kıt^ca-ı erâzî :

annexed [ə'nekst], *adj.* 1. munzamm : mülhâk : 2. melfûf : leff olunan : leffen gönderilen : 3. zırde mevzû^c :

annexing [ə'neksɪŋ], s. 1. zamm étmeklik : ilhâk étmeklik : 2. leff étmeklik : zırde vaz^c étmeklik

- annexment** ['æneksmənt], *s.* 1. katmaçlık : zamm étmeklik : 2. katılmaçlık : inzimām :
- annihilable** [ə'naɪələbəl] *adj.* yok édilebilen : maḥvı mümkün :
- annihilate** [ə'naɪəleɪt], *v.a.* yok étmek : vücūdunu qaldırmaq : i^cdām étmek : izāle étmek : maḥv étmek : efnā étmek :
- annihilate** [ə'naɪəleɪt], **annihilated** [ə'naɪəleɪtɪd], *adj.* yok : yok olmuş : mün^cadim :
- annihilating** [ə'naɪəleɪtɪŋ], *s.* yok étmeklik : maḥv : izāle :
- annihilating** [ə'naɪəleɪtɪŋ], *adj.* : yok édici : māḥī : müzīl :
- annihilation** [ə'naɪəleɪʃən], *s.* 1. maḥv : efnā : izāle: 2. yok : ^cadem : fenā :
- anniversarily** [ˌæni'vɜ:səri], *adv.* teberrüken yılda bir kerre mu^cayyen bir günde olarak
- anniversary** [ˌæni'vɜ:səri], *s.* gün : yıl dönüşi günü : devr-i sene günü : sene-i kāmile ḥitāmında yād-gār şüretiyle teberrüken tutulan gün :
- anno domini** ['ænəu'dɒmɪnaɪ,-ni:], *adv.* (*Latin*), sene-i milādiyyesinde : sene-i ^cİseviyyesinde :
- anno hegiræ** ['ænəu'hedʒɪræ], *adv.* (*Latin*), sene-i hicriyyesinde :
- anno mundi** ['ænəu'mʌndɪ], *adv.* (*Latin*), sene-i ḥalkıyyesinde :
- annotate** ['ænəu'teɪt], *v.a.* şerḥ étmek : tefsīr étmek : taḥşıyye étmek :
- annotation** [ˌænəu'teɪʃən], *s.* şerḥ : ḥāşıyye :
- annotator** ['ænəu'teɪtə], *s.* şāriḥ : müfessir :
- annotatory** ['ænəu'teɪtəri], *adj.* şerḥ ma^cnāsında : ḥāşıyye kılıklı :
- annotto** ['ənæ'təu], *s.* nebātı bir nev^c nāzik ve güzel kırmızı boya :
- announce** [ə'nauns], *v.a.* ḥaber vérmek : iḥbār étmek : ifāde étmek : teblīğ étmek : inhā étmek : iş^cār étmek :
- to announce to every one**, ^cilān étmek :
- announced** [ə'naunst], *adj.* ḥaberi vérilmiş :
- announcement** [ə'naunsment], *s.* 1. ḥaber vérmeklik : iḥbār : 2. ḥaber vérimeklik : iḥbār : 3. ^cilān

announcer [ə'naunsə], haber vérici : muhbir :

announcing [ə'naunsɪŋ], s. haber vérmeklik : iħbār étmeklik :

anno urbis conditae [ænəu'z:bɪs,kɔndɪtɪ:], *adv.* (*Latin*), Roma ŧehri bināsından i^cbāret olunan tārīħ senesinde :

annoy [ə'nɔɪ], *v.a.* 1. ŧıķındı vérmek : rāħatsız étmek : baŧ ađrıtmaķ : ta^ccīz étmek : taŧaddī^c étmek : 2. ŧıķındı vérmek : ezıyyet vérmek : 3. cānını ŧıķmaķ : gücendirmek : gücüne gıtmek :

annoyance [ə'nɔɪəns], s. 1. ŧıķındı : ezıyyet : 2. ŧıķındı : baŧ ağrısı : derd-ser : mu^cciz : 3. cān ŧıķılmaķlık :

annoyed [ə'nɔɪd], *adj.* cānı ŧıķılmıŧ : gücenmiŧ :

to be annoyed, 1. ŧıķındı çekmek : rāħatsız olmaķ : ta^ccīz olmaķ : 2. gücenmek : muğberü^l-ħātır olmaķ :

to feel annoyed, gücenmek :

annoyer [ə'nɔɪr], s. mu^cciz : ta^ccīz éden :

annoying [ə'nɔɪɪŋ], s. ta^ccīz étmeklik : gücendirmeklik :

annoying [ə'nɔɪɪŋ], *adj.* 1. ŧıķındı vérir : cān ŧıķar : güce gider : adamıñ gücüne gider :

annual ['ænjʊəl], *adj.* senevī : yılda bir kerre olan : 2. senevī : bir yıl sürer olan : bir yıllık : 3. senevī : bir yıl zarfında vücūda gelen : bir yıllık : 4. senevī : her sene vāki^c olan :

annual ['ænjʊəl], s. 1. her sene toħumdan yetiŧüb ķurur olan nebāt : 2. her sene bir cildi ŧab^c ve neŧr olunan kitāb :

annually ['ænjʊəlɪ], *adv.* yılda bir : sene-be-sene : yıldan yıla : seneden seneye : senevī olarak :

annuitant [ə'nju:ıtənt], s.|| sālyāne-ħ^vor : vazīfe-ħ^vor : ħıdmete bedel olmayarak bir maħalden senevī bir ma^cāŧı müretteb olan kimesne :

annuity [ə'nju:ıtɪ], s.|| 1. ħıdmete bedel olmayarak bir maħalden müretteb olan senevī ma^cāŧ : 2. sehm :

terminable annuity,|| bir müddet-i mu^cayyene için tertīb olunmuŧ senevī ma^cāŧ :

interminable annuity,|| bilā-ta^cyīn-i müddet tertīb olunmuş senevī ma^cāş :

life annuity,|| kayd-ı hayāt şartıyla tertīb olunmuş senevī ma^cāş :

long annuity,|| uzun müddet için tertīb olunmuş senevī ma^cāş :

contingent annuity,|| bir şart ile meşrūt ve muqayyed olan senevī ma^cāş :

government annuity,|| sehm : devlet sehmi :

to buy an annuity,|| sehm almak :

to settle an annuity,|| senevī bir ma^cāş tahşīş étmek :

to sink money in the purchase of an annuity,|| sehme pāra yatırmaq : sehm almak :

annul [ə'nʌl], *v.a.* bozmaq : kaldırmak : lağv étmek : ilgā étmek : baṭṭāl étmek : ibṭāl étmek : fesh étmek : nesih étmek :

annular ['ænjulə], **annulary** ['ænjuləri], *adj.* halka resminde : halkavārī : müdevver :

annulate ['ænjulıt], **annulated** ['ænjuleıtıd] *adj.* halka halka olan :

annulation [ænju'leı]ən], *s.* halka şekli : müdevverlik :

annulet ['ænjulıt], *s.* halkacıq :

annulled [ə'nʌld], *adj.* kalkmış : baṭṭāl : mefsūh : mensūh :

annulling [ə'nʌlıŋ], *s.* bozmaqlık : kaldırmaqlık : lağv : ilgā : ibṭāl : fesh : nesh :

annulling [ə'nʌlıŋ], *adj.* bozan : lağv éden : ibṭāl éden : fesh éden : nesh éden :

annulment [ə'nʌlmənt], *s.* lağv : ibṭāl : ilgā : fesh : nesh :

annulose ['ænjuləus], *adj.* halka halka olan :

annum ['ænəm], *s. (Latin)*, yıl : sene :

per annum,|| yılda : senede : senevī olarak :

annunciation [ə'nʌnsı'eı]ən], *s.* 1. ihbār : ifāde : teblīg : iş^cār : inhā : 2. i^clān : 3. ✠ Hāzret-i Cebra'ıl'ıñ Hāzreti Meryem'e hamlınıñ haberini teblīg étmesi : 4. ✠ Hāzret-i Cebra'ıl'ıñ Hāzreti Meryem'e hamlınıñ haberini teblīg étdigi gün Hristiyān beyninde martıñ yigirmi beşinde yortısı tutulur :

annunciator [ə'nʌnsɪ, eɪtə], *s.* haber vérici : muhbir: tebliğci : mübelliğ : müş'ir: peyām-res :

anodyne ['æno, daɪn], *adj.* uyuşdurıcı olan : ağrı ve ıztırābı keser olan : müsekkinü'l-vecā° olan :

(24)

anodyne ['æno, daɪn], *s.*|| müsekkinü'l-vecā°: ağrı ve ıztırābı kesüb uyuşdurur olan °ilāc :

anoint [ə'nɔɪnt], *v.a.* yağlamak : tedhīn étmek : mesh étmek :

anointed [ə'nɔɪntɪd], *adj.* 1. yağ ve emsālī şey sürülmüş olan : müdehhen : memsūh : mesīh : 2. § hālīş : şāfi: gediklü :

an anointed villain, gediklü hıznīr : habīs-i aḥbeş :

anointed [ə'nɔɪntɪd], *s.* 1. mesīh : min ṭarafı'llāh hükümet ve salṭanata muḳadder ve maḥşūş olan

the lord's anointed, ✠ 1. Hāzret-i Mesīhu'llāh : 2. Hāzret-i zıllu'llāh: pād-i-şāh :

anointer [ə'nɔɪntə], *s.* yağlayıcı :

anointing [ə'nɔɪntɪŋ], *s.* yağlamaklık : tedhīn : mesh :

anointing [ə'nɔɪntɪŋ], *adj.* yağlayıcı :

anomalism [ə'nɔmə'lɪzəm], *s.* yolsuzluk : nizāmsızlık :

anomalous [ə'nɔmə'lɪstɪk], **anomalous** [ə'nɔmə'lɪstɪkəl], *adj.* kevkebiñ ba°dehu °ani°l-vecine mensüb ve rāci° olan :

anomalous year, kevkebiñ evcinden ḥesābla devriniñ her-ḳangı bir noktasından müfāraḳat édüb yine ol nokṭaya °avdet étmesi beyninde olan müddet-i zamān

anomalous [ə'nɔmə'lɪstɪk], *adj.* 1.|| şāz : ḥilāf-ı ḳā°ide : müsteşnā : 2. yolsuz : nizāmsız : ters : uygunsuz :

anomaly [ə'nɔmə'lɪ], *s.* 1. yolsuzluk : nizāmsızlık : terslik : 2. ḥilāf-ı ḳā°ide : ḥilāf-ı °ādet : teḥallūf : 3.|| kevkebiñ ba°dehu °ani°l-veci :

anon [ə'nɔn], *adv.* 1. † şimdi : hemān şimdi : bir-azdan : 2. der-ḥāl : evvel sā°atte :

ever and anon, bir düziye : dā°imā : lā-yenḳatı° :

anonymous [ə'nɒnɪməs], *adj.* mektümü'l-ism : 2. yazanıñ ismi mektüm :

anonymously [ə'nɒnɪməslɪ], *adj.* ismini ketm édere :

anoplotherium [ˌænɒplɪ'θəriən], *s.* silāhsız hayvān ma'nāsında olaraq hālā cinsi mefkūd-
1 cisim bir hayvāna ism ıtlāķ olunmuşdur ki taħaccürātı pāris ķurbunda keşret üzere
bulunur :

anopsy [ˌænɒpsɪ], *s.*|| °amā : °adem-i başar : görmemeklik : körlük :

anorexy [ˌænɒ'reksɪ], *s.*|| iştiħāsızlık : °adem-i iştiħā :

anormal [ə'nɔ:mɹl], *adj.* yolsuz : ķā'idesiz : ħilāf-ı °ādet : şāz :

another [ə'nʌðə], *adj. pron.* 1. başķa : başķa bir : dīger bir : sār bir : 2. başķası : başķa
biri : 3. başķa bir adam : başķa bir kimesne : āķer : şaķş-ı āķer : 4. bir daha : daha bir :
bir dāne daha :

one another, bir-biri : yek-dīger :

one another, (of us), bir-birimiz : yek-dīgerimiz :

one another, (of you), bir-biriñiz : yek-dīgeriñiz :

one another, (of them), bir-birini : biri-birini : bir-birlerini : yek-dīgerlerini : yek-
dīgerini

one to another, bir-birine : biri-birine :

one to another, (of us), biri-birimize : birimiz birimize :

one to another, (of you), bir-biriñize : biri-biriñize : biriñiz biriñize :

one with another, 1. biri-biriyle ber-ā-ber : topdan :

one after another, biri-birinden şoñra : şıra ile : müte°ākıben : bir-birine
müte°ākıben : mütevāliyyeten : mütetāliyyeten :

one and another, ol da ol da : ikisi : cümlesi : hep : hepsi :

another and another, bir daha ve niye bir daha :

you are another, sen de : sen daķı :

just such another, bunuñ °aynı : bunuñ ııbķısı : anuñ °aynı : anuñ ııbķısı :

anotta [æniɖɑ], **anotto** [anottəu], s. nebātı bir nev^c nāzik ve güzel kırmızı boya :

ansated [ˈɪnsɛɪtɪd], *adj.*|| kılplu : kulaklı :

anserine [ˈænsəˌraɪn], *adj.*|| 1. kaz nev^cinden : 2. kaza müte^callik :

answer [ˈɑːnsə], s. 1. cevāb : cevāb-nāme : 2. el-cevāb : 3. muķābele :

in answer, cevāb olarak : muķābele olarak :

a direct answer, a straight-forward answer, toğrı cevāb :

a categorical answer, kaṭ^cı cevāb :

an evasive answer, ŧavma cevāb :

an affirmative answer, an answer in the affirmative, taŧdıķ yā-ḥud rızā ma^cnāsında cevāb :

a negative answer, an answer in the negative, tekzīb yā-ḥud red ma^cnāsında cevāb :

a mild answer, a soft answer, ŧatlu cevāb :

an angry answer, ters cevāb : darđın cevāb :

an impertinent answer, ters cevāb : arķurı cevāb :

to give an answer, cevāb étmek : cevāb vérmek : red cevāb étmek :

to return an answer, 1. cevāb étmek : cevāb vérmek : red cevāb étmek : cevāb göndermek :

no answer, ŧ ŧuŧ : cevāb lāzım degil :

answer [ˈɑːnsə], *v.a.* 1. cevāb vérmek : cevāb étmek : 2. cevāb göndermek : cevāb yazmaķ : 3. karıŧılmaķ : muķābele étmek : 4. uymaķ : gelmek : yaraŧmaķ : yaramaķ : 5. yetiŧmek : el vérmek : kāfı olmaķ : kifāyet étmek : 6. vérmek : edā étmek : ifā étmek : istıfā étmek : 7. étmek : görmek : bitürmek : 8. ḥal étmek :

answer [ˈɑːnsə], *v.n.* 1. cevāb vérmek : cevāb étmek : 2. uymaķ : olmaķ : çıķmaķ : 3. uymaķ : gelmek : yaramaķ : 4. ṭayy olmaķ : karŧılıķ olmaķ : muķābil olmaķ : 5. ḥesābını vérmek : 6. kefıl olmaķ : muķābele étmek :

to answer well, olmaķ : eyü gelmek : güzel uymaķ :

it does not answer at all, hiç olmuyor : hiç uymuyor :

answerable ['ɑ:nsərəb^{əl}], *adj.* 1. cevābı mümkün : 2. muqābelesi mümkün : 3. cevāb verecek : mes^ʊl : 4. kefil : zāmin :

answerableness ['ɑ:nsərəb^{əl}lnəs], *s.* cevāb yā-ḥud muqābele olunmaqlığıñ imkānı :

answered ['ɑ:nsərd], *adj.* 1. cevābı vérilmiş : 2. cevābını almış :

answerer ['ɑ:nsərə], *s.* cevāb vérici :

answering ['ɑ:nsəriŋ], *s.* 1. cevāb vérmeklik : cevāb göndermeklik : 3. muqābele étmeklik : 4. uymaqlık : yaramaqlık : yaraşmaqlık : olmaqlık : gelmeklik : uygun gelmeklik : 5. yetişmeklik : olu-vérmeklik : 6. vérmeklik : edā étmeklik : 7. étmeklik : görmeklik : bitürmeklik : 8. ḥal étmeklik : 9. t̄ayy olmaqlık : qarşılık olmaqlık : muqābil olmaqlık : 10. ḥesābını vérmeklik : 11. kefil olmaqlık :

answering ['ɑ:nsəriŋ], *adj.* 1. cevāb véren : 2. cevāb gönderen : 3. muqābele éden : uyan : yarayan : yaraşan : olan : gelen : 5. yetişen : olu-véren : 6. véren : edā éden : 7. éden : gören : bitiren : 8. ḥal éden : 9. t̄ayy olan : qarşılık olan : muqābil olan : 10. ḥesābını véren : 11. kefil olan :

answerless ['ɑ:nsərlɪs], *adj.* cevābsız :

ant [æn't], § 1. contracted from *am not*, : degilim ; 2. from *is not*, : degildir ; 3. from *are not* after *we*, degiliz ; after *you*, : degilsiñiz ; after *they*, : degil dirler : degillerdir :

ant [ænt], *s.* karınca: karınca : mūr : mūrçe : neml :

ant [ænt], *prefix*, (*Greek*), ḥarf-i şavtī mā-ḳablinde müsta^cmel olarak zıddiyyet ma^cnāsını īmā éden *anti* edātından muḥaffef edātdır :

antacid [ænt'æsid], *adj.* || mi^cdeniñ ekşiligini def^c éder olan : def^cü^l-ḥamūzat :

antagonism [æn'tægə'nɪzəm], *s.* 1. zıddiyyet : ḥuşūmet : 2. teḳābül : muqābele :

antagonist [æn'tægə'nɪst], *s.* 1. ḥaşm : muḥāşım : mu^cārız : 2. zıdd : muqābil : qarşılık :

antagonist [æn'tægə'nɪst], **antagonistic** [æn'tægə'nɪstɪk], *adj.* zıdd olan : qarşılık éden : muqābil olan : muqābele éden :

antagonize [æn'tægə,naɪz], *v.n.* zıdd ve muqābil ve muhālif olmak : 2. birbirine zıdd ve muqābil ve muhālif olmak :

antagonizing [æn'tægə,naɪzɪŋ], *adj.* 1. zıdd ve muqābil ve muhālif olmaqlık : 2. birbirine zıdd ve muqābil ve muhālif olmaqlık :

antagonizing [æn'tægə,naɪzɪŋ], *adj.* 1. zıdd ve muqābil ve muhālif olan : 2. birbirine zıdd ve muqābil ve muhālif olan :

antalgic [æn'tæljɪk], *adj.*|| ağrı keser olan : dāfi°ü°l-veca° :

antanaclasis [,æntə,næ'klæsɪz], *s.*|| 1. tecnīs : tecnīs-i tām̄m : 2. tevkīd-i lafzī yā-ḥud reddü°l-°acüz °ale°s-şadr mişillü i°āde-i kelimāt-ı sâbıka :

antaphrodisiac [,æntə,frə'dɪzɪnæk], *adj.* kāsirü°ş-şuhūt : māni°ü°ş-şuhūt :

antarctic [ænt'a:ktɪk], *adj.*|| cenübī :

antarthritic [ænta:rθrɪtɪk], *adj.*|| nakrīs °illetiniñ def° ve men°ine yarar olan :

antasthmatic [ænta:s'mætɪk], *adj.*|| dīkku°ş-şadr °illetini def° ve taḥfif éder olan :

ante ['æntɪ], *prefix, (Latin)*, ba°zı kelimāt-ı mürekkebeniñ terkībine dāḥil olarak cüz-i āḥirine taqđīm olunur bir edātdır ki piş ve qabl ve muqaddem ma°nāsına delālet éder :

ante bellum [,æntɪ'beləm], *adv.*|| (*Latin*), muḥārebeden evvel : qable°l-ḥarb :

ant-eater ['ænt,i:tə], *s.* qarınca yiyen ma°nāsında uzun dillü bir ḥayvāniñ ismidir :

antecedence [,æntɪ'si:d°ns], **antecedency** [,æntɪ'si:d°nsɪ], *s.* teqaddüm : teqaddüm-i vuqū° : sebqat

antecedent [,æntɪ'si:d°nt], *adj.* evvel : evvelki : muqaddem : muqaddemki : sâbıq : māzī : sālif : ānif :

antecedent [,æntɪ'si:d°nt], *s.* 1. sebqat étmiş nesne : sâbıka : 2.|| muqaddem : tālīniñ muqaddemi : 3.|| ism-i mevşülün mevşülün ileyhi :

antecedently [,æntɪ'si:d°ntlɪ], *adv.* muqaddem : muqaddemā : evvel : sâbıqā : ānifā :

antecessor [,æntɪ'sesə], *s.* selef :

antechamber ['æntɪ,tʃeɪmbə], *s.* bir ḥāşş oḥanıñ tışarısında bulunub ḥāşş oḥaya yol olan oḥa ki ya uşaq oḥası yā-ḥud kātib oḥası gibi olur :

antecians ['æntɪciəns], *s. pl.* (*see. antiscians*), || ʿilm-i coğrāfiyyā iştilāhātından olub şol kavmlerdir ki birisi hāt-ı üstüvāniñ şimālinde ve dīgeri cenūbunda olub ʿarz ve tūl beledleri bir ola ve bu kelimeniñ luğavī maʿnāsı müteķābileynü'l-beyt démekdir :

antecursor ['æntɪkɜ:sə], *s.* pēs-rev : muķaddem : muķbir : müşʿir :

antedate ['æntɪdeɪt], *s.* henüz gelmemiş vaķt-i tārīhī :

antedate ['æntɪdeɪt], *v.a.* evrāķa henüz gelmemiş vaķt-i tārīhini ķomak :

antedated ['æntɪdeɪtɪd], *adj.* henüz gelmemiş bir tārīh ile müverreķ olan :

antedating ['æntɪdeɪtɪŋ], *s.* henüz gelmemiş tārīh ķomaklık :

antediluvial [æntɪdɪ'lu:vɪəl], **antediluvian** [æntɪdɪ'lu:vɪən], *adj.* tūfāndan evvel mevcūd olmuş olan :

antelope ['æntɪləʊp], *ceyrān* : āķū : ğazāl :

antemeridian [æntɪmə'rɪdɪən], *adj.* öyleden evvel : ķableʔz-zuhr :

antemetic [æntɪmə'tɪk], *adj.* || ķuşmağı menʿ édüp dāfiʿü'l-ķayy olan :

antemosaic [æntɪmə'zeɪk], *adj.* || Hāzret-i Mūsā'dan evvel olan :

antemundane [æntɪmʌn'deɪn], *adj.* || hılķat-ı ʿālemden muķaddem olan :

antenicene [æntɪ'naɪzɪn], *adj.* ✠ İznik şehrinde ʿaķd olunan birinci encūmen-i dīn-i ʿİseviyyeden evvel olan :

antenna [æn'tenə], *s.* || (*pl. antennae*), boynuz : böceğiñ boynuzu :

antenniferous [æn'tenɪfərəs], *adj.* || böcek nevʿinden boynuzlu olan :

antenniform [æn'tenɪfɔ:m], böcek boynuzu biçiminde olan :

antenuptial [æntɪ'nʌpʃɪəl], *adj.* nikāħdan evvel olan :

antepaschal [æntɪ'pæskʰl], *adj.* ✠ pasķalyadan evvel olan :

antepenult [æntɪpɪ'nʌlt], *s.* || kelimeniñ şoñ hecāsından başılayub ğerüye toğrı taʿdād ile üçüncü bulunan hecāsı :

antepenultimate [æntɪpɪ'nʌltɪmɪt], *adj.* || kelimeniñ şoñ hecāsından ğerüye taʿdād ile üçüncü bulunan :

antepenultimate [ˌæntɪpɪˈnʌltɪmɪt], *s.* kelimeniñ soñ hecāsından gerüye ta^cdād ile üçünci bulunan hecāsı :

antepileptic [ˌæntɪpɪleptɪk], *adj.*|| şar^ca ʿilletiniñ men^c ve def^cine nāfi^c olan :

anttepileptic [ˌænttɪpɪleptɪk], *s.*|| şar^ca ʿilletiniñ men^c ve def^cine nāfi^c olan ʿilāc :

antepone [ˈæntɪpəˌn], *v.a.*|| taq̄dīm étmek : muq̄addem koḡmaq :

anteponition [ˈæntɪpəˌzɪʃən], *s.* 1. taq̄dīm : 2. taq̄addüm :

anterior [ænˈtɪəriə], *adj.* 1. muq̄addemki : evvelki : sābıq̄ : eski : 2. evvel vāq̄i^c olan : evvel vāq̄i^c bulan : 3. muq̄addem : ilerüde bulunan : ilerü bulunan : öñde bulunan :

anteriority [ænˌtɪəriˈɒrɪtɪ], *s.* taq̄addüm : sebkat : muq̄addemiyyet : sābıq̄ıyyet :

ante-room [ˈæntɪˌru:m], *s.* tış oḡası :

anthelmintic [ˌænθelˈmɪntɪk], *adj.*|| q̄āti^cü^cd-dīdān olan soğulcan ʿilleti def^cine nāfi^c olan

anthelmintic [ˌænθelˈmɪntɪk], *adj.*|| q̄āti^cü^cd-dīdān : soğulcan ʿilleti def^cine nāfi^c olan ʿilāc

anthem [ˈænthəm], *s.* maq̄ām ile oḡunulan ilāhī :

to sing an anthem, ilāhī oḡumaq :

anther [ˈænthə], *s.*|| çiçeğiñ zükürıyyet āletiniñ zerresinde olub vaqt-i kemālinde zerī^ca-i eṣmār bulunan tozı neşr ve iḡrāc éden zarf :

ant-hill [ænt-hɪl], *s.* depe şeklinde olan qarınca yuvası :

anthological [ˌænθəˈlɒdʒɪkəl], *adj.*|| münteḡabāt-ı mü^cellifāt mecma^casına müte^callıq̄ ve mensüb olan :

anthology [ænˈθɒlədʒɪ], *s.*|| münteḡabāt-ı mü^cellifāt mecma^cası :

anthracite [ˈænthrəˌsaɪt], *s.* dermānsız bir nev^c ma^cden kömürü :

anthrax [ˈænthræks], *s.*|| (?) şir-pence çibānı :

anthropography [ˌænθrəˈpɒgræfɪ], **anthropology** [ˌænθrəˈpɒlədʒɪ], *s.*|| ʿilm-i baḡs-i nev^c beşer :

anthropological [ˌænθrəpəˈlɒdʒɪkəl], *adj.*|| ʿilm-i baḡs-i nev^c beşere müte^callıq̄ ve mensüb olan :

anthropomorphism [ˌænθrəpə'mɔːfɪzəm], *s.* ✠ Cenāb-ı Hakkı zāten yā-ḥud şıfaten insāna teşbīh étmek ʿaḳīde-i bāṭılesi :

anthropomorphist [ˌænθrəpə'mɔːfɪst], **anthropomorphite** [ˌænθrəpə'mɔːfɪtə], *s.* ✠ Cenāb-ı Hakkıñ zāten yā-ḥud şıfaten insāna müşābeheteinde ḳāʿil olan kimesne :

anthropomorphous [ˌænθrəpə'mɔːfəs], *adj.* beşerüʿş-şekl : cismen insānıñ şekline müşābih olan

anthropophagi [ˌænθrə'pɒfə'ɡaɪ], *s. pl.*|| yamyām ḳabāʿili : merdüm-ḥ^vārān ḳabāʿili :

anthropophagous [ˌænθrə'pɒfə'ɡəs], *adj.* 1. insān yéyici : merdüm-ḥ^vār olan : merdüm-ḥ^vāre mensüb ve müteʿallıḳ olan : merdüm-ḥ^vārāne :

anthropophagy [ˌænθrə'pɒfə'ɡɪ], *s.* 1. insān yemek ʿādeti : merdüm-ḥ^vārī : 2. insān yemek fiʿli : merdüm-ḥ^vārī :

anti ['æntɪ], *prefix. (Greek)*, Yūnānīden müştakḳ olub baʿzı kelimātıñ evveline hecā heyʿetinde ʿilāve olunur bir edātdır ki zıddıyyet ve muḳābele maʿnālarına delālet éder :

anti-abolitionist ['æntɪ-ˌæbəlɪʃənɪst], *s.*|| memālik-i müctemiʿa-i Amerıka'da köle temellüki uşūlünüñ laḡv olunmasına ḳāʿil olmayan kimesne :

anti-arthritic ['æntɪ-θraɪtɪk], *adj.*|| naḳrīs ʿilletiniñ menʿ ve defʿine yarar olan :

anti-arthritic ['æntɪ-θraɪtɪk], *s.*|| naḳrīs ʿilletiniñ menʿ ve defʿine yarar olan ʿilāc :

(26)

anti-asthmatic ['æntɪ-æs'mætɪk], *adj.* || dīḳḳ-i nefis yaʿnī dīḳḳuʿş-şadr ʿilletiniñ menʿ ve defʿine yarar olan :

anti-asthmatic ['æntɪ-æs'mætɪk], *s.* || dīḳḳuʿş-şadr ʿilletiniñ menʿ ve defʿine yarar olan ʿilāc :

anti-attrition ['æntɪ-ə'trɪʃən], *s.*|| çarḥ ve mīl aşınmasını menʿ ve taḳlīl éden bir nevc yağlu terkīb

antibilious ['æntɪ'bɪlɪəs], *adj.* şafrā fesādınıñ menʿ ve defʿine yarar olan :

antic ['æntɪk], *adj.* maymūn oyunları gibi gülünecek olan :

antic ['æntɪk], *s.* maşhara : maymūn :

antic ['æntɪk], *v.n.* maymūn ve mashāra gibi oynamak :

antichamber ['æntɪk'tʃeɪmbə], *s.* tış oṭası :

antichrist ['æntɪ'kraɪst], *s.* ❖ deccāl :

anti-christian ['æntɪ'krɪstʃən], *adj.* dīn-i ʿİseviyyeniñ zıddı ve hılāfı olan :

anti-christianism ['æntɪ'krɪstʃənɪzəm], *s.* dīn-i ʿİseviyyeniñ zıddı ve hılāfı olan ʿaḳāʿide ve uşūl :

anti-christianize ['æntɪ'krɪstʃə'naɪz], *v.a.* dīn-i ʿİseviyyeniñ zıddı ve hılāfı bulunan ʿaḳāʿide celb étmek :

anticipate [æ'n'tɪsɪ'peɪt], *v.a.* 1. ummak : meʿmūl étmek : muntazır olmak : 2. dīgeriñ ārzūsı ifāde olunmaḳsızın firāset ile añlayub lütfen görivérmeḳ : 3. biriniñ niyyetini firāset ile añlayub icrāsından evvel iḳtizāsına baḳmak : 4. henūz vaḳti gelmemiř iken bir nesneye muʿacceleten ve gerek fiʿilen gerek maʿnen tařarruf étmeḳ yā-ḥud ḥarc étmeḳ :

anticipated [æ'n'tɪsɪ'peɪtɪd], *adj.* 1. meʿmūl : intizār olunan : 2. vaḳtinden evvel tařarruf olunan yā-ḥud ḥarc olunan :

anticipation [æ'n'tɪsɪ'peɪʃən], *s.* 1. meʿmūl : kıyās : ümīd : 2. meʿmūl : kıyās : ḳorḳu : 3. dīgeriñ ārzūsı ifāde olunmaḳsızın kıyāset ile añlayub lütfen görivérmeḳlik : 4. vaḳti gelmezden evvel bir nesneye fiʿilen yā-ḥud maʿnen tařarruf étmeḳlik yā-ḥud ḥarc étmeḳlik :

in anticipation, ber-vech-i pīřīn : vaḳti gelmeḳsizın :

in anticipation of something, filān bir řey meʿmūl bulunmaḳla :

anticipator [æ'n'tɪsɪ'peɪtə], *s.* 1. meʿmūl édicı : 2. vaḳtinden evvel zabṭ édicı yā-ḥud ḥarc édicı :

antipatory, ḳableʿz-zuhūr añlamaḳ ve meʿmūl étmeḳden neřʿet éder olan :

anti-climax [æntɪ'klamæks], *s.* || şol ʿibāre yā-ḥud şol řanʿat ki evvelā mühim ve ʿazīm bulunan bir keyfiyyet zıkr olunub baʿdehu ʿādī ve ḥafıf keyifler derece derece zıkr ve tertīb olunur : taḳdīm-i ehem ve teʿhīr-i mühim řanʿati :

anti-clinal ['æntɪ'klaɪnəl], *adj.* fāřlüʿl-meyelāneyn :

anti-constitutional ['æntɪ'kɒnstɪ'tju:ʃənəl], *adj.* devletiñ esās uşūlune muḥālif olan :

anti-contagionist ['æntikən'teɪdʒənɪst], *s.* 'illetlerin 'adem-i sirāyetine kâ'il olan kimesne :

anti-contagious ['æntikən'teɪdʒəs], *adj.* || 'illet sirāyetine māni' olan :

antics ['æntɪks], *s. pl.* maymūn ve mashāra oyunları : maymūnluḡ : mashāralıḡ :

antidotal ['æntɪ,dəutəl], *adj.* 'ilāc ve çāre nev'inden olan :

antidote ['æntɪ,dəut], *s.* bād-zehir : def'ü's-sem : 2. * 'ilāc : çāre :

anti-dysenteric ['æntɪ,dɪsən'terɪk], *adj.* || ḡanlı ishāl 'illeti men' ve def'ine yarar olan :

anti-dysuric ['æntɪ-dɪʃurɪk], *adj.* || : sidik zoru ya'ni ḡābzü'l-bevl 'illeti men' ve def'ine yarar olan

anti-emetic [æntɪ-ɪ'metɪk], *adj.* || ḡayy ve istifrāḡ men' ve def'ine yarar olan :

antient ['æntɪənt], *adj.* † eski : köhne : ḡādīm :

anti-enthusiastic ['æntɪ-ɪn'θju:zɪ,æstɪk], *adj.* farḡ ve mübālaḡa-i ḡayretiñ men' ve def'ine müsta'id olan :

antientry ['æntɪ'entri], *s.* eskilik : ḡādīmlik ḡarzı :

anti-epileptic ['æntɪ,epɪ'leptɪk], *adj.* şar'a 'illeti men' ve def'ine yarar olan :

anti-episcopal ['æntɪ-ɪ'pɪskəp'ɪ], *adj.* ✕ piskoposluḡ uşul ve idāresine muḡālif olan :

anti-evangelical ['æntɪ,ɪvæn'dʒelɪk'ɪ], *adj.* ✕ metn-i İncil'iñ mefhūmuna muḡāyir olan :
2. metn-i İncile ehemmiyyet vérenlere muḡālif olan :

anti-febrile [æntɪ'fi:raɪl], *adj.* ḡummā ve ḡarāret istilāsı men' ve def'ine yarar olan :

anti-federal [æntɪ'fedərəl], *adj.* || müttefiklik uşulüne muḡālif olan :

anti-federalism [æntɪ'fedərəlɪzəm], *s.* ḡükūmāt-ı muḡtelifen'iñ ba'zı umūrda ittiḡād ve ittifāḡ ve ba'zı umūrda infirād ve istiklāl üzere idāre olunmaları uşulüne muḡālefet :

anti-federalist [æntɪ'fedərəlɪst], *s.* || ḡükūmāt-ı muḡtelifen'iñ ba'zı umūrda ittiḡād üzere idāre olunması uşulüne kâ'il ve rāzı olmayan kimesne :

anti-hypnotic ['æntɪ-hɪp'nɒtɪk], *adj.* uyḡu istilāsı men' ve def'ine yarar olan :

anti-hypochondriac ['æntɪ, haɪpə'kɒndrɪ, æk], *adj.* merāk ve k̄ara sevdā ʿilleti men^c ve def^cine yarar olan :

anti-hysterical ['æntɪ, hɪstərɪk], *adj.* h̄alecān ya^cnī boğmaca ağlayış t̄utulmasını men^c ve-yā def^c éder olan :

antilithic ['æntɪ'lɪθɪk], *adj.*|| meşānede taş tekevvünini men^c ve-yā def^ce yarar olan :

antilogy [æn'tɪlədʒɪ], *s.*|| 1. tenākuż-ı k̄avleyn : k̄avleyn-i mütenākızeyn :

anti-metrical ['æntɪ'metrɪk^əl], *adj.* k̄avā^cid-i vezniyeye muğāyir olan : vezinsiz olan : nā-mevzūn : ğayr-mevzūn :

anti-ministerial ['æntɪ, mɪnɪ'stərɪəl], *adj.* manşıbdā bulunan vükelā-yı devlete muhālif ve muhāşım olan :

anti-monarchical [æntɪ'mɒ'nə:ʃɪk^əl], *adj.* devletiñ h̄ākim-i vāhid ma^crifetiyle idāre olunması uşūlüne muhālif olan :

antimonial [æntɪ'məunɪəl], *adj.* ismidī : ismid ya^cnī rastık taşını yā-ħud témür bozanı h̄āvī olan

antimony ['æntɪmənɪ], *s.* rastık taşı : témür bozan : ismid :

anti-nephritic ['æntɪ'nɛfrɪtɪk], *adj.* bögrek ʿilleti def^cinde yarar olan :

antinomian [æntɪ'nɒmɪən], *s.* ✘ ʿİseviyünden olub dīn ve īmān var iken şerī^catiñ ʿadem-i lüzümü ve şilāh ile fisk ve fücürüñ ʿadem-i farkı k̄avline k̄ā^cil olan kimesne :

antinomian [æntɪ'nɒmɪən], *adj.* ✘ mezheb-i mezkūruñ k̄avline muṭābık yā-ħud k̄ā^cil olan :

antinomianism [æntɪ'nɒmɪənɪzəm], *adj.* mezheb-i mezkūruñ k̄avl ve ʿaḳā^cid ve uşūli :

antinomy [æn'tɪnɒmɪ], *s.*|| 1. tenākuż-ı k̄ānūneyn : 2. k̄ānūneyn-i mütenākızeyn :

anti-papal [æntɪ'peɪp^əl], **anti-papistical** [æntɪ'peɪpɪstɪk], *adj.* ✘ Rīm papaya muhālif olan

anti-papistical [æntɪ'peɪpɪstɪk^əl], *adj.*|| ✘ Rīm papanıñ hükümet-i rühāniyyesi uşūlüne muhālif olan :

anti-paralytic [æntɪ'pærə'lɪtɪk], *adj.*|| inme ʿilleti istilāsıniñ men^c ve def^cine yarar olan :

anti-pathetic [æn,tɪpə'θetɪk], **anti-pathetical** [æn,tɪpə'θetɪkəl], *adj.* ıtab˘an zıdd ve muhālif ve mütēnāfir olan :

antipathic [ˌæntɪ'pəθɪk], *adj.* 1. ıtab˘an zıdd ve muhālif olan : 2. ezdād ile mu˘ālece étmek uşūlünce olan :

antipathy [ˌæntɪ'pəθɪ], *s.* 1. nefret : teneffür : ibā : ibā˘et : 2. zıddıyetü˘-ıtab˘ :

to have an antipathy to a thing, bir nesneden teneffür étmek : hiç sevmemek : bir nesneye aşlā ısınamamak :

anti-patriotic [ˌæntɪ,pætrɪ'ɒtɪk], *adj.* 1. muktezā-yı ğayret-i vaıana muhālif olan : 2. kendi vaıanına huşūmet éden :

(27)

anti-pædobaptist [ˌæntɪ,pɪ:dəubaptɪst], *s.* ✠ şabīleriñ vaftız olunmalarınıñ ˘adem-i cevāz ve ˘adem-i şalāhiyyetine k̄ā'il olan kimesne :

anti-periodic [ˌæntɪ,pɪərɪ'ɒdɪk], *adj.*|| ˘illetleriñ nevbeti ıtmasına māni˘ olan :

anti-peristaltic [ˌæntɪ,petɪstæltɪk], *adj.*|| bağırsaklarıñ soğulcan gibi tab˘ı olan hareketlerine māni˘ bulunan :

anti-pestilential [ˌæntɪ,pestɪ'len]əl], *adj.* ˘ilel-i sārıyye tekevvüniyle sirāyetine māni˘ olan

antiphlogistic [ˌæntɪflɒ'dʒɪstɪk], *adj.*|| harāret-i tab˘ıyyeniñ def˘ ve taqlīline vesīle olan :

antiphonic [ˌæntɪ'fɒnɪk], *adj.* ✠ cemā˘atıñ iki fırkası nevbet ile tilāvet ve tezemmür eylemlerine mensüb olan :

antiphonal [æn'tɪfɒnəl], **antiphonary** [æn'tɪfɒnəri], *s.* ✠ cemā˘at iki fırka olarak nevbet ile tilāvet ve tezemmür olunan du˘āları şāmil Kātoliķ kilīsalarında müsta˘mel bir nev˘ du˘ā kitabı :

antiphony [æn'tɪfɒni], *s.* ✠ cemā˘at iki fırka olarak du˘ālarını nevbet ile tilāvet ve tezemmür étmeleri : 2. evvel vechile tilāvet olunan du˘ā :

antiphrasis [æn'tɪfrəɪzɪz], *s.*|| 1. ta˘bırü˘-ı-zıdd ya˘nı izhārü˘l-medh bi-murādi˘-z-zemm ve yā-hud tavşıf-i bi-nefyi˘-z-zıdd gibi şan˘atle ˘ibārede kelimeyi ˘aks ma˘nāsıyla kullanmak şan˘ati : 2. şıfat-ı mezkūreyi müştēmil ˘ibāre :

antiphrastic [æ'n'tɪfrəstɪk], **antiphrastical** [æ'n'tɪfrəstɪkəl], *adj.* ta'c̣ḅiṛü'z-ẓıdd şan'atını müştəmil olan :

antiphrastically [æ'n'tɪfrəstɪkəlɪ], *adv.* || ta'c̣ḅiṛü'z-ẓıdd şan'atının ıṛādı ile :

anti-physical [ˌæntɪ'fɪzɪkəl], *adj.* || uşul-i ṭabī'ate ẓıdd olan : ḥılāf-ı ṭabī'ī olan :

antipodal [ˌæn'tɪpədəl], *adj.* kürre-i arzın bir maḥalle ıḩṭren muḩābil bulunan mevākı'a mensūb olan :

antipodes [ˌæn'tɪpə'di:z], *s. pl.* || 1. kürre-i arzın bir maḥalle ıḩṭren muḩābil mevākı'aniñ sekenesi : 2. kürre-i arzın bir maḥalle ıḩṭren muḩābil olan mevākı'ı :

antipodean [ˌæn'tɪpə'di:ən], *adj.* kürre-i arzın bir maḥalle ıḩṭren muḩābil bulunan mevākı'ana mensūb olan :

anti-poison [ˌæntɪ'pɔɪzən], *s.* bād-zehir : zehre ıḩarşu ṿerilen 'ilāc :

anti-pope [ˌæntɪ'pəʊp], *s.* bi-ğayr-i ḩaḩḩın Rīm papalığı g̣aşb éden kimesne :

antiquarian [ˌæntɪ'kwɛəriən], *s.* āşār-ı 'atıḩa ve kār-ı ḩadīm nesneleriñ meraḩlusı olan kimesne :

antiquarian [ˌæntɪ'kwɛəriən], *adj.* āşār-ı 'atıḩa ve kār-ı ḩadīm nesneleriñ tecessüsüne mensūb ve müte'allıḩ olan :

antiquarianism [ˌæntɪ'kwɛəriənɪzəm], *s.* āşār-ı 'atıḩa ve kār-ı ḩadīm nesnelere tecessüsü merāḩı :

antiquary ['æntɪkwəri], *s.* āşār-ı 'atıḩa ve kār-ı ḩadīm nesneleriñ merāḩlusı :

antiquated ['æntɪ'kwɛɪtɪd], *adj.* 1. geḩmiş zamāne müte'allıḩ olup eski ve 'antiḩa olmuş : ıḩarz-ı 'atıḩa muḩābıḩ : eski ve kār-ı ḩadīm ıḩarızında olan : 2. eski ve bātıl olup ḩüküm ve 'itibārdan düşmemiş :

antiquated claims, vaḩtiñ mürürıyla ḩükmi ḩalmamış olan iddi'alar :

antique [æn'ti:k], *adj.* eski : köhne : ḩadīm : kār-ı ḩadīm : 'atıḩ :

antique [æn'ti:k], *s.* 'antiḩa : eski zamān āşār-ı şanā'i'inden olan nesne :

antiqueness [æntɪ'kwənəs], *s.* eskilik : köhnelik : 'atıḩlıḩ : kār-ı ḩadīmlik :

antiquity [æn'tɪkwɪtɪ], *s.* 1. eskilik : köhnelik : °atıklık : kār-ı qadım̄den olmaqlık şıfatı : 2. kār-ı qadım̄den olan nesne : °antıka : 3. eski zamān : a°şār-ı qadīme : 4. eski zamān aqvāmı : müteqaddim̄in : evvel̄in : 5. ihtiyārlik : sāl-ıq'ordelik :

anti-revolutionary [ˈæntɪˌrevəˈluːʃənəri], *adj.* külliyyen ve müsta°cilen tebdıl-i uşul-i idāre-i devlete zıdd ve muhālif ve māni° olan :

anti-revolutionist [ˈæntɪˌrevəˈluːʃənɪst], *s.* külliyyen ve müsta°cilen tebdıl-i uşul-i idāre-i devlete qā'il ve rāzī olmayan kimesne :

anti-rheumatic [ˌæntɪˈruːˈmætɪk], *adj.*|| yel ya°nī rıh-i tayyār ve veca°ü'l-mefāşıl °illetini men° ve def°e yarar olan :

anti-sabbatarian [ˈæntɪˌsæbətəəriən], *s.* ✘ Hristiyān beyninde pāzār gününüñ yortı tıtılmasınıñ °adem-i lüzüm ve °adem-i cevāzına qā'il olan kimesne :

anti-sabbatarian [ˈæntɪˌsæbətəəriən], *adj.* ✘ Hristiyān beyninde pāzār gününüñ yortı tıtılmasınıñ °adem-i cevāzı kavline müte°allık olan :

anti-sabian [ˈæntɪˌsæbain], *adj.* ✘ şābiyyūn milletine ya°nī kevākibe pereştiş édenlere yā-ıud bunlarıñ °aqa°idine zıdd ve muhālif olan :

anti-sacerdotal [ˈæntɪˌsæsəˈdəutəl], *adj.* ✘ papas ve ruhbān gürühiyle hükümetlerine zıdd ve muhālif olan :

antiscians [ˈæntɪˌsaɪəns], **antiscii** [ˈæntɪsciː], *s. pl.*|| tül beledleri bir ve °arız beldeleri daı müsavı faqat bir fırkası ıatt-ı üstüvānıñ şimāinde ve dıger fırkası cenübında bulunmaıla vaqt-i zıhurda gölgeleri °aksi tarafına düşen iki fırkadan birine nisbetle dıgeri ki bu kelimeniñ lügavı ma°nāsı müteqābileynü'l-zıll démekdir :

anti-scorbutic [ˌæntɪskɔːˈbjuːtɪk], **anti-scorbutical** [ˌæntɪskɔːˈbjuːtɪkəl], *adj.*|| iskorpit ve tuzlu balıam °illetine men° ve def°e yarar olan :

anti-scriptural [ˌæntɪˈskriptʃərəl], *adj.* ✘ kütüb-i menzileniñ muqtezā-yı mefhūmuna zıdd ve muhālif olan :

anti-scripturist [ˌæntɪˈskriptʃərɪst], *s.* ✘ kütüb-i menzileniñ haqıkat ve mülhemiyetini inkār éden kimesne :

antiseptic [ˌæntɪˈseptɪk], *adj.*|| hayvānı ve nebātı olan māddeleriñ çürüyüb te°affün étmelerini men° éder olan :

antiseptic [ˌæntɪ'septɪk], *s.*|| ḥayvānī ve nebātī nesneleriñ çürüyüb te'effün étmelerini men° eden eczā :

anti-slavery [ˌæntɪ'sleɪvəri], *s.* köle ve cāriye kullandırılması uşūlüne muḥālif olub men° ve ilğāsına sa°y étmege müte°allık olan :

anti-social [ˌæntɪ'səʊʃəl], *adj.* nāsıñ ülfet ve ünsiyyetine muğāyir ve muḥālif olan : 2. nāsıñ medeniyyet üzere tecemmü° édebilmelerine medār bulunan °ādāt ve aḥkāma muğāyir ve-yā muḥālif olan :

anti-spasmodic [ˌæntɪspæz'mɒdɪk], *adj.*|| ıspazmos ya°nī sinirleriñ nevbet gibi ve ağrı ile tutulması °illetiniñ men° ve def°ine yarar olan :

anti-spasmodic [ˌæntɪspæz'mɒdɪk], *s.* ıspazmos °illetiniñ men° ve def°ine yarar olan °ilāc

anti-splenetic [ˌæntɪsplɪ'netɪk], *adj.*|| dalak ya°nī tıḥāle °ārız °illetleriñ men° ve def°ine yarar olan

antistasis [ˌæntɪ'stæsis], *s.*|| tebriye bi°l-aḥvef ya°nī ben böyle istemeseydim daha ziyāde maḥūf-ı aḥvālīñ tekevvüni melḥūz idi ma°nasında vāḳi° olan i°tizār ve tebriyye-i zımmet

antistrophe [æntɪ'strɒfi], *s.*|| maḳlūb-i lafzī san°ati : reddü°l-°acz °ale°ş-şadr şan°ati :

anti-strumatic [ˌæntɪ'stru:mətɪk], **anti-strumous** [ˌæntɪ'stru:məs], *adj.* tuzlu balğam ve isḳorpist °illetiniñ men° ve def°ine yarar olan :

anti-syphilitic [ˌæntɪ'sɪfɪ'lɪtɪk], *adj.*|| Frengi° illetiniñ men° ve def°ine yarar olan :

anti-theism [ˌæntɪ'θi:izəm], *s.* ✘ Allāhıñ °adem-i vücūdını taşdıḳ eden ḳavl ve mezḥeb :

anti-theist [ˌæntɪ'θi:ɪst], *s.* ✘ Allāhıñ °adem-i vücūdını taşdıḳ eden kimesne : münkirü bi°llāh :

anti-theistic [ˌæntɪ'θi:ɪstɪk], **antitheistical** [ˌæntɪ'θi:ɪstɪkəl], *adj.* Allāhıñ °adem-i vücūdını taşdıḳ eden ḳavl ve mezḥebe mensüb olan :

antithesis [æntɪ'tɪθɪsɪs], *s.*|| müvācehetü°z-zıddeyn şan°ati :

antithetic [ˌæntɪ'θetɪk], **anti-thetical** [ˌæntɪ'θetɪkəl], *adj.* müvācehetü°z-zıddeyn şan°atini müştemil olan :

antithetically [ˌæntɪ'θetɪkəl], *adv. adj.* müvācehetü°z-zıddeyn ṯarīḳiyle :

anti-trinitarian ['æntɪ, trɪnɪ'terɪən] *adj.* ✠ eḳānīm-i şelāse ḳavl ve mezhebine zıdd ve muḫālif olan

anti-trinitarian ['æntɪ, trɪnɪ'terɪən] *s.* ✠ eḳānīm-i şelāse mezhebini cerḫ ve tekzīb éden kimesne :

(28)

anti-trinitarianism ['æntɪ, trɪnɪ'terɪənɪsm] *s.* ✠ eḳānīm-i şelāse mezhebini cerḫ ve tekzīb ma'nasında olan ḳavl ve 'aḳā'id :

antitype ['æntɪ, taɪp], *s.*|| aşıl : enmūzec-i aşlı : numūne ve 'alāmetiñ müş'ir oldığı aşlı : medlül :

antitypical [,æntɪ'tɪpɪkəl], *adj.* 1. aşlı : 'alāmetiñ müş'ir bulunduğı aşla mensüb olan : 2. 'alāmetiñ aşıl medlülü olan :

antitypically [,æntɪ'tɪpɪkəl], *adv.*|| bir 'alāmetiñ medlülü olmaḫ üzere :

anti-variolous [,æntɪ-və'raɪələs], *adj.*|| çiçek 'illetiniñ tekevvün ve istilā ve sirāyetiniñ men' ve def'ine yarar olan :

anti-venereal [,æntɪ-vɪ'nɪəriəl], *adj.*|| Frengī 'illetiniñ men' ve def'ine yarar olan :

antler ['æntlə], *s.* 1. geyik ve ḳaraca boynuzınıñ dalı : 2. boynuz :

antlered ['æntlərd], *adj.* 1. dallu : 2. boynuzlu :

antoeci ['æntəsɪ], *s. pl.* (*see. antecians*).

antonomasia [,æntənə'meɪzɪə], *s.*|| 'ilm-i bedī'den tesmiyye-i bü'l-şıfat şan'atidir ki pād-i-şāha şevket-meāb efendimiz ve 'ālim bir kimesneye Eflāḫūn-ı zamān gibi ta'bīrātdan 'ibāretidir :

antonomastically [,æntənə'mæstɪkəl], *adv.*|| tesmiyye-i bü'l-şıfat tārīḳiyle :

antre ['æntə], *s. in* : maḡāra : ḡār : kehf :

anus ['eɪnəs], *s.*|| göt : göt deligi : maḳ'ad : maḳ'ad deligi :

anvil ['ænvɪl], *s.* örs : témürce örsi :

anxiety [æŋ'zaiɪtɪ] s. 1. qorqu : qurundi : telāş : vesvese : qasāvet : endīşe : ıřtırāb-ı qalb : ıřtırāb-ı derūn : hālecān : telāşī : 2. pek istek : °azīm ārzū : heves : ḥvāhiş : fart-ı raġbet : taħassūr :

anxious ['æŋk[əs, 'æŋ[əs] adj. 1. qorquda : mużtarib : endīşe-nāk : mütelāşī : 2. ārzūment : ḥvāhiş-kār : mużtaribāne : mütelāşiyāne :

to be, to feel, anxious, qorqmaq : telāş étmek : vesvese étmek : qasāvet çekmek : mużtarib olmak : hālecān-ı qalbe giriftār olmak : biñ dürlü şey qurmaq : 2. pek istemek : ziyādesiyle tālib olmak : be-gāyet heves étmek : heves-kār olmak : ārzūment olmak : ḥvāhiş-kār olmak : fart-ı raġbet étmek : pek taħassūr étmek :

anxiously ['æŋk[əsli], *adv.* 1. qorqu ile : qurundi ile : telāş ile : vesvese ile : 2. ārzū ile : gāyet heves ile : kemāl-i raġbet ile : kemāl-i taħassūr ile :

anxiousness ['æŋk[əsniş], s. qorqu : vesvese : qasāvet : 2. pek istek : °azīm ārzū : ziyādesiyle ḥvāhiş : fart-ı raġbet : taħassūr :

any ['eni], *ind. pron.* 1. bir : 2. her qanġı bir : 3. her : her bir : 4. her qanġı : qanġı : 5. ba°zı : bir qaç : 6. her-qaç : 7. ba°zı : bir-az : bir miqdār : 8. her ne qadar : her qanġı bir miqdār : 9. hiç bir : 10. hiç :

any one, 1. her qanġı bir : 2. her bir : 3. hiç bir : 4. kimse : bir kimse : 5. hiç kimse : 6. her kes : 7. her kim ise :

anybody ['eni,bɔdı], *ind. pron.* 1. kimse : 2. hiç kimse : 3. her kes : her kim ise :

anyhow ['eni,hau], *adv.* 1. her naşıl ise : 2. her naşıl olur ise : 3. hiç bir dürlü : hiç bir vechile : hiç :

anything ['eni,θiŋ], *ind. pron.* 1. bir şey : 2. her qanġı bir şey : 3. her şey : her bir şey : 4. hiç bir şey :

anywhere ['eni,wεə], *adv.* 1. her qanġı bir yere : her qanġı bir yerde : 2. her yere : her yerde : 3. hiç bir yere : hiç bir yerde :

anywise ['eni,waiş], *adv.* 1. bir şüretle : 2. hiç bir şüretle : 3. her naşıl olur ise : her şüretle

aorist ['eiərist, 'eərist], s.|| fi^l-i ġayr-i mu°ayyenü°z-zamān ki : 1. Yūnāñiniñ fi^l-i māzī-i ġayr-i mu°ayyeni ve : 2. °Arabīniñ ve Türkīniñ fi^l-i mużāri°i démekdir :

aoristic ['eiəristık], *adj.*|| zamān cihetiyle ġayr-i mu°ayyen olan :

aorta [eɪ'ɔ:tə], *s.*|| yürekden yukarı boyuna toğrı çıkan eñ büyük řāh tamar :

aortal [eɪ'ɔ:təl], **aortic** [eɪ'ɔ:tɪk], *adj.* || mezkūr büyük řāh tamara mensüb :

apace [ə'peɪs], *adv.* çābük : serī'an : sür'at ile :

apart [ə'pa:t], *adv.* 1. ayrı : bir tarafa : 2. ayrı : bir tarafda : 3. ayrı : yalnız : münferiden : 4. ayrı : başka : başlu başına : 5. ayrı : kendi kendine : 6. ayrı : firqatde : müfārekatde :

to be apart, 1. ayrı olmak : 2. başlu başına olmak : 3. müfārekat çekmek : firqat çekmek

to keep apart, *v.a.* 1. ayrı tutmak : 2. ayrı şaklamak : 3. birleşdirmemek :

to keep apart, *v.n.* ayrı durmak : ayrı qalmak : birleşmemek :

to set apart, 1. ayırmak : tefrīk étmek : bir tarafa qomak : 2. tahşīş étmek :

apart [ə'pa:t], *adj.* 1. ayrı : yalnız : münferid : başka : 2. ayrı : munfaşıl : müstaqil :

apart [ə'pa:t], *s.*|| kendi kendine āhestece söylenen lakırdı :

apartment [ə'pa:tmənt], *s.* ota :

apartments, oşalar : dā'ire :

a suite of apartments, dā'ire :

apathetic [,æpə'tetɪk], **apathetical** [,æpə'tetɪkəl], *adj.* 1. cāmidü'n-nefes : kanı şoğuk : cānsız gibi : bī-cān : mürde dil : füsürde dil : 2. mürde dilāne : füsürde dilāne :

apathy ['æpəθɪ], *s.* kan şoğukluğı : cānsızlık : cümüdu'n-nefes :

ape [eɪp], *s.* maymūn : řebek : kırd :

ape [eɪp], *v.a.* maymūn gibi taqlīd étmek :

apeak [ə'pi:k], *adv.* dik : dikilü : aşağı yukarı : apiqo :

the anchor's apeak! demir üstüne geldik : demir apiqo oldı :

aper [ə'pɪə], *s.* maymūn gibi taqlīd edici :

aperient [ə'pɪəriənt], *adj.*|| müşhil : °amel vérir : sürer :

aperient [ə'pɪəriənt], *s.*|| müşhil : müşhil °ilāc :

aperitive [ə'pɪərɪtɪv], *adj.*|| müşhil : °amel vérir : sürer :

aperture ['æpətʃə], *s.* 1. açıklık : aralık : delik : 2. ağız : kapu : pencere : menfes : nefeslik : yol : geçid :

apetalous [eɪ'petələs], *adj.*|| çiçek kısmınıñ yapraksız :

apex ['eɪpɛks], *s.*|| [*pl.* apexes, apices], depe : zirve : re°s :

aphæresis, apheresis [ə'fɪərɪsɪs], *s.* kelimeniñ birinci harf yâ hüruf ve-yâ-ğud hecâsını hâzîf étmek şan°ati :

aphelion [æp'hɪ:lɪən], *s.*|| seyyâreniñ ucı ya°nî şemsden eb°ad-ı bu°dı :

aphis ['eɪfɪs], *s.*|| yaprak biti :

aphorism ['æfə'ɾɪzəm], *s.* dârb-ı meşel : kâ°ide-i külliye : kelâm-ı kibâr :

aphoristic [,æfə'ɾɪstɪk], **aphoristical** [,æfə'ɾɪstɪkɪl], *adj.* dârb-ı meşel ve kâ°ide-i külliye ve kelâm-ı kibâr tarzında olan : 2. tarz-ı mezkûr üzere kelâm îrâd éder olan :

aphoristically [,æfə'ɾɪstɪk°ɪlɪ], *adv.* dârb-ı meşel : kâ°ide-i külliye ve kelâm-ı kibâr tarzında kışşa olarak :

aphrodisiac [,æfrə'dɪzɪæk], **aphrodisiacal** [,æfrə'dɪzɪæk°ɪl], *adj.* muqavvî : mübehhî : şehvet tahrîkine yarar olan :

aphrodisiac [,æfrə'dɪzɪæk], *s.*|| muqavvî : mübehhî olan °ilâc :

aphyllous [ə'fɪləs], *adj.*|| nebât kısmınıñ bi°t-ṭabi°c yapraksız olanı :

apiarist ['eɪpɪərɪst], *s.*|| arı kovanı hırfetine iştiğâl éden kimesne :

apiaster ['eɪpɪəstə], *s.* arı kuşu :

apices ['æpɪ,sɪ:z, 'eɪ-], *s. pl.* || (*of* apex), depeler : zirveler : re°sler :

apiece [ə'pi:s], *adv.* her birine : beherine : başına : beher :

apish ['eɪpɪʃ], *adj.* maymûn gibi : maymûn ṭabî°atlu : °ağılsız kâba taqlîdci :

apishly ['eɪpɪʃlɪ], *adv.* maymûn ve şebek tarzında taqlîd éderek :

apishness ['eɪpɪʃnɪs], *s.* maymûnluq : şebeklik : kâba ve yaqışmaz taqlîdcilik :

aplanatic [ˌæplə'nætɪk], *adj.*|| dūr-bīn kısmında olub mer'ıyyātı bilā-levn-i fāsıd toğrı gösteren :

apo [ˈɑːpəu], *prefix. (Greek)*, Türkīniñ -den ve °Arabīniñ min ve °an edātları

(29)

ma°nāsında ve Yunānīden müştakķ olarak ba°zı kelimātıñ evvelinde hecā hey°etinde °ilāve olunan bir edātdır :

apocalypse [ə'pɒkəlɪps], *s.* ✠ ref°-i perde ve keşf ve vahy ma°nāsında olarak kütüb-i mülhime-i °İseviyyeden biriniñ ismidir : mükāşefāt :

apocalyptic [əˌpɒkə'lɪptɪk], **apocalyptical** [əˌpɒkə'lɪptɪkəl], *adj.* ✠ 1. keşf ve vahyye mensüb : 2. keşf ve vahy maķāmında olan : 3. mükāşefāt-nām kitāb-ı °İseviyye mensüb olan :

apocalyptically [əˌpɒkə'lɪptɪkəlɪ], *adv.* keşf ve vahy şüretiyle : 2. keşf ve vahy tarzında : 3. mükāşefāt-nām kitāb-ı °İseviyye mensübiyet ile :

apocopate [ə'pɒkəˌpeɪt], *v.a.*|| kelimeniñ sonuñdan bir ve-yā-ħud bir kaç ħarfini ħazf étmek :

apocopated [ə'pɒkəˌpeɪtɪd], *adj.*|| soñdan bir yā-ħud ziyāde ħarfi maħzūf olan :

apocope [ə'pɒkəpɪ], *s.*|| kelimeniñ soñundan bir yā-ħud ziyāde ħarf ħazf étmek şan°ati :

apocrisiary [ə'pɒkrɪsɪerɪ], *s.*|| bir millet yā-ħud cemā°at yā-ħud bunuñ re°s-i rūĥāniyyesi tarafından muķaddemā İstanbul imparatorı cānibine me°mūr olan ħapu ket-ħüdāsı : vekīl

apocrypha [ə'pɒkrɪfə], *s. pl.* ✠ kütüb-i münzele déyü Benī İsrā°ıl beyninde mu°teber tutulub meşķükü°l-aşl bulunan ba°zı kütüb-i ma°lūme :

apocryphal [ə'pɒkrɪfəl], *adj.* aşlı meşķük olub mu°teber tutulamayan : meşķükun fīh :

apodal [ˈæpədəl], *adj.*|| ayaksız : bi°t-ťabi° ayaksız ħalk olunan :

apodosis [ə'pɒdəsɪs], *s.*|| netīce : netīce-i kelām :

apogee [ˈæpəˌdʒiː], *s.*|| ħameriñ deverānında merkez-i arzdan vāķi° olan eb°ad-ı bu°dı : evc-i ħamer

apollyon [ə'pɒljən], *s.* ✠ şeytān : iblīs :

apologetic [ə,pələ'dʒetɪk], **apologetical** [ə,pələ'dʒetɪkəl], *adj.* i'tizār-ı hāvī : i'tizārī : i'tizār-āmīz

apologetically [ə,pələ'dʒetɪkəl], *adv.* i'tizār ma'nasında : i'tizār tarzında :

apologetics [ə,pələ'dʒetɪks], *s. pl.* ✕ ʿilm-i dīnden şol fer'edir ki kütüb-i münzeleniñ vahy ve ilhāmiyyetini isbāt éder :

apologist [ə'pələdʒɪst], *s.* 1. i'tizār édici : ʿözr dileyici : şahş-ı āheriñ şenāsında ve-yā-ħud bir mādde Hakk yedinde oldığını istinbāt için mübāheşe éden kimesne :

apologize [ə'pələ,dʒaɪz], *v.n.* i'tizār étmek : ʿözür dilemek : ʿarż-ı ma'zeret étmek :

apologue ['æpə,lɒg], *s.*|| hisşe alınacak düzme hikāye : hisşalü kışşa : hisşelü fıkra :

apology [ə'pələdʒɪ], *s.* 1. i'tizār : ma'zeret : 2. i'tizār-nāme : 3. bir mādde biriniñ Hakk yedinde oldığını istinabāt için lafzan yā-ħud tahrīren irād olunan kavı :

apophthegm, apothegm ['æpə,θem], *s.*|| darb-ı meşel ve kâ'ide-i külliyye ve kelām-ı kibār ve kavı-i meşhūr gibi kışşa ve ma'nālu ʿibāre :

apoplectic [æpə'plektɪk] *adj.* : 1. nüzül ve tamlā nev'inden olan : 2. nüzül ve tamlāya müsta'id olan : 3. nüzül ve tamlāya müte'allık olan : 4. nüzülü da'vet éder olan :

an apoplectic stroke, an apoplectic fit, nüzül : tamlā :

to have an apoplectic stroke, nüzül işābet étmek : tamlā tıtmak : tamlā çarpmak

apoplexy [æpə,pleksɪ], *s.* nüzül : tamlā : sekte ʿilleti :

a fit of apoplexy, nüzül işābet étmesi : tamlā tıtması :

to die of apoplexy, tamladan ölmek :

to be struck with apoplexy, to be seized with apoplexy, nüzül işābet étmek : tamlā tıtmak : tamlā çarpmak :

aport [ə'pɔ:t], *adv.* √ 1. iskeleye : iskeleye tıgı : 2. iskele : iskelede :

hard aport! hep iskeleye :

apostacy, apostasy [ə'pɔstəsi], *s.* irtidād : dīnden yā-ħud tārık ve mezhebden dönmeklik

apostate [ə'pɔsteɪt, -tɪt], *s.* mürtedd : dīn yā-ħud mezheb ve tārık ve tārıkıatden dönmüş olan kimesne :

apostate [ə'pɒsteɪt, -tɪt], *adj.* 1. mürtedd olan : meslek-i aşliyyesinden hıyāneten dönmüş olan : 3. mürtedāne: irtidādāne :

apostatical [ˌæpə'stætɪkəl], *adj.* mürtedāne : irtidādāne :

apostatize [ə'pɒstətaɪz], *v.n.* 1. irtidād étmek : mürtedd olmağ : dīnden dönmek : 2. bir ʔarīk ve meslekden hıyāneten dönmek :

apostatizing [ə'pɒstətaɪzɪŋ], *s.* 1. irtidād : irtidād étmeklik : 2. bir meslekden hıyāneten dönmeklik

apostemate [ə'pɒstəmeɪt], *v.n.*|| şışüb cerāhat ʔolmağ :

apostemation [ə'pɒstəmeɪʃən], *s.*|| şışüb cerāhat ʔolmağlık :

aposteme [ə'pɒstəm], *s.*|| cerāhat ʔolu şış : ʔıbān : deble/düble : dūnbāle :

a posteriori [eɪ pɒs'terɪ'ɔ:raɪ, -rɪ; a:], *adj.*|| (*Latin*), ba^cde^l-vağ^a istintāc olunan : şoñradan düşünölen : mādde ma^clūm olduğdan şoñra :

apostil [ə'pɒstɪl], *s.*|| hāşıyye : kenār : der-kenār :

apostle [ə'pɒsəl], *s.* 1. resöl : mürsel : meb^cüş : risālet-penāh : 2. ✠ hāvārī : hāvāriyyūndan biri : 3. dā^cī : da^cvetci : mūlağğın : peyām-res :

the twelve apostles, ✠ Hāzret-i ^cİsānıñ on iki hāvāriyyūnı :

the acts of the apostles, ✠ kitāb-ı ^cahid-i cedīde dāğıl ve enācīl-i erba^caya mūlğak ve seyr-i hāvāriyyūn yā-ğud resölleriñ a^cmālī ismiyle müsemmə bir risāle-i mūlhimedir :

apostleshib [ə'pɒsəl'ɪp], **apostolate** [ə'pɒstəleɪt, -leɪt], *s.* ✠ 1. risālet : resūliyyet : mürseliyyet : mersūliyyet : meb^cüşıyyet : 2. hāvāriyyunluğ : hāvārīlik :

apostolic [ˌæpə'stɒlɪk], **apostolical** [ˌæpə'stɒlɪkəl], *adj.* ✠ 1. resüle yā-ğud hāvāriyyūne mensüb ve mütē^callığ olan : risālet-penāhī :

the apostolic creed, ^cİsevīleriñ āmint (inandım) mağāmında ve hāvāriyyūna mensūbiyyetiyle meşhūr bir nev^c kelime-i şehādetleridir :

apostolically [ˌæpə'stɒlɪkəlɪ], *adv.* mürsel ve hāvārī ʔarzında :

apostrophe [ə'pɒstrəfi], *s.*|| 1. ħıṭāb : nidā : mūnādāt : muğāṭaba : mūnācāt : 2. kelimeniñ bir yā-ğud : ziyāde ħarfiniñ ħazf olunduğına ^calāmet bulunan işbu (') işāret :

apostrophic [ˌæpə'strɒfɪk], *adj.*|| **ḥiṭāb** tarzında olan : 2. kelimededen **ḥarf ḥazf** olunmasına mensūb

apostrophic [ˌæpə'strɒfɪk] *s.*|| : muzāf ile āḥirine işbu (') işāret ile ber-ā-ber ʿilāve olunan **ḥarf** :

apostrophize [ə'pɒstrə'faɪz], *v.a.* 1. **ḥiṭāb** étmek : münādāt ve münācāt étmek : 2.|| bir kelimededen **ḥarf ḥazf** ederek añā bedelen işbu (') işāret vazʿ étmek :

apostrophized [ə'pɒstrə'faɪzd], *adj.* 1. **ḥiṭāb** olunmuş : muḥāṭab : 2. baʿzı **ḥarfi ḥazf** olunarak (') işāretiyle mersūm olan :

apostrophizing [ə'pɒstrə'faɪzɪŋ], *s.* 1. **ḥiṭāb** étmeklik : 2.|| baʿzı **ḥarfini ḥazf** birle (') işāretini vazʿ étmeklik :

apostume [ə'pɒstum], *s.* (*see.* aposteme.)

apothecary [ə'pɒθɪkəri], *s.* eczācı : ispençiyār :

the business of an apothecary, ispençiyārılık : eczācılık :

an apothecary's shop, ispençiyār dükkānı : eczācı dükkānı :

apothegm [ˌæpə'θem], *s.* (*see.* apophthegm.)

apotheosis [ə'pɒθɪ'əʊsɪs], *s.* 1. ezmine-i **ḳādīmede** büt-perestleriñ bir kimesneyi ulūhiyyet münzelesine terfīʿ étmeleri : 2. bir kimesneniñ ol vechile ulūhiyyete terfīʿ olunması :

apozem [ə'pɒzəm], *s.*|| **maṭbūḥ** : **ḳaynadılmış** otlardan **çık**arılan şū :

apozemical [ə'pɒzəmɪkəl], *adj.*|| 1. **maṭbūḥ** nevʿinde olan : 2. **maṭbūḥa** mensūb olan :

(30)

appal [ə'pɒ:l], *v.a.* **ḳorḳutmaḳ** : pek **ḳorḳutmaḳ** : derecesiz **ḳorḳutmaḳ** : taḥvīf étmek : tevḥīş étmek : tedhīş étmek :

appalled [ə'pɒ:lɪd], *adj.* **ḳorḳmuş** : medḥūş : ḥāʿif :

to be appalled, *v. p.* **ḳorḳmaḳ** : ḥavf étmek : hirās étmek : medḥūş olmaḳ :

appalling [ə'pɒ:lɪŋ], *s.* **ḳorḳutmaḳlık** : taḥvīf : tevḥīş : tedhīş :

appalling [ə'pɒ:lɪŋ], *adj.* **ḳorḳunc** : **ḳorḳulu** : pek **ḳorḳulur** : pek **ḳorḳulacaḳ** : maḥūf : hevl-nāk : müdhīş : muvahḥīş :

appallingly [ə'pɔ:lɪŋli], *adv.* k rkudacak Őuretle : pek k rkulacak Őuretle :

appanage ['æpənɪdʒ], *s.*|| Şeh-z deye ma'Őset ve arpalık ve yurtluk ocaklık ve baŐmaklık ve-y  m lik ne ve muķ ta'a ismiyle v rilen er zi :

appanagist ['æpənɪdʒɪst], *s.* ma'Őset n miyle kendisine ba'zi ar zi taŐŐıŐ olunmuş Şeh-z de :

apparatus [ˌæpə'reɪtəs, -'rɑ:təs], *s.*|| taÇım :  let ve edev t :  v d nlik : lev zım t :

apparel [ə'p r l], *s.* 1. ruba : esy b : lib s : elbise : 2. z  : kıy fet : kisvet : 3. taÇım : lev zım t : m himm t :

wearing apparel, ruba : melb s t :

apparel [ə'p r l], *v.a.* 1. giydirmek : giyindirmek : ilb s  tmek : iks   tmek : 2. donatmak : tehiyye  tmek : tech z  tmek :

appareled [ə'p r ld], *adj.* 1. giyil  : melb s : 2. donalu : donanmış : m heyy  : m cehhez

appareling [ə'p r lɪŋ], *s.* 1. giydirmeklik : giyindirmeklik : ilb s : iks  : 2. donatmaklık : tehiyye : tech z : 3. giyinmeklik : iktis  : 4. donanılmaklık : tehiyye : tech z : 5. lib s : 6. z  : kıy fet : kisvet :

apparent [ə'p r nt], *adj.* 1. g zik r : g r n r olan : 2. g z  n nde olan : meyd nda : z hir : b hir :  Őik r : v zıh :  ay n : bed -d r : h veyd  olan : 3. cel  : haf  ve mahfi olmayan :  areger olan : 4. z hir : Ő r  olan : haķıķ  olmayan :

the heir-apparent, hay tda mevc d olan vel - hd-ı haķıķ  :

apparently [ə'p r ntli], *adv.* 1. z hiren : Ő reten : 2. g lebe : All hu a'lem :

apparentness [ə'p r ntn s], *s.* g r nme : g z kme : vuz h :  ay nlık :  Őik rlık : b r z

apparition [ˌæpə'rɪʃən], *s.* 1. meyd na  ıkıŐ : g ze g r n Ő : zuh r : Őud r : b r z : tecell  : 2. hay le: t 'if : 3. h r c : t l  :

apparitor [ə'p r t ], *s.*  avuŐ : muŐzır : ser-heng :

appeal [ə'pi:l], *s.* 1. yalvarıŐ : hiŐ b : m n d t : m n c t : istirh m : istirc  : istimd d : isti' ne : istiĝ se : 2. da'vet : 3. m r ca'at : d Őme : 3.|| k  k h kimi n h km ne r zi olmayub b y k h kime ref'‑i da'v   tmeklik : 5.|| ref'‑i da'v  arz‑ı-h li : 6.|| ref'‑i da'v ya

ḥaḳḳ ve şalaḥiyyet : 7.|| müceddeden istimā° için ref° ve °arz olunmuş da°vā : 8.* lisān-ı ḥāl ile vāḳi° olan ḥiṭāb : 9. istirḥām-nāme : istimdād-nāme : °arziyye : °arz-ı-ḥāl :

a court of appeal,|| müceddeden istimā°-i da°vāya maḥşūş olan °ālī maḥkeme :

without further appeal, dīgere mürāca°at olunamamak şüretiyle bitirmecesine :

to lodge an appeal,|| dīger maḥkemeye ref°-i da°vā için °arz-ı-ḥāl vérmek :

an appeal lies to another court,|| da°vānıñ dīger maḥkemeye ref°i cā°izdir :

appeal [ə'pi:l], *v.n.* 1. ḥiṭāb étmek : münādāt ve münācāt étmek : yalvarmak : 2. düşmek : şıḡınmak : 3. istirḥām étmek : istircā étmek : isti°āne étmek : istimdād étmek : istiḡāse étmek : mürāca°at étmek 4. || da°vāsını müceddeden istimā° étdirmek için dīger bir maḥkemeye mürāca°at étmek ve-yā-ḥud mürāca°at édeceğini resmen bildirmek : da°vāsını başka maḥkemeye ḳaldırmak : 5.* lisān-ı ḥāl ile ḥiṭāb ve mürāca°at édüb işini ḥavāle étmek :

appeal [ə'pi:l], *v.a.* başka maḥkemede istimā° olunmak için ref° étmek :

appealable [ə'pi:ləb°l], *adj.* 1. istimā° için başka maḥkemeye ḳaldırılabilen : 2. istimā° için başka maḥkemeden kendisine da°vā ḳaldırılabilen : 3. başka maḥkemede rü°yet olunmak için kendisinden da°vā ḳaldırılabilen :

appealant [ə'pi:lənt] *s.*|| da°vāsını başka maḥkemeye ḳaldıran da°vācı :

appealed [ə'pi:lɪd], *adj.* başka maḥkemeye ḳaldırılmış olan : başka maḥkemeye ḳaldırılacağı resmen ḥaberi vérilmiş olan :

appealer [ə'pi:lə], *s.*|| da°vāsını başka maḥkemeye ḳaldıran da°vācı :

appealing [ə'pi:lɪŋ], *s.* 1. yalvarmaḳlık : düşmeḳlik : istirḥām : istircā : istimdād : isti°āne : 2.|| da°vāyı ḳaldırmaḳlık :

appear [ə'pi:ə], *v.n.* 1. görünmek : gözükmek : göze görünmek : zāhir olmak : zuhūr étmek : peydā olmak : be-dīdār olmak : nümāyān olmak : tecellī étmek : 2. görünmek : gözükmek : göstermek : 3. görünmek : gelmek : 4. görünmek : gelmek : gitmek : işbāt-ı vücūd étmek : 5. || da°vācı yā-ḥud da°vā vekīli ve-yā-ḥud şāhid olarak maḥkemeye gitmek : ḥuzūra varmak : 6. vāziḥ olmak : °ayān olmak : āşikār olmak : der-kār olmak : be-dīdār olmak : müstebān olmak : 7. meydāna çıḳmak : āşikāre çıḳmak : işbāt olunmak :

it appears, it would appear, ḡālibā : Allāhu a°lem :

appearance [ə'pɪərəns], s. 1. görünüş : gösteriş : şüret : zāhire : hey°et : nümāyiş : 2. görünmeklik : göze gözükmeklik : zūhūr : bürüz : tecellī : 3. || işbāt-ı vücūd : gelmeklik : gitmeklik : 4. beñzeyiş : müşābehet : mişāl : 5. şahs : çehre : sīmā : kıyāfet : hey°et : nümāyiş : tarz ve tavr : 6. biriniñ °alenen halk öñüne çıkub resmen bir nev° °amele müteşebbiş olması : 7. ihtimāl : 8. delālet-i zāhire : 9. nezāret :

non-appearance, işbāt-ı vücūddan istinkāf :

in appearance, zāhiren : şüreten : şüret-i zāhirede :

to all appearance, zāhiren her vechile : şüret-i zāhireye göre :

for appearance sake, maħcüb olmayalum déyü : utanmayalum déyü :

there is every appearance, pek gösteriyor : pek beñzeyor : pek me°müldür : her vechile ihtimāli vardır :

to assume an appearance, to put on an appearance, kendini göstermek için zāhiren bir nev° tarz ve tavr ittiḥāz etmek :

to bear an appearance, to wear an appearance, görünmek : göstermek : beñzemek :

to make an appearance, gösteriş etmek :

to make one's appearance, gelüb meydāna çıkmak : işbāt-ı vücūd etmek :

to make one's first appearance, def°a-i ūlā olarak halk öñünde resmen bir °amele müteşebbiş olmak :

to make one's last appearance, vedā° tarzında soñ def°a olarak halk önünde bir °amele resmen müteşebbiş olmak :

to keep up appearances, ḥaḳīkat-ı mādde ma°lūm olmasun déyü evvelki uşulünden zāhiren dönmemek :

to save appearances, ḥaḳīkat-ı mādde ma°lūm olmasun déyü :

to judge by appearances, şüret-i zāhireye göre : şüret-i zāhireden istidlāl olundığı üzere

appearer [ə'pɪərə], s. 1. görinen kimesne : şahs : 2. işbāt-ı vücūd eden kimesne :

appearing [ə'pɪərɪŋ || ə'pɪrɪŋ], *s.* 1. görünme : gözükmeye : zühür : bürüz : tecellî : 2. görünme : gösterme : beñzeme :

appeasable [ə'pi:zəbəl], *adj.* kâbilü't-teskîn : hiddeti def^c olunabilen :

appeasableness [ə'pi:zəbəl'nəs], *s.* kâbiliyyet-i teskîn :

appease [ə'pi:z], *v.a.* 1. kandırma : uyuşdırma : yatışdırma : teskîn etmek : 2. dargınlığı def^c etmek : yumuşatma : telyîn etmek :

(31)

3. ırzâ etmek : 4. şuşdurma : kandırma : tıyurma : başdırma : tebs etmek :

appeased [ə'pi:zɪd], *adj.* kanmış : kandırılmış : uyuşmuş : uyuşdurulmuş : teskîn olunmuş : yumuşamış : yumuşadılmış : başdırılmış : tıyurulmuş : tebs olunmuş : ırzâ olunmuş : şuşmuş : şuşdurulmuş :

appeasement [ə'pi:zəmənt], *s.* 1. teskîn : 2. ırzâ :

appeaser [ə'pi:zə], *s.* teskîn edici : ırzâ edici :

appeasive [ə'pi:zɪv], *adj.* teskîn eder olan :

appellant [ə'pelənt], *s.* 1. || da^cvānıñ yeñiden istimā^c olunması t̄alib ve müdde^cı bulunan kimesne : 2. || birine meydān okuyub vaq^ca beyne'l-işneyne da^cvet eden kimesne : 3. ✠ Katolik t̄ā'ifesiniñ bir ne^c şī^ca ve i^ctizāl ehli olan kimesne :

appellate [ə'pelɪt], *s.* || bir cināyetiñ müdde^cı ^caleyhi olan kimesne :

appellate [ə'pelɪt], *adj.* || da^cvālarıñ yeñiden istimā^cına mensüb ve müte^callik olan :

appellation [æpɪ'leɪʃən], *s.* ad : isim : nām : tesmiyye : ^calem :

appellative [ə'pelətɪv], *adj.* ism-i cins : ism-i ^cāmm : ism-i müşterek : ^calem :

appellative [ə'pelətɪv], *adj.* || vech-i ^cumūmiyyet üzere tesmiyye müsta^cmel olan : tesmiyyede ^cāmm ve müşterek olan :

appellatively [ə'pelətɪvlɪ], *adv.* || tesmiyyede ^cāmm ve müşterek olarak :

appellatory [ə'peleɪtəri], *adj.* başka maħkemeye ref^c-i da^cvā istid^cāsını mütezammın olan

appellee [æpe'li:], *s.* || da^cvānıñ yeniden başka maħkemede istimā^cı vukū^cunda yā-ħud cināyet da^cvāsında müdde^cı ^caleyh bulunan kimesne :

appellor [ˌæpelə], *s.* || daʿvānıñ yeñiden başka mahkemedede rüʿyet olunmasına t̄alib ve müddeʿī bulunan kimesne : 2. cināyet daʿvāsında müddeʿī olan kimesne :

append [ə'pend], *v.a.* 1. aşmak : taqmak : taʿlīk etmek : 2. katmak : ʿilāve etmek : zamm etmek : munzamm etmek : ilhāk etmek : mülhāk etmek : zeyl etmek :

appendage [ə'pendıdʒ], *s.* 1. bir nesneye taqılıb aşılı olan küçük nesne : 2. tetimmāt ve zemāʿim ve levāhik ve mülhākāt ve müştemilāt ve müteʿallikāt ve müteferriʿātdan olan nesne :

appendant [ə'pendənt], *adj.* 1. aşılı : taqılı : muʿallaq : āvīhte : 2. müteʿallik : mülhāk : merbūt : lāhik :

appended [ə'pendıd], *adj.* 1. aşılı : taqılı : muʿallaq : āvīhte : 2. müteʿallik : mülhāk : lāhik : merbūt : mürtebi : 3. münzamm : zeyl olan :

appendices [ə'pendıˌsiːz], *s. pl.* (see. appendix).

appendıng [ə'pendıŋ], *s.* 1. aşmaqlık : taqmaqlık : taʿlīk : 2. katmaqlık : ʿilāve : ilhāk : zamm :

appendix [ə'pendıks], *s.* (pl. appendices), zeyl : zeyl-i kitāb : zamīme : tetimme : lāhika :

apperception [ˌæpə'sepʃən], *s.* derk : idrāk : hiss :

appertain [ˌæpə'tein], *v.n.* rāciʿ olmak : menūt olmak : merbūt olmak : mürtebi olmak : müntesib olmak :

appertaining [ˌæpə'teinıŋ], *s.* rāciʿ olmaqlık : menūt olmaqlık : irtibāt : intisāb : münāsebet :

appertainment [ˌæpə'teinmənt], *s.* rāciʿ ve menūt olan nesne :

appertenance [ˌæpə'tənəns], *s.* (see appurtenance).

appertinent [ˌæpə'tənənt], *s.* and *adj.* (see appurtenant).

appetence ['æpıtəns], **appetency** ['æpıtənsı], *s.* 1. iştihā : istek : rağbet : h̄vāhiş : ārzū : 2. meyl : istiʿdād : temāyül : 3. şehvet : şehvet-i nef sāniyye :

appetent ['æpıtənt], *adj.* istekli : h̄vāhişger : ārzūmend :

appetibility ['æpıˌtaɪbəlɪtɪ], *s.* istek götüricilik : müştahālık : ārzū :

appetible ['æpɪ, taɪbəl], *adj.* istek olunacak : istek olunur : müstehā :

appetite ['æpɪ, taɪt], *s.* 1. iştiḥā : yemege istek : istek : 2. ārzū : ḥ^vāhiş : raġbet : 3. hırş : tama^c : 4. şehvet-i nefsāniyye : nefis :

canine appetite, cū^cü^l-baġar ^cilleti : cū^cü^l-kelb ^cilleti :

depraved, vitiated appetite, münāsebetsiz şey için vāġi^c olan iştiḥā ve istek :

ravenous appetite, pek acılık :

to have an appetite, iştiḥāsı olmak : iştiḥāsı açılmak : iştiḥāsı yerinde olmak :

to get an appetite, iştiḥāsını yérine getürmek :

to get one's appetite, iştiḥāsı yine yerine gelmek :

to give an appetite, iştiḥā açmak : iştiḥā vérmek :

to sharpen the appetite, to wet the appetite, iştiḥā açmak :

to lose the appetite, iştiḥāsı kalmamak :

to take away the appetite, iştiḥā bozmak :

a good appetite to you! I wish you a good appetite! ^cāfiyet olsun : ^cāfiyetler olsun :

appetizer ['æpɪ, taɪzə], *s.* çerez : çerezlik : meze : yenmesi yā-ḥud içilmesi iştiḥā vérir olan nesne

applaud [ə'plɔ:d], *v.a. & n.* 1. alkışlamak : izḥār-ı istiḥsān için el urub āferīn ve sāpāş ve yaşa gibi nidā çağırmaġ : cehren izḥār-ı istiḥsān étmek : āferīn démek : 2. medh étmek : sitāyiş étmek : şenā étmek : taḥsīn étmek : istiḥsān étmek :

applauding [ə'plɔ:dɪŋ], *s.* istiḥsān için el urmaġlık : āferīn démeklik :

applause [ə'plɔ:z], *s.* 1. alkış : velvele-i sāpāş ve taḥsīn : nidā-yı āferīn : izḥār-ı istiḥsān için vāġi^c olan el urması ve sā^cire : şadā-yı istiḥsān : taḥbīzāt : 2. medḥ : şenā : sitāyiş : taḥsīn : istiḥsān :

applausive [ə'plɔ:zɪv], *adj.* medḥ ve şenā ma^cnāsında olan :

apple ['æpəl], *s.* elma : sīb : tuffāḥ :

the apple of the eye, göz bebegi : insānū^l-^cayn : mürdüme*k*-i çeşm :

adam's apple, ğırtlāk : cevizü^l-hulkūm : sīb-i ğabgab :

bitter apple, Ebū Cehl karpuzı : hanzal :

crab apple, yabānī elma :

eating apple, yemesi güzel olan elma :

kitchen apple, hoş-āblık elma :

love apple, Frenk paılıcanı : Frenk bādincānı : tomata :

green unripe love apple, kavāta :

oak apple, meşe ağacından olan tāze mazı :

thorn apple, tātūla :

apple dumpling, hamūr içünde pişürilen bütün elma :

apple harvest, 1. elma maışūli : 2. elma dévişirimi vaıtı :

apple juice, elma şuyı :

apple loft, kışın elma hıfzına maışūş olan oıa :

apple man, elmacı :

apple paring, apple peel, elma kabuğı :

apple pie, elma böregi : **apple pip**, elma çekirdeği :

apple sauce, elma terbiyesi : elma şalşası :

apple tart, elma böregi : **apple tree**, elma ağacı :

apple woman, elma gezdirüb şatan kıarı :

apple yard, elma bağçesi : elma bağı :

pine apple, ananas :

appliant [ə'plaiəb^l], *adj.* 1. yapışdırılır : 2. taıbık olunur : temşil olunur : 4. kıullanılır : şarf olunur : 5. münāsebet :

appliance [ə'plaiəns], *s.* şarf : taıbık :

appliances [ə'plaiənsɪs], *s. pl.* esbāb : vesā'il : teshīlāt :

(32)

applicability [ˈæplɪkə'bɪləti], *s.* münāsebet : şarf ve taṭbīk ve isti'māl münāsebeti : kâbiliyyet-i şarf ve taṭbīk :

applicable [ˈæplɪkəbəl], *adj.* yakışur : münāsib : münāsebet olur : doḡunur : şarf ve isti'māli yā-ḥud taṭbīk ve temşīli münāsib olan :

applicableness [ˈæplɪkəbəlɪnəs], *s.* münāsebet :

applicant [ˈæplɪkənt], *s.* 1. isteyici : istekli : ṭālib : 2. baş uran : mürāca'at éden : 3. ricācı

application [ˌæplɪ'keɪʃən], *s.* 1. doḡundurmaklık : mess : 2. sürmeklik : mesh : ṭilā : 3. yıkaamak üzere şarf étmeklik : isti'māl : 4. sürilen doḡundurılan yā-ḥud yıkaamada kullanılan nesne : 5. ḥarc : şarf : taḥşış : 6. şarf-ı zihn : taḳayyüd : cidd : cehd : ḡayret : himmet : 7. çalışmaklık : 8. çalışkanlık : iḳdām : devām : 9. mürāca'at : düşmeklik : baş urmaklık : 10. isteyiş : ṭaleb : istid'ā : 11. su'āl : şoruş : şormaklık : 12. şarf : taṭbīk : temşīl : 13. ma'na : netice : ḥıssa 14. || el-ma'na : el-ḳıssa :

to make an application, mürāca'at étmek : baş urmak : düşmek : ricā étmek :

to make an application, istemek : ṭaleb étmek : istid'ā étmek :

applied [ə'plaid], *adj.* maşrūf :

the applied sciences, || ulūm-ı maşrūfe : fūnūn :

one of the applied sciences, fenn :

apply [ə'plai], *v.a.* 1. doḡundurmak : yapışdırmak : mess étdirmek : 2. bütün bütün doḡundurmak : taṭbīk étmek : münṭabık étmek : muṭābık étmek : 3. sürmek : ṭilā étmek : dökmek : yıkaamada kullanmak : 4. isti'māl étmek : 5. ḥarc étmek : şarf étmek : 6. taḥşış étmek : ḥaşr étmek : 7. şarf étmek : taṭbīk étmek : temşīl étmek :

to apply one's self, çalışmak : şarf-ı zihn étmek : iḳdām étmek : ḡayret étmek : taḳayyüd étmek : muḳayyid olmak : şarf-ı maḳdūr étmek :

apply [ə'plai], *v.n.* 1. bütün bütün doḡunmak : muṭābık olmak : münṭabık olmak : uymak : münāsebet almak : münāsib düşmek : münāsib gelmek : 3. mürāca'at étmek : düşmek : baş urmak : ricā étmek : şormak :

to apply for, istemek : talep etmek : mütalebe etmek : istidā etmek :

to apply to any one, birine mürācaat etmek : birine şormak : birinden istemek :

to apply at a place, bir maħalle mürācaatla şormak yā-ħud istemek :

applying [ə'plaiɪŋ], *s.* 1. doğundurmaklık : mess étdirmeklik : 2. taṭbīk etmeklik : 3. sürmeklik : 4. kullanmaklık : istiḥmāl etmeklik : ħarc etmeklik : 6. taḥşīş etmeklik : 7. çalışmaklık : 8. şarf-ı zihn etmeklik : 9. mutābık olmaklık : uymaklık : münāsebet almaklık : 10. mürācaat etmeklik : düşmeklik : baş urmaklık :

an applying for, istemeklik : aramaklık : talep etmeklik : mütalebe etmeklik : istidā etmeklik :

appoggiature [ə.pɔdʒə'tuərə], *s.*|| (*Italian*), mūzıka notasında ʿādī notanıñ yanında ʿilāve olunan şağır notacık :

appoint [ə'pɔɪnt], *v.a.* 1. taʿyīn etmek : taḥşīş etmek : 2. taʿyīn etmek : meʿmūr etmek : naşb etmek : 3. kararlaşdırmak :

appoint [ə'pɔɪnt], *v.n.* 1. karar vermek : 2. emr etmek : tenbīh etmek : fermān etmek :

appointed [ə'pɔɪntɪd], *adj.* 1. taʿyīn olunmuş : muʿayyen : taḥşīş olunmuş : muḥaşşas : 2. meʿmūr : 3. donalu : levāzımāt şāħibi :

well appointed, her bir mühimmāt ve levāzımātı mükemmel olan :

ill appointed, mühimmāt ve levāzımātı eksik ya-ħud fenā olan :

appointee [ə'pɔɪn'ti:], *s.*|| taʿyīn olunmuş kimesne : meʿmūr :

appointer [ə'pɔɪn'tər], *s.* 1. naşb ve taʿyīn birle meʿmūr éden kimesne : 2. taḥşīş éden kimesne :

appointing [ə'pɔɪn'tɪŋ], *s.* 1. taʿyīn etmeklik : taḥşīş etmeklik : 2. naşb etmeklik : meʿmūr etmeklik

appointment [ə'pɔɪn'tmənt], *s.* 1. meʿmūriyyet : ħıdmet : manşib : 2. iş : muʿayyen bir iş : 3. birisiyle bir vaqt-i muʿayyende bulunmak vaʿdi : 4. birisiyle buluşmak için taʿyīn olunmuş vaqt : 5. emr : tenbīh : fermān :

appointments [əpɔɪn'tmənts], *s. pl.* 1. ʔakım : mā-lezim: mālzeme : tetimmāt : levāzımāt : mūhimmāt : yaraq : 2. ʔaskerīñ baʕzı ħurde levāzımāt ve tezyīnātı : 3. maʕāş : māhiyye : 4. muħaşşasāt : taħşīş olunmuş aqçe :

apportion [ə'pɔ:ʃən], *v.a.* taqşım birle ħışse ħışse taħşīş étmek :

apportioned [ə'pɔ:ʃənd], *adj.* taqşım birle ħışse ħışse taħşīş olunmuş :

apportioner [ə'pɔ:ʃənə], *s.* taqşım birle ħışse ħışse taħşīş éden kimesne :

apportioning [ə'pɔ:ʃənɪŋ], *s.* taqşım birle ħışse ħışse taħşīş étmeklik :

apportionment [ə'pɔ:ʃənmənt], *s.* 1. taqşım birle ħışse ħışse taħşīş étmeklik : 2. taqşım birle ħışse ħışse taħşīş olunmaqlık :

apposite ['æpəzıt], *adj.* münāsib : maħallinde : yérinde : yollu olan :

appositely ['æpəzıtı], *adv.* münāsib düşerek : münāsib düşürerek : yérinde : maħallinde : yolunda

appositeness ['æpəzıtɪnəs], *s.* münāsebet : yolluluk :

apposition [æpə'zıtı], *s.* naʕt ve tevkīd ve ʕaʔf-ı beyān ve bedelde olan mütābaʕat-ı esmā : tetābuʕ-ı esmā :

in apposition, 1. tābiʕ : mütetābiʕ :

to be in apposition, 1. tābiʕ olmak : 2. mütetābiʕ olmak :

appraisal [ə'preızɔ], *s.* keşf : taqđır-i şemen : taqđır-i kıymet :

appraise [ə'preız], *v.a.* bahā biçmek : keşf étmek : taqđır-i şemen étmek : kıymet taqđır étmek :

appraisement [ə'preızəmənt], *s.* keşf : taqđır-i şemen : taqđır-i kıymet :

appraiser [ə'preızə], *s.* muħammen : keşşāf : keşifci :

appreciable [ə'pri:ʃəbəl], *adj.* keşf ve taqđiri mümkün : 2. ħiss ve derki ve kem ve qadriniñ taʕyīni mümkün olan :

appreciate [ə'pri:ʃı, eıt], *v.a.* qadrini bilmeklik : taqđır étmek : qadr ve kıymetini bilmek :

appreciated [ə'pri:ʃı, eıtıd], *adj.* qadri bilinmiş : qadr ve kıymeti bulunan : taqđır olunmuş

appreciating [ə'pri:ʃɪ'eɪtɪŋ], *s.* kıadrını bilmeklik : kıadrını kııymetini bilmeklik : taqđır étmeklik :

appreciation [ə'pri:ʃɪ'eɪʃən], *s.* 1. kıadr ve kııymet bilmeklik : taqđır étmeklik : 2. kıat : kıat :  ınd : nezd : nazır : g z :

apprehend [ˌæprɪ'hend], *v.a.* 1. tıtmak : kıabz étmek : 2. tıtmak : ahz ve girift étmek : yaqalamak : 3. ağlamak : derk étmek : farkına varmak : 4. zann étmek : Şanmak : 5. kıorkmak : hıavf étmek :

apprehending [ˌæprɪ'hendɪŋ], *s.* 1. ağlamaklık : 2. kıorkmaklık : 3. yaqalamaklık : Őanmaklık :

apprehensible [ˌæprɪ'hensɪbəl], *adj.* ağlaşılır : derk olunur : farkına varılır :

apprehension [ˌæprɪ'henʃən], *s.* 1. tıtmaklık : kıabz : 2. tıtmaklık : ahz : girift : 3. tıutulmaklık : ahz : girift : 4. derk : idr k : fehm : 5.  aql : zıhn : derk : idr k : fehm : 6. zann : taqayy l : g m n : 7. kıorku : hıavf : endiŐe : vesvese :

apprehensive [ˌæprɪ'hensɪv], *adj.* 1. m drik : feh m : 2. kıorkusı olan : kıorkmakda olan : h  if : muŐtarib : 3. m vesvis :

to be apprehensive, kıorkmak : vesvese étmek :

to apprehensive faculty, kıuvvet-i m drike : fehm : zıhn :

apprehensively [ˌæprɪ'hensɪvli], *adv.* kıorkarak : vesvese  derek : h  ifen : hıavf ve hir s ile :

apprehensiveness [ˌæprɪ'hensɪvnəs], *s.* 1. s r at-i idr k : s r at-i intıq l : 2. kıorku : vesvesecilik : m vesvislik :

apprentice [ə'prentɪs], *s.* Ő kird : Őan at Ő kirdi :

apprentice-fee,  st diyye : Ő kird tarafından ust ya v rilen c  ize :

(33)

to put out apprentice, Ő kirdlige v rmek :

to bind apprentice, sened ve imz  ile Ő kirdlige v rmek :

apprentice [ə'prentɪs], *v.a.* ustānıñ yanına vέρmek : ustānıñ yanına qoymaq : 2. şākirdlige vέρmek

apprenticeship [ə'prentɪs,ʃɪp], *s.* 1. şākirdlik : şākirdlik hālī : 2. şākirdlik vaqti :

to serve one's apprenticeship, || tekml-i müddet étmek üzere şākirdlik étmek :

to be in one's apprenticeship, || hālā şakird bulunmaq :

to be out of one's apprenticeship, || müddetini tekml édüb şākirdlikden çıkmak

apprize [ə'praɪz], *v.a.* haber vέρmek : haber-dar étmek : keşf étmek : taqdīr-i kıymet étmek : bahā biçmek :

apprizer [ə'praɪzə], *s.* keşşāf : keşifci :

apprizing [ə'praɪzɪŋ], *s.* 1. haber vέρmeklik : bahā biçmeklik :

apprizement [ə'praɪzmənt], *s.* keşf : taqdīr-i kıymet :

approach [ə'prəʊtʃ], *v.n. and a.* 1. yaklaşmaq : yakınlaşmaq : yakın gelmek : yakın gitmek : yakın varmaq : taqarrüb étmek : muqārenet étmek : muqārin olmaq : 2. yanaşmaq : yanına gelmek : yanına gitmek : yanına varmaq : taqarrüb étmek : 3. yaklaşmaq : yakınlaşmaq : beñzemek : müşābih olmaq : müşābehet kesb étmek : 4. huzūrına varmaq : 5. yanaşmaq : muqārenet étmek : mücāme^a étmek : qurbān vāqī^e olmaq :

approach [ə'prəʊtʃ], *n.* 1. yaklaşma : yakın gelme : yakın gitme : yakın varma : taqarrüb : muqārenet : kırān : 2. beñzeyiş : beñzeme : müşābehet : yaklaşma :

approaches [ə'prəʊtʃəz], *s. pl.* † 1. müstahkem bir maħalle varan yollar : 2. müstahkem bir maħalle varmaq için düşmen tarafından icmāl olunan metris ve sâ'ire :

approachable [ə'prəʊtʃəbəl], *adj.* 1. yanına varılır : 2. yakınına varılır : 3. imtisāl ve taqlīd olunabilür :

approachableness [ə'prəʊtʃəbələnəs], *s.* qābiliyyet-i taqarrüb : yanına yā-hud yakınına varılmanıñ imkānı :

approacher [ə'prəʊtʃə], *s.* yanına varıcı : yakınına varan : muqarreb : muqārin :

approaching [ə'prəʊtʃɪŋ], *s.* 1. yanaşmaqlıq : yanına varmaqlıq : yakınına varmaqlıq : 2. beñzemeklik :

approaching [ə'prəʊtʃɪŋ], *adj.* gelecek : ātī :

the approaching season, gelecek mevsim : mevsim-i ātī :

approachless [ə'prəʊtʃləs], *adj.* yanına varılamaz : yakınına varılamaz : 2. beñzedilemez

approachment [ə'prəʊtʃmənt], *s.* takarrüb : kırān :

approbation [ˌæprə'beɪʃən], *s.* 1. beğniş : beğnemelik : beğneme : taḥsīn : taşvīb : istiḥsān : rizā : tecvīz : cevāz : tensīb : münāsib görmelik : 2. medḥ : senā : sitāyiş : āferīn

to meet one's approbation, mazḥar-ı taḥsīn olmak : beğnilmek : taḥsīn olunmak : tensīb olunmak :

approbative [ˌæprə'beɪtɪv], **approbatory** [ˌæprə'beɪtəri], *adj.* istiḥsān ma'c'nāsında olan :

appropriable [ə'prəʊprɪəbəl], *adj.* 1. istimlāk ve taşarrufı mümkün olan : qābil-i istimlāk : 2. qābil-i taḥşış :

proprietary [ə'prəʊprɪətəri], *s.*|| ḥāş bir ma'şet şāḥibi olan kimesne : ġalle-ḥ'ār :

appropriate [ə'prəʊprɪət], *v.a.* 1. almak : kendine almak : zabt etmek : istimlāk etmek : 2. taḥşış etmek : maḥşūş etmek : ḥāşş etmek : 3. uydurmak : tevfiḳ etmek : muḥābıḳ etmek

appropriate [ə'prəʊprɪət], *adj.* 1. münāsib : uygun : yollu : 2. ḥāş : maḥşūş : muḥāşşāş :

appropriated [ə'prəʊprɪ'etɪd], *adj.* 1. alınmış : istimlāk olunmuş : 2. taḥşış olunmuş : maḥāşşāş : 3. uydurulmuş : tevfiḳ olunmuş :

appropriately [ə'prəʊprɪ'etlɪ], *adv.* münāsib vechile : yolunca :

appropriateness [ə'prəʊprɪ'etnəs], *s.* münāsebet : yolluluk : uygunluk :

appropriating [ə'prəʊprɪ'etɪŋ], *s.* 1. almaḳlık : kendine almaḳlık : istimlāk etmeklik : zabt etmeklik : 2. taḥşış etmeklik : 3. uydurmaḳlık : tevfiḳ etmeklik :

appropriating [ə'prəʊprɪ'etɪŋ], *adj.* taḥşış ma'c'nāsında olan :

appropriation [ə'prəʊprɪ'eɪʃən], *s.* 1. taḥşış : 2. almaḳlık : istimlāk : zabt : 3. alınmaḳlık : istimlāk : zabt :

appropriative [ə'prəʊprɪ'eɪtɪv], *adj.* taḥşış ma'c'nāsında olan :

appropriator [ə'prəʊprɪ'eɪtə], *s.* taḥşış edici : kendine alan kimesne : 3.|| ḥāş bir ma'şet şāḥibi olan kimesne : ġalebe şāḥibi :

approvable [ə'pru:vəbəl], *adj.* begenilür : begenilecek : şāyān-ı taşvīb : müstahsen : cā'iz : tecvīz olunur : münāsib :

approvableness [ə'pru:vəbəl'nəs], *s.* münāsebet : müstahsenlik :

approval [ə'pru:vəl], *s.* tensīb : taşvīb : taḥsīn : istiḥsān : rızā :

on approval, muḥayyer : muḥayyer olarak :

approvance [ə'pru:vəns], *s.* tensīb : taşvīb : taḥsīn : istiḥsān :

approve [ə'pru:v], *v.a.* 1. begenmek : münāsib görmek : tensīb étmek : 2. begenmek : taşvīb étmek : taḥsīn étmek : istiḥsān étmek : 3. medḥ étmek : şenā étmek : sitāyiş étmek : 4. denemek : yoqlamak : tecrübe étmek : imtiḥān étmek : 5. işbāt étmek : ibrāz étmek : izhār étmek : 6. taşdīk étmek : şahḥ çekmek :

approved [ə'pru:vɪd], *adj.* 1. begenilmiş : tensīb olunmuş : 2. s̄abit : müşbet : 3. taşdīk olunmuş : muşaddak : şahḥ çekilmiş olan :

improvement [ə'pru:vmənt], *s.* begenmeklik : istiḥsān : tensīb : 2.|| kendi cināyetini ikrār birle refīkleriniñ cināyetini işbāt étmeklik : 3.|| ihyā-yı mevāt :

approver [ə'pru:və], *s.* 1. begenici : tensīb ve taşvīb édici : 2. imtiḥān édici : 3.|| kendi cināyetini i'tirāf édere refīkleriniñ cināyetini işbāt édici şahid :

approving [ə'pru:vɪŋ], *s.* begenmeklik : tensīb : taḥsīn : istiḥsān :

approving [ə'pru:vɪŋ], *adj.* begenmek ve rızā ma'nāsına ḥāvī olan :

approvingly [ə'pru:vɪŋlɪ], *adv.* begenmek ve rızā ma'nāsına ḥāvī olarak :

approximate [ə'prɒksɪmɪt], *adj.* 1. yakın : taqrībī : 2. yakın : qarīb : muḥārin :

approximate [ə'prɒksɪmɪt], *v.n.* yaklaşmak : taḥarrüb étmek :

approximate [ə'prɒksɪmɪt], *v.a.* yaklaşdırmak : taqrīb étmek :

approximating [ə'prɒksɪmɪtɪŋ], *s.* 1. yaklaşmaqlık : taḥarrüb : 2. yaklaşdırmaklık : taqrīb

approximating [ə'prɒksɪmɪtɪŋ], *adj.* 1. yaklaşan : taḥarrüb éden : 2. yaklaşdıran : taqrīb éden :

approximation [ə,prɒksɪ'meɪʃən], s. 1. yaklaşış : yaklaşma : yaklaşmaçlık : taḳarrüb : 2. ceste ceste taḳarrüb eden : 3. yaklaşdırış : taḳrīb : 4. yaklaşdırılış : taḳrīb : 5. taḳmīn : taḳrīb :

by approximation, taḳmīnen : taḳrībten :

approximative [ə,prɒksɪ'mətɪv], *adj.* ceste ceste taḳarrübden ʿibaret olan :

appui [ə,puɪ] s. (*French*), 1. muʿāvenet : muzāheret : 2. muʿāvenet ve muzāheret éden kimesne :

appulse [ə'pʌls], **appulsion** [ə'pʌlʃən], s. || 1. degme : degmeklik : zərb : 2. vüṣûl : vürüd

appurtenance [ə'pɜ:tɪnəns], s. müteʿallikāt ve müştēmilāt ve tevābiʿāt ve müteferriʿātten olan nesne :

appurtenances, müteʿallikāt : müştēmilāt : tevābiʿāt : müteferriʿāt :

appurtenant [ə'pɜ:tɪnənt], *adj.* müteʿallik : tābiʿ : merbūṭ : menūṭ :

apricot [ˈeɪprɪ,kɒt], s. 1. ḳayısı : 2. zerd-ālū :

apricot tree, 1. ḳayısı ağacı : 2. zerd-ālū ağacı :

april [ˈeɪprəl], s. nīsān :

april fool, § nīsānıñ birinde bir oyuna aldanan kimesne :

(34)

april-fool's-day, § nīsānıñ birinci günü : nīsānıñ biri :

to make one an april fool, § nīsānıñ birinde birini bir oyun ile aldatmak :

a priori [eɪ praɪ'ɔ:raɪ], *adj.* || (*Latin*), muḳaddemāt-ı zāhireden istintāc olunan : zāhir-i ḥālden añlaşılan :

apron [ˈeɪprən], s. 1. fūta : peştemāl : pīş-gīr : 2. kesilmiş ḳazıñ ḳarnı derisi : 3. † ṭob fālyesine örtülen ḳurşun taḳtası : 4. ✓ geminiñ baş bodoslamasından omurgaya bitişik olan kereste pārçesi : 5. || ḥavz ḳapusınıñ iḳerüden ṭayandıkları döşeme : 6. baʿzı ḥafif ʿarabalarda diz üzerine örtülmege maḥşūş meşīn yā-ḥud muşammaʿ :

aproned [ˈeɪprənd], *adj.* fūta giymiş : fūtalı :

apropos [ˌæprə'pəu], *adj. or adv.* (*French*), 1. tamām vaḳtinde : 2. münāsib :

apsides [æp'saidi:z], *s. pl.* || (see *apsis*). evc ve Һazīz-i seyyārāt :

the line of the apses, merkez-i şemsden mürūr ile bir kevkebiñ evc ile Һazīzi beyninde vaşl olunan Һatt-ı müstakīm : Һattü^l-evc ve^l-Һazīz :

apsis [ˈæpsɪs], *s.* || (*pl. apses*). 1. seyyāreniñ şemse nisbetle evci yā-Һud Һazīzi : kilisāniñ bir başında ba°zen vāқи° olan yarım dā°ire ve yarım Һubbelü çıqma :

apt [æpt], *adj.* müstacid : 2. meyyāl : serī° : çābük : Һolay :

it is apt to break, ba°zı kerre Һırılır : çābük Һırılır : Һolay Һırılır :

it is very apt to break, çok kerre Һırılır : ekserī Һırılır : pek Һolay Һırılır :

aptera [ˈæptərə], *s. pl. (Greek)*, || Һanadsız olan böcek maқūlesi :

apteral [ˈæptərəl], *adj.* || binā Һismından olub öñi ve arқası direkli faқat yanları direksiz olan :

apterous [ˈæptərəs], *adj.* || Һanadsız :

apteryx [ˈæptərɪks], *s.* yeñi Felemenk'de bulunur bir nev° deve Һuşı :

aptitude [ˈæptɪˌtju:d], *s.* 1. isti°dād : 2. meyl : 3. münāsebet : münāsiblik :

aptly [æptli], *adv.* 1. yollu olaraq : münāsibi vechile : 2. tamām vaқtinde :

aptness [æptnəs], *s.* 1. meyl ve isti°dād : münāsebet : münāsiblik : yolluluk :

aptote [æptəu], *s.* || ism-i mebnī : ism-i ğayr-i mu°reb : ism-i ğayr-i münşarif :

aqua [ˈækwə], *s.* || (*Latin*), şu : āb : mā :

aquafortis [ˈækwəˈfɔ:tɪs], *s.* kezzāb şuyı : tiz-āb :

aqua-marina [ˌækwəməˈri:n], *s.* bezādī taşı :

aqua-regia [ˈækwə-ˈri:dʒɪə], *s.* || altun tiz-ābı : altun éder olan kezzāb şuyı :

aquarium [əˈkwærɪəm], *s.* || şu nebātātı ve şu Һayvānātı beslemege maқşuş Һavz yā-Һud şīşe :

aquarius [əˈkwærɪəs], *s.* || delv : delv burcı : burc-ı delv :

aquatic [əˈkwætɪk], *adj.* şuda olan : mā°ī : ābī :

aqua-tinta ['ækwə,tɪnt], *s.* 1. resim tersīmī için bakır tahtalarını tiz-āb ile vech-i maḥşūş üzere yedirüb tüy kalem resmi gibi ḥāşıl étmēniñ uşūli : 2. vech-i mezkūr üzere tersīm olunmuş başma resim :

aqua-vitae ['ækwə'vi:taɪ], *s.* || rākī : °arax : rūḥ :

aqueduct ['ækwɪ,dʌkt], *s.* 1. şu yolu : kanat : 2. şu yolu kemeri : kemerler :

aqueduct bridge, || yapma nehri bir yol yā-ḥud bir dere üzerinden atlatmak için inşā olunan köpri :

aqueous ['eɪkwɪəs], *s.* 1. şudan °ibāret olan : 2. şu ile yapılan : 3. şulu olan :

the aqueous humour of the eye, || gözün dāḥil-i ḥacminde mevcūd olan şu :

aqueousness ['eɪkwɪəsənəs], *s.* 1. şudan °ibāret olmaklık : 2. şuluk :

aquiform ['ækwɪfɔ:m], *adj.* || şu hey°etinde olan : mā°iyyü'l-hey°e :

aquila ['ækwɪlə], *s.* || (*Latin*), nesr burcu : en-nesr :

aquiline ['ækwɪ,lain], *adj.* 1. kara kuşa müte°allık olan : 2. kuş burnı içimli :

aquilon ['ækwɪ,lɔn], *s.* * (*Latin*), 1. poyraz yā-ḥud yıldız rüzgāri : 2. bora : rīḥ-i °āşif :

a. r. [əino regnɪ], *adv.* || (*Latin*), fī sene-i salṭanata : salṭanatiñ filān senesinde :

arab [,ærəb], *s.* 1. °Arab : °Arabistānlu : 2. siyāḥ °Arab :

arabesque [,ærə'besk], *adj.* || °Arab tezyināt-ı mi°māriyyesi tarzında olan :

arabesque [,ærə'besk], *s.* || °Arab tarzı naḫşiyyāt :

in arabesque, °Arab tarzında naḫşiyyāt ile : °Arab naḫşiyyātı tarzında :

arabesques [,ærə'besks], *s. pl.* || °Arab tezyināt-ı müşebbeke-i şinā°iyyesi : nāḫşiyāt-ı °Arabiyye :

arabian [ə'reɪbiən], *adj.* °Arabī : aşlı °Arabistānlu olan : °Arab yā-ḥud °Arabistāna mensüb olan :

arabian [ə'reɪbiən], *s.* 1. °Arab : °Arabistān ehli : 2. °Arab atı :

arabic ['ærəbɪk], *adj.* °Arabistāna yā-ḥud °Arabī lisānına mensüb olan :

arabic ['ærəbɪk], *s.* °Arabca : °Arabī : °Arabī lisānı : °Arab lisānı :

arabism ['ærəbɪzəm], *s.* || ʿArabîniñ şīve-i lisānından olan taʿbīr :

arabist ['ærəbɪst], *s.* || lisān ve müʿellifāt-ı ʿArabiyye ehli olan kimesne :

arable ['ærəbəl], *adj.* || sürülür ekilür olan :

arable land, tarla : mezraʿa : kişt-zār :

araby ['ærəbɪ], *s.** ʿArabistān :

arachnidan [ə'ræknɪdən], *s.* || örümcek ayaklu olan hayvān :

arachnida [ə'ræknɪdə], *s. pl.* || (*Greek*), örümcek ayaklu olan hayvānāt kısmı :

arachnoid [ə'ræknɔɪd], *adj.* || örümcek ağına beñzer olan :

the arachnoid tunic, or membrane, || beyn ile omurğa iligi üzerinde vākiʿ ve örümcek ağına beñzer bir zār :

araignee [ə'reɪni], **araign** [ə'reɪn], *s.* lağımınñ hazīnesi maḥallinde yapılamayınca kol kol aʿmāl ile bārūt vazʿ olunan şekl-i müşebbek :

aratory [ærə'tɔrɪ], *adj.* || şaban şürmege müteʿallik olan :

arbalist ['a:bəlɪst], *s. †* Tatar oqı : yay : mancınık : zenberek :

arbiter ['a:bɪtə], *s.* 1. hükm : iki kişiniñ nizāʿını faşl éden kimesne : 2. hākim :

the sovereign arbiter, hākim-i muṭlaq olan Hākk celle ve taʿālā hazretleri :

arbitrable ['a:bɪtrəbəl], *adj.* 1. ihtiyārī : ihtiyāra qalmış olan : 2. hakemiñ hükmüyle faşlı mümkün olan :

arbitrament [a:bɪtrəmənt], *s.* 1. ihtiyār : reʿy : 2. reʿy : hükm : qarār :

arbitrarily ['a:bɪtrərɪlɪ], *adv.* 1. kendi keyfince : kendi keyfine göre : keyfe maʿtfeḫ : 2. gaşban ʿanek : hākk ve inşāf ve kâʿide ve kânūna muğāyir olarak : cebrī olarak :

arbitrariness ['a:bɪtrərɪnəs], *s.* hākk ve inşāf ve kâʿide ve kânūna muğāyeret :

arbitrary ['a:bɪtrərɪ], *adj.* 1. ihtiyārī : keyfe maʿtfeḫ ihtiyār olunan : 2. kendi keyfince hākk ve inşāfa ve kâʿide ve kânūna muğāyir hareket eden : 3. hākk ve inşāfa ve kâʿide ve kânūna muğāyir olan : 4. müstakilüʿ-reʿy olan :

arbitrate ['a:bɪ, trəɪt], *v.n.* a^cmāl-i re^y ile i^htiyār étmek : 2. || hākemlik édüb faşl-ı da^cvā étmek : irād étmek : fayşal vérmek :

arbitration [ˌa:bɪ'treɪʃən], *s.*|| 1. hākemiñ faşl-ı da^cvā étmesi : 2. hākem ma^crifetiyle faşl olunmaqlık : 3. emr : hūkm : irāde : 4. faşl : tefrīk : temyīz : intiḥāb : 5.|| müvāzene : muḳābele : muḳāyese :

by arbitration, || hākem ve mütevassıta bi^l havāle : ehl-i vuḳūfa havāle ile :

(35)

arbitration of exchances, poliçe çekmek için muhtelif maḥalleriñ kambiolarını birbirine muḳābele ile birini intiḥāb étmeniñ uşūli :

to submit a dispute to arbitration, bir nizā^cı bir hākemiñ yā-ḥud bir mütevassıñ re^yine havāle étmek :

to submit to arbitration, işini bir hākemiñ re^yine havāle étmek :

an arbitration bond,|| bir nizā^cı hākemiñ re^yine havāle için imzā olunan sened :

arbitrator ['a:bɪ, trəɪtə], *s.*|| hākem : bir nizā^cıñ faşlı için ta^cyīn olunan kimesne :

arbitratrix ['a:bɪ, trəɪtrɪks], *s.* hākem kararı : nizā^cı faşl édici kararı :

arbitrement ['a:bɪ, trəmənt], *s.* hūkm : irāde : i^htiyār :

arbitress ['a:bɪtrɪs], *s.* 1. hākem kararı : nizā^cı faşl édici kararı : 2. şāḥib-i i^htiyār kararı : 3. hākim olan kararı : re^y ve hūküm şāḥibi olan kararı : āmire :

arbor ['a:bə], *s.* 1. ağac : şecer : şecere : dıraḥt : 2. || mīl : çarḥ mīli : 3. kafeslü köşk : kameriyye : mehtābiyye : çārdāk : çārtāk :

arbor dianæ, (*Latin*), || tiz-ābda cīvā ve gümüş i^cmāliyle ḥāşıl olan ağac şekli :

arbor saturni ['a:bə: 'sætɜ:n] (*Latin*), || sirkede kurşun ve tütüyā i^cmāliyle ḥāşıl olan ağac şekli :

arbor vitæ ['a:bə: 'vi:tai, 'vati:] (*Latin*), serv ya^cnī selviye beñzer bir nev^c ağac : mazi : mazi ağacı

arborary ['a:bərəri], *adj.*|| ağaca mensüb : şecerī :

arborator ['a:bərəitə], *s.*|| ağaccı : fidāncı : dıraḥt-perdāz :

arbored ['a:bərd], *adj.* 1. meyillü : 2. köşklü : kameriyyelü :

arboreous [a:'bɔ:rɪəs], *adj.*|| 1. şecerī : müşeccer : dirah̄t-āsā : 2. ağacda h̄aşıl olan :

arborescence [,a:bə'resəns], *s.*|| ağaca beñzer şekl : ağac şekli :

arborescent [,a:bə'resənt], *adj.* ağaca beñzer : müşeccer : dirah̄t-āsā :

arboretum [,a:bə'ri:təm], *s.*|| (*Latin*), numüne-h̄āne maḳāmında pek çok cins ağaçlarıñ birer ikişer : ʿadedi dikilü olan bāğçe :

arboriculture ['a:bəri ,kʌltʃə], *s.*|| ormanda ve bāğ ve bāğçede büyük ağaçlarıñ tīmārı ʿilm ve ʿameli :

arboriform ['a:bəri ,fɔ:m], *adj.*|| büyük ağac biçiminde olan şecerüʃ-şekl : müşeccer :

arborist ['a:bərist], *s.*|| ağac tīmārı ʿilmine mütevağğıl olan kimesne :

arborization ['a:bəraɪ'zeɪʃən], *s.*|| baʿzı taşlarda görinen ağac şekli gibi nişān :

arbour ['a:bə], *s.* kafeslü köşk : kameriyye : mehtābiyye : çārdāk : çārtāk :

arbute [a:'bjɜ:tə], *s.* koca yemişi ağacı : h̄vāce yemişi ağacı :

arbutean [a:'bjɜ:tən], *adj.* koca yemişi ağacı cinsinden olan :

arbutus [a:'bjɜ:təs], *s.* koca yemişi ağacı : h̄vāce yemişi ağacı :

arbutus berry, koca yemişi : h̄vāce yemişi :

arc [a:k], *s.*|| ḳavis : ḳavs-i dāʿire :

the diurnal arc, ḳavs-i nehār :

the nocturnal arc, ḳavs-i leyl :

to describe an arc, bir ḳavis resm étmek :

to bisect an arc, bir ḳavis tenşif étmek :

arcade [a:'keɪd], *s.* kemerlü : kemer altı :

arcana [a:'keɪnə], *s. pl.* (see arcanum).

arcanum [a:'keɪnəm], *s.* (*Latin; pl.* arcana), sırr : esrār : h̄afī ve maḳfī tutulan maʿlūmāt :

arc-boutant [arkbutā], *s.*|| (*French*) dirseklü pāyende : kemerlü pāyende :

arch [a:tʃ], *s.* 1. kemer : tāk : 2. kubbeye : tāk : 3. köprü : 4. köprü gözü : göz : 5. kavş : kavş-i dā'ire : 6. °alā'imü's-semā : kavş-i kuzah :

a triumphal arch, nuşret ve galebe-i tezkāren ve teberrüken inşā olunmuş maşna° kemer

a skew arch, egri kemer : kavş-i mā'il :

arch [a:tʃ], *v.a.* 1. egmek : egri étmek : kemer şekline getürmek : taqvīs étmek : 2. üzerine kemer atmak :

arch [a:tʃ], *v.n.* 1. egilmek : egrilmek : kemerlenmek : köprülenmek : taqvīs étmek : 2. kemer ve köprü şeklinde bulunmak : muşavves olmak :

arch [a:tʃ], *adj.* 1. şeytān ve maşhara olan : 2. şeytānvārī :

arch [a:tʃ], *prefix (Greek)*, baş ve re'īs ve ser ma'nāsıyla ba'zı kelimātīñ evveline hecā hey'etinde °ilāve olunur bir edātdır :

arch-abomination [a:tʃ-ə'bɒmɪ'neɪʃən], *s.* aşıl menfūr olan mādde : cümleden ziyāde menfūr olan nesne :

archaeology [ˌa:kɪ'ɒlədʒɪ], *s.*|| °ilm-i bahş ve tefrīk-i kadīmiyyāt : °ilm-i kadīmiyyāt :

archaeological [ˌa:kɪ'ɒlədʒɪkəl], *adj.*|| °ilm-i kadīmiyyāta mensüb olan :

archaeologically [ˌa:kɪ'ɒlədʒɪkəlɪ], *adv.*|| °ilm-i kadīmiyyāt kavā'idī iktizāsınca :

archaeologist [ˌa:kɪ'ɒlədʒɪst], *s.*|| mevādd ve āşār-ı kadīmiyyeniñ taḥkīk ve tecessüsü ile meşgül olan ehl-i °ilm :

archaic [a:'keɪɪk], *adj.*|| 1. kadīm : eski : 2. kadīm olub isti'mālden sākıt bulunan :

archaism [ˈa:kɪ'ɪzəm], *s.*|| pek eski zamān ta'ebiri : pek eski zamānda kullanılmış ve ḥāla isti'mālden sākıt bulunan ta'ebir :

archangel [ˈa:k'eɪndʒəl], *s.* re'īs-i melā'ike : ser-gerde-i feriştegān :

archangelic [ˌa:kæ'n'dʒelɪk], *adj.* re'īsü'l-melā'ikeye mensüb ve müte'allik olan :

arch-apostate [ˈa:tʃ-ə'pɒsteɪt], *s.* re'īs-i mürteddīn : baş mürted :

arch-apostle [ˈa:tʃ-ə'pɒstl], *s.* 1. re'īsü'l-ḥavārīyyīn : baş ḥavārī : 2. re'īsü'l-enbiyā : seyyidü'l-mürselīn :

arch-architect ['a:tʃ-'a:kɪ,tekt], *s.* binā ve miʿmār lā-miṣāl olan Allāhu Taʿālā ḥazretleri :

archbishop ['a:tʃ-'bɪʃəp], *s.* muṭrān : baş muṭrān : patrik metropolit :

archbishopric ['a:tʃ-'bɪʃəprɪk], *s.* 1. muṭrānlık mansıbı : 2. muṭrānlık olan maḥall : 3. muṭrānlık olan diyār :

arch-butler ['a:tʃ-'bʌtlə], *s.* sāḳī başı : sāḳiʿd-devle :

arch-chamberlain ['a:tʃ-'tʃeɪmbəlɪn], *s.* ḳapucı başılar ket-ḥüdāsı : ḥācibüʿd-devle :

arch-chancellor ['a:tʃ-'tʃa:nsələ], *s.* reʿīsüʿl-küttāb : kātibüʿd-devle :

arch-conspirator ['a:tʃ-'kən'spaɪrətə], *s.* ser-gerde-i fesād :

archdeacon ['a:tʃ-'di:kən], *s.* baş diyāḳoz : baş ūemmās : reʿīsüʿş-ūemmāise :

archdeaconry ['a:tʃ-'di:kənɾɪ], *s.* baş diyāḳozluk : baş ūemmāslık mansıbı : 2. baş ūemmāslık mansıbı maḥalli :3. baş ūemmās ḥükmünde olan ḳazā :

archdeaconship ['a:tʃ-'di:kənʃɪp], *s.* baş diyāḳozluk : baş ūemmāslık şıfatı :

arch-diocese ['a:tʃ-'daɪə,si:s], *s.* muṭrān ve patriḳiñ aşıl kendi ḥāş ḳazāsı :

arch-divine ['a:tʃ-'di'vaɪn], *s.* aʿlem-i ʿulemā-yı zamān :

arch-druid ['a:tʃ-'dru:ɪd], *s.* ʿİseviyyetden evvel Avrupa'nıñ şimāllerinde cārī olan büt-perestliḡiñ baş papası :

archducal ['a:tʃ-'dju:kəl], *adj.* 1. begler-begine mensüb ve müteʿallık olan : 2. ūeh-zādeye mensüb ve müteʿallık olan :

archduchess ['a:tʃ-'dʌtʃɪs], *s.* 1. sultān : pād-i-şāh kıızı : 2. ūeh-zāde ḳarısı :

archduchy ['a:tʃ-'dʌtʃɪ], *s.* begler-begilik olan ḥükümet :

archduke ['a:tʃ-'dju:k], *s.* begler-begi maʿnāsında olarak muḳaddemā baʿzı :

(36)

ḥükümdārāne ve ḥālā Rusya ve Avusturya'da nesl-i pād-i-şāhīden bulunan ūeh-zādelere maḥşūş laḳabdır :

archdukedom ['a:tʃ-'dju:kdəm], *s.* 1. begler-begilik şıfatı : 2. begler-begilik olan ḥükümet

archeal ['a:tʃ-iəl], *adj.*|| mebdē-i külle mensüb ve müteʿallık olan :

arched [a:tʃt], *adj.* 1. egri : muqavves : kemer ve köpri resminde olan : 3. kemerlü : kemer olan : 3. qubbelü : qubbe olan :

arch-enemy [ˈa:tʃenımı], *s.* 1. baş düşmen : ser-gerde-i a^cdā : 2. * iblīs : şeytān-ı le^oīm-i la^cīn :

archeology [ˌa:kɪˈɒlədʒɪ], *s.* (*see* archaeology).

archer [ˈa:tʃə], *s.* 1. kemān-keş : 2. oqlu yaylu ^casker : oqcı : tiz-endāz : 3. qavvāş : serheng :

archeress [ˈa:tʃərəs], *s.* kemān-keş qarı :

archery [ˈa:tʃəri], *s.* 1. kemān-keşlik şan^cati : 2. kemān-keşin ālet ve edevātı :

arches-court [ˈa:tʃɪz-kɔ:t], *s.*|| mīrāş ve nikāha mütē^callıq da^cvā rü^cyeti için Londra'da vāqı^c bir ^cālī mahkeme :

archetypal [ˌa:kɪtəpəl], *adj.* aşıl numūneye mensūb ve mütē^callıq olan :

archetype [ˈa:kɪtəp], *s.* aşıl numūne : mişl-i aşlī : aşıl : enmūzec-i aşlī :

archeus [ˈa:kɪəs], *s.*|| mebdē^c-i küll : menşe^c-i evvel :

arch-felon [a:tʃˈfeləu], *s.* 1. cināyetlüler re^oīsi : 2.* şeytān-ı la^cīn : iblīs :

arch-fiend [a:tʃˈfi:nd], *s.* re^oīsü^oş-şeyātīn : şeytān-ı la^cīn : iblīs le^oīm :

arch-flatterer [a:tʃˈflætərə], *s.* 1. baş müdāheneci : re^oīsü^ol-mütebaşbışīn : 2.* insānı taqrīr ve iğfāl éden şeytān la^cīn :

arch-for [a:tʃˈfɔ:], *s.* 1. baş düşmen : 2.* iblīs : şeytān :

arch-founder [a:tʃˈfaundə], *s.** vāzı^c-ı esās-ı ^cālem olan Allāhu Ta^cālā hāzretleri :

arch-governor [a:tʃˈgʌvənə], *s.* müdīr-i müdīrān ve hākim-i hūkkām olan zāt :

arch-heresy [a:tʃˈherəsi], *s.* bid^cat-ı ^cuzmā : küfr-i ekber :

arch-heretic [a:tʃˈherətık], *s.* ehl-i bid^cat-ı a^czam : kāfir-i ekber :

arch-hypocrite [a:tʃˈhɪpəkɪt], *s.* 1. mūrāī a^czam : 2.* iblīs : şeytān :

archiater [a:tʃiˈeɪtə], *s.* hekīm başı : ser-i eţibbā :

archical [a:tʃɪkəl], *adj.*|| aşlī :

archidiaconal [ˌɑ:kɪdaɪ'ækənəl], *adj.* baş şemāsa mensüb ve müteʿallik olan :

archiepiscopacy [ˌɑ:kɪ'pɪskəpəsi], *s.* 1. muṭrānlık şıfat ve manşüb ve hükümeti : muṭrānlık : paṭriḳlik : metropolitlik :

archiepiscopal [ˌɑ:kɪ'pɪskəpəl], *adj.* muṭrān ve paṭriḳ ve metropolite mensüb ve müteʿallik olan :

archill [ˈɑ:yʃɪl], **archilla** [ˈɑ:yʃɪl-lə], *s.* boyacıların kullandığı bir nevc mor boya :

archilute [ˈɑ:yʃɪlut], *s.* büyük lāgūta : büyük sāz : ʿūd :

archimagus [ˈɑ:kɪmeɪdʒəs], *s.* pīr-i muḡān : mübez : āteş-perestleriñ büyük papası :

archimandrite [ˌɑ:kɪ'mændraɪt], *s.* Arḫimandrit :

archimedean [ˌɑ:kɪ'mi:diən], *adj.* Arşimidis ḫakīme mensüb olan :

archimedean screw, vida ve burğı resminde olarak Arşimidis ḫakīmiñ icādı bir nevc şu ṭolābı :

arching [ˈɑ:ʃɪŋ], *s.* 1. egmeklik : taḡvīs : 2. egilmeklik : taḡavvūs : maḡavveslik : 3. kemer : kemer-kārılık : kemer teşkīli : kemer icmāli :

arching [ˈɑ:ʃɪŋ], *adj.* kemer resminde olan : kemer gibi olan : kemer olan :

archipelago [ˌɑ:kɪ'pelɪˌgəu], *s.* 1. aṭalar : aṭalar arası : Cezā'ir : 2. Aḡ deñiz aṭaları : Cezā'ir-i baḡr-i sefid :

architect [ˈɑ:kɪ'tekt], *s.* miʿmār : ḳalfa : bennā : mühendis :

military architect, mühendis :

naval architect, miʿmār : gemi miʿmārı :

architectonic [ˌɑ:kɪtek'tɒnɪk], **architectonical** [ˌɑ:kɪtek'tɒnɪkəl], *adj.* miʿmār ve miʿmāriyyete mensüb ve müteʿallik olan :

architectonics [ˌɑ:kɪtek'tɒnɪks], *s. pl.* ʿilm-i miʿmāriyyāt : fenn-i inşā :

architectress [ˈɑ:kɪ'tektrəs], *s.* miʿmār ḳarı :

architectural [ˌɑ:kɪ'tekturəl], *adj.* miʿmārī : miʿmār şanʿatına ve bināya mensüb ve müteʿallik olan

architecture ['a:kɪ,tektʃə], s. 1. ʿilm-i miʿmār : fenn-i inşā : miʿmāriyyet : 2. uşul-i inşā : 3. yapular : binālar :

civil architecture, harbe müteʿallik olmayan miʿmāriyyet : fenn-i inşā-yı ʿādī :

military achitecture, harbe müteʿallik olan miʿmāriyyet : fenn-i inşā-yı harbī :

naval architecture, inşā-yı sefāʾin : ʿilm ve fenn-i inşā-yı sefāʾin : gemi miʿmārlığı :

architrave ['a:kɪ,treɪv], s.|| direkli bināda direk başlığı üzerine konulub iki yā-ḥud ziyāde diregiñ beynini vaşl eden taş yā-ḥud taşlar şırası ki üst eşigi maḳāmındadır :

archival ['a:kɑɪvəl], *adj.* evrāk ve senedāt ve defātir-i ḳādimeye mensüb olan :

archivault ['a:kɑɪvəlt], s.|| kemer taşlarınıñ üst kenārında tertīb olunan zih ve pervāz :

archives ['a:kɑɪvəz], s. *pl.* 1. ḥıfz olunan kebt ve evrāk ve senedāt ve defātir : 2. defter-ḥāne : kütüb-ḥāne : ḳuyūd : ḳuyūdāt : sicilāt :

archivist ['a:kɪvɪst], s. defter emīni : defter-ḥāneci : ḥāfız-ı evrāk ve senedāt : ḥāfız-ı kütüb

archivolt ['a:kɪ,vəult], s. (*see* archivault).

archlike ['a:kɪ,laɪk], *adj.* kemer gibi olan : muḳavves :

archlute ['a:kɪ,lu:t], s. büyük lāḡūta : büyük sāz : ʿūd :

archly ['a:kɪlɪ], *adv.* ḥafif istihzā ve şeytānlık ve maşharalık tarīkiyle :

arch-magician [a:tʃ-mə'dʒɪʃən], s. baş sihir-bāz : reʿīsü's-sāḥirīn :

archness [a:tʃnəs], s. ḥafif müstehzilik : şeytānlık : maşharalık :

archon ['a:kɒn], s. muḳaddemā Yūnānistān'da idāre-i memlekete meʿmūr bir nevʿ sergerde ve aʿyān :

archonship ['a:kɒnʃɪp], s. aʿyānlık : ser-gerdelik :

arch-pastor [a:tʃ-'pa:stə], s. * rāʿī-i rūḥānī olan Allāhu Taʿālā ḥazretleri yā-ḥud Ḥazret-i ʿĪsā :

arch-philosopher [a:tʃ-fi'lɒsəfə], s. reʿīsü'l-ḥükemā :

arch-pillar [a:tʃ'pɪlə], s. rükn-i rekīn :

arch-poet [a:tʃ'pəʊɪt], s. melikü^ş-şu^carā :

arch-politician [a:tʃ'pɒlɪ'tɪʃən], s. re^oİsü^l-müdebbirān : a^czam-ı müdebbirīn^ül-umūr :

arch-pontiff [a:tʃ'pɒntɪf], s. re^oİsü^l-rehābīn : a^czamü^r-rehābine :

arch-prelate [a:tʃ'prelɪt], s. baş muṭrān : baş piskopos :

arch-presbyter [a:tʃ'prezbɪtə], s. baş piskopos : 2. baş nāzır-ı umūr-ı millet :

arch-priest [a:tʃ'pri:st], s. baş papas :

arch-primate [a:tʃ'praɪmeɪt], s. patrik : baş muṭrān :

arch-prophet [a:tʃ'prɒfɪt], s. re^oİsü^l-enbiyā : seyyidü^l-mürselīn :

arch-rebel [a:tʃ'rɪ'bel], s. 1. ser-gerder-i ^cuşāt : 2.* iblīs : şeyṭān :

archstone [a:tʃ'stəʊn], s. kemeriñ kilidi maḳāmında olan taş :

arch-traitor [a:tʃ'treɪtə], s. 1. re^oİs-i ḥavene : a^czamü^l-ḥavene : 2.* iblīs : şeyṭān :

arch-treasurer [a:tʃ'treɪzərə], s. mālīyye nāzırı : ḥāzinü^d-devle :

(37)

arch-tyrant [a:tʃ'taɪrənt], s. azlemü^z-zālīmīn :

arch-villain [a:tʃ'vɪlən], s. aḥbeşü^l-ḥabīşīn ve eşna^ül-müfsidīn :

archway [a:tʃweɪ], s. kemer : kemer resminde olan kapu ve yol :

archwise [a:tʃwaɪz] *adv.* kemer resminde :

arctic ['a:ktɪk], *adj.*|| şimālī :

arctic circle,|| mınṭıḳa-i mu^ctedile ile mınṭıḳa-ı mün cemide-i şimālīyye beyninde fāşıl olan dā^cire : medār-ı ḳuṭb-ı şimālī :

arcturus [a:k'tjuərəs], s.|| (*Latin*), simākü^r-rāmih-nām kevkeb :

arcuate ['a:kjuɪt], *adj.* egri : muḳavves :

arcuation ['a:kju'eɪʃən], s.‡ 1. egmeklik : taḳvīs : 2. egilmeklik : teḳavvūs : inḥinā : 3. egrilik : muḳavveslik : inḥinā : 4.|| fidān ṭaldırmaḳ uşūlī :

arcubalist ['a:kjubəlɪst], s.‡ Tatar oḳı :

ardency ['a:d°nsı], *s.* harāret : sıcak : sıcaklık : āteş :

ardent ['a:d°nt], *adj.* 1. yanmakta olan : mütevaḳḳid : müştā'ıl : sūzān : tābende : 2. germiyyetlü : şevḳlü : 3. āteşlü : kızgın :

ardent spirits,|| 1. tutuşur ve yanar olan keskin rūḥ ve rākī maḳūlesi meşrübāt : 2.* pür şevḳ ve ğayret olan ervāḥ-ı insāniyye : 3.* şevḳ ve ğayret-i mizāc şāḥibi bulunan kimesneler :

ardently ['a:d°ntlı], *adv.* şevḳ ile : ğayret ile : germiyyet ile : iştiyāk ile : farḫ-ı heves ile :

ardor, ardour ['a:də], *s.* 1. sıcak : sıcaklık : āteş : harāret : sūziş : tābiş : kızgınlık : 2. şevḳ : ğayret : germiyyet : iştiyāk : farḫ-ı heves : 3. kızgınlık : ḥiddet : şiddet :

arduous ['a:dju:əs], *adj.* güç : çetin : müşkıl : düşvār : °asır : °usretlü : müte°assir : ğayrete muḥtāc

arduously ['a:dju:əslı], *adj.* güçlülük : kemāl-i °usret ile : ğayret ile :

arduousness ['a:dju:əsnes], *s.* güçlük : çetinlik : °usret :

are [a:], *v.n.* (3d pers. plur. ind. pres. of to be), -dir : -dirler :

area ['eəriə], *s.* 1. saḫ : mesāḥa-ı terbi'iyye : 2. meydān : sāḥa : fezā : 3. ḥāneniñ şoḳāḳdan yana çukur kazılan meydāncık ve ḥavlısı :

areca ['ærikə], *s.* Hindde isti°māl olunur bir nev° fındık : felfelek : fūfel : pūpel :

areek ['æri:k], *adj. and adv.* yaş ve sıcak olmağla buğusu çıkmakta :

arefaction [æri'fækʃən], *s.*|| 1. kurutmaḳlık : kurumaklık :

arefy ['ærafı], *v.a.*|| kurutmak : kuru étmek : teybīs étmek :

arena [ə'ri:nə], *s.* 1. ḥalk öñünde gösterilen bir oyunun meydānı : meydān : sāḥa : 2. || bögrekde ḥāşıl olan kum ve taş :

arenaceous [,æri'neiʃəs], *adj.*|| 1. kum gibi olan : 2. kumlu olan : 3. kumşal olan :

arenarious [,æri'neiʃəs], *adj.*|| kumlu olan : kumşal olan :

arenation [,æri'neiʃən], || *s.* 1. sıcak kum ḥammāmı : 2. kum ḥammāmına komaḳlık yā-ḥud girmeklik :

arenose ['arinəus], **arenous** ['arinəs], *adj.*|| kumlu : kum dolu olan :

arenulous ['arɪnələs], *adj.*|| ince kum dolu olan :

areola [ə'rɪələ], **areole** [ə'rɪəl], *s.*|| memeniñ yā-ḥud çıbanıñ eṭrāfında olan renklü ḥalka :
hāle :

areolar [ə'rɪələ], *adj.*|| meme yā-ḥud çıban eṭrāfında olan renklü ḥalka heyʔetinde olan :
hāleveş :

areolation [ə, rɪə'leɪʔən], *s.*|| deri üzerinde olub eṭrāfı başka renk ile ihāta olunur ḥurde bir
maḥal : hāle:

areometer [ə'rɪə'mi:tə], *s.*|| seyyālāt-ı hevāʔiyyeniñ nisbet-i ḥiffetini taḳdīre müstaʕmel bir
ālet-i maḥşūşa : mīzān-ı ḥiffetü'l-hevā :

areometrical [ə'rɪə'metrɪkʔl], *adj.*|| mīzānü'l-ḥiffete mensūb ve müteʕallıḳ olan : ḥiffet-i
aḳsām-ı hevāʔiyye taḥḳıḳine müteʕallıḳ olan :

areometry [ə'rɪə'metrɪ], *s.*|| seyyālāt-ı hevāʔiyyeniñ ḥiffetini taḳdīr étmek fenni :

areopagite [,æri'ɒpədʒaɪt], *s.* zırde meşṭūr meclisiñ aʕzāsından olan kimesne :

areopagus [,æri'ɒpəgəs], *s.* eski zamānda Atina'da ʕaḳd olunur bir meclis-i ḥükümet-i
ḥuḳūḳiyye ismi idi :

argal ['a:gəl], *s.*|| şarāb fıçısında bulunan çöküñdi ve poşa :

argand-lamp ['a:gænd-læmp], *s.* fitili boru resminde olub ortasından hevā işler olan
ḳandīl :

argent ['a:dʒənt], *adj.* gümüş yaldızlu olan :

argentiferous [,a:dʒən'tɪfərəs], *adj.*|| içinde ṭabīʕī olarak gümüş filizi mevcūd olan :

argentine ['a:dʒən, taɪn], *adj.* gümüşe beñzer olan :

argil ['a:dʒɪl], *s.*|| özlü çamur : lüleci çamuru :

argillaceous [,a:dʒɪ'leɪʔəs], *adj.*|| içinde ṭabīʕī olarak lüleci çamuru keşret üzere mevcūd
olan :

argilliferous [,a:dʒɪ'lɪfərəs], *adj.*|| içinde ṭabīʕī olarak bir miḳdārca lüleci çamuru mevcūd
olan :

argillo-arenaceous ['a:dʒɪl-, æri'nei]əs], *adj.*|| biʔ-ṭabiʕ kum ile özlü topraqdan ʕibāret olan :

argillo-calcareous ['a:dʒɪl-kæɫ'keəriəs], *adj.*|| biʔ-ṭabiʕ kireclü topraq ile özlü topraqdan ʕibāret olan :

argillous ['a:dʒɪləs], *adj.*|| 1. lüleci çamurına mensüb : 2. lüleci çamurundan ʕibāret olan :

argosy ['a:gəsi], *s.** gemi : sefine : keştî : hazîne gemisi :

argue ['a:gju:], *v.n.* 1. irād-ı delāʕil ile mükāleme étmek : laqırdı étmek : 2. dil yarışı étmek : 3. göstermek : delālet étmek :

argue ['a:gju:], *v.a.* 1. mübāhāse ve mücādele ile tedkīk ve tesbīt étmek : 2. delīl olmak : istidlāl étmek : istintāc étmek : 3. delālet étmek :

argued ['a:gju:d], *adj.* bahs olunmuş : mübāhāse olunmuş : delāʕil ile tedkīk ve tesbīt olunmuş :

arguer ['a:gjuə], *s.* 1. irād-ı delāʕil ile mübāhāse éden kimesne : 2. ʕinādcı : lāfa-zen :

arguing ['a:gjuɪŋ], *s.* 1. irād-ı delāʕil ile mübāhāse étmeklik : laqırdı : 2. dil yarışı : laqırdı : lāf :

arguing ['a:gjuɪŋ], *adj.* 1. irād-ı delāʕil ile işbāt-ı müddeʕāya mensüb olan :

argument ['a:gjumənt], *s.* 1. delīl : burhān : işbāt : 2. netice : haşıl-ı kelām : hulaşa-i meʕāl : 3. mübāhāse : mücādele : laqırdı : söz : kelām : 3.|| esās : aşıl : melzüm :

argument ['a:gjumənt], *v.n.* mübāhāse étmek : mücādele étmek : münākaşa étmek : laqırdı étmek

argumentable ['a:gjuməntəbəl], *adj.* teʕyīdi içün delāʕil-i irādı mümkün olan : 2. delīl tutulabilecek olan :

argumental ['a:gjuməntəl], *adj.* mübāhāseye ve irād-ı delāʕile mensüb ve müteʕallik olan

argumentation [ˌa:gjuməntəʕən], *s.* istidlāl : istintāc : irād-ı delāʕil : ibtiḥās :

argumentative [ˌa:gju'mentətɪv], *adj.* 1. istidlālī : irād-ı delāʕil maʕnāsında olan : 2. mübāhāşeci : irād-ı delāʕil merākklusı olan :

argumentum ad hominem [ˌa:ɡju'mentum æd 'hɒmɪ,nem], s.|| (*Latin*), mübāheşede muhātab bulunan şahşın bir kavı ve-yā-ıud bir fıline irād birle sen öyle étđiñ böyle dédiñ diyerek ittiḥāz bulunan delil :

argus ['a:gəs], s.* pek açık gözlü bekci yā-ıud cāsūs :

aria ['a:riə], s.|| (*Italian*), hevā : maḳām : türkī : şarkī : mānī :

arian ['eəriən], s. ✘ sābııda müteḥaddis olan mezāhib-i ʿİseviyyeden teslīsī kabūl étmeyerek Ḥazret-i ʿİsā ile rūḥü'l-ıudsūñ lāhūtını inkār birle Ḥazret-i ʿİsā evvelü'l-maḥlūḳāt idügi kavline kā'il olan mezhebi kabūl étmiş kimesne :

arian ['eəriən], *adj.* ✘ bālāda mezkūr olan mezhebe mensüb ve müte'alliḳ bulunan :

arid ['ærid], *adj.* 1. ıuraḳ : ııraḳ : ıuru : ıumşal : 2. ıurumuş : yanmış : yanık :

(38)

aridity [ə'ridıtı], **aridness** [ə'ridnəs], s. 1. ıuraḳlıḳ : ııraḳlıḳ : ıuruluḳ : ıumşallıḳ : 2. yanıklıḳ :

aries ['eəri:z], s.|| ḥamel : ḥamel burcı : burc-ı ḥamel :

arietta [ˌæri'etə], s.|| (*Italian*), ııısa bir hevā : ııısa bir maḳām :

aright [ə'rait], *adv.* toğrı : şevāb üzere : ḥaḳādan şālim olarak :

arioso [ˌa:ri'əuzəu], *adj. and adv.*|| (*Italian*), neşātluca :

arise [ə'raiz], *v.n.* (arose [ə'rəuz]; arisen [ə'rizʰn]), 1. ıalkımaḳ : yataḳdan ıalkımaḳ : 2. ıalkımaḳ : yerinden ıalkımaḳ : ıııyām étmek : ııkımaḳ : yukarıya toğrı ııkımaḳ : ađmaḳ : yukarı ađmaḳ : şu'ūd étmek : 4. tođmaḳ : tulū° étmek : 5. ııkımaḳ : gelmek : neş°et étmek : ḥāşıl olmaḳ : peydā olmaḳ : lāzım gelmek : vücūd bulmaḳ : vücūda gelmek : zuhūr etmek : 6. dirilmek : ıııyām étmek : ba° olunmaḳ : 7. ıabarmaḳ : 8. ḥurūş étmek : ḥurūşa gelmek : 9. ayaklanmaḳ : ııışyān étmek :

arisen [ə'raizʰn], *adj.* (*past part. of arise*), 1. ıalkımış : 2. ııkımış : 3. toğmuş : 4. zuhūr étmiş : 5. dirilmiş : 6. ıabarmış : 7. ayaklanmış :

arising [ə'raizıŋ], s. 1. ıalkımaḳlıḳ : 2. ııkımaḳlıḳ : 3. tođmaḳlıḳ : tulū° : 4. zuhūr : 5. ba° : 6. ıabarmaḳlıḳ : ḥurūş : 7. ayaklanmaḳlıḳ :

arising [ə'raizıŋ], *adv.* toıayı : nāşī : binā°en : mebnī : sebebden :

arising from this, bundan tolayı : bundan nāşī : buña binā'en : buña mebnī : bu sebebden

aristocracy [,æri'stɔkrəsi], s. 1. kibār ve şürefā taqımı : 2. umūr-ı cumhuruñ yalnız şürefā taqımına muhavvil olması uşūliyle idāre olunan devlet ve hükümet :

aristocrat ['æristə'kræt], s. 1. kibār ve şürefānıñ imtiyāzātı taraf-dārı bulunan kimesne : 2. kibār ve şürefā taqımına müte'allık olan kimesne :

aristocratic [,æristə'krætık], **aristocratical** [,æristə'krætık^{əl}], *adj.* 1. kibār ve şürefā tarzında olan : mağrūr ve 'ālī-cenāb olan : 2. kibār ve şürefādan 'ibāret olan : 3. kibār ve şürefā taqımına müte'allık olan :

aristocratically [,æristə'krætık^{əl}], *adv.* 1. kibār ve şürefā vāsıtasıyla : 2. kibār ve şürefā tarzında : 3. kibār ve şürefāya ta'alluk ile : 4. kibār ve şürefānıñ ictimā'ıyla :

aristotelian [,æristə'ti:lən], *adj.*|| Aristotalis hakīme mensüb olan :

aristotelian [,æristə'ti:lən], s.|| Aristotalis hakīmiñ uşūl-i hikmetine kı'ıl olan kimesne :

aristotelianism [,æristə'ti:lənizəm], s.|| Aristotalis hakīmiñ uşūl-ı hikmeti :

aristotelic [,æristə'ti:lık], s.|| Aristotalis hakīme mensüb olan :

arithmancy [a'rıθmansı], s.|| raqam vāsıtasıyla gūyā gelecek vuqū'atından haber vérmeklik 'ilmi

arithmetic [ə'rıθmətık], raqam : hesāb : 'ilm-i hesāb :

arithmetic [ə'rıθmətık], **arithmetical** [ə'rıθmətık^{əl}], *adj.* 1. hesābī : 'ilm-i hesāba mensüb : mütesāviyyü't-tefāzulāt :

arithmetically [ə'rıθmətık^{əl}], *adv.* 1. hesābca : hesāba taṭbīkle : 2.|| mütesāviyyeten fi't-tefāzulāt

arithmetician [ə'rıθmətıʃən], s. ehl-i raqam : ehl-i 'ilm-i hesāb : hesābiyyūndan olan ehl-i 'ilm :

ark [a:k], s. 1. şandık : şandūqa : tābūt : 2. seped : seped şandık : seped şandığı : 3.✠ gemi : sefīne : gurāb : keştī : 4.|| kal'a : iç kal'ası : hişār :

noah's ark,✠ Nūh gemisi : sefīne-i Nūh : gurāb-ı Nūh : keştī-i Nūh :

the ark of the covenant, ☩ tābūtü^s-sekīne : tābūtü^l-^cahd :

the ark of bulrushes, ☩ Ḥazret-i Mūsā'nıñ vaz^c olundığı seped :

arm [a:m], *s.* 1. kol : bāzū : ^cazd : sā'id : 2. dal : ağac dalı : şāḥ : silāḥ : 4.↓ piyāde ve süvārī ve topcı olarak ecnās-ı ^caskeriyeniñ her bir cinsi : 5. körfez : ḥalīc : 6. yel degirmeniñ kolu : kol :

the fore arm, sā'id : **the upper arm**, bāzū : ^cazd :

arm in arm, kol kola vėrerek :

to meet one with open arms,§ izhār-ı mesrūriyyet ile istiķbāline musāra^cat ėtmek

to keep one at arm's length,§ 1. birini kendine yanaşdırmamak : uzakda tutmak : 2. aşlā yüz vėrmemek :

to fold one's arms, kollarını gögsi üzerine birbirine şarmak :

the arms of an anchor, gemi tēmüriniñ kolları : çapanıñ kolları :

arm [a:m], *v.n.* 1. silāḥlanmak : 2. silāḥını kuşanmak :

arm [a:m], *v.a.* 1. silāḥ vėrmek : 2. zırh giydirmek : 3. donatmak : techīz ėtmek : toblarını komaκ : tobların komaκ : 4.* mālzemesini vėrmek : esbāb-ı şebāt ve teşīrini vėrmek : 5.|| mıķnāṭisiñ iki kutbını bir çelik çubuk vāsıtasıyla vaşl ėtmek : 6.|| ḥānedān arması ḥayvānātıñ cevāriḥini maḥşuş renk ile tersīm ėtmek :

armada [a:'ma:də], *s.*|| donanma : sefā'in :

armadillo [,a:mə'dıləu], *s.* Amerikā-yı cenūbīda vāķi^c olur zırhvārī kabuklu kertenkeler cinsinden bir nev^c büyücek ḥayvān :

armament ['a:məmənt], *s.* 1. ^casker : ordu : 2. donanma : sefā'in-i ḥarb : 3. geminiñ topları : 4. techīzāt : tertībāt-ı ḥarbiyye :

armature ['a:mətjuə], *s.*|| mıķnāṭisiñ iki kutbı beyninde vaşl olunan çelik çubuk : 2.‡ zırh : 3.‡ cirid oyunu mişillü ta'limāt-ı ḥarbiyye-i ^catıka :

arm-chair [a:m,t[eə], *s.* koltuk : koltuk şandalyesi : koltuklu şandalye :

arm-chest [a:mt[est], *s.*✓ silāḥ şandığı :

armed [a:mɪd], *adj.* 1. kollu : 2. silāhlu : silāhlanmış : müsellaḥ : 3. topları konulmuş : donadılmış : techīz olunmuş : mücehhez : 4.* mālzeme-i teʿsīri yā-ḥud esbāb-ı şebāti kendi kabzında olan : 5.|| miḳnātīs nevʿinden olup iki kuṭbı üzerine bir çelik çubuk vaż olunmuş olan : 6.|| hānedān arması ḥayvānātından olup cevāriḥi maḥşūş renk ile muşavver olan :

armed en flūte, † cenk gemisi olup topları çıkarılarak ʿasker yā-ḥud mühimmāt taşımağa göre techīz olunmuş olan :

armenian [a:'mi:nɪən], *adj.* Ermenistan'a yā-ḥud Ermenī kavmine mensüb olan :

armenian bole, kil-i Ermenī :

armenian [a:'mi:nɪən], *s.* 1. Ermenī : 2. Ermenī lisānı : Ermenīce :

armful [a:mful], *s.* 1. kucaḳ : kucaḳlık : kucaḳ tolusu : 2. koltuğa alınabilecek kadar :

armhole [a:m,həul], *s.* elbisede koluñ kaçacağı delik :

armiger [a:mɪdʒə], *s.*|| (*Latin*), silāhşöruñ silāh-dārı maʿnāsında bir laḳabdır ki baʿzen esāmīniñ soñunda ʿilāve olunur faḳat ekşeriyā İngilizcesi olan **esquire** lafzı müstaʿmeldir :

armigerous [a:mɪdʒərəs], *adj.*|| silāh taşımağa şalāhiyyetlü olan :

armillary [a:'mɪləri], *adj.*|| müşebbek : ḥalḳa ḥalḳa olan :

an armillary sphere, kürre-i müşebbeke :

armillated [a:'mɪlətɪd], *adj.*|| bilezüklü : bilazüklü :

arming [a:mɪŋ], *s.* 1. silāhlanmaḳlık : 2. silāh kuşanmaḳlık : 3. silāh vérmeklik : 4. toblarını komaḳlık : toḅ komaḳlık : 5.* mālzeme-i şebāt ve-yā-ḥud esbāb-ı teʿsīrini vérmek : 6.|| miḳnātīsiniñ iki kuṭbuna bir çelik çubuk vaşl étmeklik : 7.|| hānedān arması ḥayvānātınıñ cevāriḥini maḥşūş renk ile tersīm étmeklik :

armings [a:mɪŋs], *s. pl.* ✓ geminiñ küpeştesinde birandaları üzerine örtülen muşammaʿ :

armipotence [a:'mɪpətəns], *s.** cenkce olan kudret ve miknet :

armipotent [a:'mɪpətənt], *adj.* * cenkce kudretlü ve miknetlü olan :

armistice [a:mɪstɪs], *s.*|| mütäreke :

armless ['a:mlɪs], *adj.* 1. kolsuz : çolak : silāhsız :

armlet ['a:mlɪt], *s.* 1. bāzū-band : 1. dar ve uzunca bir körfezcik : ḥalīc :

armor ['a:mə], (*see* armour).

(39)

armorial [a:'mɔ:rɪəl], *adj.* 1. zırh ve silāḥa müte°allık olan : 2. ḥānedān armasına müte°allık olan

armorial bearings, || arma : ḥānedān arması : nişān : °alāmeti : ḥānedān °alāmeti müteferri°atı :

armour ['a:mə], *s.* 1. zırh : silāḥdan muḥāfaẓa için giyilen takım : 2. silāḥ : esliḥa : yarak : yarağ : cebe : sāz ve selb :

defensive armour, zırh :

offensive armour, silāḥ : esliḥa :

coat armour, ḥānedān °alāmeti : ḥānedān arması : arma :

armour-bearer ['a:mə-'beərə], *s.* silah-dār :

armourer ['a:mərə], *s.* 1. zırh ve silāḥ i°māl ve ta°mīr éden kimesne : kılıccı : tüfenkci : çaḫmaḫcı : 2. silah-dār :

armourings ['a:məriŋs], *s. pl.* ✓ geminiñ küpeştesinde bırandalarıñ üzerine örtülen muşamma° :

armorist ['a:mərist], *s.* 1. arma ya°nī ḥānedān °alāmātı °ilminde māhir olan kimesne :

armoury ['a:məri], *s.* 1. cebe-ḥāne : silāḥ-ḥāne : silāḥ : esliḥa : 3. ḥānedān °alāmeti : ḥānedān arması : arma : 4. arma ya°nī ḥānedān °alāmātı °ilmi :

armpit ['a:m,pɪt], *s.* koltuk : bağal : ibt :

arm-rack ['a:mræk], *s.* tüfenklik : kılıçlık : silāḥlık : silāḥ dizildiği şıpa ya°nī sepa :

arms ['a:ms], *s. pl.* 1. kollar : bāzūlar : 2. silāḥ : esliḥa : sāz : 3.* cenk : ḥarb : 4. ḥānedān °alāmeti : arma :

allusive arms, canting arms, bir ḥikāyeden kināye ittiḥāz olunan arma :

defensive arms, arms of defence vesā'il-i muḥāfaẓa olan zırh ve cevşen ve miğfer maḳūlesi :

fire arms, esliḥa-i nāriyye ya'nī ṭop tüfenk ṭabanca havan maḳūlesi :

offensive arms, arms of offence, kılıc ve ḥancer ve tüfenk ve ṭabanca mişillü ālet-i ḥarb ve zarb :

small arms, ✓ kılıc ve meç ve şiş ve ḥançer ve tüfenk süngisi gibi ḥurde silāḥ :

a coat of arms, arma : bir ḥānedānīñ 'alāmet-i teşerrüfi olan arması :

a passage of arms, eski cündiler beyninde vāḳi' olan cenk taḳlīdi :

a pile of arms, ↓ ber-ā-ber çatılmış bir kaç tüfenk :

a stand of arms, ↓ bir nefer 'askeriñ silah taḳımı :

a man at arms, eski uşūle göre mükemmelen zırhlu ve müsellaḥ bulunan süvārī :

a master at arms, ✓ geminiñ nizām ve intizāmına me'mūr bir nev' zabṭiyye zābiṭi

a sergeant-at-arms, bir nev' teşrīfātcı me'mūri :

by force of arms, ḥarben : 'anveten :

to be in arms, gerek 'iṣyān için ve gerek düşmen def'i için silāḥlu olmak : ayaklanmış olmak :

to be under arms, ↓ 'asker olub ta'līm yā-ḥud nevbet yā-ḥud başka bir sebep için silāḥ altında bulunmak :

to bear arms, silāḥ taşımak : 'askerlik étmek :

to beat to arms, her kes silāḥlanub gelsün déyü tranpete çalmak :

to carry arms, silah taşımak :

to lay down one's arms, ↓ 1. silāḥını yere koyub teslīm olmak : 2. ḥarb ve silāḥı terk édüb muşālaḥa étmek :

to take up arms, to rise in arms, silāḥlanmak : ayaklanmak :

to arms! silāḥa depren : silāḥa ṭavran!

carry arms! selām al :

shoulder arms, ḥāş dur :

ground arms! silāh yere : **present arms!** selām dur :

slope arms! silāh omuza : **support arms!** dīvān dur :

secure arms! silāh sakla : **order arms!** rāhat dur :

arm's-end [a:mz-end], **arm's-length** [a:mz-lenθ], s. koluñ yetiŕecegi kadar mesāfe :

to keep one at arms's-length, 1. birini yanaŕdırmayub yaqın ŕokdurmamak : 2. ŕ yüz vėrmemek:

arm's reach [a:mz-ri:t], s. eliñ yetiŕecegi kadar mesāfe :

to be within arm's-reach, el yetiŕecek kadar yaqın olmak :

army ['a:mı], s. asker : ordu : ceyš : leŕker :

a standing army, dā'imī ŕüretle mürettib kalan muvazıaf asker :

a besieging army, asākir-i muhāŕarın :

a relieving army, muhāŕır olunmuŕ bir kal'anıñ imdādına gelen asākir-i külliye :

to be in the army, asker bulunmak : askerlikde bulunmak : askeride olmak :

to enter the army, asker yazılmak : silk-i askeriyyeye dāhil olmak :

to leave the army, askerlikden çıkmak :

arnica ['a:nıkə], s. arniqa köki :

arnotto [a:'nəutəu], s. [see anotta], nebātı bir nev nāzik ve güzel kırmızı boya :

arn't [a: nɒt], v.n. (for are not), 1. degiliz : degilsiniz : 3. degillerdır : 4. degil miyiz : 5. degil misiñiz : 6. degiller midir :

aroma [ə'rəumə], s. koqu : güzel koqu : rā'ihā : bũ : bũy :

aromatic [,æɾə'mætık], **aromatical** [,æɾə'mætık'ɪ], adj. koquulu : rā'ihālu : bahār gibi koquulu olan

aromatic [,æɾə'mætık], s. eczā nev'inden olub güzelce koquulu olan nesne :

aromatics [,æɾə'mætıks], s. pl. bahārāt : ıtırıyyāt : koquulu eczālar : akākır :

aromatization [ə'rəumə tızaıʃən], s.|| 1. koqulandırmaklık : ta'ır : 2. koqulandırmaklık : mu'atıtar edilmeklik : ta'ır :

aromatize [ə'rəʊmə,taɪz], *v.a.* koxulandırmak : koxulatmak : ta'fir etmek : mu'at'ar etmek

aromatized [ə'rəʊmə,taɪzɪd], *adj.* koxulandırılmış : ta'fir olunmuş : mu'at'ar :

aromatizing [ə'rəʊmə,taɪzɪŋ], *s.* koxulandırmaklık : koxulatmaklık : ta'fir etmeklik :

aromatizing [ə'rəʊmə,taɪzɪŋ], *adj.* koxulandırıcı : koxuldıcı : mu'at'ar-sāz olan :

arose [ə'rəʊz], *v.n.* (*pret. of arise*), 1. kalkdı : çıkdı : 3. hāşıl oldu : 4. toğdı : 5. kabardı : 6. ayaklandı

around [ə'raʊnd], *prep.* 1. etrāfa : çevreye : cevānib-i erba'aya : fir-ṭolayıya : 2. etrāfda : çevrede : cevānib-i erba'ada : fir-ṭolayıda :

around me, 1. etrāfıma : etrāfımda :

around thee, 1. etrāfıña : etrāfıñda :

around him, around her, around it, 1. etrāfına : 2. etrāfında :

around us, 1. etrāfımıza : 2. etrāfımızda :

around you, 1. etrāfıñıza : etrāfıñızda :

around them, 1. etrāflarına : etrāflarında :

around [ə'raʊnd], *adv.* 1. etrāfa : 2. etrāfda :

arouse [ə'raʊz], *v.a.* 1. uyandırmak : 2. cānlandırmak : diriltmek : ayaklandırmak : kaldırmak : tahrīk etmek : harekete getürmek :

to arouse one's self, 1. uyanmak : cānlanmak : dirilmek : ayaklanmak : kalkmak : gözini açmak :

aroused [ə'raʊzd], *adj.* 1. uyandırılmış : uyanmış : uyanık : 2. cānlanmış : ayaklanmış : kalkmış : harekete getürülmüş : harekete gelmiş :

arousing [ə'raʊzɪŋ], *s.* 1. uyandırmaklık : 2. uyanmaklık : 3. cānlandırmaklık : ayaklandırmaklık : 4. cānlanmaklık : ayaklanmaklık :

arpeggio [a:'pedʒiəʊ], *s.|| (Italian)*, 1. çalgı çalmağda notaları :

ayrı ayrı kesik kesik çalmaçlık şan°ati : 2. ayrı ayrı kesik kesik çalınacak bir takım notalar mecma°ası :

arquebuse ['a:kwıbəs], *s.* † muqaddemlerde müsta°mel bir nev° çarhlu çaçmaçlı tüfenk :

arquebusier ['a:kwıbəsər], † *s.* bālāda mezkūr tüfenk kullanan °asker neferi :

arrack ['ærək], pirinc rakısı : °araçü°l-erz :

arraign [ə'rein], *v.a.* 1.* müdde°i °aleyhi ihzār birle da°vāyı aña isnād étmek : ithām étmek : 2.* °ale°l-°umüm ithām étmek : kuşūr yā-ħud kabāħat °azv étmek : kabāħat bulmaç :

arraigned [ə'reind], *adj.* 1.|| maħkeme ħuzūrına celb birle da°vāsı kendisine telķin olunmuş olan : 2. ithām olunmuş : kendisine kuşūr yā-ħud kabāħat °azv olunmuş olan :

arraigner [ə'reinə], *s.* 1. müdde°i : 2.|| maħkemeye celbinden soñra da°vāyı telķin éden kimesne : 3. kuşūr yā-ħud kabāħat °azv édici :

arraigning [ə'reiniŋ], *s.* 1.|| maħkemede da°vāyı resmen telķin étmeklik : 2.* kuşūr yā-ħud kabāħat °azv étmeklik :

arraignment [ə'reinmənt], *s.* 1.|| methūmıñ ya°nī müdde°i °aleyhiñ maħkemede resmen telķin-i da°vā ve isnād-ı töhmet olunması : 2.|| methūma maħkemede resmen telķin-i da°vā ve isnād-ı töhmet étmeklik : 3.* kuşūr yā-ħud kabāħat isnād étmeklik :

arraigns [ə'reins], *s. pl.*|| da°vālar :

clerk of the arraigns, maħkeme muqayyidi : maħkeme kātibi :

arrange [ə'reindʒ], *v.a.* 1. nizāmlamaç : nizāma komaç : tanzīm étmek : tesviye étmek : 2. tertīb étmek : şıraya komaç : şırasına komaç : 3. dizmek : tensik étmek : 4. karar vérmek : kararlaşdıрмаç : nizām vérmek : rābița vérmek : 5. işlāħ étmek : ber-țarāf étmek : bitirmek : kesmek : kaç° étmek : tesviye étmek : 6. ħāzırlamaç : ħāzır étmek : āmāde étmek : tehiyye étmek

arranged [ə'reindʒd], *adj.* 1. nizāmlu : munțazam : nizāma konulmuş : tesviye olunmuş : 2. müretteb : şırasında : 3. dizilü : 4. karar-gir : karar-dāde: muqarrer : nizām verilmiş : rābița verilmiş : 5. işlāħ olunmuş : ber-țaraf kılınmış : tesviye olunmuş : 6. ħāzır : müheyyā : āmāde :

arrangement [ə'reindʒmənt], *s.* 1. nizāma komaçlık : tanzīm : tesviye : 2. nizām : şüret-i nizām : 3. tertīb étmeklik : tertīb : 4. tertīb : şıra : 5. dizmeklik : tensik étmeklik : 6. nisāç

: 7. karar v ermeklik : tesviye  tmeklik : 8. karar : s ret-i karar : karar-d ad : 9. kavl : mu avele : 10. ısl h : tesviye : kat  : 11. h zırlamaklık : tehiyye :

arranger [ 'reindz ], *s.* niz mlayıcı : tanz m  dici : n zım :

arranging [ 'reindzıŋ], *s.* 1. niz ma komaqlık : tanz m : tesviye : tert b : tensik : 2. karar v ermeklik : 3. ısl h  tmeklik : kat   tmeklik : 4. h zır  tmeklik :

arrant [' er nt], *adj.* s fi : salt : a ıl :

an arrant rogue,   gedikli  apkıŋ : s fi  apkıŋ : s fi tolandırıcı :

arras [' er s], *s.* k r-ı kad m nakı lu d v r ve kapu perdesi :

array [ 'rei], *s.*  af : tert b : niz m : 2.  asker : ordu : le ker : ceys : 3. kisvet : elbise : 4. ta fif : tert b : tanz m : 5. saltanat : taŋtana : debdebe : 6. || defter-i es m  :

battle array, *  aff-ı harb : tert b-i harb :

to put in array, to set in array, * tert b  tmek : tanz m  tmek : dizmek :

to stand in array, 1.  aff-ı beste-i harb olmak : sıra ile durmak :

array [ 'rei], *v.a.* 1. dizmek :  ekmek : ta fif  tmek : tert b  tmek : tanz m  tmek : 2. giyindirmek : iks   tmek :  eke d zen v ermek : 3. || defter-i es m sini okuyub yo lamak : yo lama  tmek :

arrayed [ 'reid], *adj.* 1. dizilmi  :  ekilmi  : mu affef : m retteb : 2. giyil  : giyinmi  : giydirilmi  : m lebbes : m zeyyen : 3. || yo lanılıb h zır bulunan :

to be arrayed, *v.n.* 1. dizilmek :  ekilmek : 2. giyinmek :

to be arrayed, *v.p.* 1. dizilmek :  ekilmek : 2. giydirilmek :  eke d zen v rilmek

arraying [ 'reıŋ], *s.* 1. dizmeklik :  ekmeklik : ta fif : tert b : tanz m : 2. giydirmeklik : iks  : tezy n : 3. || defter-i es m lerini okuyub yo lama  tmeklik :

arrear [ 'ri ], **arrears** [ 'ri z], *s. pl.* ba ay  : m nde : va tinde  denilmey b ger  kalan borc :

to be in arrear, to be in arrears, va tiyle borcını  demey b ba ay sı kalmak :

arrest [ 'rest], *v.a.* 1. durdurmak : durdurtmak : alıkomak : eglendirmek : tevki f  tmek : hareketden men   tmek : 2. tutmak : a z ve girift  tmek : tevki f  tmek : 3. h bs  tmek :

h abse  omak : h abse atmak : 4. i lemekden men  etmek : m ani  olmak : 5. celb ve tev k if etmek : inti k lden men  etmek :

arrest [ 'rest], *s.* 1. a z ve girift : 2. h abs : 3. imh al :

to place in arrest, to put under arrest,  / 1. h abs etmek :  ara ola v ermek : 2.  apusuna nevbetci  omak :

an arrest of judgment,|| da v n n i l mından  onra h k m n n icr sını imh al etmeklik :

arrestation [, res'tei n], *s.* a z ve girift :

arrested [ 'restid], *adj.* 1. a z ve girift olunmu  : t utulmu  : 2. h abs olunmu  : ma b s : 3. durdurulmu  : h areketden y -h ud i den men  olunmu  : 4. inti k lden men  olunmu  :

to be arrested, 1. t utulmak : a z ve girift olunmak : h abs olunmak : 2. durdurulmak : h areketden y -h ud i den men  olunmak : 3. inti k lden men  olunmak :

arrestor [ 'rest ], *s.* t utucu : a z ve girift edici :

arresting [ 'rest n], *s.* 1. a z ve girift etmeklik : t utma lık : 2. h abs etmeklik : 3. durdurma lık : h areketden y -h ud i den men  etmeklik : 4. inti k lden men  etmeklik :

arret [ ' rit], *s.*|| (*French*), h k m : ir de : emr : ferm n : i l m :

arriere-ban [arjerb ], *s.*|| (*French*), nef r-i   mm :

arriere-fief [arjerfi], *s.*|| b y k t m rlunu  t m rına d h il olub a er kimesneye ifr z olunmu  k  k t m r :

arrier-vassal [arjer'v s l], *s.*||  ulu   ulu : t m r n t m r  :

arris [ ' ri], *s.* k  e : bin  m teferri atında iki sat ı n tel k isinden h  ıl olan z viye-i musattah-i h arice :  irt :

arrival [ 'raiv l], *s.* 1. geli  : gelme :  ud m : v   l : v r d : tev r d : 2. varı  : varma : v   l : v r d : 3. gelen : gelici : gelmi  :

arrive [ 'raiv], *v.n.* 1. gelmek : v  ıl olmak : v   l bulmak : v rid olmak : v r d etmek : tev r d etmek : v   l-pez r olmak : 2. varmak : yeti mek : ula mak : degmek : v  ıl olmak : il  : 3. yol bulmak : zafer-y b olmak : dest-res olmak :

arriving [ə'raɪvɪŋ], *s.* 1. gelmeklik : vüśül bulmaqlık : 2. varmaqlık : yetiřmeklik :

arrogance ['ærəgəns], **arrogancy** ['ærəgənsɪ], *s.* kibir : ta'azzum : tekebbür : tecebbür : ğurür : mağrürriyyet : 'ucb :

arrogant ['ærəgənt], *adj.* 1. kibirlü : mütekebbir : müta'azzim : mağrür : 2. mütekebbirāne : mağrürāne :

arrogantly ['ærəgəntli], *adv.* kibr ve ta'azzüm ile : 'ucb ve ğurür ile : müte'azzimāne : mağrürāne

arrogantness ['ærəgəntnəs], *s.* kibr : kibirlilik : mağrürlük : mağrürriyyet :

arrogate ['ærə'geɪt], *v.a.* iddi'ā étmek : bi-ğayr-i haqqın iddi'āsında bulunmak : kalkışmak :

(41)

to arrogate to one's self, kendi için iddi'ā étmek : bi-ğayr-i haqqın kendine 'azv étmek : kalkışmak :

arrogated ['ærə'geɪtɪd], *adj.* bi-ğayr-i haqqın kendine 'azv ve iddi'ā olunmuş :

arrogating ['ærə'geɪtɪŋ], *s.* bi-ğayr-i haqqın kendine 'azv ve iddi'ā étmeklik :

arrogation ['ærə'geɪʃən], *s.* 1. bi-ğayr-i haqqın kendine 'azv ve iddi'ā étmeklik : 2. bi-ğayr-i haqqın biri tarafından kendini 'azv ve iddi'ā olunmaqlık :

arrogative [ə'rɒgətɪv], bi-ğayr-i haqqın kendine 'azv ve iddi'ā étmek ma'nāsında olan :

arrow ['ærəʊ], *s.* oğ : tūr : sehim :

a barbed arrow, temreni şakallu ya'nī damaqlu olan oğ :

arrow-head ['ærəʊ-hed], *s.* temren : demren : oğun başı :

arrow-headed, ['ærəʊ-hedɪd] *adj.* oğ temreni biçiminde olan :

arrow-headed characters,|| haqq-ı mīh :

arrow-root ['ærəʊ-ru:t], *s.* yeñi dünyānıñ bir kökünden hāşıl olur bir cins niřāsta : arorot

arrowy ['ærəʊɪ], *adj.* 1. oğdan 'ibāret olan : 2. oğ gibi olan : 3. ok gibi serī'ü's-seyr olan

arse [a:s], *s.* şş göt : dübür : kün : kün :

arse-hole ['a:s, həul], *s.* §§ göt deligi : ist : maḳad : sūrāh-kūn :

arsenal ['a:sənəl], *s.* 1. tob-hāne : 2. cebe-hāne : silāh-hāne : 3. tersāne :

arseniate ['a:sɪ, naɪt], *s.*|| sıçan oṭı hāmız-ı ahıriniñ bir üsse imtizācdan hāşıl olan cism-i maḥlūṭ : milh-i zırnıķı :

arsenic ['a:snɪk], *s.* 1. sıçan oṭı : 2.|| sıçan otından çıkar bir nev maḳden :

white arsenic, sıçan oṭı :

yellow arsenic, or orpiment, zırnıķ : zernıh : şarı zırnıķ :

red sulphuret of arsenic, realgar, zırnıķ : kırmızı zırnıķ :

arsenic ['a:snɪk], *adj.* sıçan oṭuna müteallıķ olan : zırnıķı :

arsenic acid,|| sıçan oṭı maḳdeni ile ümmü'l-ḥamūzaniñ maḳlūm bir miḳdarı imtizācdan hāşıl olan hāmız-ı ahır : hāmız-ı ahır zırnıķı :

arsenical ['a:snɪkəl], *adj.* 1. sıçan otından ibāret olan : 2. sıçan oṭını hāvı olan : 3. sıçan otına mensūb olan :

arsenicated ['a:snɪkaɪtɪd], *adj.* içinde sıçan oṭı maḥlūṭ olan :

arsenious [a:'si:nɪəs], *adj.* sıçan otına mensūb olan :

arsenious acid,|| sıçan oṭı ki ḥadd-ı zātında bir maḳden-i maḥşūşuñ ümmü'l-ḥamūzadan maḳlūm bir miḳdara imtizācdan hāşıl olur bir cism-i maḥlūṭdır : hāmız-ı evvel-i zırnıķı :

arsenite ['a:sɪ, naɪt], *s.*|| sıçan oṭı hāmız-ı evveliniñ bir üsse imtizācdan hāşıl olan cism-i maḥlūṭ

arson [a:sən], *s.*|| kaşden ḥāne ve ebniye yakmaḳlık cünḥası :

art [a:t], *v.n.* (2d pers. sing. pres. ind. of to be), -sin :

thou art, sen sin :

thou art our benefactor, veli-i niḳmetimiz sen sin :

art [a:t], *s.* 1. fenn : 2. şanat : ḥırfet : kār : pışe : 3. hüner : maḳrifet : ustalık : üstādlık : üstāzlık : 4. ḥıle : oyun : dekk : fend : desise : ḥudca : şeytānlık : şeytanet : mekr : al : 5. ḳaḳl : ḳırfān :

the black art, sihr : sihr-bāzlık :

the arts, 1. ma'ārif-i 'umūmiyye : 2. 'ulūm-ı edebiyeye : 3. fūnūn-ı zarīfe : 4. şanā'ic

the fine arts,|| fūnūn-ı zarīfe ki fenn-i resm ve fenn-i taşvīr-i mücessem ve fenn-i mi'māriyyet ve fenn-i mūsīkī ve fenn-i raqşdan 'ibāretdir :

the liberal arts, 'ulūm-ı edebiyeye ile fūnūn-ı zarīfe :

the mechanical arts, şanā'ic :

the military art, fenn-i hārb :

bachelor of arts,|| 'ulūm-ı edebiyeye icāzetlūsi olan kimesne :

master of arts,|| 'ulūm-ı edebiyeye mūderrisi :

faculty of arts, tārīkat-ı 'ilmiyye-i edebiyeye :

art and part, cūnha şerīki ve mu'āvini olan kimesne :

to be art and part,|| cūnhada şerīk olub mu'āvenet étmek :

the great art, eski zamān ta'bīrinde 'ilm-i kimyā ya'nī altun yapmak 'ilm-i mevhūmuna dénilmişdir :

arterial [a:'t1əriəl], *adj.* şāh tamar mensūb olan :

arterial blood, şāh tamar ya'nī nabz tamarlarında bulunan kırmızı kan :

arterialization [a:'t1əriəl'zeiʃən], *s.*|| siyāh tamar kanınıñ ciğer derūnında nefes hevāsınıñ te'sīrine gösterilerek rengi kırmızıya taḥvīl olunub şāh tamlara duḥūl ile vücūduñ her yerine tevcīh ve taqşım olunmağa şalāhiyyet kesb étmesi :

arterialize [a:'t1əriəl'aɪz], *v.a.*|| ber-vech-i bālā siyāh tamar kanını kırmızı édüb şāh tamlara dāḥil olmağa şalāhiyyet vérmek :

arterialized [a:'t1əriəl'aɪzɪd], *adj.* ber-vech-i bālā şāh tamlara dāḥil olmağa şalāhiyyet kesb étmiş olan :

arterializing [a:'t1əriəl'aɪzɪŋ], ber-vech-i bālā siyāh kana şāh tamlara dāḥil olmağa şalāhiyyet vérmeklik :

arteriology [a:'t1əri'ɒlədʒɪ], *s.*|| şāh tamlarınıñ a'dād ve aḥvāl ve keyfiyyātından baḥş eden maqāle-i 'ilmiyye : 'ilm-i baḥş-i nevābız :

arteriotomy [a:'tɪərɪ, ɒtəmɪ], *s.*|| kan almak yā-ḥud teşrīḥ için şāh tamar kesüb açmak
°ilmi :

artery ['a:təri], *s.* 1. şāh tamar : şāh tamarı : nabız tamarı : °arak-ı nābız : nābız : şiryān :
°arak-ı rāfız : °arak-ı rāqız : 2.* büyük cādde yol : 3.* büyük nehr :

artesian [a:'ti:zɪən], *adj.* Fransa'da vāki° Arṭuva sancağına mensüb olan :

artesian well,|| evvelā mezkūr sancaqda isti°māl olunmuş uşüle ittibā°en yeri burğı
ile delüb derine varılmağla °ākıbet şuyı kendi kendine feverān éder olan kıyu : burma
kıyusu :

artful ['a:tful], *adj.* 1. ḥıle ve mekr ve desıse kıullanur olan : ḥıle-bāz : ḥıle-kār : ḥıleci :
şeytān : du-bāracı : yalancı : mekkār : muḥtāl : 2. ḥıle ve mekr ve desıseyi ḥāvı olan : ḥıle-
kārāne : mekkārāne : 3. şan°at ve ḥüner ile yapılmış olan : 4. ḥünerver : ḥünermend olan
:

artfully ['a:tfulɪ], *adv.* 1. ḥıle ve mekr ve desıse ile : 2. şan°at ve ḥüner ile :

artfulness ['a:tfulnəs], *s.* 1. ḥıle-kārılık : şeytānlık : 2. şan°at : ḥüner : ḥıle :

arthritic [a:'θrɪtɪk], **arthritical** [a:'θrɪtɪkəl], *adj.*|| 1. bedeniñ oynaq yerlerine mensüb olan
: 2. nıkrıs °illetine müte°allık olan :

arthritis [a:'θraɪtɪs], *s.*|| iltihābü°l-mefāşıl : veca°ü°l-mefāşıl : nıkrıs °illeti :

artichoke ['a:tɪ tʃəuk], *s.* enginār :

jerusalem artichoke, yer elması : küçük ay çiçegi gibi çiçegi olan eski zamān yer
elması

article ['a:tɪkəl], *s.* 1. bend : mādde : fıkra : faşl : baḥs : każıyye : 2. şart : °ahd : 3. ḥuşuş :
mādde : keyfiyyet : 4. şey : nesne : 5. metā° : māl : 6.|| nebāt boğumu : boğum : 7.|| ḥarf-i
ta°rīf ve ḥarf-i tenkır : 8.ş çapkın : 9.* ḥālet :

an article of faith,✠ °aķıde : mü°minün bih olan każıyye-i dıniyye :

articles of faith,✠ °aķā°id : erkān-ı dın ve ĩmān :

articles of war,↙ḫ kıānün-nāme-i ḥarbiyye : °asker cezā kıānün-nāmesi :

articles of marriage,|| nikāḥ şürüṭ-nāmesi :

articles of apprenticeship,|| şāgird ile üstāz beyninde tertīb ve imzā olunan muḳāvele :

in the article of death,✘* ḫāletü'n-nez'ede :

the definite article, ḫarf-i ta'rif ki İngilizcede **the** kelimesidir :

the indefinite article, ḫarf-i tenkīr : ḫarf-i tebhīm ki İngilizcede **a** yā-ḫud **an** kelimesidir

you're a nice article,§ gidi çapḳın seni :

article ['a:tık³l], *v.a.* || 1. birini bā-sened bir üstāzıñ yanına :

(42)

şākirdliğe vérmek : 2. bend bend tertīb ve taḫrīr étmek : 2. bend bend şikāyātı ḫāvī °arz-ı-ḫāl vāsıtasıyla birine da'vā étmek :

articled ['a:tık³ld], *adj.*|| 1. bend bend tertīb olunmuş : 2. ba'zı şürūḫ ile bir üstāzıñ yanına şāgirdliğe vérilmiş olan :

articular [a:tıkjulə], *adj.*|| oynak yerlerine mensūb olan :

articulary [a:tıkjulərlı], *adv.*|| ḫurūfātı °ayānen telaffuz éderek :

articulata [a:'tıkjulıt], *s. pl.*|| (*Latin*) dāḫilen kemiksiz olub ḫāricen bedenleri boğum boğum olan ḫayvānāt cümlesi :

articulate [a:'tıkjulıt], *adj.*|| 1. boğum boğum ve mafşal mafşal olan : 2. telaffuzunda ḫurūfātıñ şadāsı mesmū' ve müteşāḫḫış olan :

an articulate sound,|| ḫurūfātıñ icrāsını şāmil olan ses :

articulate speech,|| nuḫ-ı kelām : ḫurūfātıñ telaffuzıyla icrā olunan tekellüm :

articulate [a:'tıkjuleıt] *v.n.*|| icrā-yı ḫurūfāt birle tekellüm étmek :

articulate [a:'tıkjuleıt], *v.a.*|| icrā-yı ḫurūfāt ile telaffuz étmek : 2. bend bend tertīb étmek

articulated [a:'tıkjuleıtid], *adj.*|| icrā-yı ḫurūfāt ile telaffuz olunan : 2. bend bend tertīb olunmuş : 3. boğum boğum ve mafşal mafşal olan :

articulately [a:'tıkjulıtlı], *adv.*|| icrā-yı ḫurūfāt ile telaffuz éderek : icrā-yı ḫurūfāt ile telaffuz olunarak : 3. bend bend olarak :

articulateness [a:'tɪkjulɪtnəs], *s.*|| icrā-yı hürūfāt ile telaffuz olunmaklık : telaffuzunda hürūfātın icrā olunması :

articulating [a:'tɪkjuleɪtɪŋ], *s.*|| 1. icrā-yı hürūfāt ile telaffuz étmeklik : 2. bend bend tertīb ve tašnīf étmeklik :

articulation [a:'tɪkjuleɪʃən], *s.*|| 1. maḥrec : telaffuz : icrā-yı hürūfāt ile olan telaffuz : 2. oynaq yeri : ek yeri : mafşal : 3. nebātātın boğum yeri :

artifice [a:'tɪfɪs], *s.* 1. oyun : dekk : fend : hīle : du-bāra : ḥud^{ca} : mekr : al : 2. şan^{ca}at : hūner :

artificer [a:'tɪfɪsə], *s.* 1. eşnāf : ehl-i şan^{ca}at : şan^{ca}at ehli : 2. mūcid : şāni^{ca} : kār-ger :

artificial [a:'tɪfɪʃəl], *adj.* 1. yapma : şun^{ca}ī : şmā^{ca}ī : ca^{ca}lī : 2. yapma : taḳlīd : yalan : yalancı : 3. zorākī : şan^{ca}at ḳuvvetiyle güc belā ḥāşıl olmuş olan :

artificially [a:'tɪfɪʃəlɪ], *adv.* 1. yapma olarak : taḳlīd olarak : şan^{ca}at ile zorākī olarak :

artillerist [a:'tɪləɪst], *s.* 1. ṭobcı ve ḥumbaracı olan kimesne :

artillery [a:'tɪləɪ], *s.*↓ 1. ṭob ve obus ve hāvan maḳūlesi ālāt-i ḥarbiyye-i kebīre : 2. ṭobcı ḥumbaracı olan ^{ca}asker gürūhı :

artillery-man [a:'tɪləɪ-mæn],↓ ṭobcı ḥumbaracı olan ^{ca}askerī kimesne :

artisan [a:'tɪzən], *s.* eşnāf : şan^{ca}at ehli : ehl-i şan^{ca}at :

artist [a:'tɪst], *s.* ehl-i fenn : ehl-i ma^{ca}rifet : ressām : muşavvir : ḥakkāk :

artiste [a:'ti:st], *s.* (*French*), her ḳanğı bir fenn ehli : raḳḳāş : aşcı : tiyatro oyuncısı : berber : dişci : ve sā^{ca}ir :

artistic [a:'tɪstɪk], **artistical** [a:'tɪstɪk^{əl}], *adj.* 1. şan^{ca}at ve hūner ve tabī^{ca}at ile tertīb olunmuş : 2. şan^{ca}at ve hūner ve ṭabī^{ca}ate menūṭ ve müte^{ca}allık olan :

artistically [a:'tɪstɪk^{əl}ɪ], *adv. adj.* 1. şan^{ca}at ve hūner ve tabī^{ca}at ile :

artless [a:'tlɪs], *adj.* 1. ḥīlesiz : sāde-dil : sāf-derūn olan : 2. şan^{ca}atden ve tezyīn ve mübālağadan ḥālī olan : sāde-dil-kārāne olan :

artlessly [a:'tlɪslɪ], *adv.* sāde-dil-kārāne olarak :

artotyrites ['a:t-], *s. pl.* ✠ İseviyyūnuñ bir tã'ife-i mu'tezile-i qadimesi ki °Aşā-yı rabbānī eczāsında ekmekden fazla olarak peynir dağı tenāvül étmek āyınini ittiḥāz étmişler idi :

arundinaceus [ə, rʌndi'neiʃəs], *adj.* || kemiş nevi'inden : kemişa beñzer olan :

arundineous [ə, rʌndi'nıəs], *adj.* || kemişlik olan : çok kemiş hāşıl olur olan :

aruspex [ə'rʌspeks], **aruspice** [ə'rʌspis], (*Latin*) *s.* kāhin : qurbānıñ bağırsaqları vāsıtasıyla muqaddemā büt-perestlik zamānında Roma devletinde gā'ibden haber vérmeye me'mūr olan kimesne :

aruspicy [ə'rʌspı, sı], *s.* || kehānet : vech-i mezkūr üzere gā'ibden haber véricilik :

as [æz], *adv.* 1. gibi : mişillü : vechile : şüretle : çünān-ki : ke-mā : 2. iken :

so as, 1. gibi : şüretle : vechile : 2. için : 3. ki :

so-as, as-as, kadar :

as-, so-, oldığı mişillü... dağı ol vechile...

as well as, 1. gibi : mişillü : 2. kadar :

so as to see, görecek şüretle : görmek için :

this is a good as that, bu ol-biri kadar eyüdüdür :

as you say, so will I do, siziñ dédiğiñiz vechile ben dağı yaparım : dédiğiñiz gibi yaparım

as you were going, siz gider iken :

as [æz], *conj.* 1. çün-ki : mā-dām-ki : nite-kim : çün : çü :

as if, as though, as it were, şan-ki : şan-kim : gūyā :

as to, as for, dérsék : dérseniñiz : su'āl éderseñiz : bahşine gelince : gelince :

as also, ve hem dağı :

asbestos [æs'bestɒs], **asbestus** [æs'bestɒs], *s.* tağ kettānı : taş kettān : taş kettānı : kettān-ı hācerī

ascarides ['æskərids], *s. pl.* || (*of* ascaris).

ascaris [ˈæskəriːz], *s.*|| 1. bağırsağda hâşıl olur bir nevc şoğulcan yā-ḥud kırt : 2. yaprak biti :

ascend [əˈsend], *v.n.* 1. çıkmak : yukarı çıkmak : şuʿūd etmek : ʿurūc etmek : 2. yükselmek : kesb-i rifʿat etmek : irtifāʿ bulmak : 3. ednādan aʿlāya intikāl etmek : 4. zamān cihetiyle muʾaḥḥardan muḳaddeme intikāl etmek : 5. mūsīkice pesden dike geçmek : 6. nehriñ aşığılarından yukarılarına toğrı gitmek : 7. artmak : çoğalmak : izdiyād bulmak :

ascend [əˈsend], *v.a.* 1. üzerine çıkmak : vāsıta-i ittiḥāz édüb yukarı çıkmak : 3. kollayub aʿlāya yā-ḥud muḳaddeme yā-ḥud dike intikāl etmek :

ascendable [əˈsendəbəl], *adj.* çıkılır : çıkılması mümkün olan : mümkünüʃ-şuʿūd :

ascendant [əˈsendənt], *s.* 1. cedd : ecdāddan biri : 2. maṭlaʿ : ṭāliʿ : 3. yıldız : aḥter : 4. ḥükm : nüfūz : iʿtibār :

to have one's star in the ascendant,* yıldızı gālib olmak : ṭāliʿi olmak : aḥter-i saʿīd olmak : baḥtiyār olmak :

the lord of the ascendant,* 1. yıldız : aḥter : ṭāliʿ : 2. şāhib-i nüfūz : nüfūz şāhibi

to be in the ascendant, 1.|| ṭāliʿ olmak : 2.* nüfūz şāhibi olmak :

ascended [əˈsendɪd], *adj.* 1. yukarı çıkmış : çıkmış : şuʿūd etmiş : 2. ʿurūc etmiş : 3. semāya yaʿnī ḥuzūr-ı Ḥaḳka ʿurūc etmiş olan : 4. çıkılmış : şuʿūd olunmuş :

ascendency [əˈsendənsɪ], *s.* ḥükm : nüfūz : iʿtibār :

ascending [əˈsendɪŋ], *s.* 1. çıkmaqlık : yukarı çıkmaqlık : şuʿūd etmeklik : ʿurūc etmeklik : 2. yükselmeklik : şuʿūd etmeklik : irtifāʿ bulmaqlık : muʾaḥḥardan muḳaddeme intikāl etmeklik : 4. ednādan aʿlāya intikāl etmeklik : 5. pesden dike geçmeklik : 6. nehriñ yukarisına toğrı gitmeklik

ascending [əˈsendɪŋ], *adj.* 1. yukarı çıkan : çıkmakda olan : yükselen : şuʿūd éden : ʿurūc éden : irtifāʿ bulan : 2. ednādan aʿlāya intikāl éden : 3. muʾaḥḥardan muḳaddeme intikāl éden : 4. pesden dike geçen : 5. artan : çoğalan : izdiyād bulan :

ascending latitude, seyyāreniñ artmakda olan ʿarzı :

ascending node, seyyāreniñ ʿarz-ı cenūbından arz-ı şimālīye geçer iken mürūr étdiği ʿuḳdesi :

(43)

ascending vessels,|| 'ilm-i teşrîhde ahlât-ı bedeniyyeyi yukarıya nakl eden tamarlar :

ascension [ə'senʃən], *s.* 1. yukarı çıkış : şu'ūd : 'urūc : mi'rac : 2. ✠ mi'rac-ı 'Īsā : 3.|| kevkebiñ maṭla'ı : maṭla' :

ascension-day,✠ Hazret-i 'Īsāniñ semāya 'urūcını tezkāre taḥşış olunan gün ki Paşalya'dan i'tibāren kırkıncı penc-şenbe günidir :

right ascension,|| meṭāli'-i istivā'iyye : meṭāli'-i istivā'ī ki ḥaṭṭ-ı istivā-yı arz üzerinde olan maḥallerde mu'addilü'n-nehārniñ şol derecesidir ki her kaṅğı farz olunan bir kevkeb ile ber-ā-ber ṭulū' éder :

oblique ascension,|| maṭla'-i mā'il ki ḥaṭṭ-ı üstüvā-yı arz üzerinde olmayan her kaṅğı bir maḥalde mu'addilü'n-nehārniñ şol derecesidir ki her kaṅğı farz olunan bir kevkeb ile ber-ā-ber ṭulū' éder :

ascensional [ə'senʃənəl], *adj.* 1. maṭla'ī : kevkeb maṭla'ına mensüb olan : şu'ūdī : 'urūcī : şu'ūd ve 'urūca mensüb olan :

the ascensional difference,|| tefāzul-i maṭla'eyn ki kevkebiñ maṭla'-i istivā'isiyle maṭla'-ı mā'ili beyninde olan tefāzuldır :

ascent [ə'sent], *s.* 1. çıkış : şu'ūd : 'urūc : 2. çıkılış : şu'ūd : 'urūc : 3. yükseliş : şu'ūd : 'urūc : 4. çıkacak yol : 5. yoğuş : bayır : tümsek yer : şiv :

a steep ascent, dik yoğuş :

a gentle ascent, an easy ascent, az yoğuş : bayırsı bir yer :

ascertain [,æ sə'teɪn], *v.a.* 1. şormak : şoruşdurmak : añlamak : toğrısını añlamak : ḥaḳīkatini añlamak : taḥḳīk étmek : 2. şormak : yoqlamak : yoqlaşdırmak : taḥarrī étmek : tecessüs étmek :

ascertainable [,æ sə'teɪnəb'əl], *adj.* añaşılır : añaşılabilir : taḥḳīki mümkün olan :

ascertained [,æ sə'teɪnd], *adj.* taḥḳīk olunmuş : muḥaḳḳak : ma'lūm :

ascertaining [,æ sə'teɪnɪŋ], *s.* añlamaklık : taḥḳīk étmeklik :

ascertainment [ˌæ səˈteɪnmənt], *s.* 1. aňlamaqlık : taħkīk : 2. aňlaşılmaqlık : taħkīk : 3. taħarrī : teccessüs :

ascetic [əˈsetɪk], *s.* münzevī : zāhid : şūfī : riyāzet-kār : dervīş :

ascetic [əˈsetɪk], *adj.* 1. şūfī : zāhid : 2. zāhid-kārāne : şūfī-kārāne : ifrāt üzere riyāzet-kārāne olan

asceticism [əˈsetɪsɪzəm], *s.* pek şūfīlik : farṭ-ı zühd : ifrāt-ı riyāzat :

ascii [ˈæski:], **ascians** [ˈæs.kiəns], (*Latin*) *s. pl.*|| mıntıka-i hārre ahālīsi ki seneniñ maʿlūm mevsiminde vaqt-i zuhrda gölgeleri olmaz : gölgesizler : lā-zılliyyūn :

ascites [əˈsaɪti:z], *s.*|| sısqā : qarın sısqası : istiskā-yı baṭn ʿilleti :

ascitic [əˈsɪtɪk], **ascitical** [əˈsɪtɪkəl], *adj.* istiskā-yı baṭn ʿilletine müteʿallik olan :

ascititious [əˈsɪtɪtɪʃ], *adj.* katma : ʿilāve : zāyid : münzamm : ʿārız : ʿarż nevʿinden olan :

ascribable [əˈskraɪəbəl], *adj.* véritablebilür : isnād olunur : ʿazvı mümkün olan :

ascribe [əˈskraɪb], *v.a.* 1. vérmek : yükletmek : ḥaml étmek : isnād étmek : ʿazv étmek : 2. maḥşūşdur déyü ʿtirāf yā-ḥud iddiʿā étmek : taḥşīş étmek :

ascribing [əˈskraɪbɪŋ], *s.* vérmeklik : yükletmeklik : ḥaml étmeklik : ḥaml : isnād : ʿazv : taḥşīş :

ascription [əˈskrɪpʃən], *s.* 1. ḥaml : isnād : ʿazv : taḥşīş : 2. ʿazv ve taḥşīş maʿnāsında olan kelām

ascription of praise, ḥamd : sürūd : taḥiyyet : tesbīḥ : ḥamdele : tehlīl :

ascriptitious [əˈskrɪptɪtɪʃ], *adj.* ḥaml ve ʿazv ve isnād olunmuş :

asexual [eɪˈseksjuəl], *adj.*|| erkekligi dişiligi olmayan : ne erkek ne diş olan :

ash [æʃ], *s.* kül : āteş küli : ḥākister : remād : 2. diş budak : 3. diş budak kerestesi yā-ḥud taḥtası :

an ash-tree, diş budak ağacı :

ash-coloured, kül rengi :

ash-colour, kül rengi :

seeds of the ash, kuş dili :

ash [æʃ], *adj.* dış budak ağacından 'ibāret olan :

ash [æʃ], *v.a.* 1. üzerine gül dikmek : 2. gül ile gübreletmek :

ashamed [ə'ʃeɪmd], *adj.* maḥcūb : utanmış : şermīde : şermende : şermnāk : şermsār :

to be ashamed, utanmak : maḥcūb olmak : ḥacālet çekmek :

ashen ['æʃən], *adj.* dış budak ağacından 'ibāret olan :

ashery ['æʃəri], *s.*|| kılyā taşı i'cāl olunan maḥall :

ashes ['æʃɪz], *s. pl.* 1. kül : āteş küli : ḥākister : remād : 2. cenāze : meyyit : cesed :

in ashes, kül : kül olmuş :

to lay in ashes, ḥarāb etmek : yakmak : āteşe vermek :

to reduce to ashes, yakub kül etmek :

to rise from its ashes, 1. yeñiden dirilmek : yeñiden ma'cūr olmak :

ash-fly [æʃ-flaɪ], *s.* bir nevc sinek ki ba'zı orman ağaçlarına 'arız olur :

ash-hole [æʃ-həʊl], *s.* kül yeri : gül-ḥān : kül-ḥān :

ashlar ['æʃlɑ], **ashler** ['æʃlɑ], *s.*|| 1. henüz lāyıkıyla yondulmamış olan dört köşe yapu taşı : 2. içi tuğla ve tışı yontma taşdan 'ibāret olan yapu : yā-ḥud dīvār :

ashlering ['æʃləriŋ], *s.*|| ağac binānıñ kafesi :

ashore [ə'ʃɔ:], *adv.* 1. kıraya : 2. kırada : 3. kıraya çıkmış : 4. ✓ kıraya düşmüş : kıraya oturmuş : oturmuş : kızā-zede olmuş :

to go ashore, 1. kıraya çıkmak : 2. ✓ kıraya düşmek :

to run ashore, ✓ 1. kıraya düşmek : kıraya uğramak : 2. kıraya uğratmak :

ash-pan [æʃ-pæn], *s.* şobada āteşden düşen küli tutan kab yā-ḥud çekmece :

ash-tub [æʃ-tʌb], *s.* şaklamak yā-ḥud şuyını almak için küli kıdıkları bir gerdel :

ash-wednesday [æʃ-'wenzdɪ], *s.*✠ Ḥristiyān şıyāmınıñ ya'ne perhiziniñ birinci çehār-şenbe günü ki Pasklaya'dan kırk gün muḥaddem vāқи olur vech-i tesmiyesi daḥı evā'ilde güyā nedāmet için gārāre giyüb kül içinde oturmak mu'tād imiş :

ashy ['æʃɪ], *adj.* 1. küllü : kül qarışık olan : 2. kül rengi olan 3. külden ʿibāret olan : 4. küle mahşūş ve mensüb olan :

ashy paleness, beñziñ kül gibi şararması :

ashy-pale ['æʃɪ-peɪl], *adj.* beñzi kül gibi şararmış olan :

asian ['eɪʃən], **asiatic** [ˌeɪʃɪ'ætɪk], *adj.* Asyalu : Asya'da hāşıl olmuş olan : aşlı Asya'dan olan :

asiatic [ˌeɪʃɪ'ætɪk], *s. adj.* Asyalu : aşlı Asya'dan olan adam :

aside [ə'saɪd], *adv.* 1. bir yana : bir tarafa : ayrı : 2. kendi kendine :

to call aside, bir tarafa çağırmaq :

to draw aside, bir tarafa almak : bir tarafa götürmek : bir tarafa çekmek :

to lay aside, 1. bir tarafa qomak : 2. şaklamak : 3. bırakmaq : terk etmek :

to set aside, 1. bir tarafa qomak : 2. taşış etmek : intihāb etmek : 3. redd etmek : 4. bozmaq : lağv etmek : fesh etmek : ibtāl etmek :

to speak aside,|| tiyatrocā kendi kendine söylenmek :

to stand aside, bir yana çekilmek : bir yana durmaq :

to turn aside, 1. bir yana şapmak : 2. bir yana şapıtmaq : 3.* azdırmak : izlāl etmek :

asinary ['æsɪ, naɪrɪ], *adj.* eşege ya'neñ himāra mensüb olan : himārī :

asinego [ˌæsɪnə'gəʊ], *s.* eşek : budāla :

asinine ['æsɪ, naɪn], *adj.* 1. eşek ya'neñ himāra mensüb olan : himārī : 2.* eşek gibi olan :

(44)

ask [a:sk], *v.a.* 1. şormak : su'āl etmek : istemek : taleb etmek : muṭālebe etmek : 3. da'vet etmek : 4. yalvarmaq : ricā etmek : niyāz etmek :

to ask for, 1. şormak : aramak : 2. istemek : taleb etmek :

to ask to, 1. da'vet etmek : yalvarmaq :

to ask up, yukarıya da'vet etmek : yukarı çağırmaq :

to ask in, içerüye da°vet étmek : üçerü çağırmağ :

to ask a question, su°āl şormaq : bir şey şormaq :

to ask alms, dilenmek : şadağa istemek :

to ask a price, bir bahā istemek :

ask [a:sk], *v.a.* 1. şormaq : istemek : 3. aramağ :

askance [ə'skæns], **askant** [ə'skænt], *adj.* gözün köşesinden : yan : egri :

to look askant, gözün köşesinden bakmaq : yan bakmaq : egri bakmaq :

asked [a:skd], *adj.* da°vetlü : med°üvv :

asker [a:skə], *s.* 1. şorıcı : 2. isteyici : 3. da°vet édici :

askew [ə'skju:], *adj.* egri : mā°il :

askew [ə'skju:], *adv.* egri : mā°il olaraq :

asking [a:skɪŋ], *s.* 1. şormaqlıq : 2. istemeklik : 3. da°vet étmeklik : 4. yalvarmaqlıq :

aslant [ə'sla:nt], *adj.* egri : yan : mā°il : şıvlu :

aslant [ə'sla:nt], *adv.* egri : yan : mā°ilen : şıvlu olaraq :

asleep [ə'sli:p], *v.n.* 1. uyuyor : uyuyan : uyumuş : h°ābīde : hufte : ğunūde : nā°im : 2.* ölü : ölmüş : mürde : müteveffā : merhūm : 3. uyuşmuş : uyuşuğ :

asleep [ə'sli:p], *adv.* 1. uyur iken : uyku hālinde : nā°imen : 2. uykuya :

fast asleep, pek uyuyor : pek uyumuş : pek uyku :

to fall asleep, 1. uyumaq : uyku dalmaq : 2.* ölmek : vefāt étmek :

to be asleep, 1. uyumaq : uyku olmaq : h°ābīde olmaq : hufte olmaq : ğunūde olmaq : nā°im olmaq : 2. uyuşmaq : uyuşmuş olmaq :

to lay asleep, to lie asleep, uyku hāliyle yatmaq : uzanmış ve uyumuş bulunmaq

to lay asleep, *v.a.* uyutmak : uyku hālinde komak :

aslope [ə'sləup], *adj. and adv.* şıv : yoğuş : bayırsı : dik :

asomatous [ə'səumətəs], *adj.*||☒ cisim ve cesedden münezzehe olan : vücüdsız : cesedsiz : bî-ten olan : rûhânî olan :

asp [æsp], *s.* 1. gâyet zehirlü bir nev° ufacıq yılan ki huşüşâ Mışır'da olur : melikü'l-hayyât : 2. yaprakları pek ditrer bir nev° kavaq ağacı :

asparagin [ə'spærə,dʒi:n], *s.*|| kuş konmaz otunuñ şuyundan çıkar maşşüş bir nev° tuz : milh-i hulâşa-i helyün :

asparaginous [ə'spærə,dʒi:nəs], *adj.* kuş konmaz gibi olan :

asparagus [ə'spærægəs], *s.* kuş konmaz : helyün :

aspartate [ə'spa:tet], *s.*|| zırde muharrer hāmız ile bir üssün imtizâcından hâşıl olan tuz : milh-i helyünî :

aspartic acid [ə'spa:tık-'æsıd], *s.*|| kuş konmaz otundan çıkarılır maşşüş bir nev° hāmız : hāmız-ı helyünî :

aspect ['æspekt], *s.* 1. görünüş : gösteriş : hey°et : şüret : manzar : rüy : 2. yüz : çehre : sîmâ : liqâ : rü : rüy : peyker : 2. bakış : görüş : nazâr : lahza : 3. hāneniñ bakması : nezâret : 5. zemîniñ meyli : meyil : bakma : nezâret : 6.|| seyyāreniñ bakması : münāzara :

the present aspect of affairs, ahvāliñ hey°et-i hāzırası :

the trine aspect of two planets, teslīs :

the quartile aspect, || terbī° :

the sextile aspect, tesdīs :

aspen ['æspən], *s.* yaprakları pek ditrer olan bir nev° kavaq ağacı :

aspergillus [ˌæspə'ɟɪləs], *s.*☒ (*Latin*) Kātolikleriñ kilisāda du°ālu şu serpmeye kullandıkları fırçacıq :

asperity [æ'sperıtı], *s.* 1. pürüzlülük : °adem-i müsāvāt : 2.* sertlik : huşūnet : °unf : 3. sertlik : acılıq : buruşdırıcılıq : 4. pürüz : pürüzleriñ her bir dānesi :

asperities of surface, pürüz : pürüzler : bir nesneniñ saţında olan °adem-i müsāvātlar :

aspermous [ə'spɜ:məs], *adj.*|| tohumsuz : bi°t-ıabi° tohumsuz olan :

aspense [ə'spɜ:s], *v.a.* 1. serpmek : 2.* karalatmak : lekelemek : lekeletmek : iftirā etmek : ta'n etmek : bühtān etmek : tanz etmek :

asperser [ə'spɜ:sə], *s.* iftirācı : müfterī :

aspersion [ə'spɜ:ʃən], *s.* 1. serpme : serpiş : serpmeklik : terşiş : 2. serpilme : serpiliş : terşiş : 3.* karaladış : leke : iftirā : ta'n : bühtān : tanz :

aspersive [ə'spɜ:sɪv], **aspersory** [ə'spɜ:səri], *adj.* yalan : iftirā nevcinden : bühtān nevcinden olan

asphalt ['æsfælt], **asphaltum** ['æsfæltəm], *s.* ma'den zifti : kafrü'l-yehūd :

asphalt of babylon, Bağdād mūmyāsı :

asphalte ['æsfælt], *s.* ma'den zifti ve kum karışık olarak piyāde kaldırımlarına müsta'mel bir nevc döşeme :

asphaltic [æsfæltɪk], *adj.* 1. ma'den ziftine mensüb ve müte'allik olan : 2. ma'den ziftine beñzer olan : 3. ma'den ziftinden 'ibāret olan :

asphaltite [æsfæltait], *adj.* ma'den ziftine mensüb olan :

the asphaltite lake, baħr-i Lūt :

asphodel ['æsfə,del], *s.* zanbağ cinsinden ve güzelce bir çiçek ki çiriş otı anuñ envā'ındandır :

asphyxia [æsfiksɪə],|| boğulmağdan olan bī-h^vudluk :

asphyxiated [æsfiksɪ,eɪtɪd], **asphyxied** [æsfiksɪ,eɪd], *adj.* 1. boğulmağdan bī-h^vud olan : 2. boğulub ölerek mürd olan :

asphyxy [æsfiksɪ], *s.*|| boğulmağdan hāşıl olan bī-h^vudluk :

aspic ['æspɪk], *s.* ğayet zehirli bir nevc ufacığ yılan : melikü'l-hayyāt : 2.‡ beş kıyyalık bir nevc tob : 3. karabaş çiçegi :

aspirant ['æspɪrənt], *s.* 1. tālib : h^vāhişger : istekli : 2. mülāzım :

aspirate ['æspɪ,reit], *adj.* isteyen : istekli olan : tālib olan : 2. h^vāhiş-kārāne :

aspirate ['æspɪ,reit], *v.a.*|| hā yā-hud hā ħarfiniñ sesini çıkarmak : hā yā-hud hā ħarfini ichār etmek

aspirate ['æspɪ, reɪt], *v.n.* || hā yā-ḥud hā ḥarfiniñ sesi çıkmak : ichār olunmak :

aspirate ['æspɪ, reɪt], *s.*|| ichār olunan hā yā-ḥud hā ḥarfı :

aspirate ['æspɪ, reɪt], **aspirated** ['æspɪ, reɪtɪd], *adj.* ichār olunan : cehren telaffuz olunan hā yā-ḥud hā ḥarfı :

aspiring ['æspɪ, reɪtɪŋ], *s.*|| ichār étmeklik : hā yā-ḥud hā ḥarfini ichār étmeklik : cehr-i hā ve hā

aspiration [æspɪ'reɪʃən], *s.*|| cehr-i hā ve hā : 2. ichār-ı hā ve hā : 3. tulumba gibi şormaklık : şoruş : çekiş : 4. emel : ārzū : ḥ^vāhiş : göz : nazār : iştiyāk : şevk : meyl : rükūn :

aspire [ə'spaɪə], *v.n.*1. göz dikmek : emel étmek : ārzū étmek : tālib olmak : ārzū-keş olmak : ārzūmend olmak : ḥ^vāhiş-kār olmak : iştiyāk çekmek : müştāk olmak : meyl étmek : 2. °ulviyyāta sa°y étmek : e°ālīye sā°ī olmak :

aspirement [ə'spaɪəmənt], *s.* 1. emel : ārzū : ḥ^vāhiş : iştiyāk :

aspirer [ə'spaɪə], *s.* 1. emel şāhibi : ārzū-keş : ārzūmend : ḥ^vāhiş-kār : müştāk : tālib : 2. sā°ī : sā°ī ile°l-e°ālī :

aspiring ['æsprɪŋ], *s.* 1. emel étmeklik : sā°ī étmeklik :

aspiring ['æsprɪŋ], *adj.* gözi ileride olan : emel şāhibi : şāhib-i emel olan : 2. sā°ī ale°l-e°ālī olan : 3. ser-keş olan : başını kaldıran :

aspiringly ['æsprɪŋlɪ], *adv.* 1. emel ve ārzū ile : e°ālīye meyl ve iştiyāk göstererek :

asquint [ə'skwɪnt], *adj.* şaşu : kec : kej : aḥvel : ḥevlā :

(45)

asquint [ə'skwɪnt], *adv.* yan : ters : şaşu gibi :

ass [æs], *s.* 1. eşek : merkeb : ḥımār : ḥar : çemender : 2.ş eşek : kulaḳlu budāla : aḥmak : ebleh :

a wild ass, yaban eşegi : ḥar-ı deştī :

a young ass, an ass colt, eşek şıpası :

the ass's bridge,|| eşek köprisi :

ass's skin, eşek derisi yā-ḥud aña beñzer bir nevc muḳavvā ki āhārlu gibi cilālu olmağla üzerinde ḳurşun ḳalem ile yazılınca silinür çıkar :

an ass-driver, eşekci : ḥār-bān :

assa-dulcis [assa-'dʌlsɪs], s. °asil-bend :

assafetida, assa-fetida [assa-'fetɪdə], s. şeytān boḳı : ḥıltīt :

assai [æ'saɪ], *adv.*|| (*Italian*), pek : çok : bütün : geregi gibi :

assail [ə'seɪl], *v.a.* 1. üzerine atılmak : üzerine varmak : üzerine hücum etmek : şavlet etmek : ḥamle etmek : 2. cerḥ etmek : teslīm etmemek : inkār etmek : tekzīb etmek : 3. dil uzatmak : iṭāle-i lisān etmek : zebān-dırāzlık etmek :

assailable [ə'seɪləbəl], *adj.* 1. üzerine hücum olunur : üzerine hücum etmek mümkün olan : ḳābil-i hücum : cerḥi mümkün : inkārı mümkün : tekzībi mümkün olan : pek müsellemlenmeyen :

assailant [ə'seɪlənt], s. 1. hücum eden : ḥamle eden : ḥaşm : düşmen : 2. cerḥ eden : cerḥe ḳalkışan : inkār eden : tekzīb eden :

assailer [ə'seɪlə], s. 1. hücum eden : 2. cerḥ ve tekzīb eden :

assailing [ə'seɪlɪŋ], s. 1. üzerine atılmaḳlık : hücum ve ḥamle etmeḳlik : şavlet : cerḥ etmeḳlik : inkār ve tekzīb etmeḳlik :

assailing [ə'seɪlɪŋ], *adj.* hücum eden : şavlet eden : ḥamle eden :

assassin [ə'sæsn], s. 1. ḳātil : kanlu ḳātil : bi-ğayr-i ḥaḳḳın adam öldürmüş olan kimesne : 2. bi-ğayr-i ḥaḳḳın adam öldürmege ḳalkışan yā-ḥud adam öldürmeḳ iş güş edinen kimesne :

assassinate [ə'sæsn, neɪt], *v.a.* öldürmek : kesmek : urmak : yaralamak : ḳanına girmek : ḳatl etmek : bi-ğayr-i ḥaḳḳın ḳatl etmek :

assassinated [ə'sæsn, neɪtɪd], *adj.* öldürülmüş : kesilmiş : urulmuş : pārelenmiş : ḳanına girilmiş : ḳatl olunmuş : maḳtūl :

assassinating [ə'sæsn, neɪtɪŋ], s. öldürmeḳlik :

assassination [ə'sæsn, neɪʃən], s. 1. ḳatl : öldürmeḳlik : 2. ḳatl : kesimeḳlik : urulmaḳlık : 3. ḳatl : ḳatl-i nefis bi-ğayr-i ḥaḳḳın :

assassinator [ə'sæsɪ,neɪtə], *s.* öldürücü : kâtil :

assassins [ə'sæsɪns], *s. pl.* evā^oilde Haşâşîyyün ve İsmâ^eiliyye ta^ebîr olunan kefere-i kıtâl :

assault [ə'so:lt], *s.* 1. yürüyüş : hücum : hamle : şavlet : 2.|| biriniñ şahşına bi-ğayr-i haqqın vâki^c olan şataşma : el kaldırmaklık : dokunmaklık :

assault [ə'so:lt], *v.a.* 1. üzerine varmak : üzerine yürüyüş birle hücum étmek : hamle étmek : 2.|| biriniñ şahşına bi-ğayr-i haqqın şataşmak ve ilişmek : el kaldırmak :

assaultable [ə'so:ltəb^ol], *adj.* üzerine yürüyüş ve hücum édilmek mümkün olan :

assaulter [ə'so:ltə], *s.* 1. hücum éden : 2.|| bi-ğayr-i haqqın biriniñ şahşına şataşan :

assaulting [ə'so:ltɪŋ], *adj.* yürüyüş ile hücum étmeklik : 2.|| bi-ğayr-i haqqın şahşına şataşmaklık

assaulting [ə'so:ltɪŋ], *adv.* yürüyüş éden : hücum éden : hamle éden : şavlet éden :

assay [ə'seɪ], *s.* 1. tecrübe : deneyiş : deneme : 2. imtiḥān : yoqlama : yoqlayış : tartış : 3. dükkāncılarıñ oqka terāzūleriniñ yoqlanılması : 4. altun ve gümüşüñ ^eayārına bakılması : ^eayār : 5. ^eayār için alınan cüz^oī miqdār altun yā-ḥud gümüş :

assay-master, ^eayārcı başı : şāḥib-i ^eayār :

assay-office, ^eayār-ḥāne :

assay [ə'seɪ], *v.a.* 1. ^eayār étmek : ^eayārına bakmak : mihekke tutmak : 2.* bakmak : tartışmak : denemek : imtiḥān étmek : tecrübe étmek :

assay [ə'seɪ], *v.n.* çalışmak : çabalamak : sa^ey ve gūşış étmek :

assayed [ə'seɪd], *adj.* 1. ^eayār olunmuş : ^eayārına bakılmış : 2.* denenilmiş : tecrübe olunmuş :

assayer [ə'seɪə], *s.* ^eayārcı :

master-assayer, ^eayārcı başı :

assaying [ə'seɪɪŋ], *s.* 1. ^eayārına bakmaklık : ^eayār étmeklik : mihekke tutmaklık : 2. bakmaklık : denemeklik : imtiḥān étmeklik : 3. çalışmaklık : sa^ey étmeklik :

assemblage [ə'sembliɟʒ], *s.* 1. takım : cem^ediyyet : mecma^c : 2. galabalık : izdiḥām :

assemble [ə'sembəl], *v.a.* toplamak : birleştirmek : cem^c etmek : bir yere getürmek : bir araya getürmek : birikdirmek : dévşirmek :

to assemble people's own selves, toplanmak : birleşmek : cem^c olmak : bir yere gelmek : bir araya gelmek : birikmek :

assemble [ə'sembəl], *v.n.* toplanmak : birleşmek : cem^c olmak : bir yere gelmek : bir araya gelmek : ictimā^c etmek :

assembled [ə'sembəld], *adj.* top : toplanmış : top olmuş : birikmiş : birleşmiş : müctemi^c : cem^c olmuş :

assembling [ə'semblɪŋ], *s.* 1. toplamaklık : birleştirmeklik : birikdirmeklik : cem^c etmeklik : 2. toplanmaklık : birleşmeklik : birikmeklik : cem^c olmaklık : ictimā^c etmeklik : 3. cem^ciyyet : ictimā^c

assembly [ə'sembli], *s.* cem^ciyyet : meclis : encümen : cemā^cat : mecma^c-i nās : maḥfil-i nās : melā-yı nās :

assembly-rooms, cem^ciyyet dā'iresi : eğlenmek için halkıñ ba'zen kirā ile cem^ciyyet étmelerine maḥşüş büyük oḥalu dā'ire :

the assembly of the people, maḥfil-i nās : melā-yı nās :

to hold an assembly, to meet in assembly, cem^ciyyet etmek : meclis etmek aḳd-i meclis etmek :

assent [ə'sent] *s.* 1. rızā : muvāfaḳat : 2. taşdıḳ : ḳabül :

to give one's assent to, 1. rızā göstermek : muvāfaḳat etmek : 2. taşdıḳ etmek : ḳabül etmek :

assent [ə'sent], *v.n.* 1. ḳā'il olmak : rızā göstermek : muvāfaḳat etmek : rāzī olmak : 2. ḳabül ve taşdıḳ şüretini ihtiyār etmek :

assenter [ə'sentə], *s.* 1. rızā gösteren : ḳā'il olan : 2. taşdıḳ eden :

assenting [ə'sentɪŋ], *s.* rızā göstermeklik : ḳā'il olmaklık : 2. ḳabül ve taşdıḳ etmeklik :

assenting [ə'sentɪŋ], *adj.* 1. rızā gösteren : ḳabül ve taşdıḳ eden : 3. rızā ve muvāfaḳat ma^cnāsında olan : 4. ḳabül ve taşdıḳ ma^cnāsında olan :

assentingly [ə'sentɪŋli], *adv.* 1. rızā ve muvāfaqat ma'nasında olarak : 2. kabūl ve taşdik ma'nasıyla :

assert [ə'sɜ:t], *v.a.* 1. demek : söylemek : iddi'ā etmek : der-pīş etmek : işbāt etmek : beyān etmek : 2. °ammden ve mü'ekmeden işbāt ve iddi'ā ile der-pīş etmek : delā'il irādıyla yā-ħud esbāb-ı cebriyye a'māliyle da'vāsını te'yyiden der-pīş etmek :

it is asserted that, dēniliyor ki : söyleniliyor ki : mervīdir ki : rivāyet olunuyor ki : iddi'ā olunuyor ki :

to assert one's rights, hākkını istemek : hākkına da'vācı olmak : hākkını der-pīş édüb yā delā'il irādı ve-yā-ħud °unf ve ħaber izhārı vāsıtasıyla muhāfazasına sa'ı etmek :

asserting [ə'sɜ:tɪŋ], *s.* 1. demeklik : söylemeklik : iddi'ā etmeklik 2. hākkını istiħşāle sa'ı etmeklik :

assertion [ə'sɜ:ʃən], *s.* 1. demeklik : söylemeklik : iddi'ā etmeklik : 2. söz : laķırdı : kavlı : kelām : iddi'ā : da'vā : 3. hākkını taleb ve muhāfaza etmeklik :

assertive [ə'sə:tɪv], *adj.* şübūtī : işbāt ve iddi'ā-yı mütezammın :

assertively [ə'sə:tɪvli], *adv.* işbāt ve iddi'ā ma'nasında olarak :

(46)

assertor [ˌæsɜ:'tə], *s.* 1. déyen : söyleyen : kārīl olan : taleb ve te'yyid ile muhāfazaya sa'ı éden :

assertory [ˌæsɜ:tɔrɪ], *adj.* işbāt ve iddi'āyı mütezammın olan :

assess [ə'ses], *v.a.* || 1. ta'yīn-i vérgü için keşf etmek : taķdīr etmek : 2. ta'yīn-i vérgü için mālını keşf ve taķdīr etmek : 3. ta'yīn etmek : tarĥ etmek : bağlamak : şalmak : 4. kat etmek : taķdīr etmek : ħükm etmek :

assessable [ə'sesəbəl], *adj.* vérgü ta'yīni için keşf ve taķdīr-i şemeni lāzım gelen :

assessed [ə'sesɪd], *adj.* vérgü ta'yīni için keşf ve taķdīr olunmuş : 2. vérgüce mīkdārı ma'lūm ve maķtū' ve mu'ayyen olan :

the assessed taxes, hāne vérgüsü ve erkek ħidmetci vérgüsü ve °araba ve at ve katır ve köpek vérgüleri ve saç tozu vérgüsü ve arma kullanmak vérgüsü ve av tezkiresi vérgüsü-nām tekli'fāt-ı zātıyyeden °ibāret olan tekālīf-i maķtū'a :

assessing [ə'sesɪŋ], *s.* 1. vërgü ta'cyîni içün keşf ve taqđır étmeklik : 2. vërgü ta'cyîn édüb şalmaqlık

assessing [ə'sesɪŋ], *adj.* vërgü ta'cyîni içün keşf ve taqđıre dā'ir olan :

assessionary [ə'seʃənəri], *adj.*|| hākım ya'ni kādī mu'āvenetine mensüb ve müte'allıq olan :

assessment [ə'sesmənt], *s.* 1. vërgü ta'cyîni içün icrā olunan keşf ve taqđır-i şemen 2. tazmīnātıñ kat' ve ta'cyîn ve taqđır-i :

assessor [ə'sesə], *s.*|| 1. vërgü ta'cyîni içün mütemellikātıñ kıymetini keşf ve taqđır éden kimesne : 2. hākım ya'ni kādīniñ bir nev' mu'āvini : 3. bir nev' taḥkīk ve teftīş me'mūrı :

assessorial [æse'sɔ:rɪəl], *adj.* **assessor** dénilen me'mūra mensüb ve maḥşūş olan :

assets ['æsets], *s. pl.*|| 1. māl : emvāl : aqçe ve aqçe getürebilecek eşyā : 2. tereke : metrūkāt :

assever [ə'sevə], **asseverate** [ə'sevə'reɪt], *v.a.* démek : söylemek : iddi'ā étmek : yemīn étmek : yemīn taḥtında olaraq der-pīş ve iddi'ā étmek :

asseverating [ə'sevə'reɪtɪŋ], *s.* démeklik : iddi'ā étmeklik : yemīn taḥtında der-pīş ve iddi'ā étmeklik :

asseveration [ə'sevər'eɪʃən], 1. iddi'ā étmeklik : yemīn ile der-pīş étmeklik : 2. söz : laḥırdı : iddi'ā : yemīn :

ass-head [æs-hed], *s.* § eşek kafālu : kafā : manḥafā :

assiduity [æsi'dju:ɪtɪ], *s.* çalışkanlık : iqdām : devām : müdāvemmet : müvāzebet : müşāberet : cehd : sa'ıy : gūşış : verziş : mülāzemet :

assiduities, vech-i maḥşūş üzere mubālağa ile mirāren ve kerrāren vāqı' olan 'arz-ı ḥulūş ve ḥuşūş :

assiduous [ə'sɪdjuəs], *adj.* çalışkan : muḥaddem : yorulmaz : fütūr götürmez : uşanmaz : caymaz : üşenmez :

assiduously [ə'sɪdjuəsli], *adv.* yorulmayarak : üşenmeyerek : uşanmayarak : aşlā fütūr götürmeyerek :

assiduousness [ə'sɪdjuəsnes], *s.* çalışkanlık : muḥaddemlik :

assign [ə'sain], *v.a.* 1. ta'yīn etmək : 2. taḥşīş etmək : 3. teslīm etmək : ferāğat etmək : ḥavāle etmək :

assign [ə'sain], *s.*|| biriniñ mālı naql ve ferāğat olundığı kimesne :

assignable [ə'sainəb^{əl}], *adj.* 1. ta'yīni mümkün : 2. taḥşīşi mümkün : 3. naql ve ferāğatı mümkün olan :

assignat [,æsiɡ'neit], *s.* (*French*), Fransa iḥtilālinde mütedāvil bir nevc ḥazīne k̄ā'imesi :

assignment [,æsiɡ'neiʃən], *s.* 1. eḳşeriyyā cāşık ve ma'şūka beyninde bir vaqt ve maḥalde buluşmağa dā'ir olan muḳāvele : 2. ber-vech-i muḳāvele maḥall-i maḥşūşda vaqt-i mu'ayyende buluşmaqlık : 3.|| mālıñ naql ve ferāğatı :

assigned [,æsiɡ'nid], *adj.* 1. ta'yīn olunmuş : mu'ayyen : 2. taḥşīş olunmuş : naql ve ferāğat olunmuş : ḥavāle olunmuş : muḥavvel :

assignee [,æsaɪ'ni:], *s.*|| müflisiñ mālı emāneten teslīm ve ḥavāle oldığı vekīl : 2. bir nesneniñ ta'yīn ve taḥşīş ve naql ve ferāğat olundığı kimesne :

assigner [,æsaɪ'nə], *s.* 1. ta'yīn éden : 2. taḥşīş éden : 3. naql ve ferāğat ve ḥavāle éden kimesne

assigning [,æsaɪ'niŋ], *s.* 1. ta'yīn étmeklik : 2. taḥşīş étmeklik : naql ve ferāğat ve ḥavāle étmeklik

assigning [,æsaɪ'niŋ], *adj.* ta'yīn ve taḥşīş ve-yā-ḥud naql ve ferāğata dā'ir ve müte'allik olan :

assignment [ə'sainmənt], *s.* 1. ta'yīn étmeklik : 2. naql ve ferāğat étmeklik : 3. ta'yīn olunmaqlık : 4. naql ve ferāğat olunmaqlık : 5. ferāğat senedi : ferāğat ḥucyeti : ḥavāle senedi : 6.|| da'vāniñ istimācı için gün ta'yīn olunması : 7.|| müflisiñ mālı bir vekīle emāneten teslīm ve temlik ve ḥavāle olunması :

assignor [ə'sainə], *s.*|| bir nevc mülk yā-ḥud ḥaḳqını diğere naql ve ferāğat ve ḥavāle éden kimesne

assimilate [ə'sımı,leit], *v.a.* 1. teşbīh etmək : beñzétmek : 2.|| me'kulāt

1 ba'de'l-hazm hāzimiñ cismiyle hem-cins ve hem-ḫab' etmek : tecānüs étdirmek : mütecānis etmek :

assimilate [ə'sɪmɪˌleɪt], *v.n.* 1. uymak : benzemek : müşābih olmak : 2.|| me'kūlāti ba°de'l-hazm hāzimiñ cismiyle hem-cins ve hem-ṭab° olmak : tecānūs étmek : 3.|| me'kūlāti ba°de'l-hazm kendi cismiyle hem-cins ve hem-ṭab° étmek : tecānūs étdirmek : mütecānis étmek :

assimilated [ə'sɪmɪˌleɪtɪd], *adj.* 1. teşbīh olunmuş : beñzedilmiş : 2.|| hāzimiñ cismiyle hem-ṭab° kılınmış : mütecānis olan :

assimilating [ə'sɪmɪˌleɪtɪŋ], *adj.* 1. beñzétmeklik : teşbīh étmeklik : 2. beñzemeklik : uymaklık : 3.|| kendi cismiyle hem-cins ve hem-ṭab° étmeklik : 4.|| hāzimiñ cismiyle hem-cins ve hem-ṭab° olmaçlık :

assimilating [ə'sɪmɪˌleɪtɪŋ], *adj.* 1. me'kūlātını kendi cismiyle hem-cins ve hem-ṭab° éder : mütecānis éder olan : hāzimiñ cismiyle hem-cins ve hem-ṭab° olur : tecānūs éder olan :

assimilation [ə'sɪmɪˌleɪʃən], *s.* 1. beñzediş : teşbīh : 2. uymaklık : beñzeyiş : müşābehet : 3.|| me'kūlāti hazm birle kendi cismi ile hem-cins ve hem-ṭab° étmeklik : 4.|| me'kūlātını ba°de'l-hazm hāzimiñ cismiyle hem-cins ve hem-ṭab° olması : tecānūs :

assimilative [ə'sɪmɪˌleɪtɪv], *adj.* || me'kūlātını kendi cismi ile hem-cins ve hem-ṭab° étmege maḥşūş : olan :

assist [ə'sɪst], *v.a. and v.n.* 1. yardım étmek : mu°āvenet étmek : imdād étmek : i°āne étmek :

assist [ə'sɪst], *v.n.* bulunmak : ḥāzır olmak : ḥāzır bi°l-meclis olmak : olmak : gelmek : gitmek :

assistance [ə'sɪstəns], *s.* yardım : imdād : meded : mu°āvenet : i°āne : °avn : meded-kārī : yārī : dest-yārī :

assistant [ə'sɪstənt], *adj.* yardım éden : yardımı olan :

assistant [ə'sɪstənt], *s.* 1. yamak : kalfa : mu°āvin : refiḳ : 2. yardımcı : mu°īn : meded-kārī : dest-yārī : naşīr : zahīr : 3. ḥāzır : mevcūd : ḥāzır bi°l-meclis olan kimesne :

assisted [ə'sɪstɪd], *adj.* yardım olunmuş olan :

assister [ə'sɪstə], *s.* yardım éden kimesne : yardımcı :

assisting [ə'sɪstɪŋ], *s.* yardım étmeklik : imdād : mu°āvenet : meded : i°āne :

assisting [ə'sɪstɪŋ], *adj.* yardım éden : mu^cāvenet éden :

assize [ə'saɪz], **assizes** [ə'saɪzɪs], *s.*|| 1. meclis-i muhākeme : mahkeme-i muvaqqate : 2. narh : 3. narh defteri :

assize [ə'saɪz], *v.a.* narhını kesmek : narhını ta^cyīn étmek : narha rabt étmek : narh bağlamak :

assized [ə'saɪzɪd], *adj.* narhı kesilmiş : narha bağlanmış olan :

assizer [ə'saɪzə], *s.* ūkiyye-i terāzū nāzırı :

(47)

assizor [ə'saɪzə], *s.* İskoçya ıstılāhınca mahkemede yemīnlü mu^cāvin olan kimesne :

ass-like [æs-laɪk], *adj.* eşekce olan : eşege beñzer olan :

associable [ə'səʊlɪ, əb^əlɪ], *adj.* 1. arkağaşlık édilür : ülfet olunur : kâbil-i ülfet olan : ülfeti cā^ıiz olan : 2. arkağaşlık étdirilür : arkağaş étdirilmesi cā^ıiz olan : 3. terfık ve teⁿīsī mümkün olan :

associate [ə'səʊlɪ, eɪt], *v.a.* 1. arkağaş vérmek : tefrık étmek : 2.|| lāzım ve melzūm gibi ^cadd étmek : zihinde ayırmamak : zihinde ayıramamak :

associate [ə'səʊlɪ, eɪt], *v.n.* koñuşmak : arkağaş olmak : arkağaşlık étmek : ülfet étmek : ihtilať étmek : āmīziş étmek :

associate [ə'səʊlɪt], *s.* 1. arkağaş : refık : enīs : celīs : qarīn : yār : yāver : 2.|| a^czā-yı hārice-i meclisden olan kimesne :

associated [ə'səʊlɪ, eɪtɪd], *adj.* 1. arkađaş kılınmış olan : 2. lāzım ve melzūm gibi ^cadd olunan : 3. meclis ve encūmen ve űirket-i dā^ıimiyye hey^oetine konulmuş olan :

associateship [ə'səʊlɪeɪt, ʃɪp], *s.* 1. arkađaşlık : refākat : refıklik űıfatı : mülāzımlık űıfatı : a^czā-yı hāriciyyelik űıfatı :

associating [ə'səʊlɪ, eɪtɪŋ], *s.* 1. terfık étmeklik : 2. refākat étmeklik : 3.|| lāzım ve melzūm gibi ^cadd étmeklik : zihinde ayırmamaklık :

associating [ə'səʊlɪ, eɪtɪŋ], *adj.* arkađaş ve refık ve a^czā kabūlüne dā^ıir ve müte^callık olan

association [əˌsəʊʃɪ'eɪʃən], *s.* 1. konuşmaçlık : arkadaşlık : ülfet : ihtilâf : âmîziş : 2. konuşdurmaçlık : arkadaşlık étdirmeklik : 3.|| zihinde lâzım ve melzûm gibi olmaçlık : 4.|| zihinde ayırmayub lâzım ve melzûm hükümüne komaçlık : 5. meclîs : encümen : refikâ gürûhı : 6. ortaçlık : şirket : 7. ortaçlar taçımı : şürekâ : şerîkler : kumpanya :

assoil [ə'sɔɪl], **assoilzie** [ə'sɔɪlzɪ], *v.a.* ✘ mağfiret étmek :

may god assoilzie his soul! Raḥmet^oullāhi ^oaleyh :

assonance ['æsənəns], *s.* müşābehet telaffuz ma^oa-iḥtilāf-ı imlā : seci^o : kâfiye :

assonant [ˌæsə'nænt], *adj.* telaffuzı müteşābih olan : müsecca^o : muḳaffā olan :

assort [ə'sɔ:t], *v.a.* 1. cins cins ayırmaç : 2. her bir cinsden vérmek :

assort [ə'sɔ:t], *v.n.* uymaç : uyğun gelmek : yaçışmaç :

assorted [ə'sɔ:tɪd], *adj.* 1. cins cins ayrılmış olan : her bir cinsi müştemil olan : 3. bir birine uyğun : münāsib : yaçışur olan :

assorting [ə'sɔ:tɪŋ], *s.* cins cins ayırmaçlık :

assortment [ə'sɔ:tmənt], *s.* her cinsden ^oibāret tekmīl bir taçım : ecnās : envā^o : envā^o-i dürlü : her dürlüsi :

assuage [ə'sweɪdʒ], *v.a.* kesmek : dindirmek : azaltmaç : ḥafîfletmek : yatışdırmaç : taḥfîf étmek : teskîn étmek :

assuager [ə'sweɪdʒə], *s.* ḥafîfledici : teskîn édici :

assuaging [ə'sweɪdʒɪŋ], *s.* ḥafîflétmeklik : teskîn étmeklik :

assuaging [ə'sweɪdʒɪŋ], **assuasive** [ə'sweɪsɪv], *adj.* ḥafîfledici : teskîn éder olan :

assuefaction [əswɪ'fakʃən], *s.* alışdırmaçlık : alışıç étmeklik :

assuetude ['əswɪtju:d], *s.* alışıklıç :

assume [ə'sju:m], *v.a.* 1. kendi üzerine almaç : der-^ouhde étmek : almaç : ḳabûl étmek : aḥz étmek : zabt étmek : ihtiyār étmek : iltizām étmek : 2. girmek : 3. giymek : iktisā étmek : 4.|| farz étmek : müselle^om ^oadd étmek :

assume [ə'sju:m], *v.n.* 1. foğûl olmaç : foğüllüç étmek : ḳurulmaç : âmirāne ḥareket étmek

assumed [ə'sju:md], *adj.* 1. aşlı yokdan gösterilen : şöñradan ihtiyār olunub aşlı olmayan : 2.|| farz olunan : mefrüz olan : ma°lüm ve müsellemlen tutulan :

an assumed name, aşıl kendi ismi olmayub mahlaş gibi yā-ħud gizlenmek için ihtiyār olunan isim :

assuming [ə'sju:mıŋ], 1. kendi üzerine almaqlık : zabt étmeklik : ihtiyār étmeklik : 2. girmeklik : 3. giymeklik : 4. kurulmaqlık : āmirāne hareket étmeklik : 5.|| farz étmeklik : ma°lüm ve müsellemlen °add étmeklik :

assuming [ə'sju:mıŋ], *adj.* fuzül : mütekebbir : kurulub āmirāne eṭvār gösterir olan :

assumpsit [ə'sʌmpsıt], *s.*|| (*Latin*) 1. bir va°d üzerine édilen muķāvele ve va°d : 2. va°d ve muķāveleyi ħüccet-i ittiħāz ile vāķi° olan da°vī ve muħāşama :

assumption [ə'sʌmpʃən], *s.* 1. kendi üzerine almaqlık : aħz : zabt : ihtiyār : iltizām : der°uhde étmeklik : taşrif : 2.|| farz étmeklik : 3.|| farz : takdīr : 4. zann : 5.|| şuğrā : każıyye-i şuğrā : 6. foḍüllük : tavr : tafra : āmirāne eṭvār : 7. ✠ Ĥazret-i Meryem'in güyā semāya aħz olundığını tezķāren Ķatolik beyninde ađustosuñ on beşinde tutulan yortı : 8.|| Ĥazret-i Meryem'in semāya °urücını gösteren resm :

assumptive [ə'sʌmptıv], *adj.* farz ve zann ve takdīri ħāvī olan :

assumptively [ə'sʌmptıvlı], *adv.* farz ve zann ve takdīr olarak :

assurance [ə'ʃuərəns], *s.* 1. i°timād : i°tiķād : 2. söz : yemīn : te°mīnāt : 3. emniyyet : 4. şebāt : korķusuzluk : °ārsızlık : yüzszüzlük : 6.|| sigorta : 7. ✠ Ĥazret-i °İsā'nıñ şefā°at ve mağfireti ve yevmü°l-āħirde evliyāsını taħlīs édeceđi ħuşuşlarında vāķi° olan emniyyet-i kāmīle-i dīniyye :

assure [ə'ʃuə], *v.a.* 1. emīn étmek : te°mīn étmek : 2. te°mīn édecek vechile kelām étmek : 3. i°timād édiñiz ve emīn oluñuz ma°nāsında lāķırdı söylemek : 4.|| sigortaya bağlamak :

assured [ə'ʃuəd], *adj.* 1. te°mīn olunmuş : 2.|| sigortaya yatırılmış olan : 3. şübhesiz : muħaķķak : 4. korķusuz : 5. °ārsız : yüzszüz : 6. °ārsızāne : bī-edebāne :

assuredly [ə'ʃuəridlı], *adv.* elbette : be-heme-ħāl : muṭlaķā : °ale°t-taħķīķ :

assurer [ə'ʃuərə], *s.* 1. te°mīn édici : te°mīn ve i°timād étdirecek söz söyleyici : 2.|| sigortacı :

assuring [ə'ʃurıŋ], *s.* 1. te°mīn étmeklik : te°mīn ve i°timād étdirecek söz kullanmak : 2.|| sigortaya yatırmaklık : sigortaya bağlamaklık :

assuring [ə'ʃʊrɪŋ], *adj.* emniyyet vérir : emniyyet vérecek : emniyyet vérmege münāsib olan :

assuringly [ə'ʃʊrɪŋlɪ], *adv.* emniyyet vérecek şüretle :

assyrian [ə'sɪrɪən], *adj.* ʿIrākī: ʿIrāk diyārına mensüb ve müteʿallik olan :

asteism ['æsti:ɪzəm], *s.*|| 1. el-medḥ bi-mā yüşbihüʿz-zemm yā-ḥud bi-mā yüşbihü'l-medḥ şanʿati : 2. şanʿat-ı mezküreden birini ḥāvī olan kelām-ı zarīf :

aster ['æstə], *s.* pat çiçeği resminde büyücek bir çiçektir :

chine aster, Frenk patı **german aster**, Nemçe patı :

asteria [æ'stɪəri], *s.* beş pençe ve yıldız böceği dénilen deñiz maḥlûkı :

asteriated [æ'stɪəriətɪd], *adj.* yıldız resmi gibi bir merkezden tağılarak parmak parmak olan :

asterisk ['æstərɪsk], *s.*|| küçük yıldız resminde olarak başma kitāblarında ḥāşiyeye delālet etmek üzere istiʿmāl olunan iş-bu (*) işāret :

asterism ['æstə,rɪzəm], *s.*|| 1. yıldızlar kümesi : burc gibi bir şekl-i mefrüz taḥtına dāḥil olan yıldızlar mecmaʿı : 3. ber-vech-i bālā başma kitāblarında müstaʿmel yıldız resm-i işāret :

asterite ['æstə,rɪt], *s.*|| üzeri yıldız yıldız resmi gibi bir nevʿ mercān :

astern [ə'stɜ:n], *adv.*✓ 1. gérü : gérü gérü : kıçım kıçım : 2. gérüde : 3. kıçında : ardında : arkasında : 4. arқaya : ardına : arқasına : kıçına :

(48)

to drop astern,✓ geminiñ bordasından ayrılıub kıçı altına ya-ḥud arқasına gitmek

to fall astern,✓ geminiñ önünde yā-ḥud yanında bulunmuş iken gérü ḳalmaқ :

to go astern,✓ kıçım kıçım gérü gitmek :

to leave astern,✓ gérüde bırakmaқ :

to tow astern,✓ 1. kıçına bağlayub çekmek : kıçına bağlanub çekilmek :

asteroid ['æstə,rɔɪd], *s.*|| muʿaḥḥaren Merīḥ ile Müşterī beyninde duranları taḥḳıḳ olunmuş bulunan kırk elli kadar şağir seyyāreden olan yıldızcık :

asteroidal ['æstəˌrɔɪdəl], *adj.* || sâbıķü^z-zıkr yıldızcılıklara mensûb ve müte^zallık olan :

asthenic [æs'θenık], *adj.* || kuvvetsiz : za^zf : nâ-tuvân :

astma ['æsmə], *s.* tıķ nefes : đıķķu^s-şadr : đıķķuⁿ-nefes ^zilleti :

astmatic [æs'mætık], *adj.* 1. tıķ nefeslü : đıķķu^s-şadra giriftâr olan : 2. đıķķu^s-şadr ^zilletine mensûb ve müte^zallık olan :

astonied [ə'stɔniɪd], *adj.* ‡ şaşmış : mütehayyir :

to be astonied, ‡ şaşmış : şaşırmaķ : mütehayyir kalmaķ :

astonish [ə'stɔniʃ], *v.a.* müte^zaccib étmek : mütehayyir étmek : hayrete taldırmaķ : te^zaccüb étdirmek :

astonished [ə'stɔniʃt], *adj.* şaşmış : şaşırmaķ : müte^zaccib : mütehayyir : hayrân : hâyır ve bâyır : ser-gerdân : âşüfte : vâlih :

to be astonished, şaşmaķ : şaşırmaķ : te^zaccüb étmek : istiğrâb étmek : müte^zaccib olmaķ : hayrete talmaķ : hayretde kalmaķ : mütehayyir kalmaķ : veleh getürmek : hâyır ve bâyır olmaķ : ser-gerdân olmaķ : âşüfte olmaķ :

astonishing [ə'stɔniʃɪŋ], *s.* te^zaccüb étdirmeklik :

astonishing [ə'stɔniʃɪŋ], *adj.* ^zacâyib : ğarīb : ^zacīb : ebü^l-^zaceb : hayret-engîz : hayret-efzâ :

astonishingly [ə'stɔniʃɪŋli], *adv.* te^zaccüb olunacaķ şüretle :

astonishingness [ə'stɔniʃɪŋnəs], *s.* ^zacâyiblik : ğarīblik : ğarâbet :

astonishment [ə'stɔniʃmənt], *s.* ta^zaccüb : hayret : veleh : istiğrâb :

to the astonishment of any one, filâna bā^ziş-i ta^zaccüb olaraķ : filâna bādī-i hayret olmaķ üzere :

to fill, to strike with astonishment, bā^ziş-i ta^zaccüb olmaķ : bādī-i hayret olmaķ

to be filled, seized, struck with astonishment, şaşmaķ : şaşırmaķ : ta^zaccüb étmek : müte^zaccib olmaķ : istiğrâb étmek : veleh getürmek :

astound [ə'staund], *v.a.* pek ziyâde ta^zaccüb étdirmek : bütün bütün hayrete taldırmaķ :

astounded [ə'staundɪd], *adj.* bütün bütün şaşırmaq : hayrān : mütehayyir : vālih : hāyır ve bāyır : aşüfte : qala qalmış :

to be astounded, bütün bütün şaşub dili tutulmaq : veleh götürmek : hāyır ve bāyır qalmaq : qala qalmaq :

astounding [ə'staundɪŋ], *adj.* ziyādesiyle mücib-i hayret olan : a°ceb ve ağreb olan : hayret-engiz : hayret-efzā olan :

astraddle [ə'strædʒl], *adj. and adv.* 1. erkeğin ata bindigi gibi bir ayağı bir tarafta ve başka ayağı ol-bir tarafta : 2. apışını ayırarak : apışarak :

to sit astraddle, erkeğin ata bindigi gibi oturmaq :

astragal ['æstrəgʌl], *s.*|| 1. taş direğin üst ucu etrafında olan zih ve pervāz : 2. topun ağzına yakın bulunan zih ve pervāz :

astral ['æstrəl], *adj.* 1. yıldızlı olan : 2. yıldız gibi olan : yıldıza mensüb olan :

astray [ə'streɪ], *adv.* yolundan ve mahallinden çıkmış : yañılmış gitmiş :

to go astray, 1. yañılış yol tutmaq : yañılış gitmek : yol uzatmaq : 2. yañılış ve yakışmaz yere gitmek : 3. fenā yol tutub azmaq : dince dalālete varmaq : ahlākca fenāye şapmaq :

to lead astray, ayartmaq : azdırmak : fenā yola götürmek : ifsād etmek : idlāl etmek :

astRICT [ə'strɪkt], *v.a.* şıķı tutmaq : şıķı bağlamak : şıķmak :

astRICTION [ə'strɪkʃən], *s.* 1. şıķmaķlık : tazyıķ : kabz : 2. şıķılmaķlık : inķıbāz :

astRICTIVE [ə'strɪktɪv], **astRICTORY** [ə'strɪktəri], *adj.* şıķışdırır olan :

astRIDE [ə'straɪd], *adv.* 1. erkeğin ata bindigi gibi bir ayağı bir tarafta ve başka ayağı ol-bir tarafta : 2. apışık : apışarak : apışını açarak :

astRINGE [ə'strɪndʒə], *v.a.* şıķmak : şıķışdırmaq : kabz etmek :

astRINGENCY [ə'strɪndʒənsɪ], *s.* şıķışdırıcılık : şıķıcılık : kabz :

astRINGENT [ə'strɪndʒənt], *adj.*|| eczā nev°inden olub şıķar : şıķıcı : şıķışdırıcı : kabiz olan

astRINGENT [ə'strɪndʒənt], *s.*|| şıķıcı olan ilāc : kabiz :

astrography [əˈstrɒˈgrəfi], *s.*|| 1. ʿilm-i baḥş-i taʿrīf-i nücüm : 2. fenn-i taḥdīd ve taʿdād ve tersīm-i nücüm :

astrolabe [ˈæstrəˈleɪb], *s.*|| 1. uşurlāb : rub^c tahtası : kürre-i müşebbeke : 3. kürreniñ saḥ-ı müstevī üzerinde ʧarḥ ve tersīmi :

astrolatry [əˈstrɒˈlətri], *s.* yıldızlara ʧapınmaḥ dīni : ʿibādet-i nücüm : aḥter-perestlik :

astrologer [əˈstrɒlədʒə], *s.* müneccim : aḥter-gū : nücümī :

astrologic [ˌæstrəˈlədʒɪk], **astrological** [ˌæstrəˈlədʒɪkəl], *adj.* nücümī : ʿilm-i nücūma mensūb ve müteʿallik olan :

astrologically [ˌæstrəˈlədʒɪkəlɪ], *adv.* nücümca : nücūmen : ʿilm-i nücūma göre :

astrologize [əˈstrɒlədʒɪz], *v.n.* ʿilm-i nücüm ile uğraşmaḥ :

astrology [əˈstrɒlədʒɪ], *s.* 1. nücüm : ʿilm-i nücüm : 2. müneccimlik fenni :

judicial astrology, aḥkām-ı kevākibden baḥş-eden ʿilm-i nücüm : müneccimlik :

astronomer [əˈstrɒnəmə], *s.* 1. ehl-i hey^oet : raşşād :

astronomic [ˌæstrəˈnɒmɪk], **astronomical** [ˌæstrəˈnɒmɪkəl], *adj.* 1. hey^oete dāʿir ve müteʿallik olan : 2. hey^oete maḥşūş ve mensūb olan : 3. hey^oete muṭābıḥ olan :

astronomically [ˌæstrəˈnɒmɪkəlɪ], *adv.* hey^oetce : ʿilm-i hey^oet iḳtizāsınca :

astronomize [ˌæstrəˈnɒmaɪz], *v.n.* ʿilm-i hey^oet ile yā-ḥud fenn-i raşad ile meşḡul olmaḥ

astronomy [əˈstrɒnəmɪ], *s.*|| hey^oet : ʿilm-i hey^oet :

astute [əˈstju:t], *adj.* 1. aldanmaz : ʿaḳıllu : cinn ʿaḳıllu : şeyṭān : zīrek : tiz-fehm : 2. ʿāḳılāne :

astutely [əˈstju:tlɪ], *adv.* ʿāḳılāne : ferāset ve kiyāset ile :

astuteness [əˈstju:tnəs], *s.* ʿaḳl : fehm : dirāyet : ferāset : kiyāset :

asunder [əˈsʌndə], *adj. and adv.* 1. ayrı : bitişiksiz : 2. ikiye bölerek : ikiye bölünerek : dü-nīm :

to be asunder, ayrı olmaḥ : bitişik olmamaḥ :

to cut asunder, bölmek : kesmek : biçmek : dü-nīm étmek :

to put asunder, ayırmak : tefrīk etmek :

to come asunder, ayrılmak : kopmak :

asylum [ə'saɪləm], *s.* 1. şığınacak yer : barınacak yer : melce : melāz : me'āz : penāh : me'men : dārü'l-emān : 2. himāye : muhāfaza : emān :

a lunatic asylum, tīmār-ḥāne : dārü's-şifā : bīmār-ḥāne :

to take asylum, şığınmak : barınmak : ilticā etmek :

to give asylum, himāye etmek : muhāfaza etmek : ilticāya kabūl etmek :

to serve as an asylum, şıgınılmak : barınılmak : melcelik etmek :

asymmetrical [,æsi'metrik^{əl}], *adj.* uygunsuz : nizāmsız : biçimsiz : endāmsız : tenāsübsüz olan :

asymmetry [æ'sımitrı], *s.* uygunsuzluk : nizāmsızlık : biçimsizlik : endāmsızlık : 'adem-i tenāsüb

(49)

asymptote ['æsim,təut], *s.*|| ḥaṭṭ-ı mücānib :

asymptotic [,æsim'tötık], **asymptotical** [,æsim'tötık^{əl}], *adj.*|| ḥaṭṭ-ı mücānibe mensüb ve müte'allik olan :

asynartete [ə'zınartet], *adj.*|| mefrūk : ḥarf-i 'aṭf ile birbirine merbūṭ olmayan 'ibāreler :

asyndeton [æ'sındıtən], *s.*|| kitābetde ve kelāmda ḥarf-i aṭfı ḥazf etmek şan'ati :

at [æt], *prep.* 1. -de : fī : -der : ṭarafında : cānibinde : 2. -e : -ye : ilā : -e ṭoğrı : -ya ṭoğrı : ṭarafına : cihetine : cānibine : 3. üzere : 'alā : ḥālinde : 4. -e : -ye : beherine : başına : fī : 5. -de : nezdinde : yanında : ḥānesinde : 6. -e meşğül : ile meşğül : 7. ḥuşuşunda : 8. -lu : -li : -ci : 9. üzere : ḥālinde

to buy at a price, bir bahāya almak :

to be at a place, bir maḥalde bulunmak : bir yerde olmak :

to be put at a thing, bir şey ile meşğül olmak :

to be at some one's, biriniñ evinde olmak : ḥānesinde olmak :

to go at a thing, bir şeyye hamle étmek : hücüm étmek :

at peace, barışık : şulh ve muşālaḥa üzere : 2. rāḥatda :

at rest, 1. rāḥat : rāḥatda : rāḥat üzere : sükūnet üzere : 2. uykuda : 3.* ölmüş : merḥūm : müteveffā :

to set a question at rest, bir mes'eleniñ cevābını vérüb fī-mā ba'd mübāḥaşesini kaç° étmek :

atabal ['ætəbæl], *s. (Arabic)*, at-ṭabl : tavul : dümbelek :

ataghan ['ætəgæn], *s. (Turkish)*, yatağan : yatağan bıçağı :

ataman ['ætəmən], *s. (Turkish)*, Qazaqlar hetmānı : hetmān :

atamasco [ætə'mæskəu], *s. bir nev° zanbaq :*

ataraxy [ætə'ræksı], *s.|| 1. iṭminān-ı nefis : sükūn : sükūnet : qalb : °adem-i ıztırāb : °adem-i taqayyüd : 2. nefis-i muṭma'inne :*

ataxia [ə'tæksıə], **ataxy** [ə'tæksı], *s.|| tıbcı bedende müşāhede olunan qarışıklık : fesād :*

ate [et, eıt], *v.a. [pret. of eat]*, yedi : ekl eyledi : tenāvül étdi :

a tempo [a:'tempəu], **a tempo primo** [a:'tempəu'pri:məu], *adv. (Italian)*, müsīķice evvelki sür°ate ric°at ve intikāl oluna déyü tenbīhdır :

a tempo giusto [a:'tempəu'dzu:stəu], *adv. (Italian)*, sür°atine diķkat oluna déyü müsīķice tenbīhdır

athanasian [æθə'neıʃən], *adj.✠ muqaddemā İskenderiyye pişkoposı bulunan Atanasyos'a mensüb olan :*

the athanasian creed, ✠ Hristiyānlarıñ güyā Atanasyos'a pişkopos tarafından tertīb olunmuş bir nev° āmentü du°ası yā-ḥud kelime-i şehādetleri :

athanor [æθə'nə], *s.||(Arabic)*, altanor : bir nev° eski kimyā-ger ocağı :

atheism ['eıθı, ızm], *s. dehrilik : inkār-ı bi°llāh : küfr-i bi°llāh : zındıklık : zendeķa : ilḥād : Allāh'ıñ varlığını külliyen inkār étmek i°tikādı :*

atheist ['eıθı, ızt], *s. dehrī : münkir-i bi°llāh : kāfir-i bi°llāh : zındık : mülḥid : Allāh yokdur diyen kimesne :*

atheist ['eɪθɪ, ɪzɪ], **atheistic** ['eɪθɪ, ɪzɪtɪk], **atheistical** ['eɪθɪ, ɪzɪtɪk^ə], *adj.* dehrī : dehrīyyāne : zındıķī : ilhādī olan :

atheistically ['eɪθɪ, ɪzɪtɪk^əlɪ], *adv.* dehrīyyāne : dehrīlik yoluyla :

atheisticalness ['eɪθɪ, ɪzɪtɪk^əlnəs], *s.* dehrīlik : dehrīyyānelik :

atheize ['eɪθɪ, ɪzɪz], *v.a.* münkir-i bi'llāh étmek : ilhāda şapdırmak :

atheize ['eɪθɪ, ɪzɪz], *v.n.* dīnden çıķub münkir-i bi'llāh olmak : ilhāda varmak :

athirst [ə'θɜːst], *adj.* şusamış : şusuz :  atşān : teşne :

athlete ['æθli:t], *s.* pehlüvān : güreşici : güleşici : muşārī[ ] :

athletic [æθ'letɪk], *adj.* 1. pehlüvāne . pehlüvāna yaķışık olan : 2. kuvvetlü : kavī : zorlu : güçlü : 3. cüsselü : bedenlü :

athletically [æθ'letɪk^əlɪ], *adv.* pehlüvāna yaķışacak şüretle :

athletism [æθ'let, ɪzəm], *s.* pehlüvānlık : güreş : güleş : güleşme :

athwart [ə'θwɔ:t], *adj. and adv.* 1. çapraşık : çaprazvārī : çapārız : ayķırı : arķurı : ters

athwart [ə'θwɔ:t], *pret.*   bir yandan bir yana : enine : enince : enlülügüne göre :

atilt [ə'tɪlt], *adv.* bir başı azacık dikilü olarak :

atlantic [ət'læntɪk], *adj.* muķaddemā Sebte'niñ h aricinde mevcūdiyeti mervī bulunan Aţlantıs aţasına mens b olan :

the atlantic ocean, baħr-i muħıţ-i ğarbī : tış deñizi :

atlantic [ət'læntɪk], *s.* baħr-i muħıţ-i ğarbī : tış deñizi :

atlas [ætləs], *s.* 1. aţlas : ħarīţa mecma ası : 2. bir nev  ipek kumāş : 3. || arķa oñurğasınıñ deesinde olup ka ayı h amil olan boğum kemigi : 4. || bir nev  k ğıd :

atmometer [ ætm 'mi:t ], *s.* h şıl olan buħārıñ miķdārını  lçmege maħş ş  let : m z n 'l-buħ r :

atmosphere [ ætm s, fi ], *s.* 1. k rre-i hev  : 2. hev  : her kaņğı bir nev  k rre-i muħıţ : 4.* ma nev  olan aħv l-i muħı te :

atmospheric [ˌætməʃ'færɪk], **atmospherical** [ˌætməʃ'færɪkʰl], *adj.* kürre-i hevāya mensüb ve müte^callık olan :

atmospheric air, hevā : ʿādetā hevā : ʿādī hevā :

atole [ə'tɒl], *s.* baħr-i Hindde halka şeklinde ve mercāndan ʿibāret olarak saħ-ı baħr ile ber-ā-ber ve içerüsü göl gibi limān olan küçük aṭa :

atom [ˈætəm], *s.* cüz²-i lā-yetecezzā : cevher : cevher-i ferd : zerre :

atomic [ə'tɒmɪk], **atomical** [ə'tɒmɪkʰl], *adj.* cevherī : cevhere mensüb ve müte^callık olan

atomism [ə'tɒmɪzəm], *s.*|| ʿālemiñ cevher-i ferdden mürekkebe olduğu kavlı ve mezhebi :

atomist [ə'tɒmɪst], *s.*|| ecsāmiñ cevher-i ferd-i terāküm ve imtizācından mürekkebe olduğu kavline kâ'il bulunan kimesne :

atomize [ˈætəˌmaɪz], *v.a.* tecziye etmek : eczā-yı aṣliyyesine ircā^c ve i^cāde etmek :

atom-like [ˈætəm-laɪk], *adj.* zerre gibi : zerreleş olan :

atomology [ˈætəˌmɒlədʒɪ], *s.*|| ecsāmiñ cevherinden bahş eden ʿilm : ʿilm-i bahş-i cevher-i ferd :

atomy [ˈætəmi], *s.* 1.‡ zerre : 2.§ insān yā-ħud hayvān kurusu :

atone [ə'təʊn], *v.n.* kefāret etmek : bir fenālıgı ʿafv étdirecek hareket ihtiyar etmek :

to atone for sins, kefāret-i zünüb etmek :

atone [ə'təʊn], *v.a.* barışdırmak : uyuşdurmak : birleştirmek : tevfiķ etmek : ıslāħ-ı zātü'l-beyn etmek :

atoned [ə'təʊnd], *adj.* barışdırılmış : ğāzabı teskīn olunmuş olan :

atonement [ə'təʊnmənt], *s.* 1. uyuşmaklık : uyuşdurulmaklık : şulħ : muşālaha : 2. uyuşdırmaklık : tevfiķ : ıslāħ-ı zātü'l-beyn : 3.✘ kefāret : bedel : ivaż : tazmīn : tarziye :

the atonement for sins,✘ kefāret-i zünüb :

christ's atonement,✘ Ĥazret-i ʿİsā'nıñ ihtiyār-ı mevt ile ʿālemiñ zünübına kefāret ve bedel olması :

to make atonement, 1. kefāret etmek : tazmīn etmek : tarziye etmek : bedelini yapmak : acısını çıkarmak : ivażını etmek :

atoner [ə'təunə], *s.* uyuşdırıcı : barışdırıcı : ıslāh-ı zātü'l-beyn édici : kefâret ve bedel olan kimesne :

atonic [eɪ'tɒnɪk], *adj.* dermânsız : za'îf : kuvvetsiz : tākatsız : mecâlsiz : kırık : nâ-dürüst : bî-tâb

atoning ['ætəniŋ], *s.* 1. uyuşdırmaqlık : barışdırmaqlık : ıslāh-ı zātü'l-beyn : 2. kefâret étmeklik : bedel ve ivaż olmaqlık :

atoning ['ætəniŋ], *adj.* 1. uyuşdırır : uyuşdırıcı : barışdırıcı : barışdırır olan : muşliḥâne olan : 2. bedel ve ivaż ve kefâret yerine geçen :

atony ['ætəni], *s.* za'îf : kuvvetsizlik : kırıklık : tākatsızlık : mecâlsizlik :

atop [ə'tɒp], *adv.* § 1. üste : üzere : üstüne : üzerine : fevkine : bālāsına : 2. üstde : üstünde : üzerinde : fevkinde : bālāsında :

(50)

atrabilarian [ˌætrə'bɪliəriən], *s.* kara sevdâlu : merâklu kimesne :

atrabilarious [ˌætrə'bɪliəriəs], *adj.* kara sevdâlu : merâklu : 2. sevdâvî :

atrabilariousness [ˌætrə'bɪliəriəsənəs], *s.* sevdâ : sevdâluluk : merâk : merâkluluk :

atrabiliary [ˌætrə'bɪliəri], *adj.* 1. sevdâvî : sevdâlu : kara sevdâlu : 2. sevdâvî : kara sevdâya mensûb olan :

atrip [ə'trɪp], *adj.* ✓ tırnağı deñiziñ dibinden hemân ayrılacak râddelerine gelmiş olan (lenger) :

atrocious [ə'trəʊʃəs], *adj.* 1. pek fenâ : pek çirkîn : pek şenî° ve kabîḥ olan : eşna° ve aḳbeḥ olan : 2. pek fenâ : insâniyyetsiz : merḥametsiz . bî-raḥm : zâlim : ğaddâr : eşedd ve azlem olan :

atrociously [ə'trəʊʃəslɪ], *adv.* pek fenâ ḥâlle : eşedd vechile : eşna° ve aḳbeḥ vechile :

atrociousness [ə'trəʊʃəsənəs], *s.* fenâlık : şiddet : şenâ°at :

atrociousness [ə'trəʊʃəsənəs], *s.* 1. fenâlık : şiddet : şenâ°at : 2. fenâlık : pek fenâ şey : merḥametsizlik

atrophy ['ætrəfi], *s.* || bedeniñ bilâ-sebebi ma'âlüm za'îflenüb ḳuruması illeti : hüzâl illeti :

attach [ə'tætʃ], *v.a.* 1. ʃakmak : yapışdırmak : bağlamak : mihlamak : ta'lik etmek : rabt etmek : bend etmek : best etmek : merbut etmek : 2. terfik etmek : ma'iyete vermek : ma'iyete ta'yin etmek : 3. zabt etmek : müşadere etmek : tevkif etmek : sigostro etmek : 4. vermek : isnad etmek : azv etmek : 5. alaka ettirmek : sevdirmek :

to attach one's self, 1. yapışmak : ʃakılmak : bağlanmak : intisab etmek : ma'iyete girmek : mülazım olmak : mülazemet etmek : 2. sevmek : alaka etmek : köle olmak : bende olmak : dil-dade olmak : aşık olmak : ışık etmek : ta'assuk etmek :

attach [ə'tætʃ], *v.n.* yapışmak : ʃakılmak : lazım gelmek : kalmak :

attachable [ə'tætʃəbəl], *adj.* müşaderesi cāiz ve mümkün olan :

attaché [ə'tæʃe], *s. (French)*, ma'iyet me'murı :

attached [ə'tætʃt], *adj.* 1. bağlı : mihlu : ʃakılı : dikilü : yapışık : merbut : mazbut : 2. sever : dost : 3. aşık : aşıkça : dil-dade : 4. ma'iyete me'mur : 5. zabt ve müşadere olunmuş : tevkif olunmuş : sigostro olunmuş : 6. verilmiş : isnad olunmuş : azv olunmuş

attaching [ə'tætʃɪŋ], *s.* 1. bağlamalık : yapışdırmalık : 2. vermeklik : isnad : azv : 3. ma'iyete me'mur etmeklik : 4. zabt ve müşadere etmeklik : tevkif etmeklik : sigostro etmeklik :

attaching one's self, 1. sevmeklik : sevişmeklik : ta'assuk etmeklik : 2. intisab etmeklik

attachment [ə'tætʃmənt], *s.* 1. muhabbet : dostluk : hubb : vedd : vedad : meveddet : huluş : ihlas : huşuş : ihtişaş : muhadenet : 2. alaka : aşk : ta'assuk : zabt ve müşadere : tevkif : sigostro : 4. zabt ve müşadere ya-hud sigostro a'lameti : 5. bağ : bend : 6. ilave : zayid olan nesne :

mutual attachment, ʃarafeynden olan muhabbet ve alaka :

foreign attachment, 1. ecnebīye olan muhabbet ve alaka : 2.|| bir adamın başkasının elinde bulunan malını zabt ve müşadere ve sigostro etmeklik : 3.|| bu mişillü müşadere ve sigostronuñ fermān ve-yā i'lamı :

attack [ə'tæk], *s.* 1. yürüyüş : hücum : hamle : şavlet : iktihām : 2. illet neveti : illet tutması : zuhur : işabet : 3. birinin aleyhinde lakırdı söylenmesi : itale-i lisān : zebān-

dırāzī : ḥarf-endāzī : ta°n : 4.*↓ hücum eden °asker : 5.*↓ muḥāşara ve hücum eden meteris ve ṭābyalar hey°eti :

attack [ə'tæk], *v.a.* yürüyüş etmek : hücum etmek : urmak : başmak : ḥamle etmek : şavlet etmek : iktihām etmek : 2. dil ile toqunmak : °aleyhinde laķırdı söylemek : iṭāle-i lisān etmek : ta°n etmek : zebān-dırāzlık etmek : 3. tutmak : zuhūr etmek : işābet etmek :

attackable [ə'tækəb°l], *adj.* 1. üzerine yürülür : hücumı mümkün : iṭāle-i lisān ile ta°nı mümkün : ḥaḫķında irād-ı kelām mümkün olan :

attacked [ə'tækt], *adj.* 1. °aleyhine hücum olunan : 2. °aleyhine iṭāle-i lisān vāķi° olan : 3. kendisinde bir °illet zuhūr etmiş : muşāb olan :

attacker [ə'tækə], *s.* 1. hücum eden kimesne : 2. biriniḥ ḥaḫķında laķırdı söyleyen kimesne :

attacking [ə'tækıŋ], *s.* 1. yürüyüş : hücum : şavlet : iktihām : 2. ta°n : teşnī° : taḫbīḥ : iṭāle-i lisān : 3. zuhūr : işābet :

attacking [ə'tækıŋ], *adj.* yürüyüş eden : hücum eden :

attain [ə'teın], *v.a. and v.n.* 1. varmak : ulaşmak : yetişmek : érmek : érişmek : degmek : vāşıl olmak : vuşul bulmak : peyvest olmak : 2. kazanmak : bulmak : kesb etmek : taḫşıl etmek : ḥāşıl etmek : istiḫşāl etmek : 4. varmak : çatmak : bāliğ olmak : ṭolmak : bulmak

attainability [ə'teınə'bılıtı], *s.* 1. kesb ve taḫşili mümkün olmaḫlık : 2. bāliğ olunması mümkün olmaḫlık : vuşuli mümkün olmaḫlık :

attainable [ə'teınəb°l], *adj.* 1. kazanılır : bulunur : kesbi mümkün : taḫşili mümkün : ḥuşuli mümkün : istiḫşāli mümkün : 2. varılır : bāliğ olunur olan : 3. vuşuli mümkün olan :

attainableness [ə'teınəb°lnəs], *s.* 1. ḫābiliyyet-i istiḫşāl : imkān-ı taḫşıl : imkān-ı vuşul : 3. imkān-ı bülüğ :

attainder [ə'teındə], *s.*|| 1. bir nevc i°lām ve fermāniḥ netice-i ḫükmi ki her kimiḥ ḥaḫķında şādır olur ise rütbesi ref° olunub kāffe-i mā-meleki devlete yā-ḥud vereşesine intiḫāl ederek kendisiniḥ cānib-i ḫükümetinden ḫatlı ve i°dāmı daḫı cā°iz olur :

bill of attainder,|| mezkūr i°lām ve fermāniḥ şuduri için parlamentoya taḫdım olunan °arīza :

act of attainder,|| mezkūr i°lām ve fermān :

to reverse an attainder,|| mezkūr fermāniñ hūkmüni fesh étmek :

attained [ə'teɪnd], *adj.* 1. varılmış : yetişilmiş : vāşıl olunan : 2. kazanılan : kesb olunan : taḥşıl olunan : 3. bāliğ olunan :

attaining [ə'teɪniŋ], *s.* 1. varmaçlık : vuşul : 2. kazanmaçlık : kesb : iktisāb : taḥşıl : istiḥşāl : 3. bāliğ olmaçlık :

attainment [ə'teɪnmənt], *s.* 1. varmaçlık : vuşul : 2. varılmaçlık : vuşul : 3. kazanmaçlık : kesb : taḥşıl : istiḥşāl : 4. kazanılmaçlık : kesb : iktisāb : taḥşıl : istiḥşāl : 5. bāliğ olmaçlık : 6. bāliğ olunmaçlık : 7. kesb olunan hūner ve ma'rifet :

attaint [ə'teɪnt], *v.a.*|| 1. devlet ḥā'inidir déyü birini maḥkūmun əleyh étmek: 2. fesāddır déyü bir maḥkemeniñ hūkmüni cerḥ étmek : 3. lekeletmek : leke-dār étmek :

attaint [ə'teɪnt], *s.* 1. leke : əyib : ta'ne : 2. at ayağında olan yara : 3. hūkmi fesāddır déyü bir maḥkeme əleyhine taqđim olunan ərz-i-ḥāl yā-ḥud bir ərz-i-ḥālīñ taqđim olunması

attaint [ə'teɪnt], **attainted** [ə'teɪntɪd], *adj.* devlet ḥā'inidir déyü maḥkūmun əleyh olan :

attainting [ə'teɪntiŋ], *s. adj.* devlet ḥā'inidir déyü maḥkūmun əleyh étmeklik : 2. lekeletmeklik :

attainment [ə'teɪntmənt], **attainture** [ə'teɪntʃə], *s.* devlet ḥā'inidir déyü maḥkūmun əleyh étmeklik : 2. ol vechile maḥkūmun əleyh olmaçlık :

attar ['ætə], *s. (Arabic)*, ıtır : yağ :

attar of roses, gül yağı : ıtır yağı :

attemper [ə'tempə], *v.a.* 1. mülāyim étmek : mülāyimlatmaç : yumuşatmaç : sertliğini almaç : uyuşdurmaç . 2. muvāfiğ étmek : muṭābığ étmek : āheng étmek : uydurmaç : uygun étmek :

attempt [ə'tempt], *s.* 1. kākışma : édeyim déme : çalıřma : baçma : sa'y : tecrübe : 2. kařd : řū-i kařd :

attempt on one's life, biriniñ cānına vāқи' olan kaşd :

to make an attempt on one's life, biriniñ cānına kaşd étmek : öldürmege sa'y étmek :

to perish in the attempt, bir asđ ve merāmiñ icrāsında fedā-yı cān düb lmek

attempt [ə'tempt], *v.a.* 1. alkışmaq : deyim dmek : denemek : deñemek : alışmaq : bamaq : sa'y tmek : tecrübe tmek : 2. asđ tmek : s-i asđ tmek :

to attempt one's life, biriniñ cānına asđ tmek :

attemptable [ə'temptəbəl], *adj.* alkışılır : alkışılacaq : icrāsına alışılacaq : denenilmesi cā'iz ve mümkin olan : mümkin gibi görinen :

attempted [ə'temptıd], *adj.* 1. denenilmiş : icrāsına alkışılmış : 2. asđ olunmuş olan :

attempter [ə'temptə], *s.* alkışan kimesne :

attempting [ə'temptıŋ], *s.* 1. alkışmaqlık : deyim dmeklik : alışmaqlık : denemeklik : bamaqlık : sa'y tmeklik : tecrübe : 2. asđ tmeklik :

attend [ə'tend], *v.n. and v.a.* 1. bamaq : ula vrmek : laırdı diñlemek : emre muntazır olmak : 2. bamaq : hıdmet tmek : hıdmetde bulunmaq : 3. bamaq : mu'ālece tmek : mdāvāt tmek : tımār tmek : 4. ber-ā-ber olmak : refāat tmek : ma'ıyyetde bulunmaq : 5. neticesi olmak : semeresi olmak : 6. bulunmaq : hāzır olmak : gitmek : gelmek : mülāzım tmek : devām tmek : 7. hāzır olmak : āmāde olmak : muntazır olmak : hāzırladılmaq : 8. beklemek : muntazır olmak : 9. bamaq : diat tmek : teayyd tmek : muayyed olmak : şarf-i zıhn tmek : düşünmek : imāle-i efkār tmek : 10. diñlemek : iā'at tmek : imtiřāl tmek : mmāselet tmek : 11. diñlemek : icābet tmek : abl tmek : iřgā tmek : 12. bamaq : iltifāt tmek : 13. bamaq : alışmaq : meşgl olmak : sa'y tmek : haşr-ı evāt tmek :

attendance [ə'tendəns], *s.* 1. hıdmet : 2. bamaqlık : bama : 3. gelmeklik : gelme : mülāzemet : devām : gitmeklik : gitme : 4. refāat : 5. ittibā' aımı : hādeme : hādem  haşem : 6. hıdmet pāresi :

attendant [ə'tendənt], *adj.* ber-ā-ber olan : refı olan : lāzım olan : mülāzım olan : netice ve semere meřābesinde olan : tābi' olan :

attendant [ə'tendənt], *s.* 1. hıdmetci : hıdmed-kār : 2. baan : muayyid olan : 3. refı : ma'ıyyet me'mrı : muřāhib : aa : cāriye : besleme :

a medical attendant, birine baan hekīm : tıbbiyyet :

attendants, ittibā' : hādeme : hādem  haşem : aavāt : civārı :

master attendant, ✓ limān me'mūrı :

attended [ə'tendɪd], *adj.* 1. hı̇dmet olunur : hı̇dmet olunmuş : 2. bakılan : bakılmış : 3. refi̇k yā-hud hademe yā-hud civārīsi olan :

attended to, 1. bakılan : hı̇dmet olunan : 2. bakılan : imtişāl olunan : 3. bakılan : mu'ālece olunan : 4. bakılan : diĸkat olunan :

attended with, netīcesi olan : semeresi olan : tābi^c olunan :

attending [ə'tendɪŋ], *s.* 1. bakmaĸlık : bakma : kulaĸ vērme : 2. bakma : hı̇dmet étme : 3. bakma : mu'ālece étme : 4. ber-ā-ber ĸitmeklik : refākat étmeklik : 5. bulunmaĸlık : mülāzemet : devām : bakma : diĸkat : teĸayyūd : dūşünme : şarf-ı zih̄n : imāle-i efkār : 7. bakma : diñleme : imtişāl : mümāşelet : 8. bakma : iltifāt : 9. bakma : çalışma : sa^cy : hařr-ı evĸāt : şarf-ı zih̄n :

attending [ə'tendɪŋ], *adj.* 1. hı̇dmet éden : ber-ā-ber bulunan : 3. mu'ālece édüb baĸan : 4. gelüb mülāzemet éden : 5. hāzır ve āmāde ve muntazır olan :

attent [ə'tent], *adj.* muĸayyed : şarf-ı zih̄n éden :

attent [ə'tent], *s.* diĸkat : teĸayyūd : şarf-ı zih̄n :

attention [ə'tenʃən], *s.* 1. diĸkat : teĸayyūd : ihtimām : şarf-ı zih̄n : 2. nazār : iltifāt : teveccüh : 3. iltifāt : ri^cāyet : nevāziş :

attentions, ^cāşıkıñ ma^cşūkaya vāĸi^c olan hademāt ve ri^cāyātı :

attention! ↓ hāzır ol :

to pay attention, 1. diĸkat étmek : muĸayyed olmaĸ : kulaĸ vērme : göz açmaĸ : 2. ri^cāyet göstermek :

to pay attentions, ^cāşıkāne hı̇dmet ve ri^cāyet ibrāz étmek :

to give attention, diĸkat étmek : bakmaĸ : dūşünmek :

to call one's attention, to invite one's attention, diĸkatini da^cvet étmek : baĸ déyü da^cvet étmek : celb-i diĸkat étmek :

to call for attention, to demand attention, to require attention, diĸkat istemek : bakılmaĸ istemek : bakılmaĸ lāzım gelmek : diĸkate muhtāc olmaĸ :

attentive [ə'tentɪv], *adj.* 1. diqqat éder olan : muqayyed : 2. hıdmete eyü baqmaq : izhâr-ı ri'āyet ve nevāziş éden :

to be attentive, 1. baqmaq : diqqat étmek : muqayyed olmak : zıhn vérmek : 2. göz kulak olmak : kulak vérmek : göz açmaq :

to be attentive to a person, 1. hıdmetine sa'ıy étmek : 2. ri'āyet ve nevāziş étmek

attentively [ə'tentɪvli], *adv.* diqqat ile : teqayyüd üzere :

attentiveness [ə'tentɪvnəs], *s.* diqqat : teqayyüd : muqayyedlik :

attenuant [ə'tenju,ənt], *s.*|| hılatıñ gılzetini def^c ve men^c étmege yarar olan ıilāc : mullaııf

attenuate [ə'tenju,əıt], *v.a.* 1. inceltmek : terkık étmek : 2. gılzetini def^c étmek : 3. za'ıflétmek : zebūnlatmaq : arıqlatmaq : 4. hafıflétmek : azaltmaq : taııfif étmek :

attenuate [ə'tenju,əıt], **attenuated** [ə'tenju,əııtıd], *adj.* 1. ince : raıık : 2. ince : za'ıf : zebūn : arık : naııf : aıılatdan olub gılzeti def^c olunmuş : 4. kıvāmdan düşmüş : 5. azalmış : hafıfleşmiş : taııfif olunmuş :

attenuating [ə'tenju,əııtıı], *s.* 1. ince ve za'ıf ve naııf étmeklik : zebūnlatmaıık : 2. aıılatıñ gılzetini def^c étmeklik : 3. azaltmaıık : taııfif :

attenuating [ə'tenju,əııtıı], *adj.* 1. ince ve za'ıf ve zebūn éden : za'ıflendirici : 2.|| aıılatıñ gılzetini def^c éder olan : mullaııf : 3. kabāhat fenāligini taııfif éder olan :

attenuation [ə'tenju,əııən], *s.* 1.|| aıılatıñ gılzetini def^c étmeklik : 2.|| aıılatıñ gılzetden ıarı olması : 3. za'ıflık : zebūnluıık : naııflık : neııāfet : 4. incelik : rıııat : 5. taııfif : azaltma : hafıfletme :

atteration [ˈætərəııən], *s.*|| deñiziñ karayı aşındırub yiyerek götürmesi :

attest [ə'test], *v.a.* resmen ve ıalenen ve yemın gibi söyleyüb iddi'ā étmek : démek : söylemek : der-pıış étmek : 2. şehādet étmek : 3. taııdıı étmek : 4. eııhād étmek : fııhid ol déyü da'ıvet étmek : 5.ı bir hıdmete girecek kimesneye yemın vérmek :

attestation [ˌæte'steııən], *s.* 1. resmen ve yemın gibi söylenilen söz : 2. resmen ve yemın gibi söz söylemeklik : 3. resmen ve yemın gibi söz söylenilmesi : 4. şehādet : 5. şehādet-nāme : 6.ı hıdmete girecek kimesneniñ yemın édirilmesi : 7.ı yemın :

attested [ə'testɪd], *adj.* 1. yemīn ve şehādet ile taşdıķ olunmuş : 2. şāhid ol dēyü da°vet ve eşhād olunan : 3.↓ yemīn vérilmiş : yemīn étdirilmiş : yemīnlü olan :

attesting [ə'testɪŋ], *s.* şāhid ol dēyü da°vet étmeklik : 2. yemīn vérdirmeklik :

attesting [ə'testɪŋ], *adj.*↓ yemīn vérmek : yemīn vérmeye me°mür olan :

attestor [ə'testə], *s.* şehādet ile taşdıķ éden kimesne :

attic ['ætɪk], *adj.* 1. Atinalu : 2.* eski zamānda olan Atina işi gibi nāzik ve ıoğrı olan :

attic salt, * zerafet-i kelām ve ma°nā :

attic ['ætɪk], *s.* tavan arası olan ota :

attic story, tavan arası olan oțalar tabaķası :

atticism ['ætɪ, sɪzəm], *s.* Atina ta°biri :

attire [ə'taɪə], *s.* 1. rübā : elbise : eşvāb : cāme : 2. kılık : zī : kisvet : kıyāfet :

attire [ə'taɪə], *v.a.* giydirmek : iksā étmek : ilbās étmek : çeke düzen vérmek : bezemek : ārāyiş ve pīrāyiş vérmek :

attire [ə'taɪə], *v.n.* giyinmek : kendine çeke düzen vérmek :

attired [ə'taɪəd], *adj.* giyimli : giyinmiş : mülebbes : ārāste : pīrāste :

(52)

attiring [ə'taɪɪŋ], *s.* 1. giyindirmeklik : giyinmeklik :

attitude ['ætɪ, tju:d], *s.* duruş : važ° : hey°et :

attorney [ə'tɜ:nɪ] *s.* 1. vekīl : 2. da°vā vekīli :

attorney-general, devletiñ °umūmen da°vā vekīli :

power, letter, warrant, of attorney, vekālet-nāme :

attorneyship [ə'tɜ:nɪʃɪp], *s.* vekālet : vekīllik şıfatı :

attorney-generalship, devlet da°vā vekāleti manşıbı :

attract [ə'trækt], *v.a.* 1. çekmek : kendine ıoğrı çekmek : doķunmayarak yalıñız bir hāşşa kuvvetiyle çekmek : celb étmek : cezb étmek : 2. kendine ıoğrı meyl étdirmek : celb étmek : 3. teveccühüne sebep olmaķ : da°vet étmek :

to attract attention, her kesi kendine bakdıрмаğ : celb-i nazar étmek : celb-i diğkat étmek

attractability [ə'træktəˌbɪlɪti], *s.* cezbi mümkin olmağlık : imkân-ı cezb : meczûbiyyet : incizâb :

attractable [ə'træktəbəl], *adj.* cezbi mümkin : müncezb olan :

attracted [ə'træktɪd], *adj.* 1. cezb olunmuş : meczûb : müncezeb : 2. celb olunmuş : meclûb olan

attractile [ə'træktɪl], *adj.* çekici : cāzib olan :

attracting [ə'træktɪŋ], *s.* çekmeklik : celb : cezb : da^cvet :

attracting [ə'træktɪŋ], *adj.* çeken : celb éden : cezb éden : imâle éden : da^cvet éden :

attractingly [ə'træktɪŋli], *adv.* celb ve cezb yâ-ğud da^cvet édecek şüretle :

attraction [ə'træktʃən], *s.* 1.|| kuvvet-i cāzibe : cāzibe : 2. cezb étmeklik : cezb : çekmeklik : çekme : çekiş : 3. çekmeklik : cezb olunmağlık : incilâb : 4.* celb étmeklik : celb : isticlâb : da^cvet : 5. çekici nesne : cāzibe : vesîle-i isticlâb : 6. dat : tat : lezzet : zevğ : 7. nâz : şîve : ğunc :

attraction of gravitation,|| cāzibe-i sığlet :

attraction of magnetism,|| cāzibe-i mığnâtiyye :

attraction of electricity,|| cāzibe-i elektirikyye :

attraction of aggregation,|| cāzibe-i tecemmu^c-ı eczâ-yı ferdiyye :

attraction of cohesion,|| cāzibe-i lüşûğ :

chemical attraction,|| cāzibe-i kimyeviyye :

elective attraction,|| cāzibe-i ihtiyâriyye : cāzibe-i tercîhiyye :

attractive [ə'træktɪv], *adj.* 1. çekici : cāzib : 2. ğalkıñ tağsînini celb ve da^cvet éder olan : güzel : mağbûl : dil-rubâ olan :

attractively [ə'træktɪvli], *adv.* 1. çekerek : cezb éderék : ğalkıñ tağsînini celb édecek şüretle :

attractiveness [ə'træktɪvnəs], *s.* halkıñ taḥsīnini celb edicilik sıfatı : güzellik : maḳbüllük :

attributable [ə'trɪbjutəbəl], *adj.* vérlür : isnād olunur : °azvi cā'iz olan :

attribute [ə'trɪbjʊ:t], *v.a.* 1. vérmek : isnād étmek : °azv étmek : ḫaml étmek : 2. vérmek : ḫaḳkı oldıḡını i°tirāf ve der-pīş étmek :

attribute [ə'trɪbjʊ:t], *s.* 1. sıfat : ḫāşşa : 2.|| ḫaber : müsned :

the positive attributes of God, sıfāt-ı subūtiyye-i İlähiyye :

the negative attributes, sıfāt-ı selbiyye :

subject and attribute,|| mübtedā ve ḫaber : müsned ve müsned ileyh :

attributed [ə'trɪbjʊ:tɪd], *adj.* vérlür : vérlmiş : müsned : maḫmül :

attributing [ə'trɪbjʊ:tɪŋ], *s.* 1. vérmeklik : ḫaml : isnād : °azv : 2. vérmeklik : taḫşış :

attribution [ætrɪ'bju:ʃən], *s.* 1. vérmeklik : ḫaml : isnād : °azv : 2. vérlmeklik : ḫaml : isnād : °azv : 3. vérmeklik : taḫşış : 4. sıfat : ḫāşşa : maḫaşşaş : maḫşüş olan fi'ıl ve °amel : vazīfe :

attributive [ə'trɪbjutɪv], *adj.* vérici : taḫşış edici :

atrite [ə'trɪt], *adj.* 1. aşınmış : 2.✘ mücāzāt ḫorḳusuyla nādim :

attrition [ə'trɪʃən], *s.* 1. sürüşmeklik : aşınmaḳlık : 2. ✘ mücāzāt ḫorkusundan gelen nedāmet :

attune [ə'tju:n], *v.a.* āheng étmek : uydurmaḳ : uyḡun étmek :

attuned [ə'tju:nd], *adj.* āheng : āhenglü : uyḡun : sāz :

auburn ['ɔ:bʰn], *adj.* ḳumral : lepışka :

A. U. C. [əɪju:si:], *adv.*|| (*Latin*), binā-yı şehr-i Romā senesinde : der-sene-i binā-yı şehr-i Roma

auction ['ɔ:kʃən], *s.* mezād : müzāyede : men yezād :

dutch auction, bir nev° mezād ki evvelā ḳoḳ istenelüb müşterī ḳeḳinceye ḳadar bahāyı °ale°-tedrīc tenzīl éderler :

to sell by auction, mezād étmek :

to put up to auction, mezāda vérmek :

auctioneer ['ɔ:k]ə'nɪə], *s.* mezādcı : dellāl :

audacious [ɔ:'deɪʃəs], *adj.* 1. ifrātla cür'etlü : 2. icrāsı ifrāt-ı cür'ete muhtāc : 3. 'ārsız : edebsiz : küstāh : küstāhāne : bī-edebāne :

audaciously [ɔ:'deɪʃəsli], *adv.* 1. ifrāt-ı cür'et ile : kemāl-i 'adem-i edeb ile :

audaciousness [ɔ:'deɪʃəsnəs], *s.* 'ārsızlık : edebsizlik : küstāhlık :

audacity [ɔ:'dæsɪtɪ], *s.* 1. fār-ı cür'et : bī-bāklik : 2. 'ārsızlık : edebsizlik : küstāhlık :

audible ['ɔ:dɪbəl], *adj.* işidilür : kulağa duyulur : mesmū' :

audibleness ['ɔ:dɪbəl'nəs], *s.* mesmū'iyet :

audibly ['ɔ:dɪblɪ], *adv.* işidilecek şüretle :

audience ['ɔ:dɪəns], *s.* 1. işitmeklik : istimā' : mülākāt-ı resmiyye : 3. hūzzār : cemā'at : sāmi' : 4. dīvān :

to hold an audience, dīvān kūrmağ : dīvān tertīb étmek :

to give an audience, to grant an audience, hūzūra çağırmağ : hūzūra celb étmek

to ask an audience, to ask for an audience, mülākāt taleb étmek : hūzūra çağırmağa ruḥṣat étmek :

to have an audience, mülākāt étmek : hūzūra çıkmağ :

audience-chamber ['ɔ:dɪəns,tʃeɪmbə], *s.* dīvān ve mülākāt-ı resmiyyeye mahşūş olan oḡa : 'arż oḡası : dīvān yeri :

audit ['ɔ:dɪt], *s.* muḥāsebe : ḥesāblarıñ teftiṣ ve taşdıki :

audit-office, muḥāsebe kalemı :

audit ['ɔ:dɪt], *v.a.* muḥāsebe étmek : ḥesābları teftiṣ ve taşdığ étmek :

audition [ɔ:'dɪʃən], *s.* işitmeklik ḥāşşasına : sem' : kuvvet-i sāmi'a :

auditive [ɔ:'dɪtɪv], *adv.* sāmi' : işidici :

the auditive faculty, kuvvet-i sāmi'a : ḥāssa-i semi' :

auditor [ˈɔːdɪtə], s. 1. işidici : işiden : sāmī^c : 2.|| muhāsebeci : hesāb müfettişi :

auditorship [ˈɔːdɪtəʃɪp], s. muhāsebecilik : hesāb müfettişliği :

auditory [ˈɔːdɪtəri], s. 1. cemā^cat : sāmī^cin : 2. dīvān maḥalli :

au fait [o fe, əu 'feɪ], *adv. (French)* eyü bilür : pek eyü bilür : usta : üstāz : māhir : mahāret ve ma^clūmāt-ı kāmilesi olan :

augeon stable [ɔː'dʒiːon 'steɪ bəl], s.* yıllardan berü temizlenmemiş eski zamānıñ meşhūr bir āḥ^vurı ki ḥālā mülevves işden kināye-i darb-ı meşeldir :

auger [ˈɔːgə], s. bir nev^c büyük marankoz burğısı : mişkab :

screw-auger, Frenk mişkabı : Frenk maḥkabı :

auger-bit, burğı yā-ḥud mişkabiñ ağızı : ālet : tēmür :

auget [ˈɔːgət], s.↓ (*French*) lağım sucuğımıñ şandığı : oluğ :

aught [ɔːt], s. 1. nesne : şey : zerre : 2. hiç bir şey : 3.|| sıfır :

for aught I care,§ var : varsun : aślā benim vazīfem olmamağla :

augment [ɔːg'ment], *v.a.* 1. büyütme : 2. arturmak : çoğaltmak : teksīr étmek : ziyāde étmek : 3. uzatmak : taṭvīl étmek :

to augment one's salary, biriniñ ma^cāşını artırmak :

augment [ɔːg'ment], *v.n.* 1. büyüme : kesb-i cesāmet étmek : 2. artmak : çoğalmak : teraqqī bulmak : teraqqī étmek : teksīr étmek : izdiyād bulmak : müzdād olmak : müteraqqī olmak : 3. uzamak : uzunlaşmak :

(53)

augment [ɔːg'ment], s. 1. izdiyād : zamm : teraqqī : ilāve : 2.|| ḥarf-i zāid : kelimeniñ evveline ilāve olunan ḥarf yā-ḥud hecā :

augmentable [ɔːg'mentəbəl], *adj.* artırılması mümkün olan :

augmentation [ˌɔːgmen'teɪʃən], s. 1. büyütme : büyütme : 2. büyüme : büyüme : 3. büyülmeklik : büyülmek : 4. artırma : artırma : çoğaltma : teksīr : teraqqī : izdiyād : 5. artma : artma : çoğalma : teraqqī : tekeşür : teksīr : ziyāde : izdiyād : 6. zamm : ilāve : 7. uzama : taṭvīl : teṭāvül :

augmentative [ɔ:g'mentətɪv], *adj.* artmak yā-ḥud artırmak ḥāşşasına mâlik olan :

augmenting [ɔ:g'mentɪŋ], *s.* 1. büyütmeclik : büyümekclik : 3. artırmaçlık : çoğaltmaçlık : 4. artmaçlık : çoğalmaçlık : 5. uzatmaçlık : 6. uzamaçlık :

augur ['ɔ:gə], *s.* eski Roma devletinde kuşlara bakarak kehānet étmege me'mūr bir nevc fālcı : kāhin :

augur ['ɔ:gə], *v.a.* 1. fāl olmak : °alāmet olmak : göstermek : 2. tefe'ül étmek : 3. añlamak

augural ['ɔ:gjurəl], *adj.* mezkūr fālcı kāhine mensüb olan :

auguration ['ɔ:gjurə|ən], *s.* kuş fālı ile olan kehānet-i tatyūr : tefe'ül :

augured ['ɔ:gjurd], *adj.* fāl ve °alāmet ile gösterilmiş olan :

auguring ['ɔ:gjurɪŋ], *s.* 1. tefe'ül : °alāmet ve fāldan ma'nā çıkarmaçlık : 2. fāl ve °alāmet olmaçlık

augurship ['ɔ:gjur|ɪp], *s.* mezkūr kehānet mansıbı :

augury ['ɔ:gjurɪ], *s.* 1. kehānet : tefe'ül : tetayyūr : 2. fā'il : °alāmet :

august ['ɔ:gəst], *s.* ağustos : mäh-ı ağustos :

august ['ɔ:gəst], *adj.* celīl : celīlü's-şān : °azametlü : mehābetlü : feḥāmetlü : mu'azzam : mufahḥam : mübeccel : mükerrem : vācibü't-tevkīr : lāzımü't-tefḥīm : vācibü't-tekrīm : lāzımü't-ta'zīm : vācibü't-tebcīl : lāzımü't-tafḍīl :

augustan age ['ɔ:gəst-eɪdʒ], *s.* eski Roma devletiniñ ḥükümdārı ve Ḥāzret-i °İsāniñ mu'āşırı bulunmuş olan Ağustus kayşer zamānında devletiñ miknetce ve °ilm ve °irfānca vāki° olan eñ ziyāde revnaç vaḳti ki hālā her bir devletiñ revnaç vaḳtinden kināye olarak ḍarb-ı meşel ḥükmüne girmiştir :

augustness ['ɔ:gəstnəs], *s.* °azamet : mehābet : feḥāmet :

auk [ɔ:k], *s.* soğuk memleketlerde bulunan bir cins deñiz kuşı :

auld [ɔ:ld], *adj.* (*Scotch*), 1. eski : ḳādīm : köhne : 2. ihtiyār : müsinn : sāl-dīde :

for auld lang syne, geçmiş muḥabbetleriñ ḥāḫırı için :

aulic [ə:lɪk], *adj.* dīvānī : dīvāna mensüb olan :

aulic coince, Nemçe devletiniñ dīvān meclisi :

aunt [a:nt], *s.* ana ve babanın hem-şiresi ve-yā-ḥud karındaşınının karısı ki : 1. teyze ve : 2. hala ve : 3. yenge ve : 4. dayı karısından ibaretdir :

paternal aunt, hala : ʿāmmē :

maternal aunt, teyze : ḥala :

aunt by marriage, yenge : ʿamucamınının karısı : dayınının karısı :

aura [ʿo:rə], *s.* 1. rūh ve nefes gibi hafif olan hevā : 2.|| hevādan laṭif bir nev cism-i seyyāl yā-ḥud ʿarż-ı cismānī-yi müteḥarrik :

aurelia [ɔ:'ri:lɪ], *s.*|| kelebek ve pervāne mişüllü ḥayvānlarının kırtluk ḥālinden kırtulub henüz baş ve ayak ve kınad peydā étmezden muḳaddem dāḥil oldukları ḥâlde bulunan cism-i ḥayyın ismi ki ipek böceğininın kızalak içinde bulunduğı şekl ve heyʿetine maḳısdır

aureola [ɔ:'ri:ələ], *s.*|| nūr : resāmlarının evliyā başlarınıın etrāfında gösterdikleri nūr ḥalkası :

auricle [ʿo:rikʰl], *s.*|| 1. kılak : niḑta-i üzñ : kılağın başdan tışara bulunañ kısmı : 2. üzñü'l-kalb : üzeyñü'l-kalb ki yüregin içinde bulunan dört ʿaded boş yerden iki ufāđına dénülür cevelān éden kıan evvelā bunlara dāḥil olarak baʿdehu mezkūr boş yerlerin baṭñü'l-kalb yā-ḥud baṭınü'l-kalb dénilen büyüklerine geçer :

the two auricles of the heart, üzeyñāʿü'l-kalb : üzñāʿü'l-kalb :

auricled [ʿo:rikʰlɪd], *adj.* kılaklı : müʿezzın : ufağ kılak gibi bir yeri olan :

auricula [ɔ:'rikjulə], *s.* çuğa çiçeğinin bir nevʿidir :

auricular [ɔ:'rikjulə], *adj.* 1. üzñ : kılağa mensüb ve müteʿallık olan : 2. semāʿi : işidilen : işidilmiş : 3. üzeyñü'l-kalbe mensüb ve müteʿallık olan :

auricular confession, ✠ Kıatolik beyninde cārī olduğı üzere günāhlarını papasın kılağına söylemekden ibāret olan iʿtirāf-ı zünüb izni :

auriculate [ɔ:'rikjuleıt], **auriculated** [ɔ:'rikjuleıtıd] *adj.* kılaklı : müʿezzın : ufağ kılak gibi bir yeri olan :

auriferous [ɔ:'rifərəs], *adj.*|| içinde biṭ-ṭabiʿ altun mevcüd olan : altun çıkar olan :

auriform [ʿo:rɪ fɔ:m], *adj.*|| insān kılağı biçiminde olan :

aurist ['ɔ:rɪst], *s.* kulaḡ hekīmi : kulaḡcı hekīm :

aurochs ['ɔ:rɔks], *s.* Leh memleketinde bulunur bir nevc yabān şıḡırı :

aurora [ɔ:'rɔ:rə], *s.** 1. şu^carā beyninde fecir ma^cnāsındadır : 2. ḡadīmde ʿibādet olunub ḡüyā fecriñ ṡulū^cuna bādī olan ma^cbūde-i mevhūmedir :

aurora borealis [ɔ:'rɔ:rə bɔ:rɪ'eɪlɪs], *s.|| (Latin)*, memālik-i şimāliyyede semāda keşīrūz-zuhūr bir nevc nūr ki ba^czı cihhetle ṡulū^c-ı fecri añdırır bir keyfiyyetdir : envār-ı şimāliyye : fecr-i şimāliyye

aurum ['ɔ:rəm], *s. (Latin)*, altun : kızıl : zeheb : zer :

aurum fulminans, altundan i^cmāl olunub çarpılmaḡla āteş olur bir nevc eczā :

auscultation [,ɔ:skəl'teɪʃən], *s.||* 1. diñlemeklik : kulaḡ vérmeḡlik : şadriñ ba^czı ʿilletlerini teşhīş için bir nevc borı ile yoḡlamaklık ʿameli :

auspice ['ɔ:spɪs], *s.||* fāl : tefe^oül : teṡayyūr :

auspices ['ɔ:spɪsəs], *s. pl.* sāye : ḡüsni-i teveccūh : müsā^cade : lütf : ʿināyet : himmet :

auspicious ['ɔ:spɪʃəs], *adj.* sa^cīd : müsā^cid : nīk-fāl : meymenetlü : eşref :

the auspicious hour, the auspicious moment, eşref sā^cat : eşref sā^cati :

auspiciously ['ɔ:spɪʃəsli], *adv.* sa^cādet ve iḡbāl ile : yümni ve meymenet ile :

auspiciousness ['ɔ:spɪʃəsniəs], *s.* sa^cd : sa^cādet : meymenet :

auster [ɔ'stɪə], *s.* (Latin)*, şu^carāca lodos yā-ḡud kıble rüzḡarı :

austere [ɔ'stɪə], *adj.* 1. acı : buruşdırıcı : telḡ : 2. sert : ḡaşīn : 3. perhīz-kār : ehl-i riyāzet : şūfi : zāhid : 4. perhīz-kārāne : riyāzet-kārāne :

austerely [ɔ'stɪəli], *adv.* 1. sertlik ile : ḡuşūnet ile : 2. riyāzet üzere :

austereity [ɔ'stɪənəs], *s.* 1. acılık : telḡ : merāret : 2. sertlik : ḡuşūnet : 3. şūfīlik : zūhd : riyāzet : perhīz :

austerity [ɔ'stɪərɪti], *s.* 1. sertlik : ḡuşūnet : 2. şūfīlik : zūhd : riyāzet : perhīz : perhīz-kārī

austral ['ɔ:stɪrəl], *adj.* cenūbī :

australasia [ˌɒstrəˈleɪzɪə], *s.* Āsıya kıtʻasınıñ cenübında vāқи° cism ve şağır aṭalar cümlesi : Āsıya-ı cenūbiyye kıtʻası :

australasian [ˌɒstrəˈleɪzɪən], *adj.* mezkūr aṭa cümlesine mensüb ve müte°allık olan :

australia [ˌɒstreɪlɪə], *s.* yeñi Felemenk dénilen °azım aṭa : Ostralya :

south australia, mezkūr aṭanıñ cenübunda vāқи° bir hükümet :

western australia, mezkūr aṭanıñ ğarbında vāқи° bir hükümet :

australian [ˌɒstreɪlɪən], *adj.* mezkūr aṭaya mensüb ve müte°allık olan :

australian [ˌɒstreɪlɪən], *s.* mezkūr aṭanıñ ahālī ve sekenesinden olan kimesne : Ostralyalı

austria [ˈɒstriə], *s.* Ostriya : Ostriya devleti :

(54)

austrian [ˈɒstriən], *adj.* Ostriya’ya mensüb ve müte°allık olan :

austrian [ˈɒstriən], *s.* Ostriya teb°asından olan kimesne : Ostriyalı :

auter droit [ə:tər drɔit], *adv. (French)*, başkasına vekāleten : başkasınıñ vekīli oldığı ḥasebiyle :

auterfoits [ə:tərfɔits], *adv. (French, see. autre)*, muḳaddem : muḳaddemā :

autervie [ə:tər vaɪ], *adv. || (French)*, başkasınıñ kayd-ı ḥayātı ile :

authentic [ɔ:ˈθentɪk], *adj.* 1. şahīḥ : muşahḥah : şihḥati ma°lūm ve müsellem : muḥakḳak ve müberhen : i°tibāra şāyān : şāyān-ı i°tibār : 2. aşlı muḥakḳak : maḳbūl ve mu°terif-i °āmmē : 3. iḥticāca şālīḥ : sened tutulabilen : mu°teber olan :

authentically [ɔ:ˈθentɪkəlɪ], *adv.* mu°teber tutulacak şüretle :

authenticity [ɔ:ˈθentɪkəlɪnəs], *s.* mu°teberlik : şihḥat :

authenticate [ɔ:ˈθentɪˌkeɪt], *v.a.* 1. aşıl ve şihḥatine delīl olmaḳ : 2. aşıl ve şihḥatine delīl olacak şahḥ ve imzā ve-yā-ḥud dīger bir °alāmet ile mu°teber kılmak : 3. taḥḳīḳ étmek : şihḥatini taḥarrī birle işbāt étmek :

authenticated [ɔ:ˈθentɪˌkeɪtɪd], *s.* 1. aşıl ve şihḥati müdellel : 2. aşıl ve şihḥati muḥakḳak olan :

authenticating [ɔ:'θentɪ'keɪtɪŋ], *s.* 1. aşıl ve şihhatine delil olmak üzere bir işaret vaz' etmeklik : 2. tahkik etmeklik :

authentication [ɔ:'θentɪkeɪʃən], *s.* 1. aşıl ve şihhatine delil olmak üzere bir işaret vaz' etmeklik : 2. ol mişillü işaret ile aşıl ve şihhati müdellel olmaklık :

authenticity [ɔ:'θen'tɪsɪtɪ], *s.* 1. şihhat : 2. mu'teberlik : ma'kbüllük : i'tibār : 3. şalāhiyyet : ihticāce-i şalāhiyyet : 4. aşlının ma'lūm ve müsellemler olması :

author ['ɔ:'θə], *s.* 1. hālîk : bādī : bārī : bā'is : şāni : 2. mü'ellif : muşannif : 3. sebep : illet : zer'ca olan kimesne :

authoress ['ɔ:'θərəs], *s.* mü'ellif ve muşannif olan hātūn :

authorial [ɔ:'θɔ:rɪəl], *adj.* mü'ellif ve muşannife mensüb olan :

authoritative [ɔ:'θɔrɪtətɪv], *adj.* āmirāne :

authoritatively [ɔ:'θɔrɪtətɪvli], *adv.* āmirāne tarz ile :

authoritativeness [ɔ:'θɔrɪtətɪvnəs], *s.* tavr-ı āmirāne :

authority [ɔ:'θɔrɪtɪ], *s.* 1. emr : hüküm : hükümet : 2. āmir : hākim : veliyyü'l-emr : şāhib-i emr : emr şāhibi : 3. zābiṭ : me'mūr : 4. menba'-i hükümet olan berāt ve fermān ve i'lām mişillü sened : 5. nüfūz : 6. i'tibār : 7. mekānet : veķār : temkīn : 8. sened ve burhān tutulan mu'teber kitāb : 9. mü'ellifātı sened ve burhān tutulan mu'teber muşannif : 10. sened ve emşāl ve düstürü'l-āmel tutulan kavil ve hüküm : 11. bir kavliñ şihhatine sened tutulan kimesne : ehl-i vuķūf : bilen : erbāb

authorization [ɔ:'θɔrɪ'zeɪʃən], *s.* izin : ruḥşat : terḥiṣ : tecvīz : tensīb :

authorize ['ɔ:'θə'raɪz], *v.a.* 1. izin vérmek : ruḥşat vérmek : terḥiṣ étmek : icāret vérmek : şalāhiyyet vérmek : me'mūr étmek : 2. tecvīz étmek : cāyiz görmek : tensīb étmek :

authorized ['ɔ:'θə'raɪzɪd], *adj.* 1. izinlü : me'zūn : muraḥḥaş : 2. me'mūr : 3. izin ile yapılmış olan

authorizing ['ɔ:'θə'raɪzɪŋ], *s.* 1. izin vérmeklik : 2. me'mūr étmeklik :

authorship ['ɔ:'θə'ʃɪp], *s.* 1. bā'islik : bādilik : 2. muşanniflik : mü'elliflik :

autobiographical [ɔ:'tə'baɪə'græfɪkəl], *adj.* kendi ser-güzeşt-nāmesini kaleme almaklığa mensüb ve müte'allik olan :

autobiographical memoirs, bir kimesneniñ kendi qaleme aldığı ser-güzeşt-nāmesi :

auto graphically [ˌɔ:təˌbaɪəˈgræfɪkəl], *adv.* kendi ser-güzeşt-nāmesi olmaq şüretiyle :

autobiography [ˌɔ:təbaɪˈɒgrəfi], *s.* 1. biriniñ kendi qaleme alması : ser-güzeşt-nāmesi : kendi yazısı tezkiire : 2. efrād-ı nāsıñ kendi tezkiirelerini yazmaqlıq fennī :

autochthon [ɔ:'tɒkθən], aḡer maḡalden gelme olmayub bir maḡalliñ aşıl yerlūsünden olan kimesne :

autochthonic [ɔ:'tɒkθənɪk], aşıl yerlüye mensüb olan :

autocracy [ɔ:'tɒkrəsi], *s.* istiqlāl : istibdād :

autocrat [ˈɔ:təˌkræt], **autocrator** [ˈɔ:təˌkrætə], *s.* istiqlāl üzere āmir-i bi°n-nefs ma°nāsında olub Rusya imparatorına ıtlāq olunan laqab :

autocratic [ˌɔ:təˈkrætɪk], **autocratical** [ˌɔ:təˈkrætɪkəl], *adj.* istiqlālī : istibdādī :

autocratical [ˌɔ:təˈkrætɪkəl], *adj.* istiqlāl üzere āmir-i bi°n-nefs olana mensüb :

autocratix [ɔ:'təˌkrætrɪks], *s.* istiqlāl üzere āmir-i bi°n-nefs olan qarı :

auto de fa [ˌɔ:təudeˈfeɪ], *s.* (*Spanish*), īmāna şehādet °ameli yā-ḡud cihād °ameli ma°nāsında olub İspanya'da muqaddemlerde cārī olan °ādete göre Qatoligiñ kāfir °add étdiklerini diri diri yaqmaları °ameli :

autograph [ˈɔ:təˌgra:f], *s.* 1. biriniñ kendi el yazısı : 2. biriniñ kendi el yazısı imzāsı :

autographic [ˌɔ:təˈgræfɪk], **autographical** [ˌɔ:təˈgræfɪkəl], *adj.* 1. biriniñ kendi el yazısı olan : 2. taş başması vāsıtasıyle adamıñ kendi yazısından başılmış olan :

autography [ˈɔ:təˌgra:fi], *s.* taş başması vāsıtasıyle adamıñ kendi yazısını başmaqlıq °ameli :

automata [ɔ:'tɒmətə], *s. pl.* (*of* automaton).

automatic [ˌɔ:təˈmætɪk], **automatical** [ˌɔ:təˈmætɪkəl], *adj.* 1. kendi kendine ḡareket éder olan : 2. ḡāricden zū-aqlıñ idāre-i °ameliyyesine muḡtāc olmayaraq iş işler olan : 3. bir nev° müteḡarriq bulunan ālāta mensüb ve-yā-ḡud anıñ nev°inden olan :

automaton [ɔ:'tɒmətən], *s.* insān yā-ḥud ḥayvān şeklinde tertīb olunub ḥāricden zū-°aqlıñ idāre-i °ameliyyesine muhtāc olmayarak iş işler olan hey°et ve ālet :

automatous [ɔ:'tɒmətəs], *adj.* kendi kendine ḥareket éder :

autonomasy [ɔ:'tɒnəməsi], *s.*|| 1. tesmiye-i ḥāş bi'l-°āmm şan°ati meşelā İstanbul'a gideceğim démeyüb şehre gideceğim déyü ta°bīr kullañmak şan°ati : 2. mezkūr şan°ati şāmil olan kelām :

autonomian [ɔ:'tɒnəmən], *adj.*|| istiqlāl ve serbestiyete mensūb :

autonomous [ɔ:'tɒnəməs], *adj.*|| āmiriñ emrine tābi° olmayub kendi ihtiyāriyla kånūn ve uşūl-i idāre tertīb éderék serbest olan :

autonomy [ɔ:'tɒnəmı], *s.*|| āmiriñ emrine tābi° olmayub kendi ihtiyāriyla kånūn ve uşūl-i idāre tertīb étmekden °ibāret olan serbestiyet ve istiqlāl :

autopsy ['ɔ:təpsı], *s.*|| 1. kendi göziyle görmeklik : mu°āyene : °ayān : 2. evliyāniñ keşf ve rüyāsı : 3. ölüyi keşf ve mu°āyene ve teşriḥ étmek °ameli :

autrefois ['ɔ:trfuā], *adv.* (*French*), muḳaddem : muḳaddemā : sābıkā :

autrefois acquit,|| muḳaddemā da°vāsı rü°yet olunub bu cünḥadan berā°et-i zimmeti i°lām olundu ma°nāsında maḥkemede müdde°īye müdde°ā °aleyh yā-ḥud ḥākim tarafından véřilen cevāb-ı şer°ī :

autrefois atteint,|| muḳaddemā da°vāsı rü°yet olunarak devlet ḥā°ini déyü bu cünḥası tebeyyūn ve i°lāmı véřildi ma°nāsında véřilen cevāb :

autrefois convict,|| muḳaddemā dā°vāsı rü°yet olunarak bir cünḥası işbāt ve i°lām olundu ma°nāsında olan cevāb-ı şer°ī :

autumn ['ɔ:təm], *s.* güz : şoñ bahār : köhne bahār : paşdırma yazı : faşl-ı ḥarīf : ḥarīf : ḥazān :

autumnal [ɔ:'tʌmnəl], *adj.* ḥarīfi : şoñ bahāra maḥşūş olan : şoñ bahārda olur olan :

auxiliar [ɔ:g'zıljə], *adj.* yardımcı : yardım éder : mu°āvin : mu°īn :

auxiliary [ɔ:g'zıljəri], *adj.* yardımcı : yardım éder : mu°āvenet éder : mu°ayyen olan : 2.|| şarfca ef°ālīñ ba°zı zamānları teşkiline medār olan : yardımcı :

auxiliary verb, yardımcı fi'il :

auxiliary screw, ba'zı gemilerde yelkene yardım étmege maḥşūş olan vapur vīdesi :

auxiliary forces, bir devletiñ imdādına gelüb ma'ıyyete aḥz olunan 'asākır :

avail [ə'veɪl], *v.n.* yaramak : işe yaramak : fāyide étmek : fāyidesi olmak : bir fāyideyi müfid olmak : müfid olmak :

avail [ə'veɪl], *v.a.* fāyidelendirmek : işine yaramak : işine gelmek : yaramak :

to avail one's self, fāyide 'add édüb kullanmak : kendine medār-ı fāyide ittiḥāz étmek : istifāde étmek :

avail [ə'veɪl], *s.* fāyide : iş :

of no avail, fāyidesiz : iş yok : boş : bī-hude : nāfile :

availability [ə'veɪlə'bɪlɪtɪ], *s.* fāyide vérmek üzere kullanmağla ḥāzır ve mevcūd ve kāfī olmaqlık sıfatı :

available [ə'veɪləbəl], *adj.* fāyide ile kullamağla ḥāzır ve mevcūd ve kāfī bulunan :

availableness [ə'veɪləbəl'nəs], *s.* kullamağla ḥāzır ve mevcūd ve kāfī bulunmaqlık sıfatı :

availably [ə'veɪləblɪ], *adv.* işe yarayacak şüretle :

availing [ə'veɪlɪŋ], *s.* 1. yaramaqlık : işe yaramaqlık : fāyide étmeklik : 2. kullanmaqlık :

availment [ə'veɪlmənt], *s.* fāyide : iş :

avails [ə'veɪls], *s. pl.*|| ğalle : ḥāşılāt :

avalanche ['ævəˌla:ntʃ], *s. (French)*, 1. çığ : tağdan qarlarıñ uçması : 2. çığ gibi isābet édüb bir maḥalli başdıran nesne : 3.* çığdan kināye olan keşret ve vefret :

avarice ['ævərɪs], *s.* tāmā'kārılık : cimrīlik : miskīnlik : tāmā' : ḥisset : buḥl : imsāk : mümsiklik :

avaricious [ˌævərɪ'ʃəs], *adj.* 1. tāmā'kār : ḥasīs : baḥīl : mümsik : 2. tāmā'kārāne : ḥasīsāne : baḥīlāne : mümsikāne olan :

an avaricious person, tāmā'kār : cimrī : miskīn : ḥasīs : baḥīl : mümsik :

avariciously [ˌævəˈrɪʃəslɪ], *adv.* ʔama^ckārāne : buhl ve hisset ile : farṭ-ı imsāk üzere :

avariciousness [ˌævəˈrɪʃənəs], *s.* ʔama^ckārılık : cimrīlik : miskīnlik : mümsikāk : hisset : buhl :

avast [əˈvaːst], *interj.* √ dur :

avatar [ˈævəˌtɑː], *s.* (*Sanscrit*), 1. Hind tenāsuhiyyūnı ʔinde mu^cteḳadun bih olan ḳavle göre Tañrının insān yā-ḥud ḥayvān cesedine ḥulūl étmesi : 2. ḳavl-i mezkūre göre Tañrının ḥulūl étđi insān yā-ḥud ḥayvān :

avaunt [əˈvɔːnt], *interj.* git : yıklı : yıklı şundan : hayde git : gözüm öñünden çekil : cehennem ol

ave [ˈaːvɪ], **ave maria** [ˈaːvɪməˈriːə], *s.* ✠ (*Latin*), 1. selāmun ʔaleyk yā Meryem ma^cnāsında olub Ḳatolik beyinde müsta^cmel bir nev^c tesbīḥ ve du^cā : 3. mezkūr tesbīḥiñ çekilmesi vaḳti ki birisi vaḳt-i fecr ve đigeri vaḳt-i şafaḳdır : 3. tesbīḥ dānesi :

avenaceous [ævɪneɪʃəs], *adj.* || yulafa müşābih ve mensūb olan :

avenage [ævɪneˈgə], *s.* || muḳaddemā kirā yā-ḥud ʔöşre bedel olarak köylüden şāḥib-i tīmāra te^ddiyye olunan yulaf :

avener, avenor [ævɪnə], *s.* || eski zamānlarda cārī olan ʔadet iḳtizāsınca pād-ı-şāḥiñ āḥ^vurı içün yulaf tedārüküne me^mmūr olan kimesne :

avenge [əˈvendʒ], *v.a.* ḳarşılıđını étmek : acısını ḳıḳarmak : intikāmını almak : aḥz-i sār étmek :

to avenge one's self, intikām almak : aḥz-i sār étmek :

avenged [əˈvendʒɪd], *adj.* 1. intikāmını almış : aḥz-i sār étmiş olan : 2. intikāmı alınmış : aḥz-i sār olunmuş olan :

avengement [əˈvendʒmənt], *s.* intikām :

avenger [əˈvendʒə], *s.* intikāmcı : müntakim : intikām alan : aḥz-i sār éden kimesne :

avengeress [əˈvendʒərəs], *s.* intikām alan ḳarı :

avenging [əˈvendʒɪŋ], *s.* intikām almak : aḥz-i sār : intikām :

avenging [əˈvendʒɪŋ], *adj.* intikām alıcı : aḥz-i sār éder olan :

avens ['ævɪnz], *s.* **water avens**, bir nevc şarı çiçek :

aventurine [ə'ventjʊrɪn], *s.* (*French*), yıldız taşı :

avenue ['ævɪnju:], *s.* 1. yol : ʔarīk : rāh : geçid : geçecek yer : girecek yer : çıkacak yer : medhal : maḥrec : memerr : mevrīd : ma^cber : 2. iki yan ağac dikili olan yol : ḥıyābān : 3. şoḡak : kūçe : zuḡāk :

aver [ə'vɜ:], *v.a.* ḡavī söyleyüb şahīḥdir déyü iddi^cā étmek : söylemek : démek : iddi^cā étmek : der-pīş étmek :

average ['ævərɪdʒ], *s.* 1. orta : vasat : 2. vasat ḡesābı : vasat keşfi : 3. ✓ gemiye yā-ḡud yüküne vāḡi^c olan ziyān :

general average, 1. ortalarıñ ortası : vasaḡü^l-vasat : 2. ✓ tehlike zuhūrunda gemiye yā-ḡud yükünüñ bir miḡdārına ḡaşden édilen ziyān ki ba^cdehu sefer ḡitāmında māl şāḡibleriniñ cümlesine nisbet üzere ^cāyid olur :

on an average, birbiri üstüne : vasat olarak :

average ['ævərɪdʒ], *adj.* orta : vasat : ne pek eyü ne pek fenā : ikisi ortası :

average ['ævərɪdʒ], *v.a.* ortasını bulmak : birbiri üstüne ḡesāb étmek :

average ['ævərɪdʒ], *v.n.* birbiri üstüne gelmek : birbiri üstüne itmek : birbiri üstüne dökmek :

averaging ['ævərɪdʒɪŋ], *s.* birbiri üstüne ḡesāb étmeklik : 2. birbiri üstüne gelmeklik :

avermment [ə'vɜ:mənt], *s.* 1. söylemeklik : iddi^cā : 2. söylenilmeklik : iddi^cā : 3. söz : iddi^cā

averred [ə'vɜ:rɪd], *adj.* söylenilmiş : dénilmiş : iddi^cā olunmuş :

averring [ə'vɜ:rɪŋ], *s.* söylemeklik : démeklik : der-pīş étmeklik : iddi^cā étmeklik :

averruncate [ævərən'keɪt], *v.a.* sökmek : çıkarmak : ḡal^c étmek :

aversion [ævə'seɪʃən], *s.* nefret : teneffür : ^cadem-i raḡbet :

averse [ə'vɜ:s], *adj.* 1. çekinür : istemez : müctenib ve müstenfir olan : ^cadem-i raḡbet izḡār éden : ibā éden : 2. māni^c olan : mümāne^cat éden :

to be averse, çekinmek : istememek : ^cadem-i raḡbeti olmak : ibā étmek : 2. māni^c olmak : mümāne^cat şüretinde olmak : muḡālefet étmek :

averseness [ə'vɜ:sənəs], *s.* 1. çekinicilik : istememe : °adem-i rağbet : ibā : 2. mümāna°at : muhālefet :

aversion [ə'vɜ:ʃən], *s.* 1. nefret : teneffür : ikrāh : istikrāh : 2. menfūriyyet : 3. menfūr tutulan şey : menfūr :

avert [ə'vɜ:t], *v.a.* 1. başka tarafa çevirmek : münşarif étmek : 2. bırakmamak : komamak : men° étmek : def° étmek :

averted [ə'vɜ:tɪd], *adj.* 1. başka tarafa çevirilmiş olan : münşarif : 2. men° olunmuş : def° olunmuş olan :

aviary ['eɪvjəri], *s.* kuş-ḥāne : kuşlar hıfzına mahşüş mahall yā-ḥud oṭa yā-ḥud büyük kafes :

avidity [ə'vɪdɪtɪ], *s.* hırş : velū° :

avignon berry [avɪŋɔ 'berɪ], *s.* cehri dāneleri :

avocation [ˌævə'keɪʃən], *s.* iş : şan°at : meşğūliyyet : me°mūriyyet : kār : pīşe :

avoid [ə'vɔɪd], *v.a.* 1. şakınmak : çekinmek : çekilmek : kaçınmak : uzak durmak : ictināb étmek : mücānebet étmek : per-hīz étmek : te°affūf étmek : müctenib olmak : 2. çāre bulmak : çāre yāb olmak : 3.|| batṭāl étmek : ibṭāl étmek : fesh étmek :

avoidable [ə'vɔɪdəbəl], *adj.* 1. şakınılır : ictināb olunur : 2. çāresi mümkün olan : 3.|| feshi mümkün olan :

(56)

avoidance [ə'vɔɪdəns], *s.* 1. şakınmaçlık : ictināb : 2. şakınılımaçlık : ictināb : 3. çāreniñ bulunması : çāre : 4.|| ibṭāl : fesh :

avoided [ə'vɔɪdɪd], *adj.* 1. şakınılımış : 2. çāresi bulunmuş : 3.|| fesh olunmuş : münfesiḥ olan :

avoiding [ə'vɔɪdɪŋ], *s.* 1. şakınmaçlık : 2.|| fesh étmeklik :

avoirdupois [ˌævədə'pɔɪz], *adj.* İngiltere'niñ °ādī olan dirhem ve oḳka ve ḳantāri mişillü tartılarınıñ şıfatıdır :

avoirdupois weight, °ādī tartı : çārşı tartısı :

avolation [ˌævələiʃən], *s.* uçmaqlık : uçma : tayerān : pervāz :

avouch [ə'vautʃ], *v.a.* 1. te'yyīd ve taşdıķ étmek : qavī söylemek : démek : iddiā étmek :

avouched [ə'vautʃt], *adj.* 1. dénilmiş : söylenilmiş : iddiā olunmuş : te'yyīd ve taşdıķ olunmuş :

avouching [ə'vautʃɪŋ], *s.* 1. qavī söylemeklik : démeklik : iddiā étmeklik : 2. te'yyīd : taşdıķ :

avow [ə'vau], *v.a.* 1. söylemek : açık söylemek : āşikāre söylemek : beyān étmek : i'elān étmek : 2. söylemek : ikrār étmek : i'tirāf étmek : 3. qabūl ve taşdıķ étmek :

avowable [ə'vauəbəl], *adj.* söylenilür : i'elān olunur : 2. ikrār olunur : 3. qabūl olunur :

avowal [ə'vauəl], *s.* 1. beyān : i'elān : 2. ikrār : i'tirāf : 3. qabūl : taşdıķ :

avowed [ə'vauəd], *adj.* 1. açık söylenilen : āşikār söylenilen : °alenī : 2. i'elān olunmuş : 3. ikrār ve i'tirāf olunmuş : 4. qabūl olunmuş : taşdıķ olunmuş :

avowee [ə'vau:i:], *s.* bir kilīsāya papas naşb étmege haqqı olan kimesne :

avowing [ə'vauɪŋ], *s.* 1. söylemeklik : beyān : i'elān : 2. ikrār : i'tirāf : 3. qabūl : taşdıķ :

avulsion [ə'vʌlʃən], *s.* 1. qoparmaqlık : sökmek : nez° : intizā° : 2. qoparıлмақlık : sökmeklik : nez° : intizā° :

await [ə'weɪt], *v.a.* 1. beklemek : muntazır olmaķ : 2. beklemek : hāzır olmaķ : āmāde olmaķ : muheyyā olmaķ :

await [ə'weɪt], *v.n.* beklemek : şabr étmek :

awaiting [ə'weɪtɪŋ], *s.* beklemeklik : beklemek :

awake [ə'weɪk], *adj.* uyanıķ : muteyakķız : bī-dār : sehrān :

broad awake, uyanıķ : bütün bütün uyanıķ :

wide awake, 1. bütün bütün uyanıķ : 2.ş gözi açıķ :

awake [ə'weɪk], *v.n.* (awoke; awoke), 1. uyanmaķ : bī-dār olmaķ : 2. harekete gelmek : °amele gelmek :

awake [ə'weɪk], **awaken** [ə'weɪkən], *v.a.* 1. uyandırmak : bī-dār étmek : ı̇kâz étmek : 2. tahrîk étmek : mütenebbih étmek : ma'nen ve rûhâniyyeten ı̇kâz étmek : 3.* diriltmek : ihyâ étmek : ölüden kaldırmak :

awakened [ə'weɪkənd], *adj.* 1. uyanık : uyanmış : bī-dār : muteyakkız : 2. harekete gelmiş olan : 3. mütenebbih : ma'nen ve-yâ-hud rûhâniyyeten ı̇kâz olunmuş : 4.* dirilmiş : dirildilmiş olan :

awakening [ə'weɪkənɪŋ], *s.* 1. uyanıklık : uyanma : 2. uyandırmaklık : ı̇kâz : 3. uyandırılmaklık : ı̇kâz : 4. mütenebbih olmaklık : 5. mütenebbih étmeklik : 6. dirilmeklik : 7. diriltmeklik : ihyâ : 8. dirildilmeklik : ihyâ : 9. ✘ dince ve takvâca yeñiden hâşıl olan ğayret ve intibâh :

award [ə'wɔ:d], *s.* hüküm : emr : karar : cevâb : i'lâm : karar-dâd :

award [ə'wɔ:d], *v.a.* 1. vermek : hükmen vermek : hüküm étmek : verilmesini emr étmek : 2. teslimen vermek :

awarded [ə'wɔ:dɪd], *adj.* 1. hükmen verilmiş : 2. teslimen verilen :

awarding [ə'wɔ:dɪŋ], *s.* 1. hükmen vermeklik : 2. teslimen vermeklik :

aware [ə'weə], *adj.* habîr : haber-dâr :

to be aware, bilmek : haberi olmak : haber-dâr olmak :

away [ə'weɪ], *adv.* 1. uzağa : ırağa : 2. uzağda : ırağda : 3. bir düziye : hemân :

far away, 1. uzağa : uzağlara : 2. çok uzağda : uzağlarda :

right away, 1. bütün bütün : külliyyen : 2. toğrı toğrı :

to be away, orada olmamak : bulunmamak : tışarı çıkmış bulunmak : ayrılmış olmak :

to carry away, alub götürmek : kapub götürmek :

to come away, ayrılıb gelmek : çıķub gelmek : bıraķub gelmek :

to cut away, 1. kesmek : kesüb ayırmak : 2.ř kaçmak : koşmak : şavuşmak :

to do away with, yok étmek : kaldırmak : bozmak : lağv étmek :

to die away, 1. ölüb ğayb olmak : 2. kuruyub ğayb olmak :

to drive away, koğmak : def^c étmek :

to eat away, 1. bir yerini yiyüb yā-ħud aşındırub gedik ve çentik étmek : 2. hemān bir düziye yemek :

to fetch away, gelüb yā-ħud gidüb alarak götürmek :

to fire away, 1. atub dükétmek : endāht édüb bitürmek : 2. hemān atmak : bir düziye atmak :

to fly away, 1. uçıvérmek : uçub gitmek : kaçmak : 2. bir düziye uçmak :

to go away, gitmek : ayrılmak :

to give away, 1. başkasına vérüb kendinden ayırmak : ħīn-i nikāhda kıızı kocasına vérmek

to hide away, 1. görünmez bir yere koyub saklamak : 2. bir yere girüb saklanmak

to lift away, kaldırmak : kaldırub başka yere komak :

to make away with, 1. yok étmek : telef étmek : yemek : 2. öldürmek :

to send away, 1. başka yere göndermek : 2. koğmak : def^c étmek :

to snatch away, kapmak : kapub almak :

to take away, 1. almak : elinden almak : 2. götürmek : kaldırmak : kaldırub götürmek :

away! [ə'wei] *interj.* 1. cehennem ol : cehennem olsun : def^c ol : def^c olsun : 2. geber : gebersün : 3. gidelüm : gidiñ bakalım :

away with him! kaldırıñ : götür şunu : gebersün :

away with it! def^c olsun : cehennem olsun :

away, my boys, a bakalım : deyiñ çocuklar : çābuğ oluñ : gidiñ : gidelim çocuklar

awe [ɔ:], s. korku : ħavf : bīm : celālet ve mehābetden ħāşıl olan korku :

to fill, to strike with awe, korkutmak : mehīb olub korkutmak :

to stand in awe, korkmak : ħavf étmek : mehābetden korkmak :

awe-companding, awe-inspiring, mehīb : dehşet fermā : dehşet-engīz :

awe-struck, medhūş : mebhūt :

awe [ɔ:], *v.a.* k̄or̄kutmak̄ : taḥvīf étmek : ihāfe étmek :

awearry [əwɪ:əri], *adj.** 1. yorgun : yorulmuş : 2. uşanmış : cānı şıkılmış :

aweather [ə'weðə], *adv.* √ poça :

hard aweather, paça alabanda :

awed [ə:d], *adj.* k̄or̄kmuş : k̄or̄kudulmuş : medhūş : mebhūt :

to be awed, k̄or̄kmak̄ : medhūş olmak̄ : mebhūt olmak̄ :

aweigh [ə'wei], *adj.* √ dibden ayrılmış :

the anchor's aweigh, demirimiz dibden ayrıldı : demir ayrıldı :

awful ['ɔ:ful], *adj.* 1. k̄or̄kunc : k̄or̄kulu : k̄or̄kulur : maḥūf : mehīb : müdhiş : muvaḥḥiş :
2. mehābetlü : °azametlü : heybetlü :

awfully ['ɔ:fəli], *adv.* 1. heybet vérecek şüretle : k̄or̄kulacak şüretle : 2. ḥavf ve dehşete
°alāmet olacak şüretle : 3.ş pek çok : fenā :

awfulness ['ɔ:fulnəs], *s.* maḥūfluk̄ : mehābet : 2. °azamet : celālet :

awhile [ə'waɪl], *adv.* bir az : azacık̄ : bir zamān : bir müddet : bir vaqt̄ : bir az vaqt̄ : bir
eyyām :

awkward ['ɔ:kwəd], 1. eli yaqışmaz olan : 2. endāmsız :

(57)

biçimsiz : ḥaṅtal olan : 3. k̄ullanışlu olmayan : 4. münāsebetsiz : vaq̄tsiz : şıqındı vérir
olan :

awkwardly ['ɔ:kwədli], *adv.* 1. fenā : yolsuz olarak̄ : eli yaqışmayarak̄ : 2. fenā : endāmsız
olarak̄ : 3. fenā : k̄ullanışlu olmayarak̄ : 4. fenā : şıqındı vérecek şüretle :

awkwardness ['ɔ:kwədnes], *s.* 1. fenā k̄ullanmaqlık̄ : eli yaqışmamaklık̄ : 2. endāmsızlık̄
: ḥaṅtallık̄ : 3. k̄ullanışlu olmamaklık̄ : 4. münāsebetsizlik̄ : fenālık̄ :

awl [ɔ:l], *s.* béz : pā-pūşcı ve sarrāc bézi :

awl-shaped, ince ve uzun ve sivri olan :

awless [ɔ:ləs], *adj.* 1. mehābetsiz olan : 2. k̄orkusuz : iħtirāmsız olan :

awn [ɔ:n], *s.* diken : tiken : kılçık : şaķal :

the awns of barley, arpanıñ tikenleri : kılçıkları : şaķalı :

awned [ɔ:nd], *adj.* dikenlü : tikenlü : kılçıklı : şaķallı :

awning [ɔ:nıŋ], *s.* tente : sāye-bān :

awnless [ɔ:nləs], *adj.* dikensiz : tikensiz : kılçiksız : şaķalsız :

awny [ɔ:nı], *adj.* dikenlü : tikenlü : kılçıklı : şaķallı :

awoke [ə'wəuk], *v.a. and n. (pret. of awake [əweık])* 1. uyandı : uyandırdı :

aworking [ə'wə:kıŋ], *adj.* § 1. iş işlemege : 2. iş işlemekte : 3. kaynamağa : 4. kaynamakda :

awry [ə'raı], *adv.* çarpık : yan : ters : fenā :

axe [æks], *adv.* balta :

axe-shaped, balta témüri biçiminde olan :

axe-head, baltanıñ témüri :

axe-helve, baltanıñ şapı : baltanıñ ağacı :

axe-man, cellād : balta ile adamıñ başını kesen cellād :

axes ['æksi:z], *s. pl. (of axis and of axe)* 1. miħverler : 2. baltaalar :

axial ['æksıəl], *adj.* miħverī : miħvere mensüb ve müte^callıķ olan :

axiferous ['æksıfərəs], *adj.*|| nebātātdan yalıñız bir şap ya^cnī miħveri olub kendüsünde dal ve yaprak mişillü nesne bi^t-tabi^c hāşıl olmaz olan :

axiform ['æksıflım], *adj.* şap ya^cnī nebāt miħveri şeklinde olan :

axil ['æksıl], **axilla** [æk'sılə], *s.* ağac dalı ile şapı yā-ħud yaprak şapı ile dal arasında olan köşe ki koltuķ dēnilebilür :

axile ['æksıl], *adj.*|| miħver üzerinde vāķi^c olan :

axilla [æk'sılə], *s.*|| koltuķ : koltuķ altı : koltuķ yeri : ıbt : bağal :

axillar [æk'sɪlə], **axillary** [æk'sɪləri], *adj.*|| ҡoltuға mensüb ve müte'allıq olan : ıbtı : 2. nebatāt kısmında dal ile gövde yā-ħud yapraq şapı ile dalıñ arasında bulunan ҡoltuq köşesine mensüb ve müte'allıq olan :

axiom [ˈæksɪəm], *s.*|| mevzū'a : ҡā'ide-i külliye-i müselleme :

axiomatic [ˌæksɪə'mætɪk], **axiomatical** [ˌæksɪə'mætɪkəl], *adj.*|| mevzū'a nev'inden olan :

axiomatically [ˌæksɪə'mætɪkəl], *adv.* mevzū'a tarzında olaraq :

axis [ˈæksɪs], *s.*|| (*pl.* axes) 1. mihver : bir nesneniñ ortasından geçen ھاٲ-ı müstaqım yā-ħud ھاٲ-ı münħanī : 2. nebātātıñ şap ve gövdesi ya'nī sāķı : şırt oñurgasınıñ ҡafadan ta'dād ile ikinci boğumıdır ki anda mihver gibi bir boynuz olub baş döner iken ҡafā ve oñurganıñ birinci boğumu mezkūr mihver üzerinde döner :

axis in peritrochio,|| (*Latin*) cerr-i eşkālde müsta'mel olan tülāb :

axle [ˈæksəl], **axle-tree** [ˈæksəlˌtri:], *s.* dingil :

axunge [ˈæksʌndʒ], *s.* toñuz iç yağı :

ay, aye [eɪ], *adv.* evet : belī : ھاy ھاy :

aye [eɪ], *adv.* 1. ebeden : 2. da'imā :

for aye, ebeden : ile'l-ebed : fī mā ba'd : artık : bundan böyle :

azimuth [ˈæzɪməθ], *s.*||(*Arabic*), es-semt ki bir kevkeb ile semt-i re'sden bir dā'ire-i kübrā mürür ile ufķa mülāķī olunca ufķuñ noķta-i şimālī yā-ħud noķta-i cenübīsi ile ol dā'ire-i kübrāniñ noķta-i tekāṭu'ı beyninde olan ҡavsdır: semt-i kevkeb :

azoic [ə'zəʊɪk], *adj.*|| ھاyātından ve zū-ھاyātından ħālī olan :

azote [ˈeɪzəʊt], *s.* māni'ü'l-ھاyāt ma'nāsında olaraq müvelledü'l-güherçile tesmiye olunan hevāya ıtlāķ olunur bir isimdir :

azotic [ˈeɪzəʊtɪk], *adj.* müvelledü'l-güherçileye mensüb ve müte'allıq olan :

azotize [ˈeɪzəˌtʌɪz], *v.a.* içine müvelledü'l-güherçile mezc étmek :

azotized [ˈeɪzəˌtʌɪzd], *adj.* içine müvelledü'l-güherçile mümtezic olan :

azotizing [ˈeɪzəˌtʌɪzɪŋ], *s.* içine müvelledü'l-güherçile mezc étmeklik :

azure ['æzə], *adj.* gök : māvī : māī : gök māvīsi : ezrak : kebūd : : nīl-fām : nil-gün : lāciverd : lāciverd-fām :

azure ['æzə], *s.* 1. gök : gök rengi : kebūdī : ezraklık : 2.* gök yūzi :

azure ['æzə], *v.a.* gök étmek : göge boyamak :

azured ['æzərid], *adj.* göge boyanmış : gök olan :

azyme [æzım], *s.* ✘ hamīrsiz étmek : māyesiz étmek :

azymite ['æzımaı], *s.* ✘ ʿİsāviyyūndan olub ʿİşā-i Rabbānīde māyesiz étmek istiʿmāli lüzūmına kārīl olan kimesne :

azymous ['æzıməs], *adj.* hamīrsiz : māyesiz olan :

B

b [bi:], *s.* 1. İngilizceniñ ikinci harfi olub Türkceniñ bā harfi gibi telaffuz olunur faqat baʿzı hecāda mā-қablinde **m** harfi bulununca meskūtun ʿanh қalub telaffuzdan isқāt olunur : 2. mūsīqīde bir notanıñ ismidir : 3. ʿulūm icāzatlūsı maʿnāsında olan **bachelor** lafzınıñ remzi olaraq baʿzı kesānıñ ismine ʿilāve olunur :

not to know b from a bull's foot, § hiç bir şey bilmemek : pek cāhil olmaq : elifi direk zann étmek :

B. A [bi:eı]. *s.* ʿulūm-ı edebiyye icāzatlūsı maʿnāsında remzdir :

baa [ba:], *v.n.* melemek : melemek :

baa [ba:], *s.* me : meleme :

baal [ba:l], *s.* ✘ baʿl maʿnāsında olaraq berrüʿş-Şāmıñ қadīm şanemi idi :

babble ['bæbʳl], *v.n.* 1. bebelemek : ufaқ çocuk gibi yarı yarıya söylemek : 2. gevezelik étmek : boş : boғazlık étmek : 3.* çağıltı étmek : demdeme étmek : zemezme étmek :

babble ['bæbʳl], *v.a.* bebeleyerek söylemek : bebeleyerek telaffuz étmek :

babble ['bæbʳl], *s.* 1. bebeleme : taʿtaʿa : çocuğıñ laқırdısı : 2. lāf : қurı lāf : boş laқırdı : gevezelik : 3.* çağıltı : ses : şadā : āvāz : āvāze : demdeme : zemezme :

babbler ['bæblə], *s.* 1. henüz dürüst söyleyemeyen küçük çocuk : 2. lāf-zen : boş boğaz : geveze

babbling ['bæblɪŋ], *s.* 1. çocuğuñ bebelemesi : ta^cta^a : 2. gevezelik : boş boğazlık : 3.* çağılı : ses : şadā : āvāz : demdeme : zemzeme :

babbling ['bæblɪŋ], *adj.* 1. henüz doğru söyleyemeyüb bebeler olan : 2. geveze : boş boğaz olan : 3.* çağlayan : demdeme éden :

babe [beɪb], *s.* çocuk : bebek : kucakda çocuk : memede çocuk : tıfıl-ı şîr-i h^vāre : rażî^c :

babel ['beɪbəl], *s.* 1. Bābil : 2.* ana baba günü : kargaşalık :

the tower of Babel, Nemrūd kulesi : beraş-ı Nemrūd :

babish [bæbɪʃ], *adj.* kucakdaki çocuk gibi olan :

babishly [bæbɪʃli], *adv.* kucakdaki çocuk gibi :

babishness [bæbɪʃnəs], *s.* çocukluk : kucakdaki çocuk etvārı :

baboon [bæ'bu:n], *s.* kısa kuyruklu büyücek maymūn :

baby ['beɪbɪ], *s.* çocuk : kucakda çocuk : memede çocuk : bebek : çocucuğ : tıfıl-ı şîr-i h^vāre : rażî^c

babyhood ['beɪbɪhʊd], *s.* çocukluk : tufūliyyet : rażî^ciyyet :

baby-house ['beɪbɪhaʊs], *s.* çocuğuñ oyuncak evi :

babyish ['bæbɪʃ], *adj.* çocuk gibi : küçük çocuk tarzında olan :

babylon ['bæbɪlən], *s.* Bābil : Bābil şehri :

(58)

babylonia [ˌbæbɪ'ləʊniə], Bābil ve Bağdād havālisi olan diyār-ı kadīm :

babylonian [ˌbæbɪ'ləʊniən], *adj.* Bābillü : Bābilî : Bābiliyyü^l-aşl olan :

babylonian [ˌbæbɪ'ləʊniən], *s.* 1. Bābillü : Bābiliyyü^l-aşl olan kimesne : 2. eski Bābil lisānı :

babyship ['beɪbɪʃɪp], *s.* 1. çocukluk : 2. zāt-ı tufūliyyet-me^oābları :

baccalaureate [ˌbækəˈloːrɪt], *s.* müderrislikden evvel tahşil olunan icāzet-i rütbe-i ʿilmiyyesi :

baccate [ˈbækeɪt], *s.*|| meyvesi üzüm dānesi şekline beñzer olan :

baccated [ˈbækeɪtɪd], *adj.* üzüm dānesi şeklinde meyvesi olan :

bacchanalia [ˌbækəˈneɪlɪə], *s. pl. (Latin)*, 1. qadīmde bekrilik maʿbūdınıñ bayramı āyınleri : 2.* ʿişret meclisiniñ efʿāl-i lāzimesi :

bacchanalian [ˌbækəˈneɪlɪən], *s.* qadīmde şarāb ve bekrilik maʿbūdı Baqḥüsün gūyā tarīqatine sālīk olan ʿişretcī ve bekrī : muğ : pīr-i muğān :

bacchanalian [ˌbækəˈneɪlɪən], *adj.* mestāne : ʿişret-kārāne olan :

bacchante [bækæntɪ], *s.* qadīm ʿişret maʿbūdınıñ papası maqāmında olan mest qarı :

bachelor [ˈbætʃələ], *s.* 1. beykār : ergen : mücerred : henüz evlenmemiş olan adam : 2.|| henüz müderrislik pāyesini istiḥşāl étmemiş olan ʿilm icāzetlüsü :

bachelor of arts,|| ʿulūm-ı edebiyeye icāzetlüsü :

bachelor of divinity,|| ʿilm-i dīn icāzetlüsü :

bachelor of laws, ʿulūm-ı fıkhiyye icāzetlüsü :

bachelor of medicine, ʿilm-i tıb icāzetlüsü :

bachelor of music,|| ʿilm-i müsīkī icāzetlüsü :

bachelor's-buttons [ˈbætʃələz-ˈbʌtʰns], *s.* rubʿiyye çiçegi :

bachelorship [ˈbætʃələʃɪp], *s.* 1. beykārлық : beykārлық ḥālī : mücerredlik : 2.|| ʿilm icāzetlülügi pāyesi :

back [bæk], *s.* 1. arqa : şırt : zahr : puşt : 2. ard : verā : 3. ters : arqa :

back to back, arqa arqaya :

behind the back, arqasında : gıyābında : yok iken :

to turn one's back on a person, 1. dönüb yürüyüvėrmek : 2. birden yüz çevirmek : rū-gerdān olmak : ḥüsn-i nazarını kaldırmak :

to cast behind one's back, şarf-ı nazar étmek : kaçdı olarak unudub hātıra getürmemek

to break one's back, oñurgasını çıkarmak : oñurgasını kırmak : ezmek : 2.* büyük işe girişmekle müflis olmak :

to bring one on one's back, düşmen kazanmak : birini düşmen étmek :

to set up its back (a cat), arğa kabartmak (kedi kısmı) :

to bend the back, arğa egmek :

to lean one's back against a thing, bir şeye arğa vérmek : arğayı bir şeye tayamak :

back [bæk], *adv.* 1. gérü : 2. gérüye : verāya : 3. gérüde : verāda : 4. yine : gene : müceddeden : 5. muqaddem : evvel :

to bring back, gérü getürmek :

to hold back, *v.a.* 1. gérü tutmak : 2. vérmemek :

to hold back, *v.n.* gérü durmak : ilerü gelmemek : çekinmek :

to hang back, *v.n.* gérü durmak : ilerü gelmemek :

to fall back, gérü çekilmek :

to fall back upon a thing, 1. gügenmek : istinād étmek : 2.* şığınmak : ilticā étmek :

to send back, gérü göndermek :

to expect back, gérü gelmesini me'mül étmek :

to order back, gérü gelmesini emr étmek : gérü gitmesini emr étmek :

to work one's way back, iş işleyüb hırcını kazanarak gérü gelmek yā-hud gitmek

to look back, gérü bakmak : 2.* geçmiş zamānı düşünmek :

to keep back, *v.a.* 1. alıkomak : 2. gérü tutmak : 3. ilerületmemek : 4. geciktirmek : vérmemek :

to keep back, gérü durmak :

to throw back, 1. gérü atmak : 2.* gérüledirmek : hālını fenālaşdırmak : zarar etmek :

to come back, 1. gérü gelmek : °avdet etmek : 2. gene gelmek : 3.* dönmek : rücū° etmek

to go back, 1. gérü gitmek : °avdet etmek : 2. gene gitmek : 3.* dönmek : rücū° etmek :

to give back, v.a. gérü vérmek : i°āde etmek :

to give back, v.n. gérülemek : gérü gérü gitmek :

a few days back, bir kaç gün evvel : bir kaç gün muqaddem :

back [bæk], v.a. 1. arka olmak : müzāheret etmek : zahīr olmak : 2. Biriniñ lehusunda bahş etmek : 3. binmek : şırtına binmek : 4. gérü gérü itmek : gérü sürmek : 5. arkasına yardım édecek bir şey komaq : 6.✓ kayık küreklerini siye itmek : 7.✓ yelkeni faça etmek : 8. taşdıq etmek : te°yīd etmek : şahha çekmek :

back the main top-sail,✓ faça gābiye garandi :

back [bæk], v.n. gérü gérü gitmek :

to back out, caymaq : dönmek : sözünden dönmek :

backbite ['bæk, baɪt], v.a. ğıyābında faşl etmek : ğıybet etmek : zemm etmek : faşl etmek : haqqında laqırdı söylemek : iñāle-i lisān etmek :

backbiter ['bæk, baɪtə], s. zemmām: nemmām : iftirācı :

backbiting ['bæk, baɪtɪŋ], s. nemīme : zemm : mezemmet : ğıybet :

backbiting ['bæk, baɪtɪŋ], adj. 1. iftirācı : 2. nemmāmāne : iftirā-gūyāne :

backbitingly ['bæk, baɪtɪŋli], adv. ğıybet ve iftirā şūretinde :

backboard ['bæk, bɔ:d], s. arka : arkalık : arkalık tahtası :

backbone ['bæk, bəʊn], s. arka kemigi : oñurğa : harezātü°z-zahr :

back-door [bæk-dɔ:], s. 1. ard kapısı : 2.* kaçamak yolu :

backed [bækt], adj. 1. arkalı : 2. müzāheret olunmuş : 3. taşdıq olunmuş : 4. taqvıyyet olunmuş : lehusunda bahş olunmuş :

long-backed, uzun arkalu :

hunch-backed, arkası kıanbur : kıanbur : aḥdeb :

backer ['bækə], *s.* 1. müzāheret édici : arka olan : 2. biriniñ lehusunda baḥş_eden kimesne

backgammon ['bæk, gæmən], *s.* tavla oyunu : nerd :

backgammon-board, tavla taḥtası :

the common game of backgammon, Frenk küşādı :

the Turkish game of backgammon, °Osmānlu küşādı :

to play at backgammon, tavla oynamak :

background ['bæk, graund], *s.* 1. bir maḥalliñ nezāretinde baqııcıdan uzak olan mer'ıyyāt-ı mevki'ıyye : 2. mer'ıyyāt-ı ba'ıde-i mezkūreniñ resimde uzak ve ḥafif gösterilen hey'eti

to keep in the background, *v.n.** mu'āmelātda kendini pek göstermeyüb el altında iş görmek :

to keep in the background, *v.a.* 1. göstermemek : meydāna çıkarmamak : 2. ilerü getürmemek :

backhanded [, bæk'hændıd], *adj.* eliñ arkasıyla olan :

a backhanded blow, eliñ arkasıyla urılan şamār yā-ḥud muşta :

a backhanded stroke or cut, kıılıcıñ ucu uranıñ şol tarafına getirilerek ba'dehu şāğ eli şoldan şāğa hareket ile icrā olunan đarbe :

backing ['bækıŋ], *s.* 1. arka olmaklık : müzāheret : 2.|| birini iltizām édüb lehusunda baḥş_etmeklik : 3. arka : iç : tolma (dīvār ve emşāli şeyler) :

backpiece [, bæk'pi:s], *s.* arkaluğ zerre : zerre arkalığı :

backside [, bæk'said], *s.* §§ dübür : verā :

backslide [, bæk'slaıd], *v.n.* dınce irtidād étmek : diyāneti terk édüb kıayıdsızlığa yā-ḥud fesāda varmak :

backslider [, bæk'slaıdə], *s.* diyāneti terk édüb kıayıdsızlığa yā-ḥud fısk ve fücūra varan : 2. irtidād éden : mürtedd :

(59)

backsliding [ˌbæk'slaɪdɪŋ], *s.* 1. diyāneti terk étmeklik : 2. irtidād :

backstaff [ˌbæk'sta:f], *s.*|| eski bir nev° irtifā° āleti :

backstairs [ˌbæk'steəz], *s. pl.* 1. ard nerdübānı : ard merdüveni ki hizmet-kārāne maḥşūs olur : 2.* gizlü ve maḥfī olan nüfūzun menba°ından kināye daḥı olur :

backstairs influence,* uşak ve ḥademe maḳūlesi olanlarıñ nüfūzı :

backstay ['bæk,steɪ], *s.* ✓ peteriçe :

backsword ['bæk,sɔ:d], *s.* 1. kılıc : 2. kılıc ta°lîmi için kullanılan kabzalı deynek :

backswordsmen ['bæk,sɔ:dsməŋ], *s.* kılıc yā-ḥud mezkūr deynek ta°lîminde māhir olan kimesne

backward ['bækwəd], *adj.* 1. istek ve isti°dādsız olan : 2. sinnine göre °ilm ve hünerce gérü ḳalmış olan : gérü : 3. vakıtce ve-yā mevsimce gérü ḳalmış olan : gérü :

backward ['bækwəd], **backwards** ['bækwədz], *adv.* 1. gérü : arda ṭođrı : ters : 2. ḳıçın ḳıçın : ḳıçınlaya ḳıçınlaya : gérü gérü : 3. arḳa üstüne : 4. geçen vakıtlar cihetine ṭođrı : 5. fenāya ṭođrı : ters : °aksi : 6. āḥir cihetinden evvel cihetine ṭođrı : ters : °aksi :

to walk backwards, gérü gérü yürümek : ḳıçın ḳıçın gitmek : gérü çekilmek :

to fall backwards, arḳaya ṭođrı düşmek : arḳa üstüne düşmek :

to read backwards, ters okumak : tersine okumak : aşığıdan başlayub gérüye ṭođrı okumak :

backwardly ['bækwədli], *adv.* 1. isteksizce : 2. gérüce : 3. fenāca :

backwardness ['bækwədnes], *s.* 1. isteksizlik : °adem-i rağbet : °adem-i isti°dād : 2. °ilm ve hünar cihetiyle ve sinne göre olan bī-behrelilik :

backwater ['bæk,wɔ:tə], *s.* 1.✓ geminiñ dümen şuyı : 2. geminiñ dümen şuyı gibi durğunca olan şü :

backwoodsman ['bækwudzsmæn], *s.* Ameriḳāniñ içerülerinde bulunan ormanlık yerlerinde sākin olan kimesne :

bacon [beɪkən], *s.* ṭoñuz paşdırması :

a flitch of bacon, toñuzuñ paşdırma yapılmış bütün bir yanı :

a rasher of bacon, paşdırma dilimi : bir dilim paşdırma :

to win the flitch of bacon,* te^ehhülün birinci senesi qarı kıoca dāⁱma tatlu ve nizā^sız geçinmek ki İngiltere'nin ma^elüm bir mağallinde böylelerine bir yan paşdırma vérilüb alay ile memleketiñ etrāfına gezdirmek bir ^eādet-i kadīmedir :

to save one's bacon, * 1. kıurtulmak : kendini kıurtarmak : yakayı kıurtarmak : kıazā şavuşdurmak : şıkındı şavuşdurmak : 2. vaktiyle yetişüb azardan yakayı kıurtarmak :

bacon-fed, toñuz paşdırmasıyla beslenilür yā-ğud beslenilmiş olan :

backonian [beɪ'kəʊniən], *adj.* Beykıın yā-ğud Baķon-nām İngiltere ħakīmine mensüb olan : baķonī :

bad [bæd], *adj.* 1. fenā : işsiz : iş yok : bozuk : ħayırsız : bed : kem : 2. fenā : kötü : bed : şerir : ħayırsız : yaramaz : ħabīs : tālīħ : 3. fenā : ħasta : keyifsiz : 4. uğursuz : menħūs : meş^om : bed-fāl : 5. kalp : mağşūş : 6. fenā : sert : 7. uygunsuz : yakışmaz : münāsebetsiz : ^eale^l-^eumüm eyü olmayub fenā olan : kıabīħ : fāsīd : redī : şenī^e : muzırr : mezmüm : nā-şavāb : nā-fercām :

to go to the bad,§ fenā olmak : fenā yola gitmek : fenā yola şapmak :

bad [bæd], **bade** [bæd], *v.a. (pret of bid)*. 1. emr étđi : 2. da^evet étđi : 3. vérdi : 4. déđi : 5. gösterdi

badge [bædʒ], *s.* 1. nişān : ekşeriyyā ma^edenden olub üzerinde bir nev^e resm tersim olunarak bir nev^e ħidmete ^ealāmeten giyilen nişān : 2. nişāne : ^ealāmet :

badger ['bædʒə], *s.* 1. porşuk dénilen ħayvān : 2.§ zaħīre bāzırgānı :

badger ['bædʒə], *v.a.* zevķlenüb ta^earruz éderék taķılıb rencīde étmek : rāħat bıraķmamaķ

badly ['bædli], *adv.* fenā : fenāca :

badness ['bædnəs], *s.* 1. fenālīķ : bozukluk : su^o : kıubħ : 2. kötülik : yaramazlık : şirret : 3. kalplīķ : 4. sertlik : 5. uygunsuzluk : münāsebetsizlik : redā^eet : şenā^eet :

baffle ['bæfəl], *v.a.* aldadarak çalışmasını boşa çıkarmak :

baffled ['bæfld], *adj.* merāmına vāşıl olamamış : ħā^oib olan :

baffling ['bæflɪŋ], *adj.* aldadır : müsâ'id gibi gösterüb devâm ve kararı olmayan :

baffling winds, ✓ karârsız ve oynak olan rüzgâr :

bag [bæg], *s.* 1. torba : tobra : 2. kîse : kîs : şurre : 2. ufağ çuvâl : çuvâl : 4. avcı çantası :

money-bag, para kîsesi : akçe kîsesi : kîse :

tobacco-bag, tütün kîsesi : kîse :

honey-bag, arınıñ karında olan bal torbası :

bag [bæg], *v.a.* § 1. avcı kısmı avı urub çantaya komağ : 2. avlamak : urmağ : tutmağ : 3. der-kîse étmek : kapmağ : yağalamak : havza-i taşarrufa dâhil étmek :

bag [bæg], *v.n.* 1. torba gibi şişmek : 2. torba gibi şarkmağ : 3. poğ olmağ :

bagatelle [ˌbægə'tel], *s. (French)*, 1. saçma şey : inti pifti şey mağûlesi : 2. bir nev^c oyun ki uzun ve ensiz bir terbeze üzerinde ba'zı ufağ topları deynek ucıyla urub ba'zı deliklere ve köprüler altına geçürmek gibi şan'atden 'ibâret olub bilardanıñ gayrîsidir :

vive la bagatelle, *interj. (French)*, Türkîniñ ur patlasun ve Bâkî'niñ 'ayş u nüş èt kim geçer kalmaz bu eyyâm-ı bahâr ve Fârisîniñ in nîz be-güzerd kavilleri mağâmında kayıdsız ol ma'nâsında nidâdır :

baggege ['bæɡɪdʒ], *s.* 1. yolcınıñ eşyâsı : pırtı : yük : 2. askerîniñ eskâli : 3. § rospî : fâhişe : kaħbe : şen şüh qarı : 'ârsız qarı : mashara qarı :

bagging ['bæɡɪŋ], *s.* 1. torbaya komağlık : 2. torba gibi şişüb şarmağ ve poğ olmağlık : 3. torbalık bez :

bagno ['ba:njəu], *s. (Italian)*, 1. hammâm : 2. kâr-hâne : rospî kâr-hânesi : 3. kürek : pranğa : tersâne zindanı :

bagpipe ['bæɡ paɪp], *s.* tulum : çübân tulumı : gayda :

bail [beɪl], *s.*|| 1. kefil : 2. kefâlet : kefillik 3. kefâlet akçesi : kefâlet temessüki :

to release upon bail,|| kefilini alub şalıvêrmek :

bail [beɪl], *v.a.*|| şahşına kefil olmağ :

to bail out, şahşına kefil olub kurtarmağ :

bailable [beɪləbəl], *adj.*|| mürtekbiniñ kefilini alınub şalıvêrilmesi câyiz olan :

bail-bond [beil-bɒnd], s.|| kefālet-nāme : kefālet temessüki :

bailie ['beɪli], s. 1. İskoçya'da şehir 'ayān başısı : 2. çiftlik ket-hüdāsı : ket-hüdā :

bailiff ['beɪlɪf], 1. borclu aḥzına me'mūr bir nev° kavvāş : çavuş : muḥzır : 2. çiftlik ket-hüdāsı :

high- bailiff, İngiltere'niñ ba'zı eyāletlerinde me'mūr bir nev° tüfenkci başı :

bum-bailiff,|| miskīn bir nev° borclu muḥzır :

bailiwick ['beɪlɪwɪk], s. bālāda mezkūr olan tüfenkci başı ma'rifetiyle idāre olunan yā-ḥud dā'ire-i me'mūriyyeti bulunan nāḥiye :

bain-marie [bēmari], s.|| ba'zı şey kaynadılmasına maḥşūş olarak bir kab içinde şu kaynar iken ol şu içine başka kab komaḥdan ḥāşıl olan taḫım :

bairn [beən], s. (*Scotch*), çocuk :

bait [beɪt], s. 1. yem : ḥayvān yemi : 2. yem : yemleme : tuzak yemi : 3.* ma'nevī olan tuzak : dāne : maḫma° :

(60)

bait [beɪt], v.a. 1. yem vérmek : yemini vérmek : 2. yemlemek : üzerine yā-ḥud içine yem komaḥ : 3. üzerine köpekler şaldırmaḥ :

bait [beɪt], v.n. ḥayvāna yem vérmek için eglenüb kılmaḥ :

baited [beɪtɪd], adj. 1. yemi vérilmiş : 2. üzerine yā-ḥud içine yem kılınmış : yemlü olan : 3. üzerine köpekler şaldırılmış olan :

baiting [beɪtɪŋ], s. 1. yemini vérmeklik : 2. yemini vérmek için eglenüb kılmaḥlık : 3. üzerine yā-ḥud içine yem komaḥlık : 4. üzerine köpekler şaldırmaḥlık :

baize [beɪz], s. kaba çuḫa :

bake [beɪk], v.a. 1. firunda pişürmek : 2. ocaḥ içinde pişürmek : 3. güneşde pişmiş gibi étmek : kılmaḥ :

bake [beɪk], v.n. 1. firunda pişmiş : 2. ocaḫda pişmek : 3. güneşde pişer gibi olmaḥ : 4. firunda şey pişürmek : firun yaḫmaḥ :

baked [beɪkɪd], adj. 1. firunda pişmiş : pişmiş : 2. ocaḫda pişmiş :

well baked, pişkin :

not well baked, hām :

bakehouse [beɪkhaus], s. firun yeri : firun :

bakemeat [beɪkmɪ:t], s. firunda pişer olan yemek :

baken [beɪkən], *adj.* firunda pişmiş : pişmiş olan :

baker ['beɪkə], s. 1. etmekci : ekmekci : 2. firuncı :

bakery ['beɪkəri], s. etmekci dükkānı : etmek firunı :

baking [beɪkɪŋ], s. 1. firunda yā-ḥud ocağda pişürmeklik : 2. firun yā-ḥud ocağda pişmeklik : 3. birden pişürilen miqdār-ı şey : firunluk : 4. bir kab içinde firunda pişen ta°ām miqdārı :

balance ['bæləns], s. 1. terāzū : kañtār : mīzān : 2. fazla : bākī : bākī kalan meblağ : 3. muḥāsebe defteri : 4. müvāzene : musāvāt : tevāzün : tesāvī : 5.|| sā°at rakqāsı : rakqāş çarḥı : 7.|| mīzān burcı

balance of trade,|| bir devletiñ iḥrācāt ve idḥālātı kıymeti beyninde olan tefāzul ticāret :

balance of power,|| düvel beyninde mu°āhedāt ve ittifākāt vāsıtasıyla iki taraftan ḥuşūline şa°y olunan musāvāt-ı kuvvet-i °askeriyye :

hydrostatic balance,|| bir qolı şü içine batar olub ecsāmıñ sıqlet-i zātiyyelerini ölçmege maḥşūş bir nev° terāzū :

to strike a balance,|| bir ḥesābıñ zimmetiyle teslīmātını karşılaştırmak :

to hold the balance between,* miyānede ḥakem gibi durub tarafeynden her kañğı birini dest-yārlık étdikde muḥtār ve muḥayyer bulunmak :

to turn the balance, 1. terāzūnuñ bir qolını ağıdirmek : rüçḥāniyyeti meşkūk bulunan iki ḥuşūş beyninde rüçḥāniyyeti tarafeynden birine vérmek :

balance ['bæləns], *v.a.* 1. denk étmek : muvāzin étmek : 2. karşılığını tertīb étmek : 3. tartıca bir gelmek : muvāzin olmak : 4. zihinde muvāzene étmek : 5. müsāvī étmek : müsāvī tutmak : 6. ḥesābca qorımak : qapatmak : 7.* ḥesāb qapamak : defteriñ zimmetiyle

teslīmātını karşılaştırub hesābını kapatmak : 8. bir nesneyi bir şey tutmaz iken yıkılmayacak ve düşmeyecek şüretle tertīb étmek : 9. şallandırmak :

balance ['bæləns], *v.n.* 1. denk olmak : birbirine muvāzin olmak : 2. hesābca karşılaşmak : 3. bir birini bir şey tutmaz iken yıkılmayarak ve düşmeyerek durmak : 4. şallanmak : 5. şübhede kalmak : tereddüd étmek : düşünmek : 6. rakşda bir hatve sağına bir hatve solına hareket étmek :

balanced ['bælənsɪd], *adj.* 1. denk olan : muvāzenet üzere olan : 2. zihinde muvāzene olunmuş olan : 3. hesābca karşılaştırılmış olan : karşılığı olan : karşılıklı olan : 4. karşılaştırilub kapadılmış olan :

balance-handle ['bæləns-'hænd^ol], **balance-handled** ['bæləns-'hænd^old], *adj.* sofraya bıçağı nevcinden olub şapı ağır olmağla ağız yere degmez olan :

balance-maker ['bæləns-'meikə], *s.* terāzūcı : kantārcı :

balance-sheet ['bæləns-ʃi:t], *s.*|| zimmāt ve teslīmāt ve irād ve maşraf ve alacak ve vérecek mebāligini icmālen gösterir olan muhāsebe varağası :

balancing ['bælənsɪŋ], *s.* muvāzin étmeklik : 2. muvāzin olmaçlık : 3. zihinde tartub muvāzene étmeklik : 4. şübhede kalmaçlık : düşünmeklik : tereddüd : 5. müsāvī tutmaçlık : 6. bir yerini tutmayarak düşmez étmeklik : 7. birbiri tutulmayarak düşmez olmaçlık : 8. şallanmaçlık : 9. şallandırmacılık : 10. hesābca karşılaştırmacılık : 11. hesābca karşılaşmaçlık : 12. hesāb karşılaştırub kapatmaçlık :

balass ruby ['bæləns-'ru:bı], *s.* açık penbe yāqūt :

balconied ['bælkəniɪd], *adj.* şāh-nişīnlü olan :

balcony ['bælkəni], *s.* 1. şāh-nişīn : 2. üsti açık öni parmaçlık bir nevc şāh-nişīn : 3. tahtepuş : çār-dāk : çār-tāk : 4. büyük kalyonların kıçında büyük kamaranın hāricinde olan parmaçlık yeri ki kaleriye ta'bīr olunur :

bald [bɔ:ld], *adj.* 1. başı tas : başı kabaç : 2. tas ve kabaç olan : 3. kel olan : 4. saçsız : kılsız : tüysüz : çıplak olan : 5. ağacsız : çıplak olan : 6. dikensiz : kılçiksiz : şağalsız olan : 7.* zīnetsiz : selāsetsiz : çıplak olan : 8.* ma'nāsız : boş olan :

baldachin, baldaquin ['bɔ:ldəkɪn], *s.* sāye-bān :

balderdash ['bɔ:ldə,dæʃ], *s.* şaçma : deli şaçması : boş lağırdı :

baldhead ['bɔ:ld,hed], *s.* 1. başı taş olan kimesne : 2. kel :

baldly ['bɔ:ldlı], *adv.** °adem-i selāset ve feşāhat ile :

baldness ['bɔ:ldnəs], *s.* 1. başda yā-ḥud ḥayvānıñ başka bir yerinde olan çıplaklık : 2. kel : 3.* °adem-i selāset : °adem-i feşāhat : 4.* °adem-i ma°nā :

baldpate ['bɔ:ld,peıt], *s.* 1. başı taş ve kabaķ olan kimesne : 2. kel :

baldrick ['bɔ:ldrık], *s.* kılıc hamāyili : omuzdan geķen kılıc kayışı :

bale [beıl], *s.* 1. denk : emti°a dengi : 2. belā : muşıbet : dāhiye :

bale [beıl], *v.a.* 1. denk étmek : denklemeκ : denk denk baēlamaκ : 2. gerdel mişüllü Şey ile dōēüb tışarı étmek :

balearic [,bælı'ærıκ], 1. Akdeñiz'de İspanya yaķasında olan büyücek ataların Őıfatı : 2. mezkūr atalara mensüb ve müte°allık olan :

bale-fire [beıl-'faıə], *s.* memlekete düşmen geldigine °alāmet olarak yüksekde yaķılan āteř :

baleful ['beılful], *adj.* 1. zararlı : maźarratlı : muzırr : 2. nuḥüsetlü : menḥüs olan :

balefully ['beılfulı], *adv.* 1. muzırr olarak : 2. nuḥüset ile :

balefulness ['beılfulnəs], *s.* 1. maźarrat : 2. nuḥüset :

balista ['ba:lıstə], *s.* mancınıκ : zenberek :

balk [bɔ:lk], *s.* 1. tarlada şaban sürülmeyen yer : tump : 2. topraēı özlü olan tarlada her iki ḥendeķ arasında bulunarak söylenen yer : 3. kalın bir kereste parçası : kütük : 4.ř adamıñ me°müli zuḥür étmemesi : 5.ř oyun : aldadış :

balk [bɔ:lk], *v.a.* 1. aldatmaκ : me°mülini yapmaκlık : me°müli gibi zuḥür étmemek : 3. uzun yol gibi tümsek étmek üzere tarlayı sürmek :

balked [bɔ:lkıd], *adj.* 1. aldanmış : me°müli zuḥür étmemiři olan : 2. şaban ile sürülüb yol yol tümsek édılmıř olan :

balker [bɔ:lkə], *s.* aldadıcı : me°mül étdirdigi gibi étmeyen kimesne :

balking [bɔ:lkıŋ], *s.* 1. aldatmaκlık : me°mül gibi étmemeklik : 2. tarlayı yol yol tümsek étmeklik : 3. tarlanıñ yol yol tümsek édilmesi :

ball [bɔ:l], *s.* 1. top : yumağ : yuvalağ : kürre : 2. top güllesi : gülle : kalle : kürle : yuvalağ : 3. tüfenk ve tabanca kurşunu : dâne : 4. top olan nesne : 5. top dênilen yuvalağ çocuk oyuncağı : 6. top oyunu : 7. bālū : alafırka rağş oyunu : rağş cem'iyyeti :

cannon-ball, gülle : kalle : kürle : yuvalağ :

musket-ball, kurşun : tüfenk kurşunu : tüfenk dânesi :

eye-ball, göz : gözün cismi : gözün topı :

snow-ball, 1. kar topı : 2. kar topı çiçegi :

public ball, ağçesini vèrerek 'âmmeniñ girebildiği rağş cem'iyyeti :

(61)

prive ball, mağşüş da'vet ile gidilen rağş cem'iyyeti :

masked ball, her kes yüzüne bir nev' şüret giyüb tebdilen gidilen rağş cem'iyyeti

fancy ball, her kes bir nev' kıyâfete girerek icrâ olunan rağş cem'iyyeti :

juvenile ball, children's ball, çocuklara mağşüş olarak icrâ olunan rağş cem'iyyeti :

ball [bɔ:l], *v.n.* 1. top olmak : top top toplanmak : 2. atıñ ayağına kar yapışub top olmak

ballad ['bæləd], *s.* 1. şoğaklarda okunulan türkî ve şarkî : 2. bir fıkrayı naql étmek üzere tertîb olunan sâde-kârca kaşîde :

balled-maker, balled-writer, mezkûr nev' türkî ve kaşîdeyi tertîb éden şâ'ir :

balled-monger, bu mişillü türkîniñ fenâlarından başka şî'ir söylemez olan şâ'ir : müteşâ'ir :

balled-singer, şoğaklarda gezüb türkî okuyan dilenci :

balladize ['bælədaız], *v.a.* bir fıkrayı mezkûr kaşîde tarzında inşâ étmek :

ballast ['bæləst], *s.* 1. ✓ şafra : geminiñ şafrası : 2. yol inşâsında kullanılan taşlu toprak ve iri kum : 3.* 'aql : veğâret : temkîn :

in ballast, ✓ boş : yüki olmayub yalnız şafra ile bulunarak :

ballast-boat, ✓ şafra tombazı :

ballast-heaver, ✓ şafracı : gemiye şafra talduran renc-ber :

ballast ['bæləst], *v.a.* 1. ✓ içine şafra komağ : şafra almağ : şafra ile denk étmek : 2. iri kum ve taşlu toprak ile tesviye étmek :

ballastage ['bæləstıdʒ], *s.* şafra hağkđı : şafra resmi : şafra almağ için cânib-i hükümete vérilen akçe :

ballasted ['bæləstd], *adj.* 1. ✓ şafrası içinde : şafrasını almış : 2. iri kum ve taşlu toprak ile tevsiye olunmuş olan :

ballasting ['bæləstıŋ], *s.* ✓ 1. şafra komağlık : şafra almağlık : 2. yol inşasında iri kum ve taşlu toprak komağlık : 3. yol inşasında iri kumuñ konulması 3. yol inşasında yā-hud şafraya isti°māl olunmuş yā-hud isti°māl olunabilecek iri kum ve taşlu toprak :

ball-cartridge [bɔ:l-'ka:trıdʒ], ↓ *s.* kurşunlu fişenk :

ballcock [bɔ:lkɔk], *s.* bir ne° maşlūğ ki şu hazīnesine şuyuñ kesilmesi için isti°māl olunub ince bakırdan ve içi boş bir tób uzunca bir şap ile ol maşlūğa rabt olunmağla hazīneye şu taldukça maşlūğı kapadub boşaldıkça dağı ağırlığı münāsebetiyle yine maşlūğı açar :

ballet ['bæleı], *s.* (*French*), tiyatroda gösterilen rakş oyunu :

ballet-master, tiyatroda rakşlara ta°līm étdirüb rakşı tertüb ve tanzīm éden üstāz :

ballista [bə'lıstə], *s.* mancınığ : zenberek :

ballistic [bə'lıstık], *adj.* || ecsām-ı şakīle-i mermiyyeniñ hareketine müte°allık ve mensüb olan :

ballistic pendulum, || top güllesiniñ kuvvet ve darbını ölçmege müsta°mel bir ne° rakķāş āleti :

ballistics [bə'lıstıks], *s. pl.* || °ilm-i bahş-i darb-ı ecsām-ı mermiyye :

balloon [bə'lu:n], *s.* balon : çādır : uçurılan çādır :

ballot ['bælət], *s.* bir ne° kur°a uşūli ki adam intihābında ba°zen isti°māl olunur :

ballot-box, mezkūr kur°a icrāsında kullanılan şandık :

ballot ['bælət], *v.n.* adam intihābında mezkūr kur°a uşūlünü icrā étmek : kur°a étmek :

ballot ['bælət], *v.a.* mezkūr qur'a uşūli vāsıtasıyle intihāb etmek :

to ballot in, mezkūr qur'a vāsıtasıyle birini a'zālīga qabūl ve dāhil etmek :

to ballot out, mezkūr qur'a vāsıtasıyle a'zādan birini tardı etmek :

balloting ['bælətɪŋ], *s.* mezkūr qur'a uşūlünü icrā etmeklik :

balm [ba:m], *s.* 1. oğul otı : 'acem otı : 2. 'ilāc nev'inden olan bir kaç nev' yağ : belesān yağı : 3.* derd-i derüne 'ilāc gibi olan tesellī : derde devā : zaḥma merhem :

balm of mecca, pelesenk yağı : belesān : belesān-ı Mekkī : Ka'be pelesengi :

balm of gilead, belesān-ı İsrā'ili :

balm of peru, belesān-ı Hindī :

balm [ba:m], *v.a.* 1. 'ilāc etmek : derde devā etmek : yaraya merhem komaq : 2. 'ilāc olmak :

balmily ['ba:mılı], *adv.* teskīn ve teşfiye edecek laṭif bir şüretle :

balmy ['ba:mı], *adj.* 1. pelesenk yağı gibi : 2. pelesenk yağını vérür : 3. teskīn ve teşfiye eder : 4. laṭif ve hoş-bū :

balsam ['bɔ:səm], *s.* 1. kına çiçegi : 2. belesān yağı :

balsam of capivi, yeñi dünyā pelesengi : pelesenk yağı :

balsam of tolu, başka nev' pelesenk :

balsam of mecca, Ka'be belesānī :

balsamic [bɔ:l'sæmık], **balsamical** [bɔ:l'sæmık^əl], *adj.* 'ilāc olan yağlar gibi kokuşu yā-hud hāşşası mevcūd bulunan :

baltic ['bɔ:ltık], *adj. and s.* baḥr-i Baltık : Baltık deñizi :

baluster ['bæləstə], *s.* taş yapmaq : taş parmaklık parmağı :

balustered ['bæləstərid], *adj.* parmaklu olan : parmaklığı olan :

balustrade ['bæləstreid], *s.* taş parmaklık :

bamboo [bæm'bu:], *s.* büyük Hind kāmışı : kāmış :

bamboozle [bæm'bu:z^əl], *v.a.* ş elde etmek : oyun etmek : dekk etmek :

ban [bæn], *s.* 1. ʿilān : fermān : 2. nikāh iʿlānı : 3. ʿaṣīniñ aḥz ve teʿdībini müstelzim olan fermān : 4. laʿnet-i resmiyye-i ʿaleniyye :

ban [bæn], *v.a.* hakkında laʿnet okumak :

banana [bə'na:nə], *s.* 1. muz : muz ağacı :

banco ['bæŋkəu], *adj. (Italian)*, bankanın ḥesābı üzere cārī olan (akçe) ki baʿzı memālikde naḳdiñ ğayrīsidir :

band [bænd], *s.* 1. baĝ : bend : ḳayd : 2. enlüce ve yaṣşı olan baĝ : ḳuṣaḳ : 3. maḥṣūṣ bir nevʿ boyun baĝı : 4. enlüce ve yaṣşı olan zih yā-ḥud pervāz : 5. maḥbūs baĝı : zencīr : 6.* maʿnevī olan baĝ : ḳayd : ʿuḳde : 7. alay : taḳım : bölük : ğürūh : tāyife : zümre : ḥizb : fevc : ketībe : seriyye : 8.↓ ʿaskerīde yā-ḥud ğayri maḥallerde olan çalgıcı taḳımı : mūzıḳacı taḳımı :

a reef-band, / cāme-dānlık şurresi :

band [bænd], *v.a.* 1. yaṣşı bir baĝ ile baĝlanmak : 2. toplayub ğürūh heyʿetine ḳomak :

band [bænd], *v.n.* toplanub ğürūh heyʿetine girmek :

bandage ['bændıdʒ], *s.* şarĝı : yara yā-ḥud çıkık ve yarıḳ şarĝısı :

bandaged ['bændıdʒt], *adj.* şarılı olan : şarĝı şarılı :

bandana, bandanna [bæn'dænə], *s.* ipek mendīl :

bandbox ['bæbd,bɒks], *s.* muḳavvādan yapılan şandık yā-ḥud büyük ḳutı : muḳavvā şandık :

banded [bændıd], *adj.* 1. yaṣşı baĝ ile baĝlı olan : 2. yol yol ve parmak parmak olan : 3. ğürūh heyʿetinde müctemiʿ yā-ḥud müttefik bulunan : müteḥazzib : muḥtesib : müteḥaṣṣid :

bandelet [bændlıt], *s.* 1. ensizce olan yaṣşı baĝ : zih : pervāz :

banding ['bændıŋ], *s.* 1. yaṣşı baĝ ile baĝlamaklık : 2. ğürūh heyʿetine götürmeklik : toplamaklık : 3. ğürūh heyʿetine girmeklik : toplanmaklık : teḥazzub : teḥaṣṣud :

bandit ['bændıt], *s.* izbāndīd : ḥaydūd : yol kesici : reh-zen : ḳātiʿüʿ-ḫarīḳ :

banditti ['bændıtı], *s. pl.* izbāndīd taḳımı : ḥaydūd maḳūlesi : ḳattāʿüʿ-ḫarīḳ :

bandlet ['bændlɪt], *s.* 1. ensizce yaşşı bağ : 2. zih : pervāz :

bandog ['bændɒg], *s.* şaṅson : şamson : bekci köpek :

bandoleer [ˌbændə'liə], *s.* 1. ḥamāyil : omuz kayışı : 2. fişenklik : 3. bir nevc^c oyuncak :

bandrol ['bændrɒl], ufağ bayrak :

bandy ['bændɪ], *s.* 1. çevgān : şavlecān : 2. çevgān oyunu :

bandy ['bændɪ], *adj.* bacak olub egri olan : 2. egri ayaklu : egri bacaklu : aḥnef : aṣal olan :

bandy-legged, *adj.* egri ayaklu : egri bacaklu olan :

(62)

bandy-legs, *s.* egri ayaklu : egri bacaklu kimesne : aṣallac :

bandy ['bændɪ], *v.a.* 1. top oyununda topı çevgān ile öte berü atmak : 2.* adamı ol mişillü öte berü göndermek : 3.* kelāmı muṣārazada ol mişillü birbiriniñ yüzine atmak :

bandying ['bændɪŋ], *s.** 1. şeyy-i vāḥidi öte berü atmaçlık : 2. bir adamı öte beri göndermeklik : 3. birbiriniñ yüzine atmaçlık :

bane [beɪn], *s.* 1. zehr : aḡu : ot : sem : 2. bā'is-i mażarrat : mūcib-i zarar : sebep-i nekbet : vesīle-i helāk :

baneful ['beɪnful], *adj.* mużırr : zararlu : fenā :

banefully ['beɪnfulɪ], *adv.* mażarrat ile : mużırr olarak : mażarratı olarak :

banefulness ['beɪnfulnəs], *s.* mużırlık : mażarrat : zarar :

bang [bæŋ], *v.a.* 1. pağ küt urmak : çalmaq : dögmek : darb étmek : 2. pek ses étdirerek kapamak

bang [bæŋ], *v.n.* 1. pek ses étmek : patlamak : 2. pek ses ile kapanmak : 3. top yā-ḥud tüfenk atarak ses étmek :

bang [bæŋ], *s.* 1. top ve tüfenk sesi gibi olan ses : pağırdı kütürdi : pağ küt uruş :

banging [bæŋɪŋ], *s.* 1. pağırdı : kütürdi : 2. tayak : terbiye :

banging [bæŋɪŋ], *adj.* büyük : kocaman : balaban :

bangle ['bæŋgəl], s. halka : bilazik : halhal : halhāl :

banian ['bænjən], s. 1. Hindistānda bir t̄ayifedir : 2. Hindistānda olur bir ağacdır :

banian day, idāre günü : yemeğin pişmediği yā-ḥud pek idārelü pişdiği gün : zarūri perhīz günü :

banish ['bæniʃ], v.a. 1. sürmek : sürgün etmek : nefy etmek : menfī etmek : iclā etmek : 2. koğmak : defc etmek : teb'īd etmek : t̄ard etmek : redd etmek :

to banish one's self, 1. terk-i vaṭan etmek iḥtiyār-ı ğurbet etmek : 2. gitmek : ayrılmak : devr olmak : firāk çekmek : mufāraḫat çekmek :

banished ['bæniʃt], adj. 1. sürgün : menfī : 2. koğulmuş : maṭrūd : 3. gitmiş : devr :

banishing ['bæniʃiŋ], s. 1. sürmeklik : nefy : iclā : 2. koğmaqlık : defc : t̄ard : redd : teb'īd :

banishment ['bæniʃmənt], s. 1. sürgün : sürgünlük : nefy : menfī : 2. sürmeklik : nefy : iclā : 3. sürülmeklik : nefy : celā : maṭrūdiyyet : 5. devrī : mufāraḫat : firāk : iftirāk : firḫat :

banister ['bæniʃtə], s. nerdübān parmaqlığı parmağı :

banisters, nerdübān parmaqlığı :

bank [bæŋk], s. 1. sedd : bayır : sedd ve bayırsı olan tümsek yer : 2. nehr kenarı : şātı : 3. ✓ deñizde olan şıg : 4. banka : şarrāf oṭası : şarrāf dükkānı : 5. aḳçe ḫazīnesi : 6. ✓ eski kadirğalarda olan kürekçilerin bir şırası : kürekci şırası : kürek şırası : bir şıra kürek :

branch bank, bir şarrāfiñ taşralarda olan şu'be oṭası :

joint-stock bank, kumpanya uşulünce tertīb olunan banka :

country bank, tışarı eyāletlerde olan şarrāf oṭası :

savings' bank, fuḫarāniñ idārelerini şaklamağa maḫşūş olan banka :

bank-book, müşteriniñ elinde olup şarrāf ile olan zimmāt ve teslīmātını gösteren defter :

bank stock, banka kumpanyasının hisşeleri :

to put money in the bank, 1. aqçesini hazîneye yatırmak : 2. şarrâf kumpanyasına aqçe vérüb hisşe-dâr olmak : 3. şarrâfa müşteri olup aña aqçe teslim etmek :

to have an account at a bank, bankada yâ-ğud şarrâfda hesabı almak :

bank [bæŋk], *v.a.* 1. sedd etmek : uzun küme etmek : 2. aqçeyi şarrâfa yatırmak :

to bank up, etrafını sedd gibi tümsek etmek :

to bank in, etrafına sedd yapmak :

to bank out, önüne sed çeküb bir mahalle duğulünü men° etmek :

bank [bæŋk], *v.n.* şarrâfa müşteri olmak : aqçece olan işini bir şarrâfa havâle etmek :

bank-bill [bæŋk-bıl], *s.* bankanın va°delü olan havâlesi :

banked [bæŋkt], *adj.* 1. sedlü : içine yâ-ğud etrafına yâ-ğud önüne sedd çekilmiş olan : 2. kenârlu : 3. ✓ şıra körüklü : şıra körüğü olan : 4. bankaya verilmiş olan :

banked-up, etrafı sedd gibi tümsek edilmiş olan :

banked in, sedd ile ihâta olunmuş olan :

double-banked, ✓ iki şıra küreklü olan :

banker ['bæŋkə], *s.* 1. şarrâf : 2. Amerika'da arz-ı cedîd atasına qarîb şığlarda morina balığı şikârına maşşûş bulunan balıkçı sefinesi :

banker's book, şarrâf müşterisiniñ elinde olup şarrâf ile olan zimmât ve teslimâtını gösteren defter :

to pay into one's banker's, şarrâfa teslim etmek :

banking ['bæŋkɪŋ], *s.* 1. sedd gibi tümsek etmeklik : 2. aqçeyi şarrâfa yatırmaqlık : 3. şarrâflık : şarrâflık hırfeti :

the banking business, şarrâflık : şarrâfiyyet : şarrâflık hırfeti :

a banking-house, şarrâf oçası : şarrâf dükkânı :

banknote [bæŋk,nəut], *s.* kâyime : hazîne kâyimesi : şarrâf kâyimesi :

bankrupt ['bæŋkrʌpt], *s.* müflis :

a fraudulent bankrupt, tolandırıcı ve müzevvir olan müflis :

bankrupt ['bæŋkrʌpt], *adj.* müflis : parası olmayan : parasız olan : borcını ödeyemez olan :

bankrupt ['bæŋkrʌpt], *v.a.* 1. müflis étmek: 2. h̄arāb étmek : kül étmek :

bankruptcy ['bæŋkrʌptsɪ], müflislik : iflās :

court of bankruptcy, müflisleriñ h̄esābātını ve iflāsa dā'ir olan da'vāları rü'yete maḥşūş olan mahkeme :

statute of bankruptcy, müflisiñ iflāsını mübīn i'elām resmi :

commission of bankruptcy, müflisiñ h̄esāblarını rü'yete ve tesviyeye me'mūr bir ve-yā ziyāde müfettiş :

bankrupting ['bæŋkrʌptɪŋ], *s.* müflis étmeklik :

banner ['bænə], *s.* bayrak : sancaq : livā : 'alem : rāyet :

bannered ['bænərd], *adj.* bayraklı olan :

banneret ['bænərə], silāhşör gibi h̄alā metrūk İngiltere'niñ eski bir pāyesi laķabıdır :

knight banneret, mezkūr pāyeniñ resmī laķabı :

bannock ['bænək], *s.* (*Irish*), pite : pide : İrlanda pidesi :

banns [bænz], *s. pl.* nikāhdan evvel kilīsāda üç def'a vāķi' olan 'ilān :

to publish the banns, to put up the banns, mezkūr i'elānı kilīsāda resmen okumaq :

banquet ['bæŋkwɪt], *s.* 1. ziyāfet : 'ālī ziyāfet : ta'am : bezm : velīme : 2.* ma'nevī bir bezm ki 'aql ve kalb anda müstelezz olur :

banquet ['bæŋkwɪt], *v.a.* ziyāfet vérmek : i'tām étmek :

banquet ['bæŋkwɪt], *v.n.* 1. ziyāfet gibi 'ālī ta'amlar yemek : 2.* kuvvet-i rūḥ olan e'ālī ile müstelezz olmaq :

banqueting ['bæŋkwɪtɪŋ], *s.* 1. ziyāfet gibi 'ālī ta'amlar yémeklik : 2. kuvvet-i rūḥ olan e'ālī ile telezzüz étmeklik :

banqueting-house, ziyāfete maḥşūş olan h̄āne :

banqueting-hall, ziyāfete mahşüş büyük ota yā-ḥud dīvān-ḥāne :

banquette [bæŋ'ket], s.↓ (*French*), 1. segirdim : piyāde segirdimi : 2. köpriniñ piyāde kaldırımı :

bans [bænz], s. *pl.* nikāḥdan evvel kilisāda üç kerre vaki° olan i°lān :

banshee ['bæŋʃi:], s. (*Irish*), perī : cinnī : İrlanda perisi :

bantam ['bæntəm], s. zāten ÇİN tarafından getirilmiş ufaḳ ve dil-ber bir cins tavuḳ :

banter ['bæntə], *v.a.* taḳılmak : zevḳlenmek : istihzā étmek :

(63)

banter ['bæntə], s. taḳılma : zevḳlenme : istihzā :

banterer ['bæntərə], s. taḳılıcı : zevḳlenici : müstehzī :

bantering ['bæntəriŋ], s. taḳılmaḳlık : zevḳlenmeklik : istihzā :

bantling [bæntliŋ], s. piç : piç çocuk :

banyan ['bænjən], s. bir nev° Hind ağacı ki dalları yere şarkub kökleşerek ağacı gitdikce pek vüs°at kesb éder :

baobab ['beıəu, bæb], s. Afriḳa ağaclarından gövdesi ḡāyet ḳalın olur bir nev° ağac :

baptism ['bæp'tızəm], s. ✘ 1. vaftiz āyīni : ta°mīd : ma°müdiyyet : şıbgat : 2. ma°nen Ḥazret-i İsa°nın giriftār olduḡı meşakḳatler : 3. İncīlden Yaḥyā-yı ma°müdāniyye dā°ir olan icrāsı :

hypothetical baptism, ✘ muḳaddem vaftiz olunduḡı meşḳūk iken icrā olunan vaftiz āyīni

baptismal [bæp'tızmə], *adj.* vaftiz āyīnine mensüb ve müte°allıḳ :

baptist ['bæptist], s. 1. vaftizci : vaftiz édici : 2. **anabaptist** lafzından muḥarref olarak çocuklarıñ vaftizi cā°iz olmadıḡı mezḫebine zāhib kimesne :

Saint John the baptist, Ḥazret-i Yaḥyā : Yaḥye°l-ma°müdānī :

baptistery, **baptistry** ['bæptistrı], s. vaftiz āyīniniñ icrāsına mahşüş ota : vaftiz-ḥāne :

baptistic [ˈbæptɪstɪk], **baptistical** [ˈbæptɪstɪkəl], *adj.* vaftiz āyīnine mensüb ve müte°allık olan :

baptizable [ˈbæptɪzəbəl], *adj.* kendüsüne vaftiz āyīniniñ icrāsı cā°iz olan :

baptize [bæpˈtaɪz], *v.a.* vaftizlamak : vaftiz étmek : ta°mīd étmek : şıbg étmek : şıbgat étmek :

baptized [bæpˈtaɪzɪt], *adj.* vaftizlü : vaftiz olmuş : vaftiz olunmuş : maşbüg :

bar [ba:], *s.* 1. çubuk : 2. kol : 3. parmak : 4. külçe : sebīke : 5. manivela : 6. şırıq : 7. kol témüri : 8. ✓ boğaz ağzınıñ bir yanından ol bir yanına varınca tabī° peydā olan kumsal : 9. māni° : māni°-i küllī : sedd : sedde : 10. kumāşda olan kol ve parmak : 11. || maḥkemeniñ maḥām-ı muḥāşaması ya°nī ḥaşımlarıñ yā-ḥud vekīlleriniñ kıyām étdikleri maḥall : 12. || da°vā vekīleri taḥımı : 13. * ma°nevī olan maḥkeme : 14. mey-ḥāne dest-gāhı : 15. || mūsīkī notasınıñ °amūden çekilen taḥsīm çizisi : 16. || ol mişillü iki çiziniñ arasında olan notalar yā-ḥud bunlarıñ çalınmasına iḳtizā éden müddet-i zamān : 16. at kısmınıñ ağzında gemiñ damağına başdığı maḥall :

capstan-bar, ✓ manivela :

to be called to the bar, da°vā vekāleti pāyesine kabūl olunmak :

bar iron, çubuk témüri :

iron bar, témür kol :

bar [ba:], *v.a.* 1. kol ile yā-ḥud kol témüri ile kapamak : sedd étmek : 2. māni° olmak : ḥā°il olmak : sedd étmek : sedd olmak : sedde olmak : 3. kumāş ve emşāline çubuk ve parmak çekmek : 4. atıñ ayağına yakmak : daqlamak :

barb [ba:b], *s.* 1. ba°zı nesnelere şaḥal maḥāmında olan kıl ve tüy ve diken : 2. oḳ temreniniñ ve balıqçı zonḥasınıñ damaḥ ta°bīr olunan şaḥalı ve bu mişillü tersine duran diken mişillü nesne : 3. eski zamānda müsta°mel bir nev° çivilü ve dikenlü at zehri : 4. maḡrib atı : esb-i maḡribī : °Arab atı : 5. maḡrib gügercini :

barb [ba:b], *v.a.* oḳ temrenine ve balıqçı zonḥasına ve emşāli şeylere damaḥ ve şaḥal yapmak :

barbacan [ba:bəkən], *s.* 1. eski ḳal°a bedeninde olan dar ve yüksekce ya°nī uzunca olan mazḡalcık yā-ḥud nefeslik ve pencerelik : 2. eski ḳal°alarıñ ḥāricinde ve köpriniñ başında tertīb olunan ḥişārcık :

barbadoes [ba:'beɪdəʊs], *s.* Hind-i ğarb aṭalarından biridir :

barbadoes-leg, ayağa ʿarız olmuş dāʿü'l-fil ʿilleti :

barbadoes-tar, bir nevʿ maʿden kaṭrānı : neft :

barbarian [ba:'berɪən], *s.* 1. ünsiyyet ve terbiyeden ḥālī olan adam : vaḥşī : yabānī : cāhil : ümmī : Türk : 2. insāniyyetsiz olan adam : zālīm : ğaddār : 3. eski zamān tārīḫī ıṣṭılāḫınca Rūm t̄āʿifesiñ yā-ḥud Yūnān t̄āʿifesiñ ğayrisine mensūb olan adam : ʿacem : ʿacemī :

barbarian [ba:'berɪən], *adj.* 1. vaḥşī ve yabānī adama mensūb ve müteʿallıḳ olan : vaḥşiyāne : ʿacemāne : ḳaba : 2. insāniyyetsiz : ğaddārāne : zālīmāne :

barbaric [ba:'bærɪk], *adj.* 1. vaḥşī ve yabānī ve ecnebī ve ʿacemī bulunan aḳvāma mensūb ve müteʿallıḳ olan : vaḥşiyāne : ʿacemāne :

barbarism ['ba:bə'raɪzəm], *s.* 1. ʿacemāne ve vaḥşiyāne olan taʿbīr ve ıṣṭılāḫ : ğalaṭ : 2. ʿacemāne olan fiʿil ve ʿādet : vaḥşīlik : Türklük :

barbarity [ba:'bærɪtɪ], *s.* 1. insāniyyetsizlik : merḥametsizlik : eziyyet :

barbarize ['ba:bə'raɪz], *v.a.* vaḥşī gibi étmek : insāniyyetden ḥālī étmek :

barbarize ['ba:bə'raɪz], *v.n.* ecnebī ve cāhil gibi ğalaṭ söylemek :

barbarous ['ba:bərəʊs], *adj.* 1. fenā : insāniyyetsiz : merḥametsiz : zālīm : ğaddār : 2. fenā : zālīmāne : ğaddārāne : 3. terbiyesiz : vaḥşī : cāhil : nā-dān : 4. cāhilāne : ümmiyāne : 5. ğalaṭ : pūr-ğalaṭ : ʿacemāne :

barbarously ['ba:bərəʊslɪ], *adv.* 1. fenā : insāniyyetsizlik ile : merḥametsizlik ile : 2. fenā : vaḥşī gibi : 3. fenā : ğalaṭ : ʿacemāne :

barbarousness ['ba:bərəʊsnəs], *s.* 1. fenālık : insāniyyetsizlik : zūlm : cefā : 6. vaḥşīlik : ümmīlik : cehālet : 3. fenālık : ğalaṭlık :

barbate ['ba:beɪt], **barbated** ['ba:beɪtd], *adj.* 1. şaḳal gibü kıllu tüylü dikenlü olan : 2. damaḳlu olan :

barbecue ['ba:bɪ'kju:], *s.* bütün kebāb olmuş ḥayvān : orman kebābı :

barbecue ['ba:bɪ'kju:], *v.a.* bütün kebāb étmek : orman kebābı étmek :

barbed ['ba:bd], *adj.* şaḳallu : damaḳlu :

barbel ['ba:b^əl], *s.* 1. bir nevc^c saçallu tatlu şu balığı : 2. atıñ ağızında ʿillet nevc^cinde hāşıl olur bir nevc^c lahm-ı zāyid :

barber ['ba:bə], *s.* berber :

barber-chirurgeon, eski vaqtiñ hükümünce hem berber ve hem cerrāh :

barberry ['ba:bəri], *s.* anber-bāris : ʿanber-bāris : zirişk :

barbette [ba:'bet], *adj.* ↓ mazgalsız : topları siperiniñ üstünden atılır :

bard [ba:d], *s.* 1. şā'ir : 2. eski zamānda Fransa ve İngiltere'de sākin olan Selt yā-hud Kelt kavmi beyninde h^vānende ve sāzende ve ʿulemā maqāmında olan şā'ir : 3. eski zamān mīhlu at zırhı :

barded [ba:dıd], *adj.* at kısmından zırhlu olan :

bardic [ba:dık], **bardish** [ba:dı], *adj.* eski zamān şā'irlerine mensüb olan : anlarıñ tarz ve revişinde olan :

bardism [ba:dızəm], *s.* mezkūr eski zamān şuarāsınıñ ʿilm ve maʿrifeti :

bare [beə], *adj.* 1. çıplak : açık : yalın : ʿüryān : berehne : ārī : muʿarrā : 2. çıplak : kuru : sāde : yavān : zīnetsiz : mübālağasız : 3. kuru : yetişür yetişmez : dar : dīk : 4. sıyrılmış : meslül : münsell : āhīhte : 5. kuru : örtisiz : bisātsız : 6. fāş : ʿayān : maʿlüm : mekşūf :

under bare poles, / ašlā yelken açmayarak : yelkenleri hep kapalı olarak :

to lay bare, *v.a.* 1. çıplak étmek : şoymaq : açmaq : sıyırmak : 2. meydāna kıomak : göz öñüne kıomak : keşf étmek :

bare [beə], *v.a.* çıplak étmek : şoymaq : açmaq : sıyırmak : kııkarmak :

bare [beə], *v.a.* (*pret of bear*), 1. taşıdı : 2. taħammül étdi : 3. vérdi : maħşül vérdi : 4. toğırdı :

bareback ['beə,bæk], *adv.* çıplak : arkası çıplak olarak :

bareboned [beə'bəund], *adj.* kuru : zaʿīf : lāğar :

barebones [beə'bəuns], *s.* § kuru kemik olan adam :

barefaced ['beə,feıst], *adj.* 1. yüzi açık : 2. ʿārsız : edesiz : yüzüz : şüretsiz : hālīʿü'l-izār : 3. ʿārsızāne : bī-edebāne : āşikār :

barefoot ['beə, fut], *adj. and adv.* yalın ayak : berehne pā :

bareheaded [, beə'hedɪd], *adj. and adv.* başı açık : berehne ser :

barelegged [, beə'legɪd], *adj. and adv.* baldırı çıplak :

barely ['beəli], *adv.* ıar : dar : güc ile : güç belā : éder étmez : hemān : ıuru : ıalt : mücerred :

barenecked [beənekt], *adj. & adv.* boyunı açık : boyunı çıplak :

bareness [beənəs], *s.* 1. çıplaklık : açıklık : 2. sādellik : zīnetsizlik : 3. ıarlık : güç ile kāfī olmaklık : 4. örtüsüzlük : bisāısızlık :

(64)

bareribbed [beəribɪd], *adj.* za'ıf : zebūn : ıuru kemik ıaburğaları hep meydānda :

bareworn [beəwɔ:n], *adj.* eskimiş : ıpranmıı : hāvı dökülmüş : fersüde :

bargain ['ba:gɪn], *s.* 1. pāzārlık : söz : muıāvele : 2. ucuz alınan Şey :

a dead, a great bargain, pek ucuz alınan Şey :

into the bargain, bād-ı hevā olarak : pāzārlııdan fazla olarak :

to have the best of the bargain, pāzārlııda aldanmamak :

to have the worst of the bargain, pāzārlııda aldanmak :

to strike a bargain, pāzārlııı uydurmak : pāzārlıııa ıarār vėrmek :

bargain ['ba:gɪn], *v.n.* pāzārlık étmek :

bargainer ['ba:gɪnə], *s.* dā'imā pāzārlık éder olan kimesne :

bargaining ['ba:gɪnɪŋ], *s.* pāzārlık étmeklik : pāzārlık :

barge [ba:dʒ], *s.* 1. mā'üne : ma'ūna : Őalapurya : ıombaz : 2. salıanat ıayııı : salıanat filūıası : zevraı : 3. geminiñ büyücek bir filūıası :

state barge, salıanat ıayııı : salıanat filūıası : zevraı-ı devlet :

bargeman [ba:dʒmən], *s.* mā'ūnecı : Őalapuryacı : ıombazcı :

barilla [bə'rɪlə], *s.* 1. güli çok ve ıutlu bir nev' ot : barilla : 2. mezkūr otuñ güli ki taııııye olunduıdan Őoñra Őuda ta'bır olunur :

barium ['beəriəm], *s.* gāyet ağır ve nādir icmāl olunur bir nev^c ma^cden : baryum :

bark [ba:k], 1. kabuḡ : ağac kabuḡı : kışr : 2. kına [kına] kabuḡı : 3. debbāḡlarıñ kullandığı ağac kabuḡı : 4. ✓ gemi : sefīne : küştī : 5. qayıḡ : filūqa : 6. nāvī dénilen üç direklü gemi : 7. köpek havlaması :

bark-bed, bark-stove, gübreye bedel olarak debbāḡ-ḡānede kullanılmış kabuḡdan tertīb olunan bir dürlü baḡçevān şobası :

bark-pit, debbāḡ-ḡāne kıuyusu :

bark [ba:k], *v.a.* kabuḡını şoymaq : şoymaq :

bark [ba:k], *v.n.* havlamak : havlamak :

barked [ba:kt], *adj.* 1. kabuḡlu : 2. kabuḡı şoyulmuş olan :

barking [ba:kıŋ], *s.* 1. ağac kabuḡını şoymaḡlık : 2. havlama : havlayış :

barkless [ba:kləs], *adj.* kabuḡsız :

barkly [ba:klı], *adj.* 1. kabuḡlu : 2. kabuḡ nev^cinden olan :

barley ['ba:lı], *s.* arpa : şa^cir : cev :

pearl barley, Felemenk arpası :

barleycorn ['ba:lı,kɔ:n], *s.* 1. arpa dānesi : 2. || İngiltere'niñ eñ küçük mesāfe ölçisidir ki bunuñ üçü bir : İngiltere parmaḡı olur :

barley-meal ['ba:lı-mi:l], *s.* arpa unı :

barley-mow ['ba:lı-məu], *s.* biçilmiş arpanıñ şapı ile ber-ā-ber hıfz olundığı yıḡın :

barley-sugar ['ba:lı-'ʃugə], *s.* nebāt şekeri : nevbet şekeri :

barley-water ['ba:lı-'wɔ:tə], *s.* Felemenk arpasından yapılır bir nev^c keyifsiz şerbeti :

barm [ba:m], *s.* arpa şuyından ḡāşıl olan ekmek māyesi :

barmaid ['ba:meid], *s.* mey-ḡāne sergisinde ḡidmet éden besleme kıız :

barman ['ba:mən], *s.* mey-ḡāne sergisinde ḡidmet éden uşaq :

barmy ['ba:mı], *adj.* māye çıkarır olur : māye véren : māyesi çıkan :

barn [ba:n], *s.* 1. çiftlik anbarı : çiftlikde hem anbar ve hem dağı harman yeri olan binā : 2.* büyük ve zīnetsiz ve rāhatsız ota yā-ḥud ḥāne :

barn [ba:n], *v.a.* anbara komaq : anbara taşımak :

barn-floor [ba:n-flɔ:], *s.* 1. anbarın içinde olan harman yeri : 2. anbarın tahta döşemesi :

barnful [ba:nful], *s.* anbar tolusı :

barnacle ['ba:nək^l], *s.* 1. midyeye ve istiridyeye ve tarak mişillü gemi dibine ve iskele ayağına ve kayalara yapışur bir nevc kabuklu böcek : 2. bir nevc yabān kazı :

barnacles ['ba:nəklə], *s. pl.* yavaşa : na^l-band yavaşası : 2.* gözlük :

barometer [bə'rɒmɪtə], *s.* hevā terāzūsi : mīzān-ı hevā : barometro :

barometrical [ˌbærə'metrɪk^l], *adj.* hevā terāzūsine mensüb :

barometrically [ˌbærə'metrɪk^llɪ], *adv.* hevā terāzūsi vāsıtasıyla :

baron ['bærən], *s.* 1. baron : bey : mīr : emīr : Frengistān'da mevrūs bir pāye laqabıdır ki °Osmānlunuñ bir tuḡlu paşalık ve mīr-livālık pāyesine teşbīh olunabilür : 2. °ale^l-°umūm pāyesi mevrūs olan bey ve paşa : 3. ba^zı ḥākimlere maḥşūşan ıtlāk olunur bir laqabdır : 4. İngiltere'de muḳaddemā başluca limān °add olunan yedi maḥalden parlamento meclisine meb^uş olan vekīllere dağı ıtlāk olunur : 5. maḥkeme ıştılahınca qarınıñ kocasına dağı dénilür : ba^l : şevher :

baron of beef, şıgır etinden iki yanı ayrılmayarak kebāblık bel :

baronage ['bærənɪdʒ], *s.* 1. baronluk : baronluk pāyesi : 2. bi^l-cümle baronlar şınıfı : 3. baronluk pāyesine mülḥaḳ olan mālīkāne ve tīmār ve yurdluḳ ocaḳlık erāzisi :

baroness ['bærənɪs], *s.* 1. baronsa : zāten baronluk pāyesine mālīk olan ḥātūn : 2. baron qarısı olan ḥātūn : baronsa :

baronet ['bærənɪt], *s.* baronluḳdan dūn ve şürefālīḳ pāyesine dāḥil degil ise de evlāda kalur bir pāye laqabıdır ki °Osmānlunuñ ocaḳ begliğine teşbīh olunabilür :

baronetage ['bærənɪteɪdʒ], *s.* 1. baronetlik pāyesi : 2. bi^l-cümle baronetler şınıfı :

baronetcy ['bærənɪtsɪ], *s.* baronetlik pāyesi :

baronial [bə'rəunɪəl], *adj.* barona mensüb ve müte^oallık olan : mīrāne :

barony ['bærəni], *s.* baronluk pāyesine mülhak olan mālīkāne ve tūmār ve yurdluk ve ocaklık erāzisi :

barouche [bə'ru:ʃ], *s.* üsti açılır bir nevc dört kişilik araba : hinto :

barque [ba:k], *s.* nāvī dēnilen bir nevc üç direkli gemi ki kıç direginiñ sereni olmaz :

barracan ['bærəkən], *s.* bir nevc kaba şūf ve yağmurluk şālisi :

barrack ['bærək], *s.* 1.↓ kışla : 2.ş kışla gibi olan hāne :

barrack-master ['bærək'ma:stə], *s.*↓ kışla müdürü : kışla emīni :

barracks ['bærəks], *s.* *pl.*↓ kışla : asker kışlası : kışlağ : kışlak :

barracoon [bærə'ku:n], *s.* Afrika sāhilinde köle hıfzına mahşüş müstahkem hān :

barrator ['bærətə], *s.* 1. müzevirāne da°vāya taħrīk éden kimesne : 2. gemisini mahşüş każāya uğradır yā-hud yükini hırsızāne şatar olan müzevir :

barratrous ['bærətrəs], *adj.* gemiyi mahşüş każāya uğratmak yā-hud yükini hırsızāne şatmak nevcinden olan :

barratrously ['bærətrəslı], *adv.* müzevirāne olarak : mahşüş ve hıyānet ve hırsızlık kaşdiyle :

barratry ['bærətrı], *s.* müzevirāne da°vā ve muhāsameye taħrīk étmek : 2. tüccār gemisi re°isi yā-hud tārīfesi tarafından kaşden ve hıyāneten vāki° olan müzevirlik ki gerek gemiyi każāya uğratmak yā-hud yükini hırsızāne şatmak gibi ef°alden °ibāretidir :

barred ['bærd], *adj.* 1. kol yā-hud şırık ile kapalı olan : 2. men° olunmuş olan : kendüsine bir māni° zuhūr étmış olan : 3. çubuklı : parmaklı : yol yol olan :

barrel ['bærəl], *s.* 1. varil : fuçı : 2. tüfengiñ ve tabancanın témürü : 3. çarhlarda fuçı şeklinde olan tavul ve tūlāb ve hādde ve emşāli nesne : 4. tavul ve terapetenin şandığı : 5. kulağın içerusinden daha içeri ve kapalı bulunan bir boş yeri :

a twisted barrel, burma olan tüfenk ve tabanca témürü :

a double barrel, çifte tüfenk :

barrel ['bærəl], *v.a.* 1. varile komaş : fuçuya komaş : 2. yoluñ ortasına tümsek étmek :

to barrel up, varile koyub kapamak :

to barrel off, daha büyük tekneden ağıdub fuçıya çekmek :

(65)

double-barreled gun, çifte tüfenk :

barrelling ['bærəlɪŋ], *s.* 1. fuçıya komaçlık : 2. fuçı gibi ortasına tümsek étmeklik : 3. fuçı gibi ortası tümsek olmaçlık :

barren ['bærən], *adj.* 1. kısır : °ākır : °ākīr : °ākīm : çocuğı yā-ħud yavrısı olamayan : 2. yemişı olamayan : ğayr-i müsmir : 3. kıraç : çöl : ħayırsız : maħşülsüz olan : zarfında kıtlık ve bahāluluk °arız olmuş olan : 5. boş : nāfile : bī-hüde : fā°idesiz olan : 6. ma°nāsız : me°ālsız olan : 7. çiçek nev°inden olub toğum véremez olan :

barren ['bærən], *s.* çöl : kır : bi-yābān : mevāt :

barrenly ['bærənli], bilā-şemere :

barrenness ['bærənnəs], *s.* 1. kısırılık : °afer : °aķam : 2. yemişı olamamaçlık : 3. kıraçlık : çöllük : ħayırsızlık : maħşülsüzlük : 4. kıtlık : bahāluluk : kaħt : 5. ğalā-yı bī-hüdelik : fā°idesizlik : 6. ma°nāsızlık : me°ālsızlık : 7. çiçegiñ toğum vérememesi :

barricade [ˌbærɪ'keɪd], **barricado** [ˌbærɪ'kadəu] *s.* 1. yol kapaçmak için muvaķķaten ihdās olunan ma°nī : kapaç : parmaçlık : şarampo : çarĥ-ı felek : 2. ihtilāl ve muħāşara vaķtinde şokaķlarda taħaffüz için inşā olunan her kangi bir māni° ve sipir :

barricade [ˌbærɪ'keɪd], **barricado** [ˌbærɪ'kadəu] *v.a.* mevāni°-i muħdişe ile kapaçmak :

barrier ['bærɪə], *s.* 1. yol kapaçyan her kangi bir nev° māni° ve ħā°il dīvār : kapaç : parmaçlık : şarampo : zencīr : çarĥ-ı felek : ħudūd nişānı : 3. yol kesen kal°a ve ħişār : 4.* ma°nevī olan māni°

barring ['bæ:rɪŋ], *s.* 1. kol ve şırıķ ile kapaçmaçlık : 2. māni° ve ħā°il olmaçlık : 3. yol yol ve parmaç parmaç étmeklik : 4. atıñ ayağını dağlayub yaķmaçlık :

barring ['bæ:rɪŋ], *adv.* şarf-ı nażar ile : zuhūr étmegi taķdīrde : °adem-i zuhūrī farzında :

barrister ['bærɪstə], *s.* kānūn ve şerī°at °ilminde māhir olub maħkemelerde da°vā vekāletine icāzet-i istiħşāl étmiş kimesne : da°vā vekīli :

bar-room [ba:-ru:m], *s.* mey-ħāne dest-ġāhına muttaşıl olan oça :

barrow ['bærəu], *s.* 1. el ʿarabası : teskere : deskere : 2. tekerleklü el ʿarabası : 3. toñuz : hınzır : 4. mezārlik depesi : mezār olan büyücek depe : tell :

hand-barrow, tesküre : teskere :

wheel-barrow, tekerleklü olan el ʿarabası :

bar-shot [ba:-ʃɒt], *s.* aralarında bir témür kol bulunub iki yarım yuvalağdan ʿibāret olan gülle ki ġālibā maḳāş dédikleriniñ bir nevʿidir :

bart ['ba:t], *s.* **baronet** lafzından remz olub ol pāyeyi hāyiz olan kimesneniñ ismi ʿaḳabine yazılır

barter ['ba:tə], *s.* tranpa : deġiş : muʿāvaza ve mübādele uşūli alış vériş :

barter ['ba:tə], *v.a.* tranpa étmek : deġişmek : deġiş étmek : muʿāvaza étmek : mübādele étmek :

barter ['ba:tə], *v.n.* tranpa étmek : deġişmek : deġiş étmek :

bartering ['ba:təriŋ], *s.* tranpa : deġiş : deġişmeklik : mübādele :

bartholomew-tide [ba:'θɒlə,mju:-taɪd], *s.* aġustosuñ yigirmi dördü hengāmı :

bartizan ['ba:tɪzən], *s.* eski zamān ḳalʿa bedenlerinden taşra çıkmalı olan ḳuleciġ :

baryta [bə'raitə], *s.*|| bariṯa ki topraḳlarıñ eñ ziyāde aġır nevʿidir :

barytes [bə'raitɪz], *s.* ġāyet aġır bir nevʿ taş ki heyʿeti şapa beñzer :

barytic [ba'raitɪk], *adj.*|| mezkūr taş ve topraġa mensüb ve müteʿallik yā-ḳud anlardan ʿibāret olan

barytone ['bæri,təun], *adj.*|| 1. ḳalın seslü : pest seslü : erkek seslü : 2. Yünānī efʿālinden şoñ hecāsı ḳavī oḳunur olan :

barytone ['bæri,təun], *s.*|| ḳalınca seslü olan ḳvānende :

barytum ['bæritəm], *s.*|| ġāyet aġır ve nādir icmāl olunur bir nevʿ maʿden ki **barium** daḳı tesmiye olunur :

basal ['beɪsəl], *adj.*|| ḳāʿide ve kürsīye mensüb ve müteʿallik olan :

basalt ['bæso:lt], *s.* bir nevʿ ḳaya ki āteş ḳuvvetiyle yer altından çıġmış olub baʿzen direkler şeklinde taġlarda vāḳiʿ olur :

columnar basalt, || mezkūr kayanıñ direk şeklinde olan nevi :

basaltic ['bæsɔ:ltɪk], *adj.* || 1. mezkūr kayaya mensüb olan : 2. mezkūr kayadan 'ibāret olan :

bas-bleu [ba blɔ], *s. (French)*, mā'ī çorab ma'nāsında olub uşandıрмаğ derecelerde 'ālim olan hātūn :

base [beɪs], *s.* 1. diregiñ aşığı başı : tabağ : 2. ayak : dib : aşığı : 3. etek : dāmen : 4. || k̄ā'ide : k̄ā'ide-i şekil : 5. || dıı'ı-i ma'lūm : 6. çalgı ve türkīniñ k̄aba ve k̄alın ve pest seslü tarafı : bemm : ebem : 7. ↓ icrā-yı h̄arbde esās ve mübde'i ve mesned ve merci' tutulan mahall : 8. || 'ilm-i kimyā üsi : üss : 9. || 'ilm-i nebātātda yaprağıñ yā-hud meyveniñ şapa muttaşıl ve k̄arīb olan tarafı :

thorough base, || 1. çalgı çalındığda hemān lā-yenkaṭı' işidilen pest sedāsı : bemm : ebem : 2. 'ilm-i müsīkīden şol fer'dir ki pest ve tiziñ tevāfuğı uşulünden bahş éder :

base [beɪs], *v.a.* tırmağ : bir esās üzerine vaz' étmek : bir esāsa istinād édere tertīb étmek

base [beɪs], *adj.* 1. alçağ : denī : le'ım : rezīl : rüsvā : fūrū-māye : nā-kes : nā-merd : nā-cins : 2. alçağ : rezīlāne : nā-kesāne : nā-merdāne : k̄abīh̄ : 3. zinādan neş'et étmiş : 4. pest : k̄alın : k̄aba : bemm : ebem :

base violin, büyük k̄alın seslü kemān :

base-born ['beɪs bɔ:n], *adj.* 1. piç : veledü'z-zinā : h̄arām-zāde : 2. fūrū-māye : nā-kes : mechülü'l-aşl olan :

base-hearted [beɪs-ha:tɪd], *adj.* k̄alb ve zamīri alçağ ve denī h̄abīs olan :

base-heartedness [beɪs-ha:tɪdnəs], *s.* alçaqlığ : denā'et : h̄abāşet :

baseless [beɪsləs], *adj.* 1. temelsiz : esāssız : bī-esās : 2.* aşlı yok : dıbsız : boş :

basely [beɪslɪ], *adv.* 1. alçaqlığ ile : denā'et ile : h̄abāşet ile : 2. fūrū-māyeler ile : 3. zinā ile : piç olarak :

basement ['beɪsmənt], *s.* h̄āneniñ eñ alt k̄atı ki İngiltere'de ekşeriyā zemīnden aşığı olur

basement-floor, h̄āneniñ alt k̄at oṭaları :

base-minded [beɪs-'maɪndɪd], *adj.* yüregi alçağ : k̄alb ve zamīri denī ve k̄abīh̄ olan : h̄abīs olan :

base-mindedness [beis-'maɪndɪdnəs], s. alçaklık : denâ^oet-i kalb : ḥabāset-i zamīr :

baseness [beɪsnəs], alçaklık : denâ^oet : ḥabāset :

basenet [beɪsne], s. † taş : başlık : miğfer : ser-püş :

bashful ['bæʃful], *adj.* 1. utanç : maḥcūb : şermende : şerm-sār : şerm-nāk : 2. maḥcūbāne : şermsārāne :

bashfully ['bæʃfulɪ], *adv.* utanarak : maḥcūben : ḥicāb ile : ḥacālet ile : maḥcūbāne : şermsārāne :

bashfulness ['bæʃfulnəs], s. utanmaçlık : ʿār : ḥicāb : ḥacālet : ḥayā : şerm : şermendegī : şermsārī

basil ['bæzɪ], s. feslegen : reyhān :

sweet basil, feslegen : reyhān :

basilica [bæ'zɪlɪkə], s. Roma şehrinde vāki^o ba^ozı büyük kilīsāya dēnilür :

basilisk ['bæzɪ lɪsk], s. 1. şah-mārān : 2. bir nev^o kertenkeler : 3. † bir nev^o küçük top :

basin ['beɪsɪn], s. 1. kāse : 2. taş : 3. legen : 4. ḥavz : 5. göl : 6. dere ya^onī bir nehrīñ akub şularını aḥz étدیği erāzī-i süfliyyeniñ hey^oet-i mecmū^oası ki gūyā ʿazīm bir kāse maḥāmında olur : 7. deñiziñ ke-zālik kāseye teşbīh olunan çukuru : 8. etrāfı bayır ve depe bulunan çukur yer : başık yer : 9. terāzū gözi : keff-i mīzān :

basis ['beɪsɪs], s. (*pl.* bases), 1. esās : üss : temel : 2. mebde^o : menşe^o : aşıl :

(66)

bask [ba:sk], *v.n.* 1. yatub uzanarak her tarafını ḥazz ve lezzet ile güneşe göstermek : ol mişillü āteş öñünde yatub uzanmak : 3.* ma^onen daḥı biriniñ elṭāf ve ḥüsn-i teveccühi sāyesinde ḥazz ve telezzüz étmek :

basket ['ba:skɪt], s. 1. seped : 2. küfe : 3. zenbīl : gazevī :

basket-hilted ['ba:skɪt-hɪltɪd], *adj.* kabzası kafes gibi témürler ile maḥfūz olan :

basket-woman ['ba:sk-'wumən], s. yemiş ve balık ve emsālini seped ile gezdirüb şatar olan karı

basking ['ba:skɪŋ], 1. güneşde yā-ḥud āteş önünde ḥazz ve telezzüz ile yatub uzanmaçlık : 2. sāye-i elṭāfda ḥazz ve telezzüz ve tena^cum étmeklik :

bason ['ba:sən], s. kāse : ṭās : legen : çanak :

bas-relief [,ba:rɪ'lif], s.|| (*French*), az kabartılmış olan yaşşı nakış ve oyma ve taşvîr :

bass [beɪs], s. bir nev^c yumuşak ve güzel koku lu ḥaşîr otı ki ba^czı nevi^c ağaçlarıñ iç kabuğundan 'ibāretdir :

bass mat, Hind ḥaşîri :

bass [beɪs], s. çalgı ve türkîniñ kaba ve kalın ve pest olan şadāları :

bass-relief [beɪs-rɪ'li:f], s.|| az kabartılmış olan yaşşı nakış ve oyma ve taşvîr :

bass-viol [beɪs-'vaɪəl], s. kalın seslü büyük kemān :

basset ['bæsɪt], s. bir nev^c kâğıd oyunu :

bassoon [bə'su:n], s. ġālibā kütük dénilen kalın seslü çalgı :

bassonist [bə'su:nɪst], s. mezkûr çalgıyı çalan üstād :

basso-relievo ['basso ri'lje:vo], s.|| (*Italian*), az kabartılmış olan yaşşı nakış ve oyma ve taşvîr :

bast [bæst], s. ba^czı ağaçlarıñ ḥaşîr yapmağa kullanılır iç kabuğı :

bastard ['ba:stəd], s. piç : veled-i zinā : veledü^z-zinā : ḥarām-zāde :

bastard ['ba:stəd], *adj.* piç : yalan : kalp : yabānî : sāhte olan : aşıl ve ḥaḳīkî olmayan :

bastardism ['ba:stəd,ɪzəm], s. piçlik : ḥarām-zādelik :

bastardize ['ba:stəd,daɪz], *v.a.* piç ve veled-i zinā olduğunu işbāt ve i'lam étmek :

bastardly ['ba:stədli], *adj.* 1. piç : veled-i zinā gibi : ḥarām-zāde tarzında olan : 2. piç yaraşur olan :

bastardly ['ba:stədli], *adv.* piç yaraşacak şüretle :

bastardly ['ba:stədli], s. piçlik : ḥarām-zādelik :

baste [beɪst], *v.a.* 1. kaba dikiş ile diküb çatmak : 2. kebāb pişer iken üzerine yağ ve şu mişillü şey döküb şulamak : 3.ş dögmek :

basted [beɪstɪd], *adj.* 1. çatılmış : kaba dikiş ile dikilü olan : 2. pişer iken yağ ve su gibi şey ile şuladılmış olan : 3.ş döğülmüş : tayak yemiş : şopa yemiş olan :

bastinade [ˌbæstɪˈneɪdə], **bastinado** [ˌbæstɪˈneɪdəu] *s.* tayak : şopa : kötek : deynek : degnek :

bastinade [ˌbæstɪˈneɪdə], **bastinado** [ˌbæstɪˈneɪdəu] *v.a.* tayak atmak : falakaya yatırmak : dögmek :

basting [beɪstɪŋ], *s.* 1. kaba dikiş : çatma : kebābı pişer iken şulamaklık : 3.ş tayak : şopa : deynek : şamar : tokat : müşte :

bastion [ˈbæstɪən], *s.* 1. tabya : büyük kal'aniñ aqsāmından olan tabya :

bastioned [ˈbæstɪənd], *adj.* 1. tabyalı : bir ve-yā ziyāde tabyeyi müştamil :

bat [bæt], *s.* 1. yaraşa : şeb-pere : 2. bir nevc çomak :

batable [bætəbəl], *adj.* bahşinde nizāc ve mu'āraza mümkin : münāzi'un fih :

batavian [bə'teɪvɪən], *s.* Felemenklü : Felemenk olan kimesne :

batavian [bə'teɪvɪən], *adj.* Felemenge mensüb ve müte'allik olan :

batch [bætʃ], *s.* 1. bir furun tolusı etmek : 2. furun tolusı furunluk : 2.ş takım : gürüh : tabur : alay : zümre :

bate [beɪt], *s.* gavgā : nizāc : mu'āraza :

bate [beɪt], *v.a.* aşağı varmak : aşağı vérmek : tenzıl étmek :

bath [ba:θ], *s.* hammām : tāb-hāne : germābe : 2. hammām karnesi : hammām havuzı : hammām teknesi : 3. hammāmda ve emsālinde bir yıkanış yā-hud bir oturuş : 4. pişen yemek ve emsāli āteşde yanmasun déyü içine tencere konulub āteş üzerine vazc olunan büyücek kâb : 5. Benī İsrā'iliñ kīlesi : 6. ba'zı şehirleriñ ismidir :

the order of the bath, İngiltere'nin hammām nişānı :

knight grand cross of the bath (G.C.B), hammām nişānınıñ sınıf-1 evvelini hāmil olan zāt-1 şerāfet-simāt :

knight commander of the bath (K.C.B), hammām nişānınıñ sınıf-1 şānīsini hāmil olan zāt-1 sūtūde-i gāyāt :

companion of the bath (C.B), hammām-ı nişāneniñ şınıf-ı sālisini hāmil olan zāt-ı hamiyyet-şifat :

bath-brick [beɪt-brɪk], s. bıçaq temizlemege müstaʿmel tuğla :

bath-chair [beɪt-tʃeə], s. hasta gezdirmeye maḥşuş el ʿarabası :

bathe [beɪð], v.a. 1. hammāmda yıkanur gibi yıkanmak : şuya komak : üzerine şu dökmek : 2.* öñünden akmak : yanından akmak :

bathe [beɪð], v.n. hammāmda yıkanmak : hammāma girmek : şuya girmek :

bathe [beɪð], s. hammāmda yā-ḥud şuda yıkanmaqlık : şuya girmek :

to have a bathe, hammāma girmek : şuya girmek :

bather [ˈbeɪðə], s. hammāmda yā-ḥud şuda deñizde yıkanıcı :

bathing [ˈbeɪðɪŋ], s. 1. yıkanmaqlık : 2. yıkamaqlık : deñize girmeklik :

bathing establishment, hammām :

bathing-machine, deñize girenleriñ şoyunmasına maḥşuş bir nevʿ tekerleklü ota :

bath-keeper [ba:θˈki:pə], s. hammāmcı : hammāmī :

bat-horse [bæt-hɔ:s], s.↓ ʿasker zābiṭiniñ sāyis-hāne ve yük bār-gīri :

bathos [ˈbeɪθɒs], s.|| kelāmda nā-be-maḥall olan zārāfet ve ḥarāret : saçma :

bating [ˈbeɪðɪŋ], s. aşağı varmaqlık : tenzīl étmeklik :

bating [ˈbeɪðɪŋ], adv. şarf-ı nazar ile : müsteşnā tutıldığı hālde :

batman [ˈbætɪmən], s.↓ zābiṭ ve ʿaskeriñ yük ve bār-gīrine ḥidmet éden nefer :

baton [ˈbætən], **batoon** [bəˈtu:n], (*French*), s. 1.↓ ʿalāmet-i meʿmūriyyet olan ʿaşā : 2.|| baʿzı ḥānedāniñ bir veledüʿz-zinādan neşʿet étdigine ʿalāmet olarak armasına idḥāl olunan māʿilāne zih : 3.|| müsīkī notasında müstaʿmel uzunca bir durak yaʿnī vaḳf ʿalāmeti :

batrachia [bəˈtreɪkɪə], s. pl. || (*Latin*), kurbaga cinsi ḥayvānāt :

batrachian [bəˈtreɪkɪən], s. || kurbaga cinsinden olan ḥayvān :

batrachian [bəˈtreɪkɪən], adj. || kurbaga cinsine mensūb ve müteʿallik olan :

batrachoid ['batrəkəuɪd], *adj.* || kurbagağa müşābih olan :

batta ['batə], *s.* ↓ Hindistan'da seferlü əskere verılan ta'yīnāt aqçesi :

battalia ['bata:lɪən], *s.* † şaff-ı harb : əsker : ordu :

battalion [bə'tæljən], *s.* ↓ tabur : əsker taburı : bir tabur əsker :

battalioned [bə'tæljənd], *adj.* tabur tabur tertīb olunmuş olan :

battel ['batəl], *s.* 1. ceng ve döğüş ma'nāsında olan **battle** lafzınının eski imlāsı : 2. Oksford medresesinde kilerciden alınan me'kulāt ve meşrübāt : 3. mezkūr me'kulāt ve meşrübātın hesabı

wager of battel, vaq'a-ı beyne'l-işneyn tarīkiyle vāki' olan muhākeme :

battel ['batəl], *v.n.* 1. medresede oturub kilerciden me'kulāt ve meşrübāt kaldırmak :

batteler ['batələ], *s.* Oksford medresesinde oturub kilerden yiyerek istifādeye meşğul olan taleb-i 'ilm :

batten ['bætən], *v.a.* 1. semirtmek : tesmīn etmək : beslemek : 2. ağac şīşeler ve tirizler ile mīhlamak :

to batten down, ✓ kapayub üzerine çekilen muşamma'-i tiriz ile mīhlamak :

batten ['bætən], *v.n.* beslenmek : bol bol yemek : tena'um etmək :

batten ['bætən], *s.* 1. şīşe : uzun ince ağac şīşe : 2. ✓ tiriz :

battening ['bætənɪŋ], *s.* 1. semirtmeklik : 2. bol bol yemeklik : 3. şīşe ve tiriz ile mīhlamaklık : 4. şīşe şīşe olan hey'et :

batter ['bætə], *v.a.* 1. çok kerre pek uraraq dögmek : 2. üzerine bir düziye top atub dögmek :

to batter down, döge döge yıkmak : top şadmesiyle yıkmak :

(67)

batter ['bætə], *v.n.* || içeri düşmek : dīvār kısmından olub temelinden yukarıya toğrı içeriye mā'il ve şīvlü olmak :

batter ['bætə], *s.* şulu hamir hırcı : süt ve yumurta ve un ile yapılub çokca dökülür çalkanur bir nevc şuluca yemek hırcı :

batter-pudding, mezkûr hârc ile yapılan bir iki nev° yemek :

battered ['bætərd], *adj.* dökülüb çarpılmağla egri bügrü ve fersüde olan :

battering ['bætəriŋ], *s.* dögmeklik : şadme : muşādeme :

a battering train,↓ muhāsara topları :

battering-ram ['bætəriŋ-ræm], *s.* eski zamānda ƣal°a bedenini dögmeye müsta°mel aşma témür başlu direk : şāh-mārān : şāh-merdān : ƣoƣmak : ƣomaƣ : gürz : miƣma°a : menceñik

battery ['bætəri], *s.* 1.|| cünha olarak adamı dögmeklik : 2.↓ ƣob ƣabyesi : ƣabye : 3.↓ ƣobcu °askeriniñ altı yā-ħud sekiz °aded ƣob ile ber-ā-ber ƣaƣım ve levāzımātı : 4. ƣarpmağla ve te°şir étmege müsta°mel her-ƣanğı bir nev° ālet :

electrical battery,|| biri birine mülħaƣ ve elektrik ƣarpdırması icrā için müsta°mel bir ƣaƣım şīşeler :

galvanic battery, yine bir nev° elektrik ƣarpdırması icrā için müsta°mel bir ƣaƣım ma°den levħalar :

a field battery,↓ ƣarħacı ƣoblarından °ibaret bir ƣabur ƣob :

a breaching battery,↓ muhāşarada düşmen ƣal°asını yıƣmağla maħşuş olan ƣabye

a battery en barbette,↓ mazğālsız olub ƣobları siperiniñ üstünden atılır olan ƣabye :

a casemated battery, üsti kemerlü olan ƣabye :

battle ['bæt°l], *s.* 1. ğavğā : ceng : döğüş : uğraş : muhārebe : muƣātele : ƣıtāl : vaƣ°a : rezm : kār-zār : neberd : pey-kār : veğā : 2. şaff-ı ģarb : °asker : ordu : 3. ğavğā : döğüş : uruş : ƣekişme : 4. nizā° : ğavğā : münāza°a :

a drawn battle, ƣarafeynden biri ğālib ve mağlūb olmayarak encām-pezīr olan ceng yā-ħud : oyun :

apitched battle, meydānda cemī° uşūl üzere tertīb olunan ceng-i küllī :

a field of battele, ceng meydānı : ğavğā yeri : meydān-ı ģarb :

the line of battle, şaff-ı ģarb : °asker : ordu :

in order of battle, in battele array, ceng tertībi üzere : şaff-ı ģarb tertībi üzere :

to do battle, *† döğüşmek : ğavġā étmek : ceng étmek :

to fight a battle, muġārebe étmek : ceng étmek :

to gain a battle, ceng kazanmak : üst gelmek : ġālib olmak : ġalebe étmek :

to lose a battle, ceng ġāyb étmek : altında kalmak : maġlūb olmak :

to give battle, to join battle, ġavġā étmek : döğüşmek : ceng étmek : muġārebe étmek :

to offer battle, düşmen karşıısına çıkub meydānda °arz-ı ceng étmek :

battle ['bæt^əl], *v.n.* ġavġā étmek : döğüşmek : ceng étmek : muġārebe étmek : uğraşmak

battle ['bæt^əl], *v.a.* çekişüb uğraşarak geçürmek :

to battle the watch, / merdāne uğraşub çabalamak :

battle-axe ['bæt^əl-æks], *s.* ceng balçası : balça : teber : teber-zīn :

battledore ['bæt^əl,dɔ:], *s.* çocuk oyuncacı bir soy hafif çomak :

battlement ['bæt^əlmənt], *s.* eski kal'a bedeniniñ üstünde mazġāl aralarında olan siper :

battlemented ['bæt^əlməntɪd], *adj.* eski kal'a bedeni gibi siper ve mazġāl şeklinde olan :

battology [bət'ɒlədʒɪ], *s.* kelāmda nā-be-maġall olan tekerrür :

battue [bət'ju], *s.* (*French*), uşaklar avı kaldırmak için meydānı çevirüb icrā olunan büyük şikār

baubee ['bo:bi:], İşkoçyanıñ eski sikkesince olan yarım bakır :

bauble ['bo:b^əl], *s.* 1. çocuk zırlıdısı denilen oyuncak : 2. * oyuncak nev'inden olan °alāmet-i °azamet :

bavin ['bavɪn], *s.* 1. ince oğun : deynek : degnek : 2. istiġkāmet demeti :

bawd [bɔ:d], *s.* 1. kurumsak : delāl : 2. kār-hāneci :

bawd [bɔ:d], *v.n.* pezevenklik étmek : delālet étmek :

bawdily ['bɔ:dɪlɪ], *adv.* fuġşan : fuġşıyyāta dā'ir olarak :

bawdiness ['bɔ:dɪnəs], *s.* faġāşet : fuġşıyyāt :

bawdry ['bɔːdri], *s.* 1. pezevenklik : kurumsaklık : 2. faḥāşet : fuḥşiyyāt : 3. zen-pārelık : zinā : fāhişelik :

bawdy ['bɔːdi], *adj.* 1. fuḥşiyyāta dā'ir : 2. zen-pāre : fāhişe :

bawdy-house ['bɔːdi,haus], *s.* kār-ḥāne : bābil-ḥāne :

bawl [bɔːl], *v.n.* bağıрмаk : çağırma : ḥaykırma : feryād étmek :

to bawl out, bağıрмаk :

bawl [bɔːl], *v.a.* çağırma : nidā étmek : münādāt étmek :

to bawl out, bağıрмаk : pek çağırarakdan söylemek :

bawling [bɔːliŋ], *s.* çağırma : bağıрма : ḥaykırış : feryād : endā :

bay [beɪ], *adj.* ṭorı : ṭorı renk : ṭorı ṭoñlu olan :

light bay, bright bay, açık ṭorı : kestāneye çalar :

dark bay, koyı ṭorı : ya ğız : yağıza çalar : ḥurmā'ī ṭorı :

a bay horse, ṭorı at : kümeyt :

bay [beɪ], *s.* 1. körfez : koy : limān : 2. şu degirmeniniñ havuzı yā-ḥud göli : 3. çiftlik anbārınıñ bir başı yā-ḥud bir gözi : 4. şuffe ve çıkma ve oṭa tarzında olan maḥall : 5. defne ağacı : 6. ulumaqlık :

a sick bay, ✓ gemi ḥaste-ḥānesi : ḥaste-ḥāne :

at bay, 1. geyik artık köpeklerden kaçamayacağınıñ hiss édüb nihāyet boynuz çevirüb me'yūsāne kendini muḥāfazaya çalışmağda : 2. köpekler daḥı ol ḥāletde :

to stand at bay, 1. geyik ol vechile me'yūsāne muḥāfaza çalışmağ : 2. * mazlūm düşmenine ol vechile me'yūsāne ve merdāne karşı durmağ :

to hold at bay, to keep at bay, me'yūsāne ve merdāne çalışub düşmenini yaklaşdırmamağ :

bay salt, kaba tuz : tuzla tuzı : körfez tuzı :

bay tree, defne ağacı :

bay window, oṭadan çıkma ve kavı-ı dāyire tarzında olan enlü pencere :

bay [beɪ], *v.n.* havlamak : ulumak : ürümek : haykırmak :

bay [beɪ], *v.a.* üzerine havlamak : havlayarak hücumla müstaidd olmak :

bays [beɪz], *s. pl.* 1.* defneler ki eski zamānda şā'ir-i mümtāz ve sā'ir aşhāb-ı galebeniñ 'alāmet-i şerefi olmak üzere halka resmine evirilüb başına konulmak ādeti idi : tac-ı mübāhāt : 2.† toru atlu süvārī alayı :

bayed [beɪd], *adj.* 1. körfezli : 2. çıkmalu : şuffelü olan :

bayonet ['beɪənɪt], *s.* süngi : 'askeriñ tüfenk süngisi :

bayonet ['beɪənɪt], *v.a.* süngi ile öldürmek : süngi yedirmek :

bazaar [bə'za:], *s.* 1. 'Osmānlu çarşısına taklīd sergi sergi olan çarşı yeri :

B.C. [bi: si:], *adv.* kabl-i 'İsā tārīhince déyü remzdir :

bd. [bound], *adj.* mücellid : cildli olarak ma'nāsına remzdir :

B.D. [bi: di:], *s.* 'ulūm-ı dīniyye icāzetlusi pāyesine remzdir :

bdellium ['delɪəm], *s.* Mısır mūmiyāsı : kevren şamğı : muql-ı ezrak :

bds [boards], *s. pl.* sāde muqavvā cildli olarak ma'nāsında remzdir :

be [bi:], *v.n.* (*ind. pres.* **am, art, is**; *pl.* **are**; *pret.* **was, wast, was**; *pl.* **were**; *subj, pres.* **be**; *pret.* **were, wert, were**; *pl.* **were**; *act. part.* **being**; *p. part.* **been**), 1. olmak : imek : 2. olmak : bulunmak : var olmak : hāzır olmak : mevcūd olmak : kā'in olmak : 3. fi'l-i mechūl şīğasını teşkīlde müsta'mel yardımcı fi'ildir :

to let be, 1. bırakmak : kırmak : iyileşmemek : 2. olmağa bırakmak :

there is, there are, var : vardır olur : bulunur :

there was, there were, var idi oldu : bulundu :

to be at, to be about, to be up to, to be after, yapmak : étmek :

(68)

as it were, gibi : şan-ki : gūyā :

if it were not for that, were it not for that, ol olmasa : ol olmasaydı : eger ol olmasa : eger ol olmasaydı :

so be it, āmīn : olsun : öyle olsun :

be [bi:], *inseperable particle*, ba°zı fi°illeriñ evveline hecā ve edāt olarak °ilāve olunduğda ol fi°iliñ tekerrür ve-yā-ħud teksīr ve ta°mīmine delālet éder ki ātīde vāқи° haylī elfāzda mişāli meşhūddur ba°zen dağı Türkīde édivérmek terkībiniñ ma°nāsı gibi olur :

beach [bi:tʃ], *s.* deñiziñ cezr vaqtinde açık kalan kıumlu çakıllu kenarı :

beach [bi:tʃ], *v.a.* ✓ tekneyi deñiziñ kıumlu çakıllu sāhiline çekmek :

beachy [bi:tʃı], *adj.* cezr vaqtinde açık kalur kıumlu çakıllu sāhili olan :

beacon ['bi:kən], *s.* yüksek yere binā ve inşā ve tertīb ve keşīde kılınan °alāmet ve nişān ve işāret ve āteş ve fenār mişillü nesne :

beacon ['bi:kən], *v.a.* işāret kıldırub yā-ħud işāret olub kılaguzluk étmek : delālet étmek : delīl olmak :

beaconage ['bi:kənıdz], *s.* işāret aqçesi : fenār ve emşāli pāresi :

beaconed ['bi:kənd], *adj.* üzerinde bir nev° işāret ve °alāmet binā ve tertīb ve keşīde kılınmış olan

bead [bi:d], *s.* 1. tesbīħ dānesi : gerdānlık dānesi : 2. tesbīħ dānesi gibi degirmi duran °arağ ve ervāħ tamlası : 3. zih : pervāz :

glass bead, boncuğ : ħareze :

beads, 1. tesbīħ : 2. dānelü olan gerdānluk :

to say one's beads, tesbīħ çekmek : tesbīħ okumak :

bead [bi:d], *v.n.* tesbīħ dānesi gibi degirmi tamlası ħāşıl olmak :

beadle ['bi:d°l], *s.* bir nev° muħzır : çavuş : kavvāş : kapucı :

beadleship ['bi:d°lɪp], *s.* muħzırlık : çavuşluk : kavvāşlık : kapucılık :

beadroll ['bi:d rəul], *s.* rūħları için tesbīħ okunanlarıñ defter-i esāmisi :

beadsman ['bi:dzmən], *s.* biriniñ rūħuna tesbīħ okumağa muvazzaf adam :

beadswoman ['bi:dz'wumən], *s.* öylece tesbîh okumağa muvazzaf kararı :

beagle ['bi:g^əl], *s.* bir nevc tazi yâ-ğud zağar : köpek :

beak [bi:k], *s.* 1. ğağa : kuş ğağası : kuş burnı : minķār : 2. kayık ve qadırğa tigi 3. örs burnı : 4. burun ve emzik mişillü nesne :

beak [bi:k], *v.a.* ğağalamak : ğağa ile şaldırmak :

beaked [bi:kt], *adj.* 1. ğağalu : şahib-i minķār : 2. tıglu : 3. burunlu : 4. emzikli :

beaker [bi:kə], *s.* kadeh : cām : tās : maşraba :

beam [bi:m], *s.* 1. bināda kullanılan kalın dört köşe kereste : taban : kiriş : 2. tabanlı kereste : 3. büyücek kereste pârçası : direk : mertek : seren : 4.✓ kiriş gibi geminiñ güğertesi altında olan kamara : 5.✓ geminiñ enlülüğü : °arż-ı sefine : 6.✓ geminiñ boyuna °amüd olan cihet : yan ciheti : 7. °araba ve şaban okı : 8. terāzünüñ kolu : 9. şu tülābınıñ ve emşāliniñ ana meyli : bez destegāhınıñ tülābı ki argāç yâ-ğud doqulmuş bez aña şarılır : 10. minvāl : 11. geyik ana boynuzu : şāh : 12. pertev : şu°ā° : ziyā : lem°a : leme°ān :

to be on her beam-ends,✓ gemi yan üstünde yatub devrilür gibi olmak :

beam [bi:m], *v.n.* parlamak : ziyā vérmek : pertev-endāz olmak : leme°ān étmek : lāmi° olmak : sāti°ü°n-nür olmak :

beam [bi:m], *v.a.* atmak : vérmek : endāz olmak : lem°a olmak : sāti° olmak :

beaming [bi:mıŋ], *adj.* parlak : pertev-endāz : ziyā-pāş : ziyā-güster : lāmi° : mezā : sāti°ü°n-nür olunur olan :

beaming [bi:mıŋ], *s.* 1. parlayış : leme°ān : pertev-endāzı : 2. āteş : atmaqlık : endāziş : 3. pertev : şu°ā° : şu°le : lem°a :

beamless [bi:mləs], *adj.* pertevsiz : şu°ā°sız : donuk olan :

beam-tree [bi:m-tri:], *s.* bir iki nevc keresteslik ağac :

beamy [bi:mı], *adj.* 1. parlak : ziyā-pāş : lāmi°ü°n-envār : 2. seren gibi cesim olan : 3. şāhlu boynuzlu olan :

bean [bi:n], 1. bakla : 2. faşulye : lübiye :

broad bean, windsor bean, bakla :

french bean, kidney bean, taze faşulye :

haricot bean, kuru faşulye : lübiye :

scarlet runner bean, çiçek faşulyesi :

horsebean, ufağ mışır baklası ki İngiltere’de at kısmına yedirilür :

tonquin bean, Çin faşulyesi : Hind faşulyesi :

bear [beə], s. 1. ayu : ayı : hırs : dübb : 2.ş ayu : ayı : hoyrad : 3.|| eshām çārşısında eshāmıñ kesādına sa’y ve intizār ile aḥz ve i’ṭā eden kimesne : 4. bir nevc̣ kaba arpa :

the great bear, dübb-i ekber :

the little bear, dübb-i aşğar :

a bear-garden, 1. ayu-ḥāne : ayu bağcesi : 2. ana baba günü :

bear-baitinig, ayu ile köpekleriñ dögüşdirilmesi seyri :

bear [beə], v.a. (bore, borne) 1. çekmek : götürmek : kaldırmak : taşımak : tayanmak : taḥammül etmek : müteḥammil olmak . 2. götürmek : taşımak : ḥāmil olmak : nakl etmek : 3. tutmak : taşımak : ḥāmil olmak : 4. giymek : taḥınmak : kuşanmak : 5. almak : çekmek : taḥammül etmek : 6. tayanmak : çekmek : taḥammül etmek : şabr etmek : 7. gütmek : izmār etmek : 8. kabül etmek : muḥtemel olmak : 9. toğurmak : virmek : getürmek : 10. virmek : ḥāşıl etmek : 11. şāhib olmak : mālik olmak : ḥāmil olmak : muttaşif olmak : 12. etmek : icrā etmek : ifā etmek : 13. çekmek : giriftār olmak : dū-çār olmak : mazhar olmak : 14. çekmek : görmek : mes’ül olmak : 15. çekmek : görmek : edā etmek : ta’diye etmek : ifā etmek : istifā etmek : 16. maḥşadı olmak : manzūrı olmak : hedefi olmak : maḥmaḥ-ı nazarı olmak : 17. seyyi’esini çekmek : belāsını çekmek : sū’-i neticesine mazhar olmak

to bear one’s self, hareket etmek : davranmak : etvārı olmak :

to bear off, 1. alub götürmek : kapub götürmek : taşıyub götürmek : 2. kazanmak : 3. kapub def’ etmek : ite ite sürmek :

to bear down, başdırmak : ezmek : yıkmak : ayak altına almak : 2. kahr etmek : galebe etmek :

to bear on, 1. ilerü götürmek : 2. yardım etmek : müzāheret etmek :

to bear back, 1. gerü getürmek : 2. gerüye sürmek : gerüye itmek :

to bear through, 1. içinden ötesine kadar götürmek : 2. içinden alub çıkarmak :
3. yardım etmek : müzâheret etmek :

to bear out, 1. içinden alub tışarı çıkarmak : 2. nihâyete kadar taḥammül etmek :
3. te'âyid ve taşdîk etmek :

to bear up, 1. tutmak : yıkılmasını düşmesini inmesini yâ-ḥud batmasını men' etmek : 2. kaldırmak : yüksege götürmek :

to bear date, müverreḥ olmak :

to bear a price, bahâsı olmak :

to bear in mind, ḥâtırda tutmak : ḥâtırlamak : der-ḥâtır etmek :

to bear the palm, ḡâlib olmak : kazanmak : üst olmak :

bear [beə], *v.n.* (bore; borne) 1. şabr etmek : taḥammül etmek : 2. yemiş yâ-ḥud çiçek
vérmek : maḥşül vérmek : 3. dökmek : doḡunmak : bulmak : ṭayanmak : başmak : oturmak
: 4. başmak : taẓyîk etmek : şıķındı vérmek : yük olmak : bār olmak : 5. uymak : olmak :
uygun gelmek : 6. doḡunmak : münâsebeti olmak : alub vérecegi olmak : râci° olmak :
müte°allîk olmak : mensûb olmak : menûṭ olmak : °â'id olmak : 7. ✓ düşmek : olmak :
bulunmak : görünmek : cihetine düşmek : vâķi° olmak : kâ'in olmak : merşûd olmak :
8. ✓ gitmek : yol tutmak : °azîmet etmek : °âzim olmak :

to bear away, ✓ 1. gitmek : çekilmek : uzamak : kaçmak : 2. ✓ rüzgâr önüne
düşmek : poca etmek :

to bear back, gérüye çekilmek : gérülmek : gérü gitmek : gérü gelmek :

to bear down, 1. şarķmak : 2. itmek : 3. incek gibi ağır gelmek : yük gibi bir
aḡrısı olmak : 4. ✓ toḡrulmak : yol tutmak : hücûm kaşdiyle teveccüh etmek : gelmek :
gitmek :

to bear hard upon, şıķındı vérmek : taẓyîk etmek : şıķmak :

(69)

to bear off, ✓ 1. gitmek : çekilmek : âvâre olmak : alarḡa olmak : 2. âvâre etmek :
alarḡa etmek :

to bear on, gitmek : ilerü gitmek : varmak :

to bear up, 1. şabr étmek : merdâne şabr étmek : baş kaldırmak : 2. ✓ poca étmek : rüzgār öñüne düşmek :

to bear up against, tayanmak : şabr étmek : taḥammül étmek : uğraşmak :

to bear with, çekmek : taḥammül étmek : şabr étmek :

to bring to bear, 1. uydurmak : yoluna kımak : sırasına kımak : 2. toğrultmak : müteveccih étmek : 3. ✓ getürmek : düşürmek : müteveccih kılmak :

bearable ['beərəb^əl], *adj.* çekilür : taḥammül olunur :

bearably [beərəblı], *adv.* taḥammül olunacak şüretle :

bear-bind [beə-baınd], *s.* yabānī çadır çiçegi :

bear's-grease [beəs-gri:s], *s.* ayu yağı ya-ḥud ayu yağı taqlıdı ki kıokulu bir yağ olub şaça sürilür

beard [bıəd], *s.* 1. şakal : rış : lihye : meḥāsin : 2. arpa ve emsāliniñ dāneleri ucunda olan uzunca diken : 3. damağ : 4. istiridyeye ve emsālinde şakal dēnilen ālet-i teneffüs olan ʿuzuv :

beard [bıəd], *v.a.* 1. şakalından tutmak : 2. ašlā bāk ve pervā göstermeyüb karşı kımak : 3. nesneniñ şakalını yolub çıkarmak :

bearded [bıədıd], *adj.* 1. şakallu : şakalı çıkarılmış olan :

thick-bearded, kıba şakallu :

thin-bearded, az şakallu : köse :

beardless [bıədləs], *adj.* şakalsız : emred :

beardlessness [bıədləsneəs], *s.* şakalsızlık :

bearer ['beərə], *s.* 1. taşıyan : götüren : nākil : ḥāmil : 2. ḥammāl : 3. yemiş vérici ağac : 4. ayak : tayak : destek : pāyende : 5. || ḥānedān armasınıñ yanında ve güyā tutar maḳāmında resm olunan şüret :

bearing ['beəriŋ], *s.* 1. taşımaqlık : çekmeklik : taḥammül : 2. taşımaqlık : götürmeklik : naql : 3. taşımaqlık : ḥāmil olmaqlık : 4. giymeklik : taḳınmaqlık : kıuşanmaqlık : 5. almaqlık : taḥammül : 6. tayanmaqlık : taḥammül : şabr : 7. gütmeklik : ızmar : 8. kıabül

: 9. toğurmaçlık : vaz° : 10. vèrmeklik : hāşıl étmeklik : ittişāf : mevşūfiyyet : 12. icrā : ifā : 13. çekmeklik : dū-çār olmaklık : 14. edā : te°diye : 15. yemiş vèrmeklik : 16. tayanmaçlık : oturmaçlık : başmaçlık : 17. başmaçlık : şıkışdırmaklık : tefyīk : 18. uymaçlık : huşūl : 19. münāsebet : 20. ✓ cihet : semt : 21. hareket : vaz° : evzā° : etvār : 22. hey°et : şūret : biçim : 23. || mīl yatağı : 24. || ayak : taban : kürsī : başlık : giriş ve eşik mişillü nesneniñ başı tayandığı yer : 25. || giriş ve eşik mişillü nesneniñ mu°allağda olan boynı : 26. hānedān armasınıñ mersūmātı :

bearing-block, başlık yā-ḥud ayak olan taş yā-ḥud kütük :

bearing-rein, °araba atınıñ eyerine dā°imā merbūt kalan taşaddud dizgin :

bearish ['beəriʃ], *adj.* ayu gibi ḥoyrad ve kaba olan :

bearlike ['beərli:k], *adj.* ayuya beñzer olan :

bearskin ['beə,skɪn], *s.* 1. ayu derisi : ayu postı : 2. ayu kürki : 3. ayu derisinden yapılmış kalpak : 4. bir nev° kaba ve kalın çuğa :

bearward ['beəwɔ:d], *s.* ayucı : ayu bekcisi :

beast [bi:st], *s.* 1. ḥayvān : cān-aver : cān-avar : 2. dört ayaklu ḥayvān : çār-pā : dābbe : behīme : seb° : 3. şığır : öküz : inek : boğa : dana : buzağı : 4. § murdār : ḥabīs : toñuz : ḥınzır maḳūlesi adam :

a wild beast, 1. yabān ḥayvānı : yabānī ḥayvān : vaḥş : vaḥşī ḥayvān : 2. yırtıcı ḥayvān : seb° :

the best of the field, behā°im : çerendegān-ı rüy-ı zemīn :

a best of burden, yük ḥayvānı :

beastings [bi:stɪŋs], *s. pl.* ağız: lebā : fele :

beastish [bi:stɪʃ], **beastlike** [bi:stli:k], *adj.* 1. ḥayvānī : ḥayvāna beñzer olan : 2. ḥayvāna yaḳışur olan :

beastliness ['bi:stlənəs], *s.* 1. murdārlik : pislik : ḥayvānlik : 2. insānıñ ḥayvān ile cimā°-i şenī°ası

beastly ['bi:stli], *adj.* 1. pis : murdār : insāniyyete yaḳışmaz : ḥayvān tarzında olan : kerīh olan : 2. ḥayvānī : cān-avarāne :

beat [bi:t], *v.a.* (beat [bi:t]; beaten ['bi:tⁿ]; beat [bi:t]), 1. dögmek : urmak : çalmak : çarpmak : darb etmek : müşademe etmek : zedelemek : 2. dögmek : bozmak : mağlûb etmek : alt etmek : münhezim etmek : 3. yürüye yürüye yol açmak : 4. tavul çalmak : 5. geçmek : başdırmak : fâ'ik olmak : mütefevviğ olmak : tefevvuğ olmak :

to beat all to nothing, § 1. hurd-ğāş etmek : ezmek : 2. külliyyen gālib gelmek :

to beat back, döğüb yā-ğud mağlûb édüb gérü sürmek : def^c etmek :

to beat down, 1. döge döge yıkmak : indirmek : yatırmak : başdırmak : 2. başdırmak : zör édüb söndürmek : itfā etmek 3. yıkmak : hedm etmek : münhedim etmek : ħarāb etmek :

to beat in, 1. döge döge kırub içerü düşürmek : kırmak : ezmek : 2. ura ura içerü kaçmak

to beat into, § 1. döge döge öğretmek : hezār külfet ile añlatmak :

to beat off, hücūma gelenini döğüb koğmak : def^c etmek :

to beat out, ħarmanı döğüb zağīreyi ayırmak : 2. ma^cdeniyyāti döküb tahta ve varak etmek : 3. döge döge çıkarmak :

to beat time, || sāzendelik ve ħ^vānedelik icrāsında mağāmıñ aqsāmı zamānını göstermek için baş ve el ve ayak emşāli nesneyi şallamak :

to beat to death, döge döge öldürmek :

to beat up, 1. velvele ve gürüldi ve hücūm ile kaldırmak : 2. nā-gehānī uğramak : 3. dögmek : ezmek : çalkamak :

beat [bi:t], *v.a.* (beat [bi:t]; beaten ['bi:tⁿ]; beat [bi:t]), nabz ve yürek ve şā^cat rakqāsı gibi nevbet ile urmak : oynamak : hareket etmek : nabz etmek : rakş etmek : 2. deñiz gibi çalkānub çarpınmak : 3. kapu çalmak : dağğ-ı bāb etmek 4. ✓ volta urmak : 5. gitmek : yol tutmak : 6. kazanmak : gālib olmak : galebe etmek :

to beat about, 1. § kināye ile yoğlayub uzağdan lāf atmak : 2. ✓ öte berü volta urmak :

to beat up for any thing, ^calenen öte berü aramak talebinde bulunmak :

to beat high (the heart), yürek titremek : ħalecān olmak :

to beat to arms,↓ silāha davran déyü orduda kal^cada tranpete çalmak :

to beat to quarters,↙ ta^elīm ve ceng için tranpete çalmak :

beat [bi:t], *s.1.* hareket : nabz : nabažān : rakş : uruş : urma : oynama : 2. uruş : çalış : darb : daqq : 3. bekçi maqūlesiniñ dā^oire-i me^omūriyyeti : hudūd me^omūriyyeti : 4. bir kimesneniñ ekşeriyā gitdiği ve uğradığı maḥalleriñ hey^oet-i mecmū^oası : yol :

beat [bi:t], *v.a. (pret. of beat)*, 1. dögdü : urdı : çarpdı : 2. ālet étü : maqlūb étü : bozdı : 3. açdı : 4. çaldı : 5. geçdü : fā^oiķ oldı :

beat [bi:t], *v.n. (pret. of beat)*, 1. urdı : oynadı : hareket étü : 2. çalkandı : çarpındı : 3.↙ volta urdı : 4. kazandı : ğālib oldı :

beat [bi:t], *adj.* 1. döğülmüş : bozulmuş : maqlūb :

sea-beat, * deñiz talğalarınıñ muşādemesine mazhar olan :

beaten ['bi:t^on], *adj.* 1. döğülmüş : döğme : mazrūb : 2. bozulmuş : maqlūb : münhezim : alt : 3. açık : ayak başarak küşād olmuş : 4. döğülmüş : ezilmiş : 5. çalkanılmış : 6. ^oādī : ^oādetā münselik olan :

weather-beaten, 1. niçe yaz ve kış ve furtuna girüb eskimiş olan : 2. nice germ ve serdī görüb zamān geçürmiş olan :

tempest- beaten, furtunanıñ şiddetine giriftār olan :

beater ['bi:tə], *s.* 1. döğici : urucu : çalıcı : çarpıcı : 2. || tokmak çomak : el : kol :

beatific [,bi:ə'tıfık], **beatifical** [,bi:ə'tıfık^ol], *adj.* sa^oādet-i uḥreviyeye mensūb ve nişān olan : müstelzim sa^oādet-i uḥreviyeye olan :

beatifically [,bi:ə'tıfıkəli], *adv.* müstelzim-i sa^oādet-i uḥreviyeye olarak :

(70)

beatification [bı,ætıfı'kei^oən], *s.* 1.✠ bir merḥūmuñ sa^oādet-i uḥreviyeye ka^otıyyen nā^oil oldıgınıñ Katolik beyninde papa tarafından resmen i^olānı : 2. ol vechile ^oazızlık rütbesine çıkarılmaqlık :

beatify [bı'ætı,faı], *v.a.* 1. s^oādet-e nā^oil etmek : 2. sa^oādet-i uḥreviyeye nā^oil etmek : 3.✠ sa^oādet-i uḥreviyeye nā^oil oldıgını papa resmen i^olān etmek : ^oazızlık rütbe-i rūḥāniyyesine iḥrāc etmek :

beating ['bi:tɪŋ], *s.* 1. tayaq : deynek : kötek : şamar : toqat : darb : 2. urmaqlıq : dögmeklik : çarpmaqlıq : çalmaqlıq : zedelemek : 3. bozmaqlıq : mağlûb étmeklik : 4. bozğun : mağlûbiyyet : 5. nabz : hareket : oynamaqlıq : raqş : 6. volta urmaqlıq . 7. dögmeklik : ezmeklik : şahk :

to give a beating, § 1. dögmek : tayaq atmaq : 2. bozmaq : bozğun vérmek : mağlûb étmek :

to have, to get, to receive a beating, § tayaq yemek : kötek yemek : deynek yemek : şamar yemek : toqat yemek :

beatitude [bɪ'ætiːtju:d], *s.* 1. sa'adet : 2. sa'adet-i uhreviyye : 3. ✠ Hâzret-i 'İsâ'nın vesîle-i sa'adet-i uhreviyye déyü beyân buyurdıkları toquz nev' fezâ'ilin her biri :

the nine beatitudes, ✠ vesâ'il-i sa'adet-i uhreviyye déyü Hâzret-i 'İsânın beyân buyurdıkları toquz 'aded fazîlet ki tevâzu' ve hûzn ve hilm ve diyânet ve merhamet ve şafvet-i qalb ve ıslâh-ı zâtü'l-beyn ve mazlûmiyyet-i dîniyye ve sebtüdayt-i dîniyye fezâ'ilinden 'ibâretdir

beau [bəu], *s.* (*French; pl.* beaux), 1. yoşma kıyâfetlü ve güzel giyilü kimesne : maħbûb : hûpâ : 2. qarıya refâkat éden kimesne : arqadaş : 3. qarıyı seven 'aşık : 4. qarının sevdiği maħbûb :

beau ideal [bəu aɪ'diəl], *s.* (*French*), kemâle numûne olmaq üzere taşvîr olunmuş nesne : kemâlden numûne : 'ayb ve noqsân ve kuşûrdan müberrâ bir nesne :

beauish [bəuɪʃ], maħbûbâne : maħbûbvârî :

beau monde ['bəu 'mɒnd], *s.* (*French*), büyük cem'iyetlere dâhil olan kübrâ ve aġniyâ taqımı ile : bunların evlâd ve 'ayâlleri :

beauteous ['bjʊ:tɪəs], *adj.* güzel : dil-ber : hûb : zîbâ : dil-rubâ :

beauteously ['bjʊ:tɪəsli], *adv.* güzel güzel : aħsen vechile :

beauteousness ['bjʊ:tɪəsənəs], *s.* güzellik : dil-berlik : hûsn : cemâl :

beautiful ['bjʊ:tɪfʊl], *adj.* 1. güzel : dil-ber : hûb : aħsen : melîh : enîk : behî : zîbâ : dil-keş : dil-rübâ : 2. güzel : laţîf : maţbû' : zarîf :

a beautiful woman, hûsnî : hûsnâ : mehveş : meh-pâre : meh-liqâ : perî-rû : perî-peyker

beautifully ['bju:tɪfʊli], *adv.* güzel : ahsen vechile : leṭāfet ile : zerāfet ile :

beautiffulness ['bju:tɪfʊlnəs], *s.* güzellik : ḥüsn : cemāl : leṭāfet : melāḥat : zīb : zībāyiş :

beautify ['bju:tɪ faɪ], *v.a.* güzelleştirmek : güzellik vérmek : tezyīn étmek : çeke düzen vérmek : ārāste étmek : pīrāste étmek :

beautify ['bju:tɪ faɪ], *v.n.* 1. güzelleşmek : kendine çeke düzen vérmek :

beautifying ['bju:tɪ faɪɪŋ], *s.* güzelleştirmeklik : tezyīn étmeklik : çeke düzen vérmeklik :

beautiless ['bju:tɪləs], *adj.* güzelliği yok : ḥüsnüz : zīverden ḥālī :

beauty ['bju:tɪ], *s.* 1. güzellik : dil-berlik : ḥüsn : cemāl : melāḥat : 2. güzellik : leṭāfet : zerāfet : zīb : zībāyiş : 3. güzel qarı : güzel : dil-ber : ḥüsnī : mehveş : meh-pāre : meh-likā : perī-dū : perī-peyker :

a paragon of beauty, cemāl-i bī-miṣāl şāḥibi olan maḥbūbe-i perī-peyker :

beauty-spot ['bju:tɪ-spɒt], *s.* 1. yüzde olan ben : beñ : ḥāl : şämme : 2. ḥāl taḳlīdi lāden : yapışdırma :

beaux [bəu, bəuz], *s. pl. (sing. beau)* 1. maḥbūblar : ḥūpālar : 2. qarılarınıñ erkek arḳadaşları : 3. aşıklar : 4. sevgilüler :

beaux-esprits [bəuz-e'spri:s], *s. pl. (French; sing. bel esprit)*, zūrefā : erbāb-ı zarāfet :

beaver ['bi:və], *s.* 1. kunduuz : kuẓā'a : seg-āb : seg-ābī : 2. kunduuz tüyi : 3. kunduuz tüyi şapka : 4. ṭās ve miġferiñ kalker iner olan yüzlüğü :

to doff one's beaver, ş şapka çıkarmak : te'eddüben şapka çıkarmak :

becafico [ˌbekə'fi:kəu], *s. (Italian)*, incir delen kuşu :

becalm [bɪ'kɒ:m], *v.a.* 1. limānlık étmek : teskīn étmek : 2. ✓ rüzgārını almak : rüzgārsız bırakmak

becalmed [bɪ'kɒ:md], *adj.* 1. limānlık : sākīn : 2. ✓ rüzgārsız :

to lay becalmed, rüzgārsız yatmak : rüzgārsız qalmaq :

became [bɪ'keɪm], *v.n. (pret. of become)*, oldı : kesildi :

because [bɪ'kɒʒ], *conj.* 1. zīrā : 2. çün-ki : şu sebebden ki : 3. için : sebebiyle : cihhetiyle : münāsebetiyle : mülābesesiyle : eclinden : sebebinden nāṣī : müṭāla^casıyla : zeri^casıyla : olmasına binā^een : olduğundan nāṣī :

bechamel [ˌbeɪʃə'mel], *s.* terbiye : terbiyelü çorba :

bechance [bɪ'tʃɑ:ns], *v.n.* olmak : vāḳi^c olmak : zuhūr étmek :

bechance [bɪ'tʃɑ:ns], *v.a.* başına gelmek : olmak : vāḳi^c olmak :

becharm [beʃɑrm], *v.a.* büyü bağlamak : sihr étmek :

bechic [beʃɪk], *adj.* || şadrī : gögüs ^cillette nāfi^c olan :

beck [bek], *s.* işāret : baş ve göz ve el işāreti :

to be at one's beck and call, kölesi olmak : emrine müntazır olmak :

beck [bek], **beckon** ['bekən], *v.n.* işāret étmek : kaç yā-ḥud göz yā-ḥud el ile işāret étmek :

beckon ['bekən], *v.a.* işāret ile çağırmaq : işāret étmek :

beckoning ['bekənɪŋ], *s.* işāret étmeklik : işāret :

becloud [bi'klaud], *v.a.* 1. bulutlandırmaq : 2. müzlim étmek : 3. muğber étmek :

become [bi'kɒm], *v.n.* (became [bi:'kəɪm]; become [bi:'kɒm]), olmak : bir ḥālete girmek : ḥāletine ḳadem başmaq : kesilmek : taḥavvül étmek : munḳalib olmak :

to become of, 1. olmak : 2. olmak : gitmek :

become [bi'kɒm], *v.a.* bakışmaq : yaraşmaq : ḥüsn vérmek :

to become ill, yaḳışmamaq : yaraşmamaq :

becoming [bi'kɒmɪŋ], *adj.* yaraşur : yaḳışur : yaḳışıklı : güzel : ḥüsnlü :

becomingly [bi'kɒmɪŋli], *adv.* yaḳışacak şüretle :

becomingness [bi'kɒmɪŋnəs], *s.* yaḳışıklık : güzellik : ḥüsn :

bed [bed], *s.* 1. yataq : döşek : firāş : ^cihād : 2. bağçe taḥtası : zār : 3. tabaḳa : ḳat : 4. yığın : küme : 5. delik : çuḳur : 6. yiv : olarak : 7. dest-gāh : kürsī : 8. ↓ hāvan ḳundağı : 9. çay yatağı : nehr mecrāsı : rūd-ḥāne : 10. degirmeniñ ālet taşı :

a bed of justice, || Fransa kralının avā'ilde bir nev° dīvānı ki kavānīn ve aḥkām kayd ve neşri için tutulur idi :

a sick-bed, hastalık yatağı :

to be on a sick-bed, şāhib-i firāş olmak : hasta yatmak :

seperation from bed and board,|| nikāḥları bozulmayarak karıya nafağa ta°yīniyle karı ve kocanın resmen ve-yā hükmen ayrılması :

to go to bed, yatmak : gidüb yatmak :

to be brought to bed, toğurmak : çocuk toğurmak : važ°-ı haml etmek :

to be confined to one's bed, yatmak : kalkamamak :

to keep one's bed, yatmak : kalkmamak : kalkamamak : yatakda kalmak :

to lie in bed, yatmak : kalkmamak :

to make a bed, yatak yapmak : döşek sermek :

to make up a bed, yatak tertīb etmek : yatak yapmak :

to put to bed, 1. yatırmak : yatağa komak : 2. ebelik edüb toğurtmak :

bed [bed], *v.a.* 1. yatırmak : yatağına komak : 2. istifrāş etmek : firāş-ı izdivāce dāḥil etmek : 3. oḡurtmak : yatırmak : batırmak : gömmek : važ° etmek : bir ṭabağa içine yerleştirmek : 4. zār zār ve taḥta taḥta tanzīm etmek : 5. yığın etmek : ṭabağa hey°etine komak : 6. yiv ve çukur mişillü nesne içine yā-ḥud kürsī ve dest-gāḥ gibi şey üzerinde yerleştirmek :

bed [bed], *v.n.* yatmak : beytütet etmek :

(71)

bedabble [bı'dabəl], *v.a.* bulaşdırmak : ıslak ıslak bulaşık etmek :

bedabbled [bı'dabəld], *adj.* bulaşık : ālüde :

bedaggle [bı'dagəl], *v.a.* çamur etmek : etek ve pāçelerini çamur etmek :

bedaub [bı'də:b], *v.a.* sürüb bulaşdırmak : sürmek : bulaşdırmak :

bedazzle [bı'dæz°l], *v.a.* kamaşdırmak : gözünü kamaşdırmak :

bed-bug ['bed, bʌg], *s.* tahta kehlesi : tahta kurusu : tahta biti :

bed-chair ['bed, tʃeə], *s.* açılıb yatağ olur bir nevc° sandalye :

bed-chamber ['bed, tʃeɪmbə], *s.* yatağ otağı : h̄vāb-gāh : mebt̄ :

bed-clothes ['bed, kləʊðz], *s. pl.* yorgan çār-şeb mişillü yatağ levāzımātı :

bedded ['bedɪd], *adj.* 1. istifrāş olunmuş : 2. yatağda olan : 3. yatağı mevcūd olan : 4. oturduymuş : yatırılmış : batırılmış : gömülmüş : 5. tabağa tarzında istif olunmuş : 6. tahta ve zār tarzında tertīb olunmuş : 7. yiv ve oluğ ve çukur içinde yā-hud dest-gāh ve kürsī ve kundağ üzerinde yerleşdirilmiş olan :

single-bedded, bir yatağlı : bir kişilik yatağlı :

double-bedded, iki kişilik bir yā-hud bir kişilik iki yatağlı :

bedding ['bedɪŋ], *s.* 1. istifrāş étmeklik : 2. oturmaklık : yatırmaklık : gömmeklik : 3. tabağa gibi istif étmeklik : 4. zār ve tahta hey°etince tertīb étmeklik : 5. yatağ taqımı : döşek levāzımātı :

bedeck [bɪ'dek], *v.a.* donatmak : tezyīn étmek : zīb ve fer vérmek : ārāste étmek : pirāste étmek :

bedecked [bɪ'dekt], *adj.* donanmış : bezenmiş : müzeyyen : ārāste : pirāste :

bede-house [bi:d-haus], *s.* °imāret mişillü hayrāt nevc°inden hāne :

bedel ['bi:dəl], *s.* 1. dārü'l-fünün qapucısı ve ser-hengi : 2. mahkeme muhızır çavuşı : 3. mahalle bekcisi :

bedelry ['bi:d'lrɪ], *s.* 1. dārü'l-fünün qapucılığı : 2. mahkeme muhızırlığı : 3. mahalle bekciligi :

bedevil [bɪ'devɪl], *v.a.* şeytāna mahkūm édüb dürlü dürlü fesād étdirmek : deli étmek :

bedeviled [bɪ'devɪld], *adj.* mecnūn : deli : meftūn : şeytāna mahkūm :

bedew [bɪ'dju:], *v.a.* 1. çig ya°nī şebnem ile yaş étmek : 2. * ol mişillü sār tamalar ile yaş étmek

bedfellow ['bed, feləʊ], *s.* yatağ arkadaşısı : hem-h̄vābe : hem-bister :

bedhangings ['bed, haŋɪŋ], *s. pl.* yatağ perdeleriyle sāyebānı :

bedight [bɪ'daɪt], *v.a.* * donatmaq : bezemek : tezyīn étmek :

bedight [bɪ'daɪt], **bedighted** [bɪ'daɪtɪd], *adj.* donanmış : bezenmiş : müzeyyen : ārāste
pirāste :

bedim [bɪ'dɪm], *v.a.* donuq étmek : müzlim étmek :

bedizen [bɪ'daɪzən], *v.a.* donatmaq : bezemek : tezyīn étmek :

to bedizen out, nezāketsiz ve řabī°atsizce donadub bezemek :

bedlam ['bedləm], *s.* tīmār-hāne : Londra'nıñ büyük tīmār-hānesi muqaddemā beytül-
lahm ma°nāsında olaraq **bethlehem** nāmında bir manastır olub ism-i müzekker mürür-ı
zamān ile vech-i mezbūr üzere tahrīf olunmuşdur :

bedlam broke loose, § ana baba günü :

bedlamite ['bedlə,maɪt], *s.* tīmār-hāne delisi : bağlanacaq deli :

bedmate ['bedmeɪt], *s.* yataq arkadaşısı : hem-h^vābe : hem-bister :

bedouin, bedoween ['beduɪn], *s.* (*Arabic*), bedeviyyūn : bedevī°Arab : °Arab : çöl °Arabı
: göçebe °Arabı :

bedpost ['bed,pəʊst], alafranka yataq kerevetiniñ diregi :

bedquilt ['bed,kwɪlt], *s.* yorgan :

bedraggle [bɪ'dræɡl], *v.a.* etegini sürtüb çamur bulaşdırmak :

bedrench [bɪ'drentʃ], ısladub pek yaş étmek :

to be bedrenhed, fenā ıslanmaq : pek ıslanmaq :

bedrid ['bed,rɪd], **bedridden** ['bed,rɪdɪn], *adj.* kötürüm : °alīl : saqat : yataqdan qalkamaz
: hiç göremez olan :

bedroom ['bed,ru:m], *s.* yataq oçası : h^vāb-gāh-ı mebt :

bedside ['bed,saɪd], *s.* yatağıñ baş ucı : yatağıñ yanısı :

bedstead ['bed,sted], *s.* alafranka yataq kereveti :

bedstraw ['bed,strɔ:], *s.* mindere maşşūs buğday ve emşāli şapısı :

lady's bedstraw, māye otı : māye çiçegi :

bedtick ['bed, tɪk], *s.* yatađ minderiniñ yūzi yā-ħud astārı :

bedtime ['bed, taɪm], *s.* yatağ vağtı : yatmağ vağtı : yatılacağ vağıt :

bedye [bɪ'dɪ], *v.a.* boyamağ :

bee [bi:], *s.* arı : bal arısı : naħle : zenbūr : zenbūr-ı ʿasel :

a queen bee, arı begi : yaʿsūb :

a swarm of bee, arı sūrısı :

a humble, bumble bee, büyük ve pek öter ses véren yabān arısı :

bee-bread ['bi:, bred], *s.* arılarıñ yavrıya yedirmek için çiçeklerden toplayub iddiħār étdikleri bir nevʿ sarı mādde :

bee-eater ['bi:ˈi:tə], *s.* arı kuşı :

beehive ['bi:, haɪv], *s.* arı kovanı : kovan :

beech [bi:tʃ], *s.* gülgen : gülgen ağacı :

beechen ['bi:tʃən], *adj.* gülgen : gülgen ağacından yapılmış olan :

beech-mast [bi:tʃ-ma:st], *s.* gülgen palamudı :

beech-nut ['bi:tʃ, nʌt], *s.* gülgen fındığı : gülgen fıstığı :

beef [bi:f], *s.* şığır eti : şığır eti :

beef-eater ['bi:f, i:tə], *s.* İngiltere'niñ eskiden ħalma bir nevʿ ħavvāř ve ħalʿa ve sarāy bekcisi :

beefsteak ['bi:f, steɪk], *s.* şığır etiniñ kül-başdıısı :

beelzebub [biˈelzɪ, bʌb], *s.* (*Hebrew*), 1. baʿl-zebūb : baʿl-zebūl : 2. iblīs : řeytān :

been [bi:n], (*p. part. of to be*) 1. olmuş : bulunmuş : 2. olunmuş : édilmiř : ħılınmiř :

beer [biə], *s.* 1. arpa şuyı : bira : 2. arpa şuyı tağlıdı şerbet :

small beer, pek ħafif arpa şuyı :

table beer, ʿādī sofralığ ħafifce arpa şuyı :

ginger beer, zencefil şuyı :

spruce beer, bir nevc çam dallarından çıkarılan müskir şerbet :

beestings ['bi:stɪŋz], *s. pl.* ağız : lebā : fele :

beeswax ['bi:z,wæks], *s.* bal mūmı : sarı bal mūmı : şem^e-i ^easel :

beet [bi:t], *s.* pancar : pancar :

white beet, pazı : pazu :

beetle ['bit^əl], *s.* 1. boğ böcegi : ħunfesā : cu^eal : 2. toğmak : çomak : toğac : şāh-mārān : şāh-merdān :

beetle ['bit^əl], *v.n.* şarmak : ħavālelü olmak :

beetle-browed ['bit^əl-braud], *adj.* kaşları gözleri üzerinde pek şarkık ve ħavālelü olan :

beetling ['bi:tlɪŋ], *adj.* ħavālelü olup şarkık gibi görinen :

beeves [bi:vz], *s. pl.* şığırlar : şıgır sürisi :

befall [bɪ'fɔ:l], *v.n.* (befell [bi:fel]; befallen [bi:fɔ:lən]), olmak : vāki^e olmak : zühür étmek : ser-zede-i zühür olmak :

befall [bɪ'fɔ:l], *v.a.* (befell [bi:fel]; befallen [bi:fɔ:lən]), olmak : başına gelmek : vāki^e olmak : işābet étmek :

befallen [bɪ'fɔ:lən], (*p. part. of* befall), 1. olmuş : vāki^e olmuş : zühür étmış : 2. başına gelmiş :

befell [bɪ'fɔ:l], *v.n.* (*pret. of* befall), oldı : vāki^e oldı :

befell [bɪ'fɔ:l], *v.a.* (*pret. of* befall), başına geldi :

befit [bɪ'fit], *v.a.* yakışmak : yaraşmak : lāyık olmak : münāsib olmak : münāsebet olmak : şāyān olmak : şāyeste olmak : cesbān olmak : revā olmak :

befitting [bɪ'fitɪŋ], *adj.* yakışur : yakışacak : münāsib : lāyık : elyak : şāyān : şāyeste : cesbān : revā :

befool [bɪ'fu:l], *v.a.* 1. aldatmak : āşüfte étmek : meftūn étmek :

before [bɪ'fɔ:], *prep.* 1. önüne : önünde : karşısına : karşısında : péşine : péşinde : 2. önüne : önünde : karşısına : karşısında : péş-gāhına : piş-gāhında : 3. önüne : önünde : karşısına : karşısında : ħuzūrına : ħuzūrında : 4. ilerüsine : ilerüsünde : muğaddemine :

muḳaddeminde : mā teḳaddümüne : mā teḳaddümünde : mā-ḳabline : mā-kablinde : 5. -
den evvel : -den muḳaddem : 6. édeceğine : yapacağına :

(72)

a little while before, bir az evvel : aḳdemce : muḳaddemce : evvelce :

before-cited [bɪ:fə:ˈsaɪtɪd], *adj.* mezkūr : mezbūr : meštūr : sālifü^z-zıkr : ānifü^z-zıkr :
mārrü^l-beyān : mūmā ileyh : müşārün ileyh :

beforehand [bɪ:fə:ˈhænd], *adv.* evvel : muḳaddem : pişin :

to be before hand with a person,§ başkasından evvel davranmak :

before-mentioned [bɪ:fə:ˈmenʃənd], *adj.* mezkūr : mezbūr : meštūr : sālifü^z-zıkr :
ānifü^z-zıkr : mārrü^l-beyān : mūmā-ileyh : müşārün-ileyh :

beforetime [bɪ:fə:ˈtaɪm], *adv.* evvel : muḳaddem : muḳaddemā : aḳdem : muḳaddemlerde
: eyyām-ı māziyyede :

beforetime [bɪ:fə:ˈtju:n], *v.a.* olmak : vāḳi^c olmak : zuhūr étmek : başına gelmek : işābet
étmek :

befoul [bɪˈfaʊl], *v.a.* kirletmek : pisletmek : pis étmek : bulaşdırmak : murdār étmek :
mülevveş étmek : tencīs étmek : tevsīḥ étmek : ālūde étmek :

befriend [bɪˈfrend], *v.a.* 1. dostluk étmek : efendilik étmek : eyülik étmek : eyülügi
doḳunmak : 2. yaramak : işine yaramak :

befriending [bɪˈfrendɪŋ], *s.* 1. dostluk étmeklik : eyülik étmeklik : 2. yaramaklık :

befringed [bɪˈfrɪndʒt], *adj.* 1. saçaklı olan : kenārlu olan :

befurred [bɪˈfə:d], *adj.* 1. kürklü : kürk giysilü : 2. tüylü olan :

beg [beg], *v.n.* dilenmek : dilencilik étmek : züill su^āli irtikāb étmek :

beg [beg], *v.a.* 1. yalvarmak : recā étmek : niyāz étmek : istircā étmek : istirḥām étmek :
2. istemek : dilemek : maṭlūb étmek : ṭaleb étmek : muṭālebe étmek : istidā^c étmek : 3.
dilenmek : 4. vesīle-i şeref ittiḥāz étmek : zerī^ca-ı iftiḥār^c add étmek : 5. ḥāşıl ve müsellemler
yerine ḳomak :

to beg the question,||§ münāzi^c-i fih-i müsellemler yerine ḳomak :

to beg pardon, i^otizār étmek : °arż-ı ma^ozeret étmek : tarziye vérmek :

I beg your pardon, °afv édiñiz : °afv buyuruñuz : °afvıñızı dilerim :

begat [bɪ'gæt], *v.a.* (*pret. of* beget) yaptı : tevlîd étdi :

beget [bɪ'get], *v.a.* (begat [bɪ'gæt], begot [bɪ'gɒt]; begotten [bɪ'gɒtən], begot bɪ'gɒt) 1. yapmak : peydā étmek : tenāsül étmek : bā^oiş-i vücūd olmağ : tevlîd étmek : îlād étmek : insāl étmek : 2. sebep olmağ : bā^oiş-i tekevvün olmağ : ihdās étmek : îrās étmek :

beggar ['begə], *s.* 1. * dilenci : gedā : sā^oil : 2. müflis : 3. * faķır : fuķarā : 4. * dilenci : recācı :

beggar ['begə], *v.a.* dilendirmek : dilenci étmek : müflis étmek : ħarāb étmek : yığmak : 2. muħall étmek : şıgımmamak : ħabūl étmemek : güncāyiş-pezīr olmamak : 3. maħrūm étmek : tehī-dest étmek :

beggared ['begərd], *adj.* ħarāb : müflis : batmış : düşkün :

beggarliness ['begəlnəs], *s.* 1. miskīnlik : alçaqlık : tam^oa-kārlık . 2. fuķarālığa nişān olan ħāl :

beggarly ['begəli], *adj.* 1. miskīn : alçağ : tam^oa-kār : cimrī : pinti : 2. fenā : ħarāb : 3. * az : dar : cüz^oī : miskīnce :

beggary ['begəri], *s.* 1. dilencilik : 2. faķır : fāķa : 3. iflās :

begging [begɪŋ], *s.* 1. dilenmeklik : 2. yalvarmağlık : 3. istemeklik :

a begging letter, dilencilik mektūbı : dilenci mektūbı :

a begging-letter imposter, yalandan dilenci mektūbı yazub ħalkdan aķçe tōlandıran zor

begin [bɪ'gɪn], *v.n.* (began [bɪ'gæŋ]; begun [bɪ'gʌŋ]) 1. başlamak : bedd^o étmek : 2. başlamak : vücūd bulmağ : peydā olmağ : çığmağ : ħāşıl olmağ : 3. başlamak : āğāz étmek : şürū^o étmek : ser-āğāz étmek : 4. başlamak : mübāşeret étmek : mübāderet étmek : ibtidār étmek :

begin [bɪ'gɪn], *v.a.* (began [bɪ'gæŋ]; begun [bɪ'gʌŋ]) 1. başlamak : bed^o étmek : açmağ : fetħ étmek : iftitāħ étmek :

beginner [bɪ'gɪnnə], *s.* mübtedī : °acemī :

beginning [bɪ'gɪnɪŋ], *s.* 1. başlamaklık : bed° : feth : 2. başlangıç : ibtidā : iftitāh : 3. āgāz : şürū° : ser-āgāz : mübāşeret : mübāderet : ibtidār : 4. baş : ser : re°s : bed° : ibtidā : mebde° : evvel : 5. bidāyet : ser : evvel : evā°il : evā°il-i zamān : 6. aşıl : menşe° :

from the beginning, başdan : mine°l-evvel :

in the beginning, evvel : evvelā : ibtidā : bidāyetde : fi°l-aşıl :

from beginning to end, başdan başa : bir başdan ol bir başına kadar : ibtidāsından nihāyetine kadar : evvelinden āhirine kadar : ser-tā-ser : mine°l-evveli ilā āhiri :

to have a beginning, başlamak : çıkmak : peydā olmak : hāşıl olmak : vücūd bulmak :

begirded [bɪ'gɜːdɪd], **begirt** [bɪ'gɜːt], *adj.* 1. kuşanmış : muvaşşah : beste : 2. çevirilü : muhāt :

begone [bɪ'gɒn], *int.* git : hadi : hayde : yıkıl :

let us begone, gidelim artık : hayde gidelim artık :

begored [bɪ'gɔːrd], *adj.* kana bulaşmış : kan bulaşık : hūn-ālūd :

begot [bɪ'gɒt], **begotten** [bɪ'gɒtən], *adj.* yapılmış : peydā olunmuş : tenāsül olunmuş : müvelled : muhaddis olan :

the only begotten Son of God,✠ Tañrınıñ yegāne oğulcağızı : Allāhıñ veled-i müvelled vahīdi :

begrease [bɪ'griːs], *v.a.* yağ bulaşdırmak : yağa bulaşdırmak :

begrime [bɪ'graɪm], *v.a.* kirletmek : bulaşdırmak : pis etmek : pisletmek :

begrimed [bɪ'graɪmd], *adj.* pis : murdār : kirlü : bulaşık :

begrudge [bɪ'grʌdʒ], *v.a.* 1. haset yā-hud °adāvetden nāşī vérmemek : 2. haset yā-hud °adāvetden nāşī istemeyerek vérmek : 3. haset yā-hud °adāvetden nāşī biriniñ elinden alındığını istemek :

begudging [bɪ'grʌdʒɪŋ], *s.* 1. vérmeklik : 2. istemeyerek vérmeklik : 3. hased etmeklik

begudging [bɪ'grʌdʒɪŋ], *adj.* istememek ve hasede nişān olan :

begudgingly [bɪ'grʌdʒɪŋli], *adv.* istemeyerek :

beguile [bɪ'gaɪl], *v.a.* 1. aldatmaḡ : ayartmaḡ : ifsād étmek : fir̄ifte étmek : meftūn étmek : 2. aldatmaḡ : oyun étmek : dekk étmek : h̄ile étmek : 3. geḡürmek : unutturmaḡ :

beguilement [bɪ'gaɪlmənt], *s.* fitne : fesād : h̄ile : dekk : oyun : fir̄ib : reng :

beguiling [bɪ'gaɪlɪŋ], *s.* 1. aldatmaḡlıḡ : ayartmaḡlıḡ : 2. aldatmaḡlıḡ : oyun étmeklik : 3. geḡürmeklik : unutturmaḡlıḡ :

beguiling [bɪ'gaɪlɪŋ], *adj.* aldadıcı : fir̄ib : fir̄ibinde : dil-fir̄ib :

beguilingly [bɪ'gaɪlɪŋli], *adv.* aldadacaḡ vechile : meftūn édecek vechile :

begun [bɪ'gʌn], *adj.* 1. başlamıḡ : 2. başlanmış : başlanılmış :

behalf [bɪ'ha:f], *s.* 1. yan : ḡaraf : lehv :

in behalf of, 1. içün : -den yana : -den ḡarafa : lehusında : 2. içün : ḡarafından : ismiyle :

behave [bɪ'heɪv], *v.n.* 1. davranmaḡ : deprenmek : ḡareket étmek : sülük étmek : ḡavr ve ḡareketi olmaḡ : 2. ḡuyı olmaḡ :

to behave well, eyü davranmaḡ : ḡüzel davranmaḡ : ḡüsn-i ḡareket étmek : ḡüsn-i sülük étmek :

to behave ill, to behave badly, fenā davranmaḡ : sū'î ḡareket étmek : ḡabāḡat étmek :

behave [bɪ'heɪv], *v.a.* ḡareket ve sülük étdirmek :

to behave one's self, 1. ḡareket étmek : sülük étmek : uşlu olmaḡ : ḡüsn-i ḡareket étmek

behaved [bɪ'heɪvd], *adj.* ḡareketlü : eḡvārlu : eḡvār şāḡibi olan :

well-behaved, uşlu : temkīnlü : edeblü : edīb : kāmīl : eyü :

ill-behaved, fenā : yaramaz : edebsiz : ḡuysuz : şūretsiz olan :

behaving [bɪ'heɪvɪŋ], *s.* ḡavr ve ḡareket étmelik : sülük étmeliklik :

behaviour [bɪ'heɪvjə], *s.* ḡavr : eḡvār : ḡareket : sülük :

good behaviour, ḡüsn-i ḡareket : ḡüsn-i sülük : eḡvār-ı pesendīde : edeb :

bad behaviour, sū^{ci} hareket : eṭvār-ı kabīḥa : edebsizlik : ḳabāḥat :

to be upon one's best behaviour, edebini ṭaḳınmak :

(73)

behead [bɪ'hed], *v.a.* boyununu urmak : başını kesmek : ḳafāsını kesmek :

beheading [bɪ'hedɪŋ], *s.* 1. boyun urmaḳlık : baş kesmeklik : 2. boyunu urulmaḳlık : başı kesilmeklik :

a beheading-block balṭa ile boyun urulunca başıñ ve boyunuñ yatırıldığı kütük :

beheld [bɪ'held], *v.a. (pret. of behold)*, gördi : müşāhede étdi :

beheld [bɪ'held], *adj. (part. p. of behold)*, 1. görmüş : görülmüş :

behemoth [bɪ'hi:məθ], *s. (Hebrew)*, kütüb-i münzeleden sıfr-ı Eyyüb şahīfesinde mezkūr bir ḳuvvetlü ḥayvān ki şu ayḡırı yā-ḥud şu şıḡırı olmak mümkündür ve zāt-ı kelime °Arabīniñ behīme lafzı maḳāmındadır :

behen [bɪ'hɪn], **radix behen** [reɪdɪks bɪ'hɪn], *s.* iki nev^e dārū ismi ki biri beyāz ve dīgeri ḳırmızı olur ve gūyā bān köki yā-ḥud behmen köki dénیلür imiş : kentāriyyūn : ḳantāriyyūn :

red behen behmen-i aḥmer : behmen-i sürḥ :

white behen beymen-i ebyaž : behmen-i sefid :

behest [bɪ'hest], *s.* emr : irāde : fermān : buyruk :

behind [bɪ'haɪnd], *s.* ard : arḳa : verā :

behind [bɪ'haɪnd], *prep.* ardına : ardında : arḳasına : arḳasında : verāsına : verāsında : gérüsine : gérüsinde :

behind [bɪ'haɪnd], *adv.* gérü : gérüde : ardda : arḳada : verāda :

behind-hand [bɪ'haɪnd,hænd], *adj.* 1. gérü ḳalmış : geḳ ḳalmış : yetişememiş : yetişdirememiş :

behind-hand with the world, faḳīr ve borca giriftār olan :

to be behind-hand with ant one, birinden gérü ḳalmaḳ : biriniñ yapıḡını yapamamaḳ : birine borclu ḳalmaḳ :

behold [bɪ'həʊld], *v.a.* (beheld [bɪ'held]; beheld [bɪ'held]; beholden [bɪ'həʊld]), 1. görmek : müşâhede etmek : 2. bakmak : nazar etmek :

behold [bɪ'həʊld], *int.* işte : bak : işte bak : hâ : tahâ : na : elâ :

lo and behold! işte efendim sensin : elâ efendim sensin :

beholded [bɪ'həʊldɪd], *adj.* 1. görmüş : 2. görülmüş : 3. borclu : mecbûr : memnûn :

to be beholden to any one, birinden eyülik görmekle borclu ve mecbûr olmak :

beholder [bɪ'həʊldə], *s.* gören : görücü : şahid :

to be a beholder, 1. görmek : müşâhede etmek : 2. bakmak :

beholding [bɪ'həʊldɪŋ], *adj.* borclu : mecbûr : memnûn :

behoof [bɪ:hu:f], *s.* yan : taraf : lehv :

behoove [bɪ'hu:v], *v.a.* iktizâ etmek : icâb etmek : lâzım gelmek :

being ['bi:ɪŋ], *adj.* 1. var olan : kâ'in olan : mevcûd olan : 2. hâlâ cârî olan :

being ['bi:ɪŋ], *s.* 1. şey : var olan : kâ'in ve mevcûd olan nesne : 3. kâ'in ve mevcûd ve hayy olan nesne : 3. varlık : vücûd : mevcûdiyyet : kevn : keynûnet : hestî :

the supreme being, kâ'in-i mutlak olan Hâk celle ve sübhâne :

in being, 1. kâ'in : mevcûd : var : 2. dünyâda : âlemde : cihânda :

to have a being, var olmak : kâ'in olmak : mevcûd olmak :

to call into being, 1. yokdan var etmek : tekvîn etmek : halk etmek : yaratmak :
2. ihdâs etmek :

to give being to, 1. halk etmek : yaratmak : 2. bâ'is-i vücûd olmak :

belabour [bɪ'leɪbə], *v.a.* ş dögmek : yükletmek : ıslatmak :

to belabour with blows, dögmek : şopa yükletmek :

belated [bɪ'leɪtɪd], *adj.* yolda geç kalmış : geceye tutulmuş olan :

belay [bɪ'leɪ], *v.a.* bağlamak :

belaying [bɪ'leɪɪŋ], *s.* 1. bağlamalık : 2. bağlanmaklık :

belaying-pin [bɪ'leɪyɪŋ-pɪn], *s.* ✓ çelik : armador çeligi :

belch [beltʃ], *v.n.* geyirmek :

belch [beltʃ], *v.a.* geyirüb atmak : kuşmak :

to belch out, geyirme gibi ağızından tışarı atmak : feşān olmak :

belch [beltʃ], *s.* geyirmek : geyiriş : ārūğ :

belching [beltʃɪŋ], *s.* 1. geyirmeklik : 2. geyirme : ārūğ :

beldam ['beldəm], *s.* koca kararı : pīre-zen : °acūz : cādī :

beleague [bɪ'li:gə], **beleaguer** [bɪ'li:gə], *v.a.* muhāşara étmek : kuşatmak : çevirmek : eṭrāfını almak :

beleaguering [bɪ'li:gəɪɪŋ], *s.* muhāşara étmeklik :

beleaguering [bɪ'li:gəɪɪŋ], *adj.* muhāşara éden : kuşatmış olan :

belemnite ['beləm,naɪt], *s.*|| uzun mahrūt şeklinde ve tahaccür étmış ve cinsi hālā meflkūd bir nev° kabuklu şu böcegi :

bel esprit [bel e'spri:], *s.* (*French*), (*pl.* beaux esprits), zürefādan olan kimesne : şahib-i zerāfet : nükte-senc : nükte-dān :

belfry ['belfrɪ], *s.* 1. kilīsā kulesinde olan çañ yeri : çañ oṭası : 2. kilīsānıñ yanında çañıñ aşıldığı yer :

belgian ['beldʒən], *adj.* Belçikalı olan :

belgian ['beldʒən], *s.* Belçikalı : Belçika devleti teb°asından olan kimesne :

belgic ['beldʒɪk], *adj.* 1. Belçika'ya mensüb : 2. Belçikalulara mensüb :

belial ['bi:lɪəl], *s.* (*Hebrew*), el-le°īm : şeytān :

sons of belial, erbāb-ı fısq ve fücūr :

belibel [bɪ'lɪɪbəl], *v.a.* iftirā étmek : bühtān étmek :

belie [bɪ'laɪ], *v.a.* 1. tekzīb étmek : yalancı çıkarmak : 2. iftirā étmek : bühtān étmek :

belied [bɪ'laɪd], *adj.* 1. tekzīb olunmuş : iftirā olunmuş :

belief [bɪ'li:f], *s.* 1. iṭikād : 2. ĩmān : 3. āminet : kelime-i şehādet : 4. kol : mezheb :

easy of belief, kolay inanur olan :

hard of belief, güç inanur olan :

ready of belief, çābük inanur olan :

slow of belief, çābük inanmaz olan :

to the best of one's belief, ġālibā : Allāhu a°lem : bildigine göre :

to find belief, inanılmağ : i°timād olunmağ : i°tikād olunmağ : bāver kıılınmağ :

to have belief, 1. inanmağ : i°timād étmek : 2. inanmağ : ĩmān getürmek : i°tikād étmek :

to put one's belief in, inanmağ : güvenmek : i°timād étmek :

it is past belief, inanılmaz : inanılacak şey dégildir :

to say one's belief, kelime-i şehādeti okumağ : āminet du°asını okumağ :

an article of belief, °ağıde : °ağıde-i dīniyye : erkān-ı dīnden biri :

believable [bı'li:vəb°l], *adj.* inanılır : inanılacak : şāyān-ı i°tikād :

believe [bı'li:v], *v.a.* 1. inanmağ : i°timād étmek : 2. zann étmek : kıyās étmek : şanmağ :

I believe you, § hay hay : şübhe mi var : ne şübhe :

believe [bı'li:v], *v.n.* 1. inanmağ : i°tikād étmek : ĩmān getürmek : 2. inanmak : i°timād étmek : 3. zann étmek : şanmağ : kıyās étmek :

I believe so, ġālibā : Allāhu a°lem : öyle zann éderim : öyle şanurum :

I believe not, degmede : zann étmem :

believer [bı'li:və], *s.* 1. ĩmān éderim : mü°min : müslim : 2. Hıristiyān :

believing [bı'li:vıŋ], *s.* 1. inanmağlık : i°tikād : ĩmān : 2. inanmağlık : i°tikād étmeklik : 3. şanmağlık : zann : kıyās :

believing [bı'li:vıŋ], *adj.* inanıcı : ĩmān éden : mü°min :

believingly [bı'li:vıŋlı], *adv.* inanarak : ĩmān ile : i°timād ile :

belike [bı'laik], *adv.* † bel-ki : ihtimāl-ki :

belime [bɪ'lɪm], *v.a.* 1. kirece bulaşdırmak : 2. ökseye bulaşdırmak :

bell [bel], *s.* 1. çañ : nāķūs : 2. çıñgıraķ : çıñgıraķ : ceres : 3. çādır şeklinde olan çiçeğin çādırı : 4. bu mişillü çiçek :

a hand-bell, çıñgıraķ : el çıñgırağı :

canterbury bell, büyük arı kovanı çiçeği : hāşeki küpesi :

hare-bell, yabānī sünbül : yabān sünbülü :

dumb-bells, ta'lim için iki elde şallanılan témür gülleler :

to bear the bell, * cümleye fā'ik olmak :

(74)

to course with bell, book, and candle, Katolik āyini üzere kilisānıñ mümlarını yaķub çañlarını çaldırarak kitābdan birine rüsum-i kāmile ile la'net oķmak :

bell [bel], *v.a.* biriniñ boyununa çıñgıraķ aşmak :

to bell the cat,* zu'āfānıñ bir şāhib-i kuvvet 'aleyhinde ittifaķ étmelerinden tolayı istihzā tarıķıyle dénilyü fāreleriñ gūyā kediye çıñgıraķ aşmak üzere ittifaķ étmeleri hikāyesine mebnīdir

belladonna [belə'dɒnə], *s.* 1. it üzümü : dilki üzümü : 'inebü's-şā'leb : engür-i seg : seg-engür : 2. güzel 'avrat otı :

belladonna seeds, üzümlük :

belle [bel], *s.* (*French*), 1. maħbūbe : genc kız ve karı : 2. maħbūbiñ arķadaşı olan maħbūbe : 3. cümleden güzel ve maħlūb bulunan maħbūbe :

belled [beld], *adj.* üzerine çıñgıraķ aşılı olan :

belles-lettres [belletrə], *s. pl.* (French), 'ulūm-ı edebiyyeden hūsn-i beyāna müte'allik bulunan şarf ve naħv ve me'ānī ve şi'r :

bell-founder ['bel,faundə], *s.* çañ ve çıñgıraķ dögmecisi :

bell-foundry ['bel,faundrı], *s.* çañ ve çıñgıraķ döküm-hānesi : 2. çañ dökmeçilik şā'ati :

bell-glass [bel-gla:s], *s.* fānūs : cām : fānūs cāmı : cām fānūs :

bell-hanger [bel-'hæŋə], *s.* evlerde çingırağ aşan ehl-i şan^eat :

bell-hanging [bel-'hæŋɪŋ], *s.* evlerde çingırağ aşmaklık şan^eati :

bellied [belɪd], *adj.* 1. karınlı : 2. şiş : kaba : kabarmış olan :

belligerent [bɪ'lɪdʒərənt], *adj.* muhārib olan : mütehārib olan :

belligerent [bɪ'lɪdʒərənt], *s.* devlet-i mütehārebe :

bell-man [bel-mæn] *s.* şoqaqlarda çañ çalarak haber i^elān eden dellāl ve münādī :

bell-metal [bel-'met^{əl}], *s.* çañ ve çingırağ döküldüğü ma^eden :

bell-mouthed [bel-mauθɪd], *adj.* ağızı çañ ve huni ve sūr-nā ağızı gibi tışarısı büyük ve içerisi küçük olan :

bellow ['beləu], *v.n.* 1. şıgır gibi böğürmek : kömürdanmak : 2. üngür üngür ağlamak : 3. pek ötmek : 4. çağırmağ : bağırmağ : nidā étmek :

bellowing ['beləuɪŋ], *s.* 1. öküz kısmınıñ bağırması : böğürmeklik : kömürdanmaklık : 2. pek çağırmağlık : 3. pek ötmeklik : gürüldi : 4. üngür üngür ağlamağlık :

bellowing ['beləuɪŋ], *adj.* 1. böğürici : 2. kömürdanıcı : pek çağırıcı : 3. pek ötici : 4. üngür üngür ağlayıcı :

bellows ['beləuz], *s. pl.* körük [ikinci hece vavlı] : körük [ikinci hece vavsız] : minfağ : demdeme

to blow the bellows, körümeğ : körük körümeğ :

a pair of bellows, bir körük : körük :

bell-pull [bel-pul], *s.* çingırağ çekecek kulp ve aşkı :

bell-ringer [bel-'rɪŋə], *s.* çañ çalmağa müstağdem kimesne :

bell-rope [bel-rəup], *s.* çañ çalmağ için aña aşılı olan ip :

bell-shaped [bel-'ʃeɪpt], *adj.* çañ biçiminde olan ki şeker güllesi biçimi gibi olub fağat ağızı daha bir açıkça olur : çadır biçimlü olan :

bell-tower [bel-'tauə], *s.* çañ kulesi :

bell-wether [bel-'weθə], *s.* koyun sürisinde boyununa çingırağ tağılır olan koyun :

belly ['belɪ], *s.* 1. qarın : baṭn : ŧikem : 2. qarın : raḥm : 3. qarın : bir nesneniñ ŧiŧ olan yeri : 4. ❧ nefis : ŧehvet : hevā ü heves :

belly ['belɪ], *v.n.* qarın gibi ŧiŧüb qabarmaq : 2. tolub qabarmaq :

to belly out, qarın gibi qabarub ŧiŧmek : tolub ŧiŧmek :

belly-ache ['belɪ,eɪk], *s.ŧ* qarın aḡrısı : derd-i ŧikem : veca^c-i baṭn :

belly-band ['belɪbænd], *s.* qolan : iriñ qolanı :

belly-bound ['belɪ-baund], *adj.* inqıbaḡı olan : inqıbaḡa giriftār :

belly-god ['belɪ-gɒd], *s.* adam : ŧikem-perest : ŧalt qarınını dūŧunan :

belly-full ['belɪ,ful], *s.* qarın toyrması : qarın toyracaq kadar ta^cām :

bellying ['belɪɪŋ], *s.* qarın gibi ŧiŧüb qabarmaqılıq : ŧiŧmeklik :

bellying ['belɪɪŋ], *adj.* tolub qarın gibi ŧiŧmiŧ qabarmıŧ olan :

belong [bɪ'loŋ], *v.n.* 1. mālı olmak : mütellikātından olmak : 2. ḡaqqı olmak : 3. tetimmātından olmak : müŧtemilātından olmak : müteferri^cātından olmak : müte^callikātından olmak : 4. baqqmaq : gelmek : dūŧmek : rāci^c olmak : ^cā'id olmak : 5. maḡŧūŧ olmak : mensüb olmak : merbūṭ olmak : menūṭ olmak : 6. evŧāfindan olmak : ḡavāŧŧından olmak : 7. sekenesinden olmak : ehālīsinden olmak : 8. baŧı baḡlu olmak : müntesib olmak :

where do you belong to? 1. sen nerelüsin : seniñ memleketiñ neresi oluyor : 2. seniñ baŧıñ nereye baḡludur :

belonging [bɪ'loŋɪŋ], *s.* ^cā'id ve rāci^c olmakılıq :

belonging [bɪ'loŋɪŋ], *adj.* ^cā'id ve rāci^c olan :

beloved [bɪ'ləʊd], *adj.* 1. ^caziz : mevdūd : sevgilü : 2. maḡbüb : ma^cŧūqq : ḡabīb :

below [bɪ'ləʊ], *s.* 1. aŧaḡı : zīr : taḡt : 2. mā-dūn olan maḡall : 3. || mā-dūn olan maḡkeme

below [bɪ'ləʊ], *adj.* 1. aŧaḡı olan : 2. mā-dūn olan : 3. ✓ nevbeti olmamaḡla gügertede bulunmayan : aŧaḡıda olan :

below [bɪ'ləʊ], *prep.* 1. -den aŧaḡı : -den daha aŧaḡıda : alt ṭarafda : alt ṭarafında : zīrine : zīrinde : 2. mā taḡtına : mā taḡtında : mā-dūnına : mā-dūnında :

below [bɪ'ləʊ], *adv.* 1. aşağı : aşağıda : zīre : zīrde : 2.|| mā-dūn olan mahalle : mā-dūn olan mahalde : mā-dūn olan mahkemeye : mā-dūn olan mahkemede : 3. cehenneme : cehennemde : 4.✓ aşağı : aşağıda : anbāra : anbārda : kamaraya : kamarada :

here below, iş-bu ʿālem-i dünyāya : iş-bu ʿālem-i dünyāda :

to go below, ✓ gügerteden aşağı anbāra yā-ḥud kamaraya inmek :

below! [bɪ'ləʊ], *interj.* ey aşağıda başa bak :

belswagger [bel'swæɡə], *s.ş* kaba dayı :

belt [belt], *s.* 1. kayış : kuşak : kemer : kemer-bend : niṭāk : münatṭak : mınṭaka : 3. uzunca ve ensizce bir kıṭʿa erāzī : 4.|| baḥr-i Baltıq'ın baḥr-i Muḥīte çıkar büyük ve küçük iki boğazının ismi : 5.|| Müşterī-nām seyyārenin kuruşunda kuşak resminde meşhūd olan bazı gölge gibi yerleri :

a shoulder-belt,↓ ḥamāʿil : ḥamāʿil kayışı :

cross-belts,↓ ʿaskerin süngi ve palāşka ḥamāʿili kayışları :

a sword- belt,↓ kılıc bağı :

belt [belt], *v.a.* 1. kuşak ve-yā-ḥud kılıc bağı kuşandırmak : 2. kuşak gibi ihāta etmek : 3. kayış ile dögmek :

belted [beltɪd], *adj.* 1. kuşağı kuşanmış olan : 2. silāḥşörlük pāyesine eskide ʿalāmet olan muraşsaʿ kuşak kuşanmış olan :

belvedere [ˈbelvɪˌdɪə], *s.* yüksekde olan köşk ve çār-dāk :

bemangle [bɪˈmæŋɡəl], *v.a.* pārelemek : pāre pāre ve rīze rīze yırtub çiyneyerek pür-zaḥm etmek

bemire [bɪˈmaɪə], *v.a.* 1. çamura bulaşdırmak : 2. bataklık : çamura batırmak :

bemoan [bɪˈməʊn], *v.a.* ağlamak : ḥaqqında izhār-ı keder ile āh etmek :

bemoaning [bɪˈməʊnɪŋ], *s.* ağlayış : zārī : āh ve fiḡān : āh ve enīn :

bemoil [bɪˈməʊl], *v.a.* kirletmek : pisletmek : murdār etmek : bulaşdırmak :

bemoisten [bɪˈmɔɪsən], *v.a.* ıslatmak : yaş etmek :

bemol [bɪ'mɔl], s.|| (*French*), mūsīkī notasında işāret olub bir notanın yarım perde pest icrāsına delālet éder :

bemourn [bɪ'mɔ:n], v.a. fıķdānından tolayı keder étmek : ağlamak :

ben [ben], s. sorgun ağacı : şorgun ağacı : sorğun ağacı : sorğun ağacı : şecerü'l-bān : bīd-i müşk

ben nut, nuces ben (*Latin*), sorgun tohumı : ḥabbü'l-bān :

oil of ben, ben yağı : bān yağı : dehenü'l-bān : revġan-ı bān :

bench [bentʃ], s. 1. şıra : pike : 2. dest-gāh : terbeze : 3. mesned-i każā : şadr-ı ḥükümet : 4. maḥkemede ber-ā-ber ḥāzır olan bir ve-yā ziyāde ḥākim ve kağı :

the king's bench, the queen's bench, Londra'da borclulara maḥşüş bir ḥabs-ḥānedir :

(75)

bencher [bentʃə], s. daʿvā vekīlleri eşnāfının aķ şaķalluları maķāmında olan kesānın biri : gediklü daʿvā vekīli :

bend [bend], v.a. (bent [bent]; bent [bent]), 1. egmek : egriltmek : egri étmek : çarpık étmek : 2. egmek : başmak : yatırmaq : imāle étmek : 3. toğrılmak : tevcīh étmek : ʿatf étmek : şarf étmek : 4. kırmaq : çekmek : taķvīs étmek : 5. maḥķüm étmek : musaḥḥar étmek : mecbūr étmek : rāzī étmek : rām étmek : 6. ✓ bağlamak :

to bend the brow, kaş çatmaq :

to bend sails, ✓ serene yelken bağlamak :

bend [bend], v.n. 1. egilmek : egrilmek : çarpılmak : münḥanī olmak : inḥinā-pezīr olmak : 2. egilmek : yatmaq : māʿil olmak : meyl étmek : temāyül étmek : 3. kaşd olmak : müteveccih olmak : münşarif olmak : münʿatīf olmak : 4. rām olmak : musaḥḥar olmak : teslīm olmak :

bend [bend], s. 1. dirsek : egri yer : ḥamm : döniş : tolaşış : tolanış : inḥinā : teķavvūs : pīç : pīçiş : tāb : tābiş : 3. toğrılış : teveccüh : inʿitāf : inşirāf : 4. büküş : buruş : 5.|| ḥānedān armasında sağdan sola ḥamāʿilvārī çekilen vişāh :

to take an bend, dönmek : toğrılmak : müteveccih olmak : münşarif olmak :

to give a bend, 1. egmek : egriltmek : 2. bükme : burmaç :

bend sinister,|| hānedān armasında veledü'z-zinālige ʿalāmet olarak şoldan şağa çekilen vişāh :

bendable [bendəbʰl], *adj.* 1. egilür : egrilür : 2. bükülür : burılır : 3. rām édilür :

bended [bendid], *adj.* 1. yay kısmınıñ kuru ve çekilüsi : 2. kaş kısmınıñ çatılu : 3. egilmiş : egrilmiş olan :

bender [bendə], *s.* 1. egici : egrildici : 2. uçurtmanıñ ağacdan olan kavsi :

bending [bendiŋ], *s.* 1. egmeklik : egriltmeklik : 2. egilmeklik : inhinā : 3. egilmeklik : meyl : temāyül : 4. egmeklik : imāle : 5. egmeklik : kıvırmaçlık : taqvīs : 6. rām étmeklik : 7. rām olmaçlık : teslīm olmaçlık : tevcīh étmeklik : ʿatf étmeklik : 9. müteveccih olmaçlık : teveccüh : inʿitāf :

bendlet [bendlə], *s.* hānedān armasında hamā'ivārī çekilen ensiz vişāh :

bends [bends], *s. pl.* 1. geminiñ çapası : 2. çapa tahtaları :

bendy [bendi], *s.*|| hamā'ivārī dört ve-yā ziyāde aqsāma münkasım olan :

beneath [bɪ'ni:θ], *s.* 1. alt : zīr : taht : 2. aşağı : zīr : taht :

beneath [bɪ'ni:θ], *adj.* altda : zīrde olan : 2. alt tarafda : aşağıda : zīrde olan : 3. yakışmaz : degmez : ğayr-i lāyık olan :

beneath [bɪ'ni:θ], *adv.* 1. alta : altda : zīre : zīrde : 2. alt tarafa : alt tarafda : zīre : zīrde : aşağı : aşağıya : aşağıda :

beneath [bɪ'ni:θ], *prep.* 1. altına : altında : zīrine : zīrinde : tahtına : tahtında : mā tahtına : mā tahtında : 2. alt tarafına : alt tarafında : aşağısına : aşağısında : 3. mā-dünına : mā-dünında :

this is beneath you, bu saña yakışmaz : bu size zuldür :

he is beneath you notice, siziñ nazarıñıza lāyık bir adam degildir :

benedict [ˌbenɪ'dɪkt], *s.* bir hikāyeye mebnī olarak kināye tarīkıyle yeñi te'ehhül étmiş kimesne ma'nāsına müsta'meldir :

benedictine [ˌbenɪ'dɪktɪn], *adj.* Benedikti papasları tarīkatine mensüb :

benedictines [ˌbeni'dɪktɪnəs], *s.* K̄atolik beyninde dervīşāne bir tarīkat papasları :

benediction [ˌbeni'dɪkʃən], *s.* 1. ḥayr : duʿā : duʿā-yı ḥayr : 2. ḥamd : şük̄r : sipās : dūrūd : taḥiyyat : 3. bereket : ḥayr : semere-i ḥayriyye : 4. K̄atolik beyninde manastır reʿīsiniñ zabt-ı manşıbında icrā olunan duʿā ve tebrīk āyīni :

benefaction [ˌbeni'fækʃən], *s.* eyülük : lütf : iḥsān : niʿmet :

benefactor ['beni'fæktə], *s.* efendi : velī niʿmet : veliyyü'n-niʿam :

benefactress ['beni'fæktɹəs], *s.* efendi : velī niʿmet olan ḥātūn :

benefice ['benifis], *s.* papasıñ maʿīşetlü manşıbı : maʿīşet : arpalık : cihet :

beneficed ['benifisd], *adj.* papas zümresinden olarak maʿīşet şāḥibi : arpalık şāḥibi : manşıb şāḥibi olan :

beneficence ['benifisəns], *eyülik* : ʿināyet : lütf : iḥsān : kerem : nīkū-kārī : mükremet : ḥayr : cūd

beneficent ['bɪ'nefisənt], *adj.* 1. eyü : kerīm : kerīmü'ş-şiyem : nīkū-kārī : 2. eyü : kerīmāne : nīkū : 3. eyü : nāfiʿ : fāʿidelü : menfaʿatlı :

beneficently ['bɪ'nefisəntli], *adj.* 1. lütf ve kerem ile : 2. fāʿide ile : menfaʿat ile :

beneficial [ˌbeni'fiʃəl], *adj.* 1. eyü : fāʿidelü : müfid : nāfiʿ : menfaʿatlı : ḥayırlu : nīkū : 2. cerr-i menfaʿat éden : ğalle-ḥʷar éden :

beneficially [ˌbeni'fiʃəli], *adv.* 1. fāʿide édere : menfaʿat vére : ḥayr édere : 2. menfaʿati olarak : cerr-i menfaʿat édere : ğalle-ḥʷar olmak üzere :

beneficialness [ˌbeni'fiʃəlnəs], *s.* eyülik : fāʿide : menfaʿat :

beneficiary [ˌbeni'fiʃəri], *s.* 1. şāḥib-i maʿīşet : şāḥib-i arpalık : ğalle-ḥʷar : vazīfe-i ḥʷar :

beneficiary [ˌbeni'fiʃəri], *adj.* 1. şāḥib-i maʿīşet olan : 2. ğalle-ḥʷar olan :

beneficient [bɪ'nefisənt], *adj.* 1. fāʿidelü olan : fāʿide éder olan : 2. fāʿidelü olan : vesīle-i ḥayr olan

benefit ['benifit], *s.* 1. ḥayr : fāʿide : menfaʿat : kār : nefʿ : şūd : 2. eyülük : lütf : kerem : iḥsān : 3. || biriniñ kārına olarak maḥşūş oynanılan tiyatro oyunu : 4. § bundan kināye olarak biriniñ kārına ve-yā-ḥud zararına olarak vākiʿ olan her nevʿ muʿāmele :

for the benefit of some one, kār ve fāʿidesi fülān kimesneye ʿāʿid olmak üzere :
fülānıñ kārına olarak :

to confer a benefit, eyülik etmek : efendilik etmek : lütf ve ihsānı doğunmak :

to drive benefit, to find benefit, fāʿidesi olmak : fāʿidemend olmak :

to take a benefit,|| bir gece tiyatrodā maḥşūş oynanılan oyunun kārını almak :

to give the benefit of some thing, bir kimesneden ḥāşıl olan fāʿideyi birine
vérmek :

benefit of clergy,|| papas olan kimesne ḥaqqında kânūnen müterettib baʿzı
imtiyāzāt ve muʿāfiyāt-ı maḥşūşa :

without benefit of clergy,|| papas déyü bundan muʿāfım daʿvāsınıñ irādı cāʿiz
olmamak şartıyla :

a benefit night,|| tiyatrodā biriniñ kārına olarak maḥşūş oyunun oynandığı gece :

a benefit society,|| kazā belā şandığı nevʿinden tertib olunan encümen :

benefit ['benifit], *v.a.* fāʿide etmek : fāʿide vérmek : müfid olmak :

benefit ['benifit], *v.n.* 1. fāʿide görmek : fāʿidemend olmak : 2. fāʿide etmek : fāʿide
vérmek :

benefiting ['benifitı], *s.* 1. fāʿide etmeklik : fāʿide vérmeklik : 2. fāʿide görmeklik :
fāʿidemend olmaklık :

bene placito ['benı plasıtəu], *adv. (Latin)*, keyfe-mā-yeşā : keyfe maʿttefağ :

benevolence [bı'nevələns], *s.* 1. ḥayr-endişlik : ḥayr-endişi : lütf : kerem : ʿināyet : ihsān
: ḥayr : cūd : mürüvvet : ʿātıfet : ʿaṭıfet : taʿattüf : 2.|| eski zamānda İngiltere'de mürüvvet
nāmıyla cebrī olarak baʿzen taḥşıl olunmuş bir nevʿ vérgü :

benevolent [bı'nevələnt], *adj.* 1. ḥayr-endiş : kerīm : laṭif : efendi olan : 2. ḥayr-endişāne
: kerīmāne olan :

benevolently [bı'nevələntlı], *adv.* kemāl-i lütf ve kerem ile : kemāl-i şefkat ve mürüvvet
ile :

bengal-light [ben'gə:l, laıt], *s.*|| çanak mäh-tābı :

benighted [bɪ'naɪtɪd], *adj.* 1. yolda geceye tutulmuş olan : 2. *zulmet-i cehālete giriftār olan :

benign [bɪ'naɪn], *adj.* 1. eyü : ḥayırlu : fā'idelü : ḥāşşalu :

(76)

2. eyü : nīk : sa'īd : 3. eyülük édici : şāḥib-i şefkat ve mürüvvet : 4. müşfikāne : kerīmāne

benignant [bɪ'niŋnənt], *adj.* müşfikāne : kerīmāne : tatlu :

benignity [bɪ'niŋnɪti], *s.* ḥaşlet-i kerīme : kerāmet-i ḥaşlet : 2. şefkat : müşfikāt : rifk : tatlıluk :

benignly [bɪ'naɪnli], *adv.* 1. şefkat ve mürüvvet ile : tatlu tatlu : 2. feyz ve zafere delālet etmek üzere : °alāmet-i sa'd olarak : 3. müriş-i ḥayr ve menfa'at olarak :

benison ['benɪzən], *s.* ḥayr du'ā : du'ā-yı ḥayr :

benjamin ['bendʒəmɪn], *s.* °asıl bend : 2. Ḥazret-i Bünyamīn ile Ḥazret-i Ya'qūb fıkrasından kināye olarak bir adamın evlādından eñ ziyāde sevüb °azīz tutdığı çocuk : 3. ş üstlük setri : kapud

benjamin-tree, °asıl bend ağacı ki bir nevc defnedir :

benshee, benshi [benʃi:], *s.* İrlanda ve İskoçya ıstılāhınca perī demektir :

bent [bent], *adj.* 1. egri : egilmiş : çarpık : münḥanī : kavislü : muḳavves : ḥamm : 2. egri : yatık : mā'il : kec : 3. ḳaviyyen : ḳaşd ve niyyet étmiş olan :

to be bent upon, ḳaviyyen ḳaşd ve niyyet etmek : yolını tutmak : muḫlaḳā murād étmiş olmak :

bent [bent], *s.* 1. cihet : teveccüh : vech : 2. meyl : meyelān : temāyül :

bent-grass [bent-gra:s], *s.* ḥayırsız ve istīşāli güç olub tarlalara °arız olur bir nevc çemen otı : ayırık otı :

benumb [bɪ'nʌm], *v.a.* 1. uyuşdurmak : uyuşuk etmek : ḥissiz etmek : sālibü'l-ḥavāss olmak : 2. toñdurmak : efsürde etmek :

benumbed [bɪ'nʌmd], *adj.* 1. uyuşmuş : uyuşuk : ḥissiz : münselibü'l-ḥavāss olan : 2. toñmuş : efsürde :

to be benumbed, 1. uyuşmak : uyuşuk olmak : hissiz kalmak : münselibü'l-ḥavāss olmak : 2. toñmak : efsürde olmak :

benumbedness [bɪ'nʌmdnəs], *s.* 1. uyuşukluk : hissizlik : 2. toñmuşluk : efsürdegī :

benumbing [bɪ'nʌmbɪŋ], *adj.* 1. uyuşdurur : uyuşdurıcı : hissiz éder : sālibü'l-ḥavāss olan 2. toñdurur olan :

benzoate ['benzəu'eɪt], *s.* āti^z-zıkr ḥāmiz ile bir üss terkībinden ḥāşıl olan milḥ :

benzoic [ben'zəuɪk], *adj.* °asılıbende mensüb olan : °asılıbendī :

benzoic acid, °asılıbend ve-sā'ir ba°zı nesneden ḥāşıl olur bir ḥāmiz-i maḥşūş : ḥāmiz-i °asılıbend :

benzoin ['benzəɪn], *s.* °asılıbend :

bepaint [bɪ'peɪnt], *v.a.* boyamak : boyaya bulaşdırmak :

bepowder [bɪ'paudə], *v.a.* 1. üzerine tuz serpmek : tuzlamak : tuza bulaşdırmak : 3. Firengistan'da müsta°mel beyāz nişāsta ile biriniñ başını tuzlamak :

bepraise [bɪ'preɪz], *v.a.* ifrāṭla ve °adem-i münāsebet ile medḥ étmek :

bequeath [bɪ'kwɪ:ð], *v.a.* 1. vaşiyet étmek : vaşiyet ile i°tā ve taḥşış étmek : 2. tereke yollu bırakmak : mīrās gibi bırakmak :

bequeathing [bɪ'kwɪ:ðɪŋ], **bequeathment** [bɪ'kwɪ:ðmənt], *s.* 1. vaşiyet tārīkıyle bırakmaqlık : 2. vaşiyet tārīkıyle bırakılmaqlık : 3. mīrās gibi bırakmaqlık : 4. mīrās gibi kalmaqlık :

bequest [bɪ'kwɛst], *s.* 1. vaşiyet : 2. vaşiyet tārīkıyle bırakılan °aṭıyye :

bere [bɪə], *s.* İşkoçya ta°bīrince bir nev° arpadır :

bereave [bɪ'ri:v], *v.a.* (bereaved [bɪ'ri:vd], bereft [bɪ'reft]; bereaved [bɪ'ri:vd], bereft [bɪ'reft]), maḥrūm étmek : mehcūr étmek : fiḳdāne giriftār étmek :

bereaved [bɪ'ri:vd], *adj.* maḥrūm : mehcūr : tehī-dest :

bereavement [bɪ'ri:vəmənt], *s.* maḥrūmiyyet : ḥırmān : hicr : hicrān :

bereaving [bɪ'ri:vɪŋ], *s.* maḥrūm étmeklik : mehcūr étmeklik :

bereft [bɪ'reft], *v.a.* (*pret. of* bereave), maḥrūm étdi :

bereft [bɪ'reft], *adj.* mahrûm : mehcûr : tehî-dest kılınmış olan :

bergamot ['bɜ:ɡə,mɒt], *s.* 1. bir nev° armûd : 2. bergamot limonu : 3. bergamot yağı :

berm, berme [bɜ:m], *s.* 1. kal°anıñ ve tâbiyeniñ siperi ile ħandak beyninde bırakılan fâşıla ki kafa saçı ya-ħud küfe saçı ta°bîr olunur :

berm-bank, kanal ya°nî kazma nehriñ ensiz ve yolsuz olan kenârı :

bernardine ['bɜ:nədɪn], *adj.* ✠ âti°z-zıkr ruhbânlarıñ tarîkatine ve vâzı°ları Bernar râhibe mensûb ve müte°allık olan :

bernardine ['bɜ:nədɪn], *adj.* ✠ Bernar-nâm ehl-i ħayrıñ Kâtolik beyninde vaz° étđiği tarîkat-ı maĥşûşaya dâĥil olan ruhbân zâhid :

berried ['berɪd], *adj.* dânelü : ħabbelü : yemişi zârlu ve kabuĥsuz olan :

berry ['berɪ], *s.* zârlu ve kabuĥsuz ve çıplak olan yemiş : dâne : ħabb : ħabbe :

berry-bearing, dâne ve yemiş vérir olan :

berth [bɜ:θ], *s.* 1. yer : maĥall : yatacak ya-ħud oturacak yer : 2. kuçete : gemi ħamarasında yataklık olan yer : 3. gemiñ limânda ve ħavz ve iskele başında olan yeri : 4. limânda ya-ħud iskele başında yük alan gemiye maĥşûş olan yer : 5.* yer : iş : ħidmet : me°mûriyyet : mansıb :

to go on the berth, ✓ râst gelen tüccârıñ yükünü azar azar almak üzere gemiyi iskeleye bağlamak :

to be on the berth, râst gelen tüccârıñ yükünü azar azar almak üzere iskelede yatmak :

to take up one's berth, yer almak : yer tutmak : oturmak : yatmak :

to get a berth, * yer bulmak : iş bulmak : ħidmet bulmak : ħapulanmak :

to be in a berth, * işde olmak : ħidmetde olmak :

to be out of berth, * işsiz bulunmak : ħapulsuz olmak : boşda olmak :

beryl ['berɪl], *s.* bizâdî : gökçül zümrüd :

berylline ['berɪ,lain], deñiziñ şıĥ yeşili gibi renklü olan :

beseech [bɪ'si:tʃ], *v.a.* (besought [bɪ'sɔ:t]; besought [bɪ'sɔ:t]), yalvarmak : ricā étmek : niyāz étmek : iltimās étmek : tazarru° étmek : temennī étmek : derh^vāst étmek : ibtihāl étmek :

beseeching [bɪ'si:tʃɪŋ], *s.* yalvarmaçlık : niyāz étmeklik : recā : temennī :

beseeching [bɪ'si:tʃɪŋ], *adj.* yalvarıcı : niyāz mendāne : mutazarrır^cāne :

beseechingly [bɪ'si:tʃɪŋli], *adv.* yalvararak : tazarru° yoluyla :

beseem [bɪ'si:m], *v.a.* yakışmak : yakışık almak : yaraşmak : lāyık olmak : münāsib olmak : sezā olmak : sezāvār olmak :

beseeming [bɪ'si:mɪŋ], *adj.* yakışur : yakışacak : yaraşur : lāyık : münāsib : sezā : sezāvār : cesbān

beseemingly [bɪ'si:mɪŋli], *adv.* yakışacak vechile : lāyık vechile :

beseemingness [bɪ'si:mɪŋnəs], *s.* yakışık : münāsib : sezāvārlik :

beseemly [bɪ'si:mlɪ], *adj.* yakışur : yaraşur : lāyık : münāsib : sezā :

beset [bɪ'set], *v.a.* 1. etrāfını almak : kuşatmak : çevirmek : ihāta étmek : 2. °arız olmak : bırakmamak : ta^cciz étmek : yaqasını bırakmamak :

besetting [bɪ'setɪŋ], *adj.* ekşeriyyā °arız olan : yaqasını bırakmayan :

besetting [bɪ'setɪŋ], *s.* 1. etrāfını almaçlık : kuşatmaçlık : ihāta : 2. ta^cciz : yaqayı bırakmamaklık

beshrew [bɪ'ʃru:], *v.a.* mel^cün étmek : meş^oüm étmek :

beshrew me! gözüm kör olsun :

beshrivelled [bɪ'ʃrɪvəld], *adj.* kurumuş ve buruşmuş olan : çekilüb buruşuk buruşuk olan

beshrouded [bɪ'ʃrɔdɪd], *adj.* 1. kefene şarılı : mükeffen : 2. örtilü : şarılı : pūşide : melfūf

beside [bɪ'saɪd], *prep.* 1. yanına : yanında : nezdine : nezdinde : cānibine : cānibinde : 2. -den başka : -den fazla : -den mā^cada : -den hāric . 3. -den şapa : -den hāric :

beside one's self, deli : dīvāne : çılğun : kaçık : mecnūn :

beside [bɪ'saɪd], **besides** [bɪ'saɪds], *adv.* andan başka : bundan başka : andan fazla : bundan mā^cdā : ve yine : ve yine :

besides [bɪ'saɪds], *prep.* -den başka : -den fazla : -den mâ°ada : -den hâric :

besiege [bɪ'si:dʒ], *v.a.* muhâşara étmek :

(77)

besieged [bɪ'si:dʒt], *adj.* muhâşara olunan : mahşûr olan :

the besieged, muhâşara olunanlar : muhâşara olunan sekene ve °asâkir :

besiegement [bɪ'si:dʒmɛnt], *s.* muhâşara :

besieger [bɪ'si:dʒə], *s.* muhâşara éden kimesne : muhâşaracı kimesne :

the besiegers, muhâşırîn : °asâkir-i muhâşırîn :

besieging [bɪ'si:dʒɪŋ], *adj.* muhâşara éden : muhâşaracı olan :

besieging [bɪ'si:dʒɪŋ], *s.* muhâşara étmeklik : muhâşara :

besiegingly [bɪ'si:dʒɪŋli], *adv.* muhâşara éderek : muhâşara şüretiyle :

beslaver [bɪ'slavə], *v.a.* 1. tükürük ve şalyâre bulaşdırmak : 2. * kabîhâne medh ve şenâ ile ve-yâ-hud zemm ve taq̣bîh ile mübâlağa étmek :

besmear [bɪ'smiə], *v.a.* bulaşdırmak : sürmek : bulaşdırarak sürmek : sürüb bulaşdırmak

besmoke [bɪ'smœk], *v.a.* tütün ve dumân ile siyâhladub qarartmak :

besmut [bɪ'mʌt], *v.a.* ise bulaşdırmak : kurum ile bulaşdırmak :

besom [bɪ'zɔm], *s.* süpürge : cārüb : miknese :

besom [bɪ'zɔm], *v.a.* süpürmek :

besort [bɪ'sɔt], *v.a.* yakışmak : arkadaşlığa yakışmak : eş olmak :

besorted [bɪ'sɔtɪd], *adj.* arkadaş şâhibi olan :

ill-besorted, 1. kendüsiniñ gayr-i münâsib arkadaşısı olan : 2. birbirine münâsib arkadaş olmayan :

besot [bɪ'sɔt], *v.a.* 1. ser-hoş étmek : 2. firîfte étmek : 3. buñaltmak :

besotted [bɪ'sɔtɪd], *adj.* 1. ser-hoş : 2. firîfte : düşkün : mübtelâ : 3. buñalmış :

besottedly [bɪ'sɒtɪdli], *adv.* 1. ser-hoş tarzında : 2. meftûn tarzında : 3. buñalmış tarzında olarak :

besottedness [bɪ'sɒtɪdnəs], *s.* 1. ser-hoşluk : 2. meftûnluk : 3. buñalmışlık :

besotting [bɪ'sɒtɪŋ], *adj.* adamı ma'cûh édüb buñaldır olan :

besought [bɪ'sɔ:t], *v.a. (pret. of beseech)*, yalvardı :

besought [bɪ'sɔ:t], *adj.* yalvarılmış : mercû : mütemennâ : müstercâ : mütezarri° :

bespoke [bɪ'spɔ:k], *v.a. (pret. of bespoken)*, 1. ızmarıldı : sipariş étdi : 2. delâlet étdi : 3. hıṭâb étdi

bespangle [bɪ'spæŋgəl], *v.a.* 1. pul saçarak tezyîñ étmek : pul ile tezyîñ étmek : 2. saçılı pullara beñzer diğerk nesne ile tezyîñ étmek :

bespangled [bɪ'spæŋglɪd], *adj.* 1. pul saçılı olan : 2. saçılı pula beñzer nesne ile müzeyyen olan

bespatter [bɪ'spætə], *v.a.* 1. üstüne leke leke ve ṭamla ṭamla şey şıçratmak : 2. * iftirâ étmek : lekeletmek : zemmet ve faşl étmek :

bespattered [bɪ'spætərd], *adj.* 1. üstüne leke ve ṭamla gibi şey şıçradılmış olan : 2. iftirâ gibi zemmet ve faşl olunmuş olan :

bespeak [bɪ'spi:k], *v.a.* (bespoke [bɪ'spɔ:k], bespoken [bɪ'spɔ:kən], bespoken [bɪ'spɔ:kən]), 1. ızmarlamak : sipariş étmek : 2. delâlet étmek : delîl olmak : °alâmet olmak : nişân olmak : göstermek : 3. hıṭâb étmek : söylemek : 4. emret étmek : müsteclib olmak : da°vet étmek :

bespeaking [bɪ'spi:kɪŋ], *s.* 1. ızmarlamaklık : sipariş : 2. delâlet : 3. hıṭâb : 4. emret : 5. da°vet :

bespeckle [bɪ'spekəl], *v.a.* 1. ufaḫ ufaḫ beneklemek : noḫta noḫta étmek : 2. lekelemek :

bespeckled [bɪ'spekəld], *adj.* 1. benekli : benek benek olan : noḫta noḫta olan : lekelü : leke leke olan :

bespoke [bɪ'spɔ:k], *v.a. (pret. of bespeak)*, 1. ızmarladı : 2. delâlet étdi : 3. hıṭâb étdi : 4. emret étdi : 5. da°vet étdi :

bespoke [bɪ'spəʊk], **bespoken** [bɪ'spəʊkən], *adj.* 1. işmarlanmış : sipariş olunmuş : işmarlama olan : 2. medlül olan : 3. muhâtab olan : 4. emr olunan : 5. da'vet ve isticlâb olunan :

bespot [bɪ'spɒt], *v.a.* 1. büyücek benek ile beneklemek : lekelemek :

bespotted [bɪ'spɒtɪd], *adj.* 1. benekli : lekelü olan :

bespread [bɪ'spred], *v.a.* (*bespread* [bɪ'spred]; *bespread* [bɪ'spred]), 1. örtmek : kaplamak : 2. yaymak : 3. saçmak :

bespread [bɪ'spred], *v.a.* (*pret. of bespread*), 1. örtti : kapladı : 2. yaydı : 3. saçdı :

bespread [bɪ'spred], *adj.* 1. örtülmüş : örtülü : kaplanmış : 2. yayılmış : yayılı : 3. saçılmış : saçılı

bespreading [bɪ'spredɪŋ], *s.* 1. örtmeklik : kaplamaklık : 2. yaymaklık : saçmaklık :

bespreat [bɪ'spret], *adj.* * örtülü : saçılı olan :

besprinkle [bɪ'sprɪŋkəl], *v.a.* serpmek : üzerine şulu nesne serpmek :

besprinkled [bɪ'sprɪŋklɪd], *adj.* serpilü olan : üzerine şulu nesne serpilmiş olan :

besputter [bɪ'sputə], *v.a.* tükürüb tamlalar şıçradarak lekeletmek :

best [best], *adj.* (*süperlative of good*), eyü : ilerü : eñ eyü : a'lâ : eñ a'lâ : efđal : aħîr : aħsen : evlâ : bihterîn :

best [best], *s.* 1. çok : ekşer : kısım-ı ekber : cüzz²-i ekber : 2. elden gelen : mümkün mertebe : efđalü³n-naşîbîn :

to have the best of it, kazanmak : galebe étmek : ğālib olmak :

best [best], *adv.* (*süperlative of well*), 1. eyü : eñ eyü : aħsen vechile : 2. cümleden ziyāde : ziyāde

best-beloved [best-bɪ'lʌvɪd], *adj.* e'azz : eħabb : cümleden ziyāde : mevdūd olan : pek sevilen :

best-tempered [best-'tempərd], *adj.* cümleden ziyāde huyı ve meşrebi tatlu olub aşlâ darılmaz yā-ħud ağlamaz olan :

bestain [bɪ'steɪn], *v.a.* lekelemek :

bestead [bɪ'sted], *v.a.* işine yaramak : vesîle-i menfa'at olmak :

bestial ['bestɪəl], *adj.* insāniyyete muğāyir : hayvāna yaqışur : pis : murdār :

bestiality [ˌbestɪ'ælıtɪ], *s.* 1. hayvāniyyet : hayvānlık : pislık : murdārılık : 3.|| insānıñ hayvān ile cimā'ı şenī'ası :

bestialize ['bestɪəˌlaɪz], *v.a.* hayvān étmek : hayvāniyyete qadem başdırmak :

bestially ['bestɪəlı], *adv.* hayvāna yaqışur insāna yaqışmaz şüretle :

bestick [bɪ'stɪk] *v.a.* (bestuck [bɪ'stʌk]; bestuck [bɪ'stʌk]), ötesine berüesine nesne şoqmak yā-ğud yapışdırmak :

bestir [bɪ'stɪː], *v.a.* harekete getürmek : kaldırmak :

to bestir one's self, 1. kalkmak : çābük olmak : sa'y ve ğayret étmek : çalışmak :

bestirring [bɪ'stɪːɪŋ], *s.* hareket : sa'y ve ğayret : çalışmaqlık :

bestirring [bɪ'stɪːɪŋ], *adj.* kaldırıcı : harekete getürür olan :

bestow [bɪ'stəu], *v.a.* 1. vèrmek : i'çā étmek : baħş étmek : iħsān étmek : in'ām étmek : 2. étmek : izhār étmek : icrā étmek : şarf étmek : bezl étmek : 3. qomaq : važ' étmek : tevdī' étmek :

bestowal [bɪ'stəuəl], *s.* 1. vèrmeklik : vèrmek : i'çā : iħsān : in'ām : 2. qomaqlık : važ' : tevdī' : qonulmaqlık : važ' : tevdī' :

bestowing [bɪ'stəuɪŋ], *s.* 1. vèrmeklik : i'çā : 2. étmeklik : izhār : icrā : şarf : 3. édilmeklik : izhār : icrā : şarf : 4. qomaqlık : važ' : tevdī' : 5. qonulmaqlık : važ' : tevdī' :

bestowment [bɪ'stəumənt], *s.* vèrmeklik : i'çā :

bestraught [bɪ'strɔ:t], *adj.* deli : dīvāne : çalık : qaçık : mecnūn :

bestrew [bɪ'stru:], *v.a.* (*p. part.* bestrewed, bestrown), 1. saçmak : nişār étmek : 2. üzerine nesne saçub saçılur étmek :

bestrid [bɪ'straɪd], *v.a.* (*pret. of* bestride), 1. apışdı : apışaraq üzerinde durdı : 2. bir adımda üzerinden atladı :

bestrid [bɪ'straɪd], **bestridden** [bɪ'straɪdən], *adj.* 1. apışılmış olan : 2. bir adımda üzerinden atlanılmış olan :

bestride [bɪ'straɪd], *v.a.* (bestrid [bɪ'straɪd], bestrode [bɪ'strəʊd]; bestrid [bɪ'straɪd], bestridden [bɪ'straɪdən]), 1. apışmak : apışını açarak bir ayağını bir yanına :

(78)

ve diğeri ayağını ol-bir yanına atub üzerinde durmak yâ-ğud oturmak : 2. bir adımda atlamak :

bestrode [bɪ'strəʊd], *v.a.* (*pret. of* bestride), 1. apışdı : apışarak üzerinde durdı : 2. bir adımda üzerinden atladı :

bestrown [bɪ'strəʊn], *adj.* saçılı : üzerinde nesne saçılı olan :

bestuck [bɪ'stʌk], *v.a.* (*pret. of* bestick), ötesine berisine nesne yapışdı yâ-ğud şapladı :

bestuck [bɪ'stʌk], *adj.* öte berisine nesne yapışık yâ-ğud şaplanmış :

bestud [bɪ'stʌd], *v.a.* ötesine berisine pul gibi nesne kaçmak :

bestudded [bɪ'stʌdɪd], *adj.* ötesine berisine pul ve ekser başı gibi nesne kaçılı olan :

bet [bet], *s.* 1. bahş : bahş etmeklik : 2. bahş : bahş olunan meblağ :

an even bet, 1. tarafeyniñ müsāvî meblağ bahş etmesi : 2. olub olmayacağı müsāvāt üzere meşkük bulunan hüşüş :

to lay a bet, bahş etmek :

to take a bet, biriniñ bahşine karşı bahş etmek :

bet [bet], *v.a.* bahş etmek :

bet [bet], *v.n.* bahş etmek : bahş tutmak :

betag [ˈbɪ:təg] *v.a.* ötesini berisini çurdele pârçalarıyle kabaca tezyîn etmek :

betailed [bi:taɪld], *adj.* kıyruklı : kıyruk taşılı olan :

betake [bɪ'teɪk], *v.a. and n.* (betook [bɪ'tuk]; betaken [bɪ'teɪkən]).

to betake one's self, 1. gitmek : varmak : şapmak : koşmak : müsāra'at etmek : kaçmak : çekilmek : şıgınmak : 2. başlamak : kendini vérmek : kendini urmak : düşmek : 3. girmek : dāhil olmak : sālik olmak :

betaking [bɪ'teɪkɪŋ], *s.* 1. gitmeklik : varmaçlık : 2. girmeklik : 3. kendini vérmeklik :

betel ['bi:t^əl], *s.* 1. fūfel : 2. tenbūl :

betel nu, areca nut, fūfel : **areca nut, tenbūl :**

bethink [bɪ'θɪŋk], *v.a.* (bethought [bɪ'θɔ:t]; bethought [bɪ'θɔ:t]).

to bethink one's self, 1. düşünmek : tefekkür etmek : mülāhaza etmek : 2. hātırlamak : hātıra getürmek : der-hātır etmek :

bethought [bɪ'θɔ:t], *v.a.* (*pret. of* bethink), 1. düşündi : 2. hātırladı :

betide [bɪ'taɪd], *v.a. and n.* olmak : çıkmak : vāqı^c olmak : zühür etmek : vuqū^c bulmak :

betimes [bɪ'taɪmz], *adv.* erken : vaktiyle :

betoken [bɪ'təukən], *v.a.* göstermek : işāret olmak : °alāmeti olmak : delālet etmek : delīli olmak

betony ['betəni], *s.* kestere : kestere otı :

betook [bɪ'tuk], *v.a.* (*pret. of* betake).

he betook, he betook himself, 1. gitdi : 2. girdi : 3. kendini vėrdi :

betoss [bɪ'təus], *v.a.* 1. uzun uzadı aşāğı yukarı atmak : çalkamak : 2. ıztırāb vėrmek : mużtarib etmek : çalkamak :

betossed, betost [bɪ'təust, bɪ'təus], *adj.* 1. aşāğı yukarı atılmış çalkanmış olan : 2. mużtarib : çalkanmağda olan :

betray [bɪ'treɪ], *v.a.* hā^oin olmak : hıyānet etmek : ihtiyān etmek : hıyāneten düşmene teslim etmek : zabt ve teshīrine hıyāneten vāsıta ve medār olmak : 2. hıyānet etmek : hıyāneten hulf ve nakz etmek : vefā etmemek : 3. hıyāneten keşf ve ifşā etmek : 4. minğayr-i maṭlūb keşf ve ifşā etmek : fāş etmek : duyurmak : vėrmek : 5. ketmi murād olunan nesneniñ keşfine vesīle ve vāsıta olmak : 6. kaşden ve hıyāneten yā-hud hamākatden tehlike ve mehlike ve şıķındıya şokmak : giriftār etmek : dū-çār etmek : mübtelā etmek : 7. aldatmak : biriniñ i^ctimādına muṭābıķ çıķmayub anı murādından mahrūm bırakmak : yār ve yāver olmamak : 8. aldadarak zināya rām edüb rezālet ve rüsvā^oıye giriftār etmeklik :

betrayel [bɪ'treɪəl], *s.* 1. hıyāneten düşmene teslīm : 2. hıyāneten nakz ve hulf : 3. hıyāneten keşf ve ifşā : 4. min-ğayr-i maṭlūb keşf ve ifşā : 5. kaşden ve-yā-hud hamākatēn tehlikeye şokmaqlık :

betrayed [bɪ'treɪd], *adj.* 1. hıyāneten düşmene teslīm olunmuş : 2. hıyāneten nakz ve hulf olunmuş : 3. hıyāneten keşf ve ifşā olunmuş : 4. min-ğayr-i maṭlūb keşf ve ifşā olunmuş : 5. kaşden ve-yā-hud hamākatēn tehlikeye giriftār édilmiş : 6. aldanmış : maqşadından mahrūm qalmış :

betrayer [bɪ'treɪə], *s.* 1. hā'in : hıyāneten düşmene teslīm éden : 2. hā'in : hıyāneten nakz ve hulf éden : ʿadem-i vefā éden : 3. hıyāneten keşf ve ifşā éden : 4. kıızı yā-hud qarıyı aldadub zināya rām étmekle rezālet ve rüsvā'īsine sebeb olan kimesne :

betraying [bɪ'treɪɪŋ], *s.* 1. hıyāneten düşmene teslīm : 2. hıyāneten nakz ve hulf : 3. hıyāneten keşf ve ifşā : 4. min-ğayr-i maṭlūb keşf ve ifşā : 5. hıyāneten yā-hud hamākatēn tehlikeye yā-hud şıķındıya şokmaqlık : 6. merāmından mahrūm bırakmaqlık : 7. zināya rām édüb rezālet ve rüsvā'īye giriftār étmeklik :

betrayment [bɪ'treɪmənt], *s.* 1. ʿahde yā-hud emānete hıyānet étmeklik : 2. ʿahde yā-hud emānete hıyānet édilmesi :

betrim [bɪ'trɪm], *v.a.* bezemek : donatmaq : çeke düzen vérmek :

betrimmed [bɪ'trɪmd], *adj.* bezenmiş : donanmış : ārāste : pīrāste :

betroth [bɪ'trəʊð], *v.a.* nişānlu étmek : nişānlandırmak : nām-zed étmek :

betrothal [bɪ'trəʊðəl], *s.* nişānlamak ve nişānlandırmak resmi :

betrothed [bɪ'trəʊðd], *adj.* nişānlu : nām-zed :

betrothing [bɪ'trəʊðɪŋ], **betrothment** [bɪ'trəʊðmənt], *s.* nişānlu étmeklik : nişānlandırmaklık :

better ['betə], *s.* 1. baḡş édicı kimesne : baḡş tutar kimesne : 2. büyük : kendinden büyük olan kimesne :

better ['betə], *adj. (comp. of good)*, 1. eyü : daha eyü : ziyāde eyü : efdal : aḡsen : aḡır : evlā : 2. ziyāde degerlü olan :

for better, for worse, baḡtına : çıķarına : eyü çıķsa da fenā çıķsa da :

better and better, gitdikce daha eyü : gitdikce eyü :

better ['betə], *adv. (comp. of well)*, eyü : daha eyü :

to be the better, kazanmak : fā'ide görmek :

to be better off, daha zengīn olmak : nisbetle zengīn olmak :

to get the better of, yenmek : gālib olmak : galebe étmek :

so much the better, daha eyü : işābet :

to get better, eyüleşmek :

I wish you better! eyü oluñuz :

I had better, istesem eyü olur :

I had better not, istemesem eyü olur : istememek hayırludur :

you had better! hele bir ét bakalım :

you had better not! éder iseñ seni fenā éderim :

better ['betə], *v.a.* daha eyü étmek : ıslāh étmek : iflāh étmek :

betterment ['betəmənt], *s.* emlak ve erāziniñ dā'imī şüretle ıslāhı için icrā olunan °ameliyyāt maķūlesi :

betting ['betiŋ], *s.* bahş étmeklik : bahş tutmaķlık :

betting-house, bir nevc kimār-hāne : bahş tutmağa maşşuş olan hāne :

betting-book, bahş kaydına maşşuş defter :

betumble [bɪ'tʌmbəl], *v.a.* karışdırub örselemek :

between [bi'twi:n], *prep.* arasına : arasında : ortasına : ortasında : beynine : beyninde : mā beynine : mā beyninde : miyānına : miyānında : miyānesine : miyanesinde :

between this and to-morrow, şabāha kadar : yarına kadar :

between you and me, laķırdı beynimizde ķalsun :

between [bi'twi:n], *adv.* araya : arada : ortaya : ortada : mā beynine : mā beyninde : miyānına : miyānında :

far between, 1. seyrek : 2. nādir :

(79)

betwixt [bɪ'twɪkst], *prep.* arasına : arasında :

betwixt [bɪ'twɪkst], *adv.* orta :

betwixt and between, § ikisi ortası : ne pek eyü ne pek fenā :

bevel ['bevəl], *s.* şīv :

bevel ['bevəl], *adj.* şīvlü olan :

bevel wheel, dişleriniñ üst tarafı şīvlü olan çarh :

bevel ['bevəl], *v.a.* şīvlendirmek : şīvlü étmek :

to bevel off, köşesini almak : köşesini alub şīvlü étmek :

beveling ['bevəlɪŋ], *v.n.* 1. şīvlü étmeklik : 2. şīvlü olmaqlık : 3. şīv :

beverage ['bevərɪdʒ], *s.* içecek nesne : içilen nesne : meşrüb : içdik :

bevy ['bevɪ], *s.* 1. süri : kuş sürisi : 2. süri : takım : zümre : gürüh : alay : fevc : bölük :
tā'ife :

bewail [bi'weɪl], *v.a. and n.* ağlamak : ağlayarak keder étmek :

bewailing [bi'weɪlɪŋ], *s.* ağlayış : nāliš : bükā : zārī :

bewailingly [bi'weɪlɪŋli], *adv.* ağlayarak : nāliš ve taḥassür ile :

bewailment [bi'weɪlmənt], *s.* ağlayış : taḥassürden olan zārī ve nāliš :

beware [bi'weə], *v.n. and a.* bakmak : şakınmak : gözetmek : gözini açmak : ihtirāz üzere
olmak : hāzer étmek :

beware [bi'weə], *interj.* bak : şakın : gözet : aç göziñi :

beweep [bi'wi:p], *v.a.* ağlamak : ḥakkında göz yaşı dökmek :

bewilder [bi'wɪldə], *v.a.* şaşirtmak : sersem étmek : müteḥayyir étmek :

bewildered [bi'wɪldərd], *adj.* şaşmış : şaşırmış : müteḥayyir : ser-gerdān : serāsīme : vālih
:

to be bewildered, şaşmak : şaşırmak : mütehayyir kalmak : veleh getürmek :

bewildering [bɪ'wɪldərɪŋ], *adj.* şaşırdır : şaşırdacak :

bewildering [bɪ'wɪldərɪŋ], *s.* şaşırtmaçlık : mütehayyir étmeklik :

bewilderment [bɪ'wɪldəmənt], *s.* şaşkınlık : veleh : tehayyür :

bewintered [bɪ'wɪntərd], *adj.* kışa tutulmuş :

bewitch [bɪ'wɪtʃ], *v.a.* 1. büyü étmek : büyü bağlamak : sihr étmek : 2. nazār degirmek : işābet-i ʿayn étmek : 3. meftūn étmek : 4. mübālağa ile maḥzūz ve memnūn étmek :

bewitched [bɪ'wɪtʃt], *adj.* 1. büyüünü teʿsīri altında bulunan : 2. nazār degmiş : nazāra uğramış : 3. meftūn : 4. mübālağa ile maḥzūz :

bewiching [bɪ'wɪtʃɪŋ], *s.* 1. büyü bağlamaçlık : 2. nazārı degmeklik : 3. meftūn étmeklik : 4. mübālağa ile maḥzūz étmeklik :

bewiching [bɪ'wɪtʃɪŋ], *adj.* 1. meftūn édici : fitne-kār : 2. maḥzūz ve memnūn éder olan : güzel :

bewichingly [bɪ'wɪtʃɪŋli], *adv.* 1. meftūn édecek şüretle : 2. maḥzūz ve memnūn édecek şüretle :

bewichingness [bɪ'wɪtʃɪŋnəs], *s.* 1. fitne-kārılık : güzellik :

bewichment [bɪ'wɪtʃmənt], *s.* 1. sihr : 2. fitne-kārılık :

bewray [bɪ'reɪ], *v.a.* * 1. hıyāneten keşf ve ifşā étmek : 2. min-ğayr-i maṭlūb keşf ve ifşā étmek : fāş étmek : 3. keşfine vesīle olmak :

beyond [bɪ'jɒnd], *prep.* 1. ötesine : ötesinde : mā verāsına : mā verāsında : -den öteye : -den ötede : alt yanına : alt yanında : 2. mā-fevķine : mā-fevķinde : 3. ḥāricine : ḥāricinde : 4. -den ziyāde : -den ziyādeye :

beyond [bɪ'jɒnd], *adv.* öte : aşurı : öteye : ötede : mā verāya : mā verāda : alt yanda :

bezant ['bezn̩nt], *s.* † filūri : altun : dīnār :

bezel ['bezn̩l], *s.* yüzük ve mehirde taşın oturdığı halka : faşş : yüzük kaşı : mehir kaşı :

bezoar ['bi:zɔ:], *s. (Persian)*, 1. bād-zehr : pān-zehr 2. ḥayvān miʿdesinde ḥāşıl olan taş : ḥareze

fossil bezoar, şoğan zārları gibi kat kat ve teḥaccür étmiş nesne :

bezoar mineral rāstıķ taşınıñ bir nev'ı :

bi-angular [baı-'æŋgjuələ], **bi-angulate** [baı-'æŋgjuələtə], **bi-angulated** [baı-'æŋgjuələtid], *adj.*|| iki zāviyyelü : zū-zaviyyeteyn olan :

bias ['baıəs], *s.* 1. °udül : inḥirāf : 2. meyl : meyelān : temyīl : temāyül : rükün : 3. isti°dād : 4. muḥabbet : 5. nefret : teneffür :

bias ['baıəs], *v.a.* 1. çelmek : meyl ve rükün vérmek : muḥabbet ve istiḥsān yā-ḥud nefret ve mübā°adet étdirmek :

biased ['baıəsd], *adj.* °aqlı çelinmiş : ğaraż ve °ivażdan ḥālī olmayan : meyl ve muḥabbet étdirilmiş yā-ḥud teneffür ve mübā°adet étmiş olan :

bi-auriculate [baı-°:rıkjuələt], *adj.*|| yürek nev°inden olup kulaķ gibi iki boş yeri olan :

bi-axal [baı-'æksəl], *adj.*|| iki miḥverlü : zū-miḥvereyn :

bib [bıb], *s.* çocuğuñ pīş-ġır maķāmında gögsi üzerinde giydigi bez : peşkir :

bib [bıb], *v.n.* içmek : çakmak : °işret étmek : °ayş u nüş étmek :

bibacious [bı'beı°əs], *adj.* çok içer : °işretci : °ayyāş : bekrī :

bibacity [bı'basıtı], *s.* °ayyāşlık : bekrīlik :

bibber ['bıbə], *s.* bekrī : °ayyāş : °işretci :

bible ['baıb°ı], *s.* kitābu°llāh : Ḥristiyānca kütüb-i ilāhiyye mecma°ası :

biblical ['bıblık°ı], *adj.* Ḥristiyānca kitābu°llāha mensüb ve müte°allık :

biblically ['bıblık°ılı], *adv.* kitābu°llāha nazaran : kitābullāha mensüben :

biblicist ['bıblısıst], *s.*|| kitābu°llāh bābında °ālim ve mütebaḥḥir kimesne :

bibliograph [,bıblı'ogrəf], **bibliographer** [,bıblı'ogrəfə], *s.*|| esāmī-i kütüb-i mevcüdeyi tafşīlen tertīb éden mü°ellif :

bibliographic [,bıblıəu'græfik], **bibliographical** [,bıblıəu'græfik°ı], *adj.* esāmī-i kütüb-i mevcüde ta°rif ve tafşīline mensüb ve müte°allık olan :

bibliography [ˌbɪblɪ'ɒɡrəfɪ], *s.*|| esāmī-i kütüb-i mevcūda ma'a tafşılāt-ı lāzıma : bu mişillü defter te'lif étmek şan'ati :

bibliolatry [ˌbɪblɪ'ɒlətrɪ], *s.** kütübe hadden ziyāde ve pereştişe varır olan i'tibār ve ihtirām :

bibliomancy ['bɪblɪəuˌmænsɪ], *s.*|| fāl : tefe'ül : kitāb fālı :

bibliomania [ˌbɪblɪəu'meɪnɪə], *s.** kitāb deliligi ve merākı :

bibliomaniac [ˌbɪblɪəu'meɪnɪˌæk], *s.* * kitāb delisi ve merākıslu :

bibliomaniacal [ˌbɪblɪəu'meɪnɪˌækʰl], *adj.** kitāb delisine maḥşuş :

bibliopole ['bɪblɪəuˌpəʊl], **bibliopole** [ˌbɪblɪ'ɒpəʊlɪst], *s.* kitābcı : şahḥāf :

bibulous ['bɪbjʊləs], *adj.* şu ve ruḥbeti sünger gibi çeker olan :

bi-carbonate [baɪ'ka:bənɪt], || *s.* milḥ-i faḥmī-i mesnā :

bicker ['bɪkə], *v.n.* gāvḡā étmek : nizā' étmek : çekişmek :

bickering ['bɪkərɪŋ], *s.* gāvḡā : nizā' : çekişme :

bid [bɪd], *v.a.* (bid [bɪd], bade [beɪd]; bid [bɪd], biddeb [bɪdɒb), 1. emr étmek : fermān étmek : fermāyiş étmek : 2. vérmek : teklif étmek : 3. da'vet étmek : 4. démek : söylemek : 5. göstermek : görünmek :

to bid a price, bir bahā vérmek : bir bahā teklif étmek :

to bid good-bye, vedā' étmek : Allāha ıřmarladıķ démek :

to bid defiance, 1. meydān okuyub karşı durmak : 2. tayanmak :

to bid fair, isti'dād göstermek : pek göstermek :

bid [bɪd], *v.a.* (*pret. of bid*), 1. emr etdi : 2. vérdi : 3. da'vet étdi : 4. dédi : 5. gösterdi :

bid [bɪd], *adj.* 1. emr olunmuş : 2. da'vet olunmuş : 3. vérilmiş :

bid [bɪd], *s.* mezādda ve alış vérişde vāki' olan vériş ve bahā teklifi :

to make a bid, alış vérişde bahā teklif étmek :

the highest bid, eñ ziyāde teklif olunan bahā :

bidden [bɪdɒn], *adj.* 1. emr olunmuş : 2. da'vet olunmuş : 3. vérilmiş : dénilmiş :

bidder [bɪdə], *s.* mezādda ve alış vėrişde bahā teklif eden kimesne :

to the highest bidder, eñ ziyāde vérene :

bidding [bɪdɪŋ], *s.* 1. emr : fermān : fermāyış : 2. da^ovet : 3. vériş : teklif : 4. demeklik : söylemeklik : 5. gösteriş :

(80)

bide [baɪd], *v.n.* 1. almaq : eglenmek : oturmak : mekş etmek : iāmet etmek : muīm olmak : sākin olmak : 2. almaq : sābit olmak :

bide [baɪd], *v.a.* 1. beklemek : munazır olmak : gözlemek : 2. ekmek : mūteammil olmak : taammūl etmek :

bidet ['bi:deɪ], *s. (French)*, 1. edeb yerlerini yıamada mūsta^omel bir nev^o legenlū iskemle : 2.  bār-gīr : esb :

biding [baɪdɪŋ], *s.* 1. almalık : eglenmeklik : oturmalık : mekş-i iāmet : 2. sābit olmaçlık : 3. beklemeklik : intizār : 4. ekmeklik : taammūl :

biding-place [baɪdɪŋ-pleɪs], *s.* alaca yer : maall-i iāmet : mesken :

biennial [baɪ'enɪəl], *adj.* 1. iki sene devāmı olan : 2. iki senede bir def^oa vāki^o olan :

biennial [baɪ'enɪəl], *s.* iki senede kemāle bitişūb urur olan nebāt :

biennially [baɪ'enɪəlɪ], *adv.* iki senede bir : iki senede bir kerre :

bier [bɪə], *s.* meyyit deskeresi : tābūt deskeresi : serir : na^oaş :

biestings ['bi:stɪŋz], *s. pl.* auz : lebā : fele :

biffin ['bɪfɪn], *s.* furunda bütūn pişūb yaşşılmış elma :

bifid ['baɪfɪd], *adj.* yarı : ikiye mūnşaq olan :

bifurcate ['baɪfə,keɪt], **bifurcated** ['baɪfə,keɪtɪd], *adj.*|| atal : ikiye mūnşaqib :

bifurcation ['baɪfə,keɪʃən], *s.*|| 1. Çatallaşma : inşiqāb : 2. atal yeri : maall-i inşiqāb :

big [bɪg], *adj.* 1. būyūk : cesim : kebir : būzūrg : oca : ocaman : 2. gebe : hāmile : 3. būyūk : rūtblū olan :

big [bɪg], *s.* arpa : bir nev^o arpa :

bigamist ['bɪgəməɪst], *s.* 1. zamān-ı vāhidde iki qarıyı nikāh ile alan kimesne : 2. zamān-ı vāhidde iki qocanıñ nikāhında olan qarı :

bigamy ['bɪgəməɪ], *s.* 1. zamān-ı vāhidde erkek iki qarı ile ve-yā-ḥud qarı iki erkek ile nikāh étmesi ki Ḥristiyān beyninde külliyyen ḥarām ve İngiltere'de cezāsı mürettib-i qabāhatdır : 2. muqaddem te'ehhül étmiş iken ehliniñ vefātında müceddeden te'ehhül étmeklik :

biggin ['bɪgən], *s.* çocuk üşküfiyesi : çocuğuñ başına şarılan örti :

bight [baɪt], *s.* 1. körfez : qoy : 2. ✓ ip ve ḥalaṭıñ ucı olmayan her qanğı bir yeri :

bigly [bɪgɫɪ], *adv.* büyük : büyük büyük :

bigness [bɪgnəs], *s.* büyüklük : cesāmet :

bigot ['bɪgət], *s.* muta'aşşıb : muta'aşşıb kimesne :

bigoted ['bɪgətɪd], *adj.* 1. muta'aşşıb : 2. muta'aşşıbāne : mu'annidāne :

bigotedly ['bɪgətɪdli], *adv.* °inād ve ta'aşşub ile :

bigotry ['bɪgətɪ], *s.* 1. ta'aşşub : 2. °inād : mu'ānedet :

bijou ['bi:ʒu:], *s.* (*French*), tuḥāf ve zārīf ve dil-ber nesne :

bilberry ['bɪlbəri], *s.* bir nev° cālı ile meyvesi : tağ mersini :

bilbo ['bɪlbəu], *s.* † meç : şiş :

bilboes ['bɪlbəuz], *s. pl.* ✓ tomruq : pıranğa : zencir :

bile [baɪl], *s.* 1. şafrā : 2. ğazab : dargınlık :

bile-stone [baɪl-stəun], *s.* ödde ḥāşıl olan şafrā taşı :

bilge [bɪlɟ], *s.* 1. fuçınıñ qarnı : 2. ✓ geminiñ qarnı : 3. ✓ sentine :

bilge [bɪlɟ], *v.n.* ✓ gemi qaraya oturmağla qarnı açılmak :

bilged [bɪlɟt], *adj.* ✓ gemi maqūlesi olub qaraya oturmağla qarnı açılmış olan :

bilge-water [bɪlɟ-'wɔ:tə], *s.* ✓ sentine şuyı :

biliary ['bɪlɪəri], *adj.* || 1. şafrāya mensüb ve müte'allik olan : 2. nāqilü°ş-şafra olan :

biliary ducts, mecrā-yı şafra olan tamarlar :

biliary calculus, ödde şafrādan hāşıl olan taş :

bilingual [bai'lɪŋgwəl], *adj.*|| iki lisān üzere tertīb olunmuş olan :

bilious ['bɪliəs], *adj.*|| 1. şafrāvī : 2. şafrāsı kabarmış olan : 3. şafrāya mensüb olan : 4. şafrādan neş°et éder olan:

biliteral ['biəlɪtrəl], *adj.* iki harfdən ibāret olan : şenā°ī olan :

bilk [bɪlk], *v.a.ş* aldatmak : aldadub yanından şavuşmak : fāhişeniñ ücretini vérmeyerek yanından şavuşmak :

bilk [bɪlk], *s.ş* fāhişeniñ ücretini vérmeyerek şavuşmak hīlesi :

bill [bɪl], *s.* ğağa : kuş ğağası : kuş burnı : minķār : 2. sātūr : balta : teber : dehre : dās : 3. defter : puşula : hesāb : 4. yāfte : 5. parlamento meclisinde tezkīr olunan lā°iħa : 6. sened : ħucet : varāka-i resmiyye : 7. °arż-ı-ħāl :

bill of exchange, taħvīl : poliçe : ħavāle :

Inland bill of exchange, dāħil-i memleketde vérilüb aķçesi alınacaķ olan taħvīl :

foreign bill of exchange, memālik-i sā°ireden gelmiş yā-ħud aķçesi diyār-i āħirde alınacaķ olan taħvīl :

bill of lading, gemiye teslīm olunan eşyāniñ nevl senedi :

bill of mortality, vefāt defteri :

bill of rights, milletin ħuķūķını mübeyyin bir lā°iħa-i mu°tebere :

bill of parcels, satılan eşyāniñ °ilm ü ħaber puşulası :

bill of divorce, talāķ-nāme :

bill of health, geminiñ kıyām étdiĝi maħalde °ilel-i sārıyyeniñ zuhūr ve °adem-i zuhūrını mübeyyin me°mūr tarafından vérilən sened : patente :

clean bill of health, °ilel-i sārıyyeniñ zuhūrını mübeyyin sened-i temyīz patente :

foul bill of health, °illet-i sārıyyeniñ zuhūrını mübeyyin sened : kirli patente :

bill of sale, eşyāniñ satılmasına dā°ir müşteriye vérilən sened :

private bill, menāfi^c-i ferdiyye yā-ḥud menāfi^c-i mevki^ciyye-i münḥaşıraya dā'ir parlamentoda tezkīr olunan lā'ihā :

public bill, menāfi^c-i 'āmmeye dā'ir olan parlamento lā'ihāsi :

true bill, cünḥa isnādınıñ münāsib oldığı tedkīk-i evvelde tebeyyün étmiş olduğunu mübeyyin mazbaṭa :

bill receivable, aqçesi alınacaq olan taḥvīl :

bill payable, aqçesi vériilecek olan taḥvīl :

bill at sight, ḥīn-i taqđiminde aqçesi vériilecek olan taḥvīl :

bill on demand, ḥīn-i muṭālebede aqçesi vériilecek olan taḥvīl :

receipted bill, aqçesi alınmış déyü imzā olunmuş ḥesāb puşulası :

accommodation bill, ḥāṭır için vériilen taḥvīl :

exchequer bill, ḥazīne taḥvīli :

tredeaman's bill, eşnāf defteri : eşnāf puşulası :

to accep a bill, kendisine çekilmiş taḥvīli maq̄būlüm déyü imzā ve taşđık étmek :

to present a bill, taḥvīli taqđim étmek :

to cash a bill, 1. taḥvīliñ aqçesini vérmek : 2. taḥvīl bozdurub aqçesini almak :

to discount a bill, 1. va^cdesi gelmemiş taḥvīliñ aqçesini tenzīl ile vérmek : 2. bu mişillü taḥvīli bozub tenzīl ile aqçesini almak :

to dishonour a bill, kendisine çekilmiş taḥvīli q̄abūl ve taşđık étmemek :

to draw a bill, taḥvīl çekmek :

to indorse a bill, aqçesini ben aldım yā-ḥud ben véririm déyü taḥvīl üzerine imzāsını yazmaq :

to indorse a bill to a person, aqçesi fūlān kimesneye vériile déyü taḥvīl üzerine q̄ayd ve imzā étmek :

to honour a bill, kendisine çekilmiş taḥvīli q̄abūl ve taşđık étmek :

to take up a bill, taḥvīliñ aqçesini vérmek :

to provide for a bill, taḥvīliñ va^cdesine karşı aqçe yatırmak :

to bring in a bill, parlamentoya yā-ḥud maḥkemeye lāⁱḥa taqđım étmek :

to throw out a bill, taqđım olunmuş lāⁱḥayı parlamento yā-ḥud maḥkeme redd étmek :

stick no bills! bu maḥalde yāftelerin yapışdırılması yasaqđır :

bill *v.n.* gügercin gibi ğağalaşub öpüşmek :

bill-book [bıl-buk], *s.* bāzırgāniñ alacağı verecegi taḥvīlleriñ defteri :

bill-broker [bıl-'brəukə], *s.* taḥvīl simsārı :

bill-head [bıl-hed], *s.* şatılan eşyāniñ puşulasını yazmak üzere ve başında dükkānciniñ ism ve resmini mübeyyin başmalu şaqlanılan varaqa :

billmann [bılmən], *s.* teber-dār : baltaçı ^caskeri neferi :

billsticker [bılstıkə], *s.* memleketiñ ötesine berüsine yāfte yapışdırmak şan^cati olan adam :

(81)

billed [bıld], *adj.* ğağalu : şāḥib-i minḳār olan :

long-billed, uzun ğağalu : **short-billed**, kışa ğağalu :

billet ['bılt], *s.* 1. tezkire : 2.↓ seferlü ^casker neferātınıñ konaq tezkiresi : 3. seferlü ^casker neferiniñ konağı :

every bullet has its billet,§ her bir atılan qurşunuñ nereye işābet édecegi min-ṭarafi^ollāha taqđır olunmuşdur :

billet ['bılt], *v.a.*↓ seferlü ^casker neferātını konaq étmek :

billet-doux [,bılı'du:], *s.* (*French*), ^caşq-nāme : muḥabbet-nāme :

billiards ['bıljədz], *s. pl.* bilardo : bilardo oyunu :

billing ['bılıŋ], *s.* ğağalaşub öpüşmeklik :

billingstage ['bılıŋz,geit], *s.* 1. Londra'nıñ balıq pāzārı : 2. balıq pāzārına yaqışur olan edesizlik lisānı :

billion ['bɪljən], *s.* bilyon : milyon kerre milyon :

billow ['bɪləʊ], *s.* ƚalġa : mevc : ħīzāb :

billowy ['bɪləʊɪ], *adj.* ƚalġalu : mütelāttim : mütemevvic :

bilobate [baɪ'lə,beɪt], **bilobed** ['baɪ,ləʊbd], *adj.*|| iki şarkıķ yā-ħud ƚabarmıř aķsāmdan ʿibāret olan :

bilocular [baɪ'lɔkʊlə], *adj.*|| içinde iki boş maħalli olan : zū-cevfeyn : zū-ceybeyn :

bimana ['bɪ:mənə], *s. pl.*|| (*Latin*), iki ellü olan ħayvānāt :

bimanous ['bɪmənəs], *adj.* iki ellü : zū-yedeyn olan :

bimensal ['bɪmensəl], *adj.* iki ayda bir vāķi° olan :

bin [bɪn], *s.* anbār : şandık : anbār şandıġı :

binacle ['baɪnəkəl], *s.* ƚ geminiñ puşula ƚolābı :

binary ['baɪnəri], *adj.* ikiden mürekkeb olan :

binary ['baɪnəri], *s.*|| iki nesneden mürekkeb olan nesne :

binate ['baɪ,neɪt], *adj.* çift : zevcī : müzdevic olan :

bind [baɪnd], *v.a.* 1. baġlamak : bend étmek : rabt étmek : zabt étmek : ƚayd étmek : merbūt étmek : maźbūt étmek : muġayyed étmek : 2. şarmak : 3. şarmak : cebr étmek : 4. mecbūr étmek : 5. inķıbāz vérmek : 6. kenārına řerīd gibi nesne diküb ƚavīleřdirmek : 7. cildlemek : 8. sened ile baġlamak :

to bind apprentice, to bind out apprentice, bir üstādıñ yanına sened ile baġlayub řāgirdlige vérmek :

to bind up, şarmak : baġlamak :

to bind down, baġlamak : řart ve řürüt ile mecbūr ve ġayr-i muħtār étmek : kollarını baġlamak :

to bind over, ħākim bir ferdden sened alub bir işe mecbūr étmek :

bind [baɪnd], *v.n.* baġlamak : tutmak : ƚaynamak : ƚaş kesilmek : peķiřmek :

bindweed ['baɪnd,wɪ:d], *s.* řādır çiçeġi : yabān ƚahķahası :

binding ['baɪndɪŋ], *s.* 1. bağlamaklık : bend : rabt : zabt : kayd : 2. şargı : 3. kenār şerīdi : 4. kitāb cildi : cild : kab :

binding ['baɪndɪŋ], *adj.* 1. hükmi cārī : mu^{ce}teber : tutulur : maqbūl : 2. münkabız : inkıbāz vērır olan : 3. kaynar : tutar : pekişür olan :

bine [baɪn], *s.* şarılıcı otlarıñ şapı ve hey^{ce}et-i mecmū^{ce}ası :

binnacle ['bɪnək^{əl}], *s.*✓ geminiñ puşula evi : puşula tolābı :

binocular [bɪ'nɒkjulə], *adj.*|| iki göze maşşüş olan : 2. iki gözlü olan :

binocular [bɪ'nɒkjulət], *adj.*|| iki gözlü : iki göz şāhibi olan :

binominal [baɪ'nəumɪəl], *adj.*|| 1. zū-ħaddeyn olan : 2. zevi^l-ħaddeyne mensūb ve müte^{ce}allık olan

binominal [baɪ'nəumɪəl], *s.*|| zū-ħaddeyn :

biographer [baɪ'ɒgrəfə], *s.* biriniñ nāme-i a^{ce}māl ve terceme-i aħvālını kaleme alan kimesne : şāhib-i tezkire : sīret-nüvīs :

biographic [baɪ'ɒgrəfɪk], **biographical** [baɪ'ɒgrəfɪk^{əl}], *adj.* meşāhīrūⁿ-nāsıñ terceme-i aħvālını mensūb ve müte^{ce}allık olan :

biographically [baɪ'ɒgrəfɪk^{əl}], *adv.* terceme-i aħvāl şüretinde :

biography [baɪ'ɒgrəfɪ], *s.* 1. terceme-i aħvāl : nāme-i a^{ce}māl : tezkire : seyr : sīret : 2. ^{ce}ilm-i seyr :

biology [baɪ'ɒlədʒɪ], *s.*|| ^{ce}ilm-i esbāb ve şuver-i hayāt :

biparous ['bɪpərəs], *adj.*|| ikiz toğurur olan :

bipartite [baɪ'pɑ:tɪt], *adj.*|| tab^{ce}an iki kısma münkasım olan : iki kısımdam müterettib olan :

biped ['baɪpɛd], *s.*|| iki ayaklu hayvān : zū-ricleyn : zū-sāķeyn :

bipennate [baɪ'pɛneɪt], *adj.*|| iki kanadlu : zū-cenāķeyn olan :

bipetalous ['baɪpetələs], *adj.*|| 1. çiçegi iki yapraklı olan : 2. çiçek nev^{ce}inden iki yapraklı olan :

bipinnate [bai'pɪneɪt], **bipinnated** [bai'pɪneɪtɪd], *adj.*|| nebāt nev^cinden olarak yaprakları şapınıñ iki tarafında şapa varıncaya kadar bir çok yırtmaclu olub her bir yırtmacınıñ dañı bir ince şapı olmağla bu ince şapınıñ iki tarafı ol vechile yırtmaclu olan : 2. yaprak nev^cinden olub şapınıñ iki tarafında yırtmaclu olarak her bir yırtmacı dañı ol vechile iki taraftan yırtmaclu olan :

bipinnatifid [bai'pɪneɪtɪfɪd], *adj.*|| vech-i bālā üzere yaprakları yırtmaclu olub yırtmacları şapa kadar münşakķ olmayan : 2. yaprak nev^cinden olub bu vechile yırtmaclu olarak yırtmacları şapa kadar münşakķ olmayan :

biquadrate [,baɪkwɒ'dræt], *s.*|| ʿilm-i cebirde bir kemmiñ dördünci köki :

biquadratic [,baɪkwɒ'drætɪk], *adj.*|| 1. ʿilm-i cebirde kuvvet nev^cinden dördüncü olan : 2. dördüncü kuvvete mensüb ve müte^callik olan :

birch [bɜ:tʃ], *s.* 1. kayın ağacı : 2. çocuk döğmege mahşüş demet :

birch [bɜ:tʃ], **birchen** ['bɜ:tʃən], *adj.* kayın ağacından ʿibāret olan :

bird [bɜ:d], *s.* 1. kuş : murğ : t̄ā'ir : 2. tavuk : 3. § ādem : ħarīf :

bird of paradise, humā kuşı :

bird [bɜ:d], *v.n.* kuş avlamak : tutmak : urmak : şayd ve şikār étmek :

birdcage ['bɜ:d,keɪdʒ], *s.* kafes : kuş kafesi :

birdcall ['bɜ:d,kɔ:l], *s.* bir nev^c ışlık :

birdcatcher [bɜ:d-kætʃə], *s.* kuş-bāz : kuş tutıcı :

birdcatching [bɜ:d-kætʃɪŋ], *s.* kuş-bāzlık : kuş tutmak şan^cati :

birder [bɜ:də], *s.* kuş-bāz : kuş tutıcı :

bird-fancier [bɜ:d-'fænsɪə], *s.* 1. kuş-bāz : 2. kuş merāklusu :

birding [bɜ:dɪŋ], *s.* kuş avı :

birding-piece [bɜ:dɪŋ-pi:s], *s.* † filinta : av tūfengi :

birdlike [bɜ:d-laɪk], *adj.* kuş gibi : kuşa beñzer : kuş tarzında :

birdlime ['bɜ:d,laɪm], *s.* ökse :

birdlimed ['bɜ:d,laɪmd], *adj.* ökselü : ökse sürülmüş olan :

birdnesting [bɜ:d-nestɪŋ], *s.* kuş yuvasını aramaçlık :

bird-organ [bɜ:d-'ɔ:gən], *s.* kuşa hevā öğretmege maḥşūş çalgı :

bird's-nest [bɜ:ds-nest], *s.* kuş yuvası : yuva : yuva : lāne : āşiyān : āşiyāne : nişimen : vekar :

bird's-nesting [bɜ:ds-nestɪŋ], *s.* kuş yuvası aramaçlık eglencesi :

birime ['baɪrɪ:m], *s.*|| iki sıra kürek ile çekilür eski zamān gemisi :

birth [bɜ:θ], *s.* 1. toğmış : velādet : tevellüd : mevlid : mīlād : 2. toğuş : tevlid : 3. peydā olmaçlık : vücūda gelmeklik : çıkış : ḥuşūl : ḥāşıl olmaçlık : neş'et : bed° : bidāyet : ibtidā : mebd° : aşıl : tekevvün : zuhūr : ḥudūs : teḥaddūs : 4. şoy : aşıl : nesil : ḥaseb : neseb : 5. toğan nesne : çocuk : yavrı : beççe : mevlüd : mütevellid :

birthday ['bɜ:θ,deɪ], *s.* velādet günü : mevlid : mīlād :

birthplace ['bɜ:θ,pleɪs], *s.* adamıñ toğdığı yer : mevlid : maşkaṭü'r-re's :

birthright ['bɜ:θ,raɪt], *s.* velādet ḥaqqı : ḥaqq-ı velādet : adamıñ ḥasbe'l-mīlād ḥaqqı olan keyfiyyet :

bis [bɪs], *adv. (Latin)*, mükerreren : iki def'a :

biscuit ['bɪskɪt], *s.* 1. peksimāt : peksimed : 2. gevrek : kurābiye : 3. çanak çömlek maḥūlesinin bir kerre pişmiş ve henüz sırsız olan ḥamīri :

bisect [baɪ'sekt], *v.a.*|| 1. kesüb iki étmek : ikiye bölmek : ikiye taqsīm étmek : 2. taşīf étmek :

bisection [baɪ'sekʃən], *s.*|| 1. taşīf : 2. kaṭ° :

(82)

bisexual [baɪ'seksjuəl], *adj.*|| hem erkek hem dişi : ḥunşā olan :

bishop ['bɪʃəp], *s.* 1. piskopos : episkopos : kara baş : despot : muṭrān : üsküf : 2. bir nevc° eşret şerbeti ki şarāba şeker ile portakal şuyını katmağla i'cāl olunur : 3. şaṭranc fīli : fīl :

bishop ['bɪʃəp], *v.a.* 1. birini taqdīs ve taḥṣīṣ ile pişkopos naşb étmek : 2.ş at cān-bāzı hīle için ba°zı şan°at ile ihtiyār atı genc göstermek :

bishopric ['bɪʃəprɪk], *s.* 1. pişkoposluḡ rütbesi : 2. pişkoposuñ dā°ire-i me°mūriyyeti olan ūlke :

bismuth ['bɪzməθ], *s.* bismut-ı tesmiyye olunan ma°den :

bison ['baɪsən], *s.* Ameriḡa'da bulunan bir nevc yabān şıḡırđ :

bissextile [bɪ'sekstail], *s.*|| kebīse :

bissextile [bɪ'sekstail], *adj.*|| kebīseye mensūb ve mūte°allıḡ olan :

bister, bistre ['bɪstə], *s.* ḡoyu ḡahve rengi bir nevc boya :

bistort ['bɪstɔ:t], *s.* ḡurt pençesi otđ :

bistoury ['bɪstəri], *s.*|| cerrāḡ bıçāḡđ :

bit [bɪt], *s.* 1. pārcē : pāre : ḡısm : cūz° : 2. miḡdār : 3. atıñ aḡzına urulan gem : likām : ḡanḡarma : 4. mişḡab : mişḡab aḡzđ : 5. ufaḡ sikke dānesi :

not a bit, hiḡ : aşlā ḡaḡ°ā : zerre ḡadar :

a good bit, 1. ep eyüce : ḡaylđ bir miḡdār : 2. büyücek bir pārcē :

a little bit, az bir pārcē : azacđ : **a hard bit**, sert gem :

bit [bɪt], *v.a.* gem urmaḡ : aḡzına gem urmaḡ :

bit [bɪt], *v.a.* (*pret. of bite*), ışđrdđ : dişledi :

bit [bɪt], *adj.* (*p. part. of bite*), 1. ışđrılmış : gezđde olan : 2. ma°nen ḡüyā ışđrılmış olub bir nevc merāḡa mübtelā ḡılđnmış olan :

bitch [bɪtʃ], *s.* ḡancıḡ : dişi köpek : seg-i māde : kelbe :

bitch [bɪtʃ], *v.a.* bozmaḡ : fenā étmek :

bite [baɪt], *v.a.* (bit [bɪt]; bitten [bɪtən], bit [bɪt]), 1. ışđрмаḡ : dişlemek : 2. dişđyle ḡapmaḡ : 3. yemek : oymaḡ : işlemek : te°şđr étmek : 4. yaḡmaḡ : acıtmaḡ : şıḡındđ vėrmek : zaḡmet vėrmek : 5. kesmek : girmek : işlemek : te°şđr étmek : 6. cānına işlemek : cānına te°şđr étmek : 7.ş aldatmaḡ : ḡolandırmaḡ : 8. ma°nen ışđрмаḡla bir nevc merāḡa mübtelā étmek :

bite [bait], *s.* 1. ışırımış : ışırma : dişleyiş : 2. ışırılmış yer : yāre : diş yāresi : 3. loğma : bir ışırışda ıkoparılan miđdār :

biting ['baitıŋ], *adj.* 1. ışırıcı : gezā : 2. acı : mü°eşşir : fenā :

bitingly ['baitıŋlı], *adv.* mü°eřřirāne : acı acı : merāret ile :

bitt [bit], *v.a.* √ geminiñ ğomenesini yā-đud zencirini biteye bağlamak :

bitted [bitd], *adj.* 1. gem urulmış : gemlenmiş : 2. √ biteye bağlu :

bitten ['bitən], *adj.* 1. ışırılmış : dişlenmiş : gezide : 2. bir te°şir ile mü°eşşir : 3. bir merāka mübtelā : 4. ř aldanmış : aldadılmış : ıtolandırılmış :

bitter ['bitə], *adj.* 1. acı : telđ : mürr : merāretlü : 2. fenā : bī-rahm : şedid : eşedd olan :

bitter ['bitə], *s.* yemesi acı ve mi°devi olan dārū :

bitterish ['bitəriř], *adj.* acımtırağ : acımsı :

bitterishness ['bitəriřnəs], *s.* acımtırağlığ : acımsılığ :

bitterly ['bitərli], *adv.* acı acı : fenā fenā :

bittern ['bitən], *s.* balıđçıñ : balığçıllı : bağırtlağ ıkuşı : māhī-đvār :

bitterness ['bitənəs], *s.* 1. acılığ : merāret : telđi : 2. acı : derd : ıztırāb : 3. şiddet : ıiddet : sertlik

bitters ['bitəz], *s. pl.* mi°devi ve lezzeti acı ba°zi terkibāt rüğları :

bitter-sweet ['bitə,swi:t], *s.* yabān yāsemini :

bitts [bits], *s. pl.* √ 1. bite : 2. maymuncuğ :

bitume ['bitjum], **bitumen** ['bitjumın], *s.* || ma°den zifti : neft: kır : kafr :

bituminate ['bitjumınait], *v.a.* || neft ve zift terkib étmek :

bituminiferous ['bi'tju:mınıfərəs], *adj.* || neft ve ma°den zifti vérür ve ıhāřıl éder olan :

bituminize [bi'tju:mı,naız], *v.a.* || neft ve ma°den zifti hey°etine tağvıl étmek :

bituminization [bi'tju:mı,naızfən], *s.* || neft ve ma°den zifti hey°etine tağvıl keyfiyyeti :

bituminous [bi'tju:mınəs], *adj.* || neft ve ma°den zifti cinsinden olan : 2. kendi terkibinde neft ve ma°den zifti mevcüd ve dāđil olan :

bivalve ['baɪ, vælv], *s.*|| 1. ḥayvānātda qabuğı iki qanādlu olan böcek : 2. nebātātda iki qanādlu olan tohum qabı : 3. iki qanādlu olan böcek qabuğı :

bivalve ['baɪ, vælv], **bivalvular** ['baɪ, vælvulə], **bivalvous** ['baɪ, vælvus], *adj.*|| qabuğı iki qanād ile açılır olan : 2. qabuq nevcinden bulunub iki qanād ile açılır olan :

bivouac ['bɪvu, æk], *s.*↓ [*French*], çadır ve ordu kurulmaqsızın caskerĩn muvaqqaten açığıda oturması heyeti :

bivouac ['bɪvu, æk], *v.n.*↓ casker çadır qurmayaraq bir maħalde muvaqqaten açığıda oturmaq :

bizarre [bɪ'zɑ:], *adj.* (*French*), deli : mütelevvin : cacaıyb tabıcatlu olan :

blab [blæb], *s.*§ boş boğaz : geveze :

blab [blæb], *v.n.*§ boş boğazlıq étmek : gevezelik étmek :

blab [blæb], *v.a.*§ söylemek : fāş étmek : ifşā étmek :

blabbing [blæbɪŋ], *s.*§ boş bağazlıq : gevezelik :

black [blæk], *adj.* 1. qara : şiyāh : esved : 2. * dargın : kızgın : hiddetlü görinen : 3. qararmış :

black and blue, bezelenüb siyāhlanmış olan : bezelenüb qararmış olan :

black [blæk], *s.* 1. qara : siyāhlıq : isvidād : 2. siyāh renk : 3. siyāh mātem elbisesi : siyāh cArab : cArab:

black [blæk], *v.a.* 1. qarartmış : qaralattmış : siyāhlatmaq : 2. siyāh boya ile boyamaq :

black [blæk], *v.n.* qararmaq : siyāhlanmaq :

blackamoor ['blækə, muə], *s.* cArab : siyāh cArab :

to wash a blackamoor white, § Fārisĩniñ gerek beççe heme gerek şūd yā-ḥud iltizām-ı emr-i maħall ma'nālarında qarab-ı meşeldir :

blackball ['blæk, bɔ:l], *v.a.* biriniñ bir encümene duḥūlini men' zımnında qur'ada siyāh top atmaq

blackberry ['blækbəri], *s.* böğürtlen :

blackbird ['blæk, bɜ:d], *s.* qara tavuq :

blackboard ['blæk, bɔ:d], *s.* ders tahtası : tahta :

black-cattle [blæk-'kæt̪l], *s. pl.* sığır kısmı :

black-cock ['blæk, kɒk], *s.* taşlarda bulunan bir nevc siyāh av kuşu :

blarken ['bla:kən], *v.a.* 1. karalatmak : lekeletmek : 2. iftirā etmek : hakkında yürümek : itāle-i lisān etmek :

black-eyed [blæk-aɪd], *adj.* siyāh gözlü : kara göz :

blackguard ['blæga:d], *s.* çapkın : külhānī : yüzsüz : şüretsiz :

blackguard ['blæga:d], *v.a.* sögüb saymak :

blackguard ['blæga:d], *adj.* çapkına yakışur olan :

blackguardism ['blæga:d, ɪzəm], *s.* çapkınlık : edebsizlik :

blacking ['blækɪŋ], *s.* kundura boyası :

blackish [blækɪʃ], *adj.* karaca : siyāhca :

blacklead [blæk-led], *s.* 1. şoba boyası : 2. kurşun kalem ma'deni :

blacklead pencil, kurşun kalem :

blackleg ['blækleg], *s.ş* tolandırıcı kimār-bāz :

blackletter [blæk-'letə], *s.* İngilizceniñ başma için evvel-i emirde kullanılmış ve çokdan metrūk olan hurūfātı :

blackly [blækli], *adv.* darğın darğın : kızgın kızgın :

blackmail ['blæk, meɪl], *s.* taşlu eşkiyāsına ba'zen verilür olan harāc ve bāc mişillü vérgi :

blackness [blæknes], *s.* kara : siyāhlik : isvidād :

blackpudding [blæk-'puɪdɪŋ], *s.* kandan maħlūt bir nevc şucuk :

blacksmith ['blæk, smɪθ], *s.* témürçi : demirci : āhenger : haddād :

(83)

blackthorn ['blæk, θɔ:n], *s.* kara çalı :

bladder ['blædə], *s.* 1. sidik kavuğı : meşāne : 2. torba ve kīse gibi olan zār : 3. kabarcık :

the gall-bladder, °ūd : zehre : merāre :

blade [bleɪd], *s.* 1. kılıc namlusu : 2. çakı ve bıçak ağızı : 3. kalem-trāş vesā'iriñ demiri : 4. ot ve buğday ve emsāliniñ yaprağı : 5. omuz küreginiñ yaşsı yeri : 6. kayık küreginiñ uzun ve yaşsı tarafı : 7. hūpā mizāclu çapkıncı kimesne :

bladebone [bleɪdbəʊn], *s.* kürek : omuz küregi : ketf : levh-i ketf :

bladed [bleɪdɪd], *adj.* 1. nāmlulu olan : ağızlu olan : demirlü olan : 2. yapraklı olan : 3. küreklü olan : 4. yaşsı taraflu olan :

blain [bleɪn], *s.* çıban : kabarcık : şiş : yara :

blamable [bleɪməbəl], *adj.* begenilmeyecek : fenā görülecek : taqbīh olunacak : şāyān-ı āzār ve ser-zeniş :

blamableness [bleɪməblənəs], *s.* kabāhat : fenālık :

blamably [bleɪməblɪ], *adv.* taqbīh olunacak şüretle :

blame [bleɪm], *s.* 1. kabāhat : suç : taqşır : 2. āzār : ser-zeniş : taqbīh : levm : tevbīh : ta'ıyb : taqdīh :

blame [bleɪm], *v.a.* kabāhat bulmak : °ayıblamak : āzārlamak : ser-zeniş étmek : ta'ıyb étmek : taqbīh étmek : tevbīh étmek : taqdīh étmek :

blameful ['bleɪmfʊl], *adj.* °ayıb : fenā : yakışmaz : nā-sezā : günāh :

blamefully ['bleɪmfʊli], *adv.* taqbīh olunacak şüretle :

blamefulness ['bleɪmfʊlnəs], *s.* fenālık : kabāhat : °ayıb : günāh :

blameless ['bleɪmləs], *adj.* kabāhatsiz : ta'ıyb ve tevbīhe ğayr-i şāyān :

blamelessly ['bleɪmləsli], *adv.* ta'ıyibe şāyān olmayacak şüretle :

blamelessness ['bleɪmləsniəs], *s.* °adem-i kabāhat : kabāhatsızlık :

blameworthiness ['bleɪm,wɜ:ðɪnəs], *s.* fenā : fenālık : °ayıb : kabāhat : kuşūr : günāh :

blameworthy ['bleɪm,wɜ:ði], *adj.* fenā : °ayıb : yakışmaz : nā-sezā : günāh : şāyān-ı taqbīh : le'im

blanch [bla:ntʃ], *v.a.* 1. beyāzlatmaq : ağartmaq : bādem maḳūlesiniñ zārını çıxarmağla beyāzlatmaq : şoymaq : 3. ba°zı sebzevātı bağçede aydınlıqdan qapamağla beyāzlatmaq :

blanch [bla:ntʃ], *v.n.* 1. beyāzlanmaq : ağarmaq : 2. beñzi şolmaq : şarmaq : 3. zār ve qabuğı şoyulub beyāzlanmaq : temizlenmek : şoyulmaq : 4. aydınlıq görmemekle beyāzlanmaq :

blanch-mange [blə'mɔnz], **blanch-manger** [blə'mɔnzə], *s. (French)*, elmāsiyye : sütlü elmāsiyye

bland [blænd], *adj.* yavaş : mülāyim : tatlü : huşūnetsiz olan :

blandiloquence [blændılıkuens], *s.* müdāhene : dil tatluluğı :

blandish ['blændıʃ], *v.a.* nāz ve şīve ile biriniñ yüregini almak :

blandishment ['blændıʃmənt], *s.* nāz : şīve : şīrīn-kārī : edā : °işve : temellük : kirişme : °arZ-ı cemāl :

blandness ['blændnəs], *s.* tatluluk : yavaşlık : mülāyimlik : °adem-i huşūnet :

blank [blæŋk], *adj.* 1. boş : açık : 2. beyāz : 3. şaşmış : hayrān : mütehayyir : 4. eş°ār nev°inden ğayr-i muḳaffā olan : 5. fişenk nev°inden qurşunsuz olan : 6. kāğıd nev°inden yazısız olan :

blank [blæŋk], *s.* 1. yazı içinde boş ve açık bırakılan yer : 2. piyanqoda boş çıkan numero : 3. beyāz : beyāz kāğıd : boş kāğıd : yazısız kāğıd : 4. tölacaq yerleri henüz tölmemiş olan sened şüreti : 5. nişāniñ ortası : hedef ortasında olan beyāz dā°ire :

to sing in blank, ba°zı tölacaq yerleri henüz tölmeden senede imzā qomak :

to get a blank, piyanqoda numerosı boş çıkmak :

blanket ['blæŋkıt], *s.* fanila yorğan :

blanketing ['blæŋkıtıŋ], *s.* 1. yorğanlık fanila : 2. birini yorğan üzerine qoyub muḳkem silkerek hevāya uçurmak oyunu :

blankly [blæŋklı], *adv.* mütehayyirān :

blankness ['blæŋknəs], *s.* hayretten neş°et eden şaşkın baqışı :

blanquette [blæŋ'ket], *s. (French)*, bir nev° beyāz terbiyelü yañnī :

blarney ['bla:nɪ], *s.* (*Irish*), müdāhene : kabaca mübālagalu müdāhene :

blaspheme [blæs'fi:m], *v.n.* sebb étmek : küfr étmek :

blasphemer [blæs'fi:mə], *s.* sebb éden kimesne :

blaspheming [blæs'fi:mɪŋ], *s.* sebb : küfr : sebb étmeklik :

blasphemous ['blæsfiməs], *adj.* sebb ve küfr ma'nasında : küfr-āmiz :

blasphemously ['blæsfiməsli], *adv.* sebb ve küfr ma'nasında olarak :

blasphemy ['blæsfimɪ], *s.* 1. sebb : 2. küfr :

blast [bla:st], *s.* 1. rüzgār : yel : demm : hevā : nefha : 2. borı kısmınıñ bir ötişi : nefha : 3. nebātāta şoğuk ve sām yeli ve emşālinden ʿarız olan yaprağ yanıklığı : 4. kayaların bārūt kuvvetiyle atılması : 5. ocağı söndürmeyerek yer yakmada hāşıl olan ma'den : 6. hayvānāta sām yeliniñ doğunması :

blast furnace, kal-hāneniñ bir nev° küreklü yā-ḥud yel-pāzelü ocağı :

blast [bla:st], *v.a.* 1. yakmak : yel ve emşāli nebātın yapraklarını yakmak : 2. bārūt ile atmak : 3. ifnā étmek : tağıtmak : bād-ı fenāya vérmek : 4. lekelemek : qaralamak :

blast you! §§ Allāh belāñı vérsün :

blast it! §§ Allāh belāsını vérsün :

blasting [bla:stɪŋ], *s.* kayaları bārūt ile atmaçlık :

blatant ['bleɪtʰnt], *adj.* böğürici : bağıricı olan :

blaze [bleɪz], *s.* 1. büyük ʿalev : çok ʿalev : āteş ʿalevi : 2. at alnında olan şabāḥü'l-ḥayr :

in a blaze, ʿalevlenmiş : müştāʿil : şuʿle-keş :

to set in a blaze, ʿalevlendirmek : işʿāl étmek :

blaze [bleɪz], *v.n.* ʿalevlenmek : ʿaleviyle yanmak : şuʿle-keş olmak :

blazing [bleɪzɪŋ], *adj.* çok ʿalevlü : müştāʿil : şuʿle-keş : zebāne-keş :

a blazing star, kuyruklu yıldız : zū-züvābe :

blazon ['bleɪzʰn], *s.* || ḥānedān arması ʿalemi : ʿalem-i arma :

blazon ['bleiz^ən], *v.a.*// hānedān arması ıstılāhāt-ı maḥşūşā ile ʿilmen taʿrīf ve beyān étmek : 2. arma tersīmi ile tezyīn étmek : 3. * iʿlān ve işāʿa étmek : neşr ve ifşā étmek :

blazonry ['bleiz^ənri], *s.*// hānedān arması ʿalemi : ʿalem-i arma :

blea [bli:], *s.*// ağac ve keresteniñ aqçıl özlü tarafı : öz :

bleach [bli:tʃ], *v.a.* beyāzlatmaq : çırpmaq : ağartmaq : kışāret étmek :

bleach [bli:tʃ], *v.n.* beyāzlanmaq : atmaq : ağarmaq :

bleached [bli:tʃɪd], *adj.* beyāz : qaştārlu olan :

bleacher ['bli:tʃə], *s.* çırpıcı : qaşşār :

bleachery ['bli:tʃəri], *s.* çırpıcı kār-hānesi :

bleachfield [bli:tʃfi:ld], *s.* çırpıcı çayırı :

bleaching [bli:tʃɪŋ], *s.* çırpmaqlık : kışāret : qaştār :

bleaching powder, bleaching fluid, bezleri beyāzlatmaq için kullanılan toz yā-
hud şu :

bleaching works, çırpıcı kār-hānesi :

bleak [bli:k], *adj.* rüzgāra qarşı olmaqla şoğuk ve ısınmaz olan :

bleakly [bli:kli], *adv.* şoğuk ve ısınmaz olarak :

bleakness [bli:knəs], *s.* rüzgāra qarşı şoğuk ve ısınmazlık keyfiyyeti :

bleaky [bli:ki], *adj.* rüzgāra qarşı ve şoğuk ve ısınmaz olan :

blear [bliə], *adj.* göz kısmından olub aqrır ve şulanur ve qararmış olan :

blear-eyed [bliə-aɪd], *adj.* gözi aqrır ve qararmış ve şulanur olan :

bleat [bli:t], *v.n.* melemek : bağırmak :

bleat [bli:t], **bleating** [bli:tɪŋ], *s.* meleme : koyun ve kuzı melemesi :

bleating [bli:tɪŋ], *adj.* meleyici :

bled [bli:d], *s.* kabarcık :

bled [bli:d], *v.a.* (*pret. of bleed*), kan aldı : faşd éttdi :

bled [bli:d], *v.n.* (*pret. of bleed*), kanadı : kanı ağıdı :

bled [bli:d], *adj.* (*p. part. of bleed*), 1. kanamış olan : 2. kanı akmış olan : 3. kan alınmış olan :

bleed [bli:d], *v.a.* kan almak : faşd etmek :

(84)

bleed [bli:d], *v.n.* 1. kanamak : kanı akmak : 2. nebātīñ şuyı ve özi akmak :

bleeding [bli:dɪŋ], *s.* kan almaçlık : faşd : 2. kanamaçlık : kanı akmaçlık : 3. nebātīñ şı ve özi akmaçlık :

bleeding [bli:dɪŋ], *adj.* kanamaçda : kanı akmaçda : hūn-fişān :

blemish ['blemiʃ], *s.* kuşūr : ʿayıb : noqşān : leke : hālel : saqat : saqatlık : bozuk : bozukluk

blemish ['blemiʃ], *v.a.* saqat etmek : bozmaç : lekelemek : incitmek zarar etmek : doğunmak : hālel vérmek : ihlāl etmek :

blemished ['blemiʃd], *adj.* bozuk : saqat : hālel-pezīr : muhtell :

blemishless ['blemiʃləs], *adj.* kuşūrsuz : hālelsiz : bī-kuşūr : bī-noqşān :

blench [blentʃ], *v.n.* ürmek : korkmaç :

blend [blend], *v.a.* eyüce qarışdırmak : mezc etmek :

blend [blend], *v.n.* 1. eyüce qarışmak : mezc etmek : 2. uymak : imtizāc etmek :

blennorrhoea [ˌblenəˈrɪə], *s.*|| bel şoğukluğı : bel şoğuğı :

bless [bles], *v.a.* 1. Hāqı taʿālā hazretleri birini bu dünyāda ve huşūsiyle āhıretde saʿıd ve mesʿūd buyurub saʿādet-i hāle nāʿil eylemek : 2. Hāqı taʿālā hazretleri insānıñ mesāʿılerini hayr ile müşmir buyurmaç : 3. Hāqı taʿālā hazretleri bir nesneyi mübārek ve mesʿūd buyurmaç : 4. insān Cenāb-ı Hāqıa hamd ve şenā ve sitāyiş etmek : 5. insān insāna hayr duʿā ve şenā ve sitāyiş etmek : 6. insān eşyā-yı sāʿire üzerine hayır duʿā oçumaç :

blessed ['blesɪd], *adj.* 1. mübārek : mesʿūd : 2. hayır : nık : nıkū : huçeste : saʿıd : 3. merhūm ve mağfūrla :

I'm blessed, ş vay anasını fülān :

blessedly ['blesɪdli], *adv.* mübārek ve mesʿūd vechile :

blessedness ['blesɪdnəs], *s.* Hakk ta'ālī hazretlerinin lütf ve 'ināyetine mazhariyyetle hāşıl olan sa'adet-i hāl :

single-blessedness, beykârlık hālī : beykârlık ni'emet-i 'uzmâsı :

blessed-thistle ['blesɪd-'θɪsəl], *s.* şevket otı :

blessing ['blesɪŋ], *s.* Hakk ta'ālīniñ lütf ve 'ināyeti : 2. Hakk ta'ālīniñ lütf ve 'ināyetini mübeyyin olan emir ve fermânı : 3. ni'emet : hayr : cūd : 4. insāniñ hayır du'âsı :

blest [blest], *adj.* 1. mübârek : mes'ūd : 2. mütena'im : nâ'il-i vesīle-i hayr olan :

blew [blu:], *v.a. (pret. of blow)*, 1. ufaldı : çaldı : 3. korudı : ifşâ étđi : şişürđi : 6. esđi götürđi :

blew [blu:], *v.n. (pret. of blow)*, 1. esđi : hübüb étđi : 2. ufaldı : 3. şoludı : 4. öđđi : çalındı

blight [blaɪt], *s.* 1. güyâ hevâdan olarak gezen hayvânâtıñ gözine ve gerek nebâtâtıñ çiçek ve taze yaprak yâ-hud meyvesine 'arız olub şalm ta'ebir olunan 'illet ve 'arızâ : 2. bu mişillü 'illet zuhûrina sebep olan keyfiyyet-i hevâ : sām yeli : şām :

blight [blaɪt], *v.a.* şām urmak : yakmak : kurutmak : bozmak : 2. ma'nen bozmak : çürütmek : hebâ étmek : bād-ı fenāya vérmek :

blighted [blaɪtɪd], *adj.* 1. şām urmuş : yanmış : şolmuş : kurumuş : bozulmuş : pejmürde : 2. ifnâ olunmuş :

blighting [blaɪtɪŋ], *adj.* 1. yakar : şaldırır : bozar olan : 2. ifnâ ve izâle-i ümîd éder olan :

blightingly [blaɪtɪŋlɪ], *adv.* maşşül yâ-hud ümîdi ifnâ ve izâle édecek şüretle :

blind [blaɪnd], *adj.* 1. kör : gözi görmez : a'mâ : nâ-bînâ : 2. kör : görmez : nâ-bînâ : 3. şoşak nev'inden olub çıkmaz olan : 4. nâ-dân : bî-fehm : bî-idrāk : 5. görünmez : gözükmez : 6. açılmaz : sökmez :

blind of one eye, bir gözi kör : yek-çeşm : a'ver :

a blind man, kör : a'mâ :

a blind alley, çıkmaz şoşak :

blink [blɪŋk], *v.a.* 1. kör étmek : 2. bî-fehm étmek : 3. kapatmak : örtmek :

blind [blaɪnd], *s.* 1. güneş perdesi : perde : 2. hā'il olan nesne : 3. göz bağı : göz bağlayacak hîle : hîle için meydāne konulan nesne :

blindage [blaɪndɪdʒ], *s.* † tābiyeniñ mazgāllarını gizlemek için kapatılan boyalı perde :

blindfold ['blaɪnd,fəʊld], *adv.* gözi bağlı olarak : gözünü kapayarak :

blindfold ['blaɪnd,fəʊld], *v.a.* gözünü bağlamak : gözünü şarub bağlamak :

blindfolded ['blaɪnd,fəʊldɪd], *adj.* gözi bağlı olan :

blinding [blaɪndɪŋ], *adj.* gözi kör éder olan : gözi görmez éder :

blinding [blaɪndɪŋ], *s.* perdelik kumāş : güneş perdesine mahşûş bez :

blindly [blaɪndli], *adv.* kör körine : hiç bakmayarak : ʿale'l-ʿimmiyā :

blindman's-buff [blaɪndmən-bʌf], *s.* kör ebe oyunu :

blindness ['blaɪndnəs], *s.* 1. körlük : aʿmālîk : ʿamā : 2. görmezlik : körlük : 3. ʿadem-i idrāk : ʿadem-i başîret :

blind-side [blaɪnd-saɪd], *s.* § insāniñ merāk ve zaʿafı olub bî-sebāt ve bî-başîret bulunduğı huşûş :

to get on the blind side of a person, § biriniñ merākını bulub kendi murādını anıñ vāsıtasıyla hāşıl étmek :

blindworm ['blaɪnd,wɜ:m], *s.* ufağ bir nevʿ yılan :

blink [blɪŋk], *v.n.* 1. göz kapamak : 2. gözi yarı yarıya kapamak :

blink [blɪŋk], *v.a.* göz kapayub görmemezlik étmek : iğmāz-ı ʿayn étmek :

blink [blɪŋk], *s.* bakış : nazar : lahza :

blink of ice, ✓ baħr-i müncemidde buzlarıñ ufuğda görinen ziyāsı :

blinkard ['blɪŋkəd], *s.* bir düziye gözünü kapar olan kimesne :

blinkers ['blɪŋkəz], *s. pl.* ʿaraba bār-gīriniñ gözligi :

bliss [blɪs], *s.* saʿādet : saʿādet-i hāl : nāz ü naʿīm :

eternal, heavenly, bliss, saʿādet-i uhreviyye :

blissful ['blɪsful], *adj.* pür nāz ü niʿmet olan :

blissfully ['blɪsfulɪ], *adv.* envā^c-i nāz ve ni^cmet ile : devlet ve sa^cadet ile :

blissfulness ['blɪsfulnəs], *s.* sa^cadet :

blissom [blɪsəm], *v.n.* şöhret galebesiyle oynaşmak :

blister ['blɪstə], *s.* 1. kabarcık : uçuk : 2. yağı : pehlüvān yağı : İngiliz yağı : 3. yakıdan hāşıl olan kabarcık ve yara :

blister ['blɪstə], *v.n.* kabarmak :

blister ['blɪstə], *v.a.* kabartmak : kabartdırmak :

blister-fly ['blɪstə-flɪ], *s.* kunduz böceği :

blister-plaster ['blɪstə-'plɑ:stə], *s.* yağı :

blistered ['blɪstərt], *adj.* 1. kabarmış olan : 2. uçuklanmış olan :

blistery ['blɪstəri], *adj.* bir kaç yerinden kabarmış olan :

blite [blɪt], *s.* çilek gibi meyvesi olur bir iki dürlü ot ismi :

strawberry-blite, mezkūr otlardan biriniñ ismidir :

blithe [blaið], **blitheful** [blaiðful], *adj.* şād : şād-mān : şen : mesrūr : ferah :

blithely ['blaiðli], *adv.* şādluğ ile : mesrūren : şenlik ile :

blitheness ['blaiðnəs], *s.* keyf : şenlik : şād-mānī : neş^eet : meserret : sürūr :

blithesome ['blaiðsəm], *adj.* şād : şād-mān : şen : mesrūr : ferah :

blithesomeness ['blaiðsəmnəs], *s.* şādlık : şādī : şād-mānī : şenlik : keyf : meserret : sürūr

bloat [bləʊt], *v.a.* şişürmek : nefret véreceğ şüretle şişürmek :

bloated [bləʊtɪd], *adj.* şişmiş : şişkin : şişman : patlayacak :

bloatedness [bləʊtɪdnəs], *s.* şişkinlik :

bloater ['bləʊtə], *s.* tozı az ve dumanlı bir nev^c lüfer balığı :

block [blɒk], *s.* 1. ağac kütük : 2. mücrimleriñ başını balta ile kesmekte müsta^cmel ağac kütük : 3. kelle şeklinde olan ağac kālīb : 4. ahmağ ve idrāksiz ve neş^eetsiz adam : 5. ✓ mağara : 6. büyük ve cesīm taş pāresi : 7. kalınca ağac pāresi : 8. başma için oyulmuş

ağac kâlib : 9. birbirine muttaşıl bir çok ebniyeniñ hey°et-i mecmû°ası : 10. yol ve şokak tıkanması :

(85)

block [blɔk], *v.a.* 1. kapamak : tıkmak : kesmek : sedd etmek : münsedd etmek : men° etmek : mâni° olmak : hâ°il olmak : 2. kâliba komak : kâliba geçürmek : kâliba çekmek :

blockade [blɔ'keɪd], *s.↓* abluğa : muhâşara : hişâr : çevirme :

blockade [blɔ'keɪd], *v.a.↓* abluğa etmek : muhâşara etmek : etrâfını çevirüb kapatmak :

blockading [blɔ'keɪdɪŋ], *s.↓* abluğa etmeklik : muhâşara etmeklik :

blockading [blɔ'keɪdɪŋ], *adj.* abluğa eden : muhâşara eden :

blockhead ['blɔk'hed], *s.* kafâsı oñun : ahmak : eşek : mânkafâ :

blockhouse ['blɔk'haus], *s.* müstaḥkem bir nev° muhtaşar ahşab binâ :

blomary ['blɔmeɪrɪ], *s.||* bir nev° témürce ocağı :

blond [blɔnd], *s.* ipek dantele : ipek bürüncük :

blonde [blɔnd], *s.* levni beyâz saçlı lepışka gözleri mâ°î kız ve çarı :

blood [blʌd], *s.* 1. kan : hün : dimâ : 2. akırbâlık : qarâbet : 3. nesl : soy : cins : ḥaseb ü neseb : 4. nesl-i şâhâne : ḥânedân-ı devlet : 5. sefk-i dimâ : arâka°-i dimâ : kan dökmeklik : hün-rîzî : 6. nebât ve meyve şuyı : açık meşreblü gencece kimesne : 8. cins at : °Arab atı : küheylân :

hot blood, dargınlık : kızgınlık : ğazab : ḥiddet :

cold blood, adamıñ ğazabsız olan °ādî ḥâli :

half blood, yalıñız ana yâ-ḥud yalıñız peder tarafından olan ḥışımlık :

whole blood, hem ana hem baba tarafından olan ḥışımlık :

blood [blʌd], *v.a.* 1. kan almak : faşd etmek : 2. kana alışdırmak : 3. kana boyamak : kana bulaşdırmak :

blood-cloured [blʌd-klʊəd], *adj.* kan renklü olan : kırmızı :

blooded ['blʌdɪd], *adj.* 1. kanlı : kan şāhibi olan : kan alınmış olan : 3. kana alışmış olan : kana bulaşmış olan :

blood-guiltiness [blʌd-'gɪltɪnəs], *s.* katl-i nefis kabāḥati : sefk-i dimā cünḥası : kätillik şıfat-ı kabīḥası :

blood-guilty [blʌd-'gɪltɪ], *adj.* adam katl étmiş : kanlu kätil olan :

blood-horse [blʌd-hɔ:s], *s.* cins at : °Arab : küheylān :

blood-hot [blʌd-hɒt], *adj.* kan sıcaklığında olan : ılıcağ olan :

blood-hound [blʌd-haund], *s.* kuvvet-i şāmmesi ġāyet keskin bir nev° köpek :

bloodily [blʌdɪ], *adv.* °adem-i merḥamet ve seffāklik ile :

blooding [blʌdɪŋ], *s.* 1. kan : kan almaçlık : kan alınması : faşd : 2. kana alışdırmaçlık : 3. kana alışmaçlık : 4. kana bulaşdırmaçlık : 5. kana bulaşmaçlık :

bloodless ['blʌdləs], *adj.* 1. kansız olan : kanı olmayan : 2. kansız olan : bilā-sefk-i dimā olan : 3. ġayret ve ḥamiyyetsiz olan : bī-zehre olan :

bloodlessly ['blʌdləsli], *adv.* kan dökmeyerek : bilā-sefk-i dimā :

blood-letter [blʌd-'letə], *s.* kan alan adam : berber : faşşād :

blood-letting [blʌd-'letɪŋ], *s.* kan almaçlık : kan alınmaçlık : kan : faşd :

blood-pudding [blʌd-'puɪdɪŋ], *s.* kandan tertīb olunur bir nev° mumbār ve şucuğ :

blood-red [blʌd red], *adj.* kan gibi koyu kırmızı olan :

bloodshed ['blʌd.ʃed], *s.* kan dökmeklik : kan dökülmesi : sefk-i dimā : irāqa-i dimā : ḥūn-rīzī :

bloodshedder ['blʌd.ʃedə], *s.* kätil : seffāk : ḥūn-rīzī :

bloodshot ['blʌd.ʃɒt], *adj.* göz nev°inden olarak kan olmuş : kan tolmüş : kızarmış olan :

blood-spilling [blʌd-spɪlɪŋ], *s.* kan dökmeklik : kan dökülmesi : sefk-i dimā : irāqa-i dimā : ḥūn-rīzī :

blood-stained ['blʌd.steɪnd], *adj.* 1. kanlı : kana bulaşmış : ḥūn-ālūd olan : 2. kanlı : kätil olan :

bloodstone ['blʌd, stəʊn], *s.* kan taşı :

bloodsucker ['blʌd, sʌkə], *s.* 1. kan emüb içeren hayvān : 2. sülük : 3. § adamın ciğerini söker gibi akçesini büyük bahāne ile söker alur olan kimesne :

bloodthirstiness ['blʌd, θɜ:stɪnəs], *s.* adamın kanına şuşamaqlık : teşnegī-i hūn :

bloodthirsty ['blʌd, θɜ:stɪ], *adj.* kana şuşamış : teşne-i hūn :

blood-vessel [blʌd-'vesəl], *s.* tamar : kan tamarı : ırk : reg :

blood-warm [blʌd-wɔ:m], *adj.* kan sıcaklığında olan : ılıcağ olan :

bloody ['blʌdɪ], *adj.* 1. kanlu : kana bulaşık : hūn-ālūd : kan dökici : seffāk : hūn-rīz : 3. kanlu : seffākāne : hūn-rīzāne : 4. §§ pek kaba halkın cenābet ta'bīri gibi müsta'emeldir :

bloody ['blʌdɪ], *adv.* §§ pek kaba halkın merdūd ta'bīri olarak pek ve çok ve gāyetle ma'nāsında kullanılır :

bloody-flux ['blʌdɪ-flʌks], *s.* kanlu ishāl :

bloody-minded ['blʌdɪ-'maɪndɪd], *adj.* adam öldürmeklik murād ve niyyetinde olan :

bloom [blu:m], *s.* 1. çiçek : şikūfe : gonce : zühre : 2. meyveniñ dumanı : duman : 3. tazelik : gençlik : ʿunfuvān : ʿunfuvān-ı şebābet : şebābet : şebāb : 4. güzellik : cemāl : zībā : 5. büyük kār-hāne ocağında birden kızdırılan ve birden çekic altında döğülen büyük témür yığını :

bloom [blu:m], *v.n.* 1. çiçek açmak : çiçek vérmek : 2. taze çiçek gibi kemāl üzere güzel olmak :

bloomy ['blu:məri], *s.* || kār-hānede olan büyük bir nev° témür ocağı :

blooming ['blu:mɪŋ], *adj.* 1. genc ve güzel olan : tazelik ʿalāmetiyle güzel olan : 2. güzellik ve tazelik ʿalāmeti olarak gül gibi al olan :

bloomingly ['blu:mɪŋlɪ], *adv.* güzellik ve tazelik şıfatını göstererek :

bloomingness ['blu:mɪŋnəs], *s.* tazelik ile ber-ā-ber olan güzellik :

bloomy ['blu:mɪ], *adj.* çiçeklü : çiçek tolu : şikūfe-bāz olan :

blossom ['blɒsəm], *s.* çiçek : şikūfe : gonce : zühre :

blossom ['blɒsəm], *v.n.* çiçek açmak : çiçek vérmek :

blot [blɒt], *s.* 1. mürekkeb tamlası : 2. leke : ʿayıb : kuşūr : 3. tavla oyununda henüz kapanmamış tek pul : açık pul : açık taş :

blot [blɒt], *v.a.* 1. üzerine mürekkeb tamlatmak : tamlatmak : 2. lekeletmek :

to blot out, 1. çizmek : bozmağ : terkīn étmek : 2. izāle étmek :

blot [blɒt], *v.n.* ağmağ : yayılmağ : yayılıb tamlı ve leke gibi olmağ :

blotch [blɒtʃ], *s.* bedeniñ kağı bir tarafında deride zühūr éden leke :

blotted [blɒtɪd], *adj.* 1. tamlanmış : tamlı tamlı olmuş : 2. ağıb yayılarak tamlı gibi olmuş : 3. bozulmuş : bulaşdırılmış olan :

blotting-paper [blɒtɪŋ-ˈpeɪpə], *s.* Frenk mürekkebiyle yazılmış yazıyı kurutmağa kullanılır bir nevc sünger kâğıd :

blouse [blaʊz], *s.* (*French*), gömlek biçiminde hafif bir nevc üstlük erkek rübāsı :

blow [bləʊ], *s.1.* uruş : darb : darbe : laṭm : lett : taʿn : zaḥm : 2. ḥamle : 3. muşībet : felāket : dāhiye : kazā : belā : 4. sinegiñ atda zühūr éden kurdı : 5. esiş : hebb : hubūb : 5. üfleyiş : üfürüş : 6. hevālanış : hevā almağlık : 7. çiçekleriñ açması : açılması : görünişi :

a blow out, ş ziyāfet : qarın toyurmağlık :

a blow up, 1. nesneniñ bārūt ile atılması : 2. ş gavgā : nizāʿ : gürüldi :

blow [bləʊ], *v.n.* (blew [blu:]; blown [bləʊn]), 1. esmek : hubūb étmek : vezān olmağ : 2. üflemek : üfürmek : nefḥ étmek : nefḥ étmek : 3. şolumağ : pek nefes almağ : 4. çalınmağ : boru gibi ses vérmek : ötmek :

to blow off, buḥār boşa şalivérilüb gitmek :

to blow over, geçmek : şavuşmağ : şavmağ : mündefiʿ olmağ :

to blow up, atmağ : atılmağ : patlamağ :

to blow hard, 1. sert esmek : 2. pek şolumağ :

blow [bləʊ], *v.a.* (blew [blu:]; blown [bləʊn]), 1. esmek yā-ḥud üflemek ile sürmek ve atmağ : 2. üfleyüb çalmağ : nefḥ étmek : körük ile körümeğ : nefḥ étmek : 4. ş iʿlān étmek : işāʿa étmek : fāş étmek : ifşā étmek : 5. üfleyüb şişürmek :

to blow away, 1. üflemek yā-ḥud esmek ile götürmek : def^c étmek : 2. top ve bārūt ile atub def^c étmek :

to blow down, üflemek ve esmek ve bārūt ve emsālī ile yıkmak :

(86)

to blow in, 1. üflemek yā-ḥud esmek yā-ḥud bārūt ve emsālī ile içerü çökdürmek : içerü sürmek : içerü atmak :

to blow off, 1. üfleyüb yā-ḥud esüb uzağa yā-ḥud bir şeyⁱñ üstünden def^c étmek : buḥār şalıvirmek : 3. buḥārını boşa vérmek :

to blow out, 1. üfleyüb yā-ḥud esüb söndürmek : ocağa ziyāde kömür kımayub söninçeye kadar üflemek : 3. yel mişillü şey ile taşra sürüb atmak : 4. yel ile şişürmek :

to blow out one's brains, biriniñ başına tüfeng ve tabanca atub beynini tağıtmak

to blow up, 1. bārūt ile atmak : 2. bārūt gibi atmak : 3. ş āzārlamak : 4. yel ile kaldırmak : 5. yel ile kabardub şişürmek : 6. üfleyüb yandırmak :

blow [bləu], *v.n.* (blowed [bləud]; blown [bləun]; blowed [bləud]), 1. çiçek açmak : çiçek vérmek : 2. açmak : açılmak :

blow [bləu], *v.a.* (blowed [bləud]; blown [bləun]), 1. nefesi kesilinceye kadar koşdurub yormak : 2. sinek kısmı ete yumurtlayub kırtlatmak :

I'll be blowed, §§ kahr olayım : kör olayım :

you be blowed! §§ haydi şuradan sen de :

he be blowed! §§ kör ola :

blower ['bləuə], *s.* 1. esici : 2. üfleyici : 3. || bir ne^c körük yel-pāzesi yā-ḥud yel-pāzelü körük : 3. || āteşi hevālandırmak için ocağıñ öñüne aşılr saç : 5. || kömür ma^cdeni derūmında körük gibi hevā yā-ḥud gāz véren yarık : 6. || çiçek açar : çiçek vérici :

blow-fly ['bləu, flai], *s.* ete yumurtasını bırakub kırtlandırır olan sinek :

blow-hole ['bləu, həul], *s.* ba^czı cins balığıñ nefeslik deligi :

blowing [bləuɪŋ], *s.* 1. esmeklik : hubüb : 2. üflemeklik : üfürmeklik : nefḥ : nefḥ : 3. çalmaklık : nefḥ : 4. çiçek açmaklık :

a blowing up, 1. bārūt ile atmaçlık : 2. § āzār : laķırdı : ķalay :

blowing [bləuɪŋ], *adj.* 1. esici : 2. üfleyici : 3. rüzgārllu olan :

a blowing machine, körük cinsinden üflemege maḥşūş çarḥ :

blown [bləun], *adj.* (*p. part. of blow*), 1. esilmiş : 2. üfürölmüş : 3. ifşā olunmuş : 4. açmış : açılmış : 5. ķurtlanmış olan :

blown upon, 1. üzerine sinek yumurtlayub ķurtlanmış : 2.* ḥaşerāt gibi nemmāmlar ve ʿayıbcular tarafından ğamz ve taʿn olunmuş olan :

blowpipe ['bləu.paɪp], *s.* lehīm borusı : ağız borusı : boru : borı :

blowzy ['bləuzɪ], *adj.* § kız ve ķarı nevʿinden olub yanaķları kıp kırmızı ķabaca ve semizce olan :

blubber ['blʌbə], *s.* balığıñ muḥallebi ve balğam gibi olan yağı ki şıķıldıķda Şu gibi yağı çıķar :

sea-blubber, aḥtapot ve deñiz ümmi taʿbīr olunan ḥayvān :

blubber ['blʌbə], *v.n.* § üngür üngür ağlamak :

blubberer ['blʌbərə], *s.* § çok ağlayıcı :

blubbery ['blʌbəri], *s.* § üngür üngür ağlayış :

bludgeon ['blʌdʒən], *s.* Şopa : ķalın Şopa : oḥun : ağac :

blue [blu:], *adj.* 1. māʿī : māvī : gök : 2. lāciverd :

light blue, māʿī : māvī : gök : süt māʿisi : ezrak : kebūd :

sky-blue, gök māʿisi : açık māʿī : **dark-blue**, lāciverd :

to look blue, § bozulmaķ : çehresi bozulmaķ :

the blue devils, the blues, § merāk : keder : ğamm : ğuşşa :

blue [blu:], *s.* 1. māʿī rengi : 2. lāciverd rengi : 3. çivid boyası :

blue [blu:], *v.a.* || 1. çamaşırı azacıķ çivide boyamaķ : 2. çelige mīnāveş vėrmek :

blue-bottle ['blu: ˌbɒtəl], *s.* 1. büyük māʿī sinek ki ķaşāb dükkānına çok gelür : 2. ʿādī bir cins māʿī çiçek : peyğāmbere çiçeği :

blue-light [blu:-laɪt], *s.* mäh-tāb : donanma mäh-tābı : işāret mäh-tābı :

blueness ['blu:nəs], *s.* 1. mäh-īlik : 2. siyāhlık : morluk :

blue-peter [blu:-'pi:tə], *s.* √ kalkmak bayrağı : kalkmak işāreti :

blues [blu:z], *s. pl.* 1. § merāk : keder : ğuşşa : ğamm : 2. † İngiltere'niñ ʿasākir-i hāşşasından lāciverd giyilür bir süvārī alayıdır :

blue-stocking ['blu:stɒkɪŋ], *s.* § dā'imā ʿilm ile uğraşur ʿilm lakırdısını éder olan kız ve karı :

bluff [blʌf], *s.* uçurum : yār : dik bir burun :

bluff [blʌf], *adj.* 1. uçurum : yār : dik olan : 2. şaşkınmayarak toğrı söyler olan : hātır gönül pek şaymayub açık söyler ve nezāketsiz hareket éder olan : 3. toğrı olub faqat nezāketsizce olan :

bluffness [blʌfnəs], *s.* 1. toğruluk ile mahlıt olan ʿadem-i nezāket : 2. uçurumluk : diklik :

bluffy [blʌfi], *adj.* sāhil cinsinden olub öte berüsünde yār ve uçurumlu burunları mevcüd olan :

bluish ['blu:ɪʃ], *adj.* 1. mäh-ice : 2. mükedderce :

blunder ['blʌndə], *s.* yañlış : sehv : hātā :

to make a blunder, yañılmaq : yañlış étmek : yañlışlık étmek : sehv étmek : hātā étmek

blunder ['blʌndə], *v.n.* 1. yañılmaq : yañlış étmek : yañlışlık étmek : sehv étmek : hātā étmek : 2. şaşkın gibi söylemek : 3. şaşkın gibi hareket étmek :

to blunder on, to go blundering on, § bir müddet yā-hud encām-ı kāra qadar şaşkın gibi hātādan hātāya düşmek :

blunderbuss ['blʌndəbʌs], *s.* qarabine : qarabine [ikinci hece elifli] : alay bozan tüfengi

blunderer ['blʌndərə], *s.* dā'imā yañlış éder olan şaşkın :

blunderhead ['blʌndəhed], *s.* şaşkın : eşek :

blundering ['blʌndəriŋ], *s.* yañılmaqlık : yañlış étmeklik :

blundering ['blʌndəriŋ], *adj.* şaşkın : yañılıcı olan :

blunderingly ['blʌndərɪŋli], *adv.* yañılıraq : aǵzını yüzini kıraraq :

blunt [blʌnt], *adj.* 1. kör : kesmez : künd : kelil olan : 2. şaķınmayub h̄atırına gelenini söyler olan : 3. şaķınmayaraq söylenilmiş olan :

blunt [blʌnt], *v.a.* 1. köreltmek : 2. keskinliğini gidermek : aǵzını bozmaq : kılaǵısını bozmaq : 2. temyiz ve kuvvet ve dirāyetini taqlil etmek : 3. zevk ve lezzetini kırmak : 4. hiddet ve şiddetini taqlil etmek :

bluntly [blʌntli], *adv.* 1. kör kör : hemān kesmez gibi : 2. esirgemeyerek : şaķınmayaraq : açık : bilā-ketm : bilā-madara : bī-muḥābā :

bluntness [blʌntnəs], *s.* 1. körlük : kesmezlik : kündi : kelālet : 2. şaķınmayaraq söylemeklik huyı : 3. bī-muḥābā söylenilmeklik :

blur [blɜ:], *s.* leke :

blur [blɜ:], *v.a.* lekelemek : lekeletmek :

blurt [blɜ:t], *v.a.* atmaq : bilā-mülāḥaza söylemek : aǵzından kaçırmaq :

blush [blʌʃ], *s.* 1. kızarma : yüz kızarması : humret : humret-i hacālet : 2. penbelik : azacıq bir kırmızılık : 3. * ḥadāset : yeñilik : tāzelik : evvel zuhūr :

blush [blʌʃ], *v.n.* kızarmak : yüzi kızarmak : hacālet etmek :

blushing [blʌʃɪŋ], *adj.* hicāb ve hacāletden nāşī yüzi kızarmış olan :

blushing [blʌʃɪŋ], *s.* hacāletden neşet eden yüz kızarmaqlığı :

blushingly [blʌʃɪŋli], *adv.* hacāletden nāşī yüzi kızararaq :

blushy [blʌʃi], *adj.* hacāletden nāşī kızarmış olan :

bluster ['blʌʃtə], *s.* gürüldi : patırdı : yaygara : kaba dayılık :

bluster ['blʌʃtə], *v.n.* gürüldi etmek : patırdı etmek : yaygara etmek : hiddet göstermek : kaba dayılık etmek : 3. sert esmek :

blusterer ['blʌʃtərə], *s.* kaba dayı : gürüldici : yaygaracı :

blustering ['blʌʃtəriŋ], *s.* kabadayılık : gürüldi : hiddet :

blustering ['blʌʃtəriŋ], *adj.* 1. kabadayı : gürüldici : yaygaracı olan : kaba dayıvārī olan :

blusteringly ['blɪŋtərɪŋli], *adv.* kaba dayı tarzında olarak :

bo! [bəu], *int.* çocuk eglendirmeye maşşūş nidadır :

boa ['bəuə], *s.* 1. Hind'in zehirsiz büyük bir cins yılanı : yılan biçiminde olub boyun etrafına şarılan uzun kürk :

boa-constrictor, mezkūr yılanların bir nevidir ki şikārına şarılub kendini gererek şikārını boğar ve kemiklerini ezer ba'dehu bütün yutar :

(87)

boar [bɔ:], *s.* 1. erkek toñuz : azulu toñuz : kürāz : 2. dīger ba'zı hayvānların erkeğine dağı dénilür

wild boar, yabān toñuzu : kürāz-ı deştī : hınzır-ı beyābān :

board [bɔ:d], *s.* 1. tahta : levh : levha : 2. terbeze : sufre : 3. yiyecek içecek : yemek : 4. meclis : meclis-i idāre : idāre meclisi : şūrā : 5. dest-gāh : pīş-tahta : 6. oyun tahtası : 7. muqavvā : 8. ✓ olta : volta : 9. geminiñ zātı :

bed and board, board and lodging, ota ve yemek : hāne ile me'kulāt ve meşrūbāt

board wages, boğazı kendinden olarak hıdmet-kāre vērilen ma'āş :

on board, ✓ 1. geminiñ içinde : gemide : 2. geminiñ içinde : gemiye : 3. geminiñ içinde olan : 4. geminiñ üstüne :

above board, § meydānda : göz önünde : hīlesiz :

in boards, || muqavvā kaplu olarak : 'āriyeti cildlü olarak :

to go by the board, ✓ direk neviden olub yıkılıb deñize düşmek :

to place out at board, yemegi vērilmek üzere bir hāneye oturtmak :

to make a board, ✓ bir olta étmek : bir volta étmek :

board [bɔ:d], *v.a.* 1. tahta döşemek : tahta kaplamak : 2. beslemek : yemegini vermek : 3. ✓ borda étmek : gemiye hücum édüb girmek :

to board up, tahta urub kapamak : tahta perde çeküb kapamak :

board [bɔ:d], *v.n.* ücret ile yemegi müretteb olmak : ücret ile beslenilmek :

boarded [bɔ:dɪd], *adj.* 1. tahta döşenmiş : 2. tahta kaplı : 3. tahta çevirilü : 4. beslenilür : yemegi verilir : 5.✓ hücum ile içine girilmiş :

boarder ['bɔ:də], *s.* 1. müsafir konağında ücret ile yemegi verilir olan kimesne : 2. dā'imī şüretle oturub yemegini mektebde ücret ile yiyen şāgird : 3.✓ düşmen gemisine hücum eden asker neferi

weekly boarder, pāzār günleri hānesine gider olan mekteb şāgirdi :

day boarder, gündüz mektebde yiyüb gece hānesinde yatan şāgird :

half boarder, mekteb ücretiniñ nişfini verüb diğər nişfina bedel-i hizmet ederek mektebde yer içer ve yatar ve kalkar olan şāgird :

parlour boarder, ziyāde aqçe vererek mekteb şāhibi ile birlikde oturur ve yemek yer olan şāgird :

boarding ['bɔ:dɪŋ], *s.* 1. tahta : tahta döşeme : tahta kaplama : tahta perde : 2. adamıñ ücret ile bir hānede yemek yiyüb beslenilmesi : 3. gemiye hücum ile girmeklik : borda etmeklik :

boarding-house ['bɔ:dɪŋ-haus], *s.* ücret ile oturulub şāhibi sufresinde yemek yenilür olan müsafir konağı :

boarding-pike ['bɔ:dɪŋ-paɪk], *s.*✓ harbe :

boarding-school ['bɔ:dɪŋ-sku:l], *s.* ücret ile dā'imī şüretle oturulub yemek dağı yenilür olan mekteb :

boarish [bɔ:rɪʃ], *adj.* toñuz gibi ahlāklı olan : hayvān gibi :

boast [bəʊst], *s.* ögünme : kurulma : kendini şatma : kendini medh etmek : lāf : hod-fürüşī : lāfzenlik : faħr : tefahhur : iftiħār : mübāhāt :

boast [bəʊst], *v.n.* ögünmek : kurulmak : kendini şatmak : kendini medh etmek : lāfzenlik etmek : iftiħār etmek : mübāhāt etmek :

boaster [bəʊstə], *s.* lāfzen : hod-fürüş : ögünici : kendini şatan :

boastful ['bəʊstful], *adj.* kendini medh eder olan : kendini medh etmek ma'nāsında olan

boastfully ['bəʊstfulɪ], *adv.* kendini medh ederek :

boasting ['bəʊstɪŋ], *s.* ögünme : kuruluş : kendini medh etmeklik : lāf : lāfzenlik : ħod-fürüş : fahr : tefahhur : iftiħār : mübāhāt :

boasting ['bəʊstɪŋ], *adj.* 1. kendini medh eder olan : 2. kendini medh etmek ma'nāsında olan :

boastingly ['bəʊstɪŋli], *adv.* kendini medh ederek :

boat [bəʊt], *s.* 1. kayık : şandal : filūka : 2. gemi : sefīne : tekne : geştī :

boat [bəʊt], *v.a.* kayık ve-yā şandal ile nakl édüb götürmek :

boat-hook ['bəʊt,ħuk], *s.* qanca : kayık qancası : filūka qancası :

boatable [bəʊtəbəl], *adj.* şuyunda filūkanıñ gidüb gelmesi mümkün :

boating ['bəʊtɪŋ], *s.* kayık ve filūka ile seyre gitmeklik : kayık ya-ħud filūka kullanmaqlık

boatman ['bəʊtmən], **boatsman** [bəʊtsmən], *s.* kayıkcı : şandalcı : filūkacı : kürekci : ħamleci :

boatswain ['bəʊsəɪn], *s.*✓ porşun : marinel başı :

bob [bɒb], *s.* 1. baş egmesi : baş kesmesi : dalma : 2. köstek gibi şarkık nesneniñ ucuna aşılı tobcā nesne : 3.ş şilin dénilen İngiliz sikkesi : 3.|| çañlar çalınmasınñ bir iki dürlü uşūli :

bob [bɒb], *v.n.* 1. sür'atle baş egmek : baş kesmek : dalmak : başını şakınmak : 2. şarkık nesne öte berü ve aşağı yukarı silkinüb oynamak : şarkık olta ile yılan balığı avlamak :

bob [bɒb], *v.a.* sür'atle aşağı egmek : kesmek : şakınmak :

bobcherry [bɒb'tʃerɪ], *s.* çocuk oyunu ki kirāz aşub kendi sıçrayarak ağızıyla kirāzı qapmağa çalışurlar :

bobbin ['bɒbɪn], *s.* 1. ufaq ağac ig : 2. köşesiz olan qaytan : zih qaytanı : egirme : kökel :

bobbin-net ['bɒbɪn-net], *s.* bir nev' pamuk dantelü :

bobbing ['bɒbɪŋ], *s.* baş egmeklik : baş şakınmaqlık :

bobbish ['bɒbɪʃ], *adj.*ş ep eyüce : eyüce : şıħhatlüce :

bobstay ['bɒb,steɪ], *s.*✓ cıvadaranıñ ıstralyası ki ġālibā mistaço dénیلür :

bobtail ['bɒb, teɪl], *s.* kısa kuyruk : kesilmiş kuyruk :

tagrag and bobtail, ş aşığı takımını : ayak takımını : esāfil-i nās :

bobtailed ['bɒb, teɪld], *adj.* kuyruğı kısa kesilmiş olan :

bobwig ['bɒbwɪk], *s.* eñseden aşağı şarkmayan ʿādī peruğa :

bode [bəʊd], *v.a.* fāl ve ʿalāmeti olmak : delālet etmek :

bodice ['bɒdɪs], *s.* karı rubasınıñ bir nevʿ nīm-tenī : büste : korsete :

bodied ['bɒdɪd], *adj.* gövdelü : vücūdlu : cisimlü : cesedlü : tenlü :

bodiless ['bɒdlɪs], *adj.* gövdesiz : vücūdsuz : cisimsiz : cesedsiz olan :

bodily ['bɒdɪli], *adj.* cismānī olan :

bodily ['bɒdɪli], *adv.* 1. cismen : cismāniyyeten : 2. topdan : hep : birden : yek-pāre olarak

boding ['bɒdɪŋ], *s.* fāl olmaqlık : ʿalāmet olmaqlık : delālet :

bodkin ['bɒdkɪn], *s.* kaytan ve şerīd iğnesi : uçkurluk şışı :

body ['bɒdi], *s.* 1. cism : 2. gövde : vücūd : beden : cesed : şebeh : heykel : cüsse : ten : kālīb : kālbid : 3. baş ve kol ve ayakdan gayri olan gövde : beden : 4. kişi : kimse : kimesne : kes : ferd : şahş : 5. cism : hacim : cürüm : 6. takım : gürūh : t̄āʿife : sürü : alay : tabur : cemʿ : cemʿiyyet : cemāʿat : kavm : 7. sınıf : encümen : 8. takım : tertīb : mecmaʿ : mecmaʿa : 9. kuvvet : 10. nefis : nefis-i emmāre :

a body politic, devlet : millet : cumhūr :

a body corporate, bā-fermān-ı reʿīs ve aʿzādan ʿibaret ve hukūk şāhibi bir encümen : sınıf : eşnāf : heyʿet-i müctemiʿa-i muḳanine :

anybody, 1. kimse : kimesne : bir kimesne : 2. her kim olur ise olsun :

everybody, her kes : ʿālem : **nobody**, kimse : hiç kimse :

a dead body, cesed : cenāze : lāşe : leş :

in a body, hep birden : alay ile : hep ber-ā-ber : birlikde :

body-clothes ['bɒdi-kləʊðz], *s. pl.* rübā : eşyāb : libās : elbise :

body-guard ['bɒdɪ,ɡɑ:d], *s.* yasaqçı ve qavvāş ve ʿasākīr-i hāşşa mişillü hākimiñ şıyānet-i nefsine meʿmūr olan muhāfızīn gürühi :

body-snatcher ['bɒdɪ-snætʃə], *s.* § teşrīh-hāneye şatmaq üzere yeñi gömülenleri mezārdan çıxaran hırsız :

body-snatching ['bɒdɪ-snætʃɪŋ], *s.* vech-i mezbūr üzere yeñi gömülenleri mezārdan çalmaklık :

bog [bɒg], *s.* 1. qara bataq : qara şuluk : 2. § kenef : memşā : ābdest-hāne :

bog [bɒg], *v.n.* § büyük şu dökmek : büyük şu ile ābdest bozmaq :

bog-bean ['bɒg,bi:n], *s.* şu ıtırılı :

boggle ['bɒgəl], *v.n.* şaşırub yañlış édereq mütereddidāne iş işlemek :

bogglers ['bɒglə], *s.* eli işe yaqışmaz ve hep yañlış yapan kimesne :

(88)

boggling ['bɒglɪŋ], *s.* 1. mütereddidāne yañlış yañlış iş işlemeklik : 2. ol vechile yapılmış iş :

boggy ['bɒgɪ], *adj.* bataq : bataklık olan :

bog-house [bɒg-haus], *s.* § kenef : memşā : ābdest-hāne :

bog-land [bɒg-lænd], *s.* bataklık olan erāzī :

bogle ['bɒgəl], *s.* gūl yabānī : ʿifrīt : cinnī : dīv :

bog-moss [bɒg-mɒs], *s.* bataklık yoşunu :

bog-oak [bɒg-əuk], *s.* bataqlardan çıxarılub ābnūsa beñzer méşe ağacı :

bog-ore [bɒg-ɔ:], *s.* bataqlardan çıxarılab bir nevc témür maʿdeni :

bog-rush [bɒg-rʌʃ], *s.* bataq sazı :

bog-shop [bɒg-ʃɒp], *s.* § kenef : memşā : ābdest-hāne :

bog-spavin [bɒg-'spævɪn], *s.* || atın ökçesiniñ iç tarafında hāşıl olan şiş :

bogtrotter ['bɒg,trotə], *s.* bataklık maħallerde geçinür meşgūl olan kimesne :

bohea [bəu'hi:], *s.* Moskov çayınıñ siyāh nevciniñ qabası :

boil [bɔɪl], *v.n.* 1. kaynamak : galeyān étmek : 2. kaynar gibi köpürmek : 3. kaynar gibi sıcak olmak : 4. kaynamak : pişmek : şuda pişmek : haşlanmak : tabh olunmak :

to boil up, kaynayub kabarmak :

to boil over, kaynayub kabarak taşmak :

to boil away, kaynayub eksilmek : kaynayub kurumak :

to boil down, kaynayub eksilmek :

to boil fast, foğur foğur kaynamak :

to boil gently, yavaş kaynamak : ağır kaynamak :

to boil to rags, çok pişüb paçavraya dönmek :

boil [bɔɪl], *v.a.* 1. ısıtmak : kaynamak : 2. şuda pişürmek : haşlamak :

to boil down, 1. çok pişürmek : 2. kaynadub eksiltmek :

to boil to rags, çok pişürüb paçavra gibi étmek : pek haşlamak :

boil [bɔɪl], *s.* 1. kaynama : kaynayış : 2. çıiban : kan çıibanı :

to give a boil, kaynatmak : bir kaynadıvérmek :

to break out in boils, bir çok çıiban çıkarmak :

to have, to get, a boil, çıiban çıkarmak :

boiled [bɔɪld], *adj.* 1. kaynamış : 2. şuda pişmiş : haşlanmış :

boiled meat, şoyuş : haşlama :

boiler ['bɔɪlə], *s.* kazğan : dig :

boiler-maker ['bɔɪlə, meɪkə], *s.* kazgancı :

boiling [bɔɪlɪŋ], *adj.* kaynar :

a boiling rage,§ pek fenā dargınlık :

boiling [bɔɪlɪŋ], *s.* 1. kaynayış : galeyān : cūşış : cūş : 2. pişiş : haşlama : şuda pişürmeklik : 3. peşrev kaynar gibi köpürmeklik :

boiling point,|| kaynamak derecesi :

boisterous ['bɔɪstərəs], *adj.* 1. sert : keskin : fırtınalı : 2. şamatalı : gürüldü : hoyrad :

boisterously ['bɔɪstərəslɪ], *adv.* 1. fırtına ile : 2. gürüldü ve hoyradlık ile :

boisterousness ['bɔɪstərəsnəs], *s.* 1. sertlik : hiddet : şiddet : 2. hoyradlık : gürüldü : şamata :

bold [bəʊld], *adj.* 1. yigit : yürekli : cesūr : cesāretlü : cūr'etlü : cerī : şecī' : şecā'atlü : dilīr : dilāver : merd : bahādır : 2. cesūrāne : şecī'āne : dilīrāne : dilāverāne : merdāne : bahādırāne : şīrāne : 3. cesāret ister : yigitlik ister olan : 4. °arsız : yüzüz : hayāsız : edebsiz : serbest : 5. mecāz nev'inde olarak ma'nāyı yolunda müfīd ve-lākin isti'māli nā-mesbūk : 6. naķş ve oyma nev'inden serbest ve meydānda ve °ayān olan : 7. ✓ sāhil nev'inden dik ve şuları derin olan :

to make bold, *v.n.* cesāret étmek : cūr'et étmek : ictisār étmek :

to make bold, *v.a.* yüz vérmek : cesāret vérmek : cesāretlendirmek :

as bold as brass, § hiç utanmaz : utanma bilmez :

boldly ['bəʊldli], *adv.* 1. cesāret ile : şecā'at ile : 2. kōrkmayarak : çekinmeyerek : utanmayarak : 3. serbest : serbest :

boldness ['bəʊldnəs], *s.* 1. yigitlik : yürek : cesāret : cūr'et : şecā'at : dilīri : dilāveri : merdī : merdānegī : bahādırī : zehre : 2. ictisār : tecāsūr : 3. serbestiyet : °arsızlık : yüzüzlük : edebsizlik : 4. serbestiyet-i icrā : 5. güclük : cesārete muhtāc olmaķlık : 6. diklik : şularınıñ derin olması :

bole [bəʊl], *s.* 1. kil : çamur : balçık : 2. ağacın kütüğü : seren :

armenian bole, kil-i Ermenī :

boll [bəʊl], *s.* 1. İngiltere'niñ ba'zı maħallerinde müsta'mel altı kilelik bir zaħīre ölçisi : 2. ba'zı nebātīñ tohum kabuğuna dénilür : tohum kabı :

bolster ['bəʊlstə], *s.* yaşığık :

bolster ['bəʊlstə], *v.a.* 1. yaşığık koyub tutmaķ yā-ħud kaldırmaķ : 2. yaşığık olmaķ : yaşığıklık édüb tutmaķ : 3. mecāzen tutub düşürmemek :

bolt [bəʊlt], *s.* 1. sürme : sürgi : çapu sürmesi : 2. ✓ cıvaða : 3. oķ : tīr : sehm : nāvek : 4. ✓ yelken beziniñ topı : top : 5. § kaçış : segirdiş : firār : 6. § yutuş :

a thunder-bolt, yıldırım : şā'ika :

ring-bolt, ✓ halkalı mapa : **eye-bolt**, ✓ mapa :

bolt upright, § tos doğru : dim dik :

bolt [bəult], *v.a.* 1. sürmelemek : 2. elemek : 3. atmak : yutmak . 4. ✓ mihlamak :

bolt [bəult], *v.n.* tabanını kaldırmak : savuşmak : kaçmak : gitmek :

boltrope ['bəult, rəup], *s.* ✓ yelkeniñ etrafına dikilen halat :

bolter ['bəultə], *s.* || 1. un elegi : degirmen elegi : 2. kaçmak huyı olan at :

bolting ['bəultɪŋ], *s.* 1. sürmelemek : 2. ✓ mihlaklık : 3. elemeklik : 4. § kaçaklık : 5. § yutaklık : ataklık :

bolting-cloth ['bəultɪŋ-kləθ], *s.* eleklik bez : elek bezi :

bolting-house ['bəultɪŋ-haus], *s.* degirmende un eledikleri ota yā-hud yapı :

bolus ['bəuləs], *s.* || büyük yumuşak habb : habb : kurs : loğma : gıdā :

bomb [bɒm], *s.* ↓ humbara : cenk humbarası :

bomb-ketch [bɒm-ketʃ], *s.* ✓ hāven teknesi : hāven gemisi :

bomb-proof [bɒm-pru:f], *adj.* ↓ humbaraniñ darbına tayanur olan üsti müstahkem ve humbaradan korkmaz olan :

bomb-shell [bɒm-ʃel], *s.* ↓ humbara : humbaraniñ témür kabuğı :

bombard [bɒm'ba:d], *v.a.* ↓ top ve humbara ile urmak ve dögmek :

bombardier [, bɒmbə'diə], *s.* ↓ 1. humbaracı : 2. topcı baş neferi :

bombardment [bɒm'ba:dmənt], *s.* ↓ 1. top ve humbara ile uraklık : 2. top ve humbara ile urulaklık :

bombast ['bɒmbæst], *s.* pestenkerāne mübālağa : saçma : deli saçması :

bombastic ['bɒmbæstɪk], *adj.* mübālağalı olan :

bombazine [, bɒmbə'zi:n], *s.* argacı ipek atkısı yün ince şūf :

bone fide ['bəun 'faɪdɪ], *adj.* (*Latin*), hilesiz : hakikī : gerçek olan :

bona fide ['bəʊnə 'faɪdɪ], *adv.* (*Latin*), hīlesizce : haḳīḳaten : gerḳekden :

bond [bɒnd], *s.* 1. baḡ : bend : ḳayd : 2. ip : zencīr : témür : demir : 3. * ʿalāḳa : münāsebet : 4. || temessük : taḥvīl : ḳāʿime : sehīm :

goods in bond, || gümrügünüñ yalıñız bir temessüki vérilüb müşterīye şatılıncaya ḳadar mīrī maḡazasında emāneten terk olunan emtiʿa :

bond [bɒnd], *v.a.* || ticāret emtiʿasını emāneten mīrī maḡazasında terk éderek gümrügi için ḳaldırıncaya ḳadar yalıñız bir temessük vérmek :

bondage ['bɒndɪdʒ], *s.* esīrlık : esāret : esir :

bond-creditor [bɒnd-kri:'eɪtə], *s.* bā-temessük alacaḳlu olan kimesne :

bonded ['bɒndɪd], *adj.* || emāneten mīrī maḡazasında terk olunub gümrügünüñ yalıñız temessüki vérilmiş olan :

bondmaid ['bɒnd,meɪd], *s.* cāriyye : ḥalāyık :

bondman ['bɒndmən], *s.* köle : esīr : ʿabd : ʿabd-ı raḳīḳ : ḡulām : bende :

bonds ['bɒndz], *s.pl.* * 1. esāret : esīrlık : esir : 2. maḥbūsiyyet :

(89)

bondservant ['bɒnd,sɜ:vənt], **bondslave** ['bɒndsləɪv] *s.* 1. köle : ʿabd-i memlūk : 2. cāriye : ḥalāyık :

bondsman ['bɒndzmən], *s.* esīr : köle : ʿabd : ʿabd-ı raḳīḳ :

bondswoman ['bɒndz'wumən], **bondwoman** ['bɒnd'wumən], *s.* cāriye : ḥalāyık : esīre :

bone [bəʊn], *s.* 1. kemik : ʿazm : üstüḥʿān : 2. ḳılçık :

to break one's bones, kemiklerini ezmek :

to make no bones, § iş yerine şaymamak : hemān édivérmek :

to give one a bone to pick, § 1. başına iş çıkarmak : 2. hişşe vérmek :

to lay one's bones, § 1. yatmak : uzanmak : 2. ölmek : 3. gömmek :

he'll never make old bones, § yaşamaz çābük vefāt éder :

bone [bəʊn], *v.a.* 1. kemik yā-ħud kılçıklarını çıkarmak : 2. balık bıyığını geçürmek : 3. ş çalmak : kayış étmek : sirkat étmek : almak :

bone-black [bəʊn-blæk], *s.* kömür édilmiş kemikten yapılan siyāh boya :

boned [bəʊnd], *adj.* 1. kemiklü : 2. kemigi yā-ħud kılçıkları çıkarılmış : 3. balık bıyığı konulmuş : 4. çalınmış : sirkat olunmuş olan :

boneless [ˈbəʊnləs], *adj.* kemiksiz olan :

bone-setter [ˈbəʊn, setə], *s.* 1. çıkıkcı : kırıkçı : 2. ş yürimesinde pek şarşak olan binek at :

bone-spavin [bəʊn-ˈspævɪn], *s.* atın ökçesinin iç tarafında kemik ve boynuzla beñzer bir nevc şiş :

bonetta [bəˈni:tə], *s.* bir cins deñiz balığı :

bonfire [ˈbɒn, faɪə], *s.* şenlik āteşi : şenlik için meydānda yakılan āteş :

bonify [ˈbɒnɪfaɪ], *v.a.* 1. ıslāh étmek : eyüleştirmek : 2. vāķi^c olan ħarc ve maşrafını şoñradan vérmek :

bonito [bəˈni:təʊ], *s.* (*Spanish*), bir nevc lakerta balığı :

bon mot [bɔ̃ mo], *s.* (*French*), maźmūn : laťife :

bonne bouche [bɔ̃ buʃ], *s.* (*French*), çocukca yemekde eñ şoñraya şaklanılan maķbūl loķma :

bonnet [ˈbɒnɪt], *s.* 1. şapķa : ħarı şapķası : 2. İskoçya şapķası :

bonnet [ˈbɒnɪt], *v.a.* ş birinin şapķasını başub gözine burnuna geçürmek :

bonnet-box [ˈbɒnɪt-bɒks], *s.* ħarının şapķa şandığı :

bonnie [ˈbɒni], *adj.* (*Scotch*), güzel : dil-ber : yaķışıklı olan :

bonnily [ˈbɒnɪli], *adv.* eyü : güzel : yolunda : pek ʿalā :

bonny [ˈbɒni], *adj.* 1. güzel : dil-ber : 2. tıķnaz : al yanaķlı : 3. şen : şen-şūĥ olan :

bon to [bɔ̃ tɔ̃], *s.* (*French*), kibār ve ehl-i ŧabī^cat beyninde cārī olan ʿādet-i müstaħsene :

bonus [ˈbəʊnəs], *s.*|| baş : kār : ticāret :

bon vivant [bõ vivã], *s. (French)*, °ayş ve °işret ehli : şikem-perest : ten-perver :

bony ['bõuni], *adj.* 1. kemiklü : kılçıklı : 3. za'if : arık : zebün :

bonze [bõnz], *s.* Çin büt-perestleriniñ imām ve kähini maķāmında olan °ābid :

booby ['bu:bı], *s.* 1. şaşkın : aħmak : ebleh : sersem : eşek : 2. pek aħmak bir nev° kuş :

boodh ['bu:dh], **boodha** ['bu:dh], *s.* Çin ve Hind hülüliyyünü beyninde hülül étmiş Tañrınıñ ism-i ekberidir :

boodhism ['bu:dhızəm], *s.* maşrıķda cārī olan hülüliyyün mezhebi :

boodhist ['bu:dhıst], *s.* Çin hülüliyyünü mezhebine kâ'il olan kimesne :

book [buk], *s.* 1. kitāb : 2. cüz° : 3. şaħıfe : sıfr : 4. bāb : maķāle : 5. defter : 6. mecma°a : 7. te°lif : taşnıf : 8. dıvān : 9. sicill : 10. nāme :

the book of nature, °ālem : dünyā : şaħıfe-i āferınış : şaħıfe-i kudret-i İlähiye :

out of book, ezberden :

to bring to book, mes°ül tutub istinţāk étmek : cevābını istemek :

to be in any one's books, birine borclu olmak :

to be in any one's good books, sevilmek : biriniñ nazārında olmak :

to be in any one's black books, mağzübün °aleyh olmak : birini gücendirmiş olmak :

the books of Moses, Tivrāt : Tivrīh : Tivrīt :

the book of psalms, Zebūr : sıfr-ı Mezāmır :

the book of the new testament, İncıl : mecma°a-i Enācil-i erba°a ma°a resā'il-i havāriyyün : kitāb-ı °Ahd-i Cedīd :

the books of the prophets, şuhūf-ı Enbiyā-yı Benī İsrā'ıl :

book [buk], *v.a.* 1. deftere kayd étmek : 2. ışmarlamak için pey yā-ħud aķçesini vérüb kayd étdirmek : 3. ışmarlama nesneniñ pey ya-ħud aķçesini alub kayd étmek : 4.ş birisini va°dinde dursun déyü gercekden yā-ħud mecāzen ismini ve va°dini kayd étmek : 5.ş tutmak : yaķalamak :

bookbinder ['buk ,baındə], *s.* mücellid :

bookbinding ['buk, baɪndɪŋ], *s.* mücellidlik : mücellidlik şan°ati :

bookcase ['buk, keɪs], *s.* kütüb-hâne : kitāb tolabı :

booked ['bukd], *adj.* 1. muqayyed : kayd olunmuş : 2.ş tutulmuş : yakayı ele vermiş olan

booking ['bukɪŋ], *s.* 1. kayd : kayd étmeklik : 2. kayd : kayd olunmaqlık :

a booking office, müşteriniñ siparişatını yâ-hud esāmilerini yazdıqları kalem otaşu

bookish ['bukɪʃ], *adj.* dā°imā kitāb mütāla°asıyla meşgöl olan : elinden kitāb düşmez olan

book-keeper ['buk-'ki:pə], *s.* yazıcı :

book-keeping ['buk-'ki:pɪŋ], *s.* 1. yazıcılık : 2. hesāb ve defter tutmanıñ uşuli :

book-muslin ['buk-'mʌzlɪn], *s.* ince Frenk dülbendi :

bookseller ['buk-selə], *s.* 1. kitābcı : 2. şahhāf :

bookselling ['buk-selɪŋ], *s.* 1. kitābcılık : 2. şahhāflık :

bookshop ['buk-ʃɒp], *s.* kitābcı dükkānı : şahhāf dükkānı :

bookstall ['buk, stɔ:l], *s.* kitābcı sergisi :

bookstand ['buk-stænd], *s.* 1. raħle : 2. kitāb koyacak terbeze : 3. kitābcı sergisi :

bookworm ['buk, wɜ:m], *s.* 1. kitāb delen qurt : 2.ş kitābla ekşeriyā pek meşgöl olan kimesne :

boom [bu:m], *s.*✓ 1. seren : çubuk : baston : bumba : ağac : 2. düşmenden limānıñ ağızını kapamak için serenler zencirlerden tertib olunan sedd ve māni° : 3. uzaktan gelen top sesi : 4. balıqçın kuşınıñ ötmesi :

the jib-boom,✓ büyük baston :

the spanker-boom,✓ rande sereni : bombe :

the studding-sail-boom,✓ metafora: 2. kurdaliçe sereni :

the boom for boats,✓ yan metaforası :

the booms,✓ bombeler :

boom [bu:m], *v.n.* pek derin ses ile ötmek ki topuñ uzaktan gelen sesi ve balıqçın kuşunuñ haqqında müsta°mel lafızdır :

boomerang ['bu:mə,ræŋ], *s.* yeñi Felemenk ceziresiniñ yerlüsi beyninde müsta'amel bir nev° çarpık ağac ki şan'at ile atıldıkda kâsd olunan nesneye işâbet étdikden soñra atan kimesneniñ yaqınına gelür düşer :

boon [bu:n], *s.* ni'emet : 'ināyet :

boon [bu:n], *adj.* keyf ve zevk ve 'işrete müsta'idd olan :

boon companion, bezm ve 'işret refikī : ehl-i 'ayş u 'işret :

boor [buə], *s.* 1. köylü : dihkānī : 2. kaba herif : hoyrad :

boorish ['buəriʃ], *adj.* kaba : hoyrad : terbiyesiz : vahşī :

boorishness ['buəriʃnəs], *s.* kabalık : hoyradlık : terbiyesizlik :

boose ['bu:s], *s.* ş içki :

boose ['bu:s], *v.n.* ş içmek : çaqmaq : atmaq : 'işret étmek :

boosey ['bu:sı], *adj.* ş keyf : ser-hoş : mest : sekrān :

boot [bu:t], *s.* 1. çizme : 'arabanıñ bir yerinde yerlü olan şandığı yā-ħud tolābı : 3. kār : fā'ide :

(90)

to boot, fazla olarak : 'ilāve olarak :

boot [bu:t], *v.a.* 1. çizme giydirmek : 2. fā'ide étmek :

boot [bu:t], *v.n.* işe yaramak : fā'ide étmek : fā'idesi olmak :

what boots it? ne fā'idesi var : ne işe yarar : çi-fā'ide :

bootee ['bu:ti:], *s.* yarım çizme : kışa çizme :

booth [bu:θ], *s.* çadır : çadır altında kurulmuş dükkān :

bootjack ['bu:t,dʒæk], *s.* çizme çıkarmağa müsta'amel ağac : çizme çekecek :

bootless ['bu:tlɪs], *adj.* boş : bī-hūde : nāfile : fā'idesiz : menfa'atsiz :

bootlessly ['bu:tlɪslɪ], *adv.* boş boşuna : nāfile yere : bilā-fā'ide :

bootlessness ['bu:tlɪsnəs], *s.* fā'idesizlik : 'adem-i fā'ide : 'adem-i menfa'at :

boots [bu:ts], s. hotel ve loğandada çizme temizleyüb hammällik eden hizmet-kār :

boot-tree [bu:t-tri:], s. çizme kalıbı :

booty ['bu:ti], s. yağma : ğanīmet : ganā'im : ğāret : selb : eşyā-yı menhūbe :

bo-peep [,bəu'pi:p], s. çocuk oyunu ki baş şaklayub soñra çıkararak bu bu démekden 'ibāret olur

to play at bo-peep, mezkūr oyunu oynamak :

boracic acid [bə'ræsık 'æsid], s.|| hāmiz-i bora :

borage ['bɔrɪdʒ], s. lisān-ı sevr : şıgır dili :

borate ['bɔ:reit], s. milh-i bora :

borax ['bɔ:ræks], s. tenkār : bora : borak :

bordel [bɔ:'del], (*French*), **bordello** [bɔ:'deləu], s. (*Italian*), kār-ḡāne : bābil-ḡāne : rūspī kār-ḡānesi :

border ['bɔ:də], s. 1. kenār : 2. zih : 3. zih : pervāz : 4. bağçeniñ dīvārına bitişük olan çiçek zārı : 5. ḡudūd : 6. ser-ḡadd : sınır :

border ['bɔ:də], v.n. 1. hem-ḡudūd olmak : sınırdaş olmak : 2. yakın olmak : civār olmak : mücāvır olmak : 3. beñzemek :

borderer ['bɔ:dərə], s. ser-ḡadd tarafında sākın olan kimesne :

bordering ['bɔ:dəriŋ], adj. yakın : karīb : civār : mücāvır olan :

bore [bɔ:], v.a. 1. delmek : şakb étmek : içine delik açmak : 2.* cānını şıkmaq : ta'ciz étmek : şıqllet vérmek :

bore [bɔ:], v.n. 1. delmek : delik étmek : işlemek : 2. delinmek : 3. zor ile kendine yol açmak : 4. at kısmından olup dizgine pek tayanarak çekmek :

bore [bɔ:], s. 1. delik : şakb: sūrāḡ : 2. çap : 3. mu'ciz : cān şıkkı : 4. cān şıkkındısına sebep olan nesne : baş belāsı : belā : 5.|| ba'zı nehirde medd ü cezr sebebiyle ḡāşıl olan 'azīm talğa :

bore [bɔ:], v.a. (*pret. of bear*), 1. çekdi : götürdi : kaldırdı : tayandı : 2. taşdı : 3. tutdı : 4. giydi : 5. aldı : 6. şabr étđi : 7. gütdi : 8. kabül étđi : 9. toğurđı : 10. vérdi : 11. şāhib

oldı : 12. étđi : 13. giriftār oldı : 14. çekdi : görđi : vérdi : 15. mes^oül oldı : 16. maķşadı oldı : 17. belāsını çekdi :

bore [bɔ:], *v.n. (pret. of bear)*, 1. şabr étđi : 2. yemiş yā-ħud çiçek vérdi : 3. tayandı : 4. şıķındı vérdi : 5. uygun geldi : 6. doķundı : 7.∟ düşđi : göründi : 8.∟ gitđi : yol tıtdı :

boreal [ˈbɔ:rɪəl], *adj.*|| şimālī :

boreas [ˈbɔ:rɪəs], *s.** poyraz rüzgārı :

borecole [ˈbɔ:kəul], *s.* laħana cinsinden bir nev^e sebze :

borer [ˈbɔ:rə], *s.* 1. delici : mişķab : burġı :

born [bɔ:n], *adj.* toġmuş : toġurulmuş olan :

to be born, toġmak : dünyāya gelmek :

borne [bɔ:n], *adj. (p. part. of bear)*, 1. çekilmiş : kaldırılmış : 2. götürülmüş : naķlı olunmuş : 3. tutulmuş : 4. giyilmiş : 5. alınmış : 6. şabr olunmuş : 7. güdülmüş : 8. kabül olunmuş : 9. toġrılmış : 10. verilmiş : 11. mevşüf olunan : 12. icrā olunan : 13. giriftār olunan : 14. görülen : 15. te^ediye olunan : 16. se^oıyyesi çekilen :

boron [ˈbɔ:rɒn], *s.*|| bora ya^enī tenkārīñ aşlı olan cism-i basīt : boron :

borough [ˈbʌrə], *s.* ķaşaba :

borrow [ˈbɒrəu], *v.a.* 1. ödünc almak : ķarż étmek : istikrāz étmek : 2. almak : ^eāriyet almak : gérü vérmek üzere almak : 3. almak : iķtibās étmek :

borrowed [ˈbɒrəud], *adj.* 1. ödünc : müstakrız : 2. ^eāriyeti müste^eār : 3. iķtibās olunmuş :

borrower [ˈbɒrəuə], *s.* 1. ödünc alan : 2. ^eāriyet alıcı olan : 3. iķtibās éđici olan :

borrowing [ˈbɒrəuɪŋ], *s.* 1. ödünc almaķlık : istikrāz : 2. ^eāriyet almaķlık : 3. iķtibās :

bosom [ˈbuzəm], *s.* 1. göġüs : şadr : sīne : berr : 2. ķoyun : 3.* yürek : ķalb : dil : fu^oād : ħātır :

a bosom friend, 1. şıķı dost : maħrem-i esrār olan dost : 2.ş göġsi sıcak tıtmak için iķerüde giyilen kürk pāresi mişillü nesne :

boss [bɒs], *s.* 1. pul : 2. yumrı : meme : göbek :

bot [bɒt], *s.* atıñ maķ^eadı etrāfında peydā olur bir nev^e kene ki şoñra at sineġi olur :

botanic [bə'tænik], **botanical** [bə'tænik^{əl}], *adj.* 1. nebātāta mensüb ve müte^callik olan : 2. nebātı olan :

a botanical garden, nebātāt bağçesi :

botanically [bə'tænik^{əl}lɪ], *adv.* ^cilm-i nebātāt kavā^cidi iktizāsınca :

botanist ['bɒtənɪst], *s.* ehl-i nebātāt : ehl-i ^cilm-i nebātāt :

botanize ['bɒtəˌnaɪz], *v.n.* tedkik ve tertib için şahrāda ve bağçede nebātāt yoklayub numūnelerini toplamak :

botany ['bɒtəni], *s.* ^cilm-i nebātāt :

botargo [bə'ta:gəu], *s. (Italian)*, balık yumurtası :

botch [bɒtʃ], *s.* 1. bedeniñ bir tarafında yama gibi maħdud ve ba^czen yaralu olan kırmızılık : 2. pek bellü olan yama : 3. fenā ta^cmīr olunmuş yā-ħud fenā biçilmiş ruba :

botch [bɒtʃ], *v.a.* fenā biçmek yā-ħud fenā ta^cmīr étmek ile bozmak :

both [bəuθ], *pron.* ikisi : her dü :

both [bəuθ], *conj.* hem :

bother ['bəuðə], *s.ş* gürüldü : telāş : şıķındı :

bother ['bəuðə], *v.a.ş* şıķındı vérmek : 2. ta^ccīz étmek :

bother ['bəuðə], *v.n.ş* gürüldü étmek : telāş étmek : şıķındı étmek :

bother! ['bəuðə], *interj.ş* ey Allāh lāyıkını vérsün : Allāh belāsını vérsün :

bottle ['bɒtl̩], *s.* 1. şīşe : potķal : 2. şurāhī : 3. ağızı dar desti : 4. saħtiyān ve ağacdan tertib olunan ağızı dar şu ķabı : 5. şīşe : şīşe tolusu miķdārı : 6. ķuru otuñ demeti :

a bottle companion, ^cişret arķadaşı : hem-bezm :

bottle ['bɒtl̩], *v.a.* şīşeye ķomak : şīşeye toldırmak : şīşeye başmak :

to bottle off, fuçıdan çeküb şīşeye toldurmak :

to bottle up, şīşeye ķapayub saķlamak :

bottle-nosed ['bɒtl̩-nəuzd], *adj.* burnı şīşe biçiminde olan :

bottom ['bɒtəm], *s.* 1. dib : ƙaʿr : 2. dib : ğavr : 3. dib : ğayābet : 4. dib : aṣaġı tarafı : taht : zīr : pāy : 5. dib : etek : dāmen : 6. alt : taht : zīr : 7. aṣaġı : 8. dere : vādī : ƙuytı yer : 9.ṣ göt : dübür : maƙʿad : kün : ƙıç : 10. pusu : dürd : televvā : 11.* ƙuvvet : cān : 12.✓ gemi : sefine : küştī : 13.* aṣıl : esās : haƙīƙat :

to get at the bottom, * éyüce taħƙīƙ étmek : haƙīƙatini añlamak : ğavrıne vāƙıf olmak :

a foreign bottom,✓ ecnebī gemisi :

a foul bottom, geminiñ ot ve midye baġlanmış olan dibi :

from top to bottom, yukarıdan aṣaġı : baṣdan ayaġa ƙadar :

at bottom, 1. dibde : 2. * haƙīƙatde : haƙīƙat-i hālde :

bottom ['bɒtəm], *v.a.* 1. ayakları dibe yetiṣüb doġunmak : 2. dib ƙomak : 3. şandalyeye oṭurak ƙomak :

(91)

bottomed ['bɒtəmd], *adj.* 1. diblü : dibi olan : 2.ṣ götlü : göti olan :

flat-bottomed, dibi düz olan :

bottomless ['bɒtəmlɪs], *adj.* dibsiz : dibi bulunmaz : nā-ƙaʿr-yāb olan :

the bottomless pit, çāh-ı cehennem : esfel-i derekāt : ceħīm : cehennem :

bottomry ['bɒtəmri], *s.*✓ || gemi istiġlālī : sefine istiġlālī :

a bottomry bill, gemi istiġlālī temessüki :

boudoir ['bu:dwa:], *s.* (*French*), ƙadınıñ hāṣ halvet oṭası :

bough [bau], *s.* dal : aġac dalı : şāḥ : şāḥ-ı dirah̄t : ğuṣn :

bought [bɔ:t], *v.a.* (*pret. of buy*), aldı : şatun aldı :

bought [bɔ:t], *adj.* (*p. part. of buy*), alınmış : şatun alınmış : aƙçe ile alınmış : mübāyaʿa olunmuş : iṣtirā olunmuş : müşterā : ħarīde :

bougie ['bu:zi:], *s.*|| (*French*), meşāneye ƙadar bevl yolunu açmaġa müstaʿmel uzun ve deliksiz ve egilür bir nevc zevāne :

boulder ['bouldə], *s.* yerinden kopmuş ve ayrıca bulunur koca kaya pârçesi :

bounce [bauns], *v.n.* 1. şıçramak : sekmek : oyun topı gibi seküb şıçramak : fırlamak :
2.ş yalan söylemek : pek mübālağa étmek :

bounce [bauns], *s.* 1. şıçrayış : sekme : fırlayış : 2. yalan : kizb : dürüg : mübālağa :

bouncer ['baunsə], *s.* 1. yalancı : mübālağacı : 2. yalan yā-ħud pek mübālağalu olan söz

bouncing ['baunsıŋ], *adj.* 1. kız kısmından olub büyümiş ve vücūdluca olan : 2. büyük :
çok : °azīm olan :

bound [baund], *n.* 1. şıçrayış : atlayış : pertāb : 2. ħadd : pāyān : ħudūd :

bound [baund], *v.n.* 1. tāzī ve at ve çocuk koşarak atılarak gitmek üzere şıçramak :
şıçrayarak girmek : 2. sekmek : şıçramak : fırlamak :

bound [baund], *v.a.* 1. taħdīd étmek : ħudūdı olmak : ihāta étmek : muħīti olmak : 2. ħaşr
étmek : cebr étmek : 3. şıçratmak : fırlatmak : sekdirmek :

bound [baund], *v.a.* (*pret. of bind*), 1. bağladı : 2. şardı : 3. mecbūr étdi : 4. inķıbāz vėrdi
: 5. cildledi : 6. kenārına şerīd dikdi : 7. sened ile bağladı :

bound [baund], *adj.* (*p. part. of bind*), 1. bağlı : bağlanmış : beste : merbūt : muķayyed :
2. şarılı : şarılmış : 3. şarılı : şarılmış : cebr olunmuş : 4. mecbūr : mużtarr : 5. inķıbāzı
olan : 6. cildlü : mücellid : 7. kenārına şerīd dikilü olan : 8. sened ile bağlı : 9.✓ yolcu :
müteveccih : °azim : kāşid

to be bound, 1. bağlanmak : bağlı olmak : 2. şarılmak : şarılı olmak : 3. mecbūr
olmak : 4. inķıbāz olmak : 5. cildlenmek : cildlü olmak : cildi olmak : 6. kenārına şerīd
dikilü olmak : 7. sened ile bağlanmak : 8.✓ gitmek üzere olmak :

I'll be bound,ş eyü bilürüm : görürsün : ben kefīl olurum :

boundary ['baundəri], *s.* sınır : ħadd : ħudūd : ħadd-ı fāşıl : ħatt-ı fāşıl :

bounden ['baundən], *adj.* farīza-i zımmet nev°inden olan : vācibe-i °ubūdiyyet
muķtezāsından bulunan :

boundless ['baundlɪs], *adj.* nā-maħşūr : bī-ħadd : bī-pāyān : nā-mütenāhī :

boundlessness ['baundlɪsnəs], *s.* ħadd ve pāyāndan °ārī olmaķlık :

bounteous ['bauntɪəs], *adj.* 1. çok véren : seḥī : seḥāvetlü : ğanī olan : 2. çok : bol : ferāvān : bereketlü olan :

bounteously ['bauntɪəʃli], *adv.* çok : ziyādesiyle : ma^{ca} ziyāde :

bounteousness ['bauntɪəsənəs], *s.* bolluk : keşret : vefret : bereket : çokluk :

bountiful ['bauntɪfʊl], *adj.* 1. çok véren : seḥī : seḥāvetlü : ğanī olan : 2. bol : çok : ferāvān : bereketlü olan :

bountifully ['bauntɪfʊli], *adv.* çok : ziyādesiyle : ma^{ca} ziyāde :

bountifulness ['bauntɪfʊlnəs], *s.* 1. seḥā : seḥāvet : 2. çokluk : keşret : vefret : ferāvānī : bereket :

bounty ['bauntɪ], *s.* 1. kerem : ināyet : merḥamet : feyz : 2. seḥā : seḥāvet : semāḥat : cüvānmerdlik : cömerdlik : 3. ^{ca}atiyye : baḥşış :

queen Anne's bounty, papas fuḳarāsına En-nām İngiltere kraliçesi tarafından tertīb olunmuş ^{ca}atiyye :

bonquet [bu:'keɪ], *s. (French)*, 1. çiçek demeti : gül-deste : 2. ḳoḳu : rā'iḥa-i ṭayyibe : bū : būy :

born [bɔ:n], *s.* 1. sınır : ḥadd : ḥudūd : 2. çay : şu : ırmaç :

bout [baut], *s.* nevbet : sefer : kerre :

bovine ['bəʊvaɪn], *adj.*|| şıḡır ḳısmına mensüb ve müte^{ca}allık olan :

bow [bəʊ], *v.n.* 1. baş kesmek : boyun egmek : ser-ferū étmek : 2. egilmek : çökmek : 3. tâbi^{ca} olmak : munḳād olmak : inḳıyād étmek :

bow [bəʊ], *v.a.* 1. egmek : kesmek : 2. çökertmek :

bow [bəʊ], *s.* 1. baş kesmesi : baş egilmesi : āşınālık : 2. ✓ baş : prova : 3. ✓ göğüs : 4. eyer ḳaşı :

the bows, ✓ 1. geminiñ başı : 2. geminiñ gögsi : 3. talyamar :

bow [bəʊ], *s.* 1. yay : kemān : ḳavs : 2. ilmik : baḡ : 3. kemān oḳı : tır-i kemān :

to have two strings to one's bow, § nā'il-i murād olmak için başka başka iki muḥtelif vesīlesi mevcūd olmak :

to draw the long bow, § yalan ve mübālağa söylemek :

bow [bəu], *v.a.* 1. yay gibi egmek : kıavislendirmek : 2. körfezlendirmek :

bow [bəu], *v.n.* 1. yay gibi eğilmek : kıavislenmek : 2. körfezlenmek :

bowed [bəud], *adj.* 1. eğilmiş : çökmüş : aşağı eğilü olan : 2. ✓ başlu : göğüslü olan :

bowed [bəud], *adj.* 1. yay gibi eğri olan : çarpık olan : 2. ilmeklü : bağlu olan : 3. körfezli olan :

bowel ['bauəl], *s.* bağırsağ :

bowels, 1. bağırsağlar : em^eā : 2. * raḥm : şefkat :

the bowels of compassion, * raḥm : merḥamet : şefkat :

the bowels of the earth, * yer altı : taḥte^ol-arž :

bowel ['bauəl], *v.a.* 1. bağırsağlarını çıkarmak : 2. ayıklamak : arıtlamak : arıklamak :

boweless ['bauəlnəs], *adj.* * merḥametsiz : bī-raḥm : şefkatsiz olan :

bower ['bauə], *s.* 1. bāğçede olan köşk : mehtābiyye : kaşr : 2. bāğçe ve ormanda olan gölgelikli maḥfūzca maḥalleciğ : 3. * kızın ḥāş ḥalvet oḥası : 4. ✓ geminiñ göz témüri : lenger :

the best bower, ✓ büyük göz témüri :

the small bower, ikinci göz témüri :

bower ['bauə], *v.a.* örtmek : kapayub gölge ve maḥfūz etmek :

bowery ['bauəri], *adj.* gölgeli ve maḥfūz olan :

bowie-knife ['bauı-naıf], *s.* Amerika'da müsta^emel ve ceybde ve-yā-ḥud kemerde taşınılır bir ne^e bıçak :

bowl [bəul], *s.* 1. kāse : taş : çamçağ : 2. kadeḥ : cām : piyāle : ayağ : sāğar : peymāne : 3. çubuk lülesi : kaşık ağızlığı : ve bunlar mişilli çukur nesne : 4. ṭob : güy : ağac ṭob : ṭob oyununda ṭob atışı : ṭob yuvarlayışı :

to play at bowls, ṭob oynamak :

to play at long bowls, ✓ düşmen gemileri birbirine uzaqdan ve gūyā şaqa gibi ʔob gavgāsi étmek :

to have a bowl, ʔob oyununda ʔob atmaq :

bowl [bəul], *v.n.* 1. ʔob oyununda ʔob atmaq : ʔopı yuvarlamak : 2. oyun ʔopı gibi yuvarlanaraq sürʔatlüce hareket étmek : çābük gitmek :

bowl [bəul], *v.a.* oyun ʔopını yuvarlar gibi atub yuvarlamak :

to bowl out, ʔob oyununda ʔasminin ʔapusını yıqub ʔışarı itmek :

bow-leg [bəu'leg], *s.* yay gibi egri olan ayak : çarpık ayak :

bow-legged [bəu'legid], *adj.* ayakları egri ve dizleri ʔışarı durur olan : çarpık ayaklu : paytaq

bowline ['bəulin], *s.* ✓ borina :

to be on a bowline, ✓ borina gitmek : orşa gitmek :

(92)

bowling ['bəulin], 1. ʔob gibi yuvarlanub gitmeklik : 2. oyun ʔopunu atmaqlık :

bowling-alley ['bəulin-'æli], *s.* ʔob oyununa maşşūş bāğçe şoqağı :

bowling-green ['bəulin-'gri:n], *s.* ʔob oyununa maşşūş çemen-zār :

bowman ['bəumən], *s.* oqcı : kemān-keş :

bowman ['bəumən], *s.* ✓ filuqanın baş kürekçisi ve ʔancacısı :

bow-pen ['bəu-pın], *s.* cedvel ʔalemi :

bowse ['bəuzə], *v.a.* ✓ çekmek : ʔaşmaq : germek :

bowshot ['bəu,ʃɔt], *s.* oq menzili :

bowsprit ['bəusprıt], *s.* ✓ cıvadara :

bowstring ['bəu,striŋ], *s.* kiriş : zih-i kemān : çile : veter :

bowstring ['bəu,striŋ], *v.a.* boğmaq : kiriş ile i'dām étmek :

bow-window [bəu-'windəu], *s.* iki yanı beyninde ʔođrı olmayub ʔavislü olan enlüce pencere :

bow-wow ['bəu, wau], *int.* köpeğin havlamasına taklîd şadâdır : hav hav :

bow-wow ['bəu, wau], *s.* çocuk ıstılâhınca köpege dênîlür :

bow-wow ['bəu, wau], *v.n.* havlamak :

bowyer ['bəujə], *s.* 1. oğcı : kemân-keş : 2. yaycı : oğ yayını yapan üstâd :

box [bɒks], *s.* 1. şandık : 2. kutı : 3. şandık tolusu : kutı tolusu : 4. nevbetci kulübesi : 5. tiyatro locası : loca : 6. ʿarabaniñ ʿarabacıya mahşüş olan mahalli : ʿarabacı yeri : 7. şehriñ köyde olan ufağca evi : 8. tekerlegiñ başlığı içinde olan poryalığı : poryalık : 9. tulumbanıñ bakracı : bakrac : 10. çimşir : çimşir ağacı : şimşad : 11. bağçe çimşiri : çimşir : 12. toğat : şamar : sille : 13. bahşış : çahve pâresi : 14. ahûr hânesi :

box [bɒks], *v.n.* muşta gavgâsı taʿlîmini étmek :

box [bɒks], *v.a.* 1. şandığa yâ-hud kutıya kapamak : 2. loca ve hâne gibi kapamak : 3. tekerlek başlığına poryalık geçürmek : 4. şandık ve ufağ hazîne gibi kapamak : 5. toğat atmak : şamar atmak : 6. ✓ şıra ile rüzgâr kertelerini şaymak :

to box up, şandığa kapamak :

to box one's ears, ş toğat atmak : şamar yapışdırmak :

to box the compass, ✓ puşulanıñ rüzgârlarını şıra ile şaymak :

box-coat [bɒks-kəut], *s.* ʿarabacınıñ kalın çuğadan üstlük setrisi :

box-drain [bɒks-dreɪn], *s.* koğusu çıkmayacak şüretle hazînelü lağım :

boxen [bɒksən], *adj.* çimşir : çimşir ağacından olan : çimşirin :

boxer ['bɒksə], *s.* muşta gavgâsı taʿlîminde mâhir ve üstâd olan kimesne :

boxhaul ['bɒks, hɔ:l], *v.a.* ✓ orşada yelkenler ez çazâ kapandığda poca ve pupa éderék gemiyi yeñiden orşaya getürmek : roba étmek :

boxing ['bɒksɪŋ], *s.* 1. şandığa kapamaklık : 2. loca loca tağsım . 3. toğat ve şamar atmaklık : 4. muşta gavgâsı taʿlîmi : 5. ʿumümen bahşış talebi :

boxing-night, boxing-day, küçük paskalyanıñ yaʿnî mîlâd gününüñ értesi ki İngiltere'de hademe tağımı ol gün ʿumümen bahşış talebine iştiğâl éderler :

boxing-gloves, muşta gavgâsı taʿlîminde kullanılan pamuklu eldiven :

boxing-match, 1. muşta ğavġası ta'limi imtiḥānı : 2. muşta ğavġası :

box-keeper [bɒks-'ki:pə], *s.* tiyatrodā locaları açar olan kâpucu :

box-tree [bɒks-tri:], *s.* çimşir ağacı : şimşād :

boy [bɔɪ], *s.* 1. çocuk : oġlan : püser : tıfil : şabî :

boyhood ['bɔɪhʊd], *s.* çocukluk : çocukluk vakti : çocukluk ḥālî : şabāvet : tıfūliyyet :
°ālem-i şabāvet : °ālem-i tıfūliyyet :

boyish ['bɔɪʃ], *adv.* 1. çocuk : çocuk gibi olan : 2. çocuġa mensüb ve yaraşur olan :
çocukdan ma'mül olunur :

boyishly ['bɔɪʃli], *adv.* çocuġa yakışacak şüretle :

boyishness ['bɔɪʃnəs], *s.* çocukluk : çocuk gibi hareket ve kıyāfet :

bp. ['bɪɔp], *s.* pisikıyus ma'nāsıyla **bishop** lafzınıñ remzidir :

brace [breɪs], *s.* 1. kuşak : gergi : 2. çift : 3.✓ bırasa : 4. mūsikī notasınıñ bir işāretidir ki
pes ve dik şıralarını birbirine rabt için müsta'meldir : 5. kayış : aşkı : 6. kuvvet : 7.
tranpeteniñ gergilerinden her biri : 8. marançosuñ bir témür āleti : 9.✓ gemi dümeniniñ
dişi iyneçigi : igne :

braces, a pair of braces, aşkı : pañalon aşkısı :

brace [breɪs], *v.a.* 1. kaşmak : girmek : şıkmağ : şıkılaşdıрмаğ : 2. kuvvet vérmek :

to brace up,✓ bırasayı bir eyüce çekmek : yelkeni bir eyüce bırasa étmek :

bracelet ['breɪslɪt], *s.* bilāzik : dest-bend : sivār :

brachial ['breɪkɪəl], *adj.*|| kōla ya'nī bāzūya mensüb ve müte'allik olan :

brachiate ['breɪkɪət], **brachiated** ['breɪkɪətɪd], *adj.* dalları insāniñ kolları gibi çift ve
karşılıklı ḥāşıl olur olan :

brachiopod ['breɪkɪɔpɒd], *s.*|| ayaġı olmayub uzadılır çekilür iki kōlı olan ḥayvān :

brachman [brætʃmən], *s.* Berāhimen : Hind Berāhimeni :

bracing ['breɪsɪŋ], *adj.* hevā nev'inden sinirlere kuvvet vérici olan :

bracket ['brækɪt], *s.* 1. ağac yā-ḥud ma'cendenden olan dirsek : 2. başma ve yazı kitāblarında müsta'mel iki nev' işaret ismidir ki biriniñ şekli { yā-ḥud } olub dāhilde bulunan iki yā-ḥud ziyāde satırda olan yazıyı ḥāriciniñ vasa'tında olan yazıya merbūṭ éder ve dīgeriniñ şekli [] olub 'ibāreden ḥāric ba'zı elfāzıñ ḥāşiye mişillü derci için isti'māl olunur :

bracket ['brækɪt], *v.a.* mezkūr işaretlerden birine dāhil étmek :

brackish ['brækɪʃ], *adj.* şu cinsinden olub azacıḳ acı ve içilmez ve şābūn ile köpürmez olan : acı : tuzlu : şūr olan :

brackishness ['brækɪʃnəs], *s.* şuyun acılığı : tuzluluk : şūrluk :

bract [brækt], **bractea** [bræktɪ], *s.*|| ba'zı çiçeğin şapı üzerinde vāḳi' olan ufacıḳ yaprak :

bracteate ['bræktɪt], **bracteated** ['bræktɪtɪd], *adj.*|| mezkūr ufaḳ yaprakları mevcūd olan

bracteole ['bræktɪ,əul], *s.*|| mezkūr şap yaprağının ḡāyet ufağı :

bracteolate ['bræktɪ,əuleɪt], **bracteolated** ['bræktɪ,əuleɪtɪd], *adj.*|| mezkūr pek ufaḳ yaprakcıkları mevcūd olan :

brad [bræd], *s.* karfiçe : ufacıḳ başsız çivi :

bradypus [brædɪpʌs], *s.*|| eksəriyyā ağac dalları altına aşılarak geçinür bir nev' dört ayaklı ḥayvān :

brag [bræg], *v.n.* büyük söylemek : kendini medḥ étmek :

brag [bræg], *s.* 1. büyük söyler olan kimesne : kendini medḥ édici ḳaba dayı : 2. büyük laḳırdı : ḳaba dayılıḳ laḳırdısı : 3. bir nev' ḳāḡıd oyunu :

braggadocia [brægə'dəutɪ,əu], *s.* 1. büyük söyler olan ḳaba dayı : 2. ḳaba dayılıḳ lāfi :

braggart ['brægət], *s.* büyük söyler olan kimesne :

bragging ['brægɪŋ], *adj.* 1. büyük söyler olan : 2. büyük söylemek ma'nāsında olan :

braggingly ['brægɪŋli], *adv.* büyük söyleyerek :

brahma ['bra:mə], *s.* Hind tenāsuḥıyyūnı 'indinde ḥālik olan ma'būdın ismidir :

brahmin ['bra:mɪn], *s.* berāhimen : Hind tenāsuḥıyyūnı beyinde insānıñ fer'-i eşrefinden olan kimesne :

braid [breɪd], *v.a.* örmek : saç ve emşālini örmek :

braid [breɪd], *s.* 1. şerīd : kaytan : harc : 2. şerīd gibi örülmüş saç :

brail [breɪl], *s.* ✓ rande istinkası :

brail up [breɪl-ʌp], *v.a.* ✓ rande yelkenini istinka etmek :

brain [breɪn], *s.* 1. beyin : dimāğ : mağz : 2. * °aql : şu°ür :

brain [breɪn], *v.a.* kafāsını yarmak : şopa ile tağıtmaq :

brained [breɪnd], *adj.* beyin şāhibi olan :

hair, have-brained, deli : budala : °aqlısız olan : sebük-mağz olan :

(93)

brain-fever [breɪn-'fi:və], *s.* beyin hummāsı :

brainpan ['breɪn,pæn], *s.* kafā : baş çanağı : kāse-i ser : kıhf :

brainsick [breɪn-sɪk], *adj.* mu°telü°d-dimāğ : °aqlına halel gelmiş :

brainsickness [breɪn-sɪknəs], *s.* i°tilālü°d-dimāğ : ihtilālü°ş-şu°ür :

brainless ['breɪnɫɪs], *adj.* °aqlısız : bī-°aql : bī-şu°ür : ahmak : ebleh :

brake [breɪk], *v.a. (pret. of break)*, 1. kırdı : 2. açdı : 3. bozdı :

brake [breɪk], *v.n. (pret. of break)*, kırıldı : kopdı : ayrıldı :

brake [breɪk], *s.* 1. eyrelti : üfteri : 2. böğürtlen çalısı : çalı : 3. çalılık yer :

braky [breɪkɪ], *adj.* çalı dolu : çalılık olan :

bramble ['bræmbəl], *s.* böğürtlen çalısı : çalı :

bramin ['bræmɪn], *s.* Berāhimen : Hind Berāhimeni :

braminical ['bræmɪnɪkəl], *adj.* 1. Berāhimenī : 2. tenāsuḥī :

braminism ['bræmɪnɪzəm], *s.* Berāhime mezhehi : tenāsühiyyet :

bran [bræn], *s.* kepek :

bran-new [bræn-nju:], § yep yeñi : cedīd-i müceddid :

branch [bra:ntʃ], *s.* dal : ağac dalı : şāḥ : ğuşn : fer° : 2. kol : yol : fer° : şu°be :

branch [bra:ntʃ], *v.n.* 1. dallanmak : dal sürmek : 2. çatallaşub ayrılmak : ayrılmak : 3. çatallaşmak : kol kol olmak : münşacib olmak :

to branch off, ayrılmak : çatallaşub ayrılmak :

to branch out, 1. dallaşmak : dallanmak : 2. kol kol olmak :

branchiness [bra:ntʃɪnəs], *s.* dalların çokluğu : dal dal olmak :

branching [bra:ntʃɪŋ], *adj.* dal dal olan : kol kol olan :

branchless [bra:ntʃləs], *adj.* dalsız olan :

branchlet [bra:ntʃlət], *s.* dalcağız :

branchy [bra:ntʃɪ], *adv.* dalları çok olan : keşirü'l-ğuşşān :

brand [brænd], *s.* 1. âteşden çıkarılıub yanmakta olan oğun : üksü : eksi : eksü : 2. dāğ : dāğlama nişānı : nişān : 3. müsikirātın dāğlama nişānları vāsıtasıyla tefrīk olunan cins ve nev'i : 3. * kılıc : seyf : şemşir : 4. * yıldırım : şā'ika : 5. nebāt yapraklarının yanıklığı illeti : 6. * leke : ayıb : rüsvā'i :

brand [brænd], *v.a.* 1. dāğlamak : dāğ urmak : dāğ ile nişānlamak : 2. * rüsvāy étmek :

branding-iron [brændɪŋ-'aɪən], **brand-iron** [brænd-'aɪən], *s.* dāğ : dāğ témürü : nişān :

brand-new [brænd-nju:], *adj.* yep yeñi : cedīd-i müceddid :

brandied [brændɪd], *adj.* içine rakı katılmış olan :

brandish ['brændɪʃ], *v.a.* şavurmak : şallamak :

brandy ['brændɪ], *s.* Fransız rakısı : Fransa arakı : konyak :

cherry brandy, vişnāb : vişnelü rakı :

brangle ['bræŋgəl], *s.* gāvğā : nizāc : münāza'a :

brank [bræŋk], *s.* bir nev' zahīre : kara buğday : kara baş :

branny [bræni], *adj.* kepeklü : kepek karışık : kepegi çokca olan :

brasen [bræsən], *adj.* 1. pirincden olan : pirinc olan : nuḥāsīn : rüyīn : 2. ş'ārsız : ḥayāsız : utanmaz : arlanmaz olan :

brasier ['breɪzɪə], *s.* 1. bakırcı : pirincci : nuḥāsī : 2. mançal : âteşden :

brass [bra:s], *s.* 1. pirinc : nuḥās-ı aşfer : revī : 2. § cārsızlık : edebsizlik : ḥayāsızlık :

brass-band [bra:s-bænd], *s.* dürlü dürlü borıdan ʿibāret mūzıka taqımı :

brass-foil [bra:s-fɔɪl], *s.* varak :

brassfounder [bra:s-'faundə], *s.* dükmeci :

brassart ['bræsət], *s.* zırhdan bāzūyı muḥāfaza éden pârçe :

brassiness ['bræsɪnəs], *s.* renkce yā-ḥud lezzetce pirince çalar olmaqlık :

brassy ['bræsi], *adj.* 1. pirinc gibi : pirince beñzer : 2. * cārsız : cārlanmaz :

brat [bræt], *s.* § çocuk : piç :

brattice ['brætɪs], *s.* yer altında maʿden içinde müretteb tahta perde :

bravado [brə'va:dəu], *s.* aldadub qorqutmaq ve-yā kızdırmaq için söylenen büyük söz yā-ḥud édilen münāsebetsiz iş :

to do a thing out of bravado, qorqutmaq yā-ḥud kızdırmaq için yapmak :

brave [breɪv], *adj.* 1. yigit : cesūr : qorqmaz : gözi pek : yürekli : şecīʿ : cerī : bahādır : dilāver olan : 2. cesūrāne : şecīʿāne : bahādırāne : dilāverāne : şīrāne olan : 3.* güzel : maqbūl : maṭbūʿ olan :

brave [breɪv], *s.* yigit : bahādır :

brave [breɪv], *v.a.* qorqmayaraq qarşı durmaq : ser-ferū étmeyerek qarşı durmaq :

bravely [breɪvli], *adv.* şecāʿat ve cesāret ile : şecīʿāne : bahādırāne : şīrāne : merdāne olarak : 2.* güzel :

bravery [breɪvrɪ], *s.* 1. yigitlik : cesāret : cesūrluq : cūrʿet : şecāʿat : dilīrī : dilāverī : 2. § güzellik : tezyīnāt :

bravo [bra:'vəu], *s.* kaba dayı : ḥaydūd : eşkıyā maqūlesi :

bravo! [bra:'vəu], *interj.* āferīn : sāpāş :

bravura [brə'vjuərə], *s.* || çalgının gāyet şevqlü bir hevāsı :

brawl [brɔ:l], *s.* çapqın gāvğāsı : bekrī gāvğāsı : eşkıyā münāzaʿası :

brawl [brɔ:l], *v.n.* çapqınca gāvğā étmek : bekrīce nizāʿ étmek : eşkıyāca münāzaʿa étmek

brawler ['brɔ:lə], *s.* ğavġāsı eksik olmaz çapķın :

brawling [brɔ:lɪŋ], *s.* ğavġā : nizā^c : münāza^a :

brawling [brɔ:lɪŋ], *adj.* 1. ğavġāsı eksik olmayan : 2.* çağıldı eden : çağlayan :

brawlingly [brɔ:lɪŋli], *adv.* 1. ğavġā ve münāza^a ederek : 2.* çağlayarak :

brawn [brɔ:n], *s.* 1. toñuz etiniñ kabaca yerleri : 2. erkegiñ a^czāsında toñuza beñzer olan kaba etleri : 3. toñuz etiniñ mahşūş bir şüretle terbiyesinden hāşıl olan yemek :

brawniness ['brɔ:nɪnəs], *s.* erkegiñ a^czā-yı bedeniniñ toñuz gibi kaba ve kuvvetlü olması

brawny ['brɔ:nɪ], *adj.* 1. toñuz cinsinden olup a^czā-yı bedeni kaba ve kuvvetlü olan : 2. erkek kısmından olup a^czā-yı bedeni kaba etlü ve kuvvetlü olan : 3. a^czā-yı beden nev^cinden olup kaba etlü ve kuvvetlü olan :

bray [breɪ], *v.n.* añırmaq : nehīķ étmek : nuhāk étmek :

bray [breɪ], *s.* añırmaq : añırış : nehīķ : nuhāk :

bray [breɪ], *v.a.* ezmek : dögmek : saħķ étmek :

braying [breɪɪŋ], *s.* añırma : añırış : nehīķ : nuhāk :

braying [breɪɪŋ], *adj.* añırıcı :

braze [breɪz], *v.a.* pirinc lehim ile lehimlemek :

brazen ['breɪzən], *adj.* 1. pirinc : pirincden olan : nuhāsīn : rüyīn : 2.§ ^cārsız : edebsiz : hayāsız : utanmaz : ^cārlanmaz olan :

brazen-out ['breɪzən-aut], *v.a.* § ^cārsızlık édüb inkār étmek yā-ħud ikrār ederek vazīfe edinmemek

brazen-face ['breɪzən-feɪs], *s.* § ^cārsız : edebsiz : utanmaz : ^cārlanmaz çapķın :

brazen-faced ['breɪzən-feɪsd], *adj.* § ^cārsız : edebsiz : utanmaz : ^cārlanmaz : yüzi kaşāb süngeri ile silinmiş olan :

brazenly ['breɪzənli], *adv.* § utanmayarak : ^cārlanmayarak :

brazenness ['breɪzənəs], *s.* § ^cārsızlık : edebsizlik : hayāsızlık :

brazier ['breɪzɪə], *s.* pirincci : bakırcı : dükmeci :

brazilian [brə'zɪliən], *adj.* 1. Brezilyalı : 2. Brezilya'ya mensüb :

brazil-nut [brə'zɪl-nʌt], *s.* üç köşelü bir nevc ceviz :

brazil-wood [brə'zɪl-wʊd], *s.* baqqam : baqqam ağacı :

brazing [brə'zɪŋ], *s.* pirinc lehim ile olan lehim : lehimle :

breach [bri:tʃ], *s.* 1. gedik : kırık : söküük : yıkık : yırtık : saqat : raqne : qalel : 2. bozmaqlık : kırmaqlık : sökmeklik : yıqmaqlık : yırtmaqlık : ihlal : nakz : 3. bozişiklik : qavqā : burüdet : şiqāk : nifāk :

(94)

4. qal^a dīvārınıñ raqne-dār ve qalel-pezīr olan maqalli : 5. muqālif hareket :

a breach of the peace, qavqā : nizā^e : şuriş :

a breach of faith, ^aadem-i vefā : nakz-ı ^aahd :

a breach of promise of marriage, kıza yā-ḥud qarıya nikāḥ va^aad étdikden soñra va^ade vefā étmemeklik :

a breach of a commandment, evāmir-i ilāhiyye muqālif hareket :

to make a clean breach over a ship,[✓] talqalar qazā-zede olan gemi üzerinden ^aadetā geqivérmeq ve örtmeq :

breach [bri:tʃ], *v.a.* toq ve emsālī ile döküb yıqmaq : raqne-dār étmek :

bread [bred], *s.* 1. ekmek : etmek : nān-ı ^aaziz : ḥubz : 2. qūt : yiyecek : yemek : 3. rızq : āb u dāne :

bread-barge [bred-ba:dʒ], *s.*[✓] 1. ekmek sepedi : ekmek gerdeli : 2. ş qarın : baqın :

bread-basket ['bred,bɑ:skɪt], *s.* ekmek sepedi :

bread-corn [bred-kɔ:n], *s.* zahire : ekmeklik zahire :

bread-fruit ['bred,fru:t], *s.* içi ekmek ḥamīrine beñzer bir nevc meyve :

bread-fruit tree, mezkūr meyveyi ḥāşıl éden ağac :

bread-room [bred-ru:m], *s.*[✓] peksimāt anbārı :

breadless [bredlɪs], *adj.* ekmeksiz olan :

breadstuff [bred-stʌf], s. zahīre : ekmek zahīresi :

breadth [bredθ], s. 1. en : enlülük : °arz : pehn : 2. erāzī-i meZRū°a : 3. boyalı resmiñ boya serbestligi :

break [breɪk], v.a. (brake [breɪk], broke [brəuk]; broken ['brəukən], broke [brəuk]), 1. kırmak : şikest étmek : kesr étmek 2. kıparmak : şikest étmek : 3. bozmağ : ihlāl étmek : ifnā étmek : hālel-peZīr étmek : 4. bozmağ : nağz étmek : 5. bozmağ : tutmamağ : hīlāfına hareket étmek : 6. bozmağ : tutmamağ : yemek : 7. kesmek : kağ° étmek : alıkoμαğ : 8. darbını almağ : almağ : taħfīf étmek : kesmek : 9. ayırmağ : tefrīk étmek : kağ° étmek : kesmek : 10. vāz geçürmek : çevirmek : ferāğat étdirmek : 11. men° étmek : māni° olmağ : 12. kaldırmağ : ref° étmek : def° étmek : 13. at kısmını alışdırub terbiyye étmek : 14. müflis étmek : 15. zabt-ı hīdmetden iħrāc birle rütbesini ref° étmek : 16. açmağ : patlatmağ : 17. lağırdsını açmağ : uşul ile söylemek : 18. gerüb dökerək kemiklerini kırmak : 19. bozmağ : nizāmını bozmağ : biri birine qarışdırmağ : tağıtmağ : şaff-ı ħarbini ihlāl étmek : 20. yarmağ : yara étmek :

to break asunder, kıparmak : ayırmağ : kesmek : kırmak :

to break one's back, adamıñ belini kırmak :

to break bulk, ✓ geminiñ yükini boşaltmağa başlamağ :

to break cover, av ħayvānı şaklandığı maħalden çıkub kağmağa başlamağ :

to break down, 1. yıkmağ : hedm étmek : zor ile yıkmağ : yıkub kaldırmağ : 2. ufatmağ : ezmek :

to break faith with one, aldatmağ : va°de vefā étmemek : nağz-ı °ahd étmek :

to break ground, temel kazmağ ve şaban sürmek gibi ħuşuş için ibtidā toprağıñ birbirini kaldırmağ :

to break one's head, kafāsını yarmağ : kafāsını ezmek :

to break one's heart, gāyetle keder vérmeğ : keder vérüb sebeb-i mevti olmağ :

to break in, 1. zor ile içerü girmek : hücum ile girmek : 2. at kısmını alışdırub terbiye étmek :

to break a lance with one, mızrāğ gavğāsı ta°līmüne çıkışmağ :

to break one's neck, boyununu bükmek : boyununu kırmak :

to break the neck of a thing, ş men° etmek :

to break off, 1. kırub koparmak : koparmak : 2. bitürmek : hatm etmek : kesmek

to break open, kırub açmak : açmak :

to break through, 1. sökmek : içinden zor ile yol açub geçmek : 2. saymamak : diñlememek :

to break up, 1. pârçe pârçe etmek : tağıtmak : bozmak : 2. tefrîk etmek : tağıtmak : 3. bozmak : çayırını bozub sürmek yâ-ğud bellemek :

to break upon the whell, çarha girüb kolunu ayağını kırdırarak öldürmek :

to break wind, zârta etmek :

break [breik], *v.n.* (brake [breik], broke [brœuk]; broken ['brœukən], broke [brœuk]), 1. kırılmak : şikest olmak : münkesir olmak : 2. kopmak : kırılmak : kesilmek : şikest olmak : infişâm bulmak : munkaṭi° olmak : 3. açılmak : patlamak : dişlemek : 4. olmak : sökmek : ağarmak : toğmak : tülû° etmek : 5. müflis olmak : top atmak : 6. bozulmak : kuvvet ve şihhati za'if ve °illete münkalib olmak : 7. kaçmak : düşmek : çıkmak : 8. kaçmak : gitmek : ayrılmak :

my heart will break, kederimden öleceğim :

to break asunder, kopmak : ayrılmak : kırılmak : kesilmek :

to break away, 1. kurtulub kaçmak : şavuşmak : 2. tağlamak : açılmak :

to break down, 1. bozulmak : kırılmak : yıkılmak : harâb olmak : 2. olmamak : çıkmamak : uymamak : 3. uyduramamak : becerememek :

to break forth, 1. bağırarak : nidâ etmek : 2. şiddetle zühür etmek :

to break in, 1. çökmek : açılmak : 2. zorluca girmek : başmak : istilâ etmek : hücum etmek : 3. karışmak : kesmek : 4. birden bire zühür etmek :

to break loose, kurtulub kaçmak :

to break off, 1. kaçmak : kırılmak : 2. paydos etmek : 3. bitmek : tekmiñ olmadan bitmek

to break out, 1. zor édüb çıkmak : çıkub kaçmak : 2. patlamak : zuhūr étmek : 3. örtülmek : kablana : 4. bağırma : nidā étmek :

to break through, sökmek : geçmek :

to break up, 1. ta^ctıl étmek : ta^ctıl vaqti gelüb tāglamak : 2. tāglamak :

to break with any one, bozuşmak :

break [breik], s. 1. kırık : 2. açıklık : fāşıla : 3. bozuşukluk : bozuşmaqlık : 4. ✓ gügertede olan kademe : 5. tūlū^c : zuhūr : 6. || çıkma : 7. || tulumbanıñ qolı : 8. || kettān dögdükleri tokmak : 9. || at alışdırmaq için kullanılan ^caraba : 10. || ba^czı nev^c çarhlara ıtlāk olunur : 11. || çarh ve vapur ^carabasını durdurmaq için kullanılan bir nev^c kaşnaq ve başkı : 12. soğuguñ şiddeti yumuşaması

breakable ['breikəb^əl], *adj.* kırılır :

breakage ['breikıdʒ], s. kırılan dökilen : kırılan : kırık :

breaker ['breikə], s. 1. kırıcı : 2. bozıcı : 3. başıcı : 4. hılāfına hareket édici : 5. ✓ sīg ve kayalık yerde pek köpüren ve yuvarlanan talğa : 6. kırmaq için kullanılan her kangı bir nev^c ālet :

breakfast ['brekfəst], s. 1. qahve altı : 2. qahve altı yemegi :

breakfast ['brekfəst], *v.n.* qahve altı étmek :

breakfast ['brekfəst], *v.a.* qahve altı yemegini vérmek :

breakneck ['breik,nek], *adj.* § adamı uçurub boyununu kırmağa müsta^cidd ve vesīle gibi görinen :

breakwater ['breik,wə:tə], s. || açık limanı muhāfaza için aqa gibi yapılan rīhtım : sedd :

bream [bri:m], s. bir nev^c tatlu şü balığı :

bream [bri:m], *v.a.* § dibini yakmaq :

breast [brest], s. 1. göğüs : şadr : sīne : ber : 2. meme : pistān seddi : 3. elbise gögsi : koyun : 4.* yürek : gönül : kalb :

breast [brest], *v.a.* göğüs ile qarşılamaq :

breast-band [brest-bænd], s. ✓ isqandil atan neferiñ gögsini vérib tayandığı hālāt :

breast bone ['brest, bəʊn], *s.* göğüs kemigi :

breast-deep [brest-di:p], *adj.* göğüs direklerinde olan :

breasted [brestɪd], *adj.* 1. göğüslü olan : 2. memelü olan :

wide-breasted, gögsi enlü olan :

single-breasted, gögsi açık ve yalnız bir sıra düğmesi olan :

double-breasted, gögsi kapanur ve iki sıra düğmesi olan :

(95)

breast-fast [brest-fa:st], *s.* ✓ gemi ve emşālını iskeleye yā-ḥud yan yana bağlayan hālaṭ :

breast-high [brest-haɪ], *adj.* göğüs kadar yüksek yā-ḥud derin :

breast-hooks [brest-huks], *s. pl.* ✓ çatal : yatırma pıraçol :

breast-knot [brest-nɒt], *s.* göğüs üzerinde gelen kurdela bağı :

breast-pin ['brest, pɪn], *s.* erkekleriñ gögsi üzerinde zīnet için giydikleri igne :

breast-plate ['brest, pleɪt], *s.* zırh göğüslüğü : cevşen :

breast-rope [brest-rəʊp], *s.* ✓ korkuluk hālaṭ : göğüs hālaṭı :

breast-wheel [brest-wi:l], *s.* || şu tölābı cinsinden olub şuyunu miḥveri yüksekliğinde alan tölāb :

breastwork ['brest, wɜ:k], *s.* ↓ göğüs yüksekliğinde kaldırılan siper :

breath [breθ], *s.* 1. şoluḡ : nefes : dem : 2. ses : laḡırdı : lafz :

out of breath, nefesi kesilmiş : pek şolumaḡda : şoluyaraḡ :

to take breath, nefes almaḡ : teneffüs étmek :

the last breath, soñ nefes : vā-pesīn nefes : ḥāletü'n-nez° :

in the same breath, ber-ā-ber : yek nefesde : hemān-dem :

under one's breath, fısıldayaraḡ :

to fetch one's breath, nefes almaḡ : şolumaḡ : teneffüs étmek :

to give breath, 1. diñlendirmek : 2. söylemek : açmaḡ : aḡza almaḡ :

to yield one's breath, ölmek : teslīm-i rūḥ étmek :

breathable [breθəbəl], *adj.* teneffüs olunur :

breathe [bri:ð], *v.n.* 1. nefes almak : teneffüs étmek : 2. yaşamak : 3. ıstırāḥat étmek : rāḥat étmek : diñlenmek : 4. ḥafīf esmek :

breathe [bri:ð], *v.a.* 1. söylemek : añmak : aḡza almak : k̄āle almak : 2. üflemek : 3. çalmak : 4. nefes gibi içerü çekmek : 5. nefes gibi tışarı vérmek : 6. gezdirüb nefes aldırarak idmān vérmek : 7. nefes vérmek : diñlendirmek : 8. kan almak : düşmek : nefeslendirmek : 9. ʿilān étmek : işa'a étmek :

breathing ['bri:ðɪŋ], *adj.* müteneffis : cānlu olan :

breathing ['bri:ðɪŋ], *s.* 1. şolumaklık : nefes almaklık : teneffüs : 2. söylemeklik : aḡza almaklık : 3. açub kan almaklık : 4. nefes vérmeklik : 5. teneffüs étmeklik : 6. ihtār : ilhām : 7. yavaş şadā : ḥafīf ses :

breathless ['breθlɪs], *adj.* 1. nefesi kesilmiş : 2. ḡayr-i müteneffis : ölü : mürde :

breccia ['bretʃiə], *s.* || (*Italian*), bir neve taş ki ufanmış ve ayrılmış ve birbirine bir ma'cūn ile yapışdırılmış gūşelü pārcelerden ʿibāret gibi görünür :

brecciated ['bretʃiətɪd], *adj.* || mezkūr taş gibi yapışık pārcelerden ʿibāret olan :

bred [bred], *v.a.* (*pret. of breed*), 1. toḡurdı : vérdi : ḥāşıl étdi : 2. ḥāşıl étdi : sebep oldı : 3. büyütdi : terbiye étdi : besledi :

bred [bred], *adj.* (*p. part. of breed*), 1. toḡmuş : ḥāşıl olmuş : peydā olmuş : 3. terbiye olunmuş :

well-bred, 1. terbiyelü olan : 2. cins olan : şoy olan :

ill-bred, 1. terbiyesiz olan : 2. şoysuz olan :

high-bred, 1. kibār olan : a'lā cins olan :

low-bred, alçaq : denī : fūrū-māye olan :

half-bred, karışık olan : cinsi karışık olan :

thorough-bred, cins olan : şoy olan :

breech [bri:tʃ], *s.* 1. verā : kıç : kaynak yeri : 2. topuñ ve emşāliniñ kıyruḡı :

breeches ['brɪtʃɪz], *s. pl.* 1. pantolon : 2. dizlik :

breeching ['brɪtʃɪŋ], *s.*✓ bırağa :

breed [bri:d], *v.n.* 1. yavrılamak : yavrı getürmek : toğurmak : 2. çocuk toğurmak : 3. gebe olmak : 4. hāşıl olmak : türemek : 5. çıkmak : zuhūr étmek :

breed [bri:d], *v.a.* 1. toğurmak : çıkarmak : vérmek : 2. yetişdirmek : 3. beslemek : büyütmeğ : 4. terbiye étmek : 5. hāşıl étmek : sebep olmak : da°vet étmek : müstelzim olmak : müstevcib olmak

to breed in and in, biri birine hışm ve akrabā gibi olan hayvānātı çiftleşdirüb yavrı yetişdirmek :

breed [bri:d], *s.* 1. şoy : cins : 2. birden toğan yavrılar °adedi :

breeder ['bri:də], *s.* 1. toğurıcı : yavrılayıcı : 2. besleyici :

breeding ['bri:dɪŋ], *s.* 1. gebe olmaklığ : 2. toğurmağlığ : 3. büyütmeğlik : beslemeğlik : perveriş : 4. terbiye :

good breeding, terbiye : ahlāđ-ı hasene :

ill-breeding, terbiyesizlik : ahlāđ-ı reddiye :

breeze [bri:z], *s.* 1. rüzgār : hevā : yel : rıh : bād : 2. at sineği : 3. ř gavgā : nizā° :

breezy [bri:zɪ], *adj.* hevā-dār : rüzgārı eksik olmaz :

bregma ['bregmə], *s.*|| yeñi toğmuř çocuđuñ alnı üstünde kemiksiz ve yumuřak olan dört gūşe mađall : lāmi°a-i tıfıl : imik : yāfūh :

brethren ['breðrɪn], *s. pl. (of brother)*, şarındaşlar : ihvān : 2. dīn şarındaşları :

breve [bri:v], *s.*|| iki harekete müsāvī müsıķī notası :

brevet ['brevıt], *s.* 1. fermān : berāt : 2.↓ °asker zābiťānınıñ °umümıce vāķi° olan terfi°-i rütbe :

brevet rank,↓ İngiltere řara °askerī zābiťānınıñ pāyece olan rütbesi ki alay derūnunda ba°zı huřuřda aña i°tibār olunmayub yalıñız ordu meřālihiñde ve teřrifatca i°tibār olunur :

breviary ['bri:vjəri], *s.* şatolik mezhebiniñ du°ā kitābı :

brevity ['brevɪtɪ], *s.* kısalık : ihtisār : icmāl :

brew [bru:], *v.a.* 1. arpa şuyını yapmak : 2. sâ'ir bir nev° meşrübāt tertīb étmek :

brew [bru:], *v.n.* 1. arpa şuyı yapılmak : 2. yapılmak üzere iken sâ'ir meşrübāt devirüb çekmek : 3. hâzırlanmak : kopacak olmak :

brew [bru:], *s.* 1. arpa şuyı ve emsālını yapmaçlık : 2. yapılmış bir meşrüb :

brewhouse [bru:-haus], *s.* bīra-hāne : arpa şuyı fabrikası :

brewer [bru:ə], *s.* arpa şuyı fabrikatörü : bīracı :

brewery [bruəri], *s.* arpa şuyı fabrikası : bīra-hāne :

briarean [brai'eən], *adj.* * hikāyede mervī bir şahş-ı ma'hūd gibi yüz °aded el ve kolı olan

bribe [braɪb], *s.* rüşvet : bertıl :

bribe [braɪb], *v.a.* rüşvet vérmek : rüşvet yedirmek :

bribery ['braɪbəri], *s.* rüşvet : irtişā : rüşvet vérmeklik : rüşvet almaçlık :

brick [brɪk], *s.* 1. tuğla : hışt : acur : 2. tuğla biçiminde olan nesne : 3. § ādem : merd :

unburnt brick, sun-dried brick, kerpiç : meder :

fire brick, °inād tuğlası :

brick [brɪk], *v.a.* tuğla döşemek :

to brick up, tuğla urmak :

brickbat ['brɪk,bæt], *s.* tuğla pārcesi : hışt-pāre :

brickdust [brɪk-dʌst], *s.* 1. tuğla tozu : 2. hōrasan :

brick-kiln [brɪk-kɪln], *s.* tuğla ocağı :

bricklayer ['brɪk,leɪə], *s.* dīvārcı : yapıcı :

brickmaker [brɪk-'meɪkə], *s.* tuğlacı :

brickwork ['brɪk,wɜ:k], tuğla işi : tuğla :

brickyard ['brɪk,jɑ:d], *s.* tuğla kār-hānesi : tuğla fabrikası :

bridal ['braɪdəl], *adj.* gelin düğününe mensüb ve müte°allık olan :

the bridal day, nikāḥ günü : evlenme günü :

the bridal night, zifāf gécəsi :

bridal procession, zifāf alayı : gelin alayı :

bridal feast düğün : velīme-i zifāf :

imperial bridal feast, sūr-i humāyūn :

(96)

bridal ['braɪd^əl], *s.* 1. nikāḥ resmi : evlenme resmi : 2. nikāḥ düğünü : velīme-i zifāf : °urs

bride [braɪd], *s.* 1. gelin : °arūs : 2. * nişānlu : nām-zed olan kız :

bride-cake [braɪd-keɪk], *s.* İngiltere'niñ nikāḥ düğünlerinde şart olan şekerlü çörek :

bride-chamber [braɪd-ˈtʃeɪmbə], *s.* zifāf oḫası : ḥacle-gāh :

bridegroom ['braɪd,grum], *s.* güvégi :

bridesmaid ['braɪdz,meɪd], *s.* gelin arkadaşısı kız :

bridesman ['braɪdz,mæn], *s.* güvégi arkadaşısı olan erkek kimesne :

bridewell [braɪd-wel], *s.* ḥabis-ḥāne : maḥbes : zindān : ṭomruḫ : ṭomruḫ [vavlı yazım]

bridge [brɪdʒ], *s.* köpri : cisr : pul :

the asses bridge, §|| eşek köpri :

the bridge of nose, burunuñ kemigi :

a draw-bridge, aşma köpri : ḳal^a ḳapusınıñ iner ḳalkar köpri :

a flaying-bridge, °āriyet köpri : °āriyeti köpri : tombaz köpri :

a suspension bridge, aşma köpri : zencīr ile aşılmış köpri :

bridge over [brɪdʒ-'əʊvə], *v.a.* 1. üzerine köpri atmak : 2. üzerine köpri ve ma^eber olmak : 3. mā-beynlerinde vesīle-i ta^ealluḫ olmak :

bridge-head ['brɪdʒ,hed], *s.* köpri başı ṭābiyesi : ṭābiye :

bridgeless [brɪdʒlɪs], *adj.* köprisiz : köpri olmayan :

bridle ['braɪdʒl], *s.* 1. başlık : atın başlığı : 2. * 'inān-ı ma'nevī : 'inān-ı taşarruf : 3. ✓
palamar : çima :

bowline bridle, ✓ : borina patası :

bridle ['braɪdʒl], *v.a.* 1. başlığını urmak : 2.* zabt etmek : cebr etmek : kesr etmek :

bridle up ['braɪdʒl-ʌp], *v.n.* izhār-ı 'azamet etmek : üzere toğrulub başını kaldırmak :
burununu kabartmak : burununu büyütmek :

bridled ['braɪdʒld], *adj.* başlığı urulmuş olan :

bridle-hand ['braɪdʒl-hænd], *s.* sol eli : dizgin eli :

bridle-way ['braɪdʒl-weɪ], *s.* atlunun geçebileceği dar yol :

bridoon [brɪ'du:n], *s.* gem : hafif gem :

brief [bri:f], *adj.* kısa : muhtaşar : mücmel :

brief [bri:f], *s.* || 1. da'vā vekiline sipariş olunan da'vānın 'arz-ı hāliyle evrāk sā'iresi : 2.
Rim-papa tarafından şadır olan buyurıldı ve fetvā ve nāme :

briefless ['bri:flɪs], *adj.* da'vā vekili olup kendisine bir da'vā sipariş olunmamış olan :

briefly ['bri:flɪ], *adv.* 1. kısa : muhtaşaran : mücmelen : 'ale'l-ihtisār : 'ale'l-icmāl : 2. el-
kışsa : hūlāşa-i kelām : el-hāşıl : hāşıl-ı kelām : ve'l-hāşıl :

briefness ['bri:fnəs], *s.* 1. kısalık : ihtisār : 2. 'adem-i devām : sür'at-i inķızā :

brier ['braɪə], *s.* 1. çalı : hār : 2. yabān güli :

wild brier, yabān güli :

sweet brier, güzel koçar bir nevc yabān güli :

brig [brɪg], *s.* ✓ ibrik :

brigade [brɪ'geɪd], *s.* ↓ livā : bir livā 'asker :

general of brigade, ↓ mīr livā :

brigade major, ↓ mīr livā mu'āvinī : livā emīni maķāmında olan zābit :

brigade [brɪ'geɪd], *v.a.* ↓ tabur ve alayları livā üzere tertīb etmek :

brigadier [ˌbrɪgəˈdɪə], **brigadier-general** [ˌbrɪgəˈdɪə-ˈdʒenərəl], *s.* muvaqqaten mīr livālīk hıdmetine taʿyīn olunmuş mīr-alay yā-ḥud kāʾim-maḳām :

brigand [ˈbrɪgənd], *s.* ḥaydūd : izbandid : ḥırsız : ḥarāmī : düzd : yol kesici : ḳātiʿüʿt-ṭarīk : reh-zen : şakī :

brigandage [ˈbrɪgəndɪdʒ], *s.* ḥaydūdluḳ : ḥırsızlık : yaḡma : ḡāret :

brigantine [ˈbrɪgənˌti:n], *s.* ✓ ḡulet :

bright [braɪt], *adj.* 1. parlaḳ : rüşen : rüşenā : münīr : münevver : muzī : zıyā-dār : zıyā-pāş : zıyā-güster : tābān : tāb-nāk : fūrūḡ-endāz : mütelālī : ezher : lāmiʿül-envār : sāṭiʿün-nūr : 2. parlaḳ : mücellā : cilālu : āb-dār : 3. parlaḳ : revnaḳlu : 4. müstaʿidd : zekī : faṭīn : 5. parlaḳ : açıḳ : 6. parlaḳ : berrāk : şeffāf : 7. maʿnen parlaḳ : zevḳ ve şafā ve ümīd véreceḳ şūretde görinür olan :

brighten [ˈbraɪtʰn], *v.n.* 1. parlamak : açılmak :

to brighten up, açılmak :

brighten [ˈbraɪtʰn], *v.a.* açmak : parlatmak :

bright-eyed [braɪt-aɪd], *adj.* parlaḳ gözlü :

bright-haired [braɪt-heərd], *adj.* şarı saçlu : lepışka saçlu :

brightly [ˈbraɪtli], *adv.* 1. parlaḳ : lemeʿān üzere : 2. kemāl-i ümīd ve iṭmīnān ile :

brightness [ˈbraɪtnəs], *s.* 1. parlaḳlık : rüşenāʾī : nūr : zıyā : pertev : fūrūḡ : tāb : tābiş : lemeʿān : teleʾlüʾ : 2. parlaḳlık : cilā : 3. parlaḳlık : şu : āb : 4. parlaḳlık : açıḳlık : 5. parlaḳlık : berrāklık . şeffāflık : temīzlik : 6. istiʿdād : zekā : dirāyet : feṭānet : 7. maʿnevī parlaḳlık : şafā ve ümīd véreceḳ keyfiyyet-i ḥāl :

brill [brɪl], *s.* bir nevc ḳalkān balığı :

brilliance [ˈbrɪljənsɪ], *s.* 1. parlaḳlık : rüşenāʾī : pertev : fūrūḡ : tāb : tābiş : lemeʿān : teleʾlüʾ : 2. parlaḳlık : şu : āb : 3. parlaḳlık : açıḳlık : 4. parlaḳlık : berrāklık : şeffāflık : 5. keskinlik : ḥiddet : farṭ : 6. maṭbūʿiyyet : keskinlik : 7. ḡarābet : ḥayret-engīzī :

brilliant [ˈbrɪljənt], *adj.* 1. parlaḳ : rüşen : keskin : ḥadīd : şedīd : 2. parlaḳ : āb-dār : 3. maṭbūʿ : ḡarīb : ağreb :

brilliant [ˈbrɪljənt], *s.* pırlanta : elmās :

set in brilliants, pırlanta donalı : muraşsa^c : mücevher :

brilliantly ['brɪljəntli], *adv.* 1. parlak : keskin ziyā ile 2. maṭbū'an : 2. ağreb ve ḥayret-engīz bir şüretle :

brim [brɪm], *s.* kāse ve emşālınıñ kenārı : leb : ağız :

brimfull [ˌbrɪm'ful], *adj.* top dolu : ağızına kadar dolu : leb-ā-leb olan :

brimmed [brɪməd], *adj.* kenārlu olan :

broad-brimmed, kenārı enlü : enlü kenārlu olan :

brimmer [brɪmə], *s.* ağızına kadar şarāb dolu kadeḥ :

brimming [brɪmɪŋ], *adj.* ağızına kadar dolu : top dolu : leb-ā-leb :

brimstone ['brɪm, stəun], *s.* kükürd :

brimstone match, kibrīt :

brimstony ['brɪm, stəunɪ], *adj.* 1. kükürd gibi : 2. kükürd qarışık :

brinded ['brɪndɪd], **brindled** ['brɪndlɪd], *adj.* benek benek : rengi benekli olan :

brine [braɪn], *s.* 1. deñiz suyu : 2. şalamura : keskin tuzlu şu : 3.* göz yaşı : telḥ-āb : şūr-āb :

brine [braɪn], *v.a.* tuzlu şuya yatırmaḥ : şalamuraya yatırmaḥ :

brine-pan [braɪn-pæn], *s.* tuzla ḥavzı :

brine-pit [braɪn-pɪt], *s.* tuzlu şu kuyısı :

brine-spring [braɪn-sprɪŋ], *s.* tuzlu şu pıñārı :

brine-tub [braɪn-tʌb], *s.* şalamura fuçısı :

bring [brɪŋ], *v.a.* (brought [brɔ:t]; brought [brɔ:t]), 1. getürmek : ber-ā-ber getürmek : alub getürmek : 2. getürmek : vérmek : ḥāşıl étmek : ĩrās étmek : müris olmak : müstevcib olmak : dā'ī olmak : da'vet étmek : 3. çekmek : celb étmek : cezb étmek : 4. getürmek : ĩşāl étmek : ĩrād étmek : ĩrā'e étmek : der-pīş étmek : 5. getürmek : bir vaz^c ve ḥālet-i cismaniyye yā-ḥud rūḥāniyyeye sevḥ ve ĩşāl étmek : 6. ikāme étmek :

to bring back, gérü getürmek :

to bring about, 1. uydurmak : yapmak : etmek : hāşıl etmek : tertīb etmek : īkā etmek : irās etmek : ihdās etmek : vuķū^cuna sebep ve vesīle olmak : 2.✓ gemiye orsa alabanda etmek : çevirmek :

to bring forth, 1. çıkarmak : meydāna çıkarmak : 2. toğurmak : yavrilamak : vaż^c-ı haml etmek : 3. hāşıl etmek : irās etmek : ihdās etmek :

to bring forward, 1. ilerü getürmek : 2. meydāna komaķ : ibrāz etmek : irā^e etmek : iķāme etmek : 3. ilerületmek : hāzır gibi etmek : tekmil gibi etmek : 4. hesāb-ı yekūnını başka bir şahīfeye nakl etmek :

(97)

to bring in, 1. iķerü getürmek : dāhil etmek : idhāl etmek : 2. karışdırmak : 3. vérmek : irād vérmek : gelüri olmak : 4. dehālet étdirmek :

to bring off, 1. getürmek : kupa getürmek : 2. kurtarmak : 3.✓ karadan getürmek : 4. çıkarmak : bir şey^oıñ üstünden çıkarmak :

to bring on, başlamasına sebep olmak : vuķū^cuna sebep olmak :

to bring over, 1. bir yandan bir yana getürmek : 2. ayartmak : celb etmek : başdan çıkarmak :

to bring out, 1. tışarı çıkarmak : meydāna komaķ : ihrāc etmek : 2. göstermek : bellü etmek : ayān etmek : vāzih etmek : āşikār etmek : 3. başdırub neşr ve fūrūht etmek : 4. genç kıızı encümenlere yeñi götürmek 5. yeñi bir tiyatro oyuncısını yā-ħud oyunını oynatmak :

to bring under, rām etmek : münkād etmek : ser-ferü étdirmek :

to bring up, 1. yukarı getürmek : 2. beslemek : büyütmek : terbiyye etmek : perveriş etmek : 3. kuşmak : kayy etmek : istifrāğ etmek : 4.✓ demirlemek : témür atmak : 5. maħkemeye maħbūsu ihzār etmek :

to bring down, 1. aşığı getürmek : endirmek : 2. kibrini kırmaķ : burnunu kırmaķ : 3. uçan kuşu ok yā-ħud tūfeng ile urub düşürmek :

to bring to,✓ 1. faça etmek : 3. faça étdirmek :

to bring one's self to do a thing, 1. kendini alışdırmak : 2. istememiş iken kendi nefsine zor édüb yapmak :

to bring away, 1. bir maḥalden alub getürmek : 2. kesmek : ayırmaq : çıkarmak :
3. kuşmak ve bevl ve emşālī vāsıtasıyle sökdürüb def^c ve iḥrāc étmek :

to bring together, 1. toplamak : cem^c étmek : birikdirmek : birleşdirmek : 2.
birleşdirüb güreşdirmek : tanışdırmak : biri birine varmalarına sebeb ve vesīle olmak :

brinish [brıñı], *adj.* şu nev^cinden tuzlu ve şalamuraya beñzer :

brinishness [brıñıñnəs], *s.* tuzluluk :

brink [brıñk], *s.* kenār : çukur yeriñ kenārı :

the brink of the grave,* hemān ölmek üzere bulunmaqlık :

the brink of destruction,* hemān telef olmak derecesi :

briny ['branı], *adj.* tuzlu : şalamura gibi olan :

brisk [brısk], *adj.* 1. çābük : cānlu : neşātlı : 2. köpürür olan : 3. parlaç : güzel yanar olan
: 4. revāclu : işlek olan :

brisket ['brıskıt], *s.* kaşşābıñ şatdığı etiñ göğüs tarafı : göğüs :

briskly ['brısklı], *adv.* çābük : cānluca : neşāt ile :

briskness ['brısknəs], *s.* 1. çābüklük : cānluluk : neşāt : 2. köpürmeklik : 3. parlaqlık :
keskinlik : 4. revāc : işleklık :

bristle ['brısl], *s.* kıl : tüy : kalın sert kıl :

bristle ['brısl], *v.n.* 1. diken tolu gibi gözükmek : 2. tüy ve diken gibi kabarmak :

bristle ['brısl], *v.a.* tüy ve diken gibi kaldırub kabartmak :

bristling ['brıslıñ], *adj.* tüy ve diken tolu gibi görinen :

bristly ['brıslı], *adj.* sert ve kaba tüylü olan :

bristol-board ['brısl-bɔ:d], *s.* bir nev^c beyāz ve düz muḳavvā :

britannia [brı'tæniə], *s.* İngiltere'niñ eski ve ḥālā şu^carā beyninde müsta^cmel olan ismi :
Britanya

britannia metal, ma^cden : gümüş taqlıdı bir nev^c maḥlūt beyāz ma^cden :

britannic [brı'tænik], *adj.* İngiltere'ye mensüb olan :

her britannic majesty, haşmetlü İngiltere kraliçesi hazretleri :

british ['brɪtɪʃ], *adj.* İngiltere ehālīsine mensüb olan :

the british empire, İngiltere devleti : İngiltere devletiniñ kâffe-i rub^e-ı meskūnda olan bi^ol-cümle memāliki :

briton ['brɪtən], *s.* İngiliz : İngilterelü : İngiliz adamı :

brittle ['brɪtl̩], *adj.* cām gibi kırılır : gevrek olan :

brittleness ['brɪtl̩nəs], *s.* gevreklik : kolay kırılmaqlık :

britchka, britzska ['brɪtskə], *s.* bir nev^e hinto :

broach [brəʊtʃ], *s.* 1. büyük kebāb şışı : şış : sīḥ : 2. yeñi açılmış fuçı yā-ḥud şīşe ve bunlarıñ içinde bulunan meşrüb :

broach [brəʊtʃ], *v.a.* 1. fuçı yā-ḥud şīşe açık : 2. laķırdı açmak :

broach to [brəʊtʃ tu:], *v.n.* ✓ talğa kuvvetiyle gemi orsa édüb yelkenleri kapanmak :

broad [brɔ:d], *adj.* 1. enlü : °arīz : pehnā : 2. vāsi^e : geniş : 3. kaba : nezāketsiz : 4. taḥmīnī : taķrībī : 5. celī : °ayān : 6. açık : edebsizce : 7. açık : āşikār : ketmsiz :

in broad day, daylight, gündüzün : gündüz aydınlığında :

a broad grin, § köylünüñ kaba tebessümü :

it is as broad as it is long, § hep bir laķırdı : hepsi bir : o da o o da o :

broadcast ['brɔ:d,kɑ:st], *adv.* saçarak :

to sow broadcast, ekini saçarak ekmek :

broadcloth ['brɔ:d,kləθ], *s.* çuķa :

broaden ['brɔ:dən], *v.a.* enlületmek : genişletmek :

broadish ['brɔ:dɪʃ], *adj.* 1. enlüce : genişce : 2. açıkca : edebsizce :

broadly ['brɔ:dli], *adv.* 1. kabaca : nezāketsizce : 2. taḥmīnen : taķrīben : 3. açıkca : ṭoğrica : 4. açıkca : edebsizce :

broadness ['brɔ:dnəs], *s.* 1. enlülük : enlü olmaqlık : 2. kabalık : nezāketsizlik : 3. açıklık : edebsizce olmaqlık : 4. açıklık : ṭoğri ve āşikār olmaqlık :

broad-piece [brɔ:d-pi:s], *s.* İngiltere'de eski zamān mütedāvil bir nev^c sikke :

broad-seal [brɔ:d-si:l], *s.* devletiñ büyük resmī mühri :

broad-sheet ['brɔ:d.ʃi:t], *s.* menşūr gibi yalıñız bir tarafı başılan eski zamān ğazetesi :

broad-shouldered [ˌbrɔ:d'ʃəuldərd] *adj.* insān kısmından olub iri : kuvvetlü : dizman olan

broadside ['brɔ:d.saɪd], *s.* 1. ✓ alabanda : 2. yalıñız bir tarafı başılan kāğıd : menşūr :

broadsword ['brɔ:d.sɔ:d], *s.* kılıc : pala : seyf : şimsīr : tīg :

broadswordsmān [ˌbrɔ:d'sɔ:dzmən], *s.* kılıc kullanur olan kimesne : kılıc urur olan adam : tīg-zen :

broadwise [brɔ:d-waɪz], *adv.* enlülügüne : °arzen :

brocade [brəu'keɪd], *s.* dībā : kemhā : çatma :

gold brocade, zer-bāft : ser-ā-ser : altun tellü dībā :

brocaded [brəu'keɪdɪd], *adj.* dībā gibi çiçek doқulu olan :

brocatel [ˌbrɔkə'tel], **brocatello** [ˌbrɔkə'teləu], *s.* (*Italian*), kabaca bir nev^c perdelik dībā : çatma

broccoli ['brɔkəli], *s.* çiçeklü lahana : karnabitiñ bir çok nev^ci :

brogue [brɔug], *s.* 1. İrlandalulariñ kaba telaffuzı : 2. kundura : lapçin : şelvār : pantolon

broider ['brɔɪdə], *v.a.* işlemek : nakış işlemek :

broidery ['brɔɪdəri], *s.* nakış : nāhış :

broil [brɔɪl], *v.a.* 1. ışkara étmek : kızartmak : 2. kavurmak : yakmak : ıztırāb vérmek :

broil [brɔɪl], *v.n.* 1. ışkara olmak : ışkarada pişmek : 2. pişmek : yanmak : harāretten mużtarib olmak :

broil [brɔɪl], *s.* 1. ışkara : kızartma : 2. ğavġā : nizā^c münāza^a :

brokage ['brɔukɪdʒ], *s.* dellāllık : simsārlık : delāliyye : simsāriyye :

broke [brɔuk], *v.a.* (*pret. of break*), 1. kırdı : 2. kopardı : 3. bozdı : nakz étdi : 5. hılāfına hareket étdi : 6. müflis étdi : 7. rütbesini ref^c ile hıdmetden çıkardı : 8. tahfif étdi : 9. vāz

geçürdi : 10. açdı : laķırdısını açdı : 11. gerüb kemiklerini kırdı : 12. tağıtdı : 13. alışdırdı : 14. yardı :

broke [brəuk], *v.n. (pret. of break)*, 1. kırıldı : 2. kıpıdı : kesildi : 3. açıldı : 4. oldu : toğdı : 5. müflis oldu : 6. alıf oldu : 7. kaçdı : 8. çıkdı : zuhūr etti :

(98)

broke [brəuk], **broken** ['brəukən], (*p. part. of break*), 1. kırık : kırılmış : 2. kıpmuş : kesilmiş : 3. yarılmış : yarık : 4. bozuk : bozulmuş : 5. nakz olunmuş : hilāfına hareket olunmuş : 6. müflis : 7. rütbesi ref^c olunub hıdmetden çıkarılmış : 8. tahfif olunmuş : 9. vazgeçürilmiş : 10. laķırdısı açılıb teblıg olunmuş : 11. gerilüb kemikleri kırdırılmış : 12. tağıdılmış : 13. alışdırılmış :

broken meat, sufreden artmış ekmek ve ta^cām dökündileri :

a broken heart, 1. kederden olan cānsızlık : 2. nedāmet :

broken-backed ['brəukən-bækt], *adj.* kıpıbur :

broken-hearted [brəukən'ha:tıd], *adj.* ilāc kabūl etmez olan : kederinden dünyānıñ lezzetini gā'ib edüb murde-dil bulunan :

broken-winded [brəukən'wındıd], *adj.* 1. at kısmınıñ pek şoluganı : 2. körük kısmınıñ patlamışı

broker ['brəukə], *s.* 1. dellāl : simsār : 2. eski döşeme alış vérişinde olan adam : eskici :

brokerage ['brəukəriđz], *s.* 1. dellālılık : dellāliyye : simsārılık aķçesi : simsāriyye : dellālılık : simsārılık hıdmeti :

bromate ['brəumeıt], *s.*|| hāmız brom ile bir üssden hāşıl olan milh :

bromic acid ['brəumık 'æsid], *s.* hāmız-ı brom :

bromine ['brəumi:n], *s.* brom ki deñiz şuyı ve deñiz nebātātı koķusınıñ mādde-i aşliyyesidir :

bronchial ['brɔŋkiəl], *adj.*|| aķ cigerde bulunan nefes tamarlarına mensūb ve müte^callık olan :

the bronchial tubes, bronchial passages, aķ cigeriñ nefes tamarları : mecāriⁿ-nefes : mecāri^r-ri^e :

bronchiæ ['brɒŋkɪə], *s. pl.*|| (*Latin*), mezkūr nefes tamarları : mecāri^on-nefes : mecāri^or-ri^e :

bronchitis [brɒŋ'kaɪtɪs], *s.*|| zāt-ı mecāri^or-ri^e 'illeti : mecāri^on-nefes iltihābı 'illeti :

bronchocele ['brɒŋkəʊsi:l], *s.*|| ur : şiş :

bronze [brɒnz], *s. tuc* : 2. tucdan maşnū^e taşvīr :

bronze [brɒnz], *v.a.* 1. tuc rengi boya ve revġan urmak : 2. güneş ve hevā adamıñ derisini yaķub esmer étmek :

bronzed [brɒnzd], *adj.* 1. tuc rengi revġanlı olan : 2. yanmış : kararmış : esmer édilmiş olan :

bronzing [brɒnzɪŋ], *s. tuc rengi revġan* :

brooch [brəʊtʃ], *s. zīnet için giyilen bir nev^e igne* :

brood [bru:d], *v.n.* 1. kuluçkaya oturmak : 2. düşünmek : pek düşünmek : merāk étmek :

brood [bru:d], *s. birden çıkan kuş ve tavuk yavrusı sürisi* : 2. soy : cins : nesl :

brooding ['bru:dɪŋ], *s.* 1. kuluçkaya oturmaklık : 2. düşünmeklik : efkār : merāk :

brooding ['bru:dɪŋ], *adj.* kuluçkaya oturmuş olan :

brood-mare [bru:d-meə], *s. yavru için beslenen kısırak* :

brook [bruk], *s. çay : şu : dere* :

brook [bruk], *v.a.* çekmek : şabr étmek : taħammül étmek : tayanmak :

brooklet ['bru:kɫɪt], *s. çaycaġız : şucaġız : derecik* :

broom [bru:m], *s.* 1. süpürge : çārūb : 2. katır tırnaġı :

broomstick ['bru:m,stɪk], *s. süpürge şapı* :

broth [brɒθ], *s.* 1. et şuyı : 2. çorba :

brothel ['brɒθəl], *s. kār-hāne : fāhişe kār-hānesi* :

brothelry ['brɒθəlɪ], *fehāşet : kār-hāne çapķınlıġı* :

brother ['brʌðə], *s.* 1. karındaş : erkek karındaş : birāder : aħ : 2. yoldaş : arkadaş :

brother of the whole blood, whole brother, öz qarındaşı : li-ebeveyn qarındaş :

brother of the half blood, half brother, yalıñız anadan yā-ħud yalıñız babadan olan qarındaş :

half brother by the father's side, li'eb qarındaş : yalıñız baba tarafından olan qarındaş :

half brother by the mothers's side, ana tarafından olan qarındaş : li'ümm qarındaş :

elder brother, ağa : büyük qarındaş :

younger brother, küçük qarındaş :

step-brother, üvegi qarındaş :

foster-brother, süt qarındaşı :

twin-brother, ikiz toğmuş qarındaş :

brother-in-law :

1. **wife's brother**, qayın :
2. **wife's sister's husband**, bacanaq : bacınaq : bacanaħ :
3. **sister's husband**, enişte :
4. **husband's brother**, qocaniñ qarındaşı :

brother in arms, yoldaş : **adopted brother**, qarındaşlıq :

brotherlike ['brʌðə-laɪk], *adj.* qarındaşlığa yaqışur olan :

brotherhood ['brʌðə,ħud], *s.* 1. qarındaşlıq : birāderī : uħuvvet : 2. qarındaşlar gürūhı : iħvān : 3. yoldaşlar gürūhı : arqadaşlar gürūhı : tarīkat iħvānı : eşnāf gürūhı : qavm : t̃ā'ife

brotherless ['brʌðəlis], *adj.* qarındaşsız : qarındaşı olmayan :

brotherliness ['brʌðəlɪnəs], *s.* qarındaşa münāsib eṭvār ve ħareket :

brotherly ['brʌðəli], *adj.* qarındaşa münāsib ve yaqışur olan :

brought [brɔ:t], *v.a. (pret. of bring)*, 1. getürdi : 2. vėrdi : 3. celb ėtdi : 4. ĩrād ėtdi : 5. iķāme ėtdi

brought [brɔ:t], *adj. (p. part. of bring)*, 1. getirilmiş : getirilen : 2. verilmiş : verilen : 3. celb olunan : 4. irād olunan : 5. ikāme olunan :

brow [brau], *s.* kaşın göz üzerinde havālelü olan yeri : 2. bayrak şırtı : 3. alın : cebhe : cebīn : nāşiye : 4. kaş : ebrū : hācib :

browbeat ['brau,bi:t], *v.a.* azarlayub sert bakarak korkutmak : tehdīd etmek : yıldırmaq :

browbeaten ['brau,bi:tən], *adj.* yılmış : korkmuş : tehdīd olunmuş :

browbeating ['brau,bi:tɪŋ], *s.* āzārlayub tehdīd ederek korku vermeklik : yıldırmaqlık :

brown [braun], *s.* 1. kahve rengi : 2. esmer : gendüm-gün : ağbes : 3. pişmekde şararmış : kızarmış : karararmış : 4. siyāh doru :

light brown, şeker rengi : buğday rengi : esmer : toprak rengi olan :

dark brown, kahve rengi : kahve renginiñ siyāha çalar çeşīdi olan :

to be done brown, 1. pişmekde kızarmak : 2.ş pek tolandırılıub aldanmak : yanmak : işi bitmek :

brown [braun], *s.* 1. kahve rengi : 2. büyücek nesneniñ bir az yanık ve kızarmış tarafı :

brown [braun], *v.a.* 1. şarartmak : kızartmak : karartmak : 2. yaqub esmer etmek : 3. kahve rengi revğan urmak :

brown [braun], *v.n.* 1. şararmak : kızarmak : karararmak : 2. yanub esmer olmak :

brown-bill [braun-bıl], *s.* eski zamān silāhlarından bir nevc teber :

brown-coal [braun-kəul], *s.* bir nevc maçden kömüri ki rengi siyāh degildir :

brownie ['braunı], *s.* [Scotch], bir nevc perī :

browning ['braunıŋ], *s.* 1. esmer ve siyāhca olmaqlık : 2. bir az yaqub kızartmaqlık : 3. yemek şalşalarına siyāhlatmak için katılan yanık un yā-hud yanık şeker : 4. tüfenk ve emşāliniñ kahve rengi olan revğanı :

brownish ['braunı], *s.* esmerce : siyāhca :

brownness ['braunəs], *s.* esmerlik : siyāhlık :

brown-stout [braun-staut], *s.* siyāh bīraniñ kuvvetlüsi :

brown-study [braun-'stʌdɪ], s.ş dalgınlık : pek düşünmeklik :

browse [brauz], v.n. hayvānāt ağac ve çalınıñ körpe dal ve yapraklarını yiyerek beslenmek :

(99)

browse [brauz], v.a. vech-i mezkūr üzere yemek :

browse [brauz], s. ber-vech-i mezkūr yenilecek körpe dal ve yaprak :

bruin ['bru:ɪn], s.ş ayu : hırs : dübb :

bruise [bru:z], s. bere : berelenüb siyāhlanan yer : çürük : nişān :

bruise [bru:z], v.a. 1. berelemek : bereletmek : çürütmek : 2. döküb ezmek :

bruise [bru:z], v.n. berelenmek : çürümek : siyāhlanmak :

bruised [bru:zd], adj. 1. berelü : berelenmiş : çürümüş : siyāhlanmış olan : 2. dögülüb ezilmiş olan :

bruising [bru:ziŋ], s. 1. berelemeklik : 2. berelenmeklik : 3. ezmeklik : 4.ş müşte gavgāsı

a bruising match,ş resmī qurılan müşte gavgā ta'limi ve imtiḥānı :

bruit [bru:t], v.a. yaymak : i'ḻān étmek :

to bruit about abroad, her yere yaymak : eṭrāfa i'ḻān étmek :

brunette [bru:'net], s. (*French*), esmer olan kız ve genç qarı :

brunt [brʌnt], s. zor : ḥiddet : şiddet : ḥamle :

to bear the brunt, ḥamleniñ fenāsına dū-çār olmak : aşıl zorını çekmek :

brush [brʌʃ], s. 1. fırça : 2. kalem : kıl kalem : 3. tilkiniñ kıyruğı : kıyruk : 4. çatışma : ḥafif gavgā :

brush [brʌʃ], v.a. 1. fırçalamak : 2. süpürmek : 3. silmek : açmak : 4. ince ve zā'id olan dallarını budamak :

to brush off, süpürüb def' étmek : süpürüb götürmek : gidermek :

to brush up, 1. süpürüb temizlemek : 2. budayub nizāmına qomak : 3. ihtār ile ta'cīl éderek cānlandırmaq :

brush [brʌʃ], *v.n.* § gitmek : yürimek :

to brush along, çābük gitmek : çābük yürimek :

to brush off, gitmek : yürimek : def^c olmak :

to brush up, cānlanmak : ğayret étmek : °aqlını başına toplamak :

brushing [brʌʃɪŋ], *s.* fırçalayış : süpürüş :

to give a brushing, fırçalamak : süpürmek : silmek : açmak :

to get a brushing, fırçalanmak : süpürülmek : silinmek :

brushwood ['brʌʃwʊd], *s.* 1. ağac ve çalı budamağdan hāşıl olan ince dal dökündisi : 2. ince daldan °ibāret olan çalı çurpı :

brushy [brʌʃɪ], *adj.* fırca gibi : fırçaya beñzer olan :

brussels-carpet ['brʌs°lz-'ka:pɪt], *s.* İngiliziñ a°lā keçesi :

brussels-sprouts ['brʌs°lz-spraut], *s. pl.* 1. Flemenk lahanası : 2. Flemenk lahanasının körpe tomrukları :

brutal ['bru:tʰl], *adj.* 1. hayvānī : nefsānī olan : 2. insāniyyetsiz : merħametsiz : bī-rahm olan : 3. insāniyyete yaqışmaz olan :

brutality [bru:tʰlɪtɪ], *s.* insāniyyetsizlik : merħametsizlik :

brutalize ['bru:tʰlaɪz], *v.a.* hayvān gibi étmek : insāniyyetden çıkarmak :

to become brutalized, hayvāna dönmek : hayvāniyyete qadem başmak : insānlıktan çıkmak :

brutally ['bru:tʰlɪ], *adv.* insāniyyetsizlik ile : şiddet ve huşūnet ile :

brute [bru:t], *adj.* 1. ğayr-i nāṭıq : ğayr-i müdrık : heyülānī-i ğayr-i müdrık : hayvānī yā-ħud cemādī ve ğayr-i nāṭıq olan : 3. hayvānī : nefsānī olan :

brute creation, maħlūqāt-ı ğayr-i nāṭıq :

brute matter, heyülā-yi ğayr-i müdrıke :

brute [bru:t], *s.* 1. hayvān : behīme : hayvān-ı ğayr-i nāṭıq : 2. § hayvān : toñuz : cān-avar : ħınzır : insāniyyetsiz : insāniyyetden çıkmış ħabīs :

brutish ['bru:tɪʃ], *adj.* 1. alçaq : hayvān gibi : 2. hayvāna yaqışur :

brutishly ['bru:tɪʃli], *adv.* hayvān gibi : hayvān ve behīmeye yaqışacak sūretle :

brutishness ['bru:tɪʃnəs], *s.* hayvān ve behīme ve hınzıra yaqışur olan keyfiyyet-i reddiye : hayvānlıq :

brutism ['bru:tɪzəm], *s.* hayvāniyyet : ʿadem-i nuṭk ve ʿaql :

brutum fulmen ['bru:təm-, fulmən], *s.* (Latin)*, yıldırımsız kuru şimşegiñ maʿnā-yı lügavīsinde olub mecāzen kuru lāf ve tehdīd demekdir :

bryony ['braɪəni], *s.* iki nevc zehirlü yabān aşmasınıñ ismidir :

white bryony, aq yabān aşması : semiz kabak : yabān kabağı :

black bryony, kara yabān aşması : fāşir : fāşera :

bub [bʌb], *s.ş* meme : qarı memesi : pistān :

bubble ['bʌbəl], *s.* 1. kabarcıq : şu yā-ḥud şābūn ve emşālī kabarcığı : 2. görünişde cesīm ve güzel ve ḥaḳıḳatde boş ve bī-esās olan mādde :

bubble ['bʌbəl], *v.n.* 1. kaynamak : kabarak kaynamak : 2. kaynar şu gibi ses vėrmek : foḳurdamak :

to bubble up, kaynamak : kaynarak çıkmak : zorluca çıkmak :

bubble ['bʌbəl], *v.a.* aldatmak : tolandırmak :

bubby ['bʌbi], *s.ş* meme : qarı memesi : pistān :

bubo ['bjʊ:bəu], *s.* çıban : vebā yā-ḥud Frengī çıbanı :

bucanier, buccaneer [ˌbʌkə'nɪə], *s.* 1. muḳaddemlerde Ameriḳa-ı cenūbī taraflarında ḳorsanlıq éden kimesne : 2. deñiz hırsızı :

bucentaur [bjʊ:'sentɔ:], *s.* * şuʿarā-yı ḳadīme beyninde mezkūr nışfı insān ve nışf-ı esfeli şıḡır olan maḥlūḳ-ı mevḥūm :

bucephalus [bjʊ:'sefələs], *s.* 1. İskenderiñ atı ismidir : 2.ş* dābbe : bār-gīr : hayvān : binek :

buck [bʌk], *s.* 1. erkek qaraca : 2. erkek tavşan : ḥūpā mizāclu hayvān :

buck-basket [bʌk-'ba:skɪt], *s.* çamaşır sepedi : çamaşırını gül şuyundan geçürdikleri seped :

buckbean [bʌk,bi:n], *s.* şu ıtrifili :

bucket [bʌkɪt], *s.* 1. kōğa : delv : 2. şu tōlābınıñ k̄anadı :

like buckets in a well, § dūkenmez : mütevālī : biri gider biri gelür : biri biter biri çıkar şūretiyle :

buckish [bʌkɪʃ], *adj.* hūpā-vārī olan : civān tarzında olan :

buckle [bʌkʷ], *s.* 1. toқа : 2. k̄opça : 3. çapraz :

buckle [bʌkʷ], *v.a.* toқа yā-hud k̄opçasını geçürmek : ilişdirmek :

buckle [bʌkʷ], *v.n.* toқа yā-hud k̄opça tutmak : ilişmek : geçmek :

to buckle to, yapışmak : ğayret étmek :

to buckle with, şataşmak : uğraşmak : güleşmek :

buckler [bʌklə], *s.* k̄alk̄an : türs : siper :

buckmast [bʌkməst], *s.* gülgen k̄ozaları :

buckram [bʌkrəm], *s.* 1. bir nev° t̄utq̄allu k̄aba astarlık bez : 2. * s̄āhte olan zarāfet-i kelām :

buckram [bʌkrəm], *adj.* pek burununa baқar gülmez olan :

buckskin [bʌk,skɪn], *s.* gevderī : k̄alın gevderī :

buckskins [bʌk,skɪns], *s. pl.* gevderī pañalon : gevderī av dizligi :

buckthorn [bʌk,θɔ:n], *s.* 1. cehri : cehri ağacı : 2. t̄oplaқ ağacı : 3. geyik dikenī :

buckwheat [bʌk,wɪ:t], *s.* k̄ara buğday : k̄ara baş : k̄ara başaқ : Türk buğdayı : yabānī Arnavut darısı :

bucolic [bju:'kɔlɪk], *adj.* || es°ār nev°inden olub çiftlige ve çiftlik umūrına dā°ir olan :

bud [bʌd], *s.* 1. tomruқ : tomruқ : yapraқ tomruğı : 2. gonça :

to nip in the bud, * ibtidālarında öñünü almak : büyümeden men° étmek :

bud [bʌd], *v.n.* tomruklanmak : 2. yapraklanmağa başlamak : 3. çiçek açılmağa başlamak :

bud [bʌd], *v.a.* yaprak aşısıyla aşılamağ :

budded [bʌdɪd], *adj.* 1. tomruklı : tomruklanmış olan : yaprak açmağa başlamış olan : 3. çiçek açmağa başlamış olan : 4. açılmağa başlamış olan : 5. yaprak aşısıyla aşılanmış olan :

buddha [ˈbudə], *s.* (*see* boodh).

buddhism [ˈbudɪzəm], *s.* (*see* boodhism).

budding [ˈbudɪŋ], *s.* 1. yaprak yā-ḥud çiçek açmağa başlamağlık : 2. çiçek açılmağa başlamağlık : 3. yaprak aşısını aşılamağlık :

budding [ˈbudɪŋ], *adj.* 1. yaprak ve çiçek nev^cinden olup yeñi açılmağa başlayan : 2. taze : yeñi : nā-resīde : yeñi başlamış olan :

bude-light [ˈbud-laɪt], *s.* gāyet keskin ziyā vérir bir nev^c gāz kandīl :

(100)

budge [bʌdʒ], *v.n.* ş kıyımdanmağ : gitmek : yürimek :

budget [ˈbʌdʒɪt], *s.* 1. evrāk torbası : 2. hikāye : 3. || devletiñ senevī irād ve maşārifātı lāyihası :

buff [bʌf], *s.* 1. gevderīye beñzer yumuşak ve boyanmamış gön yā-ḥud kösele ve geyik derisi : 2. toğat : yumruk : 3. faşd olunan kaniñ üstünde bağlanañ şarıca mādde :

buff [bʌf], *adj.* deve tüyi gibi şarıca renk olan :

buffalo [ˈbʌfəˌləu], *s.* 1. manda : şu şığırı : cāmūs : gāv-miş : 2. mandaya beñzer diğeri bir kaç nev^c yabānī ḥayvān :

buff-coat [bʌf-kəʊt], *s.* yumuşak köseleden yapılub zırh yerine yā-ḥud zırh altında eski zamānda giyime müsta^cmel bir nev^c kolsuz yelek :

buffer [ˈbʌfə], *s.* büyük ve yaylu yaşdığ gibi olup vapur arabasınıñ önüne uydurularak çatmasınıñ darbını alır bir nev^c tertīb :

buffet [ˈbʌfɪt], *s.* toğat : şamar : yumruk :

buffet ['bʌfit], *v.a.* urmak : çarpmak : zedelemek :

to buffet about, ura çarpa öte berü kaçmak :

buffet ['bʌfit], *s.* kilār ʔolābı : yemek oʔasına maḥşūş şīşe ʔabāk ve emşālī vaż° olunur ʔolāb yā-ḥud terbeze : 2. ayaklu yemek maḥalli :

buffeting ['bʌfitɪŋ], *s.* zedeleyiş :

buffo ['bʊfəʊ], *s.|| (Italian)*, operada oynayan maşharalık oyuncısı :

buffoon [bə'fu:n], *s.* maşhara : dalkavuk :

buffoonery [bə'fu:nəri], *s.* maşharalık : dalkavukluk :

buffooning [bə'fu:nɪŋ], *s.* maşharalık ve dalkavukluk étmeklik :

buffy coat [bə'fi-kəʊt], *s.||* faşd kanı üzerine bağlanan şarıca mādde :

bug [bʌg], *s.* 1. taḥta biti : taḥta kehlesi : taḥta ʔurısı : 2. bir ʔok böcege daḥı ıtlāk olunur ta°bīrdır : böcek :

bugbear ['bʌg, beə], *s.* ʔorʔu : ʔorʔunc : dıbsız ʔorʔu : dıbsız ʔorʔulan nesne :

bugbear ['bʌg, beə], *v.a.* ʔorʔutmak : boş şey ile ʔorʔutmak :

bugger ['bʌgə], *s.şş* ʔulāmpāra : oḡlancı : lūṭı : fā°il-i livāṭa : 2. puşṭ : mef°ül-i livāṭa :

bugger ['bʌgə], *v.a.şş* düzmek : uydurmak :

bugger ['bʌgə], *v.n.şş* livāṭa étmek : ʔulāmpāralık étmek :

buggery ['bʌgəri], *s.şş* livāṭa : ʔulāmpāralık : oḡlancılık :

buggy ['bʌgɪ], *s.* ḥafif bir atlu °araba :

bugle ['bju:gʷl], *s.* 1. boru : şırça : boncuq :

bugle ['bju:gʷl], *v.n.* boru çalmaq :

bugler ['bju:glə], *s.↓* boruzan :

bugloss ['bju:glɔs], *s.* lisānū°ş-şevr nev°inden olub ba°zısı °ilāc ve ba°zısı boya olur bir ʔaḡım nebāt ismidir :

dyer's bugloss, hava-cıva köki :

bugwort [bʌgwɜ:t], *s.* tahta biti otı :

buhl [bu:l], *s.* pirinç ve altundan olan şadefkārī iş :

build [bɪld], *v.a.* (built [bɪlt], built [bɪlt]), 1. yapmak : inşā etmek : binā etmek : 2. tertīb etmek : terkīb etmek : važ^c etmek : kurmak : 3. te^sis etmek : kurmak : 4. i^cmār etmek : terşiş etmek : 5. binā için kullanub yerleştirmek : oçurtmak : kullanmak :

to build up, 1. yapub kaldırma : 2. örmek : urub kapamak :

build [bɪld], *v.n.* (built [bɪlt], built [bɪlt]), yapı yapmak :

build [bɪld], *s.* yapılmış : biçim : şekil : endām :

builder [ˈbɪldə], *s.* 1. yapıcı : kalfa : 3. mi^cmār : 4. vāž^c : bānī : 5. müretteb : şāni^c :

building [ˈbɪldɪŋ], *s.* 1. yapı : binā : 2. yapı : yapı yapmaçlık :

built [bɪlt], *v.a.* (*pret. of build*), 1. yaptı : binā étdi : kurdı : 2. yapıda kullandı :

built [bɪlt], *v.n.* (*p. part. of build*), yapı yaptı :

built [bɪlt], *adj.* (*p. part. of build*), yapılmış : binā olunmuş : mebnī : inşā olunmuş :

built up, 1. yapılmış : binā olunmuş : 2. örülmüş : 3. kapadılmış olan :

English-built, ✓ İngiltere yapısı :

clinker-built, ✓ tahtaları bindirme olan :

bulb [bʌlb], *s.* 1. soğan : soğan şeklinde olan kök : 2. şaplu nesneniñ top ve lüle ve kafā şeklinde olan yeri : top : baş : kelle : lüle :

bulb out [bʌlb aut], *v.n.* soğan şeklinde şişmek : soğan şeklinde şiş yer olmak :

bulbaceous [bʌlbəɪʃəs], *adj.*|| soğan gibi köki olan : soğan köklü olan :

bulbiferous [bʌlˈbɪfərəs], *adj.*|| soğan gibi kök hāşıl eder olan :

bulbous [ˈbʌlbəs], *adj.* 1. soğan şeklinde olan : top olan : 2. soğan gibi köki olan :

bulge [bʌldʒ], **bulge out** [bʌldʒ aut], *v.n.* bel virmek : tışarı uğramak : kanburı olmak : şiş yeri olmak :

bulimia [bju:ˈlɪmɪə], **bulimy** [bju:ˈlɪmɪ], *s.*|| cū^cü'l-kelb : cū^cü'l-bakar iletli : oburluk iletli :

bulk [bʌlk], *s.* 1. büyüklük : hacm : 2. çok : küllî : ekserî : 3.✓ gemide henüz istifi bozulmamış olan yüki :

in bulk, çuvāl ve şandık mişillü nesneye konulmamış :

to break bulk,✓ geminiñ anbarını açub yükini boşaltmağa başlamak :

bulk-head [ˈbʌlkˌhed], *s.*✓ bölme : tahtadan olan bölme :

bulkiness [ˈbʌlkɪnəs], *s.* cesāmet : çok yer tutmaçlık :

bulky [ˈbʌlkɪ], *adj.* büyük : cesīm : cesāmetlü : çok yer tutar olan :

bull [bul], *s.* 1. boğa : 2. şıgır kısmından olan hayvānātūñ erkegi : 3. sevr burcı : 4. rim-papanıñ mühürlü fermānı : 5.§ İrlandalularıñ meşhūr bir nev° tekellüm haṭāsı : 6.|| irādāt-ı muhtelifeniñ bahāsı tezāyüd édecegine zāhib olarak çarşıda alış vériş éden kimesne :

to make a bull,§ İrlandalu tarzında tekellümde kullanacak şüretle haṭā étmek :

John bull,§ İngiliz ve İngiliz milletiniñ laḳab ve maḥlaşı gibi tesmiyedir :

bullace [ˈbulɪs], *s.* bir nev° sarı yabān erigi :

bull-baiting [bul-beɪtɪŋ], *s.* şıgırını köpeklere döğüşdürülmesi :

bull-dog [ˈbulˌdɒg], *s.* şamşon : şaṅsun : şamşon köpegi :

bullet [ˈbulɪt], *s.* tüfeng ve tabanca kurşunu : kurşun : dāne :

bulletin [ˈbulɪtɪn], *s.* jurnal : curnal : taḳrîr : inhā : iˈlān-nāme :

bulletry [ˈbulɪtɪ], *adj.* kurşun gibi revnaqsız olan :

bullet-eyed [ˈbulɪt-aɪd],§ gözleri dönmüş : gözleri süzmüş : gözleri revnaqsız olan :

bull-faced [bul-feɪsd], *adj.*§ yüzi manda yüzi tarzında iri ve kaba olan :

bull-fight [ˈbulˌfaɪt], *s.* adamlarıñ resmī olarak şıgır ile döğüşmeleri : şıgır döğüşü :

bullfinch [ˈbulˌfɪnt], *s.* ispino cinsinden güzel öter kuşdır :

piping bullfinch, çalgı tolābı ile terbiye olunub maḳām ile öter olan ispino :

bullfrog [ˈbulˌfrɒg], *s.* iri bir nev° kurbağa :

bull's-eye [ˈbulz-aɪ], *s.* 1. °aḳīde şekeri : 2.✓ depe cāmı : degirmi gügerte cāmı : 3. pertev-süz gibi cāmlu fenār : 4. atılan nişānıñ ortası :

bullion ['buljən], *s.* gerek meskūk ve gerek külçe hālinde bulunan altun ve gümüş :

bullock ['bulək], *s.* şığır : öküz :

bully ['bulı], *s.* kaba dayı :

bully ['bulı], *v.n.* 1. kaba dayılıkla kórqudub hareket étdirmek : 2. lāyıksız mu°āmele étmek :

bully ['bulı], *v.n.* kaba dayılık étmek :

bullying ['bulıyɪŋ], *s.* kaba dayılık :

bulrush ['bul_rʌʃ], *s.* sāz : haşır otı :

bulwark ['bulwək], *s.* 1. tabī°i ve şanā°i vesīle-i istiḥkām ve emniyyet olan nesne : seddi süğūra vesīle olan kal°a ve ḥiṣār ve tağ ve nehir mişillü nesne : 2. siper : penāh : 3.✓ gemi küpeştesi : küpeşte :

(101)

bulwark ['bulwək], *v.a.* 1. istiḥkām vérmek : siper olmak :

bum [bʌm], *s.* §§ göt : verā : kıç : dübür :

bum-bailiff [bʌm'beɪlɪf], *s.* kavvāş ve muḥzır ve zabtiye neferi :

bumboat ['bʌm_bəut], *s.*✓ manav kayığı : gemiye me°külāt ve emşālī nesne şatan kayık ve şandal

bum-fiddle ['bʌm_fɪdʰl], *s.* § göt : verā :

bumkin ['bʌmkɪn], *s.* § aḥmaḳ : budala :

country bumkin, § köylü budalası : Türk :

bump [bʌmp], *s.* 1. çatış : şarşış : uruş : 2. yumrı : kabarmış yer : şişmiş yer : şiş :

bump [bʌmp], *v.a.* çalmaḳ : urmaḳ : çarpmaḳ :

bump [bʌmp], *v.n.* urmaḳ : uğramaḳ : çatmaḳ :

bumper ['bʌmpə], *s.* biriniñ °aşkına içilecek tolu kadeḥ : şabūḥ : peymāne :

bumpkin ['bʌmpkɪn], *s.* (*see* bumkin).

bun [bʌn], *s.* çörek :

bunch [bʌntʃ], *s.* 1. şalkım : hūşe : 2. demet : 3. örgüç : kımbur :

bundle [ˈbʌndl̩], *s.* 1. boğça : 2. bağlı ve şarılı takım nesne :

bundle [ˈbʌndl̩], *v.a.* toplamak :

to bundle up, 1. çābıcağ toplamak : devşirmek : kaldırmak : 2. yukarı atmak :

to bundle off, 1. çābıcağ göndermek : 2. koğmak : def° etmek :

bundle [ˈbʌndl̩], *v.n.* 1. gitmek : şavuşmak : yürimek : 2. çıkmak : şıçramak :

to bundle up, 1. çābıcağ yukarı çıkmak : 2. çābıcağ kalķub gitmek :

to bundle off, gitmek : kaçmak : şavuşmak : yürimek :

bung [bʌŋ], *s.* fuçı tapası : büyük tapa : tapa : mantar : tıķac :

bung [bʌŋ], *v.a.* kıpamak : tıķamak :

bungalow [ˈbʌŋgəʊ], *s.* Hindistan ta°biri üzere köy evi : köşk :

bung-hole [ˈbʌŋhəʊl], *s.* fuçınıñ deligi : ağız :

bungle [ˈbʌŋgəl], *s.* yañlış : haťā : murdār :

bungle [ˈbʌŋgəl], *v.a.* bozmak : fenā etmek : boķ etmek :

bungle [ˈbʌŋgəl], *v.n.* yañılarak yakışdıramayarak çabalayub şavaşmak :

bungler [ˈbʌŋglə], *s.* her bir işini fenā eder olan kimesne :

bungling [ˈbʌŋglɪŋ], *adj.* 1. her bir işini fenā eder olan : 2. yañlış ve yakışmaz olan :

bungling [ˈbʌŋglɪŋ], *s.* yañlış : haťā :

bunglingly [ˈbʌŋglɪŋli], *adv.* yañlış : fenā : ağızına burununa bulaşdırarak :

bunion [ˈbʌnjən], *s.* ayağıñ üst tarafında hāşıl olan naşır şişi :

bunker [ˈbʌŋkə], *s.*✓ çarķ gemisiniñ kömür anbārı :

bunt [bʌnt], *s.*✓ yelkeniñ eteginiñ orta yerleri :

bunting [ˈbʌntɪŋ], *s.*✓ 1. sancaķlık şalı : 2. sancaķ : bayraķ :

buntline [ˈbʌntlɪn], *s.*✓ yelkeniñ eteginiñ orta yerini kaldırub kıpamağa kullanılan ip ki kıarka fonda tesmiyye olunur :

buoy [bɔɪ:], *s.* ✓ şamandara :

buoy [bɔɪ:], *v.a.* ✓ 1. şamandara ile göstermek : 2. şamandara ile ayırmağ : 3. şamandara ile tutmağ : şamandara ve emsālī ile kaldırmağ :

to buoy off, şamandara ile ayırmağ :

to buoy up, 1. şamandara ile tutub batırmamağ : 2. kaldırmağ : 3. uçurmağ :

life-buoy, deñize düşenleri kurtarmağ için kullanılır bir nevc şamandara :

buoyancy [ˈbɔɪənsɪ], *s.* hafiflik : şuda batmamazlık : 2. hevāda uçarlık : 3. revāc : bahāya çıkmaklık : 4. bereketlülük : 5. neşāt :

buoyancy of spirits, neşāt : kaydsızlık : lā-ubālilik :

buoyant [ˈbɔɪənt], *adj.* 1. hafif : batmaz : yukarı çıkar : yüzer : 2. uçar : hevāya çıkar : 3. revācda olan : 4. bereketlü : çoğalur : 5. neşātlu : kaydsız : lā-ubāli : 6. lā-ubāliyāne :

buoyrope [bɔɪ:rəʊp], *s.* ✓ şamandara halatı :

burden [ˈbɜːdən], *s.* 1. yük : bār : haml : 2. ✓ yük : hamüle : 3. yük : bār : şıket : şıkindı : 4. meāl : maqşad : mefhūm : mādde : mebhūsün-^canh : 5. || terci-^ci bend uşulünde olan şarkīniñ tekrār eden sözleri : 6. şıkindı : keder : iztırāb : elem : gamm : guşsa :

burden [ˈbɜːdən], *v.a.* 1. yüklü étmek : bār olmağ : şıkindı vérmek :

burdensome [ˈbɜːdənsəm], *adj.* bār olmağ : yük olan :

burdock [ˈbɜːdɒk], *s.* dul ^cavrat otı :

bureau [ˈbjʊərəʊ], *s.* (*French*), üsti yazı-hānelü bir nevc çekmece :

bureaucracy [bjʊəˈrɒkrəsi], *s.* 1. devlet me^mmūrlarınıñ emr ü nehye ve idāre-i umūr-ı cumhūra mütebādir olmaları uşülü : 2. devlet me^mmūrīn-i kalemiiyesi taqımı ve huşuşā bunlarıñ küberāsı taqımı :

burg [bɜːg], *s.* kaşaba : ufağ şehir :

burgess [ˈbɜːdʒɪs], *s.* a^cyān-ı memleketden biri : ehālī-i memleketden biri : meb^cuşān-ı memleketden biri :

burgh [ˈbʌrə], *s.* (*see* burg), kaşaba :

burgher [ˈbɜːgə], *s.* ehālī-i memleketden biri :

burghership ['bɜːgəʃɪp], *s.* ehālīlik : sekenelik sıfatı :

burglar ['bɜːglə], *s.* hāne başub hırsızlık éden kimesne : hırsız : düzd :

burglariouſ [bɜː'gleəriəs], *adj.* hāne başub hırsızlık étmek ſenī'asına mensūb ve müte'allik olan

burglariouſly [bɜː'gleəriəsli], *adv.* hāne başub hırsızlık étmek ſüretiyle :

burglary ['bɜːgləri], *s.* hāne başarak vāki' olan hırsızlık :

burgmote ['bɜːgməut], *s.* † meclis-i memleket : ſūrā-yı memleket :

burgomaster ['bɜːgə,ma:stə], *s.* a'yan başı : memleket zābi'i :

burgoo, burgout ['bɜːgut], *s.* ‹ çorba : bir nevc gemi çorbası :

burgrave ['bɜːgreiv], muhāfiz : vayvoda :

burgundy ['bɜːgəndi], *s.* 1. zātında hükümet-i müstaķılla olub ſoñra Fransa devletine ilhāk olunmuş Burğonya dēnilen cesīmce ũlke : 2. ũlke-i mezkūrde hāşıl olan maķbūl ſarāb : Burğonya ſarābı :

burgundy-pitch ['bɜːgəndi-pitʃ], *s.* bir nevc çam saķızı :

burial ['berial], *s.* 1. gömüş : gömme : defin : tedfin : 2. cenāze alayı :

burial-place ['berial-pleis], *s.* mezārlık : mezāristān : maķbere :

burial-service ['berial-'sɜːvɪs], *s.* cenāze du'āları : tedfin du'āları :

buried ['berid], *adj.* 1. gömülmüş : 2. mezāra gömülmüş : medfün :

burin ['bjuərin], *s.* ‖ kalem : hakkāk kalemı :

burke [bɜːk], *v.a.* cesedini teſrīh için ſatmak üzere öldürmek :

burker [bɜːkə], *s.* vech-i mezkūr üzere adam kātili olan habīs :

burlesque [bɜː'lesk], *adj.* hicviyāt ve hezliyāt nevc'inden olan :

burlesque [bɜː'lesk], *s.* 1. hicviyāt nevc'inden olan eſ'ār yā-hud neſr nazīresi : 2. hezliyāt nevc'inden olan eſ'ār ve neſr ve resm ve taſvīr :

burlesque [bɜː'lesk], *v.a.* hicv étmek : istihzā étmek : gülünecek ſüretle taķlīd étmek :

burletta [bɜː'ləttə], *s.* ‖ (*Italian*), hicviyāt nevc'inden olan kıſaca tiyatro oyunu :

burliness ['bɜ:lnəs], *s.* irilik : kocamanlık : dızmanlık :

burly ['bɜ:lɪ], *adj.* iri ve dızman ve şişman ve kavıyyü'l-cüşse olan :

burn [bɜ:n], *v.a.* (burnt [bɜ:nt], burned [bɜ:nd]; burnt [bɜ:nt], burned [bɜ:nd]), 1. yakmak : iħrāk etmek : iħrāk-i bi'n-nār etmek : 2. yakmak : āteşe komak : 3. yakmak : kızgın şey ile müteğayyirü'l-ħāl etmek : 4. yakmak : ħarāret vāsıtasıyla müteğayyirü'l-ħāl etmek : ħarķ etmek : 5. yakmak : pek kurutmak : 6. yakmak : tāzeligini ve ruṭebetini külliyyen izāle etmek : 7. āteş gibi acıtmak :

to burn away, yakub gidermek : yakub izāle etmek :

to burn down, yakmak : ħarķ etmek : muħterik etmek :

to burn in, āteş kuvvetiyle sābit etmek :

to burn out, 1. yakub düketmek : 2. şıgındığı yerini yakub çıkarmak :

to burn up, yakub düketmek :

burn [bɜ:n], *v.n.* (burnt [bɜ:nt], burned [bɜ:nd]; burnt [bɜ:nt], burned [bɜ:nd]), 1. yanmak : efrūhte olmak : sūzān olmak : müştā'il olmak : mevķūd olmak :

(102)

2. yanmak : āteş olmak : 3. yanmış āteşden müteğayyirü'l-ħāl olmak : 4. yanmak : ħarāretlü olmak : 5. yanmak : ħarāretten müteğayyirü'l-ħāl olmak : 6. yanmak : āteşden yanmış gibi acımak :

to burn away, 1. yanub döğünmek : 2. vīre yanmak : şiddetlü yanmak :

to burn down, dibe kadar yanmak : dibi düz yanmak :

to burn out, bitinceye kadar yanub sönmek :

to burn up, yanmak : eyü yanmak : güzel tutuşmak : parlamak :

to burn briskly, ferih yanmak : güzel yanmak : parlak yanmak :

to burn low, sönmege yakın olmak : sönecek olmak :

to burn hollow, ortası yanub kof kalmak :

burn [bɜ:n], *s.* yanık : yanık yeri : yanık yarası :

burn [b3:n], *s.* (*Scotch*), çay : dere : şu : ırmağ :

burner ['b3:nə], *s.* 1. yakıcı : 2. kandil maqûlesiniñ ağızlığı :

burnet ['b3:nıt], *s.* şalatalık bir nevc sebze :

burning ['b3:nıŋ], *s.* 1. yakmaqlık : ihrāk : 2. yanmaqlık : ihtirāk : 3. āteş gibi acıtmaqlık : 4. āteş gibi acımaqlık : 5. pek kurutmaqlık : 6. pek kurummaqlık : 7. āteşle pek pişürmeklik : 8. āteşle pek pişmeklik :

burning ['b3:nıŋ], *adj.* 1. yakıcı olan : 2. yanıcı : sūzān : efrūhte : müšta^cil olan : 3. şedīd : hadīd : keskin olan :

burning-glass ['b3:nıŋ-gla:s], *s.* pertev-sūz :

burnish ['b3:nıʃ], *v.a.* açmak : mışkala étmek : cilā vérmek :

burnish ['b3:nıʃ], *v.n.* açılmak : mışkala olmak : cilā almak :

burnish ['b3:nıʃ], *s.* mışkala : cilā : şayqal :

burnished ['b3:nıʃt], *adj.* mışkalalu : cilālu : mücellā : muşayqal :

burnisher ['b3:nıʃə], *s.* 1. mışkalacı : cilācı : 2. mışkala :

burnt [b3:nt], *v.a. (pret. of burn)*, yakdı :

burnt [b3:nt], *v.n. (pret. of burn)*, yandı :

burnt [b3:nt], *adj. (pret. of burn)*, yanmış : yakılmış olan :

burnt-offering [b3:nt-'ɒfəriŋ], *s.* muhreka : āteş qurbānı : yakma qurbān :

burr [b3:], *s.* 1. yapışkan diken : 2. kıza : kızalak : 3. hakkāk : kalem pürüzi : 4. uzun şey^ciñ bir yerinde olan yumrı : 5. kulağın şarkık tarafı : zifra : hüccet : 6. et beyzi : beyz : 7. kabaca ve sert olub degirmen için kullanılır bir nevc taş : 8. rā harfiniñ telaffuzda çatladılması :

burow ['bʌrəu], *v.n.* köstebek gibi yer altını oyub yol ve yuva yapmak :

burow ['bʌrəu], *s.* ber-vech-i bālā yer altında olan hayvān yolu ve yuvası :

bursar ['b3:sə], *s.* 1. kīse-dār : hāzīne-dār : 2. vazīfe-h^vor : ma^cişet şāhibi :

bursarship ['b3:sə,ʃɪp], 1. kīse-dārılık : h̄azīne-dārılık : 2. vazīfe-h̄vorluk : 3. vazīfe : ma^cīšet : ğalle

bursary ['b3:səri], s. 1. h̄azīne : sergi : 2. vazīfe : ma^cīšet : ğalle :

burst [b3:st], v.a. (burst [b3:st]; burst [b3:st]), patlatmak : çatlatmak :

to burst asunder, kōparmak : kırmak :

to burst open, zor ile açmak : zor édüb açmak : kırub açmak :

to burst a blood-vessel, tamar patlamak :

burst [b3:st], v.n. (burst [b3:st]; burst [b3:st]), patlamak : çatlamak : yarılmak : açılmak : 2. şiddetle yā-h̄ud birden bire bir nev^c fi^l ve h̄areket ve-yā-h̄ud vaz^c ve h̄ālete başlamak :

to burst asunder, patlamak : patlayub iki pārçe olmak :

to burst away, zor éderek birden bire kaçmak :

to burst from, 1. birden bire kaçmak : 2. zor éderek kurtulmak : 3. zorluca fişkırmak :

to burst forth, birden bire çıkub görünmek :

to burst into, 1. zor édüb girmek : 2. şiddet ile başlamak : birden bire kesilmek :

to burst upon, 1. üzerinde patlamak : 2. üzerine birden bire hücum étmek : 3. birden bire meşhūd ve mesmū^c ve münfehim olmak :

to burst out, 1. şiddet ile çıkmak : 2. birden bire açılıb çıkmak : 3. birden bire ve cehren olarak bir nev^c vaz^c ve etvāra başlamak :

burst [b3:st], v.a. (*pret. of burst*), patlatdı : çatlatdı : fitik étdi :

burst [b3:st], v.n. (*pret. of burst*), patladı : çatladı : açıldı : 2. çıktı : 3. kaçdı : 4. başladı :

burst [b3:st], *adj. (p. part. of burst)*, patlamış : patlak : çatlamış : çatlak : yarılmış : yarık : açılmış : sökülmüş : sökük :

burst [b3:st], s. 1. şiddet ile yā-h̄ud birden bire olan başlayış ve édiş ve zuhūr : 2. patlak yeri : kasık yarığı : fitik :

bursten [b3:stən], *adj.* 1. patlak : patlamış : çatlak : çatlamış : yarık : yarılmış : açılmış : sökük : sökülmüş : 2. kasığı yarık : meftük olan :

burthen ['bɜːðən], *s.* 1. yük : bār : 2. yük : hamūle : 3.* derd : şıkındı :

burthen ['bɜːðən], *v.a.* yük olmak : bār olmak : şıkındı olmak :

burton ['bɜːtən], *s.* ✓ palanka :

bury ['berɪ], *v.a.* 1. gömmek : defn etmek : tedfin etmek : 2. şokmak : şaplamak : 3. oturmak : 4. gizlemek : ihfā etmek : ketm etmek : 5. başdırmak :

to bury the hatchet,* teber-i ceng ve cidālī zīr-i hāk ihtifāya tevdīc edüb şulh etdi :

burying-ground ['berɪŋ-graund], *s.* 1. mezārlık : maqbere :

burying-place ['berɪŋ-pleɪs], *s.* 1. mezār : kabir : 2. mezārlık :

bush [buʃ], *s.* 1. ağac : kütüksüz ağac : çalı : 2. çalılık ormanlık yer : 3. zevāne : zıvana : 4. ↓ falyalık : falya pārçesi : falye zıvanası : 5. ✓ maqara diliniñ baqır zıvanası ki pürüncine dénılır :

bush [buʃ], *v.a.* zıvana geçürmek :

bushed [buʃt], *adj.* zıvanalı :

bushel ['buʃəl], *s.* kīle : keyl :

bushiness ['buʃɪnəs] *s.* 1. ağac ve çalı gibi şık olmaklık : şıklık : 2. kabalık : şıklık :

bushman ['buʃmən], *s.* 1. ormanda geçinür olan kimesne : 2. Ümīd Burnu'nuñ vahşī ehālisi adamı

bushy ['buʃɪ], *adj.* 1. dalları şık : 2. dalları şık ve kütüksüz : 3. çalı gibi şık ve kabalık : 4. çalılık ve ormanlık olan :

busied ['buʃɪd], *v.a.* (*pret. of busy*), meşgūl etdi :

busied ['buʃɪd], *adj.* (*p. part. of busy*), meşgūl :

busily ['buʃɪli], *adv.* kemāl-i cidd ü cehd ile iş edinerek :

business ['bɪznɪs], *s.* 1. iş : meşgūliyyet : ticāret : alış vėriş : kār : şan˚at : pīşe : şuğl : 2. umūr : vazīfe : 3. iş : emir : maşlahat : kār : 4. iş : umūr : meşālīh : umūr ve huşuş : 5. iş : şey : mādde : huşuş : 6. iş ve ticaret tolābı :

a line of business, iş : meşgūliyyet : ticāret : şan˚at :

what line of business? nécilik : kaᅅı Şan°at : ne dürlü ticāret :

a man of business, iş erbābı : kār-güzār :

a piece of business, 1. iş : 2. belā :

in business, 1. ticāret : bāzırgān : 2. dükkāncı : eŐnāf :

on business, 1. işe dā°ir : maŐlaĥata dā°ir : me°müriyyete dā°ir :

to begin business, 1. işe başlamak : 2. ticārete başlamak : 3. yeñi dükkān aĥmak

to give up, retire from business, alış vériŐden ĥekilmek :

to make it one's business, maĥŐű eÓmek : üzerine almak : iltizām eÓmek : vazıfe eÓmek : kendi iŐi gibi muĥayyed olmak :

to mind one's own business, kendi işine baĥmak : kendi umürına ĥarıŐmak :

to put to business, 1. tüccārıñ yanına vérmek : 2. usta yanına ĥomak :

to send any one about his business, ĥoĥmak : def° eÓmek :

to settle one's business, 1. işini bitürmek : işini Şırasına ĥomak : işine nizām vérmek : 2.Ő biriniñ işini bitürmek : ĥazıĥ Őoĥmak : 3.Ő öldürmek :

(103)

to transact business, iş görmek : iş müzākere eÓmek :

to do one's business, 1. biriniñ işini görmek : biriniñ işine baĥmak : 2.Ő birini öldürmek : 3.ŞŞ büyük Şu dökmeĥ :

go about your business, iŐiñe git : git Őıradan : yıĥıl git : cehennem ol :

mind your own business, kendi iŐiñe baĥ :

what business is that of yours? seniñ ne umürüñ : seniñ neñe lāzım : seniñ ne vazıfeñ :

business-like ['bıznıs-laık], *adj.* iŐce : işe yaĥıŐur olan :

busk ['bʌsk], *s.* ĥarılarıñ göĥsünde ĥilek ve balıĥ bıyığı ve ağacdan olarak giyilüb elbiselerini düz tutan uzun bir nev° Şiş :

buskin ['bʌskın], *s.||* uzun mest : ĥedik : tiyatro ĥizmesi :

to wear the buskins,* tiyatrodada oyuncu olmağ :

buskined ['bʌskɪnd], *adj.* mestlü : çedıklü : tiyatrodada oyuncu olub çizmelü olan :

buss [bʌs], *s.* 1. öpüş : şeft-ālū : buse : kuble : 2.ş pāzār ʿarabası : ʿumūm ʿolmuş ʿarabası

buss [bʌs], *v.a.* 1. öpmek : buse étmek : taḳbīl étmek : 2.ş pāzār ʿarabasıyle gitmek :

bust [bʌst], *s.* 1. adamıñ yarı belinen ḳadar olan mücessem taşvīri : 2. adamıñ yarı beline ḳadar olan biçim ve ḳadd ü ḳāmeti :

bustard ['bʌstəd], *s.* 1. toy : 2. mezmeldek :

greater bustard, toy :

lesser bustard, mezmeldek :

bustle ['bʌsəl], *s.* 1. telāş : ʿacele : gürüldi : ḳarışıklıḳ : 2. ḳarılarıñ ḳıçına giydiği bir nev ʿyaşdıḳ ve emşālī nesne :

bustle ['bʌsəl], *v.n.* çābük olmağ : ʿacele étmek : ğayret étmek : telāş étmek :

busy ['bɪzɪ], *adj.* 1. işi var : meşğül : 2. iş-ğüzār : çalışḳan : 3. meşğüliyeti çok olan :

busy ['bɪzɪ], *v.a.* iş çıkarmak : meşğül étmek : işğāl étmek :

to busy oneself, işe bakmak : meşğül olmağ : ḳarışmak :

busy-body ['bɪzɪ bɒdɪ], *s.* her-kesiñ işine ḳarışur olan kimesne :

but [bʌt], *conj.* 1. ammā : lākin : ve-lākin : ancak : faḳaḳ : ḫāl bu ki : 2. eger olmasa : eger olmasaydı : 3. ki olmaya : ki étmeye :

not but, gene : yine :

who but sees? kim görmez : kim var ki görmiye :

but for, olmasa : olmasaydı :

but [bʌt], *adv.* 1. ilā : -den başḳa : -den māʿadā : -den fazla : -den ḫāric : 2. daha : 3. yalıñız : şalt : faḳaḳ : ancak :

all but, hemān hemān : gibi : az ḳaldı :

butcher ['bʊtʃə], *s.* 1. ḳaşşāb : 2.* cellād : seffāḳ : 3.ş pek hünersiz olan cerrāḫ :

butcher ['bʊtʃə], *v.a.* 1. kesmek : öldürmek : ḳırmađ : pārelemek : ḳanıñı dökmeğ : 2. pek ḳıyaḳ yā-ḫud pek hünersizlik ile cerrāḫlıḳ étmek :

butcher-bird ['butʃə, bɜ:d], *s.* arı kuşu (?)

butcherly ['butʃəli], *adj.* kaşşāba yağışur olan :

butchery ['butʃəri], *s.* 1. kaşşāblık : 2.* cellādlik : seffāklik : 3.* sefk-i dimā : arāqa-i dimā : kan dökülmesi : 4.ş pek hünersiz olan : cerrāhlik °ameli : 5. salh-hāne : kaşşāb dükkānı :

but-end [but-end], *s.* şapıñ kalınca ucu : 2.✓ tahta ve keresteniñ soğrası :

but-end of a musket,✓ 1. kundağ : kundağ : 2. dibcik :

butler ['bʌtlə], *s.* kilārcı başı : sufreci başı :

butlership ['bʌtlərʃɪp], *s.* kilārcilik : sufrecilik manşıbı :

butt [bʌt], *s.* 1. nişān : hedef : āmāc : āmāc-gāh : 2. meshāre : meḏhūk: mehcüvv : 3. fuçı : mancana : taqrīben dört yüz otuz kıyyelik büyük varil : 4. tos : tos urması : naḥ : 5.* merām : maqşūd : 6.|| köseleniñ qalın tarafı : 7.✓ gemi kerestesiniñ soğrası : 8. sınır : hudūd nişānı :

butt [bʌt], *v.n.* tos urmak : naḥ étmek :

butt [bʌt], *v.a.* başı ile urmak : tos urmak : naḥ étmek :

butter ['bʌtə], *s.* 1. tere yağ : tere yağı : tāze yağ : şay yağı : revğan-ı sāde : 2. tos urıcı :

fresh butter, tere yağ : tāze yağ :

salt butter, tere yağınıñ tuzlusı :

clarified butter, şay yağı : revğan-ı sāde :

bread and butter, üzeri tere yağ sürülmüş ince ekmek dilimi :

butter ['bʌtə], *v.a.* üzerine tere yağ sürmek :

butter-boat ['bʌtə-bəut], *s.* şalsa kabı : şalsalık :

butter-cooler ['bʌtə-'ku:lə], *s.* sufrelık bir nev° tere yağ kabı :

buttercup ['bʌtə, kʌp], *s.* şu çiçegi :

buttered ['bʌtərd], *adj.* yağlu : yağlanmış : tere yağ sürülmüş olan :

to know on which side one's bread is buttered, § kəngi tərəfdən cərr-i menfa'at édecegini añlayub bilmək : işini bilmək :

butter-finger ['bʌtə, fiŋgə], s. § nesne tutamayub qaçırır ġā'ib éder olan kimesne :

butterfly ['bʌtə, flai], s. 1. kelebek : kelebek : kepenek : 2. bir dalda durmaz olan kimesne : zəvķine mā'il qarārsız ve şebātsız adam :

butteris ['bʌtəris], s. || na'lbend rendesi :

butter-man ['bʌtə-mæn], s. tere yağ şatan baqqāl :

buttermilk ['bʌtə, milk], s. tere yağ yapılıncə yayıkda qalan ayran :

butternut ['bʌtə, nʌt], s. Ameriķa'nıñ bir nevc cevizi :

butter-print ['bʌtə-print], **butter-stamp** ['bʌtə-stæmp], s. tere yağ tamġası : tere yağ qalıbı :

butter-tooth ['bʌtə-tu:θ], s. adamıñ enlü olan öñ dişi :

buttery ['bʌtəri], *adj.* yağlu :

buttery ['bʌtəri], s. kilār : maħzen :

buttock ['bʌtək], s. buş : kıç : qaynaq : qaynaq yeri :

button ['bʌtən], s. 1. düġme : eşvāb düġmesi : 2. qapı yā-ħud pencere düġmesi : mandal : 3. çayır mantarınıñ pek ufaķ ve tāzesi : 4. küçücük top : degirmi :

button ['bʌtən], *v.a.* 1. düġmelemek : iliklemek : ilişdirmek : 2. mandallamaq :

button ['bʌtən], *v.n.* düġmelenmek : iliklenmek : ilişmek :

buttoned ['bʌtənd], *adj.* ilikli :

button-hole ['bʌtən, həul], s. düġme deligi :

button-maker ['bʌtən-'meikə], s. düġmeci : eşvāb düġmecisi :

button-wood ['bʌtən-wud], s. bir nevc Ameriķan çınārı : çınār ağacı :

buttress ['bʌtris], s. pāyende : ayak :

buttressed ['bʌtrisiđ], *adj.* pāyendeli : pāyende ile tutilu olan :

butyraceous [ˌbjuːtɪ'reɪʃəs], **butyrous** [ˌbjuːtɪ'rəs], *adj.* || tere yağına mensüb ve müte^callık : tere yağından ^cibāret : tere yağına beñzer :

buxom [ˈbʌksəm], *adj.* qarı kısmından genc ve güzelce ve kuvvetlü ve etlüce olub şen şūh olan :

buxomly [ˈbʌksəmlɪ], *adv.* genclik hāliyle şen şūh olarak :

buxomness [ˈbʌksəmnəs], *s.* qarı kısmınıñ genc ve güzelce ve kuvvetlü ve etlüce olub şen şūh olması :

buy [baɪ], *v.a.* (bought [bɔ:t]; bought [bɔ:t]), 1. almak : şatun almak : iştirā étmek : mübāya^ca étmek : hārīd étmek : 2. kazanmak : celb étmek : istiḥşāl étmek : 3. rüşvet vérüb kendine müsā^cid kılmak : 4. külfet ve meşakḳat ile dest-res olmak :

to buy in, 1. pāresini yatırub īrād almak : 2.↓ hıdmet-i ^caskeriyeye girmek için bedel vérmek : 3. mezād olunan nesneyi şatmamak için şāhibi artırub alıḳmak :

to buy off, birine aḳçe yā-hud bir menfa^cat vérüb muḥālefetini ber-ḫaraf étdirmek

to buy out, 1. ortağına aḳçe vérüb ortaḳlıḳdan çıkarmak : 2.↓ ^casker neferi aḳçe vérüb hıdmetden çıkmaq :

to buy up, külliyyetlü almak : hemān bulduḳını almak :

(104)

to buy on credit, véresiye almak : borc ile almak :

to buy in a lump, ḫopdan almak :

to buy a pig in a poke,§ görmeden almak :

to buy upon approval, muḥayyer almak :

buy [baɪ], *v.n.* müşterī olmak : alıcı olmak : hārīdār olmak :

buyer [ˈbaɪə], *s.* alıcı : alan : müşterī : hārīdār :

buying [ˈbaɪɪŋ], *s.* alış : alım : iştirā : mübāya^ca : şirā : hārīd : sitād : sited :

buying and selling, alış vériş : alım şatım : bey^c ü şirā : dār ü hārīd : dād ü sitād : dād ü sited :

buzz [bʌz], *v.n.* vızlamak : cırlamak : 2. fısıldı étmek : demdeme étmek : ḡulgule étmek

buzz [bʌz], *v.a.** fısıldayarak iʿlān ve işā'a etmək : fāş etmək :

buzz [bʌz], **buzzing** [bʌziŋ], *s.* 1. vızırıtı : cızırıtı : 2. demdeme : ğulgüle : 3. fısıldı :

buzzard [ˈbʌzəd], *s.* 1. şāhīn cinsinden ağır ve tonbul bir nev° kuş : 2.ş ağır ve bī-fehm kimesne

buzzing [bʌziŋ], *adj.* 1. vız cır öter olan : 2. fısıldı ve demdeme nev°inden olan :

buzzingly [bʌziŋli], *adv.* vızlayarak : cırlayarak :

by [baɪ], *prep.* 1. ile : vāsıtasıyla : 2. -den : tarafından : 3. yanında : yakınında : kırbunda : civārında : nezdinde : 4. yanında : üstünde : istiṣhābında : 5. yanından : yakınından : kırbundan : civārından : 6. -den ...-e : be : ba'd : fe : 7. müddetince : müddeti inķizāsına degin : 8. -e kadar : hūlūline degin : 9. -e göre : iktizāsınca : me'āline göre : mefhūmunca : 10. -e taṭbīken : mūcibince : 11. -den : vāsıtasıyla : -e : 12. ile : 13. ḥaḳḳı için : ve : be : te : 14.✓ den yana kerte : 15. -e : ḥaḳḳında : 16. -e : -ye :

1. **it was destroyed by fire**, āteş vāsıtasıyla vücūdı maḥv oldu :
  2. **it was ordered by him**, anıñ tarafından emr ve tenbīh olundu :
  3. **his son is by him**, oğlı yanındadır :
  4. **I have not my purse by me**, kīsem yanımda degildir : kīsem üstümde degildir
  5. **the river passes by Bagdad**, nehr-i mezkūr Bağdadıñ yakınından geçer :
  6. **day by day**, günden güne : gün-be-gün : yevmen ba'd yevm : yevmen fe yevmen :
  7. **by the space of seven years**, yedi sene müddeti inķizāsına degin :
  8. **by this time to-morrow**, yarın bu vaḳte kadar :
  9. **by his own account**, 1. kendi ḥesabına göre : 2. kendi ifādesine göre :
  10. **to work by rule**, bir kā'ideye taṭbīken iş işlemek :
  11. **byland and by water**, kıradan ve şudan : berren ve baḥren : berren ve nehren
  12. **to sell by the pound**, oḳka ile şatmak :
  13. **by god!** Allāh ḥaḳḳı için : va'llāhi : bi'llāhi : ta'llāhi :
  14. **north by east**,✓ yıldızın poyrazdan yana kerte :
  15. **do as you would be done by**, ḥaḳḳıñızda sā'irleriñ ne dürlü mu'āmele étdiklerini isterseñiz siz daḥı sā'irīñ ḥaḳḳında öylece mu'āmele édiñiz :
  16. **to multiply five by six**, beşi altıya darb etmek :
- by one's self**, yalıñız : tenhāda : yapa yalıñız :

by the bye, amān : dédiñiz de hātırıma geldi : size söyleyecek idim :

by [baı], *adv.* 1. geçmiş : geçerek : yakından olarak : 3.✓ orşa :

full and by,✓ hemān kapatmayarak orşa :

to go by, 1. geçmek : geçüb gitmek : 2. yakınından geçmek :

by [baı], *conj.* ve :

three yards long by one broad, üç arşın tül ve bir arşın °arz : üç arşın boy ve bir arşın en

bye [baı], *adj.* 1. cādde ve ana olmayan : şapa olan : yandan olan : şu°be ve müteferri°āt nev°inden olan :

bye [baı], *s.* aşıl maqşaddan hāric olan ifāde ve-yā efkār :

bye the bye, amān laqırdıyı kesmekdir ammā hātırıma geldi ki :

bye [baı], *interj.* bileñizce olsun ma°nāsında bulunan **be with you** elfāzından muhaffef olub ba°zı ta°bīrāta dāhildir :

good bye! (god be with you!), 1. Allāha ışmarladık : 2. şafā geldiñiz : hoş geldiñiz : uğurlar ola :

bye, bye! ey artık Allāha emānet oluñuz :

to go to bye-bye, çocuk yatmağa gitmek :

bye-blow [baı-bləu], *s.* me°mül olmayarak zuhūrī gibi olan darbe :

bye-corner [baı-'kɔ:nə], *s.* gūşe bucağ yer :

bye-end [baı-end], *s.* gizlü merām :

bye-lane [baı-leın], *s.* şapa bir daracık yol :

bye-law [baı-lɔ:], *s.* nizāmāt-ı maḥşūşanıñ biri : k̄anūn-ı maḥşūş :

bye-laws, nizāmāt-ı maḥşūşa : k̄anūn-ı maḥşūşa-i müteferriqa :

bye-name [baı-neim], *s.* laqab :

bye-path [baı-pa:θ], *s.* şapa yol : şu°be yol :

bye-play [baı-pleı], *s.* tiyatrodā aşıl oyun oynanur iken bir tarafda oynanub aña daḥil olan şu°be oyun :

bye-purpose [baɪ-'pɜ:pəs], *s.* gizlü merām :

bye-road [baɪ-rəʊd], *s.* aşıl ʔođrı cādde olmayub şapa düşen yol :

bye-street [baɪ-stri:t], *s.* şapa ve tenhāca olan şoķaķ :

bye-stroke [baɪ-strəʊk], *s.* meʔmül olmayub zühürī gibi olan ʔarbe :

bye-walk [baɪ-wɔ:k], *s.* şapa ve tenhā olan piyāde yolu :

bye-way ['baɪ,wei], *s.* şapa yol : işlek ve cādde olmayan yol :

bye-word ['baɪ,wɜ:d], *s.* mezmūmiyyete delālet éden ʔarb-ı meşel :

bygone ['baɪ,ɡɒn] *adj.* geçmiş : geçmiş gitmiş olan :

bygones ['baɪ,ɡɒnz], *s. pl.* geçmiş gitmiş şeyler :

let bygones be bygones, ş meżā mā meżā : orası geçmiş olsun : orasını ķapayalım

bystander ['baɪ,stændə], *s.* seyirci : bir vaķada seyirci bulunmuş olan kimesne :

byssus ['bɪsəs], *s.*|| 1. pek ince ķumāş : 2. baʔzı cins mīdiyeniñ ķayalara yapışık oldukları şaķal ki Sicilya ʔaraflarında bükülüb ʔorāb iʔmāline ķullanılır :

byzant [bi'zænt], *s.* † eski İstanbul altını : taķyānūs altını :

byzantine [bi'zæn,taɪn], *adj.* eski İstanbulla mensüb ve müteʔallik olan : Rümī olan :

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ

A Lexicon, English and Turkish, 19. yüzyılın ikinci yarısında yazılmış bir sözlüktür. Sözlüğün iki dilli olması ona bir kültür köprüsü olma özelliği kazandırmıştır. Yazarı Sir James William Redhouse (d. 1811 / ö. 1892), Osmanlı Devleti'nde Babiâli Tercüme Odası İngilizce öğretmeni, Bahriye mütercim-tercümanı, Hariciye Nezareti tercümanı, Encümen-i Daniş üyesi yani dönemin devlet görevlilerinden biridir. Redhouse, çalışma hayatı boyunca Türk dili üzerine pek çok çalışma yapmıştır ve bu çalışmaların çoğunluğunu sözlük kitapları oluşturur. *A Lexicon, English and Turkish* de yazarın Türkçe üzerine hazırladığı sözlüklerden biridir.

Çalışmanın giriş bölümünde *sözlük, sözlükçülük, sözlük sınıflandırmaları, dünyada ve Türk dünyasında sözlükçülük* hakkında kısa bilgiler verildi. Yabancıların Türkçe üzerine yaptığı bazı sözlük çalışmalarına değinilip *A Lexicon, English and Turkish*'in çeviri yazılı metni ortaya koyuldu. Daha sonra metin üzerine inceleme yapılarak Türkçenin tarihî gelişimi ortaya koyuldu.

A Lexicon, English and Turkish, kendisinden önce Batılılarca hazırlanmış (*Thomas Xavier Bianchi-Elsine-i Türkiyye ve Franseviyyenin Lügati / Dictionnaire Français-Turc, Franciscus a Mesgnien Meninski-Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae Lexicon Turcico, Arabico, Persicum*) iki dilli sözlüklerin bir devamıdır. *A Lexicon, English and Turkish*'in başında farklı olarak İngilizce dilbilgisi taslağı bulunur. Yazar, bu taslakta “*ḥarf-i taʿrîf ve ḥarf-i tenkîr (definite article and indefinite article), isim (substantive), şîfat (adjective), zamîr (pronoun), fiʿil (verb), ḥaddü'l-vaşf (adverb), ḥarf-i cerr (proposition), ḥarf-i ʿatf ve ḥarf-i nidâ (conjunction and interjection)* başlıklarıyla İngilizceyi ana hatlarıyla öğretmeye çalışır.

A Lexicon, English and Turkish, madde başları Latin harfleriyle, açıklamaları Arap harfleriyle yazılmış bir sözlüktür. Sözlük, madde başı sözcüklerin hangi dilden geldiklerini parantez içerisinde göstermektedir (*Türkçe, Arapça, Farsça, İbranice, Latin, Fransızca, İtalyanca, İskoçça, Yunanca*). Okuyucular bu sayede madde başında verilen sözcüklerin hangi dilden geldiklerini görme imkânına sahiptirler.

Eserin açıklama bölümü Arap harfleriyle yazılmıştır. Açıklama bölümünde *üstün, esre ve ötre* hiç kullanılmamıştır. *Med, tenvin, şedde ve cezm* kullanımı da yoktur.

Metnin açıklama bölümündeki bazı sözcüklerin yazımlarının hatalı olduğu görülüyor. Bu hatalar ya noktası eksik yazılmış harf ya noktası fazla çıkmış harf ya da yanlış harf kullanımından kaynaklanmaktadır.

Metindeki açıklama bölümü hareke içermediği için ses özelliklerini tespit edebilmek güçtür. Metin okunurken kalın harfler (ح ha, ح hı, ص sat, ض dat, ط tı, ظ zı, ع ayın, غ gayn, ق kaf) ve ince harfler (أ hemze, ب be, پ pe, ت te, ث se, ج cim, چ çim, د dal, ذzel, ر re, ز ze, س sin, ش şin, ف fe, ك kef, ل lam, م mim, ن nun, و vav, ه he, ی ye) ayırımından, bazen kalınlık-incelik uyumları ile belirlenmeye çalışılmıştır.

A Lexicon, English and Turkish, 47.000 madde başı sözcüğü içeren bir eserdir. Bu çalışmada sözlüğün % 12,517'sini oluşturan 5883 madde başı sözcük incelendi (A-B bölümü, 104 sayfa 208 sütun). Sözlüğün A bölümü 3199 sözcükten, B bölümü 2684 sözcükten oluşmuştur.

Kısım	Sayısı	Oranı %
A Bölümü	3199	%54,37
B Bölümü	2684	%45,63
Toplam	5883	%100

5883 madde başı sözcüğün 3074'ü ad, 1510'u sıfat, 373'ü zarf, 865'i eylem, 25'i edat, 9'u bağlaç, 22'si ünlem, 5'i zamirdir.

Sözcük Türü	Sayısı	Oranı %
Adlar	3074	%52,25
Sıfatlar	1510	%25,66
Zarflar	373	%6,34
Eylemler	865	%14,70
Edatlar	25	%0,42
Bağlaçlar	9	%0,15
Ünlemler	22	%0,37
Zamirler	5	%0,08
Toplam	5883	%99,97

Madde başı sözcüklerin 5715'i İngilizce kökenlidir. Sözlükte İngilizce kökenli madde başı sözcüklerden başka sözcükler de bulunmaktadır. Bunlardan 57'si Fransızca, 61'i Latince, 3'ü İrlandaca, 7'si İskoçça, 23'ü İtalyanca, 6'sı Yunanca, 2'si Türkçe, 2'si Arapça, 1'i Farsça, 6'sı İbranicedir.

Kökeni	Sayısı	Oranı %
İngilizce	5715	%97,14
Fransızca	57	%0,96
Latince	61	%1,03
İrlandaca	3	%0,05
İskoçça	7	%0,11
İtalyanca	23	%0,39
Yunanca	6	%0,10
Türkçe	2	%0,03
Arapça	2	%0,03
Farsça	1	%0,01
İbranice	6	%0,10
Toplam	5883	%99,95

A Lexicon, English and Turkish sadece madde başı sözcüklerin temel anlamları veren bir sözlük değildir. *A Lexicon*, madde başı sözcüklerin temel anlamlarını vermenin yanı sıra bir sözcüğün dinî, askerî, edebî, bilim ve fen alanlarında kazandığı terim anlamları okuyuculara sunmuştur. Redhouse, bu terimleri birtakım işaretlerle göstermiştir: √ bahriye tabiri, † askerlik tabiri, || ilim ve sanat tabiri, * mecaz ve şiir tabiri, ✕ din ve mezhep tabiri, ‡ eski tabir, § kaba tabir ve darbimesel tabiri, §§ ayıp tabir. Sözlükte 243 bahriye sözcüğü, 101 askerlik sözcüğü, 945 ilim ve sanat sözcüğü, 247 mecaz ve şiir sözcüğü, 89 din ve mezhep sözcüğü, 28 eski sözcük, 217 kaba sözcük ve darbimesel sözü ve 15 ayıp sözcük bulunmaktadır. Böylelikle eserin sadece madde başı ifadelerin eş anlamlı karşılıklarının değil zamanla kazanmış olduğu özel anlamları da verdiği görülmektedir. Sözlüğün bu özelliği, onu daha önce Batılıların yapmış olduğu sözlük çalışmalarından ayırmaktadır.

Özel Anlam	İşareti	Sayısı	Oranı
Bahriye tabiri	√	243	%12,89

Askerlik tabiri	↓	101	%5,35
İlim ve sanat tabiri		945	%50,13
Mecaz ve şiir tabiri	*	247	%13,10
Din ve mezhep tabiri	✠	89	%4,72
Eski tabir	‡	28	%1,48
Kaba tabir ve darbimesel tabiri	§	217	%11,51
Ayıp tabir	§§	15	%0,79
Toplam		1885	%99,97

Madde başı sözcüğün anlamını verirken eser, yalnızca tek sözcükle karşılık bulmaya çalışmamıştır. Yazar bazen madde başı sözcüklerin anlamlarını birtakım sözcük gruplarıyla ve uzun cümleler kurarak aktarmaktadır. *A Lexicon*'un bu özelliği sayesinde 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesi söz dizimi özellikleri görülmektedir. Eserin içerisinde yoğun bir şekilde görülen birtakım sözcük grupları ve uzun cümleler, sözlüğe dilbilgisi kitabı özelliği kazandırmış ve eser bu yönüyle daha önce Batılıların yaptığı sözlük çalışmalarından farklılaşmıştır.

Eserde eskicil ögeler bulunduğu görülmektedir. Bunlar Eski Anadolu Türkçesinde kullanılıp Osmanlı Türkçesinde de süren yazımlardır. Örneğin Eski Anadolu Türkçesinde ikinci ve daha sonraki hecelerin başında bulunan /g/'ler korunmaktadır. Metnimizde de bu durumu gösteren kullanımlar vardır. Bunlardan biri *kazgan*, *şoluğan* sözcüklerinde görülmektedir. Bunun yanı sıra bugün Türkiye Türkçesinde söz başında /d/'li söylediğimiz Türkçe kökenli sözcükler daha önceki dönemde /t/'lidir. *A Lexicon*'da bu tür özellikler yazı dilinin bir özelliği olarak devam etmektedir: *tağ*, *şam*, *tar*, *témir*, *oşa*. Eski Türkçede *ur-* şeklinde kullanılan *vur-* sözcüğü metinde *ur-* şeklindedir. Böylece sözlüğün Eski Anadolu Türkçesinde kullanılıp Osmanlı Türkçesinde de devam eden yazımlarının ve bazı ses özelliklerinin korunduğu görülmektedir.

A Lexicon, aynı zamanda Türkçenin gelişim sürecini göstermektedir. Eserde bazı sözcüklerin değişim ve dönüşümleri izlenmektedir. Metinde yer alan *ıpranmak*, *üngür üngür*, *urmak* sözcüklerindeki ses türemeleri; *gügercin*, *gügerite*, *güleş*, *oñurga*, *öyke*

sözcüklerindeki ses değişimleri Türkçenin gelişim sürecini yansıtan örneklerden sadece birkaçıdır. Böylece *A Lexicon* sayesinde Türk dilindeki sözcüklerin gelişme aşamaları görülebilmektedir.

A Lexicon, çiçekler, bitkiler, zaman ifadeleri, gökyüzü terimleri, su ve suda yaşayan varlık ve canlılar, somut ve soyut kavramlar, dinî terimler, renkler, sayılar, akrabalık bildiren ifadeler, hayvanlar, savaş terimleri, denizcilik terimleri, siyasi terimler, coğrafi terimler vb. pek çok sözcüğü kapsamaması nedeniyle yalnız Türk dili için değil, öteki bilim dalları için de önemli bir veri kaynağıdır.

Sözlük, içinde barındırdığı sözcüklerle bir ulusun doğayı ve toplumu algılayışını yansıttığı için toplumbilimsel araştırma kaynağı olarak faydalanılabileceğini göstermektedir. Sözlükteki sözcük grupları, cümleler, kalıp ifadeler, özel anlamlı terimlerin varlığı ve tarihî kişilerin adlarının kullanılması bunu destekler özelliklerdir.

Eserde bazı sözcüklerin ikili yazımları görülmektedir. Sözlükteki ikili yazımlar aracılığıyla bir sözcüğün asıl şekli ve ses değişimine uğramış şekli görülmektedir: بالقچين balıqçın / بالقچيل balıqçıl, دات dat / طات tat, كورش güreş / كولش güleş. Bazı sözcüklerde hecedeki ünlünün yazılıp yazılmaması nedeniyle ikili yazımlar oluşmuştur: كوروك كلبك kelebek / كله كلب kelebek, كورك körük / كورك körük, پانجار pancar / پانجار pancar. Sözlüğün ikili yazımları bir araya getirerek vermesi, Osmanlı Türkçesindeki bazı sözcüklerin yazılmasında kesin bir imlâ kuralının olmadığını göstermektedir.

Metinde geçen bazı sözcükler Tarama Sözlüğü'nde bulunamamıştır. Örneğin körümek, körük körümek “*körüklemek, körük üflemek*” (s. 74), yaşşı (s. 4), kılağı “*bilenmiş, keskin*” (s. 5), birlü (s. 5), kalle “*gülle*” (s. 60), kekre “*ekşi*” (s. 6) vb. bazı sözcükler metnimizde olmasına rağmen Tarama Sözlüğü'nde bulunmamaktadır. *A Lexicon*'un mevcut eksikliği gidermede başvurulacak önemli eserlerden biri olduğu görülmektedir.

Osmanlı Türkçesinin bir özelliği olarak metinde nazal n (ñ) kullanılmıştır. Nazal n, 1) Türkçe sözcük kök ve gövdelerinde *añdırmaq* (s. 9), *baña* (s. 74), *çañ* (s. 87), *göriñüş* (s. 30), *toñuz* (s. 87); 2) Tamlayan durumu ekinde *Allāhuñ varlığı, biriniñ evi, böcegiñ boynuzu, geminiñ topları*; 3. İyelik ekinde *eñrāfiña, eñrāfiñıza* kullanılmıştır.

Aynı zamanda eser, 19. yüzyılda Avrupalıların Türklere bakışını yansıtmaktadır. Metinde bazı sözcüklerin açıklamaları yapılırken Türk sözcüğüne de yer verilmiştir. Bu

ifadelerde Türk sözcüğü “*vahşi, yabani, cahil, köylü budalası*” gibi ifadelerle aynı yerde kullanılmıştır. Böylece sözlük, 19. yüzyılda Avrupalıların Türk algısını göstermektedir.

Eser İngilizce öğreneceklere kılavuzluk yapmanın yanı sıra kendisinden sonra çıkarılan İngilizce Türkçe sözlüklere yol göstericilik de yapmıştır. *Pocket Dictionary* ve *A Condensed Dictionary English-Turkish* adlı sözlüklere bakıldığında pek çok benzerlik bulunmaktadır. Bu benzerliklerin hem şekil hem de içerik bakımından olduğu görülmektedir. Üç sözlüğün de içerisinden rast gele seçilen *boundary, coach, consul, pathetic* ve *zone* sözcüklerine bakıldığında içerik olarak pek çok benzerlik vardır. Bu sözlüklerin en eskisinin *A Lexicon, English and Turkish* olduğu, öteki sözlüklerin daha sonra ortaya çıktığı göz önüne alınırsa daha sonra yayımlanan sözlüklerin *A Lexicon*’u örnek aldığı söylenebilir.

İlk olarak 1861 yılında çıkarılan *A Lexicon*’un daha sonra 1877, 1884, 1911, 1922 yıllarında 4 tıpkı basımı yapılmıştır. Toplamda beş kez tıpkı basımı yapılmıştır. Bu sözlük, dönemin bilim çevrelerinde başarılı bulunduğundan bazı güncellemeler ve yenilikler yapılarak 1950 yılında *Yeni Redhouse İngilizce Türkçe Lügat*, 1974 yılında *İngilizce Türkçe Redhouse Sözlüğü* adıyla dil öğreneceklere hizmet vermeye devam etmiş ve etmektedir.

Kısacası İngilizce, Arapça, Farsça ve Türkçe söz varlığı bakımından zengin bir dil malzemesine sahip olan eser, sadece Türkoloji alanı için değil, diğer sosyal bilimler için de önemli bir kaynak konumundadır. Bu çalışmanın bundan sonra yapılacak çalışmalara örnek olacağı umulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akalın, Ş. H. (2010). “Sözlüğün Tarihi”, *TDED*, Ankara, C. XCVIII, S. 699. s. 268.
- Aksan, D. (2020). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, TDK Yay., Ankara.
- Aksoy, Ö. A. (1962). “Mütercim Asım”, *TDK Yay.*, Ankara.
- Akün, Ö. F. (2003). “Lehce-i Osmânî”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yay., Ankara, C. 27, s. 127-128.
- Akün, Ö. F. (2004). “Bianchi, Thomas-Xavier”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yay., Ankara, C. 6, s. 117-120.
- Aleko-İhsan (1894). *İngilizceden Türkçeye Cep Lügatı, Pocket Dictionary*, Şirket-i Mürettebiye Matbaası, İstanbul.
- Amerikan Bord Neşriyat Dairesi (1958). *Yeni Redhouse Lügatı*, İstanbul.
- Argunşah M., Cağaloğlu İ. (2015). *Codex Cumanicus*, Kesit Yay., İstanbul.
- Atalay H. (1999). *İngilizce-Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Ayverdi, İ. Topaloğlu, A. (2011). *Kubbealtı Lügatı-Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı İktisadi İşletmesi Yay., İstanbul.
- Bağdemir A. (2013). “Türkiye Türkçesi Sözlüklerine Verilen Adlar Üzerine” *Yarmakan, Semih Tezcan'a Armağan, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/Journal of Social Sciences*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Basımevi, 13. Yıl, Özel Sayı, Bolu, C. 13, s. 3.
- Bağdemir A. (2015). “Avrupa Dillerinde Sözlüklere Verilen Adlar Üzerine” *Prof. Dr. H. Ömer Karpuz Armağanı, Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları-International Periodical for the Language, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 10/16 Fall, s. 245.
- Banguoğlu T. (1959). *Türk Grameri*, TDK Yay., Ankara.
- Banguoğlu, T. (2019). *Türkçenin Grameri*, TDK Yay., Ankara.
- Bianchi, T. X. (1843). *Dictionnaire Français-Turk (A-F)*, Seconde Edition, Typographie De Me Ve Dondey-Duyre, Imprimeur Du Comite Des Traductions Orientales De Londres, Rue Saint-Louis, Paris.
- Demir N. & Yılmaz E. (2009). *Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Nobel Dağıtım, Ankara.
- Develioğlu, F. (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yay., Ankara.

- Ergin M. (2007). *Üniversiteler İçin Türk Dili*, Bayrak Basım/Yayım/Dağıtım, İstanbul.
- Ergin M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, İstanbul.
- Findley, C. V. (2007). “Redhouse, Sir James William”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yay., İstanbul.
- Findley, C. V. (2006). *The Making of a Perfect Orientalist? (Sir James W. Redhouse, Mükemmel Bir Doğubilimcinin Öyküsü?)*, The Redhouse Press, Miscellany, American Board Library, Sev-Yay., İstanbul, 2006. s. 24-220.
- Karaağaç, G. (2013). *Türkçenin Dil Bilgisi*, Akçağ Yay., Ankara.
- Halman, T. S. (1990). “Redhouse, Sir James”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (TDEA)*, Dergâh Yayınevi, İstanbul, C. 7, s. 299-300.
- Kara, İ. (1990). “Redhouse Sözlüğü”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (TDEA)*, Dergâh Yayınevi, İstanbul, C. 7, s. 300-301.
- Karagöl, E. (2011). *Sir James William Redhouse ve İngilizlere Türkçe Öğretimi*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Karasar N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi, Kavramlar-İlkeler-Teknikler*, Nobel Akademik Yay., Ankara.
- Kocaman A. (1998). “Dilbilim, Sözlük, Sözlükçülük”, *Kebikeç*, S. 6, s. 111-112.
- Macmillan Publishers Limited (2002). *Macmillan English Dictionary*, Malaysia.
- Meninski, F. M. (1680). *Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicæ, Arabicæ, Persicæ Lexicon Turcico, Arabico, Persicum*, SS. Sep. Equitis Hierofolymitani, Sac. Cæf. Majest. Confiliarii, ac Linguarum Orientalium Interpretis Primarii, Viennæ Austriæ.
- Mengi M. (2009). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yay., Ankara.
- Moran, A. V. (1945). *Büyük İngilizce-Türkçe Sözlük*, İstanbul.
- Nalbant, B. Ö.(2017), “Türkistan, İran ve Anadolu Sahasında Yazılan Doğu (Çağatay) Türkçesi Sözlük ve Gramerleri”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, C. 14, S. 4, s. 120-147.
- Oxford University Press (2002). *Shorter Oxford English Dictionary*, New York, Volume 1: A-M.

- Ölker G. (2011). "Sözlük Türleri ve Kelime Sıklığı Sözlüğü Üzerine", *Dil Araştırmaları*, s. 48.
- Özen N. (1955). *Osmanlıca-Türkçe Sözlük*, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Redhouse, S. J. W. (1856). *An English and Turkish Dictionary*, Bernard Quaritch, Oriental and Philological Puplicher, Castle Street, Leicester Square, London, 427 s.
- Redhouse, S. J. W. (1856). *in Two Parts, English and Turkish, and Turkish and English*, Bernard Quaritch, Oriental and Philological Puplicher, Castle Street, Leicester Square, London.
- Redhouse, S. J. W. (1861). *A Lexicon, English And Turkish*, Published by The Oriental Literature Society, London.
- Redhouse, S. J. W. (1877). *A Lexicon, English And Turkish*, Second Edition, Printed for the mission by A. H. Boyajian, Constantinople, 827 s.
- Redhouse, S. J. W. (1884). *A Lexicon, English And Turkish*, Thirth Edition, Printed for the mission by A. H. Boyajian, Constantinople, 827 s.
- Redhouse, S. J. W. (1890). *A Turkish And English Lexicon*, Printed for the mission by A. H. Boyajian, Constantinople 1890, xvi+2224 s.
- Redhouse, S. J. W. (1911). *A Lexicon, English And Turkish*, Fourth Edition, Printed for the mission by A. H. Boyajian, Constantinople, 827 s.
- Redhouse, S. J. W. (1922). *A Lexicon, English And Turkish*, Fifth Impression, Printed for the Amerikan Bord of mission by H. Matteosian, Constantinople, 827 s.
- Redhouse, S. J. W. (1962). *Yeni Redhouse Lûgati*, İngilizce-Türkçe, Revised Redhouse Dictionary English-Turkish, Tashihli ve ilaveli ikinci basılış, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi, İstanbul.
- Redhouse, S. J. W. (2015). *Turkish and English Lexicon*, Çağrı Yay., İstanbul.
- Şemseddin Sami, (2019). *Kamus-ı Türkî*, Akçağ Yay., Ankara.
- Şemseddin Sami, (1999). *Kamus-ı Türkî*, Çağrı Yay., İstanbul.
- Sev Matbaacılık ve Yayıncılık (1979). *İngilizce-Türkçe Redhouse Sözlüğü*, İstanbul.

- Steingass, F. (1998). *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Librairie du Liban Publishers, Beirut.
- Taşkesenlioğlu, Lokman (2020). “Eski Türk Edebiyatı Araştırmalarında Bir Kaynak Olarak İki Dilli Latin Harfli Tarihi Sözlükler”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları (DEA)*, Bahar; (21) s. 361-391.
- Timurtaş, F. K. (2017). *Tarihî Türkiye Türkçesi Araştırmaları I-Osmanlı Türkçesine Giriş*, Alfa Yay., İstanbul.
- Timurtaş, F. K. (2017). *Tarihî Türkiye Türkçesi Araştırmaları-Osmanlı Türkçesi Grameri III*, Alfa Yay., İstanbul.
- Tuncer, H. (2012). *Doğu ile Batı Arasında Bir Köprü: James William Redhouse*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Yazım Kılavuzu*, Ankara.
- Türk Dil Kurumu (2019). *Türkçe Sözlük*, Ankara.
- Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı (2019). *Kamus-ı Osmani*, İstanbul.
- Vahid A. (1924). *A Condensed Dictionary English-Turkish*, Oxford University Press Humphrey Milford, İstanbul.
- Vardar B. (2002). *Açıklamalı Dil Bilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yay., İstanbul.
- William Collins Sons & Co. Ltd. (1988). *The Collins Concise Dictionary of the English Language*, London and Glasgow.
- Yakov M. (1968). *Essays on Linguistic Themes A Typological Classification of Dictionaries on the Basis of Distinctive Features*, University of California Press, Berkeley ve Los Angeles, s. 259-263.
- Yavuzarslan P. (2001). “Anadolu Sahasında Yazılmış Eski Bir Arapça-Türkçe Sözlük Üzerine Notlar”, *Türkoloji Dergisi*, C. 14, S. 1, s. 71-73.
- Yavuzarslan P. (2001). “Türk Sözlükçülük Geleneği Açısından Osmanlı Dönemi Sözlükleri ve Şemseddin Sâmî'nin Kâmûs-ı Türki'si”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 44, S. 2, s. 185-202.
- Yelten M. (2004). “Meninski, François a Mesgnien”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yay., Ankara, C. 29, s. 144-145.

Yelten M. (2012). “Meninski, François De Mesgnien ve Eserleri”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 30, S. 0, s. 582-586.

Yıldırım A. & Şimşek H. (2008), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yay., Ankara.

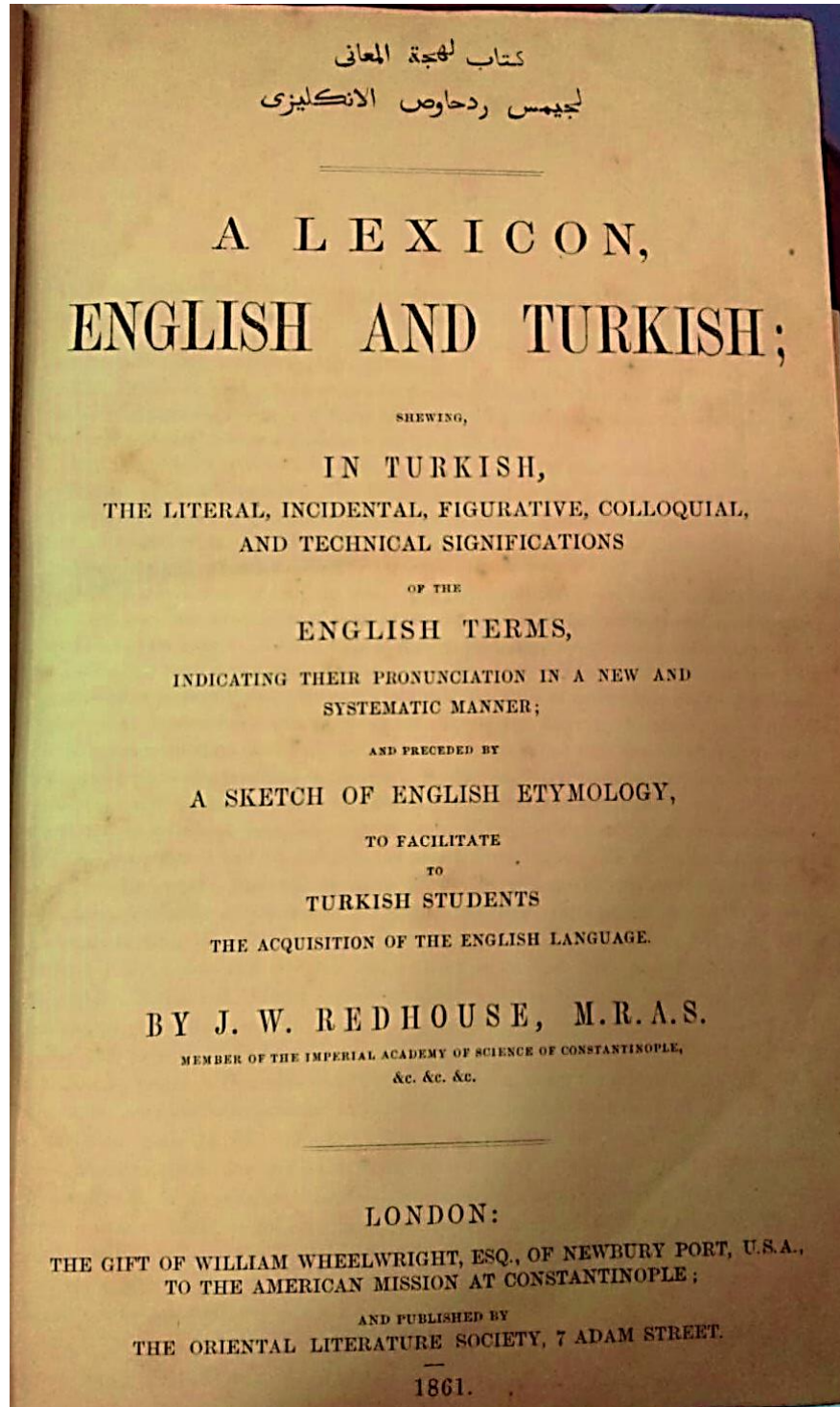
Yüce N. (1988). *Mukaddimetü'l-Edeb*, TDK Yay., Ankara.

Zgusta L. (1971). *Manual of Lexicography*, Academia Publishing House of the Czechoslovak Academy of Sciences PRAGUE, Paris.

EKLER

A LEXICON, ENGLISH AND TURKISH'TEN BAZI SAYFALAR

(۳)

لمجهه نك استعماله مقضى اوله رق انگليزجه نك بعض قواعد صرفيه و تحويده سي بيانده در

باب اول حرف تعريف و حرف تكبير قواعدى در

انگليزجه نك **definite article** يعنى حرف تعريفى **the** لفظى عربيه نك لام تعريفى كسي مفرد ايله جعده مساوات اوزه مستعمل در مثلا **the book** كتاب **the books** كتابلر
indefinite article يعنى حرف تكبير مفردى بولنان **a** لفظك ما بعدنده حرف صوتى ايله بد' ايدن هر كجه واقع اولنجه مذكور **a** لفظه بدل ان كجه سي استعمال اولنور مثلا **an angel** فرشته **an eagle** قرقوش **an inn** خان **an owl** بايقوش

باب ثاني اسم قواعديني شامل اولوب اوچ فصله منقسم در

فصل اول اسمك تشكيل جعي قواعدى در

انگليزجه نك **noun** و **substantive** تسميه اولنان اسمك جعي تشكيلى ايچون على العموم اسم مفردك آخريته بر **s** حرفى علاوه ايله **z** حرفى كسي لفظ اولنور مثلا **pen** قلم **pens** قلملر
 اسم مفردك آخري **s** ياخود **x** ياخود **z** حرفندن و ياخود **ch** و يا **sh** تركيبندن عبارت اولنجه جمعك تشكيلى ايچون مستقل بر حجا احدات ايله **es** حرفلرينك علاوه سي اقتضا ايدر مثلا **ass** اشك **asses** اشكلر **box** صندوق **boxes** صندوقلر **buzz** وززق **buzzes** وززقيلر **church** كليسا **churches** كليسالر **brush** فرچه **brushes** فرچيلر
 كذلك اسم مفرد **y** حرفيله منتهى اولوب بونك ما قبلده ديكر بر حرف صوتى بولغز ايسه جعده مذكور **y** حرفى حذف اولوب اكا بدل **ies** تركيبى اقامه اولنور مثلا **fly** سينك **flies** سينكلر
 و لئكن **y** حرفك ما قبلده ديكر بر حرف صوتى بولنور ايسه جمعك تشكيلنده قاعده' كجه موجهه بالكلز بر **s** حرفى علاوه اولنور مثلا **day** كون **days** كونلر
 بر قاج اسمك صوت مفرد و جمعلى مساوى در مثلا **sheep** تون و قوبونلر **deer** كيك و كيكار **swine** لوكوز و لوكوزلر
 لاطجه ايله بونانيدن ماخوذ بعض كلماتك جعي مذكور ايكي لسانك قواعدينه اتباعاً استعمال اولنجه بولنك صورت مفرد و جمعلى لهجده مخصوصه قيد و ارائه اولنوش در
 انگليزجه نك بر قاج اسمك جعي دخى صورت شاده ايله واقع اولوب لهجده معالجه قيد و ارائه اولنوش در مثلا **man** آدم **men** آدملر
woman قارى **women** قاريلر **wife** زوجه **wives** زوجيلر **staff** صوبه **staves** صوبيلر **mouse** قاره **mice** قاريلر **tooth** ديش **teeth** ديشلر
goose قاز **geese** قازلر **penny** باقر سكه **pence** باقر سكلر

باب ثابتنك فصل ثابتنسى اسمك تشكيل مؤنثى قواعدى در

اكثر حيواناتك اركى ايله ديشينك اسملى برى ورنن بالكله مفاير ايكي كلمدن عبارت در مثلا **boy** اوغلان **girl** قيز **horse** ات **mare** قسراق **cock** خروس **hen** طاوق **man** اركك آدم **woman** قارى
 انسانك بعض اقاى وار در كجه بالكلز آخري تعديل اولنجه مذكور ايله مؤنثى تفرقي اولوب مؤنثى اكلترا **ess** و نادراً **ix** حرفيله منتهى اولنور مثلا **abbot** اركك مناسترينك رئيسى پاپاس **abbess** قارى مناسترينك رئيسى قادين **executor** وصى **executrix** وصيه
 بعض اسمك اوله اركك و قارى ياخود اركك و ديشى معالجه ايله بر كجه اقامه سي امونى مستعمل در مثلا **man-servant** اوشاق
maid-servant اركك ايشى **man-cook** اركك ايشى **woman-cook** قارى ايشى **cock-sparrow** اركك سرجه **hen-sparrow** ديشى سرجه
he-goat اركك كچي **she-goat** ديشى كچي

باب ثابتنك فصل ثالثى اسمك اعرابى قواعدى در

انگليزجه نك اسمك اعرابى واقع اولوب حقيقت حاده جمله سي مبنى ايسده ايكي اسمك اضافه علاقه سي بلورنده عربيه نك اسم نال، مجرورى و تركبده نك و نك ادائى علاوه سيله معمول قبان اسم اولك مناسنده اولوب انگليزجه نك دخى اسم اول اولان اسمك آخريته **apostrophe** تعبير اولنان اشبو (*) اشارت ايله بر **s** حرفك علاوه سي بعضاً مستعمل در مثلا **the king's palace** حاكمدارك سراي **a horse's tail** بر اتك قوبروشى **the sun's rays** كونشك پرتولرى
 بو مثللو اسمك آخريته ذاتاً بز ياخود ايكي **s** حرفى واقع اولور ايسه اضافه علامت اولوق اوزه املاده مزور **apostrophe** اشارتى بالكلزه رسم اولوب املاده و تلفظه مذكور **s** حرف زاندى علاوه سندن صرف نظر اولنور مثلا **for goodness' sake!** اللهى سور ايسدك **for righteousness' sake** صلاح اوغورنده
 بولدن خارج هر قننى احوالده اولور ايسه اولنوشون انگليزجه نك اسمك بر نوع تقبيلرى واقع اولوب كرك عامل و كرك معمول بولندين حاده املازى تخلفدن وارنده در و عباره ترتيبنده فاعل فعلندن و فعل دخى معمولندن و صفت موصوفندن اكلترا و حرف جر دخى مجرورندن دالماً اول ايزاد اولوب فقط ضائع بدهيه اغناضه فاعل و فعل و معمول ايله صفت و موصوفك تقديم و تاخيرلى بعضاً جائز و مستحسن در

باب ثالث صفتك تحويلات صرفيه سي قواعديني شامل در

تركبده اولدغي كسي انگليزجه نك **adjective** دو تعبير اولنان صفتلى مفرد ايله جعده و مذكور ايله مؤنثه تفرندن خالى اولوب بو جهته شكل و املازى دالماً مساوى در مثلا **a learned man** عالم بر آدم **a learned lady** عالم بر خانوم **learned men** عالم آدملر **learned ladies** عالم خانوملر

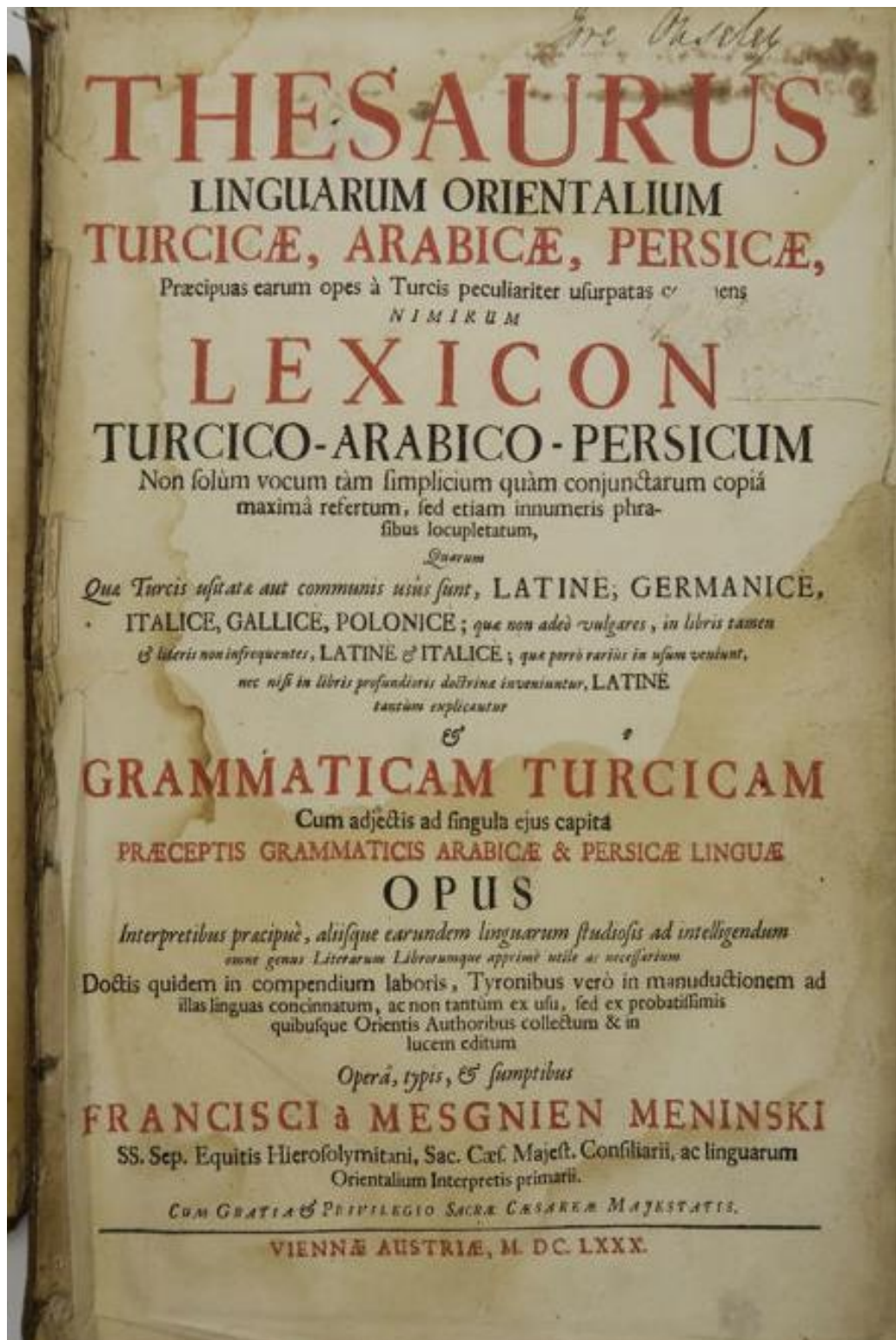

THESAURUS LINGUARUM ORIENTALIUM TURCICÆ-ARABICÆ-
PERSICÆ

DICTIONNAIRE FRANÇAIS-TURK

السنة فرانسايته و تركيده نك لغتي
DICTIONNAIRE
FRANCAIS-TURC

A L'USAGE

DES AGENTS DIPLOMATIQUES ET CONSULAIRES,
 DES COMMERÇANTS, DES NAVIGATEURS
 ET AUTRES VOYAGEURS DANS LE LEVANT.

PAR T.-X. BIANCHI,

ANCIEN SECRÉTAIRE-INTERPRÈTE DU ROI POUR LES LANGUES ORIENTALES,
 OFFICIER DE LA LÉGION-D'HONNEUR, DÉCORÉ DE L'ORDRE OTTOMAN DU NICHANI-IFIKHAR,
 MEMBRE DU CONSEIL DE LA SOCIÉTÉ ASIATIQUE DE PARIS,
 MEMBRE DE LA SOCIÉTÉ ROYALE ASIATIQUE DE LONDRES.

TOME PREMIER.

جلد اول

A — F.

SECONDE ÉDITION.

PARIS,

TYPOGRAPHIE DE Mme Ve DONDEY-DUPRÉ,
 IMPRIMEUR DU COMITÉ DES TRADUCTIONS ORIENTALES DE LONDRES,
 Rue Saint-Louis, n° 46, au Maris.

M DCCC XLIII. 1843

CAMOIN FRÈRES
 Libraires à Marseille.

السند فرانسواوتيه وتركيده نك لغتي

DICTIONNAIRE
FRANÇAIS-TURC

A L'USAGE

DES AGENTS DIPLOMATIQUES ET CONSULAIRES,
DES COMMERÇANTS, DES NAVIGATEURS
ET AUTRES VOYAGEURS DANS LE LEVANT,

PAR T.-X. BIANCHI,

ANCIEN SECRÉTAIRE-INTERPRETE DU ROI POUR LES LANGUES ORIENTALES,
OFFICIER DE LA LEGION-D'HONNEUR, DÉCORÉ DE L'ORDRE OTTOMAN DU NIKHANI-IFIKHAR,
MEMBRE DU CONSEIL DE LA SOCIÉTÉ ASIATIQUE DE PARIS,
MEMBRE DE LA SOCIÉTÉ ROYALE ASIATIQUE DE LONDRES.

TOME SECOND.

جلد ثانی

G — Z

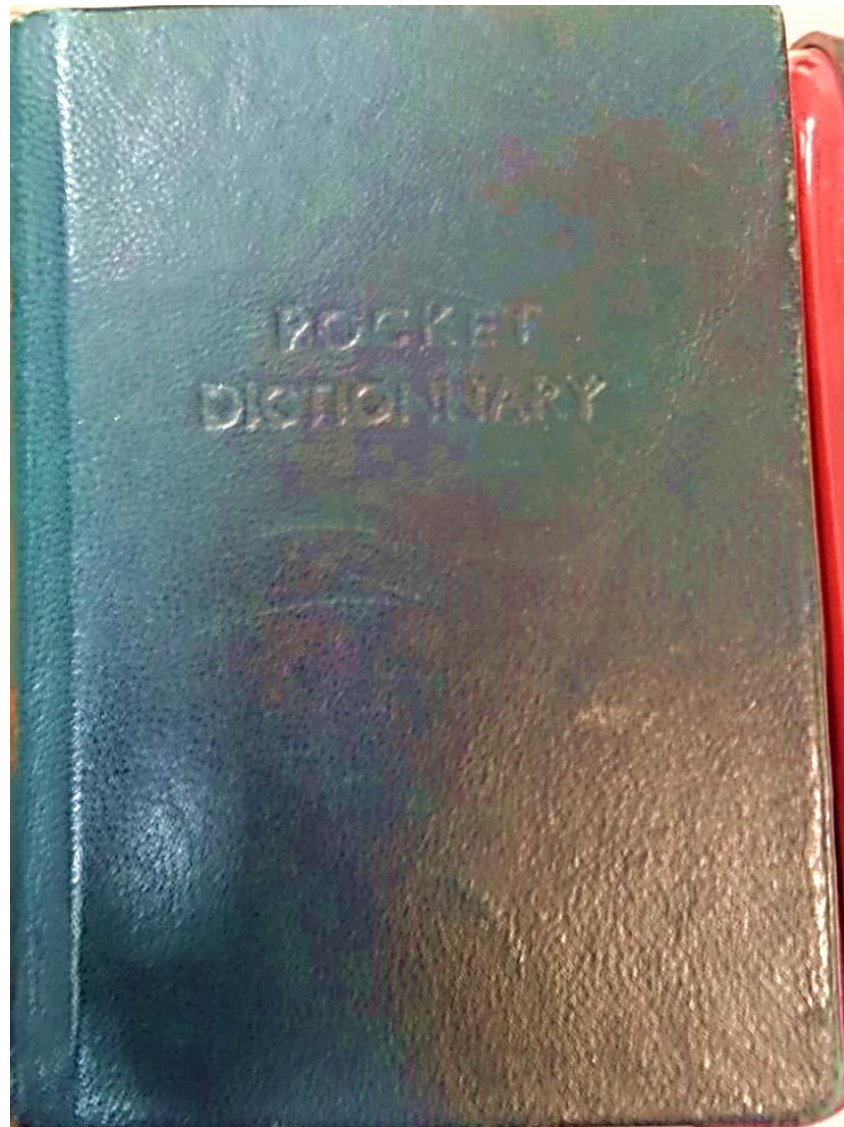
SECONDE ÉDITION.

PARIS,

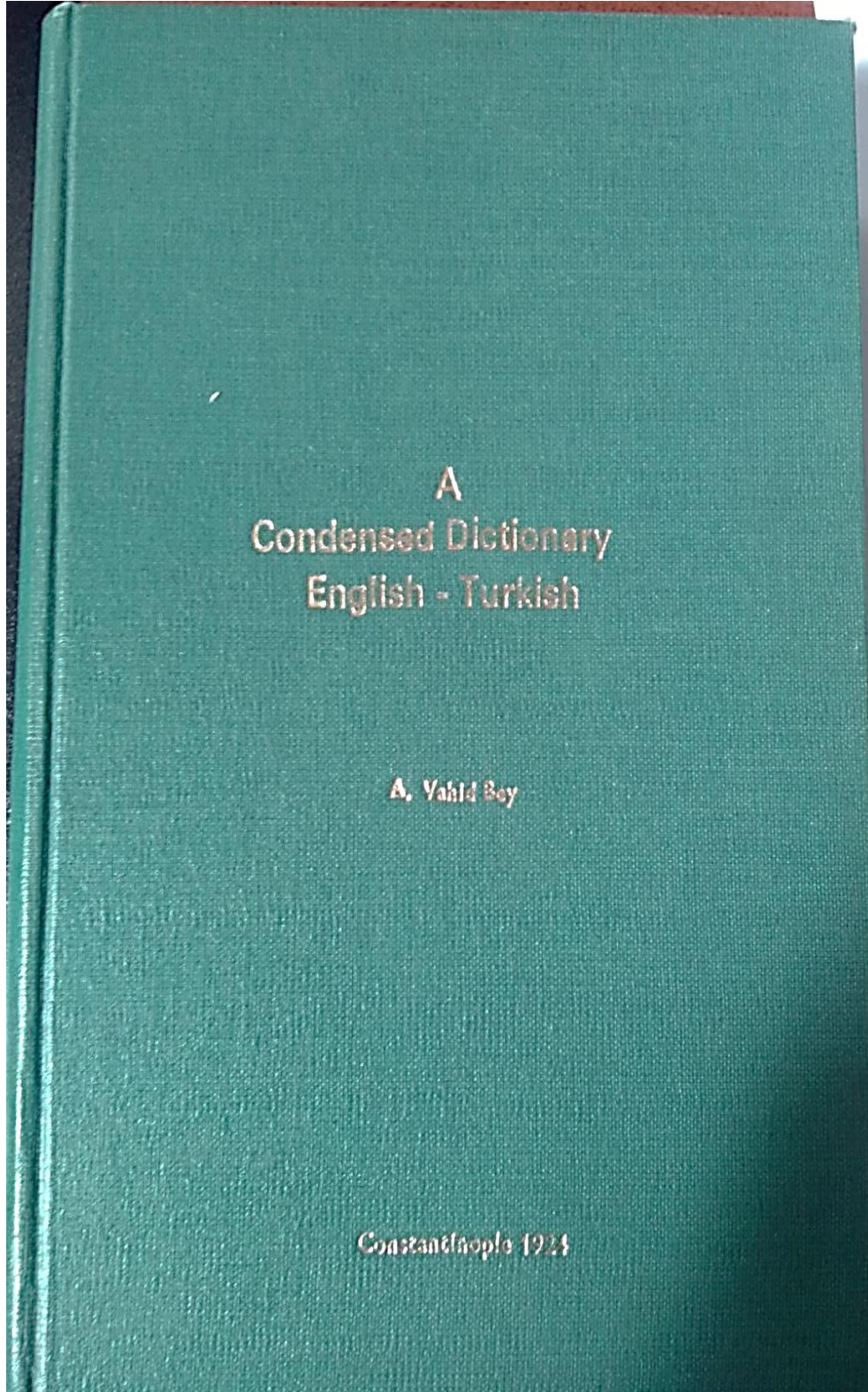
TYPOGRAPHIE DE Mme V^o DONDEY-DUPRÉ,
IMPRIMEUR DU COMITÉ DES TRADUCTIONS ORIENTALES DE LONDRES,
Rue Saint-Louis, n° 46, au Marais.

MD CCC XLVI 1846

POCKET DICTIONARY

A CONDENSED DICYIONARY ENGLISH-TURKISH

A
Condensed Dictionary
English - Turkish

A. Vahid Bey

Constantinople 1924

انگلیزجه - تورکجه

مکتبہ

لغات

انگلیزجه کلماتک اذوغری تلفظاری کوسترایش و مختلف معنالر کلمات مترادفه ایله ایضاح ایدلشدور. تاریخی و جغرافی معروف اسماء خاصه بی ده جامعدر .

معارف دالت جلدیسی تألیف و ترجمه لیبنتجه قبول ایدلشدور

محرری

ارکان حربیه بحریه دن بیکباشی

احمد واحد

کافه حقوق قانوناً محفوظدر

استانبول

۱۳۴۰
۵۸۴
۱۹۲۴